† Petroniu Florea

DUMNEZEU ȘI ÎNGERII ÎN VIZIUNEA SFINȚILOR PĂRINȚI

Editura Episcopiei Sălajului
„ Credință și viață în Hristos "
Zalău, 2021

ISBN 978-606-8848-12-9

Cuvânt înainte

România are o suprafaţă de 238.397 km². Europa se întinde pe 10.180.000 km², iar Pământul pe 510.065.600 km², având un diametru, pe la ecuator, de 12.756 de kilometri şi o circumferinţă, tot pe la ecuator, de 40.075 de kilometri.

Distanţa minimă dintre Pământ şi Lună este de 356.400 de kilometri, iar cea maximă de 406.700 de kilometri.

Întrucât orbita Pământului în jurul Soarelui este în formă de elipsă sau cerc turtit, distanţa dintre Pământ şi Soare nu este una constantă. Astfel, Pământul se află cel mai aproape de Soare la 147 de milioane de kilometri, iar cel mai departe la 152 de milioane de kilometri.

Universul în care trăim este colosal, de aceea distanţele din cosmos nu se mai calculează în kilometri sau în mile, pentru că cifrele ar fi prea mari, ci acolo luăm ca unitate de măsură viteza de deplasare a luminii în vid, care este de 299.792.458 m/s (metri pe secundă). Viteza de propagare a luminii este de milioane de ori mai mare decât cea a sunetului. Ea poate înconjura Pământul de aproximativ şapte ori în decursul unei secunde, poate parcurge distanţa de la Pământ la Lună în mai puţin de 1,3 secunde, iar cea de la Pământ la Soare în aproximativ 8 minute şi 20 de secunde.

O stea, împreună cu celelalte corpuri cereşti care gravitează în jurul acesteia, formează un sistem solar, un număr mare de sisteme solare alcătuiesc împreună o galaxie, iar mai multe galaxii grupate formează un cluster.

Oamenii de ştiinţă estimează că în Univers există aproximativ 200 de miliarde de galaxii.

Majoritatea galaxiilor au un diametru cuprins între câteva zeci şi câteva sute de mii de ani-lumină şi sunt de obicei separate una de alta prin distanţe de ordinul câtorva milioane de ani-lumină. Unele galaxii mari cuprind în structura lor complexă şi un număr de galaxii mai mici, numite galaxii satelit.

Galaxiile mici pot conţine câteva sute de milioane de stele, pe când cele mari sunt compuse din trilioane de stele, toate orbitând în jurul unui centru de gravitaţie comun.

Galaxia noastră poartă denumirea de „Calea Lactee". Ea are un diametru de peste 100.000 de ani-lumină şi conţine aproximativ 200 de miliarde de stele.

Vârsta celor mai vechi stele din Calea Lactee a fost estimată la aproximativ 13,6 miliarde de ani, adică doar cu ceva mai mică decât vârsta Universului, care se consideră că este de 13,7 miliarde de ani.

Întrucât galaxiile din Univers se află la distanţe enorme faţă de Pământ, oamenii de ştiinţă nu au ajuns la un consens în ceea ce priveşte distanţa acestora faţă de galaxia noastră, diametrul lor, numărul de stele pe care le conţin etc., încât informaţiile furnizate lasă loc la interpretări.

Galaxia învecinată nouă se numeşte Andromeda şi se află la o distanţă de aproximativ 2,5 milioane de ani-lumină faţă de galaxia noastră. Aceasta are un diametru de peste 200.000 de ani-lumină şi conţine un număr de peste un trilion de stele.

Cea mai îndepărtată galaxie de noi, cunoscută, se numeşte MACS0647-JD, iar lumina ei a călătorit prin spaţiu timp de 13,3 miliarde de ani înainte de a ajunge pe Terra.

Am făcut această scurtă introducere pentru a avea o idee cât de mică asupra a ceea ce înseamnă Universul.

Din revelaţia dumnezeiască şi din experienţa de mii de ani oamenirii cunoaştem că, pe cât de mare este Universul în care

trăim, cu toate acestea doar Dumnezeu, îngerii (de lumină şi cei căzuţi) şi oamenii sunt fiinţe raţionale.

Dumnezeu este Creatorul şi Proniatorul a tot ceea ce există, îngerii de lumină sunt slujitorii şi vestitorii voii dumnezeieşti, îngerii întunecaţi luptă din propria voinţă pervertită împotriva creaturii lui Dumnezeu, iar omul este coroana creaţiei divine, stăpânul lumii văzute, având un rol cu totul aparte în această lume.

Celelalte creaturi au fost aduse în existenţă de Dumnezeu pentru ca să se arate în ele măreţia lui Dumnezeu şi ca să fie de folos omului, după cum a afirmat Sfântul Ioan Gură de Aur, că „Dumnezeu pentru om a creat cerul, marea, pământul, aerul şi toate cele din ele, animalele, plantele şi seminţele, pentru el au fost create soarele şi stelele, pentru el căile lunii şi munţii, pentru el ziua şi noaptea, pentru el toate cele văzute. Chiar şi lucrurile nefolositoare la prima vedere, precum animalele sălbatice şi copacii neroditori, au un rol bine determinat în slujba omului”[1].

Dumnezeu, îngerii şi oamenii sunt cei care dau sens lumii şi vieţii, deci existenţei în general, în timp ce demonii, datorită perversiunii lor, luptă din răsputeri să-i abată pe oameni de la rolul lor şi să dezorganizeze creaţia, atrăgându-i la aceasta, pe cât este cu putinţă, şi pe unii semeni ai noştri.

Întrucât din întreg Universul, doar cele patru categorii enumerate mai sus au parte de raţiune, am hotărât ca în cele ce urmează să vorbim despre ele. După ce am cercetat materialul bibliografic necesar am constatat că acesta este prea vast pentru a alcătui o singură lucrare, motiv pentru care am hotărât să vorbim despre Dumnezeu şi îngeri într-o carte, iar despre

---

[1] **Constantin Cornițescu**, Ο ανθρωπισμός κατά τον Ιερόν Χρυσόστομον, Πατριαρηικόν Ίδρυμα Πατερικών Μελετών, Tesalonic, 1971, pp. 45-46.

diavoli şi oameni în alta, întrucât subiectele pot fi tratate foarte bine şi separat.

Tragem nădejdea că volumul de faţă va fi de un real folos duhovnicesc celor interesaţi, iar doritorilor de a afla cât mai multe despre demoni şi oameni, le făgăduim că în cel mai scurt timp cartea despre aceştia va fi pusă la dipoziţia lor.

Autorul

Dumnezeu

„Noţiunea de Dumnezeu ca existenţă personală absolută este implicată în însăşi noţiunea de credinţă religioasă, fiind obiectul, motivul şi autoritatea acesteia. De aceea, despre Dumnezeu vorbesc în general toate religiile, filosofiile veacului afirmând sau negând existenţa şi lucrarea Lui în lume şi, în mod deosebit, vorbeşte despre Dumnezeu religia şi credinţa creştină”[1].

„În lucrarea despre «Numele divine», Sfântul Dionisie Areopagitul afirmă că Dumnezeu nu poate fi nici definit, nici limitat de imaginile create, şi că însăşi noţiunea de Dumnezeu este relativă, deoarece ea se referă la legătura Lui cu creaţia, nu la misterul fiinţei Sale transcendente, adică la «esenţa supraesenţială». De aceea, Teologia răsăriteană preferă categoria misterului şi termenii doxologici atunci când vorbeşte despre fiinţa divină sau despre Dumnezeu, precum: «*Nume mai presus de orice nume*» (Filipeni 2,9)”[2].

Sfântul Maxim Mărturisitorul, cel mai profund dintre Sfinţii Părinţi răsăriteni, a afirmat că „Dumnezeu este unul, fără de început, necuprins, având toată puterea de-a exista. El exclude pe «când» şi «cum», întrucât este cu totul inaccesibil şi nu poate fi cuprins de niciuna dintre făpturi, prin vreo descoperire fiinţială a Sa. Dumnezeu nu este în şi pentru Sine Însuşi (cât ne este cu

---

[1] *Îndrumări Misionare*, Editura Institutului Biblic şi de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, Bucureşti, 1986, p. 52.

[2] **Preot Prof. Dr. Ioan Bria**, *Dicţionar de Teologie Ortodoxă*, Editura Institutului Biblic şi de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, Bucureşti, 1994, p. 138.

putinţă să ştim) nici început, nici mijloc, nici sfârşit, nici altceva din cele ce sunt cugetate în chip natural ca existând după El. Căci este nedeterminat, nemişcat şi infinit, ca Cel ce este infinit mai presus de toată fiinţa, puterea şi lucrarea”[1].

„Dumnezeu nu este fiinţă, în sens de fiinţă pur şi simplu, sau de fiinţă determinată în oarecare fel, ca să fie şi principiu (început, izvor), nici putere, în sens de putere pur şi simplu, sau de putere în oarecare fel determinată, ca să fie şi mijloc, nici lucrare, în sens de lucrare pur şi simplu, sau de lucrare în oarecare fel determinată, ca să fie şi sfârşit al mişcării fiinţiale, gândită ca existând mai înainte ca virtualitate. Ci este entitate de viaţă făcătoare şi suprafiinţială; şi temelie de putere făcătoare şi mai presus de toată puterea; şi aptitudine lucrătoare şi fără de sfârşit; scurt vorbind, este entitate făcătoare a toată fiinţa”[2].

„Dumnezeu este cu adevărat şi pururea Unul şi singur după fire, cuprinzând în Sine, în tot chipul toată existenţa propriu-zisă, ca Unul ce, propriu-zis, este mai presus chiar şi decât existenţa. Iar dacă e aşa, Cel ce are existenţa propriu-zisă nu are nicicând şi niciunde nimic din al celor ce se spun că există. Prin urmare, nimic din ceea ce este după fiinţă deosebit nu poate fi cugetat împreună cu El din veci: nici veac, nici timp, nici ceva din cele ce se petrec în acestea. Căci nu se pot întruni laolaltă niciodată ceea ce este propriu-zis şi ceea ce nu există în mod propriu”[3].

Sfântul Ioan Damaschin, cel cu care s-a încheiat, din punct de vedere cronologic şi convenţional, epoca patristică, şi care a alcătuit cea mai complexă şi sistematică „Expunere a credinţei

---

[1] *Filocalia sfintelor nevoinţe ale desăvârşirii*, vol. II, traducere, introducere şi note de Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, membru al Academiei Române, Ediţia a II-a, Editura Harisma, Bucureşti, 1993, p. 150.

[2] **Ibidem**, p. 151.

[3] **Ibidem**, pp. 151-152.

ortodoxe” de până la el, a scris: „«*Pe Dumnezeu nimeni nu L-a văzut vreodată; Fiul Cel Unul-Născut, Care este în sânul Tatălui, El L-a făcut cunoscut*» (Ioan 1,18). Prin urmare, dumnezeirea este inefabilă şi incomprehensibilă, «*căci nimeni nu-L cunoaşte pe Tatăl decât numai Fiul şi nici pe Fiul decât numai Tatăl*» (Matei 11,27). Sfântul Duh, însă, cunoaşte cele ale lui Dumnezeu, în chipul în care duhul omului cunoaşte cele ce sunt în el, căci - după cum a afirmat Apostolul neamurilor - «*Cine dintre oameni le ştie pe cele ale omului, în afară de duhul omului, care este în el? Aşa şi cele ale lui Dumnezeu, nimeni nu le-a cunoscut, în afară de Duhul lui Dumnezeu*» (I Corinteni 2,11). În afară de firea dumnezeiască, nimeni nu L-a cunoscut vreodată pe Dumnezeu, decât numai acela căruia ea i s-a descoperit”[1].

Părintele Profesor Dumitru Stăniloae, cel mai mare teolog român şi unul dintre cei mai remarcabili teologi ortodocşi ai secolului al XX-lea, a afirmat că „Dumnezeu ca existenţă ipostatică supraesenţială nu se încadrează în categoria existenţei cunoscute sau închipuite de noi, ci este mai presus de ea, pentru că toate cele ce le cunoaştem noi ca existente îşi au existenţa de la altceva şi depind în existenţa lor de un sistem de referinţe. Aceasta indică o relativitate sau o slăbiciune a existenţelor. Cel ce există însă prin Sine are o existenţă liberă de orice relativitate. El nu este încadrat într-un sistem de referinţe. El nu are nicio slăbiciune. El este existenţa nu numai la modul superlativ, ci o existenţă supraexistentă. Ca atare, El nu suportă existenţa în mod pasiv şi nu este supus deci niciunei pasiuni sau pătimiri. Toată viaţa lui Dumnezeu este act sau putere. Toate atributele le are de la Sine, deci nu prin împărtăşire de la altul. De aceea, toate le are în mod incomparabil superior creaturilor,

---

[1] **Sfântul Ioan Damaschin**, *Dogmatica*, Ediţia a III-a, traducere de Pr. Dumitru Fecioru, Editura Scripta, Bucureşti, 1993, p. 15.

căci toate acestea îşi au atributele lor prin împărtăşire de la atributele Lui, prin lucrările Lui”[1].

„În supraexistenţialitatea lui Dumnezeu stă cauza imposibilităţii definirii Lui, căci toate cuvintele sunt din ordinea existenţei, care este definibilă”[2].

„Dumnezeu - fiind existent prin Sine, adică neintrând în niciun fel în vreun sistem de referinţe şi fiind prin aceasta în mod culminant supraexistent, sau persoană - este prin excelenţă apofatic, indefinibil. Întrucât existenţa nu-I este dată din afară, ci El Însuşi este izvorul existenţei şi, prin aceasta, realitatea personală supremă, nici El Însuşi nu este definit şi nu este numit decât prin pronume personale, sau este identificat cu existenţa prin excelenţă, sau cu izvorul existenţei mai presus de existenţă”[3].

„Dogmaticile creştine din ziua de astăzi ne arată că Dumnezeu este fiinţa absolută, adică cea care există prin Sine Însăşi şi are în Sine plenitudinea tuturor perfecţiunilor, aşa că nu este condiţionat de nimeni şi de nimic în afară de El. Dumnezeu este fiinţă personală, adică are conştiinţă de Sine şi posedă minte, voinţă şi simţire în cel mai înalt grad. Dacă Dumnezeu n-ar fi fiinţă personală, ci un simplu principiu sau substanţă care însufleţeşte totul, atunci omul n-ar putea sta în legătură cu El, iar religia n-ar exista sau ar fi numai o iluzie sau amăgire. Mai mult chiar, dacă Dumnezeu n-ar fi fiinţă personală, El ar fi inferior omului, fiindcă ar fi lipsit de cele mai elementare atribute spirituale, cu un cuvânt n-ar fi Dumnezeu”[4].

---

[1] **Preotul Profesor Dumitru Stăniloae**, *Teologia Dogmatică Ortodoxă*, vol. I, Ediţia a III-a, Editura Institutului Biblic şi de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, Bucureşti, 2003, pp. 156-157.

[2] **Ibidem**, p. 162.

[3] **Ibidem**.

[4] **Pr. Prof. Athanase Negoiţă**, *Teologia biblică a Vechiului Testament*, Editura Sofia, Bucureşti, 2004, p. 5.

„Dumnezeu, fiind fiinţă absolută, în afară de El nu poate să existe ceva care să nu aibă cauza în El, adică la care să nu fi dat naştere, pe care să nu-l fi creat El. Dumnezeu este deci autorul sau creatorul a tot ceea ce există. Numai răul nu este opera Lui”[1].

Conform Dicţionarului Explicativ al limbii române, „Dumnezeu este fiinţa supremă personală, cauză transcendentă primordială, principiu fundamental al existenţei şi ordinii universale, creator şi judecător al lumii, binele absolut şi principiu al mântuirii care acţionează în istorie”[2].

Cu toate că Dumnezeu nu poate fi cunoscut, El „nu ne-a lăsat în completă neştiinţă, deoarece cunoştinţa existenţei Lui este însămânţată de El în chip firesc în toţi oamenii. Pe lângă aceasta, însăşi creaţia, conservarea şi guvernarea acesteia vestesc măreţia firii dumnezeieşti”[3], conform celor afirmate de psalmistul David: „*Cerurile spun slava lui Dumnezeu şi facerea mâinilor Lui o vesteşte tăria*” (Psalmul 18,1) şi de Sfântul Apostol Pavel: „*Cele nevăzute ale lui Dumnezeu se văd de la facerea lumii, înţelegându-se din făpturi, adică veşnica Lui putere şi dumnezeire*” (Romani 1,20).

---

[1] **Ibidem**.

[2] *Dicţionarul Explicativ al limbii române*, Academia Română, Institutul de lingvistică „Iorgu Iordan”, Ediţia a II-a, Univers Enciclopedic, Bucureşti, 1996, p. 324.

[3] **Sfântul Ioan Damaschin**, *Op. cit.*, p. 15.

Sfânta Treime

Când noi, creştinii, vorbim despre Dumnezeu, înţelegem Sfânta Treime, în sensul că Dumnezeu este unul în fiinţă, adică esenţa, substanţa sau natura dumnezeiască este una singură. Această fiinţă subzistă însă în trei persoane: în Tatăl, în Fiul şi în Sfântul Duh. Aceştia nu sunt trei dumnezei sau trei manifestări ale aceluiaşi Dumnezeu, ci cele trei persoane ale lui Dumnezeu, care este unul singur, pentru că fiinţa divină este una singură.

Care este relaţia dintre aceste trei persoane? În afara timpului, deci în veşnicie, Tatăl naşte pe Fiul şi purcede pe Sfântul Duh. Dar Fiul şi Sfântul Duh nu vin la existenţă după Tatăl, ci există împreună din veci, pentru că „toate cele trei persoane sunt din eternitate, nu venite pe rând la existenţă”[1]. Deci nu a existat o vreme în care Tatăl era singur şi nu avea pe Fiul şi pe Sfântul Duh. Toate aceste trei persoane există deodată, etern, numai că Tatăl naşte pe Fiul şi purcede pe Sfântul Duh. Aceasta este relaţia dintre ele.

În Sfânta Treime „Tatăl este cauza primordială a toate, Fiul este cauza care acţionează, iar Duhul Sfânt cauza care desăvârşeşte. Totuşi, ipostasurile nu sunt trei principii, existând un singur principiu al fiinţei: Tatăl, Care acţionează prin Fiul şi desăvârşeşte prin Duhul Sfânt”[2]. „Cele trei persoane dumnezeieşti sunt atât de unite în fiinţă încât cunoaşterea uneia duce mintea

---

[1] **Preot Acad. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae**, *Sfânta Treime sau La început a fost iubirea*, Editura Institutului Biblic şi de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, Bucureşti, 1993, p. 38.

[2] **Mgr. Irineu Popa, Metropolite d’Oltenie**, *La personne et la communion des personnes dans la Theologie de Saint Basile le Grand*, Editura Basilica, Bucureşti, 2011, p. 52.

umană la cunoaşterea celorlalte două. Dacă în Dumnezeu există trei ipostasuri, nu vorbim de trei dumnezei, Tatăl şi Fiul distingându-se sub raportul proprietăţilor personale, dar sub raportul comun al fiinţei sunt o singură existenţă, diferenţa dintre ipostasuri nealterând unitatea naturii şi deofiinţimea neconfundând caracteristicile personale”[1].

„Fiul lui Dumnezeu, Care este împreună veşnic cu Tatăl, fiind născut din fiinţa Acestuia şi nu din voinţa Lui, este de o fiinţă cu Tatăl”[2]. „Sfântul Duh are aceeaşi fiinţă ca şi Tatăl şi ca şi Fiul, dar El purcede doar din Tatăl. Fiul este din Tatăl prin naştere, iar Duhul Sfânt este din Dumnezeu Tatăl, printr-un mod sfânt şi tainic. Duhul Sfânt se bucură de aceeaşi cinste ca şi Tatăl şi Fiul, având aceeaşi fiinţă cu Tatăl şi cu Fiul”[3].

„Sfânta Treime este temelia de neclintit a tuturor cugetărilor religioase, a oricărei evlavii, a oricărei vieţi duhovniceşti şi a oricărei experienţe. Pe Aceasta o căutăm când Îl căutăm pe Dumnezeu, când căutăm desăvârşirea existenţei, sensul şi scopul acesteia. Nicio speculaţie filosofică n-a fost în stare să se înalţe până la taina Sfintei Treimi, de aceea nici mintea omenească n-a putut primi în mod deplin această revelaţie din partea lui Dumnezeu decât după ce crucea Domnului Hristos a biruit moartea şi adâncurile iadului. În fine, revelarea lui Dumnezeu Treimic, Tatăl, Fiul şi Sfântul Duh, este fundamentul oricărei teologii creştine”[4].

„Cunoaşterea lui Dumnezeu implică, printre altele, o acţiune revelatoare din partea Acestuia. Toate numirile lui Dumnezeu pe care le găsim în Sfânta Scriptură Îl arată pe Acesta aşa cum se descoperă fiinţelor create. Deci noi nu-L cunoaştem

---

[1] **Ibidem**, pp. 53-54.
[2] **Ibidem**, p. 54.
[3] **Ibidem**, pp. 55-56.
[4] **Ibidem**, p. 59.

pe Dumnezeu decât prin însuşirile şi lucrările Lui, pe care Sfântul Vasile cel Mare le numeşte energii care coboară asupra noastră, în timp ce fiinţa Sa rămâne inaccesibilă”[1]. „Fiinţa lui Dumnezeu nu poate fi definită. În această lume nu există niciun atribut care să poată cuprinde fiinţa lui Dumnezeu. Chiar dacă noi I le atribuim pe toate lui Dumnezeu, aceasta nu înseamnă că ele se referă la fiinţa Lui, pentru că, în acest caz, am face din fiinţă ceva compus. Atributele se referă la lucrările lui Dumnezeu. Oamenii nu pot cunoaşte fiinţa lui Dumnezeu. Aceasta nu se revelează. Cel necreat Îşi descoperă doar numele Său creaturii. Printre numirile dumnezeieşti cea mai sublimă este aceea de Sfânta Treime”[2].

„Dumnezeu se manifestă prin lucrări sau energii. Afirmând că noi Îl cunoaştem pe Dumnezeu prin lucrările Sale nu înseamnă că ne putem apropia de fiinţa Lui, căci în timp ce lucrările Sale coboară până la noi, fiinţa Lui rămâne inaccesibilă”[3].

„Sfântul Vasile cel Mare consideră manifestările exterioare ale lui Dumnezeu sau raporturile pe care le are cu fiinţa creată de domeniul iconomiei. Iconomia, pentru el, este o lucrare a voinţei, în timp ce existenţa trinitară aparţine fiinţei transcendente a lui Dumnezeu. Noi nu-L putem cunoaşte pe Dumnezeu în afara iconomiei prin care s-a descoperit. Tatăl se revelează prin Fiul în Duhul Sfânt şi această revelaţie a Sfintei Treimi va fi totdeauna prin iconomie, căci în afara harului primit de la Sfântul Duh nimeni n-ar putea recunoaşte în Hristos pe Fiul lui Dumnezeu şi prin aceasta să se ridice la cunoaşterea lui Dumnezeu Tatăl. Dumnezeu nu şi-a revelat fiinţa, ci viaţa Lui personală. Revelaţia persoanei, care culminează cu întruparea Fiului lui Dumnezeu, introduce omul în intimitatea dumnezeiască. Această intimitate nu este a fiinţei, ci a vieţii, un mod de a fi. Aici avem, în loc

---

[1] **Ibidem**, p. 68.
[2] **Ibidem**, p. 71.
[3] **Ibidem**, p. 72.

de contemplarea fiinţei divine, comuniunea cu Dumnezeul Treime. Această comuniune nu se exprimă exclusiv în termenii cunoaşterii. Sfânta Treime vrea să fie cunoscută în comuniunea persoanelor libere, pentru că şi Ea este comuniune de persoane. Ea face posibilă această cunoaştere venind către noi şi, în acelaşi timp, ne cheamă să ajungem la cunoaşterea nealterată şi «*să devenim părtaşi ai firii celei dumnezeieşti*» (II Petru 1,4). Fiind Dumnezeu prin fire, Sfântul Duh îi îndumnezeieşte prin har pe cei ce aparţin firii supuse schimbării. Prin Sfântul Duh noi Îl putem contempla pe Dumnezeu. Asemenea soarelui, care luminează ochiul curat, Sfântul Duh arată în Sine Însuşi imaginea Celui nevăzut. În contemplarea binecuvântată a acestei imagini se vede frumuseţea de negrăit a Arhetipului. În Sfântul Duh, noi vedem imaginea Fiului şi prin El, Arhetipul, pe Tatăl. Întreaga cunoaştere a lui Dumnezeu este treimică: în Sfântul Duh, prin Fiul, către Tatăl. Noi nu Îl primim pe Sfântul Duh decât prin credinţa în Iisus Hristos şi nu putem crede în Iisus Hristos decât prin Duhul Sfânt. În consecinţă, credinţa este indispensabilă cunoaşterii, iar cunoaşterea nu este posibilă decât în Duhul Sfânt. Astfel, fiind vorba despre cunoaşterea creştină, acţiunea Fiului lui Dumnezeu şi cea a Sfântului Duh presupun reciprocitate. Fiul şi Sfântul Duh sunt uniţi în Tatăl, care este sursa lor comună, lucrarea Lor ducând în cele din urmă la cunoaşterea Lui. Fiul a venit în lume prin Duhul şi tot prin El Și-a împlinit lucrarea”[1].

„Dumnezeu S-a revelat în trei persoane: Tatăl-sursa, Fiul-manifestarea, Duhul-suflul şi comunicarea. Cele trei persoane sunt unite în mod indestructibil. În Sfânta Treime există o fiinţă sau natură simplă şi indivizibilă, iar în Dumnezeul Cel unic există trei persoane, dar cele trei persoane sunt unite prin însuşirea şi familiaritatea fiinţei şi prin identitatea unei singure dumnezeiri. Fiinţa divină nu este împărţită, ci plinătatea dumnezeirii Tatălui

[1] **Ibidem**, pp. 73-74.

este ființa Fiului şi a Duhului Sfânt, Fiul şi Duhul sunt pe de-a întregul Dumnezeu, pentru că dumnezeirea este una, aceleaşi lucruri fiind afirmate despre Fiul şi despre Sfântul Duh ca şi despre Tatăl. Unitatea lui Dumnezeu sălăşluieşte în unitatea întreită a Tatălui, a Fiului şi a Sfântului Duh, care nu Îi preced, nici nu Îi urmează. De altfel, fiecare persoană a Sfintei Treimi are o relaţie diferită cu celelalte două persoane. Sfântul Duh nu primeşte caracterul de persoană al Fiului, ci prin purcederea Sa din Tatăl, care însoţeşte naşterea Fiului din Tatăl, El este pus în relaţie cu celelalte două persoane dumnezeieşti, adică în comuniunea Sfintei Treimi”[1].

„Iubirea dintre Tatăl şi Fiul se exprimă într-un mod desăvârşit în comuniune cu Duhul. Iubirea pură, deplină dintre cei trei, îmbrăţişează totul, fiind lipsită de egoism şi de orice preferinţă însoţită de nedreptate”[2].

„Sfânta Treime nu este dependentă în niciun fel de ființa creată. Creaturile ar putea să nu existe, însă Dumnezeu ar rămâne Treime: Tatăl, Fiul şi Sfântul Duh, întrucât creaţia este un act al voinţei, pe când naşterea Fiului şi purcederea Sfântului Duh din Tatăl sunt acte ale fiinţei. Să nu ne închipuim că în fiinţa dumnezeiască există vreo separaţie sau diviziune de orice fel, nefiindu-ne nici îngăduit să ni-L imaginăm pe Fiul fără Tatăl sau să-L separăm pe Duhul de Fiul, ci comuniunea şi distincţia dintre persoanele Sfintei Treimi sunt percepute ca un lucru de neînţeles şi de neexprimat. Astfel, după cum deosebirea dintre persoane nu afectează unitatea fiinţei, nici fiinţa comună nu depăşeşte caracteristicile distinctive şi proprietăţile personale. Tatăl posedă fiinţa desăvârşită, El fiind sursa existenţei Fiului şi a Sfântului Duh. Fiul deţine şi El plinătatea dumnezeirii, fiind Cuvânt viu şi vlăstar perfect al Tatălui. Desăvârşit este şi Duhul. Fiul este

[1] **Ibidem**, p. 75.
[2] **Ibidem**, p. 76.

unit în mod nedespărţit cu Tatăl, iar Duhul este unit cu Fiul. Nu există nimic care să poată separa sau despărţi fiinţa veşnică a lui Dumnezeu. Fiecare persoană a Sfintei Treimi se descoperă lumii şi acţionează în şi prin oameni, manifestând unitatea de fiinţă desăvârşită cu celelalte două persoane. Fiecare acţiune treimică este realizată de cele trei persoane, dar fiecare persoană efectuează acţiunea comună în felul Său propriu. Comuniunea desăvârşită în Dumnezeu nu există doar în fiinţa comună, ci şi în fiecare acţiune. Tatăl nu săvârşeşte singur nimic la care Fiul să nu ia parte, iar Fiul nu lucrează fără Duhul. Însă întreaga activitate care este îndreptată spre creaţie, purtând diverse denumiri, porneşte de la Tatăl, se înfăptuieşte prin Fiul şi se desăvârşeşte în Sfântul Duh”[1]. „În Sfânta Treime nu există doar unitate de fiinţă, ci şi de voinţă. Unitatea Sfintei Treimi este văzută de Sfântul Vasile cel Mare în unitatea venerării. Pentru Sfântul Vasile cel Mare, Dumnezeu poate fi slăvit doar în unitatea Treimii. Cu adevărat, nu putem să aducem slavă lui Dumnezeu, Tatăl Domnului nostru Iisus Hristos şi Fiului Său Cel Unul Născut, altfel decât în Sfântul Duh. În venerare, Sfântul Duh este nedespărţit de Tatăl şi de Fiul”[2].

„Concretă, simplă şi comună, fiinţa fiecărui ipostas al Sfintei Treimi este identică, de o fiinţă, ea fiind de asemenea identică ipostasurilor, prin care ele se raportează unul la celălalt. Cele trei ipostasuri se găsesc în legătură, după fiinţa lor identică. Cele trei persoane divine au acelaşi conţinut al fiinţei şi ele se conţin reciproc. Fiecare dă celorlalte tot ce are. Tatăl, sursă personală a dumnezeirii, comunică în întregime fiinţa Sa Fiului şi Sfântului Duh, astfel încât dumnezeirea absolută a ipostasurilor se împlineşte în unitatea lor absolută”[3].

---

[1] **Ibidem**, pp. 77-78.
[2] **Ibidem**, pp. 79-80.
[3] **Ibidem**, p. 82.

„Dumnezeu Tatăl este sursa veşnică de viaţă deplină a Fiului Cel de o fiinţă şi a Sfântului Duh. El este, de asemenea, sursa unui plan de iubire infinită, opera creaţiei prin Fiul în Duhul, El fiind şi izvor de viaţă dumnezeiască şi de mântuire a creaţiei. Aceasta nu are nimic de-a face cu vreo oarecare necesitate în Dumnezeu, nici cu o voinţă divină pur arbitrară. Proprietăţile celor trei ipostasuri sunt absolut ireductibile una la cealaltă, fiecare persoană fiind înţeleasă în chip diferit prin caracteristicile sale distinctive particulare, astfel încât putem cunoaşte ceea ce deosebeşte ipostasurile. Astfel, Duhului îi este propriu să purceadă din Tatăl şi să fie cunoscut de Fiul, iar Fiului îi este caracteristic să Se nască din Tatăl şi să Îl facă cunoscut pe Duhul. Între persoanele dumnezeieşti nu se interpune nimic, nici nu subzistă ceva alături de fiinţa dumnezeiască. Nu se află nici golul vreunui interval lipsit de consistenţă, care să producă vreo absenţă în armonia intimă a fiinţei dumnezeieşti, divizându-i continuitatea prin introducerea unui gol. Astfel, ipostasurilor le este propriu să se manifeste unul prin celălalt, unul fiind expresia celuilalt. Atunci când pronunţăm numele Fiului este imposibil să nu ne gândim la Tatăl, deoarece această denumire Îl arată, în acelaşi timp, în relaţie cu Tatăl. Dumnezeu nu poate fi cunoscut altfel decât ca Tatăl, Fiul şi Sfântul Duh, fiindcă în ceea ce Îl priveşte pe Dumnezeu, întotdeauna cunoaştem persoanele dumnezeieşti într-o anumită ordine, aceea a manifestării lor”[1].

„Duhul este cunoscut după şi cu Fiul şi purcede din Tatăl. Fiul Îl face cunoscut prin El şi după El pe Duhul şi este născut din Tatăl. Numai Tatăl nu se manifestă prin niciun alt ipostas dumnezeiesc, pentru că El este Tatăl şi sursa celorlalte persoane dumnezeieşti. Lui Îi este propriu să nu aibă o cauză a existenţei sale. Doar Fiul Îl face cunoscut pe Tatăl şi Duhul Îi dă cunoştinţa Fiului. Astfel, persoanei Fiului Îi este propriu să

[1] **Ibidem**, pp. 89-90.

reveleze persoana Tatălui, să fie chipul Acestuia. Proprietăţile persoanelor Sfintei Treimi sunt netransmisibile şi unice, dar ele sunt, în acelaşi timp, expresia supremă a acestei comuniuni inexprimabile care este Dumnezeu: Tatăl, Fiul şi Sfântul Duh, nouă şi paradoxală despărţire unică şi unire despărţită. În cadrul Sfintei Treimi, fiecare persoană posedă fiinţa întreagă, care este comună celorlalte două persoane. Persoanele dumnezeieşti nu îşi împart fiinţa divină ca şi cum aceasta ar fi divizată între ele"[1].

„Înaintea persoanelor dumnezeieşti nu există nimic, deoarece ele sunt din veci. În Dumnezeu Tatăl şi în Dumnezeu Fiul fiinţa nu este mai veche decât Ei şi nu o putem considera ca fiind mai presus de unul şi de celălalt. Pentru Sfinţii Părinţi, fiinţa nu există înaintea persoanelor. Sfântul Maxim Mărturisitorul a afirmat în acest sens că nu există fiinţă fără persoană, fiinţa în afara persoanei fiind o noţiune abstractă. Persoana este singura realitate concretă care posedă în sine fiinţa. Persoanele nu sunt în fiinţă, ci fiinţa este în persoane. Fiinţa reprezintă conţinutul substanţial al persoanei, întrucât fără fiinţă persoana nu ar fi decât o ficţiune"[2]. „Pentru Sfântul Vasile cel Mare, între fiinţă şi persoană există aceeaşi diferenţă ca şi între comun şi particular"[3].

„Dumnezeirea, zice Sfântul Vasile cel Mare, este una. Dumnezeirea pe care o contemplu în Tatăl o văd şi în Fiul. Cele trei persoane au fiinţa lor nu numai în comun, ci şi ca fiinţă unică pentru fiecare dintre ele. Ele nu formează doar o unitate, ci şi o unitate de o fiinţă. Aceasta este antinomia unirii neamestecate şi a deosebirii nedespărţite a fiinţei şi a persoanei, pe de o parte, şi a persoanelor dumnezeieşti între ele, pe de altă parte. Pentru Sfântul Vasile cel Mare, unitatea se referă la fiinţă, la fire, la

---

[1] **Ibidem**, pp. 90-91.
[2] **Ibidem**, pp. 91-92.
[3] **Ibidem**, p. 93.

absolut, iar multiplicitatea priveşte persoanele, relaţia, de unde rezultă că unitatea şi multiplicitatea aparţin unor rânduieli diferite, neputându-se nici întâlni, nici intra în conflict una cu cealaltă”[1].

„Cele trei persoane ale Sfintei Treimi se revelează împreună, fără a primi un număr de ordine. Fiecare persoană este unică în felul său de a fi: un Tată, un Fiu şi un Duh Sfânt. Persoanele nu sunt numerotate pentru că nu s-a spus primul, al doilea şi al treilea, ci prin aceste nume sfinte, Dumnezeu ne dă harul cunoaşterii, credinţa ducând la mântuire. Dacă în formula botezului, în doxologie şi în mărturisirea Sfintei Treimi Tatăl este primul, Fiul al doilea şi Sfântul Duh al treilea, aceasta se petrece pentru că Tatăl, în calitate de «cauză», are o prioritate logică în faţa Fiului şi a Sfântului Duh, care vin în existenţă din Tatăl. Fiul este, în mod firesc, al doilea termen al enumerării, iar Sfântul Duh al treilea, deoarece dacă pe acesta din urmă L-am aşeza după Tatăl, s-ar înţelege că El este de asemenea şi Fiu”[2].

„Unitatea fiinţei dumnezeieşti veşnic ipostaziată şi exprimată în persoană se manifestă mai ales în comuniunea persoanelor dumnezeieşti. Tatăl are şi este toată fiinţa dumnezeiască. El este principiul acesteia, aşa cum este şi principiul Sfintei Treimi, dar fiinţa Lui nu este izolată. Tatăl are propria fiinţă nu pentru Sine Însuşi, ci pentru Fiul, pe care Îl naşte în veşnicie şi pentru Sfântul Duh. Din iubire, Tatăl doreşte existenţa altcuiva în afară de Sine, fără a împărţi prin aceasta taina lui Dumnezeu în mai multe bucăţi. El Se smereşte aducând în existenţă pe altcineva în afară de Sine, pentru că în Dumnezeu Tatăl şi în Dumnezeu Cel Unul-Născut vedem doar un singur chip care se reflectă ca într-o oglindă în dumnezeirea ce nu cunoaşte deosebire. Tatăl dăruieşte tot ceea ce are şi tot ceea ce este, dar nu împărţindu-Se, nu oferind o parte din El Însuşi, ci dăruindu-Se întreg, fără limită. Nu numai

[1] **Ibidem**, p. 95.
[2] **Ibidem**, pp. 99-100.

că este de acord, dar şi doreşte din veci ca fiinţa Lui creatoare şi dătătoare de viaţă să fie ipostaziată în Fiul şi în Sfântul Duh. Nepăstrând nimic pentru Sine, Tatăl se goleşte de Sine Însuşi pentru a Se avea, nu în Sine, ci în afara Sa. Tatăl se împlineşte în iubirea extatică, golindu-Se de Sine Însuşi pentru a se regăsi în Fiul, Cuvântul ipostatic rostit de Tatăl. Fiul este, cu adevărat, în Tatăl şi Tatăl este în Fiul, pentru că aşa cum este unul este şi celălalt şi unul este celălalt, şi prin asta nu sunt decât unul. În consecinţă, spune Sfântul Vasile cel Mare, conform proprietăţii persoanelor, Ei sunt unul şi unul, însă conform fiinţei lor comune cei doi nu sunt decât unul"[1].

„Tatăl dă tot ceea ce are şi tot ceea ce este Fiului şi Duhului, în aşa fel încât aceştia să aibă fiinţa Lui ca pe a Lor proprie. Tatăl a dat viaţa pe care o are şi a dat-o, în principal, Celui care este, «*căci precum Tatăl are viaţă în Sine, aşa I-a dat şi Fiului să aibă viaţă în Sine*» (Ioan 5,26). Fiul şi Duhul, primind totul veşnic de la Tatăl, au la rândul Lor puterea de a-L face cunoscut, pentru că «*nimeni nu-L cunoaşte pe Tatăl decât numai Fiul şi cel căruia va vrea Fiul să-i descopere*» (Matei 11,27). De asemenea, Sfântul Duh este unit, prin fiinţă, cu Tatăl şi cu Fiul şi are revelaţia întreagă, căci «*El ne va învăţa toate*» (Ioan 14,26) şi «*ne va călăuzi la tot adevărul*» (Ioan 16,13)"[2].

„Tatăl Se manifestă şi vorbeşte dând naştere Fiului şi este întreg în manifestarea Sa. Din acest motiv, Fiul va putea spune: «*Cel ce Mă vede pe Mine Îl vede pe Cel ce M-a trimis pe Mine*» (Ioan 12,45). Iar întrucât Tatăl Îi dă totul Fiului, nu putem ajunge la Tatăl fără a trece prin Fiul. Drumul cunoaşterii lui Dumnezeu trece, deci, de la Duhul, care este unul, prin Fiul, care este unul, până la Tatăl, care este unul. Astfel, mărturisim ipostasurile fără a prejudicia monarhia Tatălui. (Termenul

---

[1] **Ibidem**, pp. 103-104.
[2] **Ibidem**, p. 104.

grecesc «monarhia» (μοναρχία) este compus din cuvintele «monos» (μόνος), care înseamnă «singur» şi «arhi» (αρχή), care se traduce prin «principiu», indicând cu mare precizie faptul că Tatăl este singurul principiu sau izvor al existenţei în Sfânta Treime). Faptul că trebuie trecut prin Fiul pentru a ajunge la Tatăl nu implică un spaţiu între persoane, pentru că Tatăl, Fiul şi Sfântul Duh nu sunt despărţiţi. Sfântul Vasile cel Mare spune că la oameni natura este dispersată şi noi o vedem răspândită în persoane, pe când la persoanele Sfintei Treimi există o comuniune continuă şi nedespărţită, pentru că nu se poate concepe niciun interval între Tatăl, Fiul şi Sfântul Duh. Într-adevăr, nu există nimic, niciun lucru subzistent, care să intervină în mijlocul Lor, lângă natura divină, care să o poată împărţi prin interpunerea unui element străin, nici golul vreunui spaţiu lipsit de consistenţă, care să producă o absenţă în armonia fiinţei dumnezeieşti, divizându-i continuitatea prin introducerea unui gol. Atunci când ne gândim la Tatăl ca necuprins şi necreat, în acelaşi timp, ne gândim la fel şi la Fiul şi la Sfântul Duh, pentru că infinitatea, slava şi înţelepciunea Tatălui nu sunt despărţite de Fiul şi de Sfântul Duh, ci în Ei contemplăm o comuniune şi o distincţie inexprimabilă, pentru că este cu totul imposibil să ne imaginăm o ruptură sau o separare, încât Fiul să poată fi conceput fără Tatăl sau Sfântul Duh despărţit de Fiul, căci percepem în Ei atât o comuniune cât şi o deosebire de neexprimat, fără ca diferenţa ipostasurilor să rupă continuitatea fiinţei, iar deofiinţimea să elimine particularitatea însuşirilor caracteristice”[1].

„Tot ceea ce are Tatăl aparţine şi Fiului, în afara naşterii. Tot ceea ce este propriu Fiului este caracteristic şi Duhului, în afara faptului că cel dintâi a fost născut. Toate acestea nu fac

[1] **Ibidem**, p. 105.

ca între Ei să existe vreo diferenţă de fiinţă, pentru că Ei sunt deosebiţi în aceeaşi fiinţă”[1].

„Fiinţa, care subzistă numai în persoană, implică întotdeauna o relaţie conştientă între persoane, deci enipostazierea sa în mai multe persoane se face în întrepătrundere şi transparenţă reciprocă desăvârşită, ceea ce Sfântul Ioan Damaschin a numit perihoreză, căci o persoană nu se poate bucura de existenţă fără comuniunea cu alte persoane. În unitatea desăvârşită a Treimii, în conştiinţa fiecărei persoane trebuie să fie perfect cuprinse şi transparente conştiinţele celorlalte două persoane, iar pentru aceasta, persoanele lor însele, ca suport al conştiinţei. Tatăl, Care este sursa fiinţei, Îşi comunică propria Sa fiinţă Fiului şi Sfântului Duh. Fiinţa dumnezeiască, primită prin naştere sau prin purcedere, subzistă neschimbată şi neîmpărţită, deci întreagă, iar din punct de vedere numeric una şi identică, în Fiul şi în Sfântul Duh. Datorită acestei învăţături, Sfântul Vasile cel Mare a stabilit, în mod definitiv, sensul termenului «de o fiinţă», care exprimă atât consubstanţialitatea persoanelor, cât şi comuniunea lor în Sfânta Treime”[2].

„Comuniunea se arată de asemenea şi în proprietăţile personale, nu numai în natură sau fiinţă. În Dumnezeu, fiecare persoană este şi cuprinde totul, însă comuniunea sau iubirea desăvârşită constă în faptul că fiecare, fiind totul, cuprinde pe ceilalţi, care, de asemenea, sunt totul. În comuniunea lor, ipostasurile divine nu se întâlnesc din exterior, ca şi persoanele umane, ci ele sunt din veac în mod desăvârşit interioare una celeilalte, dar nu identice. Sfântul Duh este întru totul nedespărţit de Tatăl şi de Fiul şi între Ei nu există niciun spaţiu”[3].

---

[1] **Ibidem**, p. 107.
[2] **Ibidem**.
[3] **Ibidem**, pp. 107-108.

„În Sfânta Treime nu este posibil ca o persoană să prevaleze asupra altei persoane şi nicio persoană nu se revelează prin sine însăşi, ci celelalte două împreună o fac cunoscută pe cea de-a treia. Din acest motiv, în fiecare ipostas se pot vedea celelalte două. Sfântul Vasile cel Mare a afirmat că uneori Tatăl Îl revelează pe Fiul, alteori Fiul Îl arată pe Tatăl, deci dumnezeirea întreagă se revelează când în Tatăl, când în Fiul, când în Sfântul Duh”[1].

„Numele de Tată desemnează rolul Său de sursă, de creator, de autor a toate”[2]. „Prima persoană a Sfintei Treimi este deci Tatăl, cel care, în mod direct şi nemijlocit, naşte în afara timpului şi veşnic pe Fiul. Fiind principiul şi sursa în dumnezeire, de la El purcede şi a treia persoană, Sfântul Duh. Din acest motiv, El este numit Tatăl, principiul a toate, cauza fiinţei celor care există. El este singurul nenăscut şi Tată, care posedă această proprietate personală şi netransmisibilă, pe care nu o împarte cu niciuna dintre celelalte persoane. Acest semn distinctiv excepţional al ipostasului Său, de a fi Tată şi de a nu depinde de nicio cauză, este singurul pe care Îl are. Din acest motiv, El este numit Dumnezeu în Sine şi Dumnezeu adevărat”[3].

„Sfântul Vasile cel Mare a afirmat întotdeauna că principiul unităţii în Sfânta Treime este persoana Tatălui, vorbind despre monarhia Acestuia. Tatăl este principiul celorlalte două persoane, din care acestea îşi primesc trăsăturile caracteristice. El este atât principiul, cât şi recapitularea Treimii. Există un singur principiu al dumnezeirii şi, în consecinţă, există monarhie în modul cel mai absolut. În monarhia Tatălui, Fiul nu este asemenea unui supus, ci, spune Sfântul Vasile cel Mare, să ne închipuim într-un mod demn de Dumnezeu o transmitere a voinţei care se face din veşnicie de la Tatăl la Fiul, precum chipul se reflectă într-o oglindă. Tatăl,

---

[1] **Ibidem**, p. 109.
[2] **Ibidem**, p. 110.
[3] **Ibidem**, p. 111.

izvor al întregii dumnezeiri din Sfânta Treime, naşte pe Fiul şi purcede pe Sfântul Duh, dăruindu-le fiinţa Sa, care rămâne una şi nedespărţită, identică cu sine însăşi în cei trei”[1].

„Tatăl este Cel care face distincţia între ipostasuri. El dăruieşte fiinţa Sa cea unică în mod egal atât Fiului cât şi Sfântului Duh, în care aceasta rămâne una, nedespărţită şi neîmpărţită. Ea este oferită în mod diferit Fiului şi Sfântului Duh, căci purcederea Sfântului Duh din Tatăl nu este identică cu naşterea Fiului din acelaşi Tată. Sfântul Duh subzistă ca persoană dumnezeiască purcezând din Tatăl. Din Tatăl Se naşte şi Fiul, prin Care sunt toate lucrurile şi cu Care Sfântul Duh întotdeauna este cunoscut nedespărţit, fiindcă nu ne putem gândi la Fiul fără a fi luminaţi de Duhul. Astfel, pe de-o parte, Sfântul Duh, izvorul tuturor binefacerilor oferite creaturilor, este unit cu Fiul, cu Care este conceput nedespărţit, iar pe de altă parte, fiinţa Sa ţine de Tatăl, din care purcede. În consecinţă, proprietatea Sa personală caracteristică este aceea de a Se manifesta după Fiul şi împreună cu El şi de a subzista prin purcedere din Tatăl. În privinţa Fiului, Acesta Se manifestă prin Sine Însuşi şi cu El Însuşi pe Duhul, numai El răspândind lumina necreată ca Fiu unic, aceasta fiind caracteristica Lui personală, care Îl distinge de Tatăl şi de Sfântul Duh. În privinţa lui Dumnezeu Tatăl, Care este mai presus de toate, proprietatea caracteristică eminentă a ipostasului Său este aceea că El singur este Tată, Care nu Și-a luat existenţa din niciun principiu”[2].

„Tatăl are drept caracteristică inalienabilă faptul că este sursa Fiului şi a Duhului. Monarhia Tatălui afirmă în mod necesar naşterea Fiului şi purcederea Duhului din veci. Tatăl face distincţie între persoanele dumnezeieşti ale Fiului şi ale Duhului şi le dăruieşte existenţa din veci. El le oferă fiinţa Sa nemărginită

[1] **Ibidem**, pp. 112-113.
[2] **Ibidem**, p. 114.

prin taina naşterii şi a purcederii. Cele două persoane au aceeaşi fiinţă dumnezeiască asemenea Tatălui. Prin naşterea Sa din Tatăl, Fiul este şi El din veci, neavând un început al existenţei, pentru că de când a existat Tatăl a existat şi Fiul şi în noţiunea de Tată intră imediat şi cea de Fiu”[1].

„Oare această monarhie a Tatălui nu este o formă de subordinaţianism? Tatălui, sursă unică, nu I se atribuie, în această concepţie, caracterul unei persoane dumnezeieşti prin excelenţă? Sfântul Grigorie de Nazianz ne dă un răspuns foarte clar la această întrebare: «Mi-ar fi plăcut, spune el, să-L laud pe Tatăl, ca pe Cel mai mare, pe El, Cel ai Cărui egali Și-au dobândit egalitatea deodată cu fiinţa Lor, mă tem însă să nu fac din Principiu un principiu al inferiorilor şi să nu supăr dorind prea mult să-L laud, căci slăvirea Principiului nu constă în înjosirea Celor Care Și-au primit existenţa din El, fiindcă veşnicia infinită este din trei persoane infinite. Fiecare este considerat în Sine Însuşi Dumnezeu întreg, deopotrivă Fiul şi Tatăl, deopotrivă Sfântul Duh şi Fiul, fiecare păstrându-şi caracteristicile personale şi toţi trei împreună fiind consideraţi Dumnezeu. Fiecare este Dumnezeu, având aceeaşi fiinţă, toţi trei sunt Dumnezeu din pricina monarhiei. Faptul că Fiul şi Sfântul Duh nu sunt Tată nu Îi face să le lipsească ceva, pentru că în Dumnezeu nu există nicio lipsă, Fiul şi Sfântul Duh fiind întru totul egali cu Tatăl. Fiului nu Îi lipseşte nimic pentru a fi Tată, căci a fi Fiu nu este o lipsă, şi cu toate acestea nu este Tată. De asemenea, Tatălui nu Îi lipseşte nimic pentru a fi Fiu, şi totuşi Tatăl nu este Fiul. În aceste lucruri nu este vorba nici de lipsă nici de micşorare a fiinţei. A fi nenăscut, născut şi purces Îi caracterizează pe Tatăl, pe Fiul şi pe Sfântul Duh, aşa încât să păstrăm nealterată deosebirea dintre cele trei ipostasuri în fiinţa cea unică, precum şi măreţia lui Dumnezeu. Cu toate că Fiul nu este Tatăl, pentru că există

[1] **Ibidem**, p. 115.

un singur Tată, El este ceea ce este şi Tatăl. Sfântul Duh, deşi purcede de la Dumnezeu Tatăl, nu este Fiul, pentru că există un singur Fiu, dar El este ceea ce este şi Fiul. Una este dumnezeirea Celor trei şi Cel Unul este în trei persoane»"[1].

„Tatăl este cauza Fiului şi a Sfântului Duh. Dar această idee de cauză trebuie înţeleasă ca împlinire a iubirii personale, care nu poate produce efecte inferioare. Cauza doreşte persoane egale în demnitate, acesta fiind şi motivul egalităţii lor. În Dumnezeu, de altfel, nu este ca la oameni, unde cauza este superioară efectului. În Dumnezeu nu există niciun interval între cauză şi efect, ci cauzalitate în interiorul uneia şi aceleiaşi naturi. Cauzalitatea nu provoacă aici un efect exterior, ca în lumea materială, nici un efect care se resoarbe în cauza sa, ea este doar imaginea limitată de o comuniune inexprimabilă. Cauzalitatea este deci proprie Tatălui, fiind principiul teologic fundamental al monarhiei, căci acolo unde este un singur principiu, scrie Sfântul Vasile cel Mare, acolo unitatea nu este desfiinţată"[2]. „Tatăl este singura cauză a dumnezeirii, iar acest atribut este netransmisibil"[3].

„Fiul este necreat şi născut din fiinţa Tatălui, în afara timpului şi veşnic, fiind infinit ca natură, asemenea Tatălui şi este de o fiinţă cu Acesta. El singur Îl cunoaşte pe Tatăl şi numai Tatăl Îl cunoaşte pe Fiul. El este egal cu Tatăl, fiind chipul adevărat şi viu al Acestuia şi este venerat asemenea Tatălui, bucurându-se de aceeaşi cinste şi împreună-lucrare cu Tatăl"[4].

„Sfântul Vasile cel Mare a afirmat că tot ceea ce Îi este propriu Tatălui este văzut şi în Fiul şi tot ceea ce Îi este propriu Fiului Îi este propriu şi Tatălui, pentru că Fiul sălăşluieşte întreg în Tatăl şi la rândul Său îl are pe Tatăl întreg în Sine. Din acest

---

[1] **Ibidem**, pp. 115-116.
[2] **Ibidem**, p. 117.
[3] **Ibidem**, p. 118.
[4] **Ibidem**, p. 120.

motiv, ipostasul Fiului devine ca o formă şi un chip care permite să-L recunoaştem pe Tatăl şi ipostasul Tatălui este recunoscut în forma Fiului"[1].

„În Sfânta Treime, Fiul şi Sfântul Duh au ipostasuri proprii, deşi ei rămân nedespărţiţi şi indivizibili de cauza lor. Cu toate acestea Fiul este născut din Tatăl ca persoană proprie, iar Sfântul Duh este purces, de asemenea, ca persoană. La oameni, de fiecare dată când proiecţiile interioare primesc un impuls spre exterior, fie se răspândesc dispărând complet, cum este cazul cuvântului rostit, fie se separă complet de cauza care le-a produs, cum este cazul mamei care a născut şi a pruncului născut. O astfel de separare nu are loc în Sfânta Treime, pentru că naşterea Fiului şi purcederea Sfântului Duh din Tatăl, deşi se deosebesc una de cealaltă, rămân neseparate de Tatăl, Care le-a comunicat Fiului şi Sfântului Duh întreaga fiinţă nedespărţită şi indivizibilă a dumnezeirii. În niciun caz nu trebuie îngăduit vreodată să fie utilizate denumirile noastre lumeşti şi modul în care devenim părinţi pentru a descrie dumnezeirea, adică relaţia dintre Tatăl şi Fiul, prin comparaţie cu ceea ce se întâmplă la oameni. Dumnezeu nu trebuie socotit ca un om şi doar pentru că El este numit Tată, aceasta nu înseamnă că ne este îngăduit să ne închipuim o dumnezeire bărbat şi femeie, sau să ne gândim că Sfântul Duh este de gen neutru, pentru că Acesta nu poate avea gen"[2].

„Fiul este născut din veşnicie, nefiind creat, El este Dumnezeu adevărat, născut din Dumnezeu adevărat; întrucât fiinţa Fiului este cea a Tatălui, Fiul este Dumnezeu aşa cum Tatăl este Dumnezeu. El este născut din fiinţa Tatălui, în afara timpului şi fără de început"[3]. „Paternitatea Tatălui Îi este caracteristică din veşnicie, ceea ce înseamnă că Fiul este dinainte de veacuri

[1] **Ibidem**, p. 121.
[2] **Ibidem**, p. 122.
[3] **Ibidem**.

şi veşnic, fără să aibă un început al existenţei. Sfântul Vasile cel Mare afirmă: De când există Tatăl există şi Fiul, iar în noţiunea de Tată intră imediat şi cea de Fiu, pentru că, în mod evident, Tatăl are un Fiu. Tatăl nu are niciun principiu al existenţei, iar El este principiul existenţei Fiului, fără a exista ceva intermediar între Ei. Comuniunea lui Dumnezeu Fiul cu Dumnezeu Tatăl este veşnică, pentru că gândul nostru trece de la Fiul spre Tatăl fără să traverseze vreun spaţiu gol, căci Fiul este nedespărţit de Tatăl. Tatăl naşte pe Fiul fără patimă. Fiinţa Lui Îi este împărtăşită în întregime Fiului, Care este nedespărţit de Tatăl din veci”[1].

„Pentru unii eretici (arieni şi eunomieni), raţiunea ultimă a subordonării Fiului lui Dumnezeu faţă de Tatăl constă în faptul că Acesta este născut. Pentru ei, naşterea Fiului implică, în mod necesar, un raport de inferioritate faţă de Dumnezeu Tatăl. Din acest motiv, Sfântul Vasile cel Mare accentuează faptul că Tatăl naşte pe Fiul înainte de veci. De când există Tatăl există şi Fiul, în noţiunea de Tată intrând imediat şi cea de Fiu, pentru că, în mod evident, Tatăl are un Fiu. Tatăl nu are niciun principiu al existenţei, iar El este principiul existenţei Fiului, fără a exista ceva intermediar între Ei”[2]. „Naşterea Fiului nu implică deci niciun raport de inferioritate; din contră, ea se găseşte în centrul acestui raport inexprimabil dintre Fiu şi Tată, care face din Fiul chipul desăvârşit al Tatălui”[3].

„Fiul este chipul desăvârşit al Tatălui, căci ipostasurilor dumnezeieşti le este propriu să se manifeste unul prin altul, unul fiind expresia celuilalt. Dumnezeu nu poate fi cunoscut altfel decât ca Tatăl, Fiul şi Sfântul Duh, pentru că în ceea ce Îl priveşte pe Dumnezeu, cunoaştem întotdeauna persoanele dumnezeieşti, dar ele sunt cunoscute într-o anumită ordine, cea

---

[1] **Ibidem**, p. 123.
[2] **Ibidem**, p. 124.
[3] **Ibidem**, p. 125.

a manifestării lor, astfel, Duhul este cunoscut după şi împreună cu Fiul, purcezând de la Tatăl, iar Fiul Îl face cunoscut prin El şi după El pe Duhul, fiind născut din Tatăl. Dumnezeu Tatăl este singurul care nu se manifestă prin alt ipostas divin, pentru că este Tatăl şi originea celorlalte persoane divine, Lui fiindu-I propriu să nu subziste prin nicio altă cauză. Numai Fiul Îl face cunoscut pe Tatăl, iar Duhul dă cunoştinţa Fiului. Astfel, persoanei Fiului Îi este propriu să reveleze persoana Tatălui, să fie chipul acesteia. Pentru a preciza caracteristica proprie a ipostasului Fiului este deci nevoie să menţionăm în ce fel El este chipul Tatălui"[1]. „Aşadar, frumuseţea Fiului este aceeaşi cu cea a Tatălui, fiind frumuseţea unică a lui Dumnezeu. Dar ea se află în Tatăl în mod nenăscut, patern, iar în Fiul în mod născut, filial, acesta fiind sensul definiţiei paradoxale a chipului: «el este acelaşi cu prototipul, chiar dacă este altceva». Fiul este deci, în mod real, chipul Tatălui, fiind în acelaşi timp altceva, adică un ipostas propriu. El poate fi într-adevăr amprenta, caracterul ipostasului Tatălui, pentru că El Însuşi este un ipostas, fiind acelaşi lucru cu prototipul, adică frumuseţe din frumuseţe, Dumnezeu adevărat din Dumnezeu adevărat, lumină din lumină, chiar dacă este altceva, adică ipostas născut şi nu nenăscut. Fiul este chipul Dumnezeului Celui nevăzut, nu chip al unei feţe trupeşti, spune Sfântul Vasile cel Mare, ci chipul divinităţii şi al tuturor perfecţiunilor pe care le atribuim fiinţei lui Dumnezeu, chipul puterii, al înţelepciunii, după cum Hristos este numit Dumnezeu al puterii şi Dumnezeu al înţelepciunii. Precum reflexia formei dintr-o oglindă produce cunoaşterea clară a chipului reprezentat, în acelaşi fel, atunci când Îl cunoaştem pe Fiul primim în inimă amprenta ipostasului Tatălui prin cunoaşterea Fiului. În consecinţă, tot ceea ce Îi este propriu Tatălui este văzut în Fiul şi tot ceea ce Îi este propriu Fiului aparţine Tatălui, pentru că

[1] **Ibidem**, p. 126.

Fiul sălăşluieşte întreg în Tatăl şi la rândul Său Îl are pe Tatăl întreg în El. De aceea, ipostasul Fiului devine ca o formă şi un chip care ne permite să Îl recunoaştem pe Tatăl, iar ipostasul Tatălui este recunoscut în forma Fiului, deşi particularităţile proprii ale fiecăruia rămân neschimbate, pentru a putea face distincţie clară între ipostasuri”[1]. „Chipul Dumnezeului Celui nevăzut nu a fost realizat ulterior, după un arhetip, asemenea celor făcute de mâna omului, ci acesta există împreună cu Tatăl, fiind ceea ce este şi arhetipul, pentru că nu a fost modelat prin imitaţie, ci întreaga fiinţă a Tatălui Îşi arată amprenta în Fiul ca într-o pecete. Astfel, chipul sigiliului care se imprimă se observă în mod clar în pecete şi prin chip cunoaştem modelul. Iar acest chip păstrează întotdeauna intactă absenţa oricărei diferenţe, nu printr-o asemănare de aparenţă, ci în fiinţa însăşi”[2].

„Faptul că Tatăl creează prin Fiul nu poate însemna decât unirea indisolubilă a celor doi într-o voinţă unică, o voinţă care izvorăşte din Tatăl şi pe care Fiul şi-o însuşeşte total, caracteristica proprie a ipostasului Fiului fiind aceea de a împlini întru totul voia Tatălui. Faptul că Tatăl creează prin Fiul nu face mai puţin desăvârşită lucrarea creatoare a Tatălui şi nu implică nicio slăbiciune în acţiunea Fiului, ci sugerează unitatea de voinţă. În Dumnezeu nu există raporturi de dominaţie a superiorului faţă de inferior. Ascultarea Fiului este identică cu libertatea. De aceea, când Domnul Hristos spune: «*Eu fac aşa cum Tatăl Mi-a poruncit*» (Ioan 14,31), nu se exprimă în acest fel pentru că ar fi lipsit de libertate sau de voinţă, ci pentru că manifestă unitatea şi continuitatea propriului Său sentiment cu cel al Tatălui”[3].

„Tatăl, Fiul şi Sfântul Duh sunt nedespărţiţi pentru că sunt egali ca sfinţenie, toţi trei fiind sfinţi prin fiinţă şi având

[1] **Ibidem**, p. 127.
[2] **Ibidem**, p. 128.
[3] **Ibidem**, pp. 130-131.

aceeaşi demnitate. Astfel, este important să nu facem distincţie în slava pe care le-o arătăm, să credem aşa cum am fost botezaţi şi să slăvim aşa cum credem: pe Tatăl, pe Fiul şi pe Sfântul Duh"[1]. „Pentru Sfântul Vasile cel Mare există echivalenţă între egalitatea de cinstire sau de slăvire şi deofiinţimea Duhului cu Tatăl şi cu Fiul"[2].

„Cea de-a treia persoană a Sfintei Treimi are ca şi proprietate ipostatică purcederea din Tatăl. Această purcedere constituie în natura şi profunzimea sa o taină de nepătruns pentru mintea noastră. Purcederea Duhului este din veci şi în afara timpului, ca şi naşterea Fiului. Purcederea trebuie deci să se deosebească de naştere şi să nu se confunde sau să se identifice cu aceasta, pentru ca Duhul să nu fie considerat ca un frate al Fiului, căci dacă ar fi născut din Tatăl, atunci în Sfânta Treime ar exista doi Fii şi fraţi"[3].

„Persoanele Sfintei Treimi se află într-o comuniune absolută, Sfântul Duh fiind, prin excelenţă, Duhul comuniunii, iar principiul unităţii rezidă în comuniunea dumnezeirii"[4]. „Între Sfântul Duh, Tatăl şi Fiul nu există nicio diferenţă. Faptul că Sfântul Duh este menţionat al treilea în Simbolul credinţei nu înseamnă că El este al treilea în ierarhia Sfintei Treimi"[5]. „Duhul are o sfinţenie naturală, pe care nu a primit-o prin har, ci care face parte din fiinţa Lui. Duhul este Sfânt prin natură, aşa cum Tatăl este Sfânt prin natură şi cum Fiul este Sfânt prin natură. Duhul adevărului care purcede din Tatăl este o persoană lipsită de trup, cu desăvârşire imaterială şi simplă. Fiinţa Sa nu este limitată, supusă schimbării şi modificărilor, asemenea creaturilor,

---

[1] **Ibidem**, p. 143.
[2] **Ibidem**, p. 144.
[3] **Ibidem**, p. 148.
[4] **Ibidem**, pp. 152-153.
[5] **Ibidem**, p. 154.

ci din contră, este inteligentă, infinită în putere, de o măreţie fără limite şi nimeni dintre oameni nu-I poate măsura fiinţa. Fiind inaccesibil prin fiinţă, noi Îl putem înţelege prin bunătatea Sa. Umplând totul cu puterea Sa, El nu se comunică decât celor care sunt vrednici de El, nu după aceeaşi măsură, ci răspândindu-şi lucrarea în funcţie de credinţa fiecăruia. Fiind simplu prin fiinţă, este divers în minunile Sale şi prezent în întregime în fiecare şi în întregime pretutindeni”[1].

„Duhul Sfânt este izvorul sfinţeniei. Precum Tatăl este sfânt prin natura Sa şi Fiul este sfânt prin natura Sa, aşa şi Duhul adevărului este sfânt prin natura Sa. Din acest motiv, El a fost considerat demn să poarte denumirea specială şi particulară de Sfânt. De altfel, Sfântul Vasile cel Mare consideră sfinţenia ca o caracteristică personală a Sfântului Duh, deşi ea este comună şi Tatălui şi Fiului. Tatăl şi Fiul sunt sfinţi, dar Sfântul Duh este plinătatea sfinţeniei. Din acest motiv, El nu este sfinţit, ci sfinţitor. Sfântul Vasile cel Mare a afirmat: Duhul Sfânt este sfânt prin fiinţă, fiind numit izvorul sfinţeniei. Puterea sfinţitoare este caracteristica ipostatică a Sfântului Duh. În Dumnezeu ceea ce corespunde fiinţei este comun, precum bunătatea, dumnezeirea şi orice alt concept asemănător. Însă ipostasul este cunoscut prin caracteristici precum: paternitatea, filiaţia sau puterea sfinţitoare. Fără Sfântul Duh nu există sfinţire, spune Sfântul Vasile cel Mare. Duhul este esenţa proprie a sfinţeniei”[2].

„Dar nu numai sfinţenia Îi este comună cu Tatăl şi cu Fiul, ci şi denumirea însăşi de Duh, pentru că «*Duh este Dumnezeu şi cei ce I se închină trebuie să I se închine în duh şi adevăr*» (Ioan 4,24). Și Apostolul neamurilor menţionează denumirea de Duh cu privire la Dumnezeu, spunând că «*Domnul este Duhul*» (II Corinteni 3,17). De asemenea,

---

[1] **Ibidem**, p. 155.
[2] **Ibidem**, p. 157.

spunem că Dumnezeu este bun şi aşa este, dar şi Sfântul Duh este bun, El fiind numit şi Paracletul”[1].

„Sfântul Duh ia parte la lucrarea comună a Tatălui şi a Fiului. Cauza de principiu a tot ceea ce se face este Tatăl, cauza creatoare este Fiul, iar cauza care desăvârşeşte este Sfântul Duh. Astfel, putem cunoaşte că în orice acţiune Duhul este unit cu Tatăl şi cu Fiul, nefiind despărţit de Ei. Când Dumnezeu Tatăl Îşi înmulţeşte lucrările şi Fiul slujirile, Sfântul Duh este şi El de faţă, pentru a împărţi darurile spirituale după cum consideră, fiecăruia după vrednicia lui”[2].

Este firesc ca taina Sfintei Treimi să nu poată fi înţeleasă de mintea umană, pentru că altfel omul ar fi egal sau chiar superior lui Dumnezeu, dacă ar fi în stare să cunoască adâncurile dumnezeieşti.

Cu toate acestea, oamenii s-au întrebat mereu: „Cum este posibil ca unul să existe în trei?”. Pentru a încerca să înţeleagă această taină, Sfinţii Părinţi au făcut tot felul de asemănări sau similitudini. În acest sens vom prezenta discuţia purtată de Sfântul Ierarh Spiridon, episcopul Trimitundei, la Sinodul I Ecumenic de la Niceea, din anul 325, cu adepţii arianismului.

La acest Sinod au participat 318 episcopi. Aici a fost prezent şi preotul Arie din Alexandria, pentru a-şi susţine învăţătura eretică. Ereziarhul avea de partea lui mai mulţi susţinători, dintre care se remarcau câţiva filosofi foarte învăţaţi.

Între ortodocşi şi arieni s-a purtat un dialog fundamentat scripturistic şi patristic, fără a se ajunge la niciun rezultat. La un moment dat, Sfântul Spiridon şi-a manifestat dorinţa de a purta o discuţie, în plen, cu cel mai renumit filosof, adept al arianismului. După ce ierarhul i-a explicat acestuia învăţătura despre Sfânta Treime şi faptul că Iisus Hristos este Fiul lui Dumnezeu întrupat,

---

[1] **Ibidem**.

[2] **Ibidem**, p. 158.

nu o simplă creatură, filosoful nu s-a lăsat convins. Atunci episcopul Trimitundei i-a spus: „«Cu toate că în Sfânta Treime sunt trei persoane distincte, este un singur Dumnezeu. Acest lucru nu este uşor de înţeles, pentru că mintea umană este prea măruntă pentru a cuprinde oceanul infinit al dumnezeirii. Însă eu te întreb: Vrei să vezi cu ochii tăi ceea ce nu poţi înţelege cu mintea?». Pe când spunea aceste cuvinte, ierarhul a luat în mână o cărămidă, pe care a ridicat-o deasupra capului, pentru a fi văzută de toată lumea, apoi a zis: «Filosofule, priveşte această cărămidă. Dacă te întreb câte obiecte ţin în mână, ce o să-mi răspunzi?». «Unul singur», a zis acesta. Sfântul a continuat: «Ceea ce voi, arienii, învăţaţi că este una, în realitate nu este una şi o să vă dovedesc acest fapt imediat». În timp ce ţinea cărămida în mâna stângă, episcopul a făcut asupra acesteia semnul Sfintei Cruci, cu mâna dreaptă, şi a spus: «În numele Tatălui şi al Fiului şi al Sfântului Duh» şi, strângând cărămida, din aceasta s-a înălţat o flacără înspre cer, în jos a curs apă, iar în mâna Sfântului a rămas o bucată moale de lut. Atunci episcopul Trimitundei a zis: «Precum această cărămidă este alcătuită din trei elemente: foc, apă şi lut, dar ea e una singură, tot aşa este şi în Sfânta Treime, unde sunt trei persoane, dar un singur Dumnezeu». Văzând această minune, filosoful a recunoscut că Sfântul Spiridon are dreptate şi i-a îndemnat pe arieni să renunţe la învăţătura lor greşită”[1].

---

[1] **Sfântul Simeon Metafrastul**, *Sfântul Spiridon Taumaturgul*, traducere, prefaţă, note şi studii critice de pr. conf. univ. dr. Constantin Necula, Ediţia a III-a, Editura Agnos, Sibiu, 2013, pp. 30-31.

„Dumnezeu este iubire”

Sfântul Ioan Evanghelistul, ucenicul iubit al Domnului Hristos, a afirmat că „*Dumnezeu este iubire*” (I Ioan 4,8), de aceea „când noi, oamenii, pătrundem în taina iubirii, pătrundem în Dumnezeu şi călătoria noastră s-a terminat; suntem astfel ajunşi în insula de dincolo de lume, în împărăţia Tatălui şi a Fiului şi a Sfântului Duh”[1], unde „nu vom contempla fiinţa divină, ci ne vom hrăni din iubirea desăvârşită a comuniunii persoanelor Sfintei Treimi. Din iubirea Aceleia se va revărsa unda iubirii peste oameni, care va realiza comunicarea între ei, fericindu-i”[2].

După cum am vorbit mai sus, Dumnezeu este Sfânta Treime şi „numai existând în trei persoane, aceste trei persoane sunt dumnezeieşti, pentru că au o valoare şi o relaţie între ele care le face demne şi capabile de iubirea absolută”[3].

„Dacă fiinţa dumnezeiască ar fi într-o unică persoană, nu ar fi bună sau iubitoare din eternitate, deci nu ar fi dumnezeiască”[4]. Un Dumnezeu monopersonal nu ar fi capabil de iubire. Cel mult s-ar iubi pe Sine, dar aceasta ar fi o iubire sterilă, stearpă şi „nu ar arăta creaţiei pilda şi puterea unei armonii”[5].

Dacă în Dumnezeu ar exista doar două persoane, iubirea dintre acestea ar fi egoistă. O persoană ar iubi-o pe cealaltă şi ar fi iubită de ea şi această iubire s-ar închide între cele două persoane.

---

[1] **Kallistos Ware**, *Rugăciunea lui Iisus*, p. 51.

[2] **Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae**, *Chipul nemuritor al lui Dumnezeu*, Editura Mitropoliei Olteniei, Craiova, 1987, p. 217.

[3] **Idem**, *Sfânta Treime…*, p. 26.

[4] **Ibidem**.

[5] **Ibidem**, p. 16.

Acest gen de iubire nu s-ar putea extinde şi nu ar justifica crearea din iubire a lumii.

Iubirea perfectă este doar cea treimică, pentru că iubirea între două persoane sporeşte când este însoţită de bucuria unei a treia persoane. „Noi simţim nevoia să fim iubiţi de al treilea şi să iubim pe al treilea, şi cu cât îl iubim mai mult împreună, cu atât ne iubim şi noi mai mult”[1]. „Eu nu vreau să fiu iubit numai de o persoană, ci vreau ca această persoană să fie însoţită în iubirea ei faţă de mine şi de o a treia persoană şi tu, cealaltă persoană, voieşti la fel, să am şi pe altul care te iubeşte împreună cu mine. Dar şi cel de-al treilea vrea să ne vadă uniţi în iubirea faţă de el şi în iubirea lui pentru noi”[2]. Acest fapt îl cunosc toţi cei căsătoriţi care au copii. Prin naşterea de prunci sporeşte iubirea dintre soţi, care se răsfrânge multiplicată asupra copilului.

Dacă însă în Dumnezeu ar fi patru sau mai multe persoane, între ele n-ar mai exista acea relaţie directă, nemijlocită şi perfectă, ci ar fi o gloată de zei care ar trăi în dezordine şi haos, asemenea zeilor din mitologia greacă.

„Deci nu putem vorbi decât de un singur Dumnezeu, dar întreit în persoane, pentru că Acesta este de fapt un unic Dumnezeu prin unitatea de fiinţă şi de iubire nemărginită ce-I este proprie prin relaţia de Tată şi Fiu uniţi în Duhul Sfânt”[3].

Treimea este perfectă, de aceea Dumnezeu este Sfânta Treime. Şi dovada că această iubire în Sfânta Treime este perfectă o avem în crearea lumii. Iubirea lui Dumnezeu a fost atât de mare, încât a vrut să o reverse şi în afara Sa, să se bucure şi alţii de ea, de aceea a creat tot ceea ce există (în afară de rău, care este un accident în creaţie).

---

[1] **Ibidem**, p. 65.
[2] **Ibidem**, p. 66.
[3] **Ibidem**, p. 30.

„Sfânta Treime este o iubire fără de început şi urmăreşte o extindere a iubirii. Și ce poate justifica existenţa mai mult decât iubirea? Iubirea nu satură pe nimeni, niciodată. Deci poate fi fără de sfârşit; şi de aceea poate fi şi fără de început. Iubirea fără de început şi fără de sfârşit dă o mulţumire deplină existenţei, deci o lumină”[1], pentru că „viaţa adevărată nu este fără iubire, care este armonia între persoane şi al cărei model şi izvor suprem este Dumnezeu”[2].

„Iubirea interpersonală treimică a precedat creaţia, ea a motivat aducerea la fiinţă, din nimic, a lumii şi a omului şi tot ea a îmbrăţişat toată zidirea spre a o face, prin îndumnezeirea după har a omului, părtaşă nespusei bunătăţi dumnezeieşti”[3].

„Numai pentru că este un Tată care are din veci un Fiu, Dumnezeu a creat şi o categorie de făpturi căreia să-i arate o iubire asemenea celei dintre El şi Fiul Său şi pe care Tatăl şi Fiul Său să o ajute să se înalţe la iubirea faţă de Tatăl, asemenea Fiului şi la iubirea frăţească faţă de Fiul şi din puterea Lui, ca şi la iubirea frăţească între ele. De aceea Fiul a avut o lucrare mai apropiată în crearea lumii şi a oamenilor din ea”[4], căci după cum citim în Sfânta Scriptură, „*La început era Cuvântul şi Cuvântul era la Dumnezeu şi Cuvântul era Dumnezeu. Acesta era dintru început la Dumnezeu. Toate prin El s-au făcut şi fără El nimic nu s-a făcut din ceea ce s-a făcut*” (Ioan 1,1-3).

„Sfinţii Părinţi ai Bisericii spun că dacă nu ar fi un Fiu al lui Dumnezeu de o fiinţă cu Tatăl, Tatăl nu ar fi binevoit să-i creeze pe oameni ca pe nişte fii asemănători Fiului Unul-Născut pe care

[1] **Ibidem**, p. 7.

[2] **Ibidem**, p. 43.

[3] **Teoctist, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române**, *Cuvânt înainte*, publicat în volumul: **Preot Acad. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae**, *Sfânta Treime sau La început a fost iubirea*, Editura Institutului Biblic şi de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, Bucureşti, 1993, p. 6.

[4] **Preot Acad. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae**, *Sfânta Treime*…, p. 47.

să-i iubească şi care să-L iubească, şi nefiind acest Fiu, nu ar fi fost cineva care din iubire faţă de Tatăl, să voiască să se creeze şi alţi fii care să-L iubească pe Tatăl asemenea Lui”[1].

„În acelaşi timp, Dumnezeu îi iubeşte pe oameni cu iubirea care izvorăşte din cea pe care o nutreşte către celelalte persoane ale Sfintei Treimi. Noi suntem chemaţi să creştem în această iubire desăvârşită între noi şi pentru Dumnezeu, prin energiile divine necreate, care manifestă unitatea fiinţei dumnezeieşti coborâte printre noi pentru a ne întări firea umană în unitate”[2].

„Oamenilor li se cere şi voinţa lor ca să răspundă iubirii lui Dumnezeu cu iubirea lor faţă de Dumnezeu şi întreolaltă. Și au în această voinţă şi tendinţa de a spori în conţinutul vieţii lor, dată fiind mărginirea lor”[3].

„Chiar şi «minţile cereşti» sau duhurile îngereşti ne sunt descoperite de marea lumină a lui Dumnezeu Cuvântul. Dacă Dumnezeu nu este existenţă personală, dacă nu este Tată care are un Fiu iubit şi iubitor, nu pot exista nici «minţile îngereşti» personale, care să voiască să-L cunoască şi să-L iubească, pentru că şi ele sunt înzestrate cu capacitatea conştiinţei iubitoare”[4].

Din iubire, Dumnezeu vrea mai mulţi fii, de aceea hotărăşte crearea lumii şi are şi puterea şi ştiinţa necesare pentru aceasta.

„Existenţa prin Sine, ca plinătate a vieţii, sau a fiinţei, cuprinde tot ce este actual şi poate fi viaţă din eternitate. Ea poate fi văzută în următoarele trei forme: una este bunătatea sau voinţa iubitoare de a se dărui. Și în aceasta se arată că nu este numai o persoană, ci încă una sau două persoane eterne, cărora să se dăruiască şi care să I se dăruiască deplin, dar şi voinţa de a

[1] **Ibidem**, pp. 47-48.

[2] **Mgr. Irineu Popa, Metropolite d'Oltenie**, *Op. cit.*, p. 78.

[3] **Preot Acad. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae**, *Sfânta Treime…*, p. 48.

[4] **Sfântul Dionisie Areopagitul,** *Opere complete*, traducere, introducere şi note de Pr. Dumitru Stăniloae, Editura PAIDEIA, Bucureşti, 1996, p. 62, nota 3.

se dărui şi unor persoane create din nimic, spre bucuria existenţei în unire cu ea dar şi între ele. Dar ea are şi atotputernicia pusă în slujba acestei bunătăţi nemărginite, care voieşte ca făpturile mărginite create să se bucure de iubirea ei, bucurie care le dă şi lor puterea iubirii şi a efortului spre ea. Această atotputernicie, pusă în slujba bunătăţii, a persoanelor eterne, se arată şi în faptul că nu se teme de libertatea făpturilor mărginite, pentru că vrea ca ele să se bucure în mod liber de iubirea Lui şi a lor faţă de El. De aceea, dacă nu folosesc astfel libertatea lor, nu le desfiinţează, arătând şi în aceasta bunătatea Sa nemărginită”[1].

„În Dumnezeu este iubirea atotputernică, sau îmbinarea lor, pentru că existenţa desăvârşită este existenţa fără nicio lipsă simţită”[2].

„Plinătatea existenţei prin Sine se arată însă şi în cunoaşterea a tot ce este, căci şi în cunoaştere este o putere”[3].

„Și bunătatea unită cu atotputernicia şi cunoaşterea lui Dumnezeu se exercită neîncetat şi în relaţia cu lumea creată”[4].

„Am menţionat trei conţinuturi principale ale fiinţei lui Dumnezeu: bunătatea, atotputernicia şi cunoaşterea tuturor. Dar între ele este o unitate. Bunătatea sau iubirea este forma cea mai fermă a vieţii, atotputernicia este cea care a produs o existenţă deosebită de Dumnezeu şi o face să progreseze, sau dacă nu progresează, nu o lasă să piară cu totul, iar cunoaşterea este pusă şi ea în slujba binelui”[5].

După ce am arătat că Dumnezeu este iubire, trebuie să vorbim şi despre atotputernicia şi atotştiinţa Sa, alte două atribute necesare pentru crearea lumii.

---

[1] **Preot Acad. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae**, *Sfânta Treime*…, p. 21.
[2] **Ibidem**, p. 52.
[3] **Ibidem**, p. 21.
[4] **Ibidem**.
[5] **Ibidem**, pp. 22-23.

Atotputernicia lui Dumnezeu

„Atotputernicia divină este acea însuşire a lui Dumnezeu în virtutea căreia El poate tot ceea ce voieşte. Întrucât voia lui Dumnezeu este morală şi sfântă, El face numai ceea ce este bine şi moral şi ceea ce nu contrazice atotştiinţa şi nemărginita Sa înţelepciune. Lui Dumnezeu nimic nu-i este cu neputinţă. În acest sens citim în Sfânta Scriptură: «*Oare este ceva cu neputinţă la Dumnezeu?*» (Facere 18,14). «*Dumnezeul nostru este în cer; în ceruri şi pe pământ pe toate câte le-a vrut le-a făcut*» (Psalmul 113,11). «*Juratu-S-a Domnul Savaot şi a zis: Cum am hotărât, întocmai va fi, şi cum am plănuit, aşa se va întâmpla!*» (Isaia 14,24). «*O, Doamne Dumnezeule, Tu ai făcut cerul şi pământul cu puterea Ta cea mare şi cu braţul Tău cel înalt şi măreţ, pentru Tine nimic nu este cu neputinţă!*» (Ieremia 32,17)”[1].

„Atotputernicia lui Dumnezeu se arată în tot universul pe care Dumnezeu l-a alcătuit cu puterea Sa şi pe care l-a aşezat să se conducă după legile sale. Dumnezeu, cu puterea Lui, conduce cursul stelelor şi niciuna din ele nu iese în afară de linia ce i s-a fixat. Dumnezeu a rânduit să ia fiinţă ziua şi noaptea, lumina şi întunericul. El trimite vânturile, tulbură marea, face valurile să şuiere şi să sune. El dă naştere curenţilor şi norilor. El face să cadă ploaia şi roua. El închide cerul, produce uscăciune şi provoacă foametea”[2].

„Despre toate acestea citim în Sfânta Scriptură: «*Tu, cu puterea Ta, ai întemeiat marea; Tu ai zdrobit capetele balaurilor din apă, capul balaurului Tu l-ai sfărâmat; Tu l-ai dat ca hrană*

---

[1] **Pr. Prof. Athanase Negoiţă**, *Op. cit.*, p. 45.
[2] **Ibidem**.

popoarelor pustiului. Tu ai făcut să irumpă izvoare şi pâraie; Tu ai făcut să sece râurile Etamului. A Ta este ziua şi a Ta este noaptea. Tu ai întemeiat lumina şi soarele. Tu ai făcut toate marginile pământului; vara şi primăvara Tu le-ai zidit» (Psalmul 73,13-17). «*Doamne, Dumnezeul puterilor, cine este asemenea Ţie? Tare eşti, Doamne, şi adevărul Tău este împrejurul Tău. Tu stăpâneşti puterea mării şi mişcarea valurilor ei Tu o potoleşti. Tu l-ai smerit pe cel mândru ca pe un rănit; cu braţul puterii Tale Ţi-ai risipit vrăjmaşii. Ale Tale sunt cerurile şi al Tău este pământul; lumea şi plinirea ei Tu le-ai întemeiat. Miazănoapte şi miazăzi Tu ai zidit; Taborul şi Ermonul în numele Tău se vor bucura. Braţul Tău este cu putere. Să se întărească mâna Ta, să se înalţe dreapta Ta. Dreptatea şi judecata sunt temelia tronului Tău. Mila şi adevărul vor merge înaintea feţei Tale*» (Psalmul 88,8-14)”[1].

„Dumnezeu este Creatorul cel mare şi Cârmuitorul întregii omeniri. El este cel care formează trupul omului în pântecele mamei şi dă suflarea de viaţă (sufletul) locuitorilor pământului. Despre acestea Dumnezeu grăieşte în Sfânta Scriptură: «*Eu am făcut pământul şi pe omul de pe el Eu l-am zidit. Eu cu mâinile am întins cerurile şi tuturor stelelor le-am dat porunci*» (Isaia 45,12). «*Eu am făcut pământul şi pe om şi vieţuitoarele cele de pe faţa pământului, cu puterea Mea cea mare şi cu braţul Meu cel înalt, şi l-am dat cui am vrut*» (Ieremia 27,5)”[2].

„Dumnezeu este stăpânul tuturor oamenilor, împăratul tuturor popoarelor, toţi stau sub puterea Lui, după cum a afirmat prorocul Ieremia: «*Cine nu se va teme de Tine, Împărate al neamurilor? Că Ţie Ţi se cuvine aceasta. Că nimeni nu-i*

[1] **Ibidem**.
[2] **Ibidem**, pp. 45-46.

asemenea Ţie între toţi înţelepţii neamurilor şi-n toate regatele lor» (Ieremia 10,7)”[1].

„Aşa cum Dumnezeu este în Sine supratemporal şi supraspaţial, dar Se face prezent în timp şi omniprezent prin coborâre la relaţia cu fiinţele create, temporale şi spaţiale, la fel El este mai presus de atotputernicie, dar Se face atotputernic prin coborâre la relaţia cu toate cele ce au prin împărtăşire de El o oarecare putere. În acest sens, Sfântul Dionisie Areopagitul spune că Dumnezeu este deasupra a toată puterea, aşa cum o înţelege sau experiază creatura, ca putând realiza orice în ordinea creată”[2].

„Dumnezeu depăşeşte orice putere. Dar, Cel ce are de mai înainte în Sine sursa a toată puterea, sau a atotputerniciei şi este cauza ei, nu e prin aceasta lipsit de putere, ci mai presus de ea, în sens pozitiv. Aceasta implică şi caracterul Lui de persoană, căci numai persoana este mai mult decât puterea pe care o manifestă sau ar vrea s-o manifeste; şi numai persoana dumnezeiască este mai presus de puterea pe care o manifestă, sau ar vrea să o manifeste şi care e mereu nelimitată în sursa ei, producând toate printr-o putere inflexibilă şi necircumscrisă”[3].

„Definiţia formală a atotputerniciei este: puterea unei persoane de a face toate câte vrea. Această definiţie nu are în vedere o voinţă care se autolimitează în actele ei, în funcţie de ceea ce ştie subiectul că poate face. Aceasta n-ar mai fi atotputernicie. Puterea acestei persoane ar fi mărginită”[4].

„La Dumnezeu, niciun act nu se săvârşeşte independent de voinţa Lui. Iar voinţa divină nu-şi alege obiectivele nici în funcţie de conştiinţa unei puteri limitate, nici în mod arbitrar, ci în funcţie

[1] **Ibidem**, p. 46.
[2] **Preotul Profesor Dumitru Stăniloae**, *Teologia Dogmatică…*, p. 220.
[3] **Ibidem**, p. 221.
[4] **Ibidem**, p. 222.

de bine, binele fiind una cu fiinţa Sa. Căci Dumnezeu e «binele subzistent», cum spune Dionisie Areopagitul. Or, «la Dumnezeu, binele coincide cu fiinţa», cum spune Sfântul Ioan Damaschin. Orice obiectiv ar alege Dumnezeu în mod arbitrar, acesta n-ar putea ieşi din ordinea fiinţei Sale, sau din dependenţa de ea, dată fiind infinitatea ei. A nu putea lucra contra Sa înseamnă a nu putea lucra contra fiinţei Sale. Iar dacă atotputernicia este solidară cu infinitatea fiinţei divine, a putea lucra contra ei înseamnă a cădea din atotputernicie. Deci un singur lucru nu poate Dumnezeu: nu poate cădea la starea de a nu mai putea face tot ce vrea"[1].

[1] **Ibidem**, p. 223.

Atotştiinţa lui Dumnezeu

„Ştim că Dumnezeu cunoaşte totul, dar ce este acest tot şi cum îl cunoaşte, nu ştim. Dionisie Areopagitul atribuie lui Dumnezeu în mod îmbinat cunoaşterea tuturor şi depăşirea oricărei cunoaşteri. «Deşi Sfânta Scriptură spune că Dumnezeu cunoaşte toate şi nimic nu scapă cunoaşterii Lui, dar, precum am spus adeseori, cele dumnezeieşti trebuie să fie înţelese în mod demn de Dumnezeu. Deci nu putem să-I atribuim lui Dumnezeu minte şi cunoaştere senzorială, decât prin depăşire, nu prin lipsă. La fel, nu-I putem atribui raţionalitate Celui mai presus de raţiune, sau desăvârşire, Celui mai presus de desăvârşire şi anterior oricărei desăvârşiri. De asemenea, considerăm lumina neapropiată ca fiind întuneric nearătat şi nevăzut prin depăşirea luminii văzute». Dumnezeu este în acest sens «minte neînţeleasă» şi «cuvânt negrăit»”[1].

„Dumnezeu nu înţelege ca noi, nu gândeşte ca noi, nu cunoaşte ca noi, ci într-un mod mai presus de noi. În acest sens, Îi negăm aceste activităţi spirituale. Dar El este cauza acestor activităţi ale creaturii şi de aceea I le atribuim într-un sens care depăşeşte înţelesul lor cunoscut de noi. «Vino să lăudăm, dacă vrei, viaţa cea bună şi eternă, şi ca înţeleaptă şi ca înţelepciunea de Sine, mai bine zis ca suportul întregii înţelepciuni, aflător mai presus de toată înţelepciunea. Căci Dumnezeu nu este numai supraplin de toată înţelepciunea şi înţelegerea Lui nu are număr, ci este aşezat mai presus de orice raţiune, minte şi înţelepciune»”[2].

---

[1] **Ibidem**, p. 236.
[2] **Ibidem**, pp. 236-237.

„O deosebire între felul cum cunoaşte Dumnezeu şi felul cum cunoaştem noi constă în aceea că El le cunoaşte pe toate în Sine Însuşi, în calitatea Sa de cauză a lor: «Mintea dumnezeiască cuprinde toate printr-o cunoaştere ce depăşeşte toate, având de mai înainte în Sine cunoştinţa tuturor, în calitate de cauză». «Le cunoaşte toate celelalte din lăuntrul Său, şi, ca să zic aşa, din originea lor şi mergând la esenţa lor. Căci mintea dumnezeiască ştie despre existenţe nu aflând de la existenţe; ci ea are de mai înainte, din Sine şi în Sine, în calitate de cauză, ştiinţa şi cunoştinţa tuturor în esenţa lor, prin faptul că a conceput-o pe aceasta de mai înainte»”[1].

„A doua concluzie care rezultă din faptul că nu există cunoaştere deplină în afara uniunii în iubire între cel ce cunoaşte şi cel cunoscut - că deci nici distanţa de realităţile personale cunoscute, nici singurătatea totală nu oferă putinţa unei cunoaşteri depline - este că Dumnezeu are o perfectă cunoaştere de Sine, întrucât este întreit în persoane. Cunoaşterea deplină este totdeauna şi iubire şi ca atare e îndreptată spre altă persoană. Cunoaşterea de sine a unei alte persoane nu-i dă bucuria iubirii pentru ceea ce ea cunoaşte. Dumnezeu împlineşte condiţia cunoaşterii personale perfecte prin Treimea persoanelor divine deplin unite”[2].

„Cunoaşterea este în ultimă analiză referirea iubitoare a unui subiect la un alt subiect. Chiar prin referirea la un obiect, subiectul cunoscător se referă indirect la un alt subiect. Şi numai în această referire se realizează şi cunoaşterea de sine. Numai prin această referire se cunoaşte pe sine şi se actualizează pe sine ca subiect. Dumnezeu are un astfel de pol de referinţă perfectă în Sine Însuşi. El Se referă la Sine Însuşi ca la alte persoane şi aceste persoane se referă una la alta în mod reciproc, perfect. Tatăl Se

---

[1] **Ibidem**, p. 237.
[2] **Ibidem**, p. 241.

cunoaşte în referirea Sa la Fiul, cunoscând pe Fiul, cunoscându-Se în Fiul, în mişcarea Sa continuă spre Fiul care este în Sine Însuşi, şi în mişcarea continuă a Fiului spre Tatăl. Cunoaşterea perfectă sau atotştiinţa perfectă a lui Dumnezeu constă în faptul că fiecare persoană divină cunoaşte pe Cealaltă în Sine Însăşi, dar în calitatea Ei de altă persoană. Prin aceasta, fiecare persoană Se cunoaşte şi Se actualizează perfect şi etern pe Sine Însăşi. Aceasta, datorită interiorităţii dinamice reciproce a persoanelor, sau aşa-numitei perihoreze. Dar interioritatea aceasta nu trebuie înţeleasă după asemănarea interiorităţii fizice. Ea constă în faptul că fiecare persoană este deschisă intenţionat Celorlalte şi îndreptată spre Ele, într-o iubire totală şi infinită, şi că nu ţine nimic pentru Sine, ci e predată întreagă Celorlalte. E o perihoreză spirituală totală şi infinită a iubirii conştiente”[1].

„În cunoaşterea reciprocă a persoanelor treimice ca subiecte infinite, în Dumnezeu, odată cu eternitatea, este dată baza pentru posibilitatea cunoaşterii altor subiecte, deci şi pentru crearea lor, a unor subiecte limitate în ele însele. Dumnezeu coboară prin iubirea Sa cunoscătoare la inferioritatea în subiectele create, limitate; dar în acelaşi timp le ridică prin iubirea Sa la interioritatea lor în El, deschizându-le drumul spre cunoaşterea Lui”[2].

„Dat fiind că izvorul acestei acţiuni a lui Dumnezeu stă în comuniunea Lui treimică, Sfântul Isaac Sirul zice: «Soarele care luminează în cel ce se curăţeşte este lumina Sfintei Treimi»”[3].

„Nimic nu se înţelege fără Sfânta Treime. De aceea Sfântul Grigorie de Nazianz Îl numeşte pe Dumnezeu un soare întreit cu o unică strălucire: «nu se taie prin voinţă, nu se împarte prin putere ci e neîmpărţit în cei împărtăşiţi şi ca o unică amestecare a

---

[1] **Ibidem**, pp. 241-242.
[2] **Ibidem**, p. 242.
[3] **Ibidem**.

luminii în trei sori ce se cuprind reciproc. Dacă nu ar fi trei sori, nu ar fi nicio strălucire. Un singur soare nu ar mai străluci. Căci dacă ai scoate pe unul din trei, ai suprima totul, mai bine zis ai cădea din totul». Dacă între esenţele create unele sunt «minţi» subzistente fără trupuri (îngerii), altele, cu trupuri, Dumnezeu este «Mintea» supraesenţială, identică oceanului de lumină în care nu există niciun întuneric, sau subiectul supraesenţial care «*locuieşte în lumina neapropiată*» omului (I Timotei 6,16), acoperit de întunericul transcendenţei”[1].

„Sfântul Dionisie Areopagitul spune că lumina îşi are izvorul în existenţa supraexistentă şi supraesenţială a lui Dumnezeu. Supraexistenţa lui Dumnezeu implică lumina care e un grad mai mare al existenţei ce decurge din Dumnezeu. Căci lumina uneşte şi desăvârşeşte şi întoarce pe toate la Cel ce, existând în mod supraexistent, e izvorul ei, umplându-le de una şi aceeaşi lumină unificatoare, precum ignoranţa separă, desfigurează şi slăbeşte existenţa”[2].

„Numai această unitate deplină şi cunoaştere treimică explică bucuria lui Dumnezeu de a cunoaşte şi alte persoane, iubindu-le, şi bucuria acestor alte persoane de a-L cunoaşte pe Dumnezeu şi de a se cunoaşte între ele, prin unirea fără confuzie, prin «extazul» lor, adică prin ieşirea din ele. Dacă n-ar fi iubirea treimică, n-ar fi cunoaştere în Dumnezeu şi n-ar fi nici posibilitate de cunoaştere şi de iubire între El şi persoanele create. Năzuinţa cunoaşterii vine din iubirea interpersonală, iar aceasta vine din Sfânta Treime”[3].

„Vom da întâi câteva din expresiile primului fel de cunoaştere. Psalmistul Îi atribuie lui Dumnezeu cunoaşterea intimităţii noastre şi a tuturor lucrurilor: «*Dumnezeu ştie ascunsurile inimii*»

---

[1] **Ibidem**.
[2] **Ibidem**, p. 243.
[3] **Ibidem**.

(Psalmul 93,11), căci El este „*Cel ce a zidit îndeosebi inimile lor, Cel ce cunoaşte toate lucrurile*” (Psalmul 32,15). În cartea lui Iov se spune: «*Dumnezeu privea până la marginile pământului şi îmbrăţişa cu ochii tot ce se afla sub ceruri*» (Iov 28,24). Sfântul Apostol Pavel exclamă: «*O, adâncul bogăţiei, al înţelepciunii şi al ştiinţei lui Dumnezeu! Cât sunt de nepătrunse judecăţile Lui şi cât de neurmate căile Lui, căci cine a cunoscut gândul Domnului, sau cine a fost sfetnicul Lui?*» (Romani 11,33-34)”[1].

„**Înţelepciunea lui Dumnezeu**. Sfinţii Părinţi nu separă cunoştinţa lui Dumnezeu de înţelepciunea Lui. Ei vorbesc foarte des de înţelepciunea lui Dumnezeu şi foarte rar de cunoştinţa Lui. Aceasta corespunde şi cu vorbirea Sfintei Scripturi. Despre cunoştinţa lui Dumnezeu nu se vorbeşte decât de două ori de către Sfântul Apostol Pavel. Şi de fiecare dată ea este menţionată împreună cu înţelepciunea Lui (Romani 11,33 şi Coloseni 2,3). Despre înţelepciunea lui Dumnezeu se vorbeşte însă de multe ori atât în Vechiul, cât şi în Noul Testament (Pildele lui Solomon 3,13; 3,9; 9,1; Isaia 28,29; Ieremia 51,15; Luca 11,49; Faptele Apostolilor 6,10; Romani 11,33; I Corinteni 1,24; 2,7; Efeseni 3,10; Iacov 3,17)”[2].

„În Sfânta Scriptură se vorbeşte însă de cunoaşterea lui Dumnezeu ca act. «Dumnezeu cunoaşte cele ascunse ale inimii» etc. De asemenea, se vorbeşte adeseori despre o cunoştinţă ce o dă Dumnezeu celor iubiţi de El”[3].

„Nu s-ar putea spune că ştiinţa lui Dumnezeu, de care vorbeşte Sfânta Scriptură, se referă în mare parte la Sine Însuşi, iar înţelepciunea de care vorbeşte ea se referă la lume. E drept că Sfânta Scriptură spune foarte adesea că Dumnezeu dă cunoştinţă cu referire la Sine, dar şi înţelepciunea pe care le-o dă se referă

---

[1] **Ibidem**, p. 246.
[2] **Ibidem**, p. 251.
[3] **Ibidem**, pp. 251-252.

în ultimă instanţă tot la El. Iar actele de cunoaştere ale lui Dumnezeu, menţionate în Sfânta Scriptură, se referă aproape întotdeauna la oameni, sau la lucruri”[1].

„Desigur, trebuie să admitem că există o cunoaştere a lui Dumnezeu, care se referă la Sine ca deosebit de creaţie, dar despre aceasta noi nu ştim nimic, nouă ni s-a descoperit numai o cunoaştere a lui Dumnezeu care stă în relaţie cu lumea. Dacă Dumnezeu spune multe despre cunoştinţa şi acţiunea Sa referitoare la lume, referitor la Sine spune numai atâta cât ne este de trebuinţă pentru a înţelege relaţia Lui cu lumea. Deci n-am putea face din cunoştinţa lui Dumnezeu referitoare la Sine un obiect separat al cunoaşterii noastre. Aici îşi are locul cel mai categoric apofatismul”[2].

„Tot ce ne-a revelat Dumnezeu despre cunoştinţa Sa are în acelaşi timp un aspect de înţelepciune şi e legat de lume. Nu s-ar putea spune că cunoştinţa lui Dumnezeu are un caracter teoretic, iar înţelepciunea, un caracter practic. Toate actele de cunoaştere ale lui Dumnezeu referitoare la lume au în acelaşi timp un caracter practic, urmărind conducerea lumii spre Sine. Chiar prin cunoştinţa despre Sine ce ne-o dă nouă urmăreşte acelaşi scop”[3].

„Dacă totuşi e îndreptăţită o vorbire deosebită despre cunoaşterea şi înţelepciunea lui Dumnezeu, socotim că această îndreptăţire vine din trebuinţa de a privi la diferitele acte parţiale în care se manifestă cunoştinţa lui Dumnezeu, cu dăruirea cunoştinţei Sale către oameni, şi la legătura în care stau aceste acte cu toate celelalte acte ale unui plan de ansamblu referitor

---

[1] **Ibidem**, p. 252.
[2] **Ibidem**.
[3] **Ibidem**.

la lume. Legătura aceasta şi planul acesta de ansamblu poate fi numit în mod special înţelepciunea lui Dumnezeu"[1].

„Desigur, înţelepciunea lui Dumnezeu e implicată în fiecare act. Căci fiecare act de cunoaştere al lui Dumnezeu e legat cu tot ansamblul planului Său referitor la lume. Această legătură nu ni se face totuşi vădită nouă decât cu timpul. Iar deplina cunoştinţă a lui Dumnezeu se manifestă în legătura tuturor actelor de cunoaştere, adică în înţelepciune. Cine are o cunoştinţă parţială, fără legătură cu ansamblul, nu numai că e lipsit de înţelepciune, dar nici cunoştinţa ce o are despre lucrul parţial respectiv nu este deplină. Cunoaşterea noastră şi înţelepciunea noastră nedeplină nu sunt decât un drum spre cunoaşterea şi înţelepciunea maximă obţinută din deplina unire cu Dumnezeu. Căci numai în Dumnezeu vom cunoaşte toate deplin, în infinita lor cauzalitate şi în legăturile lor cu toate"[2].

„În expunerea ce urmează, dedicată înţelepciunii lui Dumnezeu, ne vom aţinti privirea mai mult la ansamblul planului urmărit de Dumnezeu cu privire la lume. Acest plan al lui Dumnezeu referitor la lume reprezintă şi el o chenoză a Lui. El este o coborâre a lui Dumnezeu la dimensiunile, la posibilităţile şi la necesităţile lumii. Prin înţelepciune, Dumnezeu creează şi susţine o armonie între componentele lumii, prin care le păstrează pe toate neconfundate şi neseparate. Chiar aceasta este un reflex al unităţii şi deosebirii intrinsece a lui Dumnezeu. Dar urmărind binele maxim şi definitiv al tuturor componentelor lumii şi al lumii ca întreg, nu poate vedea acest bine, ca unire maximă şi neconfundată a lor, decât în sălăşluirea maximă a lor în Sine Însuşi. De aceea înţelepciunea lui Dumnezeu nu este numai o coborâre a Lui la lume, la toate şi la toţi cei din ea, ci şi un ansamblu de acţiuni adecvate pentru ridicarea continuă

[1] **Ibidem**, p. 253.
[2] **Ibidem**.

la împărtăşirea comună şi armonioasă de viaţa şi fericirea dumnezeiască. Înţelepciunea culminantă a lui Dumnezeu referitoare la lume se concretizează în «sfatul sau planul cel etern» cu privire la mântuirea lumii, la desăvârşirea ei în El Însuşi şi la înfăptuirea acestui plan"[1].

„Înţelepciunea lui Dumnezeu descoperită în Revelaţie, iar în mod culminant în Hristos care a înviat, deschizându-ne şi nouă perspectiva învierii, nu contrazice deci esenţa ordinii lumii, ci o reface şi o completează, o înalţă pe alt plan. Dar întrucât îndreptează starea în care am căzut, ea apare de multe ori drept contrară acesteia"[2].

„Unei judecăţi care nu vede decât ordinea rigidă a naturii, înţelepciunea manifestată în aceasta i se pare superioară celei descoperite în Revelaţia care culminează în Hristos; sau i se pare chiar singura înţelepciune adevărată. Dar, după concepţia noastră, mai profundă este în realitate o înţelepciune care revelează ordinea lumii ca bază pentru dezvoltarea fiinţei umane spre o existenţă eternă. Căci abia aceasta răspunde valorii şi dorinţei fiinţei umane; mai profundă este o înţelepciune care revelează ordinea lumii ca bază pentru un dialog superior şi veşnic al fiinţei umane cu Dumnezeu şi cu semenii săi; mai profundă este deci o înţelepciune care restabileşte fiinţa umană în ordinea superioară şi complexă a relaţiilor interpersonale normale, susţinută de dialogul de nesfârşită exigenţă, fineţe şi complexitate cu Dumnezeu, dialog care poate modela în sens superior şi ordinea naturii"[3].

„Ce abis de înţelepciune nu se ascunde în întruparea Fiului lui Dumnezeu ca om, care deschide perspectiva vieţii veşnice îndumnezeite, a unei slave veşnice şi negrăite a fiinţei umane! Sfântul Apostol Pavel se roagă să fie dat duhul acestei înţelepciuni

---

[1] **Ibidem**, pp. 253-254.
[2] **Ibidem**, p. 254.
[3] **Ibidem**.

creştinilor din Efes, ca să priceapă «care este nădejdea la care i-a chemat, care este bogăţia slavei moştenirii lui Hristos păstrată sfinţilor» (Efeseni 1,18). Ce abis de înţelepciune nu se ascunde în faptul că, prin întrupare, una şi aceeaşi persoană este şi Dumnezeu, şi om în acelaşi timp, purtând şi adâncind în Sine ca şi în noi toţi, până în infinitatea divină, viaţa spirituală a fiinţei umane! Ce abis de înţelepciune nu se ascunde în crucea sau în suferinţa pe care o asumă Însuşi Fiul lui Dumnezeu pentru noi şi o face, prin renunţarea la Sine şi prin răbdarea implicată în ea, condiţia vieţii noastre superioare, adică a relaţiilor dintre noi şi Dumnezeu! Ce abis de înţelepciune nu este în perspectiva vieţii veşnice, în perspectiva învierii deschisă şi dăruită în învierea lui Hristos! Ce adâncuri nesfârşite de sens fericitor nu dă înţelepciunea arătată în iconomia lui Hristos ordinii lumii, care prin ea însăşi ar rămâne într-o frântură de sens, cu care nu s-ar putea ajunge la nimic! În ce spor abisal de sens nu ni se descoperă un Dumnezeu care este persoană sau Treimea de persoane şi intră ca atare, prin căldura comuniunii nesfârşite de care este capabil, în relaţie de iubire cu noi ca persoane, - în comparaţie cu «dumnezeul» simplist, monoton, uniform, lipsit de viaţă, conceput după tipul naturii!”[1].

„În chenoza din iubire, pe care nu o poate asuma decât Dumnezeu ca persoană, ni se revelează, dacă ne lăsăm cuceriţi de această iubire, ceea ce spune Sfântul Apostol Pavel: «*înrădăcinaţi şi întemeiaţi fiind în iubire, să puteţi să înţelegeţi, împreună cu toţi sfinţii, care este lărgimea şi lungimea şi înălţimea şi adâncimea, şi să cunoaşteţi iubirea lui Hristos, cea mai presus de cunoştinţă, ca plini să fiţi de toată plinătatea*» (Efeseni 3,18-19)”[2].

---

[1] **Ibidem**, pp. 254-255.
[2] **Ibidem**, p. 255.

„Înţelepciunea în sensul acesta nu poate avea alt temei decât perfecţiunea comuniunii treimice. Prin înţelepciune Dumnezeu vrea să le conducă pe toate spre perfecţiunea ce iradiază din acea comuniune. Înţelepciunea între noi iradiază ea însăşi din comuniunea intertreimică. «Unul» în sens abstract, propriu unor filosofi, nu poate fi înţelept. Unde nu e relaţie interpersonală, nu este cumpănire şi măsură, ci exagerare într-o parte, exclusivism. Eforturile spre înţelepciune le implică sau le impune numai viaţa împreună”[1].

Atotputernicia şi atotştiinţa lui Dumnezeu se văd în faptul că „în timp ce gândeşte, Dumnezeu Tatăl creează; iar gândul se face lucru, realizându-se prin Fiul şi desăvârşindu-se prin Duhul”[2].

---

[1] **Ibidem**, pp. 255-256.
[2] **Sfântul Ioan Damaschin**, *Op. cit.*, p. 46.

Crearea lumii

Când a creat lumea, Dumnezeu şi-a arătat iubirea sau bunătatea, atotputernicia şi atotştiinţa.

„Potrivit credinţei creştine, Dumnezeu a creat lumea dintr-un motiv şi cu un scop. Aceasta dă lumii un sens. Sfinţii Părinţi au scos în evidenţă bunătatea lui Dumnezeu ca motiv al creaţiei. Dumnezeu a creat lumea din iubire, pentru ca să facă părtaşe şi alte fiinţe de iubirea Lui intertrinitară”[1].

„Dacă pe toate le-a creat Dumnezeu ca să se împărtăşească de iubirea Lui, scopul lor este să ajungă la o participare deplină la această iubire, adică la o comuniune deplină cu Dumnezeu”[2].

„Aşadar pentru că bunul şi preabunul Dumnezeu nu s-a mulţumit cu contemplarea Lui proprie, ci prin mulţimea bunătăţii Sale a binevoit să se facă ceva care să primească binefacerile Sale şi să se împărtăşească din bunătatea lui, a adus de la neexistenţă la existenţă şi a creat universul, atât pe cele nevăzute, cât şi pe cele văzute, şi pe om, care este alcătuit din elemente văzute şi nevăzute”[3].

„Dumnezeu, Cel nemărginit în bogăţie, nu creează cu zgârcenie. Creaţia este adusă la existentă pentru a-L revela şi pentru a participa la bogăţia fiinţei Lui, avându-şi solidaritatea în această participare. Ca atare ea reflectă în oarecare măsură, în mod corespunzător ei, această bogăţie nemăsurată, prin dimensiunile şi varietatea ei, şi ea participă în toate formele la acea bogăţie. Pe de altă parte, revelarea lui Dumnezeu trebuie să se facă cuiva,

---

[1] **Preotul Profesor Dumitru Stăniloae**, *Teologia Dogmatică…*, p. 352.
[2] **Ibidem**, pp. 352-353.
[3] **Sfântul Ioan Damaschin**, *Op. cit.*, p. 46.

adică unor fiinţe spirituale. De aceea natura nespirituală nu este o revelare adevărată a lui Dumnezeu decât prin faptul că există fiinţe umane care să-L cunoască pe Dumnezeu din ea şi prin ea şi să-şi dea seama cum ea, revelându-L, participă la Dumnezeu prin aceasta şi cum participă şi ele însele într-o măsură şi mai mare şi mai conformă cu El"[1].

„Crearea omului şi a lumii în general, este un act gratuit al iubirii Sfintei Treimi. Creaţia este un har, un dar al libertăţii divine. La originea celor create stă hotărârea sfatului Sfintei Treimi ca Dumnezeu să intre într-o relaţie de iubire şi libertate cu o realitate nouă. Scopul lumii, posibilitatea sa autentică de subzistenţă constă, prin urmare, în înrădăcinarea într-o relaţie trainică şi continuă cu primul ei principiu al existenţei: Dumnezeu Creatorul. În afara acestei relaţii, lumea, prin intermediul omului, cade într-o existenţă falsă, neautentică şi în cele din urmă în neant, de unde a fost adusă în existenţă. Pentru a depăşi primejdia recăderii în neexistenţă, omul trebuie să se unească în mod liber cu Dumnezeu, printr-o legătură de iubire"[2].

„Cartea Facerii descrie evenimentele creării cerului şi a pământului, a întregii lumi, a omului, şi dezvăluie ţelul creaţiei: îndumnezeirea omului şi a lumii în vederea unei veşnice comuniuni cu Creatorul"[3].

---

[1] **Preotul Profesor Dumitru Stăniloae**, *Teologia Dogmatică…*, p. 437.

[2] **Teofan Savu**, *La divino-humanite du Christ et la deification de l'homme selon Saint Maxime le Confesseur*, Paris, 1990, p. 250.

[3] **Preot Ioan Sorin Usca**, *Vechiul Testament în tâlcuirea Sfinţilor Părinţi. Facerea*, Editura Christiana, Bucureşti, 2015, p. 1.

Referatul biblic despre crearea lumii

„La început a făcut Dumnezeu cerul şi pământul. Şi pământul era netocmit şi gol. Întuneric era deasupra adâncului şi Duhul lui Dumnezeu Se purta pe deasupra apelor. Şi a zis Dumnezeu: «Să fie lumină!». Şi a fost lumină. Şi a văzut Dumnezeu că lumina este bună, şi a despărţit Dumnezeu lumina de întuneric. Și Dumnezeu a numit lumina «ziuă», iar întunericul l-a numit «noapte». Și a fost seară şi a fost dimineaţă: ziua întâi. Şi a zis Dumnezeu: «Să fie o tărie prin mijlocul apelor şi să despartă apele de ape!». Şi a fost aşa. Dumnezeu a făcut tăria şi a despărţit Dumnezeu apele cele de sub tărie de apele cele de deasupra tăriei. Și Dumnezeu a numit tăria «cer». Și a văzut Dumnezeu că este bine. Și a fost seară şi a fost dimineaţă: ziua a doua. Și a zis Dumnezeu: «Apele de sub cer să se adune la un loc şi să se arate uscatul!». Și a fost aşa: apele de sub cer s-au adunat la locurile lor şi s-a arătat uscatul. Și Dumnezeu a numit uscatul «pământ», iar adunările apelor le-a numit «mări». Și a văzut Dumnezeu că este bine. În ziua când Domnul Dumnezeu a făcut cerul şi pământul, pe pământ nu era niciun copăcel şi iarba încă nu odrăslise, pentru că Domnul Dumnezeu nu trimisese încă ploaie pe pământ şi încă nu era om ca să lucreze pământul; ci numai abur ieşea din pământ şi umezea toată faţa pământului. Și a zis Dumnezeu: «Pământul să odrăslească verdeaţă: iarbă purtătoare de sământă, după felul şi asemănarea ei, şi pomi roditori care după felul lor să dea rod cu sământă în sine pe pământ!». Și a fost aşa. Pământul a odrăslit verdeaţă: iarbă purtătoare de sământă după felul şi asemănarea ei, şi pomi roditori care după felul lor să dea rod cu sământă în sine pe pământ. Și a văzut Dumnezeu că

este bine. Și a fost seară şi a fost dimineaţă: ziua a treia. Și a zis Dumnezeu: «Să fie luminători pe tăria cerului care să lumineze pământul, să despartă ziua de noapte şi să fie ei spre semne şi spre anotimpuri şi spre zile şi spre ani, şi să fie ei luminători pe tăria cerului ca să lumineze pământul!». Și a fost aşa: Dumnezeu i-a făcut pe cei doi luminători mari: luminătorul cel mai mare spre stăpânirea zilei şi luminătorul cel mai mic spre stăpânirea nopţii, şi stelele. Și le-a pus Dumnezeu pe tăria cerului, ca să lumineze pământul, să stăpânească ziua şi noaptea şi să despartă lumina de întuneric. Și a văzut Dumnezeu că este bine. Și a fost seară şi a fost dimineaţă: ziua a patra. Și a zis Dumnezeu: «Să mişune apele de vietăţi, fiinţe cu viaţă în ele şi păsări să zboare peste pământ în largul tăriei cerului!». Şi a fost aşa. A făcut Dumnezeu înotătoarele cele mari şi toate fiinţele vii care mişună, unde ele se prăsesc după felul lor, şi toate păsările înaripate după felul lor. Și a văzut Dumnezeu că este bine. Şi le-a binecuvântat Dumnezeu şi le-a zis: «Prăsiţi-vă şi vă înmulţiţi şi umpleţi apele mărilor şi păsările să se înmulţească pe pământ!». Şi a fost seară şi a fost dimineaţă: ziua a cincea. Și a zis Dumnezeu: «Să scoată pământul fiinţe vii după felul lor: animale, târâtoare şi fiare sălbatice după felul lor». Și a fost aşa: A făcut Dumnezeu fiarele sălbatice după felul lor, şi animalele domestice după felul lor, şi toate târâtoarele pământului după felul lor. Și a văzut Dumnezeu că este bine" (Facere 1,1-10; 2,4-6 şi 1,11-25).

„Și a zis Dumnezeu: «Să facem om după chipul şi asemănarea Noastră, ca să stăpânească peste peştii mării şi peste păsările cerului şi peste animalele domestice şi peste tot pământul şi peste toate vietăţile ce se târăsc pe pământ!». Atunci, luând Domnul Dumnezeu ţărână din pământ, l-a făcut pe om şi a suflat asupra lui suflare de viaţă şi s-a făcut omul fiinţă vie. Apoi Domnul Dumnezeu a sădit o grădină în Eden, spre răsărit, şi l-a pus acolo pe omul pe care-l zidise. Și Domnul Dumnezeu a făcut să răsară

din pământ tot soiul de pomi plăcuţi la vedere şi buni la mâncare, precum şi pomul vieţii în mijlocul raiului şi pomul cunoştinţei binelui şi răului. Şi din Eden ieşea un râu, care uda raiul, iar de acolo se împărţea în patru braţe. Numele unuia era Fison. Acesta înconjoară toată ţara Havila, în care se află aur, iar aurul din ţara aceea este bun; tot acolo se găseşte bdeliu şi piatra de onix. Numele râului al doilea este Gihon. Acesta înconjoară tot ţinutul Etiopiei. Și râul al treilea este Tigrul; acesta curge prin faţa Asiriei; iar râul al patrulea este Eufratul. Și Domnul Dumnezeu l-a luat pe omul pe care-l făcuse şi l-a pus în grădina cea din Eden, ca s-o lucreze şi s-o păzească. Și Domnul Dumnezeu i-a dat lui Adam poruncă şi i-a zis: «Din toţi pomii raiului poţi să mănânci, dar din pomul cunoştinţei binelui şi răului să nu mănânci, căci în ziua în care vei mânca din el, vei muri negreşit!». Și din pământ a mai zidit Domnul Dumnezeu toate fiarele câmpului şi toate păsările cerului şi le-a adus la Adam ca să vadă cum le va numi; şi oricum va numi Adam toate fiinţele vii, ele aşa se vor numi. Și a pus Adam nume tuturor animalelor şi tuturor păsărilor cerului şi tuturor fiarelor sălbatice; dar pentru Adam nu s-a găsit ajutor pe potriva lui. Și a zis Domnul Dumnezeu: «Nu este bine să fie omul singur; să-i facem ajutor pe potriva lui». Atunci Domnul Dumnezeu a adus asupra lui Adam un somn adânc, şi el a adormit; şi a luat una din coastele lui şi locul ei l-a plinit cu carne. Iar coasta pe care Domnul Dumnezeu o luase din Adam a prefăcut-o în femeie şi a adus-o la Adam. Și a zis Adam: «Iată aceasta-i os din oasele mele şi carne din carnea mea; ea se va numi femeie, pentru că a fost luată din bărbatul ei». De aceea va lăsa omul pe tatăl său şi pe mama sa şi se va uni cu femeia sa şi vor fi amândoi un trup" (Facere 1,26 şi 2,7-24).

Dacă „*pentru Adam nu s-a găsit ajutor pe potriva lui*" între animale şi păsări, din cuvintele protopărintelui rostite când a văzut-o pe Eva: „*Iată aceasta-i os din oasele mele şi carne din*

carnea mea" înţelegem că primul om de pe pământ s-a recunoscut şi s-a regăsit instantaneu în femeie. „Vorbind astfel despre Eva, Adam mărturiseşte că ea îi împlineşte propria lui natură"[1].

„Și l-a făcut Dumnezeu pe om după chipul Său; după chipul lui Dumnezeu l-a făcut; bărbat şi femeie i-a făcut, iar Adam şi femeia lui erau amândoi goi şi nu se ruşinau. Și Dumnezeu i-a binecuvântat, zicând: «Creşteţi şi înmulţiţi-vă şi umpleţi pământul şi supuneţi-l; şi stăpâniţi peste peştii mării, peste păsările cerului, peste toate animalele şi peste tot pământul, peste toate vietăţile ce se târăsc pe pământ!». Și a zis Dumnezeu: «Iată, vă dau vouă toată iarba dătătoare de sământă de pe faţa întregului pământ, şi tot pomul purtător de rod cu sământă de pom într-însul; acestea vă vor fi vouă spre hrană. Și tuturor fiarelor pământului şi tuturor păsărilor cerului şi tuturor vietăţilor ce se târăsc pe pământ, şi care au în ele suflare de viaţă le dau toată iarba verde spre hrană». Și a fost aşa. Și a privit Dumnezeu toate câte a făcut: şi iată că erau foarte bune. Și a fost seară şi a fost dimineaţă: ziua a şasea" (Facere 1,27-31).

„După creare, lumea se găsea într-o armonie desăvârşită: toate cele create se condiţionau unele pe celelalte şi dădeau naştere, prin puterea lui Dumnezeu, altor forme de existenţă. Omul a fost creat ca stăpân al lumii sensibile. Lui i se supuneau toate. Trupul se supunea sufletului, iar sufletul lui Dumnezeu, în largul proces de participare al întregii creaţii la Dumnezeu"[2].

Însă „ca «păzitor» al bunătăţilor încredinţate de Dumnezeu, omul avea o responsabilitate plină de consecinţe pentru propria-i natură şi pentru natura lumii, responsabilitate

---

[1] **Maica Alexandra (principesa Ileana a României)**, *Sfinţii îngeri*, Editura Anastasia, Bucureşti, 1992, p. 43.

[2] **Pr. Dr. Vasile Răducă**, *Antropologia Sfântului Grigorie de Nyssa. Căderea în păcat şi restaurarea omului*, Editura Institutului Biblic şi de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, Bucureşti, 1996, p. 171.

care venea din faptul că el era chip al lui Dumnezeu. Dumnezeu, după Sfântul Grigore al Nyssei, este un fel de «veghetor care supraveghează lumea». A fi «veghetor» este echivalentul lui a fi «părinte», a fi responsabil pentru ceva, pentru cineva. Numele dumnezeirii, după episcopul Nyssei, adică acela de «Părinte» nu este altceva decât puterea care supraveghează şi care prevede toate, putere care este caracteristică şi neamului omenesc. De aici deducem aspectul major al funcţiei omului în lume”[1].

„Aşa s-au făcut cerul şi pământul şi toată podoaba lor. Și în ziua a şasea Și-a împlinit Dumnezeu lucrarea pe care o făcuse; iar în ziua a şaptea S-a odihnit de toate lucrurile Sale pe care le făcuse. Și a binecuvântat Dumnezeu ziua a şaptea şi a sfinţit-o, pentru că în ea S-a odihnit El de toate lucrurile Sale, pe care le-a făcut şi le-a pus în rânduială. Aceasta-i cartea facerii cerului şi a pământului, de la facerea lor” (Facere 2,1-4).

Deşi omul de astăzi nu are sau nu îşi găseşte timp să mediteze la grandoarea operei lui Dumnezeu şi la măreţia rolului nostru în creaţie, cu toate acestea trebuie să conştientizeze că „**lumea** este mai mare decât credem noi că este, **noi** suntem mai mult decât ceea ce credem că suntem, iar **soarta noastră** este mai cuprinzătoare decât cea terestră şi acest lucru este subliniat când soarta terestră a unei persoane este deosebit de scurtă şi de tragică”[2].

În ceea ce priveşte **lumea** în care trăim, într-o carte de antropologie citim: „Deşi limitată în raport cu Dumnezeu, lumea se află într-o continuă desfăşurare, dezvoltare şi extensiune. Orice tentativă de a cunoaşte limitele extensiunii ei este sortită eşecului, cu toate că în calitatea ei de natură creată ea nu-şi va depăşi

---

[1] **Ibidem**, p. 187.

[2] **Ptolemy Tompkins & Tyler Beddoes**, *Dovada existenţei îngerilor,* traducere din limba engleză de Constantin Dumitru-Palcus, Editura Lifestyle Publishing, Bucureşti, 2017, p. 125.

niciodată limitele puse ei de Creator”[1]. Astfel, cu toată tehnologia perfomantă de astăzi, omul nu este în stare să cunoască întreaga creaţie văzută a lui Dumnezeu.

Vorbind despre lume şi **noi**, oamenii, Sfântul Grigorie Palama a afirmat că „dacă măreţia universului este cantitativă, cea a omului este de ordinul demnităţii sale, pentru că sufletul este lucru mare şi minunat care transcende tot universul, vede totul, stăpâneşte peste toate şi în acelaşi timp Îl cunoaşte şi Îl primeşte pe Dumnezeu, fiind mai mult decât orice un rezultat al măreţiei transcendente a Creatorului său; şi nu numai că Îl primeşte pe Dumnezeu prin luptă ascetică şi har, dar poate şi să se unească cu El într-o unică ipostasă”[2].

În ceea ce priveşte **soarta noastră**, aceasta este îndumnezeirea, conform celor afirmate de Dumnezeu Însuşi prin gura psalmistului: „*Eu am zis: «Dumnezei sunteţi voi şi toţi sunteţi fii ai Celui Preaînalt»*” (Psalmul 81,6). Sfântul Atanasie cel Mare a scris şi el că „Dumnezeu S-a făcut om pentru ca omul să devină dumnezeu”[3].

---

[1] **Pr. Dr. Vasile Răducă**, *Op. cit.*, p. 49.

[2] **Bogdan Tătaru-Cazaban**, *Corpul îngerilor: fragmente dintr-o istorie a ierarhiilor cereşti*, Editura Humanitas, Bucureşti, 2017, p. 205.

[3] *P. G.* 25, col. 192 B.

Sfinţii îngeri

Sfinţii îngeri joacă un rol determinant în istoria mântuirii lumii. Creştinii, din pruncie, se roagă cu regularitate şi cu evlavie îngerului lor păzitor, iar „în Biserica Ortodoxă, pe lângă sărbătorile închinate anumitor îngeri sau tuturor puterilor cereşti, fiecare zi de luni este dedicată îngerilor”[1].

Ce sunt de fapt sfinţii îngeri, despre care Sfânta Scriptură nu ne dă prea multe date?

Dacă vrem să pătrundem în tainele puterilor cereşti, suntem datori să vorbim despre Sfântul Dionisie Areopagitul, întrucât întreaga angelologie creştină, fie ea răsăriteană sau apuseană, are la bază viziunea teologică a acestui misterios Sfânt Părinte, care pe bună dreptate a fost numit „părintele misticii creştine”[2].

Sfântul Dionisie Areopagitul

„Prin anii 55-57 d.Hr. Sfântul Apostol Pavel le-a scris corintenilor: «*Trebuie să mă laud; asta nu-mi foloseşte, dar voi veni la vedenii şi la descoperiri ale Domnului. Cunosc un om întru Hristos, care acum paisprezece ani - dacă a fost în trup, nu ştiu; dacă a fost în afară de trup, nu ştiu; Dumnezeu ştie - omul acesta a fost răpit până la al treilea cer. Și-l ştiu pe acest om - fie în trup, fie în afară de trup, nu ştiu; Dumnezeu ştie - că a fost în rai şi a auzit cuvinte de nespus, pe care nu-i este îngăduit omului să le grăiască*» (II Corinteni 12,1-4). Prin cuvintele sale,

---

[1] **Maica Alexandra (principesa Ileana a României)**, *Op. cit.*, p. 263.

[2] **Karl Krumbacher**, *Geschichte der byzantinischen Litteratur von Justinian bis zum Ende des Oströmischen Reiches (527-1453),* München, 1897, p. 65.

Apostolul Pavel afirmă că el nu poate explica dacă a văzut cu ochii săi spirituali sau cu cei fizici raiul; tot ce ştie este că acea experienţă a fost, fără îndoială, reală, dar ceea ce a văzut nu poate descrie în cuvinte”[1].

Referindu-se la cuvintele auzite de Apostolul neamurilor în rai, Sfântul Serafim al Dmitrovului a scris că „nu se cuvenea ca Sfântul Pavel să le grăiască, fiindcă nu le putea răbda inima, nici nu încăpeau în minte. Tocmai de aceea Apostolul neamurilor n-a putut să relateze nimănui cuvintele pe care le-a auzit în cer, însă despre întocmirea vieţii îngereşti, despre treptele care sunt în mijlocul lor, Apostolul i-a povestit ucenicului său Dionisie Areopagitul, care a consemnat în scris tot ceea ce a auzit de la Sfântul Pavel şi a alcătuit cartea: «Despre Ierarhia cerească»”[2].

Predica Sfântului Apostol Pavel din Areopagul Atenei a cucerit la creştinism, printre alţii, pe unul din filosofii atenieni, Dionisie Areopagitul, numit aşa pentru că era membru în consiliul Areopagului, deci era filosof de vază. Episodul câştigării lui Dionisie la învăţătura creştină este relatat în Faptele Apostolilor 17,34.

Dionisie Areopagitul a devenit ucenic al Sfântului Apostol Pavel, de care a fost şi botezat. Alte date certe despre viaţa Areopagitului nu avem. Au fost emise mai multe ipoteze despre viaţa Sfântului. Unii spun că a ajuns episcopul Atenei, alţii pretind că a fost episcop al Parisului etc. Cu toate că părerile despre biografia Areopagitului sunt foarte împărţite, toţi cercetătorii vieţii lui recunosc că acesta a dus o viaţă sfântă, pe care a încheiat-o ca martir al lui Hristos. Ziua martiriului Sfântului Dionisie este considerată 3 octombrie, când se face şi pomenirea lui în calendarul creştin.

---

[1] **Maica Alexandra (principesa Ileana a României)**, *Op. cit.*, p. 172.

[2] **Sfântul Serafim al Dmitrovului**, *Despre îngeri*, traducere din limba rusă de Adrian Tănăsescu-Vlas, Editura Sofia, Bucureşti, 2013, p. 29.

Opera Sfântului Dionisie Areopagitul

Sub numele Sfântului Dionisie Areopagitul au apărut mai multe scrieri, dintre care unele s-au păstrat până astăzi, iar altele le avem doar amintite în lucrările Sfântului care s-au păstrat. Operele pe care le avem sunt: «Despre Numele Divine», «Despre Teologia Mistică», «Despre Ierarhia cerească», «Despre Ierarhia Bisericească» şi câteva «Epistole». Lucrările nepăstrate sunt: «Schiţe teologice», «Despre proprietăţile îngerilor», «Despre suflet», «Despre judecata dreaptă şi dumnezeiască», «Despre teologia cerească», «Despre imnurile divine», «Despre cele inteligibile şi cele sensibile» şi «Teologia simbolică».

Lucrările consemnate sub numele Sfântului Dionisie Areopagitul au fost semnalate pentru prima dată de Sever din Antiohia şi au fost folosite de cercurile monofizite şi monotelite cu ocazia controverselor dintre ortodocşi şi eretici din 553, când a avut loc un colocviu între aceştia, la Constantinopol. „În 553 monoteliţii au vrut să-şi spijine erezia pe autoritatea lui Dionisie, deşi monotelismul nu se putea justifica în opera lui”[1].

Cel care a explicat învăţăturile Sfântului Dionisie Areopagitul în adevărata lor lumină a fost Sfântul Maxim Mărturisitorul, „cel mai mare teolog al epocii bizantine târzii”[2], „clarificând în sens ortodox ceea ce părea nebulos în cugetarea dionisiană. De la aceste comentarii datează prestigiul extraordinar şi mereu crescând al marelui mistic în lumea creştină”[3]. Sfântul Maxim, prin „comentariile sale, prin ortodoxia explicaţiilor care dau siguranţă pasajelor nesigure, a făcut ca Dionisie Areopagitul să

[1] **Nichifor Crainic**, *Sfinţenia-Împlinirea umanului,* Editura Mitropoliei Moldovei şi Bucovinei, Iaşi, 1993, p. 59.

[2] **Episcop Alexander Golitzin**, *Dionisie Areopagitul mistagogul - o lectură monahală*, traducere de Ieromonah Nectarie Dărăban, Editura Deisis, Sibiu, 2015, pp. 15-16.

[3] **Nichifor Crainic**, *Op. cit.*, p. 43.

fie definitiv adoptat de Biserică”[1], astfel încât „Sfântul Părinte a devenit pentru Sfântul Ioan Damaschin unul din stâlpii pe care se reazămă «Expunerea credinţei ortodoxe»”[2].

„Prin intermediul Sfântului Maxim Mărturisitorul, Sfântul Dionisie a intrat în conştiinţa Bisericii ca o autoritate de prim rang a teologiei dogmatice şi liturgice, iar majoritatea Sfinţilor Părinţi şi scriitori bisericeşti, începând cu secolul al Vl-lea până în contemporaneitate, evaluează Corpusul Dionisian şi pe autorul său din aceeaşi perspectivă”[3].

„Sfântul Maxim Mărturisitorul vede la Dionisie Areopagitul o trecere de la treptele omeneşti ale urcuşului duhovnicesc, la treptele îngereşti. Aceasta este o interpretare nouă pe care o dă ierarhiei cereşti şi, implicit, celei bisericeşti. Scriptura numeşte poate «al treilea cer» cele trei trepte ale sfinţilor îngeri, aşezate la rând deasupra noastră. Pe acestea le-a ajuns poate Sfântul Pavel, întroducându-se prin negarea cunoştinţelor sale în afirmaţiile cunoştinţelor acelora şi prin lepădarea de deprinderile sale, în sens de depăşire, în deprinderile acelora”[4]. Astfel, „interpretarea maximiană reia principiile neoplatonice potrivit cărora negarea unei trepte inferioare înseamnă afirmarea celei superioare: Sfântul Pavel ajunge la nivelul îngerilor negându-şi propria cunoaştere şi fiind iniţiat în cunoaşterea angelică”[5].

„Cunoaştem cu aproximaţie regiunea în care Dionisie Areopagitul şi-a alcătuit opera, Siro-Palestina, chiar dacă nu-l

---

[1] **Hans Urs Von Balthasar**, *Liturgie cosmique, Maxime le Confesseur*, traduit de l’allemand par L. Lhaumet et H. A. Prentout, Editions Montaigne, Paris, 1947, p. 14.

[2] **Nichifor Crainic**, *Op. cit.*, p. 59.

[3] **Preot Daniel Pupăză**, *Taina Frumosului şi Binelui după Sfântul Dionisie Areopagitul*, Editura Nemira, Bucureşti, 2014, p. 27.

[4] **Pr. Dr. Iulian Gheţu**, *Sfinţii îngeri*, Editura „Mila Creştină”, Fălticeni, 2011, pp. 193-194.

[5] **Bogdan Tătaru-Cazaban**, *Op. cit.*, p. 65.

putem localiza mai exact. Pur şi simplu nu ştim cine a fost şi în afara unor noi dovezi nici nu o vom şti vreodată. În ultimul secol au fost propuşi diverşi candidaţi la alcătuirea Corpusului Dionisian, de la autori calcedonieni la monofiziţi şi păgâni, dar niciuna din aceste propuneri n-a reuşit să convingă pe altcineva decât pe propriul susţinător. Toţi aceşti factori - anonimatul, localizarea aproximativă şi intervalul de aproape jumătate de secol dintre 487 şi 532 - fac aproape imposibil acordul asupra contextului de viaţă al lui Dionisie”[1].

„Autorul Corpusului Dionisian era intim familiarizat cu o considerabilă bibliotecă de filosofie păgână şi literatură creştină. Se mişca cu uşurinţă şi măiestrie de la Platon la Proclus între elini, de la Scripturi până la capadocieni, Evagrie şi autorii sirieni. De aceea Corpusul Dionisian nu este produsul unui om tânăr sau chiar la jumătatea vârstei, ci al cuiva care se apropie de sfârşitul vieţii, dar în deplina facultate a tuturor puterilor sale intelectuale”[2].

„Imaginea lui «Dionisie» care-mi vine în minte - conchide Alexander Golitzin - este deci a unui bătrân monah-episcop stând înaintea pupitrului de scris în tăcerea reşedinţei sale, probabil o mănăstire, aşternând în scris impresiile îndelungatelor sale studii alături de roadele experienţei sale ascetice şi mistice, şi căutând să le fixeze în scris astfel încât să concentreze cât mai mult posibil atenţia asupra ideilor pe care vrea să le evidenţieze şi, întrucât strălucirea celebrităţii şi influenţei lumeşti nu-l mai atrag, cât mai puţin posibil asupra lui însuşi”[3].

„Ce vehicul mai bun ar fi putut găsi pentru a purta în scris scopurile sale decât pseudonimul pe care şi l-a ales? Dionisie era un apropiat al Sfântului Pavel şi un filosof. Era un martor al

---

[1] **Episcop Alexander Golitzin**, *Op. cit.*, p. 30.
[2] **Ibidem**, p. 473.
[3] **Ibidem**, pp. 473-474.

începuturilor apostolice ale creştinismului şi, ca atare, cel puţin egal în vechime - şi în autoritate cu vechea tradiţie a singuraticilor. În fine, Dionisie se convertise înaintea altarului «Dumnezeului necunoscut» despre care Sfântul Pavel încerca să demonstreze în predica sa din Faptele Apostolilor 17 că S-a revelat în mod deplin în persoana lui Iisus din Nazaret, Hristosul şi Cuvântul Tatălui. Era o alegere minunată şi a funcţionat foarte bine"[1].

Un alt părinte bisericesc scrie şi el: „Autorul Corpusului Dionisian - presupunând că nu este ucenicul Sfântului Apostol Pavel - într-o dovadă de profundă smerenie, a luat toate măsurile necesare ca persoana sa să dispară în spatele Areopagitului, fiind absorbită în ordinea ierarhică şi funcţia corespunzătoare. Scopul acestei voite ocultări ar putea fi reflectarea cât mai directă şi transparentă către toate ordinele bisericeşti ale luminii dumnezeieşti, de care autorul se împărtăşea cu abundenţă"[2].

„În mediul răsăritean bizantin, Corpusul Areopagitic s-a bucurat de o admiraţie unanimă, egalând cel puţin la nivelul tradiţiei manuscrise numărul codicelor care transmit operele lui Platon şi influenţând decisiv gândirea marilor personalităţi bizantine care au fost Sfântul Maxim Mărturisitorul (+662), Sfântul Ioan Damaschinul (+749) şi Sfântul Grigorie Palama (+l359). Începând cu secolul al IX-lea, Occidentul latin va inaugura o întreagă tradiţie traductologică începând cu Hilduin (832), Scotus Eriugena (867, traducere revizuită de Anastasius Bibliothecarus în 875), continuând în secolele XV-XVII cu nu mai puţin de zece traduceri la scurte intervale. Iar prezenţa extinselor comentarii la scrierile areopagitice ale marilor scolastici Thomas Gallus (+1246), Robert Grosseteste (+1253), Albertus Magnus (+1280) şi Toma de Aquino (+1274) vorbeşte despre modul emblematic în care Dionisie a direcţionat felul în

[1] **Ibidem**, pp. 474-475.
[2] **Preot Daniel Pupăză**, *Op. cit.*, p. 38.

care gândirea medievală s-a raportat la problemele eclesiologiei ierarhice, teologiei negative şi misticii apofatice. Fapt pentru care creştinismul de pretutindeni a văzut în enigmaticul autor al areopagiticelor un incontestabil doctor al Bisericii”[1].

„În Evul Mediu, începând cu secolul al XII-lea şi în special după secolul al XIII-lea, Sfântul Dionisie Areopagitul a dobândit o popularitate largă, ba chiar senzaţională. De exemplu, Toma de Aquino, cel mai mare dintre scolastici, l-a citat aproape la fel de frecvent ca pe Sfânta Scriptură, de peste o mie de ori”[2], „încorporând deplin învăţătura lui Dionisie în opera sa capitală, «Summa Theologica». De asemenea, Bernard de Clairvaux, marele mistic cistercian, a perfecţionat atât de mult învăţătura lui Dionisie, introducând-o în tradiţia Bisericii Occidentale, încât a fost numit «Doctorul îngerilor»”[3].

„Taina autorului tratatelor dionisiene nu a putut fi încă dezlegată”[4], însă opera păstrată sub numele Sfântului Dionisie Areopagitul este cunoscută în toată lumea creştină şi a avut un rol capital în formarea misticii creştine, „Dionisie fiind, dacă nu iniţiatorul, desigur îmbolditorul cel mai puternic al misticii creştine”[5].

Cu toate că nu cunoaştem viaţa autorului scrierilor areopagitice, acest fapt nu scade cu nimic valoarea operei sale. „Dacă critica modernă îi contestă autenticitatea ca persoană, opera

---

[1] **Arhid. Ioan I. Ică jr.**, *Cuvânt înainte* la cartea: **Preot Daniel Pupăză**, *Taina Frumosului şi Binelui după Sfântul Dionisie Areopagitul*, Editura Nemira, Bucureşti, 2014, pp. 7-8.

[2] **Episcop Alexander Golitzin**, *Op. cit.*, p. 17.

[3] **Maica Alexandra (principesa Ileana a României)**, *Op. cit.*, p. 23.

[4] **Sfântul Dionisie Areopagitul**, *Epistolele*, traducere Pr. Asist. Dr. Vasile Răducă şi Pr. Conf. Dr. Gheorghe Drăgulin, Editura ALL, Bucureşti, 1994, p. 93.

[5] **Idem**, *Despre numele divine. Teologia mistică*, traducere de Cicerone Iordăchescu şi Theofil Simenschy, Institutul European, Iaşi, 1993, p. 18.

lui, prin cea mai vastă influenţă pe care a exercitat-o asupra dezvoltării ulterioare a teologiei, rămâne consacrată şi încorporată pentru totdeauna patrimoniului nostru intelectual”[1].

„Fie că este într-adevăr vorba despre atenianul convertit în urma cuvântării apologetice a Apostolului Pavel din Areopagul atenian (cf. Faptele Apostolilor 17,34), fie despre un genial intelectual mistic sirian activ în primele decenii ale veacului al VI-lea undeva în mediul palestinian şi care şi-a ascuns identitatea în spatele misteriosului filosof din secolul I din raţiuni care vorbesc ele însele despre mesajul scrierilor areopagitice, Dionisie avea să devină o autoritate excepţională în întregul Ev Mediu bizantin, extrem oriental şi latin. Complexa istorie a influenţei pe care a avut-o acest misterios gânditor asupra ultimelor cincisprezece secole ale culturii europene rămâne unul din cele mai interesante capitole de istorie intelectuală”[2].

„Hans Urs von Balthasar a afirmat pe bună dreptate că Dionisie Areopagitul este acel Părinte al Bisericii care a realizat în mod desăvârşit sinteza teologiei cu estetica, a adevărului cu frumosul şi că această sinteză reprezintă de fapt cea mai profundă influenţă a sa asupra teologiei creştine. Pentru Dionisie Areopagitul, Biserica este desigur locul întâlnirii omului cu Dumnezeu, dar al unui Dumnezeu experiat ca frumosul cel veşnic. Sfântul Dionisie Areopagitul nu este doar părintele misticii creştine, ci este în acelaşi timp şi un poet liturgic. Teologia sa este imnologică, este un poem impetuos, care slăveşte procesiunea providenţială a Dumnezeului frumos şi bun. Un flux euharistic ascendent, care cheamă fiinţele raţionale a se alătura fiinţelor cereşti în doxologia lor necurmată, în horirea lor neabătută în jurul lui Dumnezeu Cel veşnic”[3].

---

[1] **Nichifor Crainic,** *Nostalgia Paradisului*, Editura Moldova, Iaşi, 1994, p. 104.

[2] **Arhid. Ioan I. Ică jr.**, *Art. cit.*, p. 7.

[3] **Ibidem**, p. 13.

Ținând cont de cele prezentate până acum, în privinţa operei Sfântului Dionisie Areopagitul, trebuie să fim conştienţi de faptul că „niciun studiu al îngerilor nu poate fi complet fără o cât de mică cunoaştere a acestui maestru al gândirii secolului al V-lea, care a influenţat aşa de puternic teologia mistică, atât în Răsărit, cât şi în Apus”[1].

Ce sunt îngerii?

„Potrivit definiţiei date de Sfântul Atanasie cel Mare, «îngerul este o fiinţă supra-cerească, raţională, imaterială, capabilă să cânte imnuri»”[2]. De asemenea, „îngerul este o esenţă inteligentă în continuă mişcare, nemuritor prin har, statornicit în bine prin exersarea corectă a libertăţii”[3].

Sfântul Dionisie Areopagitul a scris că „un înger este o icoană a lui Dumnezeu, o manifestare a luminii nevăzute, o oglindă clară, străvezie, neştirbită, neprihănită, nepătată, primind, dacă se poate spune aşa, întreaga frumuseţe a absolutei bunătăţi dumnezeieşti şi reflectând în ea însăşi, în chip neamestecat, bunătatea tăcerii din străfundurile ascunse”[4].

„Din punct de vedere etimologic, cuvântul sau denumirea de înger vine din latinescul «angelus», care, la rândul lui, este un împrumut din grecescul «άγγελος» (anghelos), sau din cuvântul ebraic «mal’ak», însemnând în limba română «sol», «vestitor», «crainic», «mesager», «trimis». Această denumire nu exprimă natura anume a îngerilor, ci principala lor funcţie: aceea de a fi slujitorii lui Dumnezeu, vestitori ai voii Lui şi organe ale

---

[1] **Maica Alexandra (principesa Ileana a României)**, *Op. cit.*, p. 242.

[2] **Părintele Rodion**, *Oameni şi demoni*, Editura Cartea Ortodoxă, Editura Egumeniţa, Galaţi, 2010, p. 23.

[3] **Silvestru Mihaela Raluca**, *Îngerul păzitor şi pedagogia creştină*, Lucrare de Licenţă nepublicată, coordonator Lector dr. Feraru Remus, Timişoara, 2010, p. 22.

[4] **Episcop Alexander Golitzin**, *Op. cit.*, p. 254.

providenţei divine, în lumea pe care a creat-o”[1], fiindcă ei „sunt mesageri ai lui Dumnezeu, pe care Îl anunţă, Îl reprezintă şi Îl comunică muritorilor”[2].

De altfel, cea mai exactă definiţie în acest sens o găsim în Sfânta Scriptură, unde Sfântul Apostol Pavel a scris că îngerii sunt „*duhuri menite să slujească, trimise în slujba celor care urmează să moştenească mântuirea*” (Evrei 1,14).

„Cu cât cunoaştem mai multe despre îngerii luminii, cu atât suntem mai puternici în înclinarea noastră înspre bine şi abilitatea noastră devine mai ascuţită în descoperirea şi rezistenţa la capcanele întinse de inamicii noştri cei mai acerbi, îngerii întunericului”[3].

Crearea îngerilor

„În relatarea biblică a creării lumii nu ni se spune anume când au fost creaţi îngerii, totuşi ea este cuprinsă în cuvintele: «*La început a făcut Dumnezeu cerul şi pământul*» (Facere 1,1)”[4]. Astfel, îngerii au fost aduşi în existenţă în prima zi a creaţiei, pentru că Sfinţii Părinţi ai Bisericii mărturisesc că prin „cer” se înţelege lumea îngerilor, adică lumea spirituală, iar prin „pământ” se înţelege lumea materială.

Pornind de la afirmaţiile din cartea Facerii referitoare la crearea lumii, dar şi de la alte relatări ale Sfintei Scripturi, Sfinţii Părinţi de la Sinodul I Ecumenic, care a avut loc la Niceea, în anul 325, au alcătuit Simbolul credinţei, care începe cu cuvintele: „Cred întru Unul Dumnezeu, Tatăl Atotţiitorul, Făcătorul cerului şi al pământului, al tuturor celor văzute şi nevăzute”. „«Cerul» şi «cele nevăzute» nu sunt altceva decât lumea îngerilor, altfel

---

[1] **Pr. Dr. Iulian Gheţu**, *Op. cit.*, p. 21.
[2] **Bogdan Tătaru-Cazaban**, *Op. cit.*, p. 20.
[3] **Maica Alexandra (principesa Ileana a României)**, *Op. cit.*, p. 35.
[4] **Pr. Prof. Athanase Negoiţă**, *Op. cit.*, p. 109.

atât şarpele care a ispitit-o pe Eva (Facere 3,1) cât şi heruvimii care păzeau drumul către pomul vieţii (Facere 3,24) ar rămâne fără explicaţie”[1].

Chiar dacă nu avem amintită expres în Sfânta Scriptură crearea îngerilor, în ziua a patra a creaţiei ei existau, pentru că în această zi au fost create stelele, iar Dumnezeu mărturiseşte că atunci „*când s-au făcut stelele, M-au lăudat cu glas mare toţi îngerii Mei*” (Iov 38,7).

„Îngerii sunt astfel singurele creaturi care au asistat la crearea lumii, după ce ei înşişi au fost aduşi în existenţă. Ei sunt martori ai începutului, aşa cum vor fi şi martori ai sfârşitului. Iar simţământul dominant al martorului, al celui care stă în preajma Creatorului în timp ce Acesta lucrează, este euforia, încântarea, dansul”[2].

„Întrucât îngerii au misiunea de a-i ajuta pe oameni să înţeleagă realitatea eternă a lui Dumnezeu de la începutul existenţei lor, ei trebuie să existe când apare omul şi deci lumea sensibilă de care este legat omul. Tot ceea ce este necesar omului trebuie să existe când el apare. Pe de altă parte, nu trebuie să fie o întrerupere între crearea îngerilor şi a lumii, din moment ce îngerii nu sunt creaţi numai pentru fericirea lor, ci şi pentru a-i ajuta pe oameni la cunoaşterea lui Dumnezeu prin simbolurile sensibile ale lumii şi la stăpânirea lumii sensibile prin spirit. Având misiunea să-l ajute pe om să se ridice şi să ridice şi lumea la eon, în timpul copleşit de eternitate, îngerii sunt creaţi în legătură ontologică cu lumea”[3].

---

[1] **Preot Ioan Sorin Usca**, *Op. cit.*, p. 3.

[2] **Andrei Pleşu**, *Despre îngeri*, Editura Humanitas, Bucureşti, 2003, p. 162.

[3] **Silvestru Mihaela Raluca**, *Op. cit.*, p. 23.

Sfântul Duh şi sfinţii îngeri

„Sfinţii îngeri subzistă prin voinţa Tatălui, sunt aduşi în existenţă prin lucrarea Fiului şi sunt desăvârşiţi prin prezenţa Sfântului Duh”[1]. „Dacă creaţia este un act treimic, în care se manifestă puterea egală şi unitară a persoanelor Sfintei Treimi, Sfântul Duh are o contribuţie specială la ordinea şi armonia naturilor raţionale. El le acordă desăvârşirea, adică sfinţenia şi capacitatea de a rămâne neclintite în sfinţenie, precum şi puterea de a-şi îndeplini rolul. Toată această armonie supracerească şi inefabilă în slujirea lui Dumnezeu şi în înţelegerea reciprocă a puterilor supracosmice nu ar putea fi păstrată fără înalta călăuzire a Sfântului Duh. El este conducătorul şi corifeul corului; El le inspiră serafimilor imnul trisaghion; El le comunică mesagerilor cereşti «înţelepciunea celor ascunse». Sfinţenia pe care o dăruieşte, prin participare, făpturilor raţionale, este primită după măsura superiorităţii unora faţă de altele”[2]. Astfel, „toţi îngerii au fost zidiţi prin Cuvânt şi au fost desăvârşiţi de Sfântul Duh prin sfinţire, participând la luminare şi la har în măsura vredniciei şi rangului lor”[3]. Sfântul Vasile cel Mare a scris şi el în acest sens că „proporţional cu existenţa lor relativă, îngerii au nevoie de sfinţenia Duhului Sfânt”[4].

„Sfinţenia îngerilor este ceva exterior naturii lor, nu ţine de esenţa firii lor, ci se împlineşte prin comuniunea cu Duhul Sfânt, de aceea un părinte al Bisericii a scris: «Chiar dacă vorbeşti despre îngeri, despre arhangheli şi despre toate puterile

[1] **Maica Alexandra (principesa Ileana a României)**, *Op. cit.*, p. 226.
[2] **Bogdan Tătaru-Cazaban**, *Op. cit.*, p. 52.
[3] **Sfântul Ioan Damaschin**, *Op. cit.*, p. 47.
[4] **Maica Alexandra (principesa Ileana a României)**, *Op. cit.*, p. 227.

cele mai presus de lume, totuşi şi ele îşi primesc sfinţenia tot prin ajutorul Duhului Sfânt»”[1].

Motivul creării îngerilor

„Sfântul Grigorie Teologul a scris despre motivul creării îngerilor: «Bunătatea dumnezeiască nu S-a mulţumit să Se contemple pe Sine Însăşi. Trebuia ca ea să reverse şi să răspândească binele, ca mai mulţi să aibă parte de el, şi asta este propriu celei mai mari bunătăţi. Astfel, Dumnezeu i-a creat, mai întâi, pe îngeri»”[2].

„Când Sfântul Grigorie Teologul vorbeşte despre Dumnezeu, el întotdeauna înţelege Tatăl, Fiul şi Duhul Sfânt, perfecta comuniune a Celor trei în Unul. El interpretează creaţia ca o revărsare a acestei splendide unităţi. «Dar, deoarece această mişcare a contemplării de Sine (Cele trei persoane în fiecare) nu ar putea singură să satisfacă exigenţele bunătăţii, căci binele trebuie să se reverse şi să meargă mai departe, dincolo de sine, pentru a înmulţi scopurile binefacerii lui, tot astfel, pentru acest element esenţial, pentru bunătatea supremă, Dumnezeu Tatăl a creat puterile îngereşti şi această creare a fost o lucrare făcută de Cuvântul Său şi desăvârşită în Duhul Său”[3].

„Prin urmare, Dumnezeu nu i-a creat pe îngeri dintr-o oarecare nevoie; ci le-a dat existenţă şi viaţă datorită mişcării iubirii Lui de creaţie, cu scopul de a se împărtăşi şi aceştia, ca existenţe raţionale ce sunt, de Împărăţia lui Dumnezeu”[4].

---

[1] **Pr. Dr. Iulian Gheţu**, *Op. cit.*, p. 126.

[2] **Părintele Rodion**, *Op. cit.*, p. 24.

[3] **Maica Alexandra (principesa Ileana a României)**, *Op. cit.*, pp. 231-232.

[4] *Minuni ale Sfinţilor Îngeri*, traducere din limba greacă de Ion Andrei Țârlescu, Editura Bunavestire, Bacău, 2002, p. 13.

Îngerii sunt după chipul lui Dumnezeu

Sfinţii Părinţi au afirmat că „îngerii sunt făcuţi după chipul şi asemănarea lui Dumnezeu, aşa cum mai târziu a fost creat şi omul”[1].

„Îngerii sunt chipuri ale lui Dumnezeu. Aceştia au primit subzistenţa de la Dumnezeu prin creaţie şi este în puterea lor să aibă asemănarea cu El, ca şi noi, cei creaţi după asemănare. Îngerii însă au puterea nesupusă niciunei căderi, tăind, oprind şi nelăsând să îi stăpânească pofta spre cele sensibile”[2].

„Voinţa spirituală în îngeri este neschimbat bună”[3], de aceea ei „au chipul lui Dumnezeu prin deprindere, iar deprinderea este o calitate permanentă”[4].

„Fiind fiinţele «cele mai apropiate» de Dumnezeu, «primele» create, îngerii oglindesc cel mai desăvârşit Providenţa dumnezeiască. Ei sunt cele mai apropiate asemănări (theoeideis) şi imitări (theomimetoi) ale lui Dumnezeu, Care ca Providenţă atât sălăşluieşte în transcendenţă, cât şi înaintează spre creaţie. Fiind aşezaţi în contemplare în jurul lui Dumnezeu, îngerii înaintează totodată şi spre pronierea celor inferiori lor”[5].

„În ceea ce priveşte asemănarea cu Dumnezeu, între puterile cereşti există deosebiri mari; căci cetele superioare au o asemănare mare cu Dumnezeu şi una inferioară cu celelalte cete, precum o cere şi treapta lor, până la ultimele; şi încă inferioară celor din urmă le este asemănarea cu sufletele noastre; pentru că îi lipseşte mult sufletului nostru din ce au toate puterile îngereşti”[6].

---

[1] **Părintele Rodion**, *Op. cit.*, p. 23.

[2] **Petru Florea**, *Opera exegetică a Sfântului Maxim Mărturisitorul*, Editura Academos, Târgu-Mureş, 1998, p. 44.

[3] **Preotul Profesor Dumitru Stăniloae**, *Teologia Dogmatică…*, p. 448.

[4] **Petru Florea**, *Op. cit.*, p. 47.

[5] **Episcop Alexander Golitzin**, *Op. cit.*, p. 179.

[6] **Sfântul Dionisie Areopagitul**, *Opere…*, p. 56.

„Desăvârşirea întru asemănarea cu Dumnezeu se înfăptuieşte prin iluminarea dumnezeiască de la Dumnezeu, de care sunt lipsiţi îngerii cei răi, din care pricină au ajuns sub întuneric (Iuda 1,6), dar sunt pline minţile dumnezeieşti (îngerii buni), din care pricină se numesc şi lumina cea de a doua şi iradierea din prima lumină”[1].

„Omul este, dintr-un punct de vedere, mai mult după chipul lui Dumnezeu decât îngerii. Creat pentru a patrona lumea creată, omul este înzestrat, de asemenea, cu darul creativităţii, care le lipseşte îngerilor”[2].

„Îngerii sunt după chipul lui Dumnezeu, deşi altfel decât oamenii, neavând un trup prin care să stăpânească peste lume şi să spiritualizeze materia”[3].

„Deşi chipul lui Dumnezeu îl avem noi până astăzi mai mult decât îngerii, în asemănarea cu Dumnezeu am rămas, mai ales acum, cu mult mai prejos decât puterile cereşti”[4], iar „îngerii sunt mult mai asemănători lui Dumnezeu decât omului”[5].

„Fiul lui Dumnezeu Însuşi, ca model al omului, făcându-Se om, ia asupra Sa opera aceasta de spiritualizare a omului întâi în Sine, apoi în ceilalţi oameni şi, prin ei, a universului sensibil, care e o operă de revelare a Dumnezeirii prin forme materiale. În acest scop i s-a dat omului calitatea de stăpânitor asupra ordinii materiale, calitate prin care este, mai mult decât îngerul, după chipul lui Dumnezeu, cum spun Sfinţii Ioan Damaschin şi Grigorie Palama”[6].

---

[1] *Filocalia sfintelor nevoinţe ale desăvârşirii*, vol. VII, traducere din greceşte, introduceri şi note de Dumitru Stăniloae, membru de onoare al Academiei Române, Editura Humanitas, Bucureşti, 1997, p. 464.

[2] **Andrei Pleşu**, *Op. cit.*, p. 36.

[3] *Filocalia…*, vol. VII, p. 435, nota 21.

[4] **Ibidem**, p. 464.

[5] **Maica Alexandra (principesa Ileana a României)**, *Op. cit.*, p. 51.

[6] **Preotul Profesor Dumitru Stăniloae**, *Teologia Dogmatică…*, p. 447.

„Îngerul este numai slujitor, slujitor al lui Dumnezeu şi al omului, pe când omul este şi stăpânitor. Fără îndoială că prin slujirea oferită omului, şi îngerul contribuie la stăpânirea acestuia asupra materiei. Dar el este stăpânitor numai întrucât slujeşte omului. Îngerii rânduiţi să slujească după puterea lor Creatorului au o destinaţie unică, aflându-se sub stăpânire, dar nu li s-a dat să stăpânească peste cei ce stau mai jos decât ei, decât dacă sunt trimişi la aceasta de Cel ce susţine toate, pe când omul a fost destinat nu numai să fie sub stăpânire, ci şi ca să stăpânească peste toate cele ce se află pe pământ”[1].

„Omul a fost făcut după chipul lui Dumnezeu mai mult decât îngerii, nu numai pentru că are în sine o putere susţinătoare şi de viaţă făcătoare, ci şi pentru că stăpâneşte. Căci în firea sufletului nostru este pe de o parte latura stăpânitoare şi conducătoare, iar pe de altă parte cea slujitoare şi ascultătoare, şi anume: voinţa, dispoziţia, simţirea şi, simplu, toate câte au fost împreună zidite de Dumnezeu cu mintea după Minte”[2].

„Poziţia privilegiată a omului în cosmos se arată mai ales în faptul că Fiul lui Dumnezeu S-a făcut om, nu înger şi cu natura Sa de om devine stăpânul îngerilor pe tronul dumnezeiesc. S-a făcut om, pentru că numai prin natura Sa umană putea aduna în Sine şi îndumnezei toată creaţia, inclusiv pe cea materială. Dacă S-ar fi făcut înger, n-ar fi putut face aceasta. Dar El adună totuşi şi pe îngeri în Sine căci este în acelaşi timp Spiritul atotcuprinzător”[3].

„Unii Sfinţi Părinţi ai Bisericii au subliniat superioritatea îngerilor faţă de oameni prin faptul că sunt «minţi pure», neîmpreunate cu trupul şi cu afectele care rezultă din aceasta. Dar alţii au afirmat că omul este mai mult după chipul lui Dumnezeu,

---

[1] **Ibidem**.
[2] *Filocalia...*, vol. VII, p. 462.
[3] **Preotul Profesor Dumitru Stăniloae**, *Teologia Dogmatică…*, p. 449.

întrucât prin trup este şi devine un «stăpân» al lumii, ca şi Dumnezeu, câtă vreme îngerii nu au această calitate”[1].

„Dar nevoia de lume pe care o au oamenii şi capacitatea de a dispune de ea reprezintă şi o ispită pentru ei de a se ataşa de ea şi de a se încrede în puterile lor creatoare. În calitatea de spirite întrupate stă şi măreţia, dar şi primejdia căderii lor. În dominarea afectelor se poate actualiza o nouă forţă a spiritelor. Dar aceste afecte pot să-şi închidă infinitele orizonturi spre care este chemat spiritul omenesc. Greutăţile de care este legată viaţa în trup pot dezvolta în om o responsabilitate proprie şi nobila pornire de ajutorare cu fapta a semenilor săi, responsabilitate şi capacitate de care este lipsit îngerul, dar pot dezvolta şi egoismul şi grija lumească exagerată”[2].

„În orice caz, omului i s-a dat măreaţa misiune de a stăpâni materia prin spirit, de a o face transparentă pentru ordinea spirituală şi dumnezeiască, de a actualiza moduri noi de revelare a spiritului şi de ajutorare a semenilor, în primul rând modurile etice şi estetice”[3].

„În schimb, spiritul pur, sau îngerul, are claritatea gândirii şi un «amor intellectualis», greu de închipuit de fiinţa noastră. Dar până nu a fost consolidat în bine, a fost pândit şi el de o altă formă de egoism, nefiind legat prin sânge de alte fiinţe, care pun o frână acestui egoism. A fost pândit de egoismul nelimitat al orgoliului cunoaşterii şi existenţei prin sine, al libertăţii de grijile trupului”[4].

---

[1] **Ibidem**, p. 462.
[2] **Ibidem**, p. 463.
[3] **Ibidem**.
[4] **Ibidem**.

Scopul creării îngerilor

a. Pentru a fi îndumnezeiţi

„Scopul ierarhiei cereşti este asemănarea şi unirea cu Dumnezeu, pe cât este cu putinţă, avându-L pe El drept călăuzitor în sfânta ştiinţă şi lucrare. Căci, privind neclintit spre frumuseţea Lui atotdumnezeiască, ierarhia cerească se face întipărită de El în părtaşii ei ca în unii ce sunt dumnezeieşti, ca în nişte oglinzi atotstrăvezii şi nepătate, primitoare ale strălucirii luminii începătoare şi dumnezeieşti; chipuri umplute de strălucirea dăruită, pe care o împărtăşesc iarăşi celor următori, potrivit rânduielilor dumnezeieşti. Căci desăvârşirea fiecăruia din ierarhie constă în a fi fost înălţat la imitarea lui Dumnezeu, pe măsura lui. Iar ceea ce este mai dumnezeiesc decât toate, este a fi împreună lucrător al lui Dumnezeu şi a primi lucrarea dumnezeiască, arătând-o, după putinţă, în sine. Astfel, fiindcă rânduiala ierarhiei constă în a se curăţi unii şi a curăţi pe alţii şi a se lumina unii şi a lumina pe alţii, în a se desăvârşi unii şi a desăvârşi pe alţii, căci fiecăruia i se cuvine să imite pe Dumnezeu în modul lui propriu”[1].

„Toate făpturile inteligibile, pure, alcătuiesc o ierarhie, adică, o ordine sacră, o ştiinţă şi o lucrare, al căror scop este îndumnezeirea: asemănarea şi unirea cu Dumnezeu”[2].

„Slujirea ierarhiei cereşti este cunoaşterea şi deprinderea după putere în cele ale lui Dumnezeu. Iniţiatoare sunt primele cete din jurul lui Dumnezeu, iar cele de după ele sunt iniţiate, învăţate şi se desăvârşesc de primele”[3].

---

[1] **Sfântul Dionisie Areopagitul**, *Opere…*, pp. 19-20.
[2] **Bogdan Tătaru-Cazaban**, *Op. cit.*, p. 59.
[3] **Petru Florea**, *Op. cit.*, p. 50.

b. Pentru a le fi de folos oamenilor

„Dumnezeu, după ce a creat lumea sensibilă, l-a creat pe om ca toată lumea sensibilă să-i fie de folos, iar fiinţele inteligente, adică îngerii, să-şi arate grija lor faţă de el”[1].

„Omul este chemat de Dumnezeu să transfigureze lumea văzută, înainte de toate dobândind propria sa frumuseţe: aceea care iradiază spiritual prin trupul văzut. Toate fiinţele spirituale sunt însărcinate să îl ajute pe om în săvârşirea acestei opere de ridicare a lumii văzute la frumuseţea de natură duhovnicească”[2].

„Îngerii au misiunea de a-i ajuta pe oameni să înţeleagă realitatea eternă a lui Dumnezeu. Însăşi numirea de înger (mesager, vestitor) arată menirea sau chemarea lor, aceea de a fi slujitorii lui Dumnezeu şi organe ale providenţei dumnezeieşti, în lumea creată de Dumnezeu. Deci lumea îngerească a fost creată spre a-L face cunoscut pe Dumnezeu, vestindu-le oamenilor voia Sa şi în special pentru a sluji planului de mântuire a omului, plan care a fost gândit de Dumnezeu din veci”[3].

„Lumea esenţelor inteligibile are drept funcţie să-L scoată pe Dumnezeu din tăcerea Lui, este ordinul revelator prin excelenţă. Dacă Dumnezeu este într-adevăr ascuns şi de necunoscut şi totuşi făcut cunoscut în lucrările Sale în creaţie, atunci funcţia lumii inteligibile create, funcţia unică a îngerilor, este să arate în ei înşişi bunătatea ascunsă şi să fie ca nişte vestitori ai tăcerii divine şi ca nişte lumini arătate care tâlcuiesc pe Cel care este în străfundurile ascunse. Îngerii sunt mesageri, manifestări, proclamatori, icoane şi revelatori ai necreatului prin natura lor şi în însăşi împlinirea fiinţării lor. Plămădiţi ca să se bucure

---

[1] **Părintele Daniel de la Rarău**, *Sfinţii Îngeri. Sfântul înger păzitor*, Editura Agaton, Făgăraş, 2012, p. 11.

[2] **Silvestru Mihaela Raluca**, *Op. cit.*, p. 24.

[3] **Părintele Daniel de la Rarău**, *Op. cit.*, pp. 9-10.

înainte de restul creaţiei de o luminare nemijlocită în ce priveşte raţiunile tuturor lucrurilor create şi a lucrărilor divine, îngerii sunt în chip primordial şi în multe feluri revelatori ai ascunzimii lui Dumnezeu”[1].

Sfântul Grigorie Palama a scris că „înainte de noi şi pentru noi Dumnezeu i-a creat pe îngeri, pe care-i trimite să slujească acelora care o să moştenească mântuirea (Evrei 1,14). Sfinţii Părinţi văd unitatea creaţiei în faptul că îngerii au fost creaţi pentru a sluji planului de mântuire a oamenilor, plan care este gândit de Dumnezeu din veci. Desigur aceasta nu înseamnă că îngerii nu sunt creaţi şi pentru propria lor fericire, ca şi oamenii. Dar fericirea şi-o ajung şi unii şi alţii într-o comuniune a tuturor. Iar în această comuniune îngerii ca fiinţe superioare au un anumit rol de ajutorare a noastră. Însă prin acesta, deşi dintr-un punct de vedere sunt superiori oamenilor, ei se fac slujitori ai mântuirii acestora şi, prin aceasta, ai misiunii acestora de a spiritualiza creaţia văzută”[2].

„Numai împreună, lumea sensibilă, având drept coroană omul, şi lumea inteligibilă a îngerilor sunt un receptacol deplin al revelării lui Dumnezeu şi al valorificării ei. Numai împreună, îngerii şi oamenii, pot înălţa o slavoslovie mai completă lui Dumnezeu. Aşa trebuie să înţelegem că îngerii sunt creaţi pe de o parte pentru a-L lăuda pe Dumnezeu, pe de alta pentru a sluji lui Dumnezeu în solicitudinea Lui pentru oameni, pentru a fi trimişii lui Dumnezeu la oameni, pentru a fi vestitorii Lui şi, prin aceasta, pentru a ajuta la ridicarea oamenilor la o lăudare comună a Lui cu ei; iar prin aceasta, a sluji la mântuirea lor. Dar aceasta înseamnă şi o capacitate a îngerilor de a-i conduce pe oameni spre Dumnezeu. În acelaşi timp prin aceasta chiar îngerii îşi sporesc cunoaşterea de Dumnezeu şi slavoslovia lor, asociind-o şi pe a

[1] **Episcop Alexander Golitzin**, *Op. cit.*, pp. 254-255.
[2] **Preotul Profesor Dumitru Stăniloae**, *Teologia Dogmatică…*, p. 444.

oamenilor. Corul îngeresc-uman este mai măreţ decât corul simplu uman sau simplu îngeresc. Partea îngerească şi cea omenească a corului se completează şi se înfrumuseţează reciproc. Fiecare din cele două părţi câştigă, în elanul slavosloviei, de la cealaltă”[1].

„Spre Dumnezeu urcăm prin slujirea liturgică. Toată creaţia conştientă, îngerească şi omenească, este o ierarhie ce urcă spre Dumnezeu în unire cu cele de pe treptele mai înalte, acestea atrăgându-le, prin marea putere dobândită din apropierea lor de Dumnezeu, pe cele mai de jos. Dumnezeu le inspiră tuturor închinarea, nu numai ca Unul ce este mai mare decât toţi, ci ca Unul ce este în acelaşi timp un mister negrăit şi atractiv. Acest urcuş al treptelor ierarhiilor spre Dumnezeu prin slujirea Lui liturgică este una cu continua lor desăvârşire, trecând prin alte şi alte nivele de curăţire şi de iluminare”[2].

„Lucrarea principală a îngerilor nu este propriu-zis lucrarea directă asupra naturii, ci cea asupra subiectelor umane pentru a le întări şi susţine în acţiunea lor de spiritualizare, de nealipire la cele materiale care se repercutează asupra trupurilor lor şi, prin ele, asupra lumii exterioare. Ca subiecte mult mai ferme prin spiritualitatea proprie, îngerii infuzează forţă subiectelor umane pentru a imprima trupurilor lor o spiritualitate sesizabilă sensibil. Căci îngerii nu au numai misiunea de a îmbogăţi cunoaşterea de Dumnezeu a oamenilor, ci şi de a le comunica un ajutor energetic de spiritualizare, ca prin aceasta să-L poată cunoaşte mai uşor pe Dumnezeu. În acest sens îngerii au fost creaţi în solidaritate cu lumea sensibilă. Dacă în revelarea sensibilă a lui Dumnezeu prin om se revelează şi spiritul omului, se poate spune că în această revelaţie este implicată susţinerea fermă acordată subiectului

[1] **Ibidem**, p. 462.
[2] **Sfântul Dionisie Areopagitul**, *Opere*…, p. 62, nota 3.

uman, de îngeri. Într-un trup uman spiritualizat - nealipit la cele materiale - se vede şi ceva din spiritualitatea îngerilor”[1].

Sfântul Apostol Pavel a scris: „*Îngerii oare nu sunt toţi duhuri slujitoare, trimise ca să slujească, pentru cei ce vor fi moştenitorii mântuirii?*” (Evrei 1,14). „Îngerii sunt trimişi ca să slujească. Făptura trupească este cârmuită de către îngeri. Toma de Aquino explică aceasta astfel: «Când trebuie făcut ceva de către un anumit înger, aceasta provine din poruncă dumnezeiască. Îngerul este trimis de Dumnezeu. Dar acţiunea pe care o exercită îngerul trimis provine de la Dumnezeu ca de la un principiu prim, prin a cărui voinţă şi autoritate lucrează îngerii şi se împlineşte în Dumnezeu ca scop ultim. Aceasta este raţiunea de a fi a unui slujitor, căci slujitorul este ca un instrument inteligent. Acţiunile îngerilor se numesc slujiri şi de aceea se spune despre ei că sunt trimişi să slujească”[2].

„Îngerul a fost creat pentru a-i sluji omului, având în acest sens două funcţii: una anagogică, de a urca lumea în eon, în temporalitatea înaintării neîncetate în Dumnezeu, şi una hermeneutică, de a-i ajuta pe oameni să înţeleagă realitatea eternă a lui Dumnezeu prin simbolurile sensibile ale lumii, întrucât simbolurile sunt forma receptării umane a intuiţiei divine pe care o comunică îngerii”[3].

„Superioritatea pe care o au îngerii, dintr-un anumit punct de vedere, nu este contrazisă de funcţia lor de slujitori ai omului, în vederea mântuirii. Cel mai mare slujeşte adeseori celui mai mic, mai ales când îşi vădeşte, în misiunea importantă pe care o împlineşte, prin aceasta, mărirea sa. Altfel slujesc cuiva cele inferioare şi altfel cele superioare. Cele inferioare slujesc pentru a se împărtăşi de superioritatea celor superioare, sau

---

[1] **Preotul Profesor Dumitru Stăniloae**, *Teologia Dogmatică…*, p. 464.

[2] **Pr. Dr. Iulian Gheţu**, *Op. cit.*, pp. 227-228.

[3] **Bogdan Tătaru-Cazaban**, *Op. cit.*, p. 200.

dintr-o necesitate de ascultare, sau dintr-o dependenţă implicată în minusul existenţei lor. Cele superioare slujesc din conştiinţa unei răspunderi, a unei datorii de a le ajuta pe cele inferioare, de a le face parte acelora de surplusul lor de existenţă, sau de dar”[1].

„Dacă subiectul uman se îmbogăţeşte în măsura în care se află în relaţie cu mai multe subiecte umane şi în măsura în care aceste subiecte se află pe trepte de spiritualitate mai înaltă, el desigur se va îmbogăţi şi mai mult dacă va avea relaţie şi cu o mare mulţime de subiecte îngereşti aflate pe trepte spirituale superioare”[2].

„Cu privire la definirea slujirii îngereşti, Sfântul Grigorie cel Mare a afirmat că doar îngerii de pe ultima treaptă a scării cereşti sunt trimişi în misiune la oameni, în vreme ce îngerii superiori nu se îndepărtează niciodată de locul lor, neavând obişnuinţa misiunilor externe”[3], „pentru că să slujeşti este un lucru, iar să stai înaintea lui Dumnezeu, altul”[4].

Rolul îngerilor

„Îngerii au un singur lucru de făcut: să-L laude pe Dumnezeu”[5], însă „nu pentru că El ar avea nevoie de aceasta”[6] „şi să slujească voinţei Lui dumnezeieşti”[7].

„Prin «puterea naturală» pe care o au ca făpturi spirituale şi prin cea care «li se adaugă», rolul îngerilor este de a sluji voinţa divină cu maximă disponibilitate, agilitate şi promptitudine, exercitând providenţa regională încredinţată”[8].

---

[1] **Pr. Dr. Iulian Gheţu**, *Op. cit.*, pp. 276-277.
[2] **Ibidem**, p. 276, nota 415.
[3] **Bogdan Tătaru-Cazaban**, *Op. cit.*, p. 70.
[4] **Maica Alexandra (principesa Ileana a României)**, *Op. cit.*, p. 254.
[5] **Pr. Dr. Iulian Gheţu**, *Op. cit.*, p. 202.
[6] **Bogdan Tătaru-Cazaban**, *Op. cit.*, p. 47.
[7] **Pr. Dr. Iulian Gheţu**, *Op. cit.*, p. 202.
[8] **Bogdan Tătaru-Cazaban**, *Op. cit.*, p. 54.

Sfinţii îngeri sunt fericiţi

„Îngerii au fost creaţi pentru preamărirea lui Dumnezeu şi pentru a se bucura de fericire deplină. Adică, menirea îngerilor este preamărirea lui Dumnezeu, în cunoaştere dreaptă şi în necondiţionată împlinire a voinţei Sale, câştigându-şi prin aceasta fericirea veşnică”[1].

„Fiind de la început înălţaţi spre Dumnezeu, cea mai mare bucurie a îngerilor a fost să-L aleagă liber pe Dumnezeu şi să-I ofere viaţa lor toată într-o nesfârşită iubire şi cinstire. Toate cetele cereşti au luat parte dintru început la împlinirea voinţei lui Dumnezeu”[2].

„Pentru că slujesc necontenit în jurul tronului lui Dumnezeu, îngerii sunt într-o necontenită bucurie, într-o veşnică desfătare, într-o veselie neîncetată, bucurându-se, săltând, doxologind fără încetare. Şederea înaintea slavei Sfintei Treimi, şi luminarea lor cu strălucirea care străfulgeră din acea slavă, le este şi bucuria, le este şi veselia, le este şi desfătarea, le este şi slava”[3].

„Sfinţii îngeri sunt cu adevărat fericiţi şi cupa bucuriei lor este întotdeauna plină ochi”[4], de aceea Sfântul Serafim al Dmitrovului a afirmat: „Viaţă, prieteni, doar viaţă se află în cer, viaţă veşnică, fericită, împreună cu Dumnezeu şi în Dumnezeu, căci «*în El este viaţă*» (Ioan 1,4)”[5].

„Sfinţii îngeri, din pricina bucuriei şi a uimirii nemărginite, nu se mai satură de a-L preamări pe Dumnezeu. Şi pentru că s-au învrednicit să preamărească un astfel de Stăpân, neîncetat

---

[1] **Pr. Dr. Iulian Gheţu**, *Op. cit.*, p. 33.

[2] **Maica Alexandra (principesa Ileana a României)**, *Op. cit.*, p. 33.

[3] **Sfântul Ioan Gură de Aur**, *Omilii la Ana, omilii la David şi Saul, omilii la serafimi*, traducere din limba greacă veche şi note de Preotul Profesor Dumitru Fecioru, Editura Institutului Biblic şi de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, Bucureşti, 2007, p. 135.

[4] **Maica Alexandra (principesa Ileana a României)**, *Op. cit.*, p. 41.

[5] **Sfântul Serafim al Dmitrovului**, *Op. cit.*, p. 22.

Îl preamăresc, minunându-se de cele făcute de El şi sporind la o tot mai mare cunoştinţă”[1].

„Cetele îngereşti cântă toate lauda lui Dumnezeu într-o perfectă armonie. Îngerii cunosc deci împreună pe Dumnezeu şi-şi comunică unii altora bucuria cunoaşterii”[2].

De asemenea, „îngerii îşi mai exprimă bucuria prin dans”[3].

„Viaţa îngerilor este o viaţă de bucurie şi de veselie, pentru că au fost învredniciţi să stea înaintea lui Dumnezeu şi să se bucure de frumuseţea nespusă a slavei Ziditorului, de aceea Sfântul Apostol Pavel ne îndeamnă să ne asemănăm cu îngerii şi să ne bucurăm pururea (I Tesaloniceni 5,16)”[4].

„Sfântul Ioan Gură de Aur a afirmat că fericirea îngerilor este extremă, pentru că ei nu au dorinţe. De aceea, cu cât noi avem mai puţine dorinţe, cu atât mai mult ne aflăm mai aproape de ei; iar cu cât dorim mai multe, cu atât mai mult ne afundăm în această viaţă pieritoare”[5].

Natura îngerilor

„Vorbind despre îngeri, Sfântul Dionisie Areopagitul spune că aceştia au trei calităţi distincte: fiinţa, puterea şi lucrarea. Sfântul Maxim Mărturisitorul lămureşte că, în general, prin termenul fiinţă dumnezeiescul Dionisie exprimă esenţa creaturii, aceea care-i dă unicitatea; prin termenul putere

---

[1] *Filocalia sfintelor nevoinţe ale desăvârşirii*, vol. V, traducere, introducere şi note de Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, membru al Academiei Române, Ediţia a II-a, Editura Harisma, Bucureşti, 1995, p. 166.

[2] **Preotul Profesor Dumitru Stăniloae**, *Teologia Dogmatică…*, p. 468.

[3] *Filocalia sfintelor nevoinţe ale desăvârşirii*, vol. X, traducere, introduceri şi note de Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, Editura Institutului Biblic şi de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, Bucureşti, 1981, p. 405, nota 503.

[4] **Pr. Dr. Iulian Gheţu**, *Op. cit.*, pp. 127-128.

[5] **Maica Alexandra (principesa Ileana a României)**, *Op. cit.*, p. 240.

exprimă calitatea intrinsecă a fiinţei, capacitatea ei potenţială de a lucra; în fine, prin termenul lucrare este exprimată punerea în lucrare a puterii, rezultatul ei”[1].

„Îngerul este un duh pur, fără vârstă, independent, imaterial, un principiu de viaţă; complet în el însuşi, o formă pură în mod integral, în totalitate în el însuşi. El este dependent de Dumnezeu şi independent de toate celelalte lucruri: reflectând strălucirea dumnezeiască în întreaga ei puritate, duhul pur creat oglindind frumuseţea incandescentă a Duhului pur necreat Care este Dumnezeu”[2].

„Îngerii sunt caracterizaţi prin măreţie, iuţime, putere, frumuseţe, înţelepciune şi dragoste. Activităţile lor sunt de a-L cinsti şi preaslăvi pe Dumnezeu, ale Cărui porunci le execută; iar misiunea lor faţă de om este să-l apere, să-l călăuzească şi să-l dojenească”[3].

„Îngerii sunt în întregime spirite pure: nu sunt delimitate nici în timp şi nici în spaţiu, nici nu cunosc tinereţea sau bătrâneţea, ci numai viaţa veşnică în deplinătatea ei. Greu ne putem închipui, şi doar ca o umbră, măreţia, tăria şi puterea lor, sau să înţelegem mişcarea lor, care este ca fulgerul, conform celor afirmate de prorocul Iezechiel: «*Făpturile vii alergau înainte şi înapoi iute ca fulgerul*» (Iezechiel 1,14)”[4].

Referindu-se la puterile cereşti, Fericitul Augustin a întrebat retoric şi tot el a răspuns: „Doreşti să ştii numele firii îngereşti? Numele ei este cel de duh. Vrei să ştii rostul ei? Acesta este cel de înger. Prin firea sa este duh, iar prin lucrarea sa - înger”[5].

---

[1] **Preot Daniel Pupăză**, *Op. cit.*, p. 264.
[2] **Maica Alexandra (principesa Ileana a României)**, *Op. cit.*, p. 36.
[3] **Ibidem**, p. 106.
[4] **Ibidem**, p. 33.
[5] **Sfântul Serafim al Dmitrovului**, *Op. cit.*, p. 15.

„Dacă îngerii sunt superiori oamenilor, ca duhuri curate, ei sunt însă inferiori lui Dumnezeu, ca făpturi ale Acestuia. Fiind făpturi create, sfinţilor îngeri le lipseşte puterea creatoare şi, în acelaşi timp, le lipseşte puterea de a săvârşi minuni, aceasta fiind o însuşire exclusivă a lui Dumnezeu”[1].

Există nouă cete îngereşti, dispuse în trei triade. „În ce anume constă deosebirea dintre cetele îngereşti şi de ce există ea, rămâne pentru noi un mister”[2]. „Nu ştim dacă fiinţa lor este aceeaşi sau se deosebeşte a unora de a altora. Numai Dumnezeu, care i-a făcut, ştie, El care ştie toate. Îngerii se deosebesc însă unii de alţii prin iluminare şi prin rang, fie că au rangul potrivit gradului de iluminare, fie că participă iluminării potrivit rangului în care sunt; ei se iluminează reciproc potrivit superiorităţii rangului sau firii. Este, însă, evident, că cei care sunt mai sus împărtăşesc celor mai de jos iluminarea şi cunoştinţa”[3].

„Dumnezeu menţine şi păstrează puterile îngereşti să rămână neschimbate şi să nu cadă. Le păstrează neschimbate în fiinţa lor, adică în viaţă, în nemurire, pentru care şi-au luat existenţa, de a fi lumină. Dumnezeu le păstrează nestrămutate faţă de dorinţele străine firii lor, pentru că acestea au liber arbitru. A tinde către Dumnezeu este propriu voii lor libere, dar să se menţină pururea în aceasta este rezultat al ajutorului lui Dumnezeu, căci toate au nevoie de ajutorul Lui”[4].

Inteligibil şi înţelegător

„Puterile îngereşti se numesc inteligibile în raport cu noi şi spirituale sau înţelegătoare în raport cu Dumnezeu”[5].

---

[1] **Pr. Dr. Iulian Gheţu**, *Op. cit.*, pp. 27-28.
[2] **Ibidem**, p. 31.
[3] **Sfântul Ioan Damaschin**, *Op. cit.*, p. 48.
[4] **Petru Florea**, *Op. cit.*, p. 47.
[5] **Ibidem**, p. 44.

„Sfântul Dionisie Areopagitul explică: inteligibil este ceea ce este înţeles, care este numit cu dreptate şi lumina care luminează; iar înţelegător este numit cel ce înţelege şi este totodată luminat; vorbind pe scurt, fiinţele superioare sunt inteligibile, iar cele inferioare înţelegătoare; şi cel ce înţelege este inferior celui înţeles. Firea dumnezeiască luminează ca inteligibilă; iar cea îngerească este luminată în chip înţelegător”[1].

„Sfântul Maxim Mărturisitorul lămureşte şi el diferenţa dintre inteligibil şi înţelegător, explicând că inteligibilul este un fel de hrană a înţelegătorului. Inteligibilul este anterior şi mai mare decât înţelegătorul. Astfel, cetele îngereşti aflate în jurul lui Dumnezeu sunt numite în sens strict inteligibile, iar cele mai îndepărtate sunt numite înţelegătoare, deoarece acestea cugetă la cele care le depăşesc. De altfel, nu trebuie socotit că inteligibilele nu cugetă, ci dimpotrivă, că ele cugetă raţiunile dumnezeieşti ce sunt mai presus de ele. Din această perspectivă, un ordin intermediar este inteligibil pentru ordinul ce urmează după el şi, totodată, înţelegător în raport cu ordinul anterior. În contemplarea ordinului superior, fiecăruia trebuie să i se reveleze în acesta inteligibilitatea dumnezeiască, atât cât îi este dăruit lui de Dumnezeu. Fiecare ordin îngeresc este, simultan, inteligibil şi înţelegător, în sensul că reprezintă manifestarea inteligibilă a lui Dumnezeu adaptată ordinelor ce urmează după acesta (inteligibilul) şi, totodată, reprezintă un intelect activ (înţelegătorul) întors spre contemplarea lui Dumnezeu, Care Se manifestă în ordinul anterior. Prin urmare, ierarhia cerească poate fi considerată fie ca o serie descendentă de inteligibile - care, având-şi principiul în Dumnezeu, se obscurizează progresiv - fie ca o serie ascendentă de înţelegătoare - care, pornind de la ultimele minţi, urcă progresiv spre Dumnezeu”[2].

---

[1] **Sfântul Dionisie Areopagitul**, *Opere*…, p. 58.

[2] **Preot Daniel Pupăză**, *Op. cit.*, pp. 293-294.

Îngerii sunt veşnici

„Sfinţii îngeri sunt veşnici, conform celor afirmate de Sfântul Apostol Pavel: «*Cele ce se văd sunt trecătoare, iar cele ce nu se văd sunt veşnice*» (II Corinteni 4,18). Vorbind despre puterile cereşti, psalmistul zice că Dumnezeu: «*le-a aşezat în veac şi în veacul veacului*» (Psalmul 148,6)”[1].

„Cele netrupeşti şi inteligibile se împlinesc în afara timpului, veşnic şi fără întârziere. La cele inteligibile nu trebuie să vorbim de timp. Puterile îngereşti sunt veşnice, sunt neschimbate în fiinţă şi rămân cum au fost făcute. Îngerii au calitatea să rămână în identitate”[2].

„Nu tot ceea ce este veşnic este şi fără de început. Astfel, puterile cereşti sunt veşnice, dar nu împreună veşnice cu Dumnezeu cel dinainte de veacuri, pentru că au fost create de Dumnezeu, deci au un început, pe când Dumnezeu este fără de început. Ele au fost făcute nemuritoare şi veşnice prin voinţa lui Dumnezeu”[3].

Îngerii au o existenţă supratemporală, adică vieţuiesc într-un fel de timp copleşit de eternitate, dar nu sunt coeterni cu Dumnezeu. Modul lor de existenţă este asemenea celui din planul eshatologic, adică după sfârşitul lumii. La ei nu există timpul fizic, deci nici îmbătrânire ori moarte (care sunt de fapt consecinţe ale păcatului).

„Îngerul nu este nemuritor prin fire, ci prin har, căci tot ceea ce are început are şi sfârşit potrivit naturii lui. Numai Dumnezeu este veşnic, dar mai degrabă este mai presus de veşnicie, căci Cel care a făcut timpul nu este sub timp, ci deasupra timpului”[4].

---

[1] **Petru Florea**, *Op. cit.*, p. 45.
[2] **Ibidem**.
[3] **Ibidem**.
[4] **Sfântul Ioan Damaschin**, *Op. cit.*, p. 47.

„Sfinţii îngeri, deşi au fost creaţi în timp, acum ei au o eternitate fără sfârşit, o cunoaştere fără obstacole şi o fericire fără tulburări. Chiar dacă îngerii nu sunt coeterni cu Dumnezeu, au certitudinera fericirii neschimbătoare”[1].

„Îngerii, fiind duhuri netrupeşti, nu sunt împiedicaţi ca noi de spaţiu. Ei au şi alt raport cu timpul, pentru că în cer nu există nici ieri, nici azi, nici mâine, mai bine zis, acolo este doar astăzi, pururea fiinţare. Îngerii nu ştiu nici de zilele, nici de nopţile, nici de orele, nici de minutele noastre. În împărăţia cerurilor nu este iarnă, nici primăvară, nici vară, nici toamnă sau, mai bine zis, acolo este doar primăvară luminoasă şi veselă; iar între îngeri este întotdeauna Paşte, sărbătoare neîncetată, veselie veşnică. După cuvântul Domnului Hristos, «*îngerii buni nu mai pot să moară*» (Luca 20,36)”[2].

„Sfântul Dionisie Areopagitul numeşte timpul specific îngerilor fie veşnicie temporală, fie timp veşnic, pe când pentru Dumnezeu şi cele dumnezeieşti preferă termenul etern, respectiv eterne. Acest timp specific îngerilor reprezintă o durată spirituală ce transcende timpul şi spaţiul omenesc; este vorba despre o durată-spaţială care nu are nimic comun cu timpul şi spaţiul cunoscut nouă, dar care le permite minţilor cereşti un progres în iluminarea lor”[3].

Corporalitatea îngerilor

„Dumnezeu este făcătorul şi creatorul îngerilor, El i-a adus de la neexistenţă la existenţă şi i-a zidit după propriul Lui chip, o natură necorporală, un fel de duh şi de foc imaterial, după cum spune prorocul David: «*Cel ce faci pe îngerii Tăi duhuri şi pe slujitorii Tăi pară de foc*» (Psalmul 103,5). Prin aceste cuvinte

---

[1] **Pr. Dr. Iulian Gheţu**, *Op. cit.*, p. 214.

[2] **Sfântul Serafim al Dmitrovului**, *Op. cit.*, p. 22.

[3] **Preot Daniel Pupăză**, *Op. cit.*, p. 301.

se arată că îngerii sunt uşori, arzători, calzi, străbătători, grabnici spre dorul de Dumnezeu şi slujirea lui, îndreptaţi spre cele de sus şi liberi de orice gând material"[1].

„Aşadar îngerul este o fiinţă spirituală, veşnic mişcătoare, liberă, necorporală; slujeşte lui Dumnezeu şi a primit în firea lui nemurirea în har. Care este, însă, natura şi definiţia fiinţei lui, numai Ziditorul o ştie. Se spune că îngerul este necorporal şi imaterial în raport cu noi, deoarece tot ceea ce se spune în comparaţie cu Dumnezeu, singurul incomparabil, este grosolan şi material. Numai Dumnezeirea este în realitate imaterială şi necorporală"[2].

„În comparaţie cu firea cea dumnezeiască, necreată, cu totul netrupească şi necircumscrisă, îngerii sunt creaţi şi circumscrişi, dar faţă de noi sunt cu totul netrupeşti, necuprinşi şi nevăzuţi"[3].

„Puterile îngereşti nu sunt cu totul nemateriale, dar subţirimea lor extremă şi de o unică substanţă este aproape de nematerialitate. Puterile cereşti sunt simplităţi de chip dumnezeiesc şi cu totul necompuse, nefiind un amestec de elemente, căci aşa sunt corpurile, dar puterile îngereşti sunt netrupeşti"[4].

„Îngerii nu sunt complet necorporali. Când se spune despre ei că nu au trup, aceasta înseamnă că nu au o corporalitate materială, similară cu a oamenilor"[5].

„Materialitatea din care sunt plăsmuiţi îngerii este mult mai subţire decât materialitatea trupului omenesc, şi tocmai din această pricină, după părerea Sfântului Ignatie Briancianinov,

---

[1] **Sfântul Ioan Damaschin**, *Op. cit.*, pp. 46-47.

[2] **Ibidem**, p. 47.

[3] *Filocalia sfintelor nevoinţe ale desăvârşirii*, vol. VI, traducere, introducere şi note de Pr. Prof. Dumitru Stăniloae, Editura Humanitas, Bucureşti, 1997, pp. 135-136.

[4] **Petru Florea**, *Op. cit.*, p. 53.

[5] **Bogdan Tătaru-Cazaban**, *Op. cit.*, p. 96.

puterile cereşti, în acţiunile lor, sunt mult mai nestingherite, mult mai dezvoltate în capacităţile lor, decât oamenii”[1].

Dacă au o anumită corporalitate, îngerii nu pot fi atotprezenţi ca Dumnezeu.

„Îngerii nu au nici cea mai mică însuşire simţuală; căci noi în cele ale noastre suntem un chip îngroşat al lor şi se spune despre om că este cel din urmă în ceea ce priveşte simţualitatea, în sensul că animalele au mai multe simţuri, mai eficiente şi mai ascuţite”[2].

„Îngerii nu cunosc cele viitoare. Cu toate acestea, prorocesc, pentru că Dumnezeu le revelează şi le porunceşte să proorocească. Pentru aceea se realizează toate câte le spun ei”[3]. De asemenea, „îngerii nu cunosc cugetul omului (III Regi 8,39 şi Ieremia 17,9)”[4].

Îngerii sunt circumscrişi spaţial

„Îngerii locuiesc în cer, dar apar şi pe pământ”[5]. Oare aceasta înseamnă că puterile cereşti nu sunt circumscrise?

„Fiind spirite, îngerii sunt în locuri spirituale. Ei nu sunt circumscrişi în felul celor corporale, natura lor nu are o formă trupească şi nici nu au cele trei dimensiuni (lungimea, lăţimea şi înălţimea), ci sunt prezenţi în chip spiritual şi activează acolo unde li se porunceşte; cu toate acestea ei nu pot să fie şi să activeze simultan în două locuri deosebite”[6].

„Îngerii sunt circumscrişi, căci atunci când sunt în cer, nu sunt pe pământ şi când sunt trimişi de Dumnezeu pe pământ, nu

---

[1] **Părintele Rodion**, *Op. cit.*, p. 29.

[2] **Sfântul Dionisie Areopagitul**, *Opere…*, p. 57.

[3] **Pr. Dr. Iulian Gheţu**, *Op. cit.*, p. 204.

[4] **Ibidem**, p. 28.

[5] **Daniil Nacu Stoenescu**, *Δογματικά στοιχεία στα Αποφθέγματα Γερόντων*, Tesalonic, 1996, p. 43.

[6] **Sfântul Ioan Damaschin**, *Op. cit.*, pp. 47-48.

sunt şi în cer. Ei nu sunt limitaţi de pereţi, de uşi, de încuietori şi de peceţi, căci sunt nelimitaţi. Însă, nelimitat prin fire şi în sensul propriu al cuvântului, este numai Dumnezeu, Cel care este nezidit, întrucât toată zidirea este limitată de Dumnezeu, Care a zidit-o”[1].

„Fiind fiinţe mărginite, deşi spirite, îngerii, fără a fi legaţi de un anumit loc, se găsesc totuşi în fiecare moment într-un loc, dar nu pretutindeni. Numai Dumnezeu este omniprezent. Îngerii nu pot fi în acelaşi timp în mai multe locuri. Căci atunci când sunt în cer, nu sunt şi pe pământ, iar când sunt trimişi pe pământ, nu sunt şi în cer. Se mişcă cu o uşurinţă neînţeleasă de om, dintr-un loc într-altul. Astfel că, fiind spirite, este nepotrivit să ne întrebăm asupra spaţiului în care au fost aşezaţi, în care petrec şi care le este rezervat lor. Dacă Sfânta Scriptură arată cerul ca locuinţă a îngerilor, prin aceasta nu vrea să determine un anumit loc pentru îngeri, ci indică numai o regiune superioară, nepământească, a existenţei căreia ei aparţin. De aceea, îngerii pot fi pretutindeni, unde li se porunceşte de Dumnezeu”[2].

„Când îngerul este trimis de sus de Dumnezeu, ca să slujească poruncii dumnezeieşti pe pământ, părăseşte cetele cereşti şi vine aproape de noi şi de cele din lume, ceea ce arată că este circumscris”[3].

„Îngerii stau înaintea lui Dumnezeu şi se bucură de contemplarea apropierii Lui. Atunci însă când sunt trimişi pe pământ, îşi îndeplinesc misiunea atât de atent, încât niciodată, nici chiar pentru o clipă, nu părăsesc contemplaţia divină. Ei sunt trimişi, dar în acelaşi timp stau înaintea tronului lui Dumnezeu; pentru că, deşi duhul îngeresc este circumscris, supremul Duh al lui

---

[1] **Pr. Dr. Iulian Gheţu**, *Op. cit.*, p. 201.
[2] **Ibidem**, pp. 26-27.
[3] *Filocalia…*, vol. VI, p. 135.

Dumnezeu nu este. Astfel, îngerul poate fi cu noi şi totuşi poate vedea faţa lui Dumnezeu”[1].

Ordinea ierarhiei îngereşti a fost stabilită de Dumnezeu la creare

„Rudolf Steiner şi alţi antropozofi, în genere, au tentativa de a introduce în ordinea ierarhiilor cereşti un fel de evoluţionism, în sensul că toate treptele fiinţei sunt într-o continuă dezvoltare: omul va ajunge, cândva, pe treapta îngerilor, după cum şi aceştia au trecut, la un moment dat, printr-un stadiu uman, pentru a se îndrepta, acum, spre stadiul de arhangheli, în vreme ce arhanghelii de azi sunt începătoriile de mâine etc”[2].

De asemenea, unii rătăciţi de la dreapta credinţă pretindeau că datorită manifestării iubirii în grade diferite faţă de Dumnezeu a îngerilor precum şi a iluminărilor primite, aceştia au ajuns pe diferite trepte, în timp ce „alţii spuneau că pe măsura abaterii proprii fiecare dintre cetele cereşti au primit numirea şi treapta şi au fost legate de trupuri mai subţiri, pentru pedepsirea abaterii lor spre rău”[3].

Sfântul Maxim Mărturisitorul le răspunde celor din urmă că „îngerii sunt cu totul curaţi, cum au fost creaţi de la început. Niciuna dintre puterile cereşti nu a săvârşit vreun păcat după căderea demonilor, căci aceasta nu am cunoscut-o nici din Sfânta Scriptură şi nici vreunul din Părinţii înţelepţiţi de Dumnezeu n-a spus-o”[4].

„Puterile îngereşti sunt atotcurate şi fără păcat şi n-au nevoie de curăţire, pentru că dacă acceptăm că vreunele din

---

[1] **Maica Alexandra (principesa Ileana a României)**, *Op. cit.*, p. 254.
[2] **Andrei Pleşu**, *Op. cit.*, p. 34, nota 16.
[3] **Petru Florea**, *Op. cit.*, p. 46.
[4] *P. G. 4*, col. 172 C.

ele ar fi căzut în vreun păcat, acelea ar fi trecut de partea puterilor contrare”[1].

„Puterile îngereşti nu au niciun păcat şi nu participă la rău, nici la uitare”[2], care este o consecinţă a păcatului strămoşesc.

„Îngerii nu admit nicio închipuire materială şi nu au nicio relaţie scoborâtoare. Aceştia sunt lipsiţi de orice pată şi întinăciune, nu sunt înrâuriţi de vreo micşorare şi nu cunosc nicio împuţinare a fiinţei din cauza celor rele. Acestea nu pentru că sunt neschimbători prin fire, ci au hotărât aceasta prin ei înşişi, şi datorită râvnei lor supranaturale spre bine au rămas înclinaţi spre Dumnezeu, având ca deprindere a lor nestrămutarea. Singurul neschimbător prin fire este Dumnezeu. Dacă îngerii ar fi fost creaţi neschimbători, diavolul nu ar fi căzut, şi toate puterile cereşti ar fi fost o singură ceată uniformă, pentru că binele prin firea lui nu are coborâş”[3].

„Lumea din care fac parte şi îngerii este un univers în care fiecare îşi are stabilit prin creaţie un loc şi un rost, îngerii fiind împreună slujitori”[4].

„De la început, aceste cete îngereşti au fost concepute ca împărţite în trei triade. Sfântul Dionisie Areopagitul le numeşte «coruri». Acesta este termenul cel mai potrivit, pentru că întreaga lor activitate este ca un veşnic cânt de laudă şi de mulţumire Celui Preaînalt”[5].

„Divizarea fiecărui plan al creaţiei în diferite trepte sau ordine este în primul rând expresia faptului că lumea făcută de Dumnezeu este felurită. Sfântul Dionisie Areopagitul descrie activitatea principiilor fiecărei ierarhii ca «multiplicând»

---

[1] **Petru Florea**, *Op. cit.*, p. 46.
[2] **Ibidem**.
[3] **Ibidem**, p. 47.
[4] **Bogdan Tătaru-Cazaban**, *Op. cit.*, p. 47.
[5] **Maica Alexandra (principesa Ileana a României)**, *Op. cit.*, p. 34.

simplitatea participării lor la Dumnezeu potrivit diferenţelor celor subordonate lor şi ca «adunând la un loc» varietatea celor din urmă în propria lor simplitate în felul Providenţei”[1].

„Ierarhia cerească îşi are originea în creaţie, după voinţa lui Dumnezeu. Ea există deci de la începutul lumii spirituale. Sfânta Scriptură învaţă lămurit că duhurile netrupeşti au fost create într-o anumită ierarhie, dându-li-se ranguri şi funcţii deosebite, când zice că «*în Fiul lui Dumnezeu au fost zidite toate, cele din ceruri şi de pe pământ, cele văzute şi cele nevăzute, fie Tronuri, fie Domnii, fie Începătorii, fie Stăpânii. Toate prin El şi pentru El s-au zidit*» (Coloseni 1,16). Dumnezeu este însă şi rămâne bun şi drept, chiar dacă distribuie deopotrivă darurile Sale în lumea spirituală, ca şi dacă le distribuie diferit şi nu în aceeaşi măsură, stabilind astfel o ierarhie, după cum tot bun şi drept este prin stabilirea unei ierarhii în lumea văzută. Adevărul acesta devine şi mai clar, dacă se are în vedere că starea primă a puterilor netrupeşti, ca şi a omului, nu era una definitivă, ci trebuia să devină astfel în urma şi în măsura strădKuinţei în direcţia binelui, adică a colaborării libere cu harul lui Dumnezeu. Tocmai pentru aceea, unele dintre spiritele superioare au putut să cadă, cu toată superioritatea lor, iar altele, mai prejos în ceea ce priveşte înzestrarea şi puterea, au putut să ajungă la sfinţenie deplină şi la impecabilitate”[2].

„Din perspectiva creaturii ordinea ierarhică este o realitate a creaţiei rezultată din voinţa dumnezeiască. Dumnezeu vrea o lume ordonată ierarhic şi o creează în consecinţă. Ordinea ierarhică este o realitate la orice nivel de existenţă şi în ansamblul existenţei. Ordinea ierarhică este rezultat al intenţiei dumnezeieşti şi, totodată, expresie a iubirii lui Dumnezeu pentru creaţie. Ordinea în ierarhie este întemeiată printr-o lege dumnezeiască,

[1] **Episcop Alexander Golitzin**, *Op. cit.*, p. 227.
[2] **Pr. Dr. Iulian Gheţu**, *Op. cit.*, pp. 31-32.

deci transcendentă, ordinea însăşi fiind o expresie a acestei legi. Ordinea şi legea sunt, de altfel, două realităţi legate inseparabil în cosmosul gândit de Sfântul Dionisie Areopagitul"[1].

„Legea pe care Dumnezeu a stabilit-o pentru toate rangurile ce împodobesc cosmosul ierarhic este ca în fiecare ierarhie să existe ordine şi puteri prime, secunde şi ultime. Iar această trihotomie este valabilă nu numai pentru ansamblul ierarhiei, ci şi pentru fiecare ordin, pentru fiecare rang, chiar şi pentru fiecare minte înţelegătoare sau raţională. Conform Sfântului Dionisie Areopagitul, divizarea triadică alcătuieşte regula ierarhiei, în ansamblu şi pe orice nivel de existenţă, exterior şi interior. Ordinea ierarhică este, astfel, o progresie de triade ce străbat pe verticală universul, de la îngeri până la oameni, de la inteligibil până la sensibil într-o scară a icoanelor lui Dumnezeu cel Triipostatic. Astfel, întreitul chip al Sfintei Treimi se reflectă în formă triadică în cosmosul inteligibil, în Biserică şi în om"[2].

„De altfel, ordonarea puterilor interioare ale fiinţei, condiţie hotărâtoare pentru unitatea ei, este realizabilă numai în interiorul ierarhiei. Asemănarea şi unirea cu Dumnezeu reprezintă măsura îndumnezeirii fiinţei cunoscătoare şi, totodată, măsura urcării ei pe scara ierarhiei"[3].

„Dorinţa şi înţelegerea puterilor îngereşti sunt pricinile treptelor lor superioare, căci acestea se curăţesc, se iluminează şi se desăvârşesc. Deci Dumnezeu preştiind mişcarea dorinţei lor le-a dat şi treptele vrednice de ele, din care este cu neputinţă să cadă, pentru că au dobândit o oarecare deprindere spre bine prin marea lor voinţă"[4].

---

[1] **Preot Daniel Pupăză**, *Op. cit.*, p. 263.
[2] **Ibidem**.
[3] **Ibidem**, pp. 266-267.
[4] **Petru Florea**, *Op. cit.*, p. 46.

„Reluând un argument din Comentariul lui Hugo din Saint-Victor la Ierarhia cerească, Robert Grosseteste consideră că multitudinea rangurilor angelice ţine de ordinea naturii, dar se desăvârşeşte în ordinea harului. Altfel spus, diversitatea ierarhică a fost instituită de la bun început pentru a putea recepta plenitudinea darului creaţiei. Însă această receptare priveşte capacitatea fiecărui înger şi a fiecărui ordin de a participa la dinamica ierarhiei, adică la purificare, iluminare şi desăvârşire, al cărei scop este unirea cu Dumnezeu. Natura simplă, pur spirituală, a îngerilor se află astfel ca un receptacul al luminii, care o face să se depăşească, oferind celorlalţi ceea ce primeşte şi urcând în dorinţa sa de contemplaţie spre Dumnezeu, Principiul luminii şi al desăvârşirii”[1]. În concluzie putem afirma că „îngerii cunosc un progres continuu în bine, dar nu-şi pot schimba locul pe care l-au primit şi la care aderă în mod spontan, într-o sinergie perpetuă cu voinţa divină”[2].

Starea morală a îngerilor

„Pe toate cele cereşti Dumnezeu le-a creat libere, căci dacă omul a fost făcut liber, fiind compus din ţărâna pământului şi suflet, cu atât mai mult au fost create libere puterile îngereşti, care nu au nimic pământesc”[3]. „Aşadar îngerul are o fire raţională, spirituală, liberă şi schimbătoare în felul de a gândi sau de a voi, căci tot ceea ce este creat este schimbător. Numai ceea ce este necreat este neschimbător. Tot ceea ce este raţional este şi liber. Aşadar pentru că îngerul are o fire raţională şi spirituală, este liber; iar pentru că este creat şi schimbător, are facultatea de a rămâne şi a progresa în bine sau de a se îndrepta spre rău”[4].

---

[1] **Bogdan Tătaru-Cazaban**, *Op. cit.*, p. 88.
[2] **Ibidem**, p. 197.
[3] **Petru Florea**, *Op. cit.*, p. 45.
[4] **Sfântul Ioan Damaschin**, *Op. cit.*, p. 47.

Cu toate acestea, „îngerii cugetă şi săvârşesc numai cele ale lui Dumnezeu, conştiinţa lor este luminată şi dreaptă, iar voinţa înclină întotdeauna spre bine şi nu poate fi mişcată spre rău”[1] „întrucât sunt în preajma lui Dumnezeu”[2].

„Puterile îngereşti nu pot cădea din treapta în care au fost create pentru faptul că au dobândit o oarecare deprindere a binelui printr-o mare voinţă”[3].

„Puterilor îngereşti nu li se potriveşte nicio închipuire materială şi nu sunt amestecate cu nicio stare umilită, pentru că acestea nu numai că sunt libere de pete şi întinăciuni, ci sunt şi străine de orice închipuire materială şi sunt neamestecate cu nicio împuţinare şi nu cunosc nicio micşorare spre cele rele. Iar aceasta nu pentru că sunt neschimbate după fire, ci pentru că hotărând prin ele însele, prin marea dorinţă a binelui, au rămas înclinate spre Dumnezeu, având nemişcarea ca o deprindere. Căci singur Dumnezeu este neschimbător prin fire. Iar dacă ele ar fi fost create astfel, diavolul n-ar fi căzut”[4].

„Îngerii se înclină greu spre rău, dar nu sunt neînclinaţi. Acum, însă, au ajuns neînclinaţi, nu din pricina firii lor, ci prin har şi prin stăruinţa în unicul bine”[5].

„După învăţătura Fericitului Augustin, la început îngerii au fost zidiţi de Dumnezeu cu putinţa de a păcătui; după aceea, exersându-şi neabătut voinţa în bine şi întărindu-se în ascultarea de Dumnezeu, prin puterea harului dumnezeiesc, s-au desăvârşit până într-atât, încât au ajuns la starea în care nu mai pot să păcătuiască”[6].

---

[1] **Pr. Dr. Iulian Gheţu**, *Op. cit.*, p. 35.
[2] **Ibidem**, p. 135.
[3] **Sfântul Dionisie Areopagitul**, *Opere*…, p. 54.
[4] **Ibidem**, p. 49.
[5] **Sfântul Ioan Damaschin**, *Op. cit.*, p. 48.
[6] **Sfântul Serafim al Dmitrovului**, *Op. cit.*, p. 18.

„Starea morală actuală a îngerilor este una de sfinţenie şi impecabilitate. Această impecabilitate a îngerilor buni este rezultatul persistenţei lor în bine şi al întăririi lor prin harul dumnezeiesc. Aşadar, îngerii buni nu sunt impecabili prin natura lor, căci prin natură, fiind liberi, ar fi putut să se hotărască şi spre rău, aşa după cum au procedat îngerii cei răi. Pentru că nu s-au abătut din veşnica legătură de comuniune cu Dumnezeu, ei au ajuns la starea de desăvârşire morală, care le-a dat posibilitatea să nu mai poată fi atraşi spre păcat”[1].

„Dumnezeu, Creatorul tuturor şi al celor inteligibile (al fiinţelor îngereşti), susţine şi primele fiinţe şi le păstrează spre neschimbare şi necădere. Acestea trebuie înţelese ca neschimbate în sensul că sunt ca în nemurire, în viaţă, pentru care s-au fiinţializat spre a fi lumină. Mai sunt neschimbate în mod fiinţial şi spre a nu se schimba spre pofte străine. Dumnezeu le păstrează şi ca pe unele ce sunt libere. Căci a tinde spre El ţine de alegerea lor proprie; dar stăruirea pururea în jurul Lui are nevoie şi de ajutorul lui Dumnezeu; căci toate au nevoie de ajutorul Lui”[2].

„Îngerii s-au întărit prin harul lui Dumnezeu pentru totdeauna, fiindcă nu s-au unit cu Lucifer, ca să se ridice împotriva lui Dumnezeu şi pentru aceea au şi primit acest har, aşa încât ei nu pot să păcătuiască. Însă aceasta nu prin firea lor, ci prin harul dumnezeiesc”[3].

„După învăţătura Bisericii, îngerii şi-au împlinit calea lor, au ajuns la capătul drumului”[4], însă „starea de sfinţenie şi curăţie a îngerilor nu se datorează naturii lor, ci harului lui Dumnezeu, care lucrează prin ei”[5].

---

1 **Pr. Dr. Iulian Gheţu**, *Op. cit.*, p. 35.
2 **Sfântul Dionisie Areopagitul**, *Opere…*, p. 56.
3 **Pr. Dr. Iulian Gheţu**, *Op. cit.*, p. 35.
4 **Ibidem**, p. 296.
5 **Părintele Daniel de la Rarău**, *Op. cit.*, p. 6.

Virtuţile îngerilor

„Orice virtute este fără de început, neavând vremea mai bătrână decât ea, ca una ce are pe Dumnezeu din veci ca singur izvor al existenţei sale”[1]. „Începătorul oricărei virtuţi este Dumnezeu, precum soarele, al luminii de toate zilele”[2].

„Virtuţile sunt faptele lui Dumnezeu, pentru că se nasc din puterea Lui”[3]. „Fiecare din virtuţile generale are ca început şi sfârşit pe Dumnezeu, întrucât porneşte din El şi sfârşeşte în El şi este una cu Dumnezeu, deosebindu-se numai prin cugetare. Căci este vădit că de la El şi spre El îşi are originea orice virtute”[4].

„Puterile cereşti sunt libere şi au dobândit virtuţile prin deprindere”[5], „iar deprinderea este calitatea permanentă”[6].

„În cazul celor inteligibile, virtuţile nu sunt prin accident ca şi la noi, ci Dumnezeu este virtutea vie şi prin sine desăvârşită şi fără nevoie de ceva, fiindcă s-a substanţializat în chip mai presus de fiinţă şi iese din sine transmiţându-se la cele din ea, cărora le este cauză, adică la cele spirituale, care există concret. Deci Dumnezeu este izvorul virtuţii vii şi îndumnezeitoare, după cât se poate, a celor ce se împărtăşesc de El; dar iese în chip providenţial, prin procesiune, la cele spirituale fiinţializate prin El; şi prin aceasta nu le permite îngerilor culmea şi desăvârşirea. Deci puterile cereşti nu au virtutea prin accident, ca şi noi; nu au, de exemplu, înţelepciunea prin nevoinţă şi învăţătură,

---

[1] *Filocalia*…, vol. VII, p. 416.

[2] *Filocalia sfintelor nevoinţe ale desăvârşirii*, vol. I, traducere, introducere şi note de Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, membru al Academiei Române, Ediţia a II-a, Editura Harisma, Bucureşti, 1992, p. 274.

[3] *Filocalia sfintelor nevoinţe ale desăvârşirii*, vol. III, traducere, introducere şi note de Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, membru al Academiei Române, Ediţia a II-a, Editura Harisma, Bucureşti, 1994, p. 466, nota 29.

[4] **Ibidem**, p. 268.

[5] **Petru Florea**, *Op. cit.*, p. 52.

[6] **Sfântul Dionisie Areopagitul**, *Opere*…, p. 49.

dreptatea şi cumpătarea din înfrânare sau bărbăţia din buna rânduire a trupului şi a nervilor; căci în îngeri virtutea nu este ca ceva în altceva, ci ea constă în a lucra cele proprii şi a tinde fără odihnă spre Dumnezeu şi spre ei înşişi. Virtutea lor constă în imitarea lui Dumnezeu; ea păzeşte rânduiala de a fi ca unul în altul, ca: «în mine vieţuieşte sufletul tău», nu ca o transmitere de învăţătură. Iar accidentul înseamnă a fi subiect a ceea ce nu este din el; căci puterile îngereşti sunt necompuse şi nemateriale, nu ca în materie"[1].

„Dorinţa puterilor îngereşti este iubirea de Dumnezeu nereţinută de nimic şi străină de materie. Cele de acelaşi fel sunt în comuniune cu cele de aceeaşi treaptă şi se iubesc unele pe altele şi pe ele însele"[2].

„După Dumnezeu, începutul a toată virtutea sunt cetele cereşti cele mai înalte, primele prin care avem iluminarea lui Dumnezeu"[3].

Cele nouă cete îngereşti

„În ceea ce priveşte ierarhia cerească, Sfântul Dionisie Areopagitul vede cetele îngereşti în număr de nouă, aşezate în câte trei grupuri suprapuse: tronuri, heruvimi, serafimi, domnii, puteri, stăpânii, începătorii, arhangheli şi îngeri"[4].

Toate cele nouă cete îngereşti sunt menţionate în Sfânta Scriptură: tronuri (Coloseni 1,16), heruvimi (Facere 3,24 şi Iezechiel 10,1), serafimi (Isaia 6,2), domnii (Efeseni 1,21 şi Coloseni 1,16), puteri (Romani 8,38; Efeseni 1,21 şi I Petru 3,22), stăpânii (Romani 8,38; Efeseni 1,21; Efeseni 3,10; Coloseni 1,16 şi I Petru 3,22), începătorii (Efeseni 1,21; Efeseni 3,10 şi Coloseni

---

[1] **Ibidem**, p. 55.
[2] **Petru Florea**, *Op. cit.*, p. 53.
[3] **Sfântul Dionisie Areopagitul**, *Opere*…, p. 56.
[4] **Preotul Profesor Dumitru Stăniloae**, *Teologia Dogmatică*…, p. 465.

1,16), arhangheli (I Tesaloniceni 4,16), îngeri (Tobit 5,4; Romani 8,38 şi I Petru 3,22).

Vorbind despre cele nouă cete îngereşti dispuse în trei triade, Sfântul Serafim al Dmitrovului a afirmat: „Ce rânduială dumnezeiască, ce ordine minunată! Nu băgaţi de seamă, iubiţilor, în rânduiala lumii îngereşti amprenta vădită a lui Dumnezeu Însuşi? Dumnezeu este Unul, dar întreit în Persoane. Uitaţi-vă: şi în lumea îngerească străluceşte Această Lumină în Trei Străluciri - şi băgaţi de seamă ce progresie strictă, ce dispoziţie treimică uimitoare, ce unitate treimică: o ceată şi trei cinuri, şi iarăşi o ceată şi trei cinuri, şi iarăşi o ceată şi trei cinuri”[1].

„Pentru care pricină puterile cereşti sunt ierarhizate în trei triade: una mai sus, una la mijloc şi una la urmă?”[2]. La această întrebare Sfântul Dionisie Areopagitul răspunde că „Dumnezeu a rânduit ca în fiecare ierarhie să fie trepte şi puteri prime şi mijlocii şi ultime, pentru ca cei mai dumnezeieşti dintre îngeri să-i introducă în taine pe cei mai de jos şi să le fie călăuzitori în apropiere de Dumnezeu în iluminare şi împărtăşire”[3].

Părintele Dumitru Stăniloae explică faptul că „ierarhia, de la cea mai înaltă treaptă îngerească până la cea mai de jos, implică - prin rolul conducător încredinţat fiecărei trepte pentru cea mai de jos - nu numai o «stăpânire», ci şi o răspundere. Toată ierarhia este străbătută de o responsabilitate care îi leagă pe cei mai înalţi de cei mai de jos, o responsabilitate care este şi o solidaritate a întregii creaţii conştiente”[4].

Treptele mai de sus ne sunt mai ascunse decât cele mai apropiate de noi. Dar sunt şi în ele însele mai pline de taină decât cele mai apropiate de noi. Căci sunt mai apropiate, ca fiinţe, de

[1] **Sfântul Serafim al Dmitrovului**, *Op. cit.*, p. 30.
[2] **Petru Florea**, *Op. cit.*, p. 45.
[3] **Sfântul Dionisie Areopagitul**, *Opere*…, p. 21.
[4] **Ibidem**, p. 67, nota 19.

misterul abisal al dumnezeirii sau mai asemănătoare cu El. Dar chiar treapta îngerilor are un anumit mister sau o ascunzime neînţeleasă şi netrăită complet de noi. Cu atât mai ascunse ne sunt treptele superioare îngerilor. Dar, întrucât le simţim şi pe ele ca nefiind ultimele, trăim - dar ca mai ascunse - şi treptele superioare acelora. Ca pe Cel mai ascuns sau ca pe Cel mai mare mister Îl trăim pe Dumnezeu -, dar Îl trăim totuşi şi pe El, căci luminile şi experienţele lui Dumnezeu ce ne vin prin treptele îngereşti simţim că nu sunt de la ele sau ca ele, deşi atât de misterioase pentru noi, sunt totuşi mai prejos de misterul începător al lor şi neînceput al lui Dumnezeu”[1].

Dumnezeu este lumină şi îi luminează pe îngeri, iar aceştia pe oameni

În Sfânta Scriptură citim că „*Dumnezeu este lumină şi niciun întuneric nu este întru El*” (I Ioan 1,5). „Sfântul Dionisie Areopagitul Îl socoteşte pe Dumnezeu însăşi fiinţa luminii. Căci existenţa este ea însăşi lumină, sens”[2], iar un părinte al Bisericii a scris că „Dumnezeu este firea luminoasă prin excelenţă. El Se cunoaşte deplin în bogăţia Lui nesfârşită şi cunoaşte toate câte le-a făcut şi se fac”[3].

„Lumina nu poate fi lipsită de unitatea ei intrinsecă, chiar când este difuzată în mulţimi; pentru că ea îi uneşte, îi iluminează şi îi încălzeşte pe acei pe care îi atinge. Lumina dumnezeiască se revarsă în afară, prin iubire, neirosindu-se câtuşi de puţin ca entitate; ea înnobilează totul, îmbrăţişând şi pe cele asupra cărora se pogoară. Lumina locuieşte veşnic înăuntrul ei, în neschimbare,

---

[1] **Ibidem**.
[2] **Ibidem**, p. 68, nota 28.
[3] *Filocalia*..., vol. VII, p. 471, nota 77.

şi fiind identică cu sine însăşi, ridică la ea, proporţional cu putinţele lor, pe aceia care se întorc înspre ea"[1].

Întrucât Dumnezeu împărtăşeşte lumina Sa şi altora, Sfântul Iacov Îl numeşte Părintele luminilor. Astfel, în epistola sa citim că „*toată darea cea bună şi tot darul desăvârşit de sus este, pogorându-se de la Părintele luminilor, la care nu este schimbare sau umbră de mutare*" (Iacov 1,17).

„Dumnezeu, ca Izvorul existenţei create, de diferite trepte, este Izvorul luminii de diferite grade. Fiecare creatură este o fiinţă a luminii produse de Dumnezeu. Dar, cu cât o existenţă creată este mai aproape de Dumnezeu, cu atât este mai multă lumină şi capabilă să primească mai mult lumina lui Dumnezeu, dar mai capabilă şi să o transmită"[2].

„Ceea ce este soarele pentru cele sensibile, aceea este Dumnezeu pentru cele inteligibile. El este lumina cea dintâi şi cea mai culminantă, care luminează întreaga fire raţională, căci Însuşi Dumnezeu este lumină celor veşnici şi nu altceva"[3].

„Îngerii îi întrec pe oameni prin har, prin strălucire şi prin unirea cu Dumnezeu. De aceea puterile înţelegătoare şi duhurile slujitoare sunt luminile cele de al doilea, slujitori ai luminii de sus şi, ca lumini de al doilea, răsfrângeri ale primei lumini. Îngerul este cea dintâi fire luminoasă după cea dintâi, răsfrângând-o pe aceea. Este lumina a doua, o iradiere sau o împărtăşire a celei dintâi lumini. Şi mişcându-se în cerc, minţile îndumnezeite se unesc cu razele fără de început şi fără de sfârşit ale frumosului şi binelui"[4].

„Îngerii sunt numiţi «a doua lumină», un râu care curge din prima Lumină şi participă la ea, iar oamenii «a treia lumină».

---

[1] **Maica Alexandra (principesa Ileana a României)**, *Op. cit.*, p. 246.
[2] **Sfântul Dionisie Areopagitul**, *Opere*…, p. 68, nota 28.
[3] *Filocalia*…, vol. VII, pp. 471-472.
[4] **Ibidem**, pp. 470-471.

Proximitatea puterilor cereşti faţă de Dumnezeu le conferă întâietate în receptarea Luminii din care se adapă, «a cuvântului adevărului», şi totodată în reflectarea acesteia”[1].

„Întrucât fiinţele create cele mai înalte reprezintă cea mai înaltă lumină făcută mai sesizabilă celor de după ea şi primul mediu al transmiterii luminii dumnezeieşti, cele din urmă le socotesc pe acelea început a toată cunoştinţa şi imitarea lui Dumnezeu, deoarece prin acelea se transmite la toate şi la noi înşine iluminarea începătoare a lui Dumnezeu. Ele sunt primele lucrătoare şi învăţătoare ale celor dumnezeieşti. Lumina lui Dumnezeu este primită într-un fel în mod direct; dar este văzută numai în sau prin străveziul primelor puteri create. Astfel, noi nu suntem scoşi în cunoaşterea şi trăirea puterii lui Dumnezeu din solidaritate cu toată creaţia, care are ca cea mai înaltă şi unificatoare şi străvezie treaptă pe cea a fiinţelor îngereşti celor mai înalte”[2].

„Îngerii sunt a doua fire luminoasă. Omul este şi el fire luminoasă, dar numai prin sălăşluirea lui Dumnezeu în el poate deveni deplin luminos. El este conştiinţa de sine şi de toate, dar numai în parte. Îngerul răsfrânge pe Dumnezeu în lumina lui. Omul răsfrânge şi el pe Dumnezeu. Îngerul este «iradiere», «curgere» din Dumnezeu şi omul la fel într-un grad mai mic. Şi numai în lumina ce o primeşte din Dumnezeu ajunge la împlinirea lui, după ce prin creare s-a împărtăşit de lumina Lui firească de la Dumnezeu. Aceasta nu este totuşi neoplatonism, ci relaţie interpersonală. Îngerul este creat ca subiect pur mintal, pur înţelegător, iar omul este şi el subiect înţelegător, dar are şi o latură de natură sensibilă în el. Dar şi îngerul şi omul sunt creaţi ca subiecte pentru a se împărtăşi în relaţie cu subiectul dumnezeiesc de toată lumina

---

[1] **Bogdan Tătaru-Cazaban**, *Op. cit.*, p. 53.

[2] **Sfântul Dionisie Areopagitul**, *Opere*…, p. 68, nota 28.

şi viaţa Lui. Iradierea este modul de intrare al lui Dumnezeu în relaţie interpersonală cu făptura Lui”[1].

„Pentru a marca diferenţa dintre necreat şi creat, Sfântul Grigorie de Nazianz precizează că îngerii nu primesc integral lumina primă, dar iluminarea lor este mai completă decât în cazul oamenilor, în virtutea vecinătăţii faţă de sursă, şi nu omogenă, ci în funcţie de rangul fiecărui cin îngeresc”[2].

„Minţile îndumnezeite sau îngerii se mişcă în cerc în jurul luminii prime pentru a se împărtăşi de Ea tot mai mult. Căci prin mişcarea în cerc se apropie tot mai mult de Dumnezeu din toate părţile, în toate privinţele”[3].

„Toma de Aquino vorbeşte despre lumina triplă din îngeri: a naturii, a harului şi a slavei. Un înger este iluminat prin lumina naturii de către Creatorul, prin lumina harului, de către Cel ce îndreptăţeşte şi prin lumina slavei, de către cel ce fericeşte. Toată această lumină este în întregime a lui Dumnezeu”[4].

Un părinte al Bisericii a scris că „lumina văzută de îngeri: a) nu este creatură, b) nu este fiinţa lui Dumnezeu, c) este o lumină necreată, nedespărţită de fiinţa lui Dumnezeu”[5].

„Imnul creaţiei descrie însăşi dinamica ierarhică: pe de o parte, multitudinea strălucirilor îngereşti, după natura şi rangul lor, se mişcă neîncetat în cor, în jurul Cauzei prime, iar pe de altă parte, modelaţi şi pecetluiţi de Frumuseţea acesteia, devin lumini capabile să comunice şi altora lumina pe care o primesc. Relaţia dintre arhetip şi imagine defineşte viaţa însăşi a îngerilor care reproduc acţiunea arhetipului de-a lungul ierarhiei, transmiţând nu lumina lor, ci lumina pe care o primesc”[6].

---

[1] *Filocalia…*, vol. VII, p. 471, nota 77.
[2] **Bogdan Tătaru-Cazaban**, *Op. cit.*, p. 53.
[3] *Filocalia…*, vol. VII, p. 471, nota 78.
[4] **Pr. Dr. Iulian Gheţu**, *Op. cit.*, p. 217.
[5] *Filocalia…*, vol. VII, p. 465, nota 66.
[6] **Bogdan Tătaru-Cazaban**, *Op. cit.*, p. 54.

„Astfel, lumea îngerilor nu este doar o ordine stabilită de voinţa divină, ci are un sens dinamic: ea se află în relaţie cu Creatorul, Care, prin darul Său, este prezent în creaţie şi îi imprimă sensul, vocaţia de a-L oglindi şi de a reveni, prin această asemănare, la unitate. În ierarhie, Dumnezeu se oferă ca lumină - simbol al cunoaşterii şi al iubirii - ce urmează a fi receptată în funcţie de capacitatea fiecărui ordin şi transmisă mai departe ordinelor inferioare. În acest fel, fiecare receptare, proprie fiinţelor care formează un rang, este o măsură deopotrivă ontologică (indică proximitatea faţă de Dumnezeu prin capacitatea de a primi lumina Sa) şi soteriologică (transmite celor inferioare sensul ierarhiei, adică dinamismul ascensional al îndumnezeirii). Ierarhia nu este o structură determinată de libertatea elementelor ei constitutive, ca la Origen, ci una voită de Creator: o arhitectură a libertăţilor create inegal, a unei pluralităţi ordonate dintru început, a cărei funcţie este medierea, transmiterea cunoaşterii care purifică, luminează şi desăvârşeşte pe fiecare la locul său. Astfel, ierarhia este instituită şi ca o comuniune a darului primit, împărtăşit, transmis; a unui dar care nu se lasă doar receptat, ci şi lucrează întreit; un dar devenit multiplu, prin efectele sale, dar unic şi unificator în comuniunea «banchetului tearhic». Locul în ierarhie dă şi măsura desăvârşirii la care poate ajunge fiecare membru al ei, în cadrul fiecărui ordin existând o ierarhie sau o comunicare ierarhică”[1].

„Îngerii cei mai înalţi devin oglinzi şi imagini expresive ale lui Dumnezeu care îi îmbogăţesc cu propria lor contemplare a lui Dumnezeu pe cei din ierarhiile inferioare”[2]. „În felul acesta au fost create luminile secunde, care slujesc cea dintâi lumină. Aidoma unei lumi nesfârşite de cântăreţi de imnuri, ei înconjoară Cauza primară, sau fac mai mult, după propria aptitudine, decât

[1] **Ibidem**, p. 59.
[2] **Ibidem**, p. 94.

să cânte osanale, iradiind o lumină curată, de cele mai diferite culori, potrivit cu esenţa sau cu cinul lor”[1].

„Lumina este astfel un dar comunitar, transmiterea ei structurează o solidaritate a îngerilor şi a oamenilor: Sfintele Puteri, comunicându-şi una alteia lumina, precum o comunică şi firii omeneşti, împărtăşesc sau din virtutea lor, sau din cunoştinţa care este în ele. Împărtăşind din virtute, adică dintr-o bunătate ce imită bunătatea dumnezeiască, îşi fac bine atât lor însele, cât şi una alteia şi celor mai prejos de ele, devenind toate deiforme. Iar împărtăşind din cunoştinţă, dau sau ceva mai înalt despre Dumnezeu, conform celor afirmate de psalmistul David: «*Tu, Doamne, eşti Cel mai înalt pururea*» (Psalmul 91,9), sau ceva mai limpede despre fiinţele netrupeşti, sau ceva mai limpede despre Providenţă, sau ceva mai lămurit despre Judecată”[2].

„Îngerii îi luminează pe oameni, iar ei primesc luminarea de la arhangheli şi aceia de la începătorii; şi aşa fiecare ceată primeşte luminarea şi cunoştinţa de la alta”[3]. Cu toate acestea, „îngerii nu au primit puterea de a transmite fiinţă, viaţă, nici chiar capacitatea de a înţelege. Ei pot doar revela celor deja create în acest scop ceea ce au primit ei înşişi: primele trepte primind direct de la Dumnezeu Care le mişcă, iar celelalte în chip analogic de la cei mişcaţi de Dumnezeu. Toate sunt de la Dumnezeu, fiecare luminare vine de la «*Părintele luminilor*» (Iacov 1,17), iar capacitatea mediatoare a lumii inteligibile se limitează strict la înţelegere, la vestire sau la declaraţii informative”[4].

„Iluminarea pe care îngerii o fac oamenilor este îngreuiată de imposibilitatea omului de a înţelege adevărul inteligibil pur, decât sub aspectul unor lucruri sensibile, dar această capacitate

---

[1] **Părintele Rodion**, *Op. cit.*, p. 24.
[2] **Bogdan Tătaru-Cazaban**, *Op. cit.*, p. 64.
[3] *Filocalia*..., vol. V, p. 113.
[4] **Episcop Alexander Golitzin**, *Op. cit.*, p. 255.

este cultivată şi întărită de acţiunea îngerului. Îngerii lucrează cu asiduitate pentru întărirea credinţei, fie prin iluminare directă, fie prin alţi oameni"[1].

Îngerii sunt învăţaţi de Dumnezeu

„Puterile cereşti sunt învăţate, ceea ce arată că nu sunt astfel prin fire"[2]. „Sfântul Ambrozie al Milanului consideră că îngerii progresează din perfecţiune în perfecţiune şi înaintează în cunoaştere"[3].

„Deşi cetele îngereşti inferioare sunt mai prejos decât puterile dinainte, cu toate acestea se împărtăşesc şi ele de înţelepciune şi cunoştinţă"[4], pentru că „Dumnezeu luminează puterile îngereşti de gradul al doilea prin cele dintâi şi este adus din ascunsul Lui spre puterile din rândul al doilea, prin cele prime"[5].

„Cetele superioare îngereşti cunosc cele în care sunt introduse cele inferioare prin iluminare, dar cunosc şi altele, necunoscute celor inferioare"[6].

„Îngerii primesc din interior luminarea puterii lor înţelegătoare şi întipărirea voii dumnezeieşti, adică se modelează spre asemănarea lui Dumnezeu şi spre cunoaşterea făpturilor"[7].

„Cum iluminările dumnezeieşti mişcă puterile îngereşti din lăuntru şi nu din afară? Dumnezeu le luminează pe acestea în chip inteligibil. Fiindcă înţelegător înseamnă a înţelege, iar ceea ce este înţeles este inteligibil, ceea ce este înţeles este hrană şi putere de întărire a celui ce înţelege. Dumnezeu li se face inteligibil şi

---

[1] **Pr. Dr. Iulian Gheţu**, *Op. cit.*, p. 227.
[2] **Petru Florea**, *Op. cit.*, p. 50.
[3] **Maica Alexandra (principesa Ileana a României)**, *Op. cit.*, p. 237.
[4] **Petru Florea**, *Op. cit.*, p. 44.
[5] **Sfântul Dionisie Areopagitul**, *Opere…*, p. 34.
[6] **Petru Florea**, *Op. cit.*, p. 50.
[7] **Ibidem**.

înţeles pe cât le este posibil fiinţelor netrupeşti, care sunt minţi. El Se sălăşluieşte înlăuntrul lor, le luminează şi mintea lor Îl înţelege pe Dumnezeu şi se hrăneşte”[1].

Cele trei triade îngereşti

„După un studiu aprofundat al celor două Testamente, Sfântul Dionisie Areopagitul aranjează fiinţele cereşti în ierarhii. În viziunea acestuia, ierarhia este un ordin sfânt şi cunoaştere şi activitate care, atât cât este realizabil, participă la asemănarea lui Dumnezeu şi este înălţat la iluminările date ei de către Dumnezeu şi, în mod corespunzător, la imitarea lui Dumnezeu. Scopul ierarhiei este să realizeze cea mai mare asemănare prin unirea cu Dumnezeu, de a deveni ca El, atât cât îi este îngăduit, contemplând neîncetat frumuseţea dumnezeiască. Sfântul Dionisie a văzut inteligenţele cereşti ca pe trei triade, formând cu totul nouă ordine sau ierarhii, ale căror nume reprezintă atributele divine. Corurile reflectă succesiv şi canalizează perfecţiunea ce se revarsă din Dumnezeu. Ordinele îngereşti îşi împărtăşesc unul altuia sfintele iluminări, până când ajung la noi şi ne iluminează potrivit diverselor noastre înzestrări. Corurile s-ar putea asemăna cu o întreită cădere de apă, care cade în trei cascade consecutive, aducând apă limpede de munte câmpiei însetate. În acelaşi timp, ar putea fi asemănate cu o scară care urcă, prin care putem ajunge mereu mai sus, chiar până la îndumnezeire”[2].

„Pentru a înţelege diferenţele dintre ordinele şi triadele îngerilor, ierarhia superioară ar putea fi definită în jurul contemplaţiei, care în cazul tronurilor ia forma venerării Slavei divine, în cazul heruvimilor a cunoaşterii, iar la serafimi a iubirii. A doua ierarhie este definită de putere, reflectată ca putere de a

---

[1] **Ibidem**, pp. 50-51

[2] **Maica Alexandra (principesa Ileana a României)**, *Op. cit.*, pp. 247-248.

comanda în cazul domniilor, de a executa în cel al puterilor şi de a lupta, când ne referim la stăpânii. În fine, ierarhia inferioară este una a slujirii: începătoriile au vocaţia guvernării, arhanghelii a transmiterii revelaţiilor, iar îngerii a ajutorării oamenilor”[1].

„Cele trei triade de îngeri se bucură de comuniunea lui Dumnezeu, ca nişte cercuri care se lărgesc unul după altul, depărtându-se, asemenea a trei ghirlande uriaşe şi inegale, dintre care fiecare este împletită din trei feluri deosebite de flori spirituale. Triada întâia primeşte direct acţiunea desăvârşitoare a lui Dumnezeu, desăvârşindu-se prin ea şi transmiţând celorlalte două lumina desăvârşirii. Fiecare membru, din orice rang ar fi, primeşte şi transmite, se simte atras şi atrage, se supune şi porunceşte, se modelează pe sine şi modelează pe alţii, după imaginea perfecţiunii divine. Ierahia este astfel un organism viu şi activ prin care coboară din rang în rang, din treaptă în treaptă, lumina sfinţitoare. Ultima triadă a ei se suprapune ierarhiei bisericeşti şi ultimul cor al acestei triade, îngerii propriu-zişi, vin în atingere directă cu ierarhia oamenilor. Prin ei ni se transmit nouă desăvârşirile harurilor”[2].

„Toate puterile cereşti cântă imne de laudă, alcătuind un cor treimic, care stă în faţa Sfintei Treimi în chip treimic şi Îi aduce cântarea lor de laudă, slujind cu frică şi cu cutremur. Dintre aceste puteri, unele se află la picioarele Începutului şi Cauzei tuturor, de la Care îşi au începutul cele care sunt mai apropiate şi conduc cântările de laudă. Numele lor sunt: tronuri, heruvimi şi serafimi. Lor le este proprie înţelepciunea înfocată şi cunoştinţa celor cereşti. Cele ce se află la mijloc între acestea şi cele ce urmează stau în jurul lui Dumnezeu şi se numesc: stăpânii, domnii şi puteri. Lor le sunt proprii întocmirea lucrurilor mari, lucrările minunate şi ale semnelor. Cele ce sfârşesc aproape de

[1] **Bogdan Tătaru-Cazaban**, *Op. cit.*, p. 86.
[2] **Pr. Dr. Iulian Gheţu**, *Op. cit.*, pp. 167-168.

noi, care sunt deasupra noastră, dar dedesubtul celor de sus, stau de asemenea în jurul lui Dumnezeu. Ele se numesc: începătorii, arhangheli şi îngeri. Lor le este propriu să împlinească slujiri dumnezeieşti. De darurile lor dumnezeieşti se împărtăşeşte firea raţională a oamenilor, care se desăvârşeşte prin toată virtutea şi se înalţă prin toată cunoştinţa şi înţelepciunea Duhului şi a focului dumnezeiesc, atrăgându-şi de la toate ceea ce le este propriu, prin curăţie. De la ultimele cete îngereşti se împărtăşeşte de slujire şi de împlinirea poruncilor lui Dumnezeu, de la cele din mijloc de grija şi ocrotirea celor de un neam, ca şi de orânduirea lucrurilor mari şi dumnezeieşti şi de lucrările Duhului; iar de la cele mai de sus, de înţelepciunea înfocată a cuvântului şi de cunoştinţa lucrurilor dumnezeieşti şi omeneşti. Desăvârşindu-se astfel şi dobândind daruri care aparţin puterilor cereşti, firea noastră raţională se uneşte prin ele cu Dumnezeul celor zece tagme (cele nouă cete îngereşti, la care se adaugă ceata sfinţilor), pentru că I-a adus Acestuia, prin sine însăşi, pârga celei de a zecea tagme"[1], pe Domnul nostru Iisus Hristos „*Cel înviat din morţi, pârgă celor adormiţi. Că de vreme ce printr-un om a venit moartea, tot printr-un om a venit şi învierea morţilor. Că după cum toţi mor în Adam, tot aşa toţi vor învia întru Hristos. Dar fiecare în ceata sa: Hristos, ca pârgă; apoi cei ai lui Hristos, la venirea Lui*" (I Corinteni 15,20-23).

„Ordinul cel mai înalt, fiind aproape de Cel ascuns ca prima treaptă, îndeplineşte rolul ierarhic faţă de cel de al doilea în mod ascuns. Iar cel de al doilea, ce constă din sfintele domnii şi puteri şi stăpânii, ce conduce ierarhia începătoriilor, arhanghelilor şi îngerilor, este mai arătat decât întâia treaptă ierarhică, dar mai ascuns decât cel de după ea. Iar ordinul revelator al începătoriilor, arhanghelilor şi îngerilor călăuzeşte ierarhiile omeneşti, lucrând o ceată prin alta, ca să se înfăptuiască în rânduială înălţarea

[1] *Filocalia*..., vol. VI, pp. 340-341.

şi întoarcerea spre Dumnezeu şi unirea cu El, dar şi ieşirea puterilor lui Dumnezeu cu bunătate la toate treptele ierarhice şi comunicarea lor într-o frumoasă şi preasfântă rânduială”[1].

„Toate cetele îngereşti sunt descoperitoare şi vestitoare ale cetelor dinaintea lor. Cele mai înalte sunt descoperitoare şi vestitoare ale lui Dumnezeu care le mişcă. Celelalte, pe măsura lor, ale celor mişcate mai înainte de Dumnezeu. Căci armonia mai presus de fiinţă a tuturor a cugetat mai înainte buna şi sfânta ordine şi conducerea încredinţată fiecăreia dintre cetele raţionale şi înţelegătoare aşa de mult, încât fiecare dintre cetele ierarhice susţine alte trepte sfinţite. Şi astfel vedem toată ierarhia împărţită în puterile cele dintâi, cele de la mijloc şi cele din urmă”[2].

„Fiecare minte cerească are în sine treptele şi puterile prime şi mijlocii şi ultime, primele arătându-se faţă de celelalte ca înălţimi proprii, pe măsura fiecăreia, în iluminările lor ierarhice. Prin această ordine fiecare se face părtaş, după cât îi este îngăduit şi cu putinţă, de curăţia mai presus de curăţie, de lumina mai presus de plinătate şi de desăvârşirea mai presus de desăvârşire. Căci nimic nu este desăvârşit prin sine sau lipsit în general de nevoia desăvârşirii, decât cel cu adevărat prin Sine desăvârşit şi mai presus de desăvârşire”[3].

„Puterea dumnezeiască începătoare pătrunde în toate cetele îngereşti şi străbate prin toate în mod nereţinut şi este iarăşi nearătată, nu numai ca una ce este ridicată peste toate în chip mai presus de fiinţă, ci şi ca una ce trece în mod ascuns prin toate lucrările ei providenţiale, dar se şi arată tuturor fiinţelor înţelegătoare pe măsura lor şi comunică dărnicia ei de lumină fiinţelor celor mai înalte; şi prin ele se transmite în chip bine rânduit celor mai de jos, potrivit puterii de Dumnezeu

[1] **Sfântul Dionisie Areopagitul**, *Opere*…, p. 28.
[2] **Ibidem**, p. 30.
[3] **Ibidem**.

văzătoare, corespunzătoare fiecărei cete. Sau, ca să spun mai clar şi să mă folosesc de pilde familiare (chiar dacă sunt departe de Dumnezeu cel mai presus de toate, dar pentru noi sunt mai lămuritoare), raza soarelui transmiţându-se, pătrunde străbătând cu uşurinţă în prima materie, cea mai străvezie din toate şi prin ea face să strălucească mai vădit scânteierile ei; dar înaintând în materiile mai îngroşate îşi face mai întunecoasă arătarea străbătătoare, pentru că materiile luminate nu au însuşirile în stare să răspândească mai deplin lumina dăruită. Iar din pricina aceasta raza ajunge cu desăvârşire nestrăbătătoare. La fel căldura focului se transmite mai mult la cele mai primitoare şi în stare să se facă asemenea ei şi să se ridice la înălţimea ei; dar în fiinţele contrare prin felul lor, nu arată nicio urmă sau una slăbită a lucrării încălzitoare. Iar ceea ce-i mai mult decât aceasta, este că atunci când vine în atingere cu cele înrudite cu ea prin însuşirile lor, întâi, de se întâmplă să înfierbânte pe cele în stare să se aprindă, prin ele încălzeşte, pe măsura lor, şi pe cele ce nu se aprind uşor, de pildă apa sau altceva”[1].

„Potrivit aceleiaşi raţiuni a bunei rânduieli naturale, cauza întregii orânduiri ierarhice văzute şi nevăzute arată strălucirea dărniciei sale de lumină în revărsări îmbelşugate fiinţelor celor mai înalte şi prin aceasta se împărtăşesc de raza dumnezeiască şi cele de după ele. Căci acelea, cunoscând primele pe Dumnezeu şi îmbrăcându-se mai presus de toate în puterea dumnezeiască, s-au învrednicit să pună cele dintâi în lucrare, pe cât e cu putinţă, puterea şi lucrarea prin care imită pe Dumnezeu. Iar prin aceasta fac, din bunătate, ca şi fiinţele de după ele, să se întindă cu toată puterea spre înălţimea lor, transmiţându-le cu îmbelşugare din strălucirea venită la ele. Iar acelea fac la fel pentru cele mai jos de ele. Şi aşa fiecare fiinţă primă transmite celei de după ea din darul primit şi lumina dumnezeiască trece prin providenţă la

[1] **Ibidem**, p. 32.

toate, pe măsura lor. Dumnezeu este deci tuturor celor luminate prin fire, începutul luminării şi cu adevărat şi propriu fiinţa luminii şi cauzatorul existenţei însăşi şi al vederii. Iar prin voie şi prin imitare, fiinţa primă (din treapta superioară), venită în parte la toate şi la fiecare de după ea, transmite prin ea acelora lumini dumnezeieşti. Fiinţele tuturor celorlalţi îngeri socotesc ceata cea mai de deasupra a minţilor cereşti, în mod cuvenit, după Dumnezeu, început a toată cunoştinţa şi imitarea lui Dumnezeu, deoarece prin acelea se transmite la toate şi la noi înşine iluminarea începătoare a lui Dumnezeu. De aceea socotesc venind de la Dumnezeu cauzatorul toată lucrarea sfântă prin care este imitat Dumnezeu, iar minţile prime şi asemănătoare lui Dumnezeu le socotesc ca prime lucrătoare şi învăţătoare ale celor dumnezeieşti"[1].

„Deci întâiul ordin al sfinţilor îngeri are mai mult decât toate însuşirea arzătoare şi revărsarea transmiţătoare a înţelepciunii izvorului dumnezeiesc şi cunoaşterea celei mai înalte ştiinţe a iluminărilor dumnezeieşti şi însuşirea de tron primitor al lui Dumnezeu spre odihnirea lui. Iar ordinele fiinţelor de mai jos se împărtăşesc de căldura, de înţelepciunea, de cunoştinţa şi de puterea primirii lui Dumnezeu, dar într-un mod mai scăzut. Ele privesc spre cele dintâi şi prin ele ca prin cele învrednicite de prima lucrare a imitării lui Dumnezeu sunt înălţate, pe cât se poate, spre asemănarea cu Dumnezeu. Deci calităţile sfinte amintite de care se împărtăşesc prin primele fiinţe cele de după ele, trebuie atribuite acelora ca treptelor ierarhice de după Dumnezeu"[2].

„Numai îngerii aflaţi în jurul lui Dumnezeu se împărtăşesc, pe cât le stă în putinţă, de la întreaga strălucire a luminii dumnezeieşti. Datorită participării lor directe şi mai limpede,

[1] **Ibidem**, pp. 32-33.
[2] **Ibidem**, p. 33.

minţile primilor îngeri se umplu în mod desăvârşit de lumina dumnezeiască, pe când contemplările celor ce se împărtăşesc prin mijlocire sunt mai puţin desăvârşite. În consecinţă, iluminarea ce se petrece prin mijlocire este mai obscură. Folosind simbolismul refracţiei luminii, Sfântul Dionisie Areopagitul spune că propagarea razei luminoase este mai desăvârşită prin materiale ce sunt mai străvezii, decât propagarea prin materiale mai opace. Lumina este aceeaşi, dar diferă capacitatea transmiterii ei spre cei ce sunt luminaţi. De aceea, odată cu coborârea treptelor ierarhice, propagarea iluminării tearhice se restrânge gradual spre starea de aproape completă nepropagare. În mod asemănător se petrece şi cu lucrarea tearhică: toate cele trei funcţiuni ale lucrării ierarhice se restrâng progresiv, pierd din strălucire şi putere odată cu creşterea numărului de intermedieri în cursul mijlocirii descendente. Trebuie accentuat încă o dată: nu se micşorează lumina dumnezeiască, ci receptivitatea duhovnicească a minţilor din fiecare ordin ierarhic; această capacitate duhovnicească corespunde analogiei proprii şi reprezintă o măsură a vredniciei personale şi a intensităţii iubirii fiinţei faţă de Dumnezeu; această capacitate este exact aceea care stabileşte pentru fiecare fiinţă ierarhică un loc mai apropiat sau mai îndepărtat de Dumnezeu în cadrul ierarhiei. Sfântul Dionisie are grijă a ne atrage atenţia să nu înţelegem această apropiere în mod spaţial, ci ca pe o aptitudine de a-L primi pe Dumnezeu, aceasta fiind o caracteristică a fiecărui membru al ierarhiei, expresia analogiei lui create”[1].

„Treptele îngereşti cele mai de sus au cele ale celor de după ele, dar cele mai de jos nu au cele ale celor mai de sus, fiindcă cele dintâi au în întregime iluminarea, iar cele de pe urmă în parte şi fiecare Îl vede pe Dumnezeu pe măsura proprie”[2].

---

[1] **Preot Daniel Pupăză**, *Op. cit.*, pp. 284-285.
[2] **Petru Florea**, *Op. cit.*, p. 48.

„Primele cete cereşti Îl au ca învăţător pe Dumnezeu, cele de-al doilea învaţă de la primele, cele de-al treilea de la cele de-al doilea, şi aşa în ordine până la ultimele, căci cei superiori în cunoaştere şi virtute îi învaţă pe cei inferiori în cunoaştere”[1].

„Precum norul «*cheamă apa mării şi o varsă pe faţa pământului*» (Amos 5,8), tot aşa şi îngerii, primind cunoştinţa, asemenea norilor o varsă peste cei mai de jos”[2].

„Toţi îngerii arată celor mai de jos luminile venite la ei de la cei dinaintea lor şi prin cei de mai sus sunt ridicaţi cei de mai jos spre Dumnezeu”[3].

„Puterile îngereşti superioare le transmit din ale lor celor de după ele şi le împuternicesc pe cele de sub ele. De asemenea, puterile cereşti le transmit celor de după ele, ca unora ce sunt îngeri, şi din stăpânirea lor, atât cât le este cu putinţă”[4].

Prima triadă îngerească

Prima triadă îngerească este formată din tronuri, heruvimi şi serafimi. „Aceste prime trei cete îngereşti sunt mai mari decât orice altă putere nevăzută şi văzută creată de Dumnezeu”[5].

„Îngerii din această triadă nu au de-a face direct cu oamenii, ci sunt cufundaţi într-o nesfârşită iubire şi adorare a lui Dumnezeu. Nicio altă creatură nu este capabilă de o iubire atât de intensă faţă de Dumnezeu”[6].

„Prima triadă îngerească este iluminată de însăşi firea dumnezeiască, fiindcă tinde nemijlocit spre ea şi nu are ceva înaintea ei; de aceea se luminează şi se desăvârşeşte de însuşi începutul dumnezeiesc al desăvârşirii. Fiindcă dacă a fost creată astfel ca

---

[1] **Episcop Alexander Golitzin**, *Op. cit.*, p. 252.
[2] **Petru Florea**, *Op. cit.*, p. 48.
[3] **Ibidem**.
[4] **Sfântul Dionisie Areopagitul**, *Opere…*, p. 51.
[5] **Ibidem**, p. 49.
[6] **Maica Alexandra (principesa Ileana a României)**, *Op. cit.*, p. 34.

să fie întâia şi să nu aibă nevoie de curăţirea, nici de luminarea altora, a fost plăsmuită aşa ca să fie vrednică de prima treaptă. Și este mai ascunsă, pentru că este mai spirituală (mai inteligibilă) şi mai simplă (un paradox; cu cât este o existenţă mai ridicată peste cele sensibile, deci mai gândită de minte, cu atât este mai ascunsă, iar ce este mai străin de cele sensibile este mai puţin compus, mai simplu). Din acestea se poate cunoaşte şi libertatea (liberul arbitru) primilor îngeri; căci, dacă nu s-ar trăi şi înţelege decât ca cele mai de jos, nu ar fi apropiată de Dumnezeu; iar apropiindu-se de bunăvoie de Dumnezeu, se curăţeşte, se luminează şi se desăvârşeşte mai mult, adică lucrează cele desăvârşite sau cele din jurul lui Dumnezeu; şi aceasta o dă de înţeles psalmistul David când spune: «*Apropiaţi-vă de Domnul şi luminaţi-vă şi feţele voastre nu se vor ruşina*» (Psalmul 33,5). Aceasta trebuie s-o înţelegem şi despre puterile următoare, anume că fiecare Îl vede pe Dumnezeu pe măsura proprie”[1].

„Cele trei cete din prima treaptă îngerească sunt aprinse de iubirea faţă de Dumnezeu, aflându-se în directă relaţie cu Dumnezeu, fără nicio mijlocire. Numai pe El Îl văd şi-L simt ca mai înalt decât ele. Sunt aprinse de iubire, dar nepătimaşe. Căci iubirea aceasta le înalţă, nu le coboară. Dar ele încălzesc, la rândul lor, pe cele de sub ele. Le încălzesc pe acelea spre iubire, prin iubirea lor. Căci cel ce iubeşte nu numai se încălzeşte de iubirea pe care o are faţă de cel mai de sus, ci şi încălzeşte cu iubirea lui pe cel mai de jos”[2].

„Toate cele trei cete din prima triadă se mişcă în jurul lui Dumnezeu, dar şi persistă în jurul Lui. De aceea se spune despre ele că se şi mişcă, dar şi stau în jurul Lui. Sunt statornice, pentru că nu coboară spre stările celor mai de jos. Dar se mişcă pentru

---

[1] **Sfântul Dionisie Areopagitul**, *Opere*…, pp. 53-54.
[2] **Ibidem**, p. 65, nota 13.

că nu se mulţumesc nicicând să rămână unde sunt şi să nu urce mai sus în împărtăşirea de Dumnezeu”[1].

„Cetele din prima triadă îngerească nu-L cunosc pe Dumnezeu prin niciunele din cele create, ci numai direct din El. De aceea au curăţia cea mai înaltă, lumina dumnezeiască cea mai bogată şi desăvârşirea cea mai deplină în comparaţie cu treptele de după ele, dar înaintează mereu mai sus în curăţia lor sau în eliberarea de alte şi alte îngustimi ale neştiinţei şi, ca urmare, în luminarea lor directă din Dumnezeu şi deci şi în desăvârşire în asemănarea cu Dumnezeu”[2].

„Ele sunt în relaţie nemijlocită cu Dumnezeu, căci nu se poate cugeta că sunt la infinit alte şi alte trepte mereu mai înalte în apropiere de El. Aceasta ar însemna că creaţia este infinită, ceea ce L-ar face pe Dumnezeu lipsit de capacitatea de a limita creaţia. Iar faptul că prima triadă se află într-o relaţie nemijlocită cu Dumnezeu nu o face cu totul deosebită de cele de după ea, pentru că şi ele se împărtăşesc în mod nemijlocit de Dumnezeu, care este verticala ce se înalţă printre toate. Deosebirea primei triade constă numai în faptul că nu are nevoie de alte triade pentru a urca în comunicarea tot mai apropiată cu Dumnezeu, cum au acelea. Dar este ţinută şi ea în solidaritate cu triadele de mai jos, prin răspunderea de a le atrage şi pe ele la o comunicare tot mai bogată cu Dumnezeu. Urcuşul tuturor în apropierea de Dumnezeu în solidaritate este, după cum spune Sfântul Maxim Mărturisitorul, ca o horă suitoare în jurul lui Dumnezeu, în cadrul căreia cele mai de jos fiind atrase de cele mai de sus înaintează şi ele într-o comunicare nemijlocită, dar mai de jos, cu Dumnezeu. Întreaga creaţie se mişcă spre o tot mai mare comunicare directă cu Dumnezeu, în cadrul acestei hore universale”[3].

---

[1] **Ibidem**.

[2] **Ibidem**, p. 65, nota 14.

[3] **Ibidem**, pp. 65-66, nota 14.

„În mod mijlocit Fiul lui Dumnezeu cel întrupat a introdus această triadă îngerească şi în taina întrupării şi a lucrării Lui mântuitoare. Dar poate tocmai făcându-le să-şi dea seama de mărimea acestei taine, a făcut aceste cete să se întrebe cu îndoială cum s-a putut realiza aceasta? Căci era de neînţeles iubirea atât de mare a Fiului lui Dumnezeu care L-a făcut să Se coboare până la a Se face om"[1].

Îndoiala cetelor îngereşti din prima triadă, despre care vorbeşte părintele Dumitru Stăniloae în comentariile la scrierile Sfântului Dionisie Areopagitul, se referă la dialogul purtat între îngerii din cetele inferioare şi cei din prima triadă la înălţarea Domnului Hristos cu trupul la cer, despre care a profeţit regele David în psalmi: „*Ridicaţi, căpetenii, porţile voastre şi vă ridicaţi voi, porţi veşnice, ca să intre Împăratul slavei. Cine este Acesta Împăratul slavei? Domnul puterilor, Acesta este Împăratul slavei*" (Psalmul 23,9-10).

Acest text din psalmi îl explică Sfântul Maxim Mărturisitorul: „Iisus Hristos cel ce Se înălţa cu trupul la cer este Domnul tuturor îngerilor şi Împăratul slavei. Auzind cetele superioare îngereşti de la cele inferioare: «*Ridicaţi, căpetenii, porţile voastre şi vă ridicaţi voi, porţi veşnice, ca să intre Împăratul slavei*» au întrebat: «*Cine este Acesta Împăratul slavei?*» şi au auzit: «*Domnul puterilor, Acesta este Împăratul slavei*». Astfel, triada cea mai înaltă a îngerilor a aflat de la cei mai de jos că Iisus Hristos este Dumnezeu, pentru că aceştia sunt mai aproape de oameni. Și cu toate că este Domnul puterilor, Iisus Hristos este om adevărat, ceea ce uimeşte primele puteri"[2].

Acest text din psalmi mai lasă loc la o interpretare. După ce protopărinţii Adam şi Eva au încălcat porunca lui Dumnezeu de a nu mânca din roadele pomului oprit, „*Domnul Dumnezeu*

[1] **Ibidem**, p. 66, nota 15.
[2] **Ibidem**, p. 50.

le-a făcut lui Adam şi femeii sale îmbrăcăminte de piele şi i-a îmbrăcat. Și a zis Domnul Dumnezeu: «Iată, Adam s-a făcut ca unul dintre Noi, cunoscând binele şi răul. Și acum, ca nu cumva să-şi întindă el mâna şi să ia roade din pomul vieţii, să mănânce şi să trăiască în veci», Domnul Dumnezeu l-a scos din grădina Edenului, ca să lucreze pământul din care fusese luat. Și l-a izgonit pe Adam şi l-a aşezat în faţa grădinii Edenului; şi a pus heruvimi şi sabie de flacără vâlvâitoare să păzească drumul către pomul vieţii" (Facere 3,1-24).

Din moment ce heruvimii fac parte din prima triadă îngerească şi au primit de la Dumnezeu misiunea de a nu lăsa niciun om să se apropie de pomul vieţii, aceştia nu au vrut să ridice porţile cele veşnice şi să-L lase nici pe Domnul Hristos ca om să intre în rai, până când nu au auzit de la cetele îngereşti inferioare că „*Acesta este Domnul puterilor şi Împăratul slavei*».

Într-un capitol ulterior vom aborda din altă perspectivă şi vom aprofunda dialogul purtat între îngerii din cetele inferioare cu cei din cetele superioare la înălţarea Domnului Hristos cu trupul la cer.

„Prima triadă a îngerilor este concentrată spre măreţia infinită a lui Dumnezeu. Ea este alcătuită din cei în a căror iubire Se odihneşte Dumnezeu (tronurile) şi care rămân nemişcaţi în bucuria de a-L avea pe Dumnezeu odihnindu-Se în ei şi de a se odihni ei înşişi în El; din serafimii care ard de focul iubirii lui Dumnezeu faţă de ei şi al lor faţă de El; şi din heruvimii care adaugă la acest foc al iubirii şi cea mai înaltă lumină a înţelepciunii"[1].

„Dumnezeu însă nu este doar cel mai apropiat de prima triadă îngerească, ci este şi ascuns în marele Lui mister de izvor neînceput al luminilor şi al sfinţeniei ce le vine de la El.

---

[1] **Ibidem**, p. 66, nota 17.

Poate aceasta a făcut posibilă şi căderea unora dintre îngerii cei mai înalţi, întrucât li se cerea şi lor un efort pentru trăirea şi cunoaşterea măririi necuprinse a lui Dumnezeu, pe care ei nu l-au depus”[1].

„Prima triadă îngerească se împărtăşeşte de o lumină mai ascunsă, pentru că este în nemijlocită comunicare cu Dumnezeu cel ascuns în profunzimile Lui faţă de făpturi. Cu cât eşti mai aproape de Dumnezeu, cu atât îţi dai mai mult seama de taina Lui, cum ţi se întâmplă şi în relaţia cu persoana iubită. Dar lumina dumnezeiască ce i se arată primei trepte este mai curată, fiind mai bogată şi arătându-se mai direct şi mai adâncă. Aici avem de-a face cu un alt paradox”[2].

„Prima triadă îngerească se situează în apropierea imediată a lui Dumnezeu, în «vestibulul» Principiului ierarhiei (Tearhia), în puritate absolută şi stabilitate desăvârşită, şi receptează nemijlocit lumina inteligibilă. Superioritatea lor, ca rang şi ca putere, se manifestă prin cea mai înaltă şi mai intensă imitare a lui Dumnezeu şi iniţiere în tainele sacre. Tronurile, heruvimii şi serafimii primesc revărsarea de lumină originară şi integrală, cea mai tainică (pentru că este cea mai inteligibilă, mai simplificatoare, mai unificatoare) şi totodată cea mai strălucitoare (pentru că este cea mai directă şi mai «universală»). Această dublă înfăţişare, transparentă şi orbitoare, defineşte descoperirea sau dăruirea de Sine a lui Dumnezeu, care Se oferă contemplaţiei primelor cete îngereşti, umplându-le de o lumină mai înaltă decât orice cunoaştere imaterială şi conferindu-le frumuseţe. Ele primesc cele dintâi iluminările care vin direct de la Dumnezeu, revelaţia providenţei Sale. Viaţa lor este definită de un neîncetat dans în jurul veşnicei cunoaşteri a lui Dumnezeu, o veşnică mişcare circulară, expresie a stabilităţii condiţiei lor:

---

[1] **Ibidem**, p. 67, nota 19.
[2] **Ibidem**, p. 67, nota 21.

viziune pură, iluminare imediată, hrană dumnezeiască. Urmând tradiţia biblică, Sfântul Dionisie Areopagitul le atribuie primelor cete îngereşti cele trei imne de slavă: «*Binecuvântată fie slava Domnului în locul Său!*» (Iezechiel 3,12), «*Aliluia! (Lăudaţi pe Domnul!). Mântuirea şi slava şi puterea sunt ale Dumnezeului nostru!*» (Apocalipsa 19,1) şi «*Sfânt, Sfânt, Sfânt este Domnul Atotţiitorul, plin este tot pământul de slava Sa!*» (Isaia 6,3 şi Apocalipsa 4,8)"[1], „iar cântarea îngerească, «Sfânt, Sfânt, Sfânt» are ecouri în întreaga ierarhie a îngerilor"[2], pentru că „cea mai însemnată lucrare a puterilor cereşti este slava neîncetată pe care o înalţă lui Dumnezeu"[3] „şi să privească necontenit faţa Tatălui nostru cel din ceruri, precum a zis Domnul Hristos Însuşi, «*că îngerii din ceruri pururea văd faţa Tatălui Meu Care este în ceruri*» (Matei 18,10)"[4].

„Datorită înălţimii sale duhovniceşti, Sfântul Ignatie Teoforul, episcopul Antiohiei, a fost învrednicit să vadă cum îngerii Îl preamăresc pe Dumnezeu. Cu acest prilej binecuvântat, episcopul a remarcat că nu toate cetele cereşti cântă împreună, ci atunci când o tagmă Îi înalţă cântare lui Dumnezeu, celelalte ascultă, fiecare dintre ele proslăvindu-L, pe rând, pe Împăratul cerurilor. Urmând acest frumos exemplu, ierarhul a stabilit ca şi răspunsurile la sfintele slujbe săvârşite în biserică să fie date de două strane, care să cânte alternativ. Această rânduială a fost statornicită pentru prima dată în Biserica Antiohiei, de unde s-a răspândit ulterior în întreaga lume creştină"[5].

„Cântările de laudă ale primei triade îngereşti ne mai învaţă că Dumnezeirea este o monadă şi o unitate în trei

[1] **Bogdan Tătaru-Cazaban**, *Op. cit.*, p. 60.

[2] **Episcop Alexander Golitzin**, *Op. cit.*, p. 256.

[3] *Minuni ale Sfinţilor Îngeri…*, p. 20.

[4] *Filocalia…*, vol. VIII, p. 403.

[5] **Petroniu Florea**, *Casnicii lui Dumnezeu*, Editura Episcopiei Sălajului „Credinţă şi viaţă în Hristos", Zalău, 2017, p. 383.

ipostasuri, ce-şi revarsă purtarea de grijă de necuprinsă iubire peste întreaga creaţie, de la fiinţele cele mai presus de ceruri, până la existenţele cele mai depărtate ale acestui pământ, pentru că este obârşia şi cauza a toată existenţa şi cuprinde toate într-un mod mai presus de fiinţă, într-o îmbrăţişare necuprinsă”[1].

„Triada situată în proximitatea Dumnezeirii este una a păcii, a cunoaşterii şi a iubirii, reflectând cu intensitate sporită atributele divine: tronurile emană o linişte care depăşeşte orice înţelegere; heruvimii primesc râuri de cunoaştere de pe buzele Celui Preaînalt şi le transmit tuturor cetăţenilor cereşti, iar serafimii ard de focul divin pe care îl propagă tuturor, astfel încât Ierusalimul ceresc este plin de lumini care ard şi strălucesc: ard de iubire şi strălucesc de cunoaştere”[2].

„Îngerilor din prima triadă Dumnezeu le revarsă lumina dumnezeiască într-o curgere unică, abundentă şi neîntreruptă şi-i hrăneşte cu o rodnicie de-viaţă-dătătoare. Ei sunt făpturile care se învrednicesc de cea mai ascunsă şi mai luminoasă dăruire de lumină a lui Dumnezeu. Cea mai ascunsă înseamnă că această revărsare de lumină este cea mai tainică şi mai inteligibilă, având puterea supremă de a simplifica şi unifica; este cea mai luminoasă revărsare de lumină, deoarece este întâi-dăruită, întâi-arătată, mai totalizatoare şi mai penetrantă, ca fiind cea mai străvezie”[3].

„Deoarece iluminările dumnezeieşti se revarsă direct spre primul ordin, îngerii aceştia tind spre Dumnezeu direct, cu o putere superioară celor deţinute de alte fiinţe create; ei ţintesc către Acesta în mod supra-lumesc dorind să-şi formeze chipul lor inteligibil şi să se asemene, pe cât este posibil, cu El prin imitare. Primele fiinţe cereşti au cu Dumnezeu comuniunea cea mai îmbelşugată şi participarea cea mai limpede. Ca

---

[1] **Sfântul Dionisie Areopagitul**, *Opere*…, p. 26.
[2] **Bogdan Tătaru-Cazaban**, *Op. cit.*, p. 74.
[3] **Preot Daniel Pupăză**, *Op. cit.*, p. 297.

făpturi împreună-aşezate cu Dumnezeu, ele sunt copleşite de iluminările Lui şi, prin asimilarea acestora, deprind o viaţă în întregime înţelegătoare”[1].

„Iluminarea desăvârşitoare revărsată din Dumnezeu ierarhizează primii îngeri în serafimi, heruvimi şi tronuri. În primul ordin, distincţiile dintre fiinţele cereşti, deşi existente, nu pricinuiesc o ierarhizare abruptă, de aceea Sfântul Dionisie Areopagitul spune că prima ierarhie este constituită din fiinţe înrudite şi de acelaşi chip. Numele angelice exprimă, în general, calităţile imitatoare-de-Dumnezeu ale însuşirii lor deiforme, cu alte cuvinte manifestă însuşirile dumnezeieşti, pe care le imită, sau puterea dumnezeiască, la care participă în mod proeminent. Astfel, numele de serafim înseamnă în limba ebraică «cel care arde» sau «cei care încălzesc». După Sfântul Dionisie, acest nume exprimă capacitatea lor de a se mişca veşnic în jurul tainelor dumnezeieşti, din care se încălzesc şi se aprind cu puterea de curăţire şi iluminare a Focului dumnezeiesc. De aceea îi şi luminează şi îi aprind pe îngerii de după ei şi-i înalţă spre Focul dumnezeiesc. Numele heruvim în limba ebraică înseamnă «mulţime de cunoaşteri» sau «revărsare a înţelepciunii», iar Sfântul Dionisie Areopagitul înţelege acest nume ca pe o expresie a capacităţii lor de cunoaştere şi contemplare, datorită căreia primesc o supremă dare-de-lumină şi Îl contemplă pe Dumnezeu în puterea Lui primordială. Prin participarea lor predominantă la înţelepciunea dumnezeiască, heruvimii se umplu de darurile Ei făcătoare-de-înţelepciune, pe care le transmit spre duhurile de-al doilea. În fine, numele de tronuri exprimă capacitatea de a se înălţa statornic, cu putere supra-lumească în jurul Celui Preaînalt, de la Care primesc în deplină imaterialitate insuflarea tearhică, devenind purtători de Dumnezeu şi slujitori ai poruncilor dumnezeieşti”[2].

---

[1] **Ibidem**.
[2] **Ibidem**, pp. 297-298.

„Toate aceste calităţi deiforme sunt deţinute de primii îngeri în mod permanent ca deprinderi statornice datorită participării lor la întreaga revărsare tearhică, deşi la fiecare rang precumpăneşte o anumită însuşire. De aceea, primii îngeri sunt curaţi datorită întemeierii lor într-o imaculare şi sfinţenie supremă şi sunt stăpâniţi de o iubire neschimbătoare de Dumnezeu; ei sunt, de asemenea, şi contemplativi, deoarece sunt plini de imateriala cunoaştere a Luminii dumnezeieşti şi sunt copleşiţi de întreit-luminata vedere a Frumuseţii primordiale şi făcătoare de frumuseţe. În fine, sunt şi desăvârşiţi, deoarece sunt plini de o îndumnezeire supremă, conformă cu o cunoaştere primordială a energiilor dumnezeieşti”[1].

Datorită iubirii neţărmurite a lui Dumnezeu, făpturile raţionale au fost aduse în existenţă pentru a fi îndumnezeite, după cum a afirmat Dumnezeu Însuşi, prin gura psalmistului, „*Eu am zis: «Dumnezei sunteţi şi toţi fii ai Celui Preaînalt»*” (Psalmul 81,6).

„Îndumnezeirea este, în primul rând, lucrarea esenţială a lui Dumnezeu şi doar în al doilea rând este starea supremă a creaturii”[2].

„Îndumnezeirea firii omeneşti în Hristos constă în înălţarea acesteia, prin har, şi pătrunderea ei de către energiile dumnezeieşti necreate; ori în faptul că Duhul Sfânt, Care Se odihneşte din veci asupra Fiului lui Dumnezeu, Se odihneşte de acum şi asupra omenităţii Sale”[3].

În ceea ce îi priveşte pe îngeri, „îndumnezeirea reprezintă darul dumnezeiesc de a participa la lucrarea îndumnezeitoare a lui Dumnezeu în ierarhie”[4].

---

[1] **Ibidem**, p. 298.
[2] **Ibidem**, p. 286.
[3] **Teofan Savu**, *Op. cit.*, p. 100.
[4] **Preot Daniel Pupăză**, *Op. cit.*, p. 286.

„Sfântul Dionisie Areopagitul afirmă că fiinţele aflate în pridvoarele Tearhiei deţin cea mai înaltă îndumnezeire în comparaţie cu toate celelalte creaturi. Aceasta deoarece îndumnezeirea primilor îngeri corespunde celei mai desăvârşite participări la iluminarea dumnezeiască sau, cu alte cuvinte, corespunde celei mai desăvârşite participări la ştiinţa tearhică. Minţile cele mai înalte sunt iniţiate direct, de către Dumnezeu Însuşi, în tainele ştiinţei dumnezeieşti şi, prin intermediul lor, sunt învăţate şi minţile următoare ştiinţele teurgice. Dumnezeu este lucrător în procesiunea Sa şi luminează nemijlocit fiinţele din jurul Său, revelându-le din inteligibilitatea dumnezeiască proporţional cu capacitatea lor de înţelegere. Astfel, primii îngeri sunt luminaţi cu cunoaşterea atât a raţiunilor ştiinţifice ale teurgiilor, cât şi a raţiunilor fiinţelor. Dumnezeu cunoaşte toate lucrurile prin cunoaşterea raţiunilor fiinţelor, pe care le cuprinde în Sine; pe cele materiale le cunoaşte în mod nematerial, pe cele împărţite în mod neîmpărţit şi pe cele multe în mod unitar. Cunoaşterea primilor îngeri se aseamănă cu cunoaşterea dumnezeiască, întrucât şi aceştia cunosc fiinţele sensibile nu prin simţuri, ci prin cunoaşterea Inteligibilului dumnezeiesc şi a raţiunilor fiinţelor cu puterea minţii lor deiforme. Datorită acestei ştiinţe supra-lumeşti, fiinţele cele mai înalte sunt primele care se învrednicesc de participarea la luminile teurgice ale Fiului lui Dumnezeu şi, astfel, se împărtăşesc cu El îmbelşugat mai presus de toate fiinţele inteligibile”[1].

„Suprema ştiinţă despre Dumnezeu şi cele dumnezeieşti umple minţile cele dintâi cu iluminările tearhice, făcându-le supra-pline de contemplarea frumuseţii Sfintei Treimi. Această frumuseţe supra-fiinţială a Monadei triipostatice înfrumuseţează minţile cele mai înalte prin întipărirea în ele a chipului Frumosului-şi-Binelui astfel, primii îngeri devin oglinzi preacurate şi prea-străvezii, care primesc în ele întreaga frumuseţe a

[1] **Ibidem**, p. 299.

deiformităţii de-tipul-binelui. În acest fel, prin cunoaşterea lor supra-cerească de Dumnezeu primii îngeri sunt cele mai frumoase şi mai bune făpturi ale Dumnezeului frumos şi bun”[1].

„Cunoscând raţiunile teurgice şi raţiunile fiinţelor, primul ordin ceresc cunoaşte, pe cât este posibil, voinţa dumnezeiască, deoarece raţiunile dumnezeieşti sunt bunele voinţe ale lui Dumnezeu. Primii îngeri primesc iluminarea din voinţa divină, care îi mişcă spre cele dumnezeieşti nu din afară, ci dinlăuntru, în chip nematerial şi în întregime inteligibil. De vreme ce primul ordin are cea mai deplină împărtăşire de revărsările din Frumos-şi-Bine, el participă şi la înţelepciunea dumnezeiască şi are înţelegeri simple şi intuitive ale inteligibilelor dumnezeieşti. Aşadar, ei cunosc lucrurile dumnezeieşti înţelegător şi unitar. Puterea lor intelectuală este strălucită şi nedivizată, deoarece este curată de orice materialitate şi multiplicitate, de aceea şi au capacitatea de a sesiza inteligibilele dumnezeieşti dintr-o privire, neîmpărţit şi unit. Pe de altă parte, primii îngeri participă şi la pacea dumnezeiască, ce-i uneşte pe participanţi întreolaltă şi cu Frumosul-şi-Binele. Prin urmare, aceşti îngeri se unesc cu înţelegerile lor şi cu cele înţelese şi se înalţă, în mod necunoscut, în vecinătatea lucrurilor ce sunt mai presus de înţelegere. Datorită vieţii lor în întregime înţelegătoare, cei dintâi îngeri au o desăvârşită interioritate a cunoaşterii, prin care mintea lor se uneşte cu realităţile înţelese precum şi cu Dumnezeu, nu atât prin cunoaştere, cât mai ales prin necunoaştere. Cu alte cuvinte, în cazul lor subiectul se identifică cu funcţia sa cunoscătoare şi totodată se uneşte desăvârşit cu «obiectul» cunoaşterii, cu Cel frumos şi bun. Aici trebuie specificat faptul că în realitate Dumnezeu este unicul şi supra-fiinţialul Subiect a toată cunoaşterea şi ştiinţa”[2].

---

[1] **Ibidem**, pp. 299-300.
[2] **Ibidem**, pp. 300-301.

„Dumnezeu este, în sens propriu, Cunoscătorul şi, totodată, Cel ce depăşeşte comorile a toată cunoştinţa, deoarece este Cel mai dinainte de veci, Cel etern şi Creatorul unic al veşniciei. Uniţi cu Cunoscătorul Cel supra-fiinţial, primii îngeri participă la ştiinţa Lui şi, totodată, la veşnicia Lui, fără să fie însă şi co-eterni. Astfel, ştiinţa îngerilor, cea în întregime interioară şi înţelegătoare, se află perpetuu în curs de desăvârşire. Îngerii doresc cu evlavie iluminările tearhice, fără a îndrăzni însă să se avânte mai înainte de a primi iluminarea ce le este îngăduită, în mod analog, conform cu procesiunea dumnezeiască. În acest fel, chiar şi cei mai înalţi îngeri nu cunosc din veşnicie iconomia întrupării Fiului lui Dumnezeu şi, voind să cunoască mai mult, sunt iniţiaţi nemijlocit de Însuşi Iisus Hristos, Care le revelează binefacerea Sa cea iubitoare de oameni. Ştiinţa îngerească, aşadar, reprezintă o mişcare veşnică spre unirea cu Acela Care rămâne veşnic ne-deplin cunoscut; este o neîntreruptă înălţare spre înţelegerea Celui neînţeles, o neabătută întindere spre dezmărginirea Celui unu frumos şi bun, a unicului cu adevărat vrednic de iubit. Înălţarea lor nu este socotită însă, o uzurpare a tainelor dumnezeieşti, căci se petrece analog cu iluminarea ce o primesc de la Tearhie. Ea îi iniţiază, proporţional cu capacitatea lor de a primi cele dumnezeieşti, şi le transmite analog plinătatea curăţirii, a iluminării şi a desăvârşirii. Astfel, împărtăşindu-se de la întâi-dăruita cunoaştere şi ştiinţă tearhică, minţile primului ordin îngeresc se curăţă, se iluminează şi se desăvârşesc în întregime”[1].

„Participarea primului ordin ceresc la ştiinţa tearhică este, desigur, simultană cu participarea la lucrarea tearhică. Ceea ce am menţionat referitor la toate fiinţele cereşti - adică faptul că lucrarea ierarhică este pentru acestea un proces eminamente intelectual - este valabil prin excelenţă pentru primele minţi, ca

[1] **Ibidem**, pp. 301-302.

ființe cerești ce sunt în cel mai înalt grad inteligibile și înțelegătoare. Astfel, pentru primele minți, curățirea constituie o purificare de necunoaștere prin cunoașterea inițierilor celor mai desăvârșite. Iluminarea se petrece prin însăși cunoașterea, pe care anterior nu o avuseseră intuitiv și acum o realizează cu o și mai înaltă iluminare. Desăvârșirea este iarăși lucrată de către lumină, deoarece se împlinește prin știința inițierilor preastrălucitoare, care le-a devenit deprindere. Curățirea, iluminarea și desăvârșirea primilor îngeri, ca roade ale celei mai înalte comuniuni cu știința tearhică, sunt etape nedespărțite ale unui proces veșnic de înaintare în unirea cunoscătoare și iubitoare cu Frumosul-și-Binele”[1].

„Pe de altă parte, pentru primii îngeri, desăvârșirea se realizează și ca un neîntrerupt progres în asemănarea cu Dumnezeul Cel frumos și bun. Desăvârșirea presupune dobândirea deplină a deprinderii imitatoare-de-Dumnezeu a deiformității. Mințile cele dintâi sunt cele mai strălucitoare chipuri ale Celui unu frumos și bun și dețin neabătut culmea deiformității proprii. De aceea primele ființe cerești reprezintă oglinzile preacurate ce reflectă întreaga Frumusețe dumnezeiască, icoanele preadesăvârșite ale Frumosului-și-Binelui. Primii îngeri au, astfel, posibilitatea celei mai înalte îndumnezeiri și sunt, în consecință, cei mai frumoși și buni dumnezei după har”[2].

„De vreme ce primii îngeri au primit darul de a fi cele mai deiforme ființe create, ei sunt puterile vestitoare ale tăcerii dumnezeiești, icoanele ce revelează în sine, în mod analog, bunătatea tăcerii din adâncuri. Așadar, primul ordin ceresc revelează, vestește și tâlcuiește, atât cât este posibil unei creaturi, o urmă a ascunderii Dumnezeirii, a Celei de dincolo de orice nume, Care supra-există supra-ființial în inaccesibil. Mințile cele

[1] **Ibidem**, p. 302.
[2] **Ibidem**, pp. 302-303.

dintâi vestesc Tearhia ca Monadă Triipostatică, afirmă prezenţa Frumosului-şi-Binelui în ierarhia cerească şi sunt mesagerii Lui în întreaga ierarhie”[1].

„Primele fiinţe sunt imitatoare-de-Dumnezeu în mod esenţial prin imitarea teurgiilor lui Hristos, deoarece se împărtăşesc cu o putere primordială de virtuţile Lui teurgice şi iubitoare de oameni. Prin participarea lor supremă la lumina tearhică a Domnului, primitorii-de-Dumnezeu îngeri devin primii vestitori şi învăţători ai tainelor dumnezeieşti şi, totodată, primii lucrători şi mijlocitori ai iluminării ce străluceşte din Cel frumos şi bun. De aceea, primul ordin îngeresc este iluminătorul şi conducătorul întregii ierarhii. Lucrarea lui fundamentală este transmiterea cunoaşterii Frumosului-şi-Binelui ordinelor de mai jos şi această funcţie reprezintă veriga indispensabilă de legătură dintre Dumnezeu şi ierarhie. Primul ordin îngeresc mijloceşte, aşadar, pentru toate ordinele ierarhice cunoaşterea Celui unu frumos şi bun. Datorită lui lucrarea de transmitere a iluminării dumnezeieşti se întinde în toată ierarhia îngerească dăruind, astfel, contemplarea Frumuseţii dumnezeieşti. Prin această vedere se curăţă, se luminează şi se desăvârşesc toate minţile imateriale ale ierarhiei cereşti”[2].

„Călugărul franciscan Bonaventura face o corespondenţă între persoanele Sfintei Treimi şi diferitele ordine îngereşti. Astfel, tronurile Îl reflectă pe Dumnezeu Tatăl aşa cum este în Sine Însuşi, heruvimii Îl oglindesc aşa cum este în Fiul, iar serafimii aşa cum este în Duhul Sfânt. În această ordine, ierarhia de mijloc corespunde relaţiilor interpersonale treimice din perspectiva Fiului, iar ultima triadă revine perspectivei Duhului Sfânt. Cu alte cuvinte, relaţiile intratrinitare se răsfrâng în puterile cereşti, constituindu-le ca diversitate în unitate, după model perihoretic.

---

[1] **Ibidem**, p. 303.
[2] **Ibidem**, pp. 303-304.

Dar şi raportul lui Dumnezeu cu lumea este oglindit de triade într-o ordine care afirmă superioritatea lucrării sfinţitoare faţă de actul creator şi a acestuia faţă de actul mântuitor, pentru că Dumnezeu Sfinţitorul se oglindeşte în prima triadă, Dumnezeu Creatorul în cea de-a doua şi Dumnezeu Mântuitorul în ultima şi cea mai apropiată de oameni”[1].

Tronurile

Cea dintâi ceată îngerească din prima triadă şi dintre toate puterile cereşti este cea a tronurilor.

„Tronul «θρόνος» (thronos în limba greacă) este un scaun, jeţ sau jilţ lucrat şi împodobit în chip deosebit, în care stau monarhii sau ierarhii la ceremonii”[2].

Tronurile, prima ceată îngerească, au exact acelaşi rol, doar că în ele nu stă un suveran lumesc sau un ierarh al Bisericii, ci Însuşi Domnul Dumnezeu, conform celor afirmate de psalmist: „*Dumnezeu şade pe tronul Său cel sfânt*” (Psalmul 46,8), pentru că „Acesta Se odihneşte în fiinţele simple şi netrupeşti”[3], de aceea „tronurile sunt teofore, adică purtătoare de Dumnezeu, pentru că Îl poartă pe Dumnezeu odihnindu-Se în mod spiritual în ele”[4].

„În tronuri iese în relief cu deosebire însuşirea de a fi cel mai înalt «loc» de odihnă al lui Dumnezeu prin iubirea lor faţă de El”[5]. De asemenea, „numele de tronuri exprimă capacitatea de a se înălţa statornic, cu putere supra-lumească în jurul Celui Preaînalt, de la Care primesc în deplină imaterialitate insuflarea tearhică, devenind teofori şi slujitori ai poruncilor dumnezeieşti”[6].

---

[1] **Bogdan Tătaru-Cazaban**, *Op. cit.*, p. 86.
[2] *Dicţionarul Explicativ…*, p. 1116.
[3] *Filocalia…*, vol. III, p. 209.
[4] **Petru Florea**, *Op. cit.*, p. 47.
[5] **Sfântul Dionisie Areopagitul**, *Opere…*, p. 65, nota 13.
[6] **Preot Daniel Pupăză**, *Op. cit.*, p. 298.

Toma de Aquino chiar face o comparaţie între tronurile materiale şi prima ceată îngerească, afirmând că cele mai înalte dintre puterile cereşti „se aseamănă tronurilor materiale. Astfel, îngerii care sunt numiţi tronuri se ridică până acolo, încât cunosc nemijlocit, în Dumnezeu, raţiunile lucrurilor. În al doilea rând, în jilţurile materiale se ia în considerare trăinicia, fiindcă cineva şade trainic în ele. Aici însă este invers, fiindcă îngerii înşişi primesc trăinicia de la Dumnezeu. În al treilea rând, fiindcă jilţul îl primeşte pe cel ce se aşează şi acesta poate fi purtat în el. Astfel şi aceşti îngeri Îl primesc pe Dumnezeu în El Însuşi şi Îl poartă cumva către cei inferiori. În al patrulea rând, datorită înfăţişării, fiindcă jilţul, dintr-o parte, este deschis, pentru a-l primi pe cel ce se aşează, tot aşa şi aceşti îngeri sunt gata, prin promptitudinea lor, să-L primească pe Dumnezeu şi să Îi slujească”[1].

„Tronurile, avându-L în ei pe Dumnezeu după har, în mod negrăit de cuvânt şi neînţeles de cugetare, se numesc pentru aceasta purtători de Dumnezeu, fiindcă sunt puterile lui Dumnezeu ce se împărtăşesc cele dintâi de Dumnezeu”[2] şi se unesc în mod spiritual cu El. Însă „modurile unirii îngerilor cei mai de sus cu Dumnezeu sunt neînţelese nu numai de noi, ci şi de îngerii mai de jos. Aceste moduri sunt cunoscute numai de Dumnezeu şi de îngerii cei mai de sus, pentru că s-au învrednicit să primească această unire”[3].

Sfântul Dionisie Areopagitul a scris despre tronuri că sunt „cele dintâi fiinţe, care iau primul loc după Dumnezeire, Căreia îi datorează existenţa şi sunt oarecum aşezate în pridvoarele Acesteia, fiind mai presus de toate puterile văzute şi nevăzute făcute”[4].

---

[1] **Pr. Dr. Iulian Gheţu**, *Op. cit.*, p. 224.
[2] **Sfântul Dionisie Areopagitul**, *Opere…*, p. 49.
[3] **Petru Florea**, *Op. cit.*, p. 47.
[4] **Sfântul Dionisie Areopagitul**, *Opere…*, p. 24.

„Tronurile au firea cea mai înaltă şi sunt aşezate imediat după Dumnezeu. Nu au nicio legătură cu cele materiale şi nicio tendinţă spre cele de jos sau vreo înclinare spre cele inferioare, însă au o ascensiune care tinde în sus, către Dumnezeu”[1].

„Superioritatea tronurilor vine din distanţa desăvârşită faţă de orice supunere pământească, din puterea neclintită şi ordinea prezenţei lor în preajma Creatorului, şi totodată din impasibilitatea, starea de suprafirească linişte care face ca receptarea darurilor divine să fie ca o purtare a lui Dumnezeu”[2].

„Deci, în mod potrivit, întâia dintre ierarhiile cereşti săvârşeşte slujirea sfântă a fiinţelor celor mai înalte, fiindcă are treapta cea mai de sus şi ei i s-au dăruit, ca celei mai apropiate, arătările dumnezeieşti lucrătoare şi desăvârşirile în mod începător”[3].

Astfel, „tronurile sunt ridicate mai presus de lume şi tind fără reţinere spre ceea ce este la înălţime şi aşezat deasupra celor ce urmează. Ele tind cu toate puterile, în mod neclintit şi cu bună încordare spre ceea ce este fixat cu adevărat la cea mai mare înălţime, primind venirea Dumnezeirii cu toată nepătimirea şi înstrăinarea de materie, căci aşteaptă în duh slujitor cele ce le vin de la Dumnezeu, ca unele ce sunt prin excelenţă purtătoare de Dumnezeu”[4].

„Tronurile trebuie să le socotim curate nu numai pentru că sunt libere de pete întinate şi de necurăţenii şi sunt neajunse de închipuirile materiale, ci şi pentru că sunt neamestecate şi ferite de orice coborâre şi mai presus de orice stare sfântă din josul lor. Căci prin curăţia lor, ele ocupă un loc mai înalt decât toate puterile şi sunt cele mai asemănătoare Dumnezeirii şi-şi

---

[1] **Petru Florea**, *Op. cit.*, p. 47.
[2] **Bogdan Tătaru-Cazaban**, *Op. cit.*, p. 61.
[3] **Sfântul Dionisie Areopagitul**, *Opere*…, p. 23.
[4] **Ibidem**, p. 24.

susţin pururea neclintită mişcarea proprie lor prin sine şi unitară, spre dragostea neschimbată de Dumnezeu. Astfel, necunoscând nicio coborâre spre cele fără sens, îşi păstrează fără şovăire sau schimbare statornicia nezdruncinată, potrivit râvnei lor de a fi asemenea Dumnezeirii. De aceea - scrie Sfântul Dionisie Areopagitul - trebuie să le cugetăm ca minţi văzătoare spiritual, nu ca pe unele ce ar contempla vederile spirituale prin simboluri sensibile şi s-ar înălţa spre cele dumnezeieşti cu ajutorul privirii unei felurimi de forme privite, sprijinindu-se pe chipuri sfinte. Trebuie să le cugetăm ca fiind pline de o lumină mai presus de orice cunoştinţă nematerială şi copleşite, pe cât se poate, de vederea acelei frumuseţi izvorâtoare care creează frumosul şi este obârşia frumuseţii celei mai presus de fiinţă şi străluceşte într-o lumină întreită. Să cugetăm că ele s-au învrednicit în acelaşi mod de împărtăşirea lui Iisus Hristos nu prin mijlocirea chipurilor lucrate cu sfinţenie, care în forme asemănătoare arată asemănarea cu lucrarea dumnezeiască, ci prin apropierea adevărată de El şi prin împărtăşirea nemijlocită de cunoştinţa din luminile Lui ce îndumnezeiesc. Şi, în sfârşit, să cugetăm că lor le este dat, în gradul cel mai mare, să Îl imite pe Dumnezeu şi, pe cât este îngăduit, să se împărtăşească, printr-o primă lucrare şi printr-o lucrare nemijlocită, de virtuţile Lui dumnezeieşti şi de oameni iubitoare”[1].

„La fel să le cugetăm desăvârşite, nu pentru că ar fi luminate de o cunoştinţă raţională distinctivă, scoasă din simboluri diferite, ci pentru că sunt pline de harul cel mai înalt al îndumnezeirii, potrivit cunoştinţei celei mai înalte a celor dumnezeieşti, care este cu putinţă numai îngerilor. Căci sunt aşezate în treapta lor ierarhică în mod nemijlocit lângă Dumnezeu şi nu prin mijlocirea altor fiinţe sfinte. Ele se înalţă în chip nemijlocit spre Dumnezeire prin puterea şi treapta lor

[1] **Ibidem**.

mai presus de toate. De aceea sunt statornicite într-o sfinţenie desăvârşită şi în cel mai înalt grad de neclintire se înalţă, pe cât este cu putinţă, spre frumuseţea nematerială şi spirituală, spre contemplarea ei. Şi, deoarece sunt primele în jurul lui Dumnezeu, ele sunt introduse în chip nemijlocit de către izvorul şi obârşia sfinţeniei în planurile dumnezeieşti, fiind aşezate ierarhic în modul cel mai minunat"[1].

„Deci prima ierarhie a minţilor cereşti fiind aşezată ierarhic în mod nemijlocit lângă obârşia a toată sfinţenia, pentru o înălţare directă spre Aceasta, fiind plină de cea mai sfântă curăţie a luminii celei nemăsurate ce se răspândeşte din lucrarea de sfinţire cea mai presus de desăvârşire - este curată, luminată şi desăvârşită. Ea este netulburată de vreo aplecare spre cele de jos. Este plină de lumina cea mai începătoare şi prima şi este desăvârşită prin deprinderea cu împărtăşirea de cunoştinţa şi ştiinţa ce i s-a dat cel dintâi. Pe scurt, aş putea spune cu dreptate şi aceasta, că atât curăţirea, cât şi iluminarea şi desăvârşirea nu sunt altceva decât împărtăşirea de harul dumnezeiesc, care curăţeşte de neştiinţă prin dăruirea cunoaşterii sfinţirii desăvârşite. Pe aceasta o împarte după cuviinţă, luminând prin însăşi acea cunoştinţă dumnezeiască, prin care şi curăţeşte treapta de mai înainte a ştiinţei, cu care cineva nu vede încă totul. Această curăţire se face printr-o luminare mai înaltă. În sfârşit, ea desăvârşeşte prin acea lumină, adică prin ştiinţa statornică a sfinţirilor luminoase"[2].

„Aceasta este prima treaptă a fiinţelor cereşti, care stă în cerc (cf. Isaia 6,2; Apocalipsa 4,4 şi 7,11) şi nemijlocit în jurul lui Dumnezeu şi care se doreşte în mod simplu şi neclintit după cunoaşterea veşnică a Lui, potrivit cu frica înaltă şi nobilă ce o au îngerii. Acest ordin are multe şi fericite vederi, însă

[1] **Ibidem**, pp. 24-25.
[2] **Ibidem**, p. 25.

este luminat de raze simple şi nemijlocite şi se hrăneşte cu hrana dumnezeiască ce este cu adevărat îmbelşugată în prima ei revărsare şi totuşi una prin unitatea ei nediferenţiată şi unificatoare. El se învredniceşte de multă dăruire şi înrâurire de la Dumnezeu şi deci de asemănarea cu El, pe cât este cu putinţă, în însuşirile şi formele Lui spirituale şi frumoase. Căci cunoaşte în chip deosebit multe din tainele dumnezeieşti şi se face părtaş, pe cât se poate, de ştiinţa şi cunoştinţa lui Dumnezeu. De aceea şi Sfânta Scriptură le-a predat oamenilor cântări de ale lor, în care se descrie cu sfinţenie înălţimea luminării lor. Căci cei din acest ordin, ca să grăim poetic, strigă asemenea unui glas de ape multe (cf. Iezechiel 1,24 şi Apocalipsa 19,6): «*Binecuvântată fie slava Domnului în locul Său!*» (Iezechiel 3,12)”[1].

„Mai mult decât toate celelalte cinuri îngereşti, tronurile Îl simt, Îl contemplă pe Dumnezeu ca împărat al slavei, împărat al întregii zidiri, împărat Ce face judecată şi dreptate, împărat al împăraţilor, ca «Dumnezeu mare şi puternic şi minunat» (Deuteronom 10,17). Tronurile însă nu doar că simt şi laudă măreţia lui Dumnezeu, ci se umplu ei înşişi de această măreţie şi slavă şi le dau şi altora să o simtă, revărsând-o asupra cetelor îngereşti de mai jos şi asupra oamenilor, umplându-le inimile cu prisosinţă de valurile măreţiei şi slavei dumnezeieşti”[2].

„Primele puteri cereşti primesc prin ele însele iluminările dumnezeieşti (adică nu prin alţii), căci celelalte puteri nu primesc darurile dumnezeieşti ale cunoştinţei prin ele însele, ci prin cele superioare”[3]. De asemenea, „în tronuri se manifestă judecata dumnezeiască fără părtinire, căci în Dumnezeu cunoaşterea creaturilor este însoţită de iubirea faţă de ele”[4].

---

[1] **Ibidem**.

[2] **Sfântul Serafim al Dmitrovului**, *Op. cit.*, pp. 47-48.

[3] **Sfântul Dionisie Areopagitul**, *Opere*…, p. 51.

[4] **Bogdan Tătaru-Cazaban**, *Op. cit.*, p. 75.

„Primul ordin îngeresc, după ce a fost luminat, pe cât era cu putinţă, cu ştiinţa despre Dumnezeu de către bunătatea dumnezeiască de la obârşie, a comunicat-o pe aceasta pe rând şi treptelor ce se află sub el într-o ierarhie bine orânduită. Din acestea se vede, ca să spunem pe scurt, că se cuvine cu dreptate ca Dumnezeirea, care se cere şi trebuie să fie cinstită, lăudată şi proslăvită, să fie cunoscută şi preamărită, pe cât este cu putinţă, şi de celelalte tagme îngereşti”[1].

„Ordinul cel mai de sus al îngerilor face lumina dumnezeiască arătată în prima adaptare a ei creaturii. Chiar dacă omul poate vedea lumina dumnezeiască şi direct, la locul spiritual unde se află el, totuşi nu o vede fără trupul său. În general însă, lumina dumnezeiască comunicată prin ordinul suprem al îngerilor este lumina dumnezeiască «în a doua arătare»”[2].

Pe pereţii bisericilor şi în icoane, „tronurile se zugrăvesc ca nişte roţi de foc, având de jur-împrejur aripi, iar în mijlocul aripilor, ochi. Ele se împletesc unele cu altele, închipuind un tron împărătesc”[3].

Heruvimii

Cea de-a doua ceată îngerească din prima triadă a puterilor cereşti este cea a heruvimilor.

Dumnezeu nu Se odihneşte numai în tronuri, prima ceată îngerească, ci şi în heruvimi, conform celor afirmate de psalmist: „*Tu, Cel ce şezi pe heruvimi, arată-Te*” (Psalmul 79,2) şi de prorocul Isaia: „*Doamne Atotţiitorule, Dumnezeul lui Israel, Tu, Cel ce şezi pe heruvimi, doar Tu eşti Dumnezeu a toată împărăţia lumii: Tu eşti Cel ce ai făcut cerul şi pământul*” (Isaia 37,16).

---

[1] **Sfântul Dionisie Areopagitul**, *Opere*…, pp. 25-26.

[2] **Ibidem**, p. 70, nota 38.

[3] **Dionisie din Furna**, *Erminia picturii bizantine*, Editura Sofia, Bucureşti, 2000, p. 67.

Numele de „heruvim” în limba ebraică înseamnă „bogăţia cunoştinţei”[1], „plinătatea cunoaşterii”[2] sau „revărsarea înţelepciunii”[3], „revărsare de cunoaştere”[4].

În viziunea Sfântului Dionisie Areopagitul, „numele heruvimilor arată puterea lor cunoscătoare şi de Dumnezeu văzătoare şi primitoare a darului cel mai înalt al luminii, capacitatea vederii măreţiei dumnezeieşti în cea dintâi putere lucrătoare a acesteia şi a comunicării ei de înţelepciune făcătoare, dar şi puterea de a o împărtăşi cu îmbelşugare îngerilor din a doua triadă, prin revărsarea înţelepciunii dăruite lor”[5].

„Între cele mai înalte cete îngereşti, heruvimii sunt cu atât mai plini de ştiinţă cu cât este mai mică distanţa de la care contemplă slava lui Dumnezeu”[6].

„Pentru heruvimi Dumnezeu este înţelepciune pururea luminătoare. Heruvimii se adâncesc neîncetat în mintea dumnezeiască, o cântă în cântările lor, contemplă tainele dumnezeieşti şi pătrund în ele cu cutremur”[7].

Imnul cântat de heruvimi este: „*Aliluia! (Lăudaţi pe Domnul!). Mântuirea şi slava şi puterea sunt ale Dumnezeului nostru!*” (Apocalipsa 19,1).

În opinia lui Bernard de Clairvaux, „în heruvimi poate fi contemplat «Domnul cunoaşterii, Căruia Îi este străină doar necunoaşterea», «lumină fără pată», precum şi «numai ochi, care nu se înşală, pentru că nu se închid niciodată»”[8].

---

[1] **Sfântul Dionisie Areopagitul**, *Opere*…, p. 23.
[2] **Bogdan Tătaru-Cazaban**, *Op. cit.*, p. 61.
[3] **Sfântul Dionisie Areopagitul**, *Opere*…, p. 23.
[4] **Bogdan Tătaru-Cazaban**, *Op. cit.*, p. 61.
[5] **Sfântul Dionisie Areopagitul**, *Opere*…, p. 24.
[6] **Bogdan Tătaru-Cazaban**, *Op. cit.*, p. 72.
[7] **Sfântul Serafim al Dmitrovului**, *Op. cit.*, p. 41.
[8] **Bogdan Tătaru-Cazaban**, *Op. cit.*, p. 75.

„În heruvimi se află, pe lângă căldura iubirii lor, înţelepciunea câştigată din vederea lui Dumnezeu, pe care de asemenea o transmit celor trei cete din triada de după cea dintâi”[1].

În sfintele icoane, „heruvimii se zugrăvesc doar cu cap şi cu două aripi”[2].

Serafimii

Cea de-a treia ceată îngerească din prima triadă a puterilor cereşti este cea a serafimilor.

„Despre numele sfânt al serafimilor, cunoscătorii limbii ebraice spun că el îi arată fie ca pe «cei ce ard», fie ca pe «cei ce înflăcărează»”[3].

„Dumnezeu-Iubirea este foc mistuitor, şi serafimii, apropiindu-se mereu de această Iubire de foc, se umplu de focul Dumnezeirii mai mult decât toate celelalte cinuri îngereşti”[4]. Astfel, „pentru serafimi, Dumnezeu Se arată ca iubire înflăcărată”[5] „şi ceea ce îi uimeşte cel mai mult la Dumnezeu este iubirea Lui nesfârşită, veşnică, nemăsurată şi nepătrunsă cu mintea”[6].

„Serafimii au faţă de Dumnezeu proximitatea care le dă intensitatea incomparabilă a iubirii. În cazul lor, reflecţia asupra numelui şi a virtuţii care le aparţine în modul cel mai înalt prilejuieşte o esenţială determinare a raportului dintre contemplaţie/cunoaştere şi iubire: cu cât văd mai desăvârşit slava Dumnezeirii cu atât iubesc mai puternic. Simbolul serafimilor este focul, pentru că Dumnezeu este «*foc mistuitor*» (Deuteronom 4,24), care cu flăcările iubirii Sale incendiază inimile pe care le umple”[7].

---

[1] **Sfântul Dionisie Areopagitul**, *Opere*…, p. 65, nota 13.
[2] **Dionisie din Furna**, *Op. cit.*, p. 67.
[3] **Sfântul Dionisie Areopagitul**, *Opere*…, p. 23.
[4] **Sfântul Serafim al Dmitrovului**, *Op. cit.*, p. 36.
[5] **Ibidem**, p. 41.
[6] **Ibidem**, p. 35.
[7] **Bogdan Tătaru-Cazaban**, *Op. cit.*, p. 72.

Despre asocierea serafimilor cu focul citim şi în cartea profetului Isaia, care a consemnat vedenia pe care a avut-o: „*În anul în care a murit regele Ozia L-am văzut pe Domnul şezând pe un tron înalt şi măreţ; şi casa Lui era plină de slavă. Serafimi şedeau împrejurul Său; fiecare avea câte şase aripi: cu două îşi acopereau faţa, cu două îşi acopereau picioarele şi cu două zburau. Și strigau unul către altul şi ziceau: «Sfânt, Sfânt, Sfânt este Domnul Atotţiitorul, plin este tot pământul de slava Sa!». Și pragul cel de sus al uşii se sălta de glasul cu care ei strigau, iar casa s-a umplut de fum. Și am zis: «O, ticălosul de mine, că-mi tremură sufletul; că fiind eu un biet om şi având buze necurate şi locuind eu în mijlocul unui popor cu buze necurate, cu ochii mei L-am văzut pe Domnul Atotţiitorul». Și unul dintre serafimi a fost trimis la mine; el avea în mână un cărbune pe care-l luase cu cleştele de pe jertfelnic. Și l-a atins de gura mea şi a zis: «Iată, acesta s-a atins de buzele tale şi-ţi va şterge fărădelegile, iar păcatele tale le va curăţi»*” (Isaia 6,1-7).

„Etimologic, numele serafimilor trimite la foc şi căldură, semnificând, în cazul lor, puritatea cea mai înaltă, elanul arzător, aspiraţia fiinţială, plină de fervoare, de a se uni cu Dumnezeu, şi puterea de a-i aduce pe îngerii de sub ei şi pe oameni, prin purificare, la o ardoare asemănătoare”[1].

În aceeaşi vedenie constatăm că serafimii i-au apărut proorocului Isaia cu şase aripi.

Sfântul Ioan Gură de Aur întreabă retoric şi apoi răspunde: „Ce ne arată aceste şase aripi ale serafimilor? Ne arată firea lor înaltă, înălţimea lor, zborul şi iuţeala lor”[2].

Sfântul Dionisie Areopagitul scrie şi el că serafimii „au aripi pentru a arăta că se mişcă singuri şi au tendinţă suitoare către Dumnezeu şi nu se împărtăşesc de cele pământeşti,

---

[1] **Ibidem**, pp. 60-61.

[2] **Sfântul Ioan Gură de Aur**, *Op. cit.*, p. 197.

întrucât nu este în ei vreo împătimire, fiindcă s-au arătat şi pe pământ ca îngeri"[1].

În privinţa acţiunilor celor şase aripi ale serafimilor din vedenia profetului Isaia există mai multe interpretări.

Sfântul Ioan Gură de Aur a scris în acest sens: „Serafimii sunt plini de frică şi de uimire înaintea lui Dumnezeu, iar prin înfăţişarea lor arată nespusa lor teamă, de aceea îşi acoperă feţele cu două aripi, pentru a-i apăra de raza trimisă de tronuri, căci nu pot suferi neacoperiţi slava firii dumnezeieşti, dar, în acelaşi timp, şi pentru a arăta evlavia pe care o au faţă de Dumnezeu"[2], fiindcă „în Orient, a-şi acoperi faţa şi picioarele indica semn de respect"[3].

Sfântul Serafim al Dmitrovului a afirmat: „Arzătoarea iubire dumnezeiască face întotdeauna ca serafimii să fie cuprinşi de un fior sfânt ce nu poate fi descris, îi înspăimântă, face să se cutremure toată fiinţa lor. Ei nu pot îndura mărimea acestei iubiri, de aceea cu două aripi îşi acoperă feţele, cu două aripi picioarele, şi cu două zboară, cu frică şi cutremur"[4].

Sfântul Dionisie Areopagitul în schimb „înţelege cele şase aripi ale serafimilor ca exprimând: cele două de sus acoperirea lui Dumnezeu de multele lor feţe sau priviri în taina Lui, care totuşi îi atrage şi spre care zboară, pe cele de jos acoperind adâncurile lui Dumnezeu, dar totuşi zburând spre ele, şi cele din mijloc exprimând mişcarea lor spre alte şi alte cunoştinţe. Aceste două aripi se află între tainele ce le depăşesc în înălţime şi în adâncime, ca un mijloc corespunzător lor"[5].

---

[1] **Sfântul Dionisie Areopagitul**, *Opere*…, p. 58.
[2] **Sfântul Ioan Gură de Aur**, *Op. cit.*, p. 136.
[3] **Pr. Prof. Athanase Negoiţă**, *Op. cit.*, p. 119.
[4] **Sfântul Serafim al Dmitrovului**, *Op. cit.*, p. 36.
[5] **Sfântul Dionisie Areopagitul**, *Opere*…, p. 68, nota 31.

În cele două aripi cu care serafimii zboară, Sfântul Ioan Gură de Aur vede „un semn că aceştia doresc neîncetat după cele de sus şi că nu privesc niciodată în jos”[1].

„Pentru ce serafimii strigă unii către alţii: «Sfânt, Sfânt, Sfânt este Domnul Atotţiitorul, plin este tot pământul de slava Sa!»? Pentru că primii vestesc celor de după ei tainele dumnezeieşti. Cântarea întreit sfântă care Îl preamăreşte pe Dumnezeu transmite şi cetelor mai de jos prilejul de a-L cunoaşte şi proslăvi pe Dumnezeu, pentru că, pe cât le este cu putinţă, îngerii transmit din puterea lor celor de după ei”[2].

„Dar chiar îngerii din aceeaşi treaptă îşi comunică unii altora ceea ce văd spiritual, ceea ce cunosc din Dumnezeu. Este şi între ei o comunicare. Altfel nu s-ar bucura împreună. Niciunul nu se bucură singur de ceea ce cunoaşte din Dumnezeu. Se arată şi în aceasta o solidaritate între ei, o solidaritate prin dialog, singura formă de comunicare posibilă între existenţele conştiente. De aceea serafimii strigă unul către altul”[3].

Sfântul Ioan Gură de Aur explică şi el de ce serafimii strigă unii către alţii: „Pentru noi, strigătul serafimilor este cea mai mare dovadă a uimirii lor; căci nu cântă numai, ci cântă cu strigăt puternic, şi nici numai cu strigăt, ci fac aceasta neîncetat. Stelele cele strălucitoare, oricât de mare le-ar fi strălucirea, de obicei ne umplu de uimire numai când le vedem întâia oară. Dacă le privim de mai multe ori, din pricina obişnuinţei, uimirea încetează, pentru că ochii noştri se deprind cu acele corpuri cereşti. De aceea, ne minunăm de tabloul împăratului expus de curând, când îl vedem strălucind de frumuseţea culorilor; dar, după o zi sau două, nu ne mai minunăm. Dar pentru ce vorbesc eu de tabloul împăratului, când ni se întâmplă aceasta chiar cu razele soarelui?

---

[1] **Sfântul Ioan Gură de Aur**, *Op. cit.*, p. 197.
[2] **Petru Florea**, *Op. cit.*, p. 48.
[3] **Sfântul Dionisie Areopagitul**, *Opere…*, p. 67, nota 22.

Și care astru este mai strălucitor decât el? Astfel se întâmplă cu toate corpurile cereşti, obişnuinţa pune capăt uimirii. Cu slava lui Dumnezeu însă nu este aşa, ci cu totul dimpotrivă. Cu cât puterile cereşti privesc la slava lui Dumnezeu, cu atât se minunează mai mult şi le creşte uimirea. De aceea, de la crearea lor şi până acum, privesc slava aceea, dar n-au încetat niciodată de a striga cu uimire. Şi ceea ce suferim noi când, pentru scurtă vreme, fulgerul ne izbeşte privirile, aceea suferă necontenit puterile îngereşti şi, fără de încetare, au unită uimirea cu bucuria. Şi nu numai că strigă, dar strigă unul către altul, ceea ce este un semn al marii lor uimiri. Tot aşa şi noi, când tună de se cutremură pământul, nu numai că sărim şi strigăm, ci fugim cu toţii în casă. La fel fac şi serafimii, de aceea strigă unul către altul: Sfânt, Sfânt, Sfânt"[1].

„Numele de serafimi arată prin descoperire mişcarea neîncetată şi nesfârşită a lor în jurul celor dumnezeieşti şi căldura şi iuţimea şi mai mult decât fierbintea şi pururea lor mişcare apropiată şi neobosită şi neclintită de Dumnezeu. Este o mişcare care face prin lucrarea ei înălţătoare şi lucrătoare asemenea lor pe cele mai jos decât ele, ca una care le înfierbântă şi le înflăcărează spre o căldură asemănătoare. Ea are de asemenea pururea puterea curăţitoare înflăcărată şi atotarzătoare, neacoperită şi nestinsă, ca o însuşire luminoasă şi luminătoare, care alungă orice întuneric neluminat şi acoperitor"[2], pentru că „toată fiinţa serafimilor este foc aprins de iubirea lui Dumnezeu şi, prin aceasta, foc curăţitor al celor de mai jos şi al nostru. Ei fac focul transcendent al lui Dumnezeu accesibil creaţiei"[3].

„Cetele îngereşti inferioare se împărtăşesc de darurile lui Dumnezeu prin cetele superioare şi mai apropiate de El, ca printr-un vas care izvorăşte şi se revarsă, şi vasele cele mai

---

[1] **Sfântul Ioan Gură de Aur**, *Op. cit.*, pp. 197-198.
[2] **Sfântul Dionisie Areopagitul**, *Opere*…, pp. 23-24.
[3] **Ibidem**, p. 68, nota 28.

apropiate se umplu cele dintâi, primind ceea ce le vine lor şi apoi se revarsă şi acestea la alte vase inferioare. Aşa trebuie înţeleasă îmbelşugata împărtăşire a darurilor lui Dumnezeu la toate prin cele dintâi cete”[1].

„Iată cum înţelege Bernard de Clairvaux prezenţa eficace a lui Dumnezeu în îngeri: în serafimi se poate vedea iubirea divină dezinteresată, care nu respinge pe nimeni, ci, dimpotrivă, primeşte, purifică prin focul său păcatele şi ignoranţa şi face creaturile să progreseze”[2].

În icoane, „serafimii se zugrăvesc cu câte şase aripi: cu două îşi acoperă obrazul, cu alte două picioarele şi cu celelalte două zburând, iar în mâini au ripide, pe care sunt scrise cuvintele: «Sfânt, Sfânt, Sfânt este Domnul Atotţiitorul, plin este tot pământul de slava Sa!», pentru că aşa i-a văzut pe aceştia proorocul Isaia”[3].

Concluzie la prima triadă îngerească

Sfântul Dionisie Areopagitul a scris: „Am arătat că scopul oricărei ierarhii este îndreptat în chip neclintit spre imitarea lui Dumnezeu şi spre asemănarea cu El; iar toată lucrarea ierarhică se împarte în primirea şi comunicarea sfântă de curăţie, de lumină dumnezeiască şi de cunoştinţă desăvârşitoare”[4]. Astfel, „în faptul că spusa unui înger vine la auzul altuia, vom vedea un simbol al desăvârşirii ce se transmite mai departe, mai întunecoasă. Căci, după cum spun cei pricepuţi în cele sfinte, prin trecerea la gradul al doilea, desăvârşirile dumnezeieşti se fac mai întunecoase, fiind un lucru mai puţin desăvârşit decât împărtăşirea nemijlocită de vederile dumnezeieşti. Aceasta socotesc că se poate spune şi

---

[1] **Petru Florea**, *Op. cit.*, p. 48.

[2] **Bogdan Tătaru-Cazaban**, *Op. cit.*, pp. 74-75.

[3] **Dionisie din Furna**, *Op. cit.*, p. 67.

[4] **Sfântul Dionisie Areopagitul**, *Opere*…, p. 24.

de împărtăşirea mijlocită a acelor trepte îngereşti ce se înalţă prin ele spre împărtăşirea în mod nemijlocit de Dumnezeu: ea este mai luminoasă decât aceea a celor ce se împărtăşesc în chip mijlocit. Din această pricină se şi numesc de către tradiţia preoţească primele minţi - puteri ce desăvârşesc, luminează şi curăţă pe cei mai de jos, pentru că aceştia sunt înălţaţi de către acelea spre izvorul cel mai presus de fiinţă al tuturor celor ce sunt şi se împărtăşesc, pe cât le este îngăduit, de curăţiri, iluminări şi desăvârşiri prin mijlociri. Este o rânduială stabilită în general de către izvorul dumnezeiesc a toată ierarhia ca cei ce aparţin celui de al doilea grad să se împărtăşească de iluminările dumnezeieşti prin mijlocirea celor ce aparţin primului grad. Iar acest lucru îl vei afla exprimat de autorii Sfintei Scripturi în multe locuri. Astfel, după ce iubirea dumnezeiască şi părintească de oameni l-a pedepsit pe Israel în scopul întoarcerii şi mântuirii lui şi l-a predat neamurilor răzbunătoare şi crude pentru a-l îndrepta, l-a scos din nou din robie şi, prin conducerea de multe feluri de către cei însufleţiţi de binele lui, l-a adus încă o dată cu blândeţe la starea fericită de mai înainte. În legătură cu aceasta, prorocul Zaharia a văzut un înger (Zaharia 1,8) care este, după socotinţa mea, dintre primii care stau în jurul lui Dumnezeu (căci, precum am spus, numele de înger este comun tuturor), care a aflat, după cum s-a spus, în mod nemijlocit de la Dumnezeu «*cuvintele mângâietoare*» (Zaharia 1,13) în legătură cu acest fapt. Apoi a văzut pe un altul dintre îngerii mai de jos alergând în întâmpinarea celui dintâi, spre primirea luminii şi împărtăşirea de ea. Acesta, introdus fiind de către cel dintâi în treapta lui ierarhică potrivit sfatului dumnezeiesc, a văzut cum i se dă însărcinarea să comunice profetului în mod tainic vestea că «*Ierusalimul va fi locuit de o mulţime mare de oameni*» (Zaharia 2,8), bucurându-se de un mare belşug”[1]. „Din analiza acestui

[1] **Ibidem**, p. 27.

text reiese că dinamica lumii angelice include puterea unora de a comanda şi de a-i trimite pe alţii să îndeplinească misiuni”[1].

Sfântul Dionisie continuă: „Iar un altul dintre proroci, Iezechiel, spune că această hotărâre a fost luată, în chip sfânt, de către Dumnezeu Însuşi, care tronează mai presus de heruvimi (Iezechiel 10,1 şi 10,18) şi este mai slăvit decât ei. Iar când iubirea de oameni, cea părintească, l-a condus pe Israel, cum s-a spus, prin pedeapsă spre bine, a hotărât să-i despartă pe cei nevinovaţi de cei vinovaţi. Lucrul acesta l-a aflat mai întâi, după heruvimi, acela «*îmbrăcat în haină lungă până la pământ, care avea cingătoare peste mijloc*» (Iezechiel 9,3), ca semn al demnităţii sale ierarhice”[2], deci un înger dintr-o ceată inferioară celei a heruvimilor.

A doua triadă îngerească

Cea de-a doua triadă a puterilor cereşti este formată din domnii, puteri şi stăpânii.

„Dacă prima triadă îngerească este definită prin puritate, contemplaţie şi impasibilitate, cea de-a doua exprimă cu o strălucire mai mică puterea dumnezeiască”[3].

„Triada a doua se împărtăşeşte cu deosebire de caracterul lui Dumnezeu de Domn, de Puternic şi de Stăpân. Prima ceată a ei simte libertatea ei deplină, nesupusă niciunei porniri interioare sau puteri exterioare. Simte numai domnia dătătoare de libertate a lui Dumnezeu. A doua ceată trăieşte puterea lui Dumnezeu, care o face şi pe ea puternică. A treia ceată îşi simte stăpânirea de sine, care este o domnie activă, o domnie în tot ceea ce face”[4].

---

[1] **Bogdan Tătaru-Cazaban**, *Op. cit.*, pp. 70-71.
[2] **Sfântul Dionisie Areopagitul**, *Opere*…, p. 27.
[3] **Bogdan Tătaru-Cazaban**, *Op. cit.*, p. 61.
[4] **Sfântul Dionisie Areopagitul**, *Opere*…, p. 66, nota 17.

„Manifestările îngerilor acestei triade sunt citite în cheia puterii: stăpâniile se împotrivesc puterilor întunericului din văzduh; puterile au rolul de a-i conduce pe cei care guvernează pe pământ; în fine, domniile le depăşesc într-atât de mult pe cele de sub ele, încât le fac să pară supuse. De aceste trei cete depind: puterea guvernatoare a începătoriilor, descoperirile arhanghelilor şi solicitudinea îngerilor”[1].

„Triada îngerească de mijloc se curăţă, se iluminează şi se desăvârşeşte prin participarea la iluminările tearhice - primite prin mijlocirea primei triade - pe care le împropriază şi le transmite cu o strălucire de-a doua celei de a treia triade îngereşti”[2].

„Domniile, puterile şi stăpâniile se zugrăvesc în icoane purtând stihare lungi până la glezne şi fiind încinşi cu orare verzi aurite (uneori pe umeri cu mantii până la genunchi), în mâinile drepte ţin toiege de aur, iar în mâinile lor cele stângi o pecete (rotundă ca un taler), cu crucea (adică sigiliul Domnului Hristos)”[3].

Domniile

Prima ceată îngerească din cea de-a doua triadă a puterilor cereşti este cea a domniilor.

Sfântul Dionisie Areopagitul a scris: „Socotesc că numirea care ne descoperă pe sfintele domnii arată înălţimea nerobită şi liberă de toată dorinţa după cele de jos. Arată domnia lor liberă de orice supunere sub vreuna din neasemănările tiranice, fiind deasupra a toată înrobirea ce micşorează, nesilită la nicio coborâre şi ridicată peste orice neasemănare. Căci ea se doreşte la nesfârşit după domnia adevărată şi după izvorul domniei şi spre asemănarea cu ea, pe cât este cu putinţă, cu domnia cea mai

---

[1] **Bogdan Tătaru-Cazaban**, *Op. cit.*, p. 74.
[2] **Preot Daniel Pupăză**, *Op. cit.*, p. 304.
[3] **Dionisie din Furna**, *Op. cit.*, p. 67.

înaltă de deasupra ei, nemodelându-se prin acea bunătate pe ea şi nemodelând pe cele de după ea după nimic din cele ce au o domnie părută, ci după ceea ce este cu adevărat şi în întregime domnie, stăruind, după puterea ei, pururea în împărtăşirea de izvorul domniei şi de asemănarea dumnezeiască cu ea”[1].

„Domniile aspiră neîncetat către principiul oricărei domnii, libere de orice servitute sau înclinaţie inferioară, şi de orice «neasemănare tiranică», formulă ce sugerează puterile adverse, îngerii căzuţi. Atributul suveranităţii dumnezeieşti se reflectă în această libertate a domniilor, care lucrează asemănarea cu Principiul suveran în ele însele şi în fiinţele de pe treptele inferioare ale ierarhiei, pe care le atrag într-un elan aspiraţional către originea fiinţei şi vieţii lor”[2].

„Domniile lasă să se vadă în ele slava lui Dumnezeu şi voinţa Sa, care este o putere fară margini”[3].

Puterile

A doua ceată îngerească din cea de-a doua triadă a fiinţelor netrupeşti este cea a puterilor.

Sfântul Dionisie Areopagitul a scris: „Numirea sfintelor puteri exprimă o bărbăţie puternică şi neclătinată în toate lucrările lor de asemănare dumnezeiască, o bărbăţie ce nu slăbeşte deloc în primirea luminărilor dumnezeieşti ce li se împărtăşesc şi în urcuşul puternic în imitarea lui Dumnezeu, nepărăsind deloc prin vreo lipsă de bărbăţie mişcarea lor spre asemănarea cu Dumnezeu, ci privind neclintit spre Puterea cea mai presus de fiinţă şi întăritoare. Ele se prefac continuu în chip al Aceleia, pe cât este cu putinţă, şi tind spre ea cu tărie, ca spre izvorul

---

[1] **Sfântul Dionisie Areopagitul**, *Opere…*, p. 26.
[2] **Bogdan Tătaru-Cazaban**, *Op. cit.*, p. 61.
[3] **Ibidem**, p. 75.

Puterii, dar se îndreaptă şi spre puterile cele de după ele, cărora le comunică putere în chip dumnezeiesc”[1].

„Puterile cereşti arată existenţa în creaţie a unui singur Principiu dătător de viaţă şi eficace. Deşi acesta este nevăzut, el este cauza minunilor - efecte neobişnuite ale acţiunii lui constante -, şi, deşi este nemişcat, determină mişcarea spre bine a oricărui lucru”[2].

„Ceata puterilor cereşti împlineşte fără odihnă voia cea tare şi puternică a lui Dumnezeu, stăpânind şi ocârmuind planetele şi stelele universului. Această ceată îngerească dă oamenilor darul prorociei şi darul facerii de minuni şi îi ajută pe creştini să rabde cu tărie necazurile vieţii şi să împlinească poruncile Domnului Hristos”[3].

Stăpâniile

A treia ceată îngerească din cea de-a doua triadă a puterilor cereşti este cea a stăpâniilor.

Sfântul Dionisie Areopagitul a scris: „Numirea sfintelor stăpânii, care fac parte din aceeaşi triadă cu domniile şi puterile, arată armonia bine rânduită şi neamestecată în buna primire a celor dumnezeieşti. Ele arată buna rânduială a stăpâniilor mai presus de lume şi spirituale, care nu se folosesc rău, în chip necuvenit şi tiranic de puterile stăpânirii ce li s-au dat, ci, înălţate în chip bine orânduit spre cele dumnezeieşti, le înalţă şi pe cele de sub ele cu bunăvoinţă, asemănându-se în aceasta, pe cât le stă în putere, Izvorului celui dătător de stăpânire, care le luminează pe ele, pe cât este cu putinţă îngerilor, în chip orânduit, în treapta puterii lor stăpânitoare”[4].

---

[1] **Sfântul Dionisie Areopagitul**, *Opere…*, p. 26.
[2] **Bogdan Tătaru-Cazaban**, *Op. cit.*, p. 75.
[3] **Părintele Daniel de la Rarău**, *Op. cit.*, p. 20.
[4] **Sfântul Dionisie Areopagitul**, *Opere…*, p. 26.

În lumea inteligibilă, puterea nu este doar suverană, ci respinge orice formă de exercitare tiranică, aşa cum fac stăpâniile. Purificate, iluminate şi aduse la desăvârşire prin capacitatea mediatoare a ordinelor îngereşti superioare, ele primesc şi transmit puterea ca generozitate a binelui.

„Ceata stăpâniilor se numeşte aşa, pentru că aceşti îngeri au mare stăpânire peste diavoli. Ei risipesc puterea diavolilor şi-i izbăvesc pe oameni, ca să nu cadă în ispitele cele cumplite care îi duc la moarte şi la osânda cea veşnică a iadului”[1].

Concluzie la a doua triadă îngerească

Sfântul Dionisie Areopagitul a scris că „având aceste însuşiri asemănătoare celor dumnezeieşti, triada cea de la mijloc a puterilor cereşti este şi ea curăţită, iluminată şi desăvârşită în modul în care s-a spus despre luminile dumnezeieşti începătoare, dându-i-se al doilea grad după treapta ierarhică cea dintâi şi descoperindu-se ca gradul al doilea, prin mijlocirea celui dintâi”[2].

„Astfel, întregul ordin de mijloc al ierarhiei cereşti participă analog la puterea împărătească universală a lui Dumnezeu, prin care Acesta domneşte şi stăpâneşte frumos şi bine zidirile Sale frumoase şi bune”[3].

A treia triadă îngerească

„Ierarhia cerească se încheie cu cea de-a treia triadă, cea a începătoriilor, arhanghelilor şi îngerilor. Această triadă este cea mai îndepărtată de Dumnezeu şi totodată cea mai apropiată faţă de universul sensibil al fiinţelor raţionale, în raport cu care are o funcţie specială”[4].

---

[1] **Părintele Daniel de la Rarău**, *Op. cit.*, p. 20.
[2] **Sfântul Dionisie Areopagitul**, *Opere*…, p. 26.
[3] **Preot Daniel Pupăză**, *Op. cit.*, p. 306.
[4] **Ibidem**.

„Triada a treia este însărcinată cu slujirea vestitoare către oameni, fiind în legătură nemijlocită cu ei. Ea le comunică oamenilor locul iubirii lui Dumnezeu şi de Dumnezeu şi puterea libertăţii sau a stăpânirii de sine, primite de la Dumnezeu prin triadele superioare, dar trăite şi de oameni într-un mod direct, dar de mai departe, de la Dumnezeu”[1].

„Uneori, îngerii din treapta cea mai de jos sau arhanghelii sunt trimişi direct de Dumnezeu sau, la porunca lui Dumnezeu, de către îngerii din treptele superioare, pentru a le comunica oamenilor veşti despre viitor sau îndemnuri spre anumite fapte. Ei sunt reprezentaţi uneori în această slujire îmbrăcaţi în haină lungă până la călcâie, prin care se dă de înţeles slujirea lor ierarhică sfinţitoare. Această haină închipuie veşmântul îmbrăcat de preoţii şi arhiereii Bisericii, care le acoperă formele trupului, pentru că acestea pot ispiti la porniri pătimaşe. Acestora le rămâne descoperit doar capul, unde se găsesc mintea înţelegătoare şi gura care comunică voia lui Dumnezeu”[2].

Pentru Sfântul Grigore cel Mare, „îngerii, aflaţi în vecinătatea oamenilor, au rolul de a-i asista permanent. Spre deosebire de slujirea lor constantă, arhanghelii, iniţiaţi în tainele dumnezeieşti, sunt trimişi la oameni în mod excepţional, iar deasupra lor se află începătoriile, responsabile cu producerea minunilor, ca semne pentru muritori. Astfel, funcţiile ierarhiei inferioare, în varianta gregoriană, sunt slujiri în favoarea oamenilor, frecvente sau excepţionale, cu menirea de a-i pregăti pentru intrarea în cetatea cerească”[3].

„Începătoriile, arhanghelii şi îngerii din cea de-a treia triadă a puterilor cereşti se zugrăvesc cu capul descoperit, cu părul strâns cu o panglică albă legată la ceafă şi purtând haine ostăşeşti,

---

[1] **Sfântul Dionisie Areopagitul**, *Opere*…, p. 66, nota 17.
[2] **Ibidem**, nota 18.
[3] **Bogdan Tătaru-Cazaban**, *Op. cit.*, pp. 73-74.

încinşi cu brâie de aur (şi cu mantie pe umeri) şi ţinând în mâini (arcuri şi) lănci cu topoare şi suliţe la vârfuri. Îngerii au şi chipul unor tineri cu stihare luminoase şi lungi”[1].

Începătoriile

Prima ceată îngerească din cea de-a treia triadă a puterilor cereşti este cea a începătoriilor.

Sfântul Dionisie Areopagitul a scris că numele îngerilor din această tagmă „exprimă însuşirea lor începătoare şi conducătoare spre cele dumnezeieşti, potrivit treptei lor sfinte, însuşire arătată în mod cuvenit ei, în puterile lor începătoare, îndreptate în întregime spre Începutul mai presus de început, dar şi conducând în chip începător pe altele. Ele sunt întipărite, pe cât este cu putinţă, de chipul Acelui Început făcător de început, arătându-L ca începutul mai presus de fiinţă al treptelor îngereşti, în frumoasa ordine a puterilor începătoare”[2].

„Îngerii din ceata începătoriilor sunt pentru noi începutul sfinţeniei sau al conducerii spre Dumnezeu. Ei privesc spre triada domniilor, puterilor şi stăpâniilor, dar şi spre arhangheli şi îngeri, care ne comunică nouă direct ceea ce primesc de la Dumnezeu prin treptele superioare”[3].

„Începătoriile au o asemănare specială cu Principiul care depăşeşte orice principiu, prin puterea lor de a comanda şi a călăuzi”[4] şi „Îl descoperă pe Dumnezeu ca origine a tuturor lucrurilor”[5].

„Ceata îngerească a începătoriilor poartă acest nume pentru că îngerii care fac parte din ea au stăpânire peste îngerii ce se află

[1] **Dionisie din Furna**, *Op. cit.*, p. 67.
[2] **Sfântul Dionisie Areopagitul**, *Opere…*, p. 28.
[3] **Ibidem**, p. 66, nota 19.
[4] **Bogdan Tătaru-Cazaban**, *Op. cit.*, p. 62.
[5] **Ibidem**, p. 75.

sub ascultarea lor, făcându-le cunoscută voia lui Dumnezeu. Ceata începătoriilor are misiunea de a îndrepta toată lumea, pentru că aceşti îngeri păzesc hotarele ţărilor, tronurile împăraţilor, hotarele neamurilor, oraşele, cetăţile, satele, bisericile, preoţii şi ierarhii. Ei ajută popoarele şi Bisericile să facă voia lui Dumnezeu"[1].

Arhanghelii

A doua ceată îngerească din cea de-a treia triadă a puterilor cereşti este cea a arhanghelilor.

Numele de „αρχάγγελος" (arhanghelos) înseamnă în limba greacă „cel dintâi dintre îngeri".

Sfântul Dionisie Areopagitul a scris că „ceata sfinţilor arhangheli stă pe aceeaşi treaptă cu cea a începătoriilor cereşti. Iar treapta lor ierarhică şi ordinea lor şi a îngerilor este una. Dar fiindcă nu există ierarhie care să nu aibă puteri prime, mijlocii şi ultime, sfânta treaptă a arhanghelilor, prin locul ei ierarhic mijlociu, ţine în legătură cele de la margini, căci comunică atât cu preasfintele începătorii, cât şi cu sfinţii îngeri. Cu cele dintâi pentru că este întoarsă spre Începutul cel mai presus de fiinţă, având un început şi se întipăreşte, pe cât este cu putinţă, de El şi uneşte cu El şi pe sfinţii îngeri prin puterile ei conducătoare bine orânduite, statornice şi nevăzute. Iar cu îngerii comunică pentru că este o treaptă tălmăcitoare, primind iluminările dumnezeieşti începătoare în mod ierarhic prin prima ceată şi vestindu-le îngerilor în chip îngeresc şi prin îngeri descoperindu-ni-le nouă, pe măsura sfinţită a fiecăruia dintre noi cu cei iluminaţi în chip dumnezeiesc"[2].

„Arhanghelii împărtăşesc trăsăturile atât ale începătoriilor, pentru că îi conduc şi îi unifică pe îngeri, graţie calităţii de

---

[1] **Părintele Daniel de la Rarău**, *Op. cit.*, p. 21.

[2] **Sfântul Dionisie Areopagitul**, *Opere*…, p. 28.

ordonatori şi de conducători, cât şi ale îngerilor, pentru că le transmit, ca interpreţi, iluminările dumnezeieşti”[1].

„Ceata sfinţilor arhangheli are misiunea de a le vesti oamenilor tainele cele mari ale lui Dumnezeu, de a descoperi prorociile cele înalte îngerilor şi prin ei, oamenilor”[2].

Îngerii

A treia ceată îngerească din cea de-a treia triadă a puterilor cereşti este cea a îngerilor.

Numele de „ἄγγελος” (anghelos) înseamnă în limba greacă „mesager”, „sol”, „trimis”.

Alături de numele „heruvimilor” şi al „serafimilor”, care au fost preluate în limba română netraduse din ebraică, numirile folosite pentru „arhangheli” şi „îngeri” au fost preluate tot netraduse, dar din limba greacă.

Despre îngeri, Sfântul Dionisie Areopagitul a scris că „încheie toate ordinele puterilor cereşti, având cea din urmă calitate îngerească între fiinţele cereşti. Şi ei sunt numiţi de către noi îngeri în chip, cu atât mai propriu decât cei mai dinainte, cu cât treapta lor ierarhică este cea mai vădită şi mai apropiată de lume”[3].

„Numele îngerilor exprimă însuşirea vestitoare a tuturor puterilor cereşti, care le este atribuită acestora în modul cel mai propriu; şi aceasta deoarece îngerii nu constituie doar ceata angelică cea mai apropiată de lumea omenească, dar este şi cea mai manifestată şi mai lucrătoare între oameni. Sfântul Dionisie Areopagitul atribuie în mod explicit întregii triade îngereşti celei mai de jos, pe care o şi numeşte ordin revelator, funcţia de a supraveghea

---

[1] **Bogdan Tătaru-Cazaban**, *Op. cit.*, p. 62.
[2] **Părintele Daniel de la Rarău**, *Op. cit.*, p. 21.
[3] **Sfântul Dionisie Areopagitul**, *Opere*…, p. 28.

ierarhia omenească"[1], pentru că, zice el, „Dumnezeu a încredinţat ierarhia de la noi îngerilor. Ei sunt ierarhii ierarhilor pământeşti sau conducătorii şi începătorii lor în sfinţenia pe care ierarhii bisericeşti o comunică preoţilor, iar aceştia poporului, ceea ce nu exclude şi unirea acestuia cu Dumnezeu. Iar prin ierarhi îngerii comunică şi poporului sfinţenia sau legătura cu Dumnezeu"[2].

„Uneori, îngerii le vestesc oamenilor fapte de viitor ale lui Dumnezeu sau prorocii. Sau Dumnezeu arată că îşi va împlini prin îngeri anumite fapte cu oamenii. Aşa este porunca dată unui înger de a pune în viitor semnul crucii lui Hristos pe fruntea celor ce vor crede în El, semn prin care se va întipări în fiinţa acelora puterea lui Dumnezeu care-i va mântui şi-i va scăpa de vrăjmaşul"[3].

„Abia îngerii, aflaţi pe ultima treaptă a ierarhiei cereşti, în proximitatea imediată a oamenilor, sunt chipul acesteia întors spre lumea sensibilă, mesagerii, iniţiatorii, pedagogii popoarelor şi ai conducătorilor umanităţii"[4].

„Astfel, prin îngeri şi arhangheli, Dumnezeul iubirii şi al cunoaşterii, puterea creatoare şi protectoare, devine un Dumnezeu al proximităţii şi al solicitudinii faţă de oameni, provocând bucurie atunci când îi vizitează, cunoaştere când le transmite revelaţii, dar şi certare sau mângâiere"[5].

Înălţarea Domnului Hristos cu trupul la cer şi sfinţii îngeri

„Autorii Sfintei Scripturi arată în mod clar faptul că cetele cele mai de jos ale puterilor cereşti sunt introduse în cunoştinţa lucrărilor dumnezeieşti de către cele mai înalte, iar cetele cele

[1] **Preot Daniel Pupăză**, *Op. cit.*, p. 307.
[2] **Sfântul Dionisie Areopagitul**, *Opere*…, pp. 66-67, nota 19.
[3] **Ibidem**, p. 66, nota 18.
[4] **Bogdan Tătaru-Cazaban**, *Op. cit.*, p. 62.
[5] **Ibidem**, p. 75.

mai înalte dintre toate sunt luminate, pe cât este cu putinţă, cu învăţături tainice, chiar de către Dumnezeu"[1].

Cu toate acestea, îngerii din cetele superioare nu au fost în stare să înţeleagă taina întrupării Fiului lui Dumnezeu, căci la Înălţarea Domnului Hristos cu trupul la cer, când îngerii de jos le-au spus celor din cetele superioare: „*Ridicaţi, căpetenii, porţile voastre şi vă ridicaţi voi, porţi veşnice, ca să intre Împăratul slavei*" (Psalmul 23,9), aceştia au întrebat: „*Cine este Acesta Împăratul slavei?*" (Psalmul 23,10), „ceea ce arată neştiinţa, pentru că modul întrupării nu-i este cunoscut nici celui mai înalt dintre îngeri"[2]. „Și au auzit aceştia: «*Domnul puterilor, Acesta este Împăratul slavei*» (Psalmul 23,10). Astfel, triada cea mai înaltă a puterilor cereşti a aflat că Iisus Hristos este Dumnezeu de la îngerii mai de jos, pentru că aceştia sunt mai aproape de oameni. Și cu toate că este Domnul puterilor, Iisus Hristos este om adevărat, ceea ce uimeşte primele puteri"[3].

„Până atunci, îngerii nu ştiau la ce slavă va fi ridicat Fiul lui Dumnezeu întrupat"[4], „de aceea, înălţându-Se cu trupul la cer, pe îngerii din ceata inferioară i-a făcut luminători şi desăvârşitori ai cetei superioare. Astfel li s-a dat putinţa să poruncească celor ce le sunt superiori să ridice porţile veşnice şi i-au învăţat că Cel ce S-a îmbrăcat în trup pentru negrăita iubire de oameni va intra şi Se va urca şi va şedea «*mai presus decât toată începătoria şi stăpânia şi puterea şi domnia*» (Efeseni 1,21). Fiindcă El este Domnul puterilor şi Împăratul slavei, le poate pe toate, putând face când voieşte şi pe cei din urmă mai mari decât pe cei dintâi"[5], după cum I-a zis Mântuitorul lui Dumnezeu Tatăl: „*Îţi mulţumesc,*

---

[1] **Sfântul Dionisie Areopagitul**, *Opere*…, p. 25.
[2] **Petru Florea**, *Op. cit.*, p. 52.
[3] **Sfântul Dionisie Areopagitul**, *Opere*…, p. 50.
[4] **Preotul Profesor Dumitru Stăniloae**, *Teologia Dogmatică*…, p. 461.
[5] **Ibidem**, p. 454.

Părinte, Doamne al cerului şi al pământului, că ai ascuns acestea de cei înţelepţi şi de cei pricepuţi şi le-ai descoperit pruncilor" (Luca 10,21) şi după cum a afirmat Sfântul Apostol Pavel: „*Dumnezeu le-a ales tocmai pe cele nebune ale lumii ca să-i ruşineze pe cei înţelepţi; Dumnezeu le-a ales tocmai pe cele slabe ale lumii ca să-i ruşineze pe cei tari; Dumnezeu le-a ales tocmai pe cele de neam de jos ale lumii, pe cele dispreţuite; pe cele ce nu sunt, ca să le facă de nimic pe cele ce sunt*" (I Corinteni 1,27-28).

„Dacă Naşterea Pruncului Iisus este, în viziunea multor Sfinţi Părinţi, momentul jubilaţiei angelice - Fiul lui Dumnezeu venind într-ajutor şi îngerilor neamurilor, care nu mai reuşeau în vremea din urmă să-i îndrume pe oameni spre Dumnezeu -, Înălţarea cu trupul la cer este momentul stuporii angelice: deşi aud vestea biruinţei, adusă cu glas mare de îngerii din cetele mai de jos, mai aproape de pământ, îngerii din cetele superioare nu-L recunosc pe Fiul lui Dumnezeu care se înalţă cu trupul omenesc purtător al semnelor pătimirii Sale. Şi nu doar aceasta îi umple de uimire, ci mai ales înălţarea naturii umane, asumate de Fiul lui Dumnezeu, pe tronul slavei Sfintei Treimi"[1].

„Dacă taina Naşterii Pruncului Iisus inaugurează lucrarea Domnului Hristos, cea a Înălţării o desăvârşeşte. După cum îngerilor le-a fost încredinţată taina celei dintâi, ei devin martorii plini de cucernicie ai celei de-a doua, după ce au fost alături de Domnul Hristos în intervalul de timp dintre aceste două momente, de la ispitirea din Carantania, până la învierea cu trupul din morţi. Sfântul Grigorie Teologul Îl înfăţişează pe Domnul Hristos înălţându-Se la cer după ce a găsit drahma cea pierdută şi a invitat puterile cereşti pentru a le împărtăşi această bucurie a Sa, în acelaşi mod în care le-a iniţiat în taina Întrupării Sale. Sfântul Ioan Gură de Aur, vorbind despre

[1] **Bogdan Tătaru-Cazaban**, *Op. cit.*, p. 210.

Înălţare, compară modul de participare al îngerilor la cele două taine: Când Domnul nostru Iisus Hristos S-a născut cu trup în Betleemul Iudeii, îngerii, văzându-L şi înţelegând că astfel S-a împăcat cu umanitatea, au cântat: «*Slavă întru cei de sus lui Dumnezeu şi pe pământ pace, între oameni bunăvoire!*» (Luca 2,14). Vreţi să ştiţi în ce chip s-au bucurat ei la Înălţare? Ascultaţi relatările din Sfânta Scriptură, care ne învaţă că ei pururea urcă şi coboară între cer şi pământ: «*Iacob, ieşind din Beer-Șeba, s-a dus la Haran. Ajungând însă într-un oarecare loc, a rămas acolo pentru noapte, căci asfinţise soarele. Și luând una din pietrele locului şi punându-şi-o căpătâi, s-a culcat în locul acela. Și a avut un vis. Iată, o scară era sprijinită pe pământ, al cărei vârf atingea cerul; iar îngerii lui Dumnezeu se suiau şi se pogorau pe ea*» (Facere 28,10-12). După scurta Sa convorbire cu Natanael, Domnul Hristos le-a spus Sfinţilor Săi Apostoli: «*Adevăr, adevăr vă spun: De acum veţi vedea cerul deschizându-se şi pe îngerii lui Dumnezeu suindu-se şi pogorându-se peste Fiul Omului!*» (Ioan 1,51). Îngerii au atitudinea celor ce doresc să contemple o privelişte neobişnuită vederii. Doresc să vadă nemaipomenitul chip al Omului care se înalţă la cer. Din acest motiv îngerii sunt prezenţi: la Naşterea Pruncului Iisus, la moartea Sa şi la înălţarea Lui cu trupul la cer"[1].

„Dar să continuăm. Raţiunea prezenţei îngerilor la Înălţare are un sens mult mai adânc. Acest sens este legat de esenţa tainei. Înălţarea nu este doar o urcare a Domnului Hristos cu trupul înconjurat de îngeri. Pentru a fi mai precişi din punct de vedere teologic vom vorbi despre proslăvirea firii umane, pe care Fiul lui Dumnezeu a unit-o cu Sine, ridicând-o deasupra tuturor cetelor

---

[1] **Jean Danièlou**, *The angels and their missions according to the Fathers of the Church*, Translated from the French by David Heimann, Four courts press Dublin - Ireland, Christian classics Westminster MD U.S.A., 1957, pp. 34-35.

îngereşti care îi sunt superioare acesteia. Aceasta este o inversare totală a ierarhiei obişnuite şi acest fapt le dezvăluie îngerilor o privelişte nemaiîntâlnită vreodată în întreaga creaţie”[1].

„Dacă taina Naşterii este în egală măsură şi aceea a iluminării de către îngerii de sus a celor mai de jos, atunci taina Înălţării este aceea a iluminării făcute de către îngerii de rang inferior celor de deasupra lor. După cum, la Naştere Îl vedem pe Fiul lui Dumnezeu coborând, înconjurat de îngeri din împărăţia cerurilor şi întâlnindu-i pe îngerii păzitori de pe pământ, tot astfel, Îl vedem acum înălţându-Se, înconjurat de îngerii din cetele inferioare şi întâlnindu-i pe îngerii păzitori ai porţilor raiului, care însă nu Îl recunosc, fiindcă El li se înfăţişează unit cu natura umană pe care Și-a asumat-o şi purtând semnele pătimirii Sale. Astfel, ei îi întreabă pe îngerii care Îl însoţesc pentru a afla cine este El. Această temă tradiţională se sprijină pe două texte biblice, pe: «*Ridicaţi, căpetenii, porţile voastre şi vă ridicaţi voi, porţi veşnice, ca să intre Împăratul slavei. Cine este Acesta Împăratul slavei? Domnul puterilor, Acesta este Împăratul slavei*» (Psalmul 23,9-10) şi pe cuvântul proorocului Isaia: «*Cine este Acesta care vine din Edom, cu veşminte roşii din Bosor, atât de frumos în veşmântul Său şi strigând cu glas mare: Eu vorbesc de dreptate şi de judecată mântuitoare!?*» (Isaia 63,1)”[2].

„Domnul puterilor nu este Solomon, ci nimeni altul decât Domnul nostru Iisus Hristos Cel înviat din morţi şi aflat pe calea spre împărăţia cerurilor. Păzitorii desemnaţi de Dumnezeu să vegheze asupra porţilor cereşti sunt chemaţi să le deschidă pentru a intra Împăratul slavei ca să-Și ocupe locul de-a dreapta Tatălui, «*până ce-i va pune pe vrăjmaşii Săi aşternut picioarelor Sale*» (Psalmul 109,1). Însă când mai-marii puterilor îngereşti L-au văzut fără chip şi frumuseţe şi dezbrăcat de slavă, nu L-au

[1] **Ibidem**, p. 36.
[2] **Ibidem**, pp. 37-38.

recunoscut şi au întrebat: «*Cine este Acesta Împăratul slavei?*»”[1], „neînţelegând că Împăratul slavei ieşise biruitor în lupta cu puterile întunericului. Înălţarea la cer a Fiului lui Dumnezeu întrupat apare în cel mai evident mod ca o revelaţie nebănuită pentru puterile cereşti”[2].

„În consecinţă, taina Înălţării a surprins cu desăvârşire puterile cereşti. Aceasta s-a datorat faptului că ceea ce li s-a revelat acestora, fiind mai înainte ascunsă, a fost o realitate complet nouă şi, la prima vedere, tulburătoare”[3].

„Dar, mai presus de toate, Înălţarea Domnului cu trupul la cer ne apare ca fiind o compensare a căderii omului în păcat. Invidia îngerilor căzuţi a determinat izgonirea omului din rai, în timp ce bucuria îngerilor luminii a întâmpinat restaurarea omului în rai. Căderea a frânt unitatea creaţiei spirituale, răpindu-l pe om din compania îngerilor. Din acel moment, îngerii au fost mereu în expectativă, nădăjduind că unitatea Liturghiei cereşti va fi cândva refăcută. Astfel au dat ei mărturie prin bucuria de a-L vedea pe Domnul Hristos reaşezând umanitatea în mijlocul lor, iar firea omenească a fost reunită cu începătoriile, cu stăpâniile, cu puterile şi cu tronurile, într-o mare sărbătoare a tuturor”[4].

Sfântul Apostol Petru a scris că Mântuitorul, „*după ce S-a înălţat cu trupul la cer, este de-a dreapta lui Dumnezeu Tatăl, şi I se supun Lui îngerii şi stăpâniile şi puterile*” (I Petru 3,22), care „au sporit în slavă, pentru că au devenit părtaşe şi privitoare nu numai ale unicei slave treimice, ci şi ale arătării luminoase a lui Iisus Hristos, Care S-a descoperit ucenicilor Petru, Iacov şi Ioan pe Muntele Tabor, la Schimbarea Sa la faţă”[5].

---

[1] **Ibidem**, p. 38.
[2] **Ibidem**, p. 40.
[3] **Ibidem**, p. 41.
[4] **Ibidem**, pp. 47-48.
[5] **Bogdan Tătaru-Cazaban**, *Op. cit.*, p. 204.

„Domnul Hristos, întorcându-Se în cer cu oaia cea pierdută pe umerii Săi, este Fiul lui Dumnezeu Care Și-a asumat firea omenească pe care o conduce înapoi în împărăţia cerurilor la Înălţare. El ridică oaia întreagă pe umerii Săi. Iar oaia purtată pe umerii Păstorului devine una cu El, prin firea dumnezeiască a Acestuia, fiind astfel înălţată la cer. Concluzia parabolei Mântuitorului despre oaia cea pierdută este că «*mai mare bucurie va fi în cer pentru un păcătos care se pocăieşte decât pentru nouăzeci şi nouă de drepţi, care n-au nevoie de pocăinţă*» (Luca 15,7). Aceasta este bucuria îngerilor, pentru că Sfinţii Părinţi au spus că ei sunt cele nouăzeci şi nouă de oi pe care Păstorul le-a lăsat în urmă, pentru a pleca pe urmele celei rătăcite şi care acum Îl întâmpină cu bucurie în momentul revenirii cu ea”[1].

„Această bucurie a îngerilor pentru întoarcerea oii celei rătăcite începe odată cu Înălţarea Domnului Hristos cu trupul la cer, însă nu va atinge plinătatea decât la a doua Sa venire, către care toate se mişcă neîncetat, în aşteptarea noastră, până când şi ultima dintre oi li se va alătura, pentru a întregi turma. Noi toţi, întreg neamul omenesc, suntem oaia cea pierdută, pe care Păstorul cel Bun a mântuit-o devenind Primul-Născut dintre noi. Însă acum, mai presus de toate, într-o stare de adâncă recunoştinţă pentru ceea ce s-a făcut cu noi, îngerii Îl proslăvesc pe Fiul lui Dumnezeu, Care s-a îndepărtat de sânul Tatălui”[2].

Domnul Hristos i-a recapitulat pe oameni şi pe îngeri

Prin Fiul lui Dumnezeu a fost adusă în existenţă întreaga creatură, după cum mărturiseşte Sfântul Evanghelist Ioan: „*La început era Cuvântul şi Cuvântul era la Dumnezeu şi Dumnezeu era Cuvântul. Acesta era întru început la Dumnezeu. Toate prin El s-au făcut; şi fără El nimic nu s-a făcut din ce s-a făcut*” (Ioan

[1] **Jean Danièlou**, *Op. cit.*, pp. 49-50.
[2] **Ibidem**, p. 50.

1,1-3). Despre crearea îngerilor de către Fiul lui Dumnezeu, Sfântul Apostol Pavel a scris că „*întru El au fost zidite toate, cele din ceruri şi de pe pământ, cele văzute şi cele nevăzute, fie tronuri, fie domnii, fie începătorii, fie stăpânii. Toate prin El şi pentru El s-au zidit şi El este mai înainte decât toate, şi toate întru El se ţin împreună*" (Coloseni 1,16-17).

Prin Fiul lui Dumnezeu făcut om a fost mântuită lumea, „*Că într-atât a iubit Dumnezeu lumea, încât pe Fiul Său Cel Unul-Născut L-a dat, pentru ca tot cel ce crede într-Însul să nu piară, ci să aibă viaţă veşnică. Că Dumnezeu nu L-a trimis pe Fiul Său în lume ca să judece lumea, ci pentru ca lumea să se mântuiască printr-Însul*" (Ioan 3,16-17).

De asemenea, prin viaţa şi activitatea Fiului lui Dumnezeu întrupat au fost recapitulaţi oamenii şi puterile cereşti, după cum a afirmat Sfântul Apostol Pavel: „*Dumnezeu ne-a făcut cunoscută taina voii Sale pe care, potrivit bunăvoinţei Lui, mai dinainte întru Sine o plănuise spre buna rânduială a plinirii vremilor, ca toate să fie iarăşi unite în Hristos, cele din ceruri şi cele de pe pământ - toate întru El. Și prin El pe toate întru El să le împace, fie cele de pe pământ, fie cele din ceruri, pace făcând prin El, prin sângele crucii Sale*" (Efeseni 1,9-10 şi Coloseni 1,20).

„Pe baza acestor texte scripturistice, Sfântul Ioan Gură de Aur spune că şi îngerii au fos recapitulaţi împreună cu oamenii în Capul comun al Bisericii, Care este Hristos, iar prin aceasta au devenit mai aproape unii de alţii"[1].

„Întruparea, Învierea şi Înălţarea Domnului Hristos cu trupul la cer au determinat o schimbare în relaţia dintre oameni şi ierarhiile cereşti. De pildă, pentru Sfântul Ioan Gură de Aur, revelaţia Domnului Hristos depăşeşte cu mult aşteptările îngerilor, care sperau în eliberarea oamenilor din idolatrie, dar nu îşi puteau închipui că păgânii vor fi chemaţi să devină fii ai lui Dumnezeu,

[1] **Preotul Profesor Dumitru Stăniloae**, *Teologia Dogmatică*…, p. 469.

să alcătuiască Biserica, trup şi Mireasă a lui Hristos, în care ei, ca prieteni ai Mirelui, vor contempla o înţelepciune cu care nu erau obişnuiţi. În această tradiţie se înscrie şi Sfântul Grigorie Palama, afirmând că întruparea Cuvântului şi ceea ce a urmat reprezintă chiar şi pentru îngeri o noutate capabilă să-i uimească şi să le suscite dorinţa de a o cunoaşte”[1].

„Înălţarea Domnului Hristos cu trupul la cer este, în această privinţă, semnul unei noi ordini şi pentru îngerii care beneficiau de o cunoaştere superioară. Ei au primit abia atunci revelaţia deplină a tainei întrupării şi a înţelepciunii infinite a lui Dumnezeu. Această cezură în istoria medierilor îngereşti este reafirmată şi în teologia părintelui Dumitru Stăniloae: Câtă vreme Dumnezeu stătea mai la distanţă, cunoaşterea despre El era comunicată în mare parte prin îngeri. Oamenii primeau prin îngeri, care le sunt mai accesibili, o anumită fermitate a intuiţiei absolutului, încă foarte depărtat spiritual de ei. Dar când Fiul lui Dumnezeu ia trup omenesc, Dumnezeirea se revelează prin trăirea şi transfigurarea celor omeneşti într-un mod care nu poate fi experiat sau înţeles de îngeri”[2].

„Pe lângă formele de manifestare divină în sensibil, făcute posibile de întrupare şi vestind îngerilor dimensiunea chenotică şi suprem iubitoare a Dumnezeirii, relaţia directă cu omul prilejuieşte totodată făpturilor cereşti o apropiere de felul de a fi al spiritului întrupat. Aşadar, nu este vorba doar de descoperirea unor aspecte noi, proprii acţiunii divine în lumea materială, ci şi de o comuniune lăuntrică atât de intimă a îngerilor cu oamenii, încât aceştia pot vedea prin ochii oamenilor ca şi când ar fi ai lor şi pot simţi cu oamenii bucuriile şi durerile provocate în ei de lumea sensibilă”[3].

---

[1] **Bogdan Tătaru-Cazaban**, *Op. cit.*, p. 202.
[2] **Ibidem**, pp. 210-211.
[3] **Ibidem**, p. 211.

„Astfel, finitudinea creaturală a îngerului este dată tocmai de ceea ce îl defineşte ca superior: intuiţia intelectuală. El vede întâlnirea dintre Dumnezeu şi om, o înţelege fără greş, dar rămâne doar la acest înţeles, lipsindu-i capacitatea de a-i gusta savoarea proprie petrecerii sale într-un suflet întrupat. Venirea lui Hristos înseamnă, după cum am spus, o suprimare a distanţei, o intensificare a proximităţii, care nu priveşte doar fiecare lume în parte, ci se reflectă în relaţia dintre îngeri şi oameni inclusiv prin înclinaţia acestora de a se apropia de cunoaşterea tipic umană, fără a o putea atinge şi asuma”[1].

„Îngerii şi oamenii nu se întâlnesc pentru că se aseamănă, ci pentru că vor să se împărtăşească de revelaţia pe care Dumnezeu o rezervă fiecărei lumi. Comuniunea dintre aceste lumi este, în cele din urmă, o vedere în profunzime, o ascensiune lăuntrică, dobândirea unei transparenţe depline în viaţa spirituală, atunci când prin om se vede îngerul şi prin îngerul din om Dumnezeu”[2].

„Prin înălţarea Sa cu trupul la cer Domnul Hristos a traversat universul puterilor inteligibile şi a răspuns unei aspiraţii intime a creaţiei, aceea de a o readuce la unitate. Hristos, noul Adam, a realizat prin aceasta sarcina iniţială a naturii umane de a exprima unitatea creaţiei. Astfel, vocaţia contemplativă a omului este aceea de a dobândi asemănarea cu îngerii, prin cunoaştere. Prin aceasta omul va atinge limita contemplaţiei naturale (principiul unităţii creaţiei) şi totodată dispoziţia de a primi prin har cunoaşterea lui Dumnezeu, devenind un mediator cu funcţie liturgică”[3].

„Prin viaţa şi activitatea Sa, Domnul Hristos nu doar a recapitulat oamenii şi îngerii, ci a avut un efect chiar şi în planul

[1] **Ibidem**, p. 212.
[2] **Ibidem**, pp. 212-213.
[3] **Ibidem**, p. 64.

ierarhiei cereşti printr-o diminuare a distanţei dintre îngeri, care au devenit astfel mai aproape unii de alţii”[1].

Pogorârea Sfântului Duh şi îngerii

În timpul activităţii publice a Domnului Hristos, „*Duhul pe Care aveau să-L primească ucenicii încă nu era dat, pentru că Iisus încă nu Se preamărise*” (Ioan 7,39), de aceea Mântuitorul le-a spus Sfinţilor Săi Apostoli: „*Eu vă spun adevărul: Vă este de folos ca Eu să Mă duc. Că dacă nu Mă voi duce, Mângâietorul nu va veni la voi; iar dacă Mă voi duce, Îl voi trimite la voi*” (Ioan 16,7).

Întrucât Pogorârea Sfântului Duh este o consecinţă a Înălţării Domnului Hristos cu trupul la cer, în cele ce urmează vom vorbi despre prezenţa îngerilor la acest eveniment major din viaţa lumii.

„La Pogorârea Sfântului Duh, îngerii priveau noul univers în care era re-creat omul, pentru că întemeierea Bisericii înseamnă crearea unui nou univers. În interiorul acestuia, după prorocul Isaia, sunt create un cer nou şi un pământ nou, iar înlăuntrul acestuia este plămădit un alt om, după chipul Celui care l-a creat”[2].

„Cartea lui Iov arată corurile îngereşti izbucnind în strigăte de bucurie când Îl priveau pe Dumnezeu aşezând temeliile pământului (Iov 38,4-7). Cu o şi mai adâncă bucurie acestea au întâmpinat întemeierea Bisericii, noua creaţie şi făurirea omului celui nou în interiorul Acesteia, reflecţie creată a Frumuseţii necreate”[3].

Sfântul Maxim Mărturisitorul a întrebat retoric: „De ce Sfântul Duh S-a pogorât tocmai după zece zile de la Înălţarea

[1] **Ibidem**, p. 199.
[2] **Jean Danièlou**, *Op. cit.*, p. 48.
[3] **Ibidem**.

Domnului Hristos cu trupul la cer? Și tot el a răspuns: Pentru că înălţându-Se Domnul cu trupul la cer (căci după dumnezeire toate le umple), a dăruit fiecărei cete îngereşti câte o zi, de la prima până la ultima, pentru că aveau şi ele nevoie de venirea Domnului la ele. După aceea s-a arătat lui Dumnezeu Tatăl şi apoi s-a pogorât Sfântul Duh”[1]. „Astfel, întreaga creaţie nevăzută a fost recapitulată în Hristos”[2].

Denumirile îngerilor

„Sfântul Grigorie cel Mare precizează că denumirea de «înger» desemnează funcţia de mesager, şi nu natura spiritelor cereşti, numele angelice trimiţând în genere la misiunea sau lucrarea acestora şi la proprietăţile primite în mod desăvârşit, deşi, parţial, ele aparţin tuturor fiinţelor cereşti. Prin urmare, «îngeri» în sens propriu sunt spiritele care anunţă evenimente mai puţin importante, iar arhangheli, cele care transmit comunicări esenţiale”[3].

„Însuşi cuvântul «înger», în traducere din limba greacă, înseamnă «trimis», «sol». Îngerii au căpătat acest nume generic datorită caracterului slujirii lor, îndreptată de Atotmilostivul Dumnezeu către mântuirea neamului omenesc. Tocmai acest lucru ni-l mărturiseşte Sfântul Apostol Pavel când zice: «*Îngerii nu sunt, oare, toţi duhuri menite să slujească, trimise în slujba celor care urmează să moştenească mântuirea?*» (Evrei 1,14)”[4].

Sfântul Dionisie Areopagitul a scris şi el că „cineva poate să spună şi aceasta, că toate numele îngereşti sunt comune pentru faptul că toate puterile cereşti au comun chipul lui Dumnezeu şi împărtăşirea mai puţină sau mai multă de darul iluminării de

---

[1] *Filocalia...*, vol. II, pp. 245-246.

[2] **Bogdan Tătaru-Cazaban**, *Op. cit.*, p. 64.

[3] **Ibidem**, p. 71.

[4] **Părintele Rodion**, *Op. cit.*, pp. 24-25.

la Dumnezeu”[1]. Astfel, „cunoscând această ordine a sfintelor ierarhii, spunem că orice numire dată minţilor cereşti redă însuşirea de chip dumnezeiesc a fiecăruia”[2], „căci fiecare numire a fiinţelor mai presus de noi descoperă însuşirile lor asemănătoare cu Dumnezeu, care-L imită pe Dumnezeu”[3].

Dintre denumirile date puterilor cereşti le vom prezenta pe cele mai cunoscute, ţinând totuşi cont de faptul că unele dintre acestea sunt utilizate doar în alte limbi, fără să fi intrat în uzul limbii române.

a) Îngeri

Sfântul Dionisie Areopagitul a scris că „ultima treaptă a celor inteligibile trebuie să se numească în sens propriu îngeri, iar cele superioare, altfel. Treptele superioare cunosc cele în care sunt introduse cele inferioare prin iluminare, dar cunosc şi altele, necunoscute celor inferioare. Dar chiar dacă este aşa, totuşi uneori toate treptele inteligibile sunt numite cu numele general de îngeri, pentru că în Sfânta Scriptură citim: «*Binecuvântaţi pe Domnul toţi îngerii Lui*» (Psalmul 102,20) şi «*Cel ce faci pe îngerii Tăi duhuri*» (Psalmul 103,5), dar cuvântul nu spune şi inversul: căci cele inferioare nu se numesc cu numele celor mai înalte; pentru că cele mai de jos sunt introduse în taine prin puterile cele mai de sus”[4].

De asemenea, „toate cetele cereşti se numesc îngeri, pentru rolul lor de vestitori ai tainelor dumnezeieşti”[5].

b) Puteri

Sfântul Dionisie Areopagitul a afirmat: „Se cere să înţelegem pentru care pricină ne-am obişnuit să numim toate fiinţele

---

[1] **Sfântul Dionisie Areopagitul**, *Opere*…, p. 22.
[2] **Ibidem**, p. 23.
[3] **Ibidem**, p. 26.
[4] **Ibidem**, p. 47.
[5] **Ibidem**, p. 68, nota 26.

îngereşti puteri cereşti (cf. Psalmul 23,10; 79,5; 102,21 şi 148,2). Căci nu se poate spune, fiindcă se zice îngeri că toate ordinele au calitatea ultimului ordin şi, prin aceasta, calitatea de sfinte puteri. Dar se poate spune că fiinţele mai înalte se împărtăşesc în întregime de lumina cea sfântă, iar cele din urmă nicidecum, asemenea acelora. De aceea toate minţile dumnezeieşti se numesc puteri cereşti, dar nicidecum tronuri şi serafimi şi domnii, căci cele din urmă nu se împărtăşesc de însuşirile întregi ale celor mai presus de ele. Dar îngerii şi înainte de îngeri, arhanghelii şi începătoriile şi stăpâniile fiind aşezaţi de Scriptură după puteri, sunt numiţi de către noi adeseori împreună cu celelalte sfinte fiinţe, puteri cereşti”[1].

„Dar spunem că folosindu-ne în comun pentru toate cetele îngereşti de numirea de puteri cereşti, nu pricinuim vreo amestecare a însuşirilor tuturor ordinelor. Ci fiindcă prin raţiunea mai presus de lume, toate minţile dumnezeieşti se împart în trei: în fiinţă, putere şi lucrare, când le numim pe toate, fără deosebire, sau pe unele dintre ele, fiinţe sau puteri cereşti, trebuie să socotim că le numim pe acelea despre care este vorba, în întregime, după fiinţa sau puterea fiecăreia dintre ele. Căci nu trebuie să socotim că atribuind această însuşire a sfintelor puteri mai înalte, deosebite de celelalte, şi fiinţelor mai de jos, o facem aceasta spre răsturnarea ordinii neamestecate a treptelor îngereşti. Căci potrivit cu ceea ce am spus de multe ori cu dreptate, ordinele mai înalte au în chip prisositor şi sfinţitele însuşiri ale celor mai de jos, iar ultimele nu au întregimile mai înalte ale celor mai de sus, mijlocindu-li-se numai în parte, pe măsura lor, primele iluminări arătate prin cele mai înalte, pe măsura acelora”[2].

[1] **Ibidem**, p. 30.
[2] **Ibidem**, pp. 30-31.

„Toate cetele cereşti se pot numi puteri, pentru că toate constau din fiinţă, putere şi lucrare şi se împărtăşesc de puterile dumnezeieşti. Dar cetele mai de jos nu au toată puterea celor mai înalte, cum o au cele mai de sus, în niciun înţeles. Serafimul este putere sau înger, dar îngerul în sens strict nu se poate numi serafim, deşi se poate numi şi el putere cerească”[1].

„Nu trebuie văzută o contrazicere în faptul că Scriptura, deşi socoteşte unele cete îngereşti superioare altora, le recunoaşte tuturor aceleaşi puteri. Căci ele au aceleaşi puteri în grad proporţional cu treapta pe care se află. Aceasta arată, dimpotrivă, o legătură şi o comunicare de către fiinţele superioare a puterilor lor celor inferioare în gradul potrivit treptei inferioare a acestora”[2].

„Cea de-a doua ceată îngerească a triadei din mijloc poartă numele de puteri, însă acest nume este comun tuturor ordinelor îngereşti pentru că toate au o anumită putere”[3].

Pe lângă denumirea simplă de puteri, îngerii mai sunt numiţi şi puteri îngereşti, puteri cereşti, puteri netrupeşti, puteri nevăzute etc.

c) Minţi

„Puterile înţelegătoare sau îngereşti sunt numite «minţi», pentru că fiecare dintre ele este cu totul minte şi întreaga lor fiinţă este minte vie care trăieşte esenţialmente în specia lor şi ele înţeleg în mod unic şi direct cele ce curg spre ele de la Dumnezeu”[4].

„Sfântul Maxim Mărturisitorul spune că îngerii sunt numiţi «minţi cereşti» pentru că sunt întregi numai minţi sau numai înţelegeri, câtă vreme noi, oamenii, suntem şi trupuri şi ca atare avem pofte de satisfacere a trebuinţelor trupeşti. Mintea sau înţelegerea care caută sensul existenţei este vârful fiinţei

---

[1] **Ibidem**, p. 68, nota 26.
[2] **Ibidem**, p. 69, nota 34.
[3] **Petru Florea**, *Op. cit.*, p. 45.
[4] **Ibidem**.

conştiente create. Ea este îndreptată ca atare spre Dumnezeu, sensul suprem, atotcuprinzător. Îngerii fiind numai minţi sunt totodată minţile cele mai capabile să înţeleagă şi să înainteze spre sensul suprem al existenţei, care este Dumnezeu. Însuşi faptul că mintea înseamnă înţelegere şi voinţă de înţelegere, iar înţelegerea nu o poate avea toată în ceea ce este mărginit, o arată ca făcută pentru Dumnezeu cel nemărginit, în mişcarea nesfârşită spre El”[1].

„Îngerii sunt «minţi pure», fiinţe necunoscute cu simţurile, ci numai cu mintea sau cu înţelegerea”[2].

Un părinte al Bisericii a scris că „îngerul este «duh mintal», pentru că este duh şi în acelaşi timp minte pură”[3].

„Îngerului i se spune intelect sau minte, căci întreaga sa cunoaştere este intelectuală, pe când cunoaşterea cu sufletul este în parte intelectuală, în parte sensibilă”[4].

Sfinţii îngeri sunt reprezentaţi în icoane cu păr bogat, ca semn că au multă minte, iar părul lor este întotdeauna strâns cu o panglică albă legată la ceafă, pentru a arăta că tot gândul lor este numai la Dumnezeu.

d) Fiinţe cereşti

„Treptele îngereşti, deşi pot fi numite puteri cereşti, sunt toate fiinţe, ca izvoare de puteri şi de lucrări. Ca «fiinţe cereşti» sau spirituale nu pot fi fără puteri şi lucrări, căci fără puterile şi lucrările lor n-ar putea folosi puterile şi lucrările dumnezeieşti”[5].

e) Flăcări de foc

„Fiinţele dumnezeieşti mai sunt numite «flăcări de foc», dar nu arzătoare, ci pline de viaţă”[6].

---

[1] **Sfântul Dionisie Areopagitul**, *Opere*…, p. 62, nota 3.
[2] *Filocalia*…, vol. VII, p. 466, nota 69.
[3] *Filocalia*…, vol. VI, p. 297, nota 12.
[4] **Andrei Pleşu**, *Op. cit.*, p. 220, nota 27.
[5] **Sfântul Dionisie Areopagitul**, *Opere*…, p. 68, nota 25.
[6] **Ibidem**, p. 43.

f) Oşti cereşti

„Puterile îngereşti mai sunt numite şi oşti cereşti, fiind duhuri slujitoare ale Împăratului tuturor”[1].

Numele îngerilor revelate în Sfânta Scriptură

Sfânta Scriptură abundă în informaţii despre puterile cereşti, însă în pofida acestui fapt, doar trei îngeri sunt amintiţi cu numele în paginile ei, este vorba despre Mihail, Rafail şi Gavriil.

Mihail este cunoscut drept conducătorul oştilor îngereşti în lupta cu îngerii căzuţi, conduşi de Lucifer. Rafail ne este cunoscut din cartea Tobit din Vechiul Testament, iar Gavriil apare ca vestitor al naşterii Mântuitorului şi a Sfântului Ioan Botezătorul.

Sfântul Grigorie cel Mare a afirmat că „numele celor trei îngeri nu exprimă identitatea acestora în cetatea cerească, ci rolul pe care îl au de îndeplinit în relaţie cu oamenii, sensul acţiunii lor”[2]. „În cer, îngerii nu au nevoie să fie diferenţiaţi prin nume, pentru că acolo, din cauza vederii lui Dumnezeu, fiecare dintre ei se bucură de o perfectă cunoaştere, dar, pentru noi, cei de pe pământ, ei iau nume care se potrivesc misiunii lor”[3], iar acestea sunt întotdeauna legate de numele lui Dumnezeu, fiindcă „orice denumire a inteligenţelor cereşti exprimă proprietatea dumnezeiască în fiecare dintre ele”[4].

Vechiul Testament a fost scris în ebraică. În această limbă Dumnezeu este numit Elohim, sau prescurtat El, de aceea în numele celor trei îngeri este inclusă particula „El”, pentru a lega misiunea acestora pe pământ de numele lui Dumnezeu.

---

[1] *Filocalia…*, vol. V, p. 243.
[2] **Bogdan Tătaru-Cazaban**, *Op. cit.*, p. 71.
[3] **Maica Alexandra (principesa Ileana a României)**, *Op. cit.*, p. 253.
[4] **Bogdan Tătaru-Cazaban**, *Op. cit.*, p. 59.

Arhanghelul Mihail

„Când Lucifer s-a răzvrătit în cer şi au început a cădea mulţime de îngeri, toate puterile cereşti s-au tulburat. Atunci arhanghelul Mihail a venit în mijlocul lor şi a strigat: «Să luăm aminte!». Din clipa aceea a încetat căderea îngerilor, căci toţi, luând aminte la glasul arhanghelului şi la răzvrătirea îngerilor căzuţi, s-au închinat înaintea lui Dumnezeu, preamărindu-I numele”[1].

Atunci îngerii buni, sub conducerea arhanghelului Mihail (Michael în ebraică), au pornit război împotriva îngerilor căzuţi şi i-au biruit în numele Domnului. Mihail în limba ebraică înseamnă: „Cine este ca Dumnezeu?”.

Îngerul Rafail

Îngerul Rafail (Rafael în ebraică) a fost trimis de Dumnezeu lui Tobie, pentru a-l tămădui pe Tobit, tatăl acestuia, de o boală grea de ochi. Rafail în limba ebraică înseamnă: „Dumnezeu este vindecătorul meu”.

Arhanghelul Gavriil

Omul a păcătuit şi se îndepărta tot mai mult de Dumnezeu, care a hotărât să-l mântuiască, de aceea, la plinirea vremii, l-a trimis pe arhanghelul Gavriil (Gabriel în ebraică) să-i binevestească Fecioarei Maria hotărârea lui Dumnezeu şi faptul că ea a fost aleasă să nască pe Mântuitorul lumii. La întrebarea Preacuratei: „*Cum va fi aceasta, de vreme ce eu nu ştiu de bărbat? Răspunzând, îngerul i-a zis: Duhul Sfânt se va pogorî peste tine şi puterea Celui Preaînalt te va umbri*” (Luca 1,34-35). Gavriil în limba ebraică înseamnă: „Bărbat este Dumnezeu” sau „Dumnezeu este puterea mea”.

---

[1] **Părintele Daniel de la Rarău**, *Op. cit.*, p. 23.

Îngerii se curăţesc, se iluminează, se desăvârşesc şi se mişcă circular în jurul lui Dumnezeu

Într-un capitol anterior am arătat că îngerii sunt fericiţi, iar fericirea lor înseamnă curăţire, iluminare şi desăvârşire, pentru că „fericirea dumnezeiască curăţeşte învăţând, luminează înălţând şi desăvârşeşte îndumnezeind"[1].

„Puterile cereşti se curăţesc, se luminează şi se desăvârşesc, dar curăţirea lor nu este ca şi curăţirea oamenilor, ci purificarea puterilor îngereşti este iluminarea spre o cunoaştere mai desăvârşită"[2].

„Curăţia îngerilor constă în tot mai deplina eliberare de preocuparea de altceva deosebit de Dumnezeu. Ea este condiţia pentru cunoaşterea tot mai adevărată şi mai adâncă a lui Dumnezeu, fiind eliberarea de îngusta şi nepotrivita Lui cunoaştere. Iar aceasta este ceea ce îi face pe îngeri tot mai asemenea cu Dumnezeu sau mai desăvârşiţi în bunătatea şi iubirea care Îi este proprie Lui. Toate aceste nivele atinse se comunică celor care urmează după ei. Prin firea ei, curăţia, lumina, asemănarea cu Dumnezeu în bunătate se comunică de la cei ce sunt mai ridicaţi şi se ridică mereu la cei ce sunt mai jos, dar în imediată legătură cu ei, iar aceştia sunt atraşi de curăţia, lumina şi desăvârşirea acelora"[3].

„Înălţarea în curăţie, în cunoaşterea lui Dumnezeu, în desăvârşirea ca asemănare cu El, sunt însufleţite de iubirea Lui. Iar iubirea faţă de Dumnezeu a unora nu poate să nu devină şi iubire a lor faţă de cei de după ei"[4].

„Totuşi, curăţirea, luminarea şi desăvârşirea unor îngeri prin atracţia lor de către Dumnezeu şi comunicarea acestor stări celor

---

[1] **Sfântul Dionisie Areopagitul**, *Opere*..., p. 45.
[2] **Petru Florea**, *Op. cit.*, p. 46.
[3] **Sfântul Dionisie Areopagitul**, *Opere*..., p. 64, nota 7.
[4] **Ibidem**.

următori nu se face în mod necesar conform unei legi. Iubirea din ele nu poate avea loc fără libertate. În firea tuturor este o pornire spre iubire, dar iubirea a putut fi atrasă chiar de unii îngeri şi spre sinea lor înţeleasă în chip egoist, ceea ce a dus la căderea unora dintre ei, iar în oameni şi spre plăcerile de cele materiale, dat fiind că ei sunt îmbrăcaţi în trupuri”[1].

„Fiinţele îngereşti formează o ierarhie de trei trepte ce se suprapun de trei ori. Ele urcă veşnic în participarea tot mai sporită la energiile dumnezeieşti şi la asemănarea cu Dumnezeu. Lucrarea lor este unită cu lucrarea dumnezeiască. Acest urcuş se realizează prin trei etape ce se repetă: prin curăţire, luminare şi desăvârşire. Toate acestea îşi au izvorul în Dumnezeu. Dumnezeu este curăţia absolută. El este lumina absolută, neprimind lumina de la altul. El este desăvârşirea absolută. Curăţirea constă în eliberarea fiecărei trepte de orice amestecare cu altceva, în concentrarea exclusivă spre Dumnezeu. Dar absoluta neamestecare cu orice altceva o are Dumnezeu. O treaptă îngerească, terminând curăţirea de amestecarea cu altceva, trece la o iluminare superioară, prin lumina ce-i vine de la Dumnezeu. Dar ca una ce s-a curăţit, transmite treptei îngereşti de sub ea puterea acestei curăţiri. Şi după ce treapta de deasupra ei s-a iluminat, a trecut la desăvârşire. Dar, ajunsă la capătul iluminării, poate ajuta şi treapta de sub ea să se ilumineze”[2].

„Dar curăţirea treptei inferioare nu se face numai prin puterea ce-i vine de la treapta superioară, care a ajuns la capătul curăţirii sale, ci şi din puterea lui Dumnezeu, odată ce curăţirea înseamnă eliberarea de amestecul cu altceva şi dobândirea preocupării exclusive de Dumnezeu”[3]. Astfel, „Dumnezeu este începutul mai presus de început a tot ceea ce au cetele îngereşti şi toate creaturile şi culmea înălţată peste tot în nesfârşit. În El

[1] **Ibidem**.
[2] **Ibidem**.
[3] **Ibidem**.

este toată curăţia mai presus de curăţia ce se comunică îngerilor şi oamenilor”[1].

„Curăţia este împărtăşire de strălucirea curăţiei dumnezeieşti celor întrucâtva curaţi, pe cât le este cu putinţă. Această curăţie ce se lucrează spre desăvârşire, din pricini preaînalte, de însuşi izvorul dumnezeiesc sau de ascunzimea mai presus de fiinţă, în toţi îngerii, le este mai descoperită şi li se comunică mai mult puterilor din jurul lui Dumnezeu, ca să li se arate, ca celor mai înalte”[2].

Astfel, „curăţia şi toate lucrările au început în Dumnezeu şi strălucesc din Dumnezeu prin primele puteri îngereşti, dar se transmit tuturor celorlalte pe măsura împărtăşirii fiecăreia de sfintele lucrări dumnezeieşti”[3].

„Deci cei ce se curăţesc trebuie să se facă cu totul neamestecaţi cu cele nepotrivite şi să se elibereze de împreunarea cu ceea ce este neasemenea cu ei. Iar cei ce se luminează trebuie să se umple de lumina dumnezeiască, înălţându-se la deprinderea şi puterea contemplaţiei cu ochii preacuraţi ai minţii. Iar cei ce se desăvârşesc să se mute de la ceea ce este nedesăvârşit şi să se facă părtaşi de cunoaşterea desăvârşitoare a tainelor sfinte. Apoi cei ce se curăţesc trebuie să transmită altora, prin abundenţa curăţiei lor, din neîntinarea proprie. Iar cei ce se luminează, ca minţi mai pătimitoare, ce şi-au însuşit participarea la lumina şi la comunicarea ei şi s-au învrednicit în mod preafericit de strălucirea sfântă, trebuie să reverse spre alţii lumina lor, care întrece totul. În sfârşit, cei ce se desăvârşesc, ca cei ce cunosc comunicarea desăvârşitoare, trebuie să desăvârşească pe cei ce se împărtăşesc de iniţierea atotsfântă în ştiinţa celor sfinte văzute. Deci fiecare treaptă ierarhică este ridicată la dumnezeiasca

---

[1] **Ibidem**, p. 68, nota 31.
[2] **Ibidem**, pp. 33-34.
[3] **Ibidem**, p. 34.

împreună-lucrare pe măsura ei, săvârşind, prin harul şi puterea dată de Dumnezeu, cele ce se află în Dumnezeire în mod natural şi mai presus de fire şi sunt lucrate de ea în chip mai presus de fiinţă, descoperindu-i-se în chip ierarhic, pe cât se poate, spre imitarea minţilor iubitoare de Dumnezeu”[1].

„Toate cetele îngereşti sunt în mişcare, trecând prin: purificare, iluminare şi desăvârşire. Când ceata de jos din fiecare triadă este în faza purificării, ceata de mijloc este în faza iluminării, iar cea de sus, în faza desăvârşirii. După aceea, cetele de sus trec iarăşi la o purificare mai înaltă, cele din mijloc la o desăvârşire mai înaltă şi cele de jos la o iluminare mai înaltă. Dar cetele de mai jos sunt ajutate în acest urcuş de cele de mai sus”[2].

„Lucrarea tearhică decurge din ştiinţa tearhică. Lucrarea proniatoare a lui Dumnezeu se face conform cu ştiinţa Lui supra-fiinţială referitoare la univers şi la toate câte se află în univers. «*Hristos este puterea lui Dumnezeu şi înţelepciunea lui Dumnezeu*» (I Corinteni 1,24), de aceea îngerii, participând la ştiinţa tearhică, participă şi la lucrarea Tearhiei, care pentru ei este curăţire, iluminare şi desăvârşire: este, mai întâi, curăţirea lor de ignoranţă prin cunoaşterea tainelor tearhice; este, de asemenea, iluminarea lor prin însăşi cunoaşterea dumnezeiască, cu care se curăţă de nedesăvârşita cunoaştere anterioară; în final, este desăvârşirea lor prin deprinderea ştiinţei despre Dumnezeu şi cele dumnezeieşti”[3].

„Toată lucrarea ierarhică există şi se realizează prin participarea la lucrarea tearhică; ea constă, aşadar, din curăţire, iluminare şi desăvârşire şi se exercită, ca act cu precădere intelectual, asupra fiinţei ierarhice în orice ordin sau rang aparţine. Astfel,

---

[1] **Ibidem**, p. 20.

[2] **Preotul Profesor Dumitru Stăniloae**, *Teologia Dogmatică…*, p. 465.

[3] **Preot Daniel Pupăză**, *Op. cit.*, pp. 277-278.

curăţirea este eliberarea minţii de tot ceea ce o face neasemenea cu Dumnezeu; odată purificată, mintea se poate umple de lumină dumnezeiască, poate fi iluminată şi să se înalţe până la puterea şi deprinderea contemplativă; în final, desăvârşirea minţii este participarea ei la ştiinţa desăvârşitoare a tainelor pe care le contemplă. Desăvârşirea este legată inseparabil de ştiinţa lui Dumnezeu şi a lucrurilor dumnezeieşti”[1].

Comentând un text al Sfântului Dionisie Areopagitul, Sfântul Maxim Mărturisitorul scrie: „Deoarece Dionisie spune că primele trepte ierarhice stau şi se mişcă în cerc nemijlocit împrejurul lui Dumnezeu, trebuie lămurit cum stau şi sunt şi mişcate în jurul lui Dumnezeu, ca într-o horă. Dionisie a luat prilej pentru aceasta de la prorocul Isaia, care zice: «*L-am văzut pe Domnul şezând pe un tron înalt şi măreţ; şi casa Lui era plină de slavă. Serafimi şedeau împrejurul Său; fiecare avea câte şase aripi: cu două îşi acopereau faţa, cu două îşi acopereau picioarele şi cu două zburau*» (Isaia 6,1-2). Cum adică stând, zburau împrejur? Acest text trebuie înţeles astfel: fiecare minte care este iluminată de Dumnezeu Cel ce a creat-o se spune că este mişcată împrejurul Lui, ca în jurul unui centru, fără ca mişcarea să fie una spaţială, ci înţelegătoare şi vie. Această mişcare circulară este a minţii şi întrucât fiind minte, înţelege, se spune că este mişcată. Această mişcare este socotită circulară, pentru că întorcându-se şi rotindu-se în jurul său se înţelege şi pe sine şi pe cel dinaintea sa de la care s-a luminat. Astfel, având înţelegerea proiectată din Dumnezeu Cel care îl voieşte, se spune că se mişcă în jurul Său, adică în jurul dorinţei şi iubirii lui Dumnezeu, şi prin ea în jurul centrului. Cele de al doilea nu se unesc cu cele dinaintea lor, şi ceea ce se săvârşeşte se aseamănă cu o horă (într-o horă fiecare se şi mişcă şi este şi mişcat de cel dinaintea sa). Cele ce se nasc tinzând spre ceea ce le este propriu, privesc de jur împrejur pe Cel ce le-a

[1] **Ibidem**, p. 278.

născut. Aşadar cel ce se întoarce prin înţelegere spre cel dinaintea lui, introduce cugetarea mişcării circulare. Pentru că Dumnezeu este pretutindeni, puterile ce-I urmează Lui pretutindeni prin voinţa de a-L înţelege totdeauna se bucură de aceasta şi se mişcă împrejurul Lui cu bucurie. Astfel mintea este în ea însăşi şi se grăbeşte spre ea însăşi. Cel care este în sine însuşi şi vădeşte nemurirea are stabilitate. Iar ceea ce este în sine însuşi, adică prin nemurire, se înţelege că stă, dar prin faptul că se grăbeşte spre sine însuşi, se mişcă, nedorind să se risipească în afară de sine spre înţelesuri legate de materie. Deci, întrucât se mişcă prin sine, nu stă, ci se mişcă, dar după fiinţă, care este întotdeauna aceeaşi, este în repaos şi nu în mişcare. Astfel fiecare minte are şi prin fire un elan, o dorinţă către Dumnezeu şi în jurul Lui, ca o mişcare circulară în jurul unui centru, precum este mişcarea cercurilor în jurul punctului sau a centrului din care îşi au originea. Şi din necesitate firească fiecare dintre cele ce sunt se mişcă în horă în jurul lui Dumnezeu, dorind prin însăşi existenţă să existe. Astfel toate sunt împrejurul Împăratului tuturor şi toate există datorită Lui şi El este cauza tuturor bunătăţilor. Iar spunând că cele dintâi cete îngereşti horesc nemijlocit în jurul lui Dumnezeu, neavând altceva înaintea lor, arată că cele din a doua şi a treia triadă horesc şi acestea în jurul lui Dumnezeu conform firii lor, dar prin mijlocirea celor dinaintea lor”[1].

Părintele Dumitru Stăniloae a scris despre purificarea, iluminarea şi desăvârşirea îngerilor, precum şi despre mişcarea circulară a acestora în jurul lui Dumnezeu: „Ceata primă din fiecare grup îngeresc, devenind superioară desăvârşirii la care se află, căci îi vede marginile, se purifică de ea. Urcuşul acesta este întreg un urcuş în cunoaşterea lui Dumnezeu şi în desăvârşirea prin participarea tot mai mare la El. Purificarea reprezintă un fel de renunţare apofatică la cunoştinţa ce o are

[1] **Sfântul Dionisie Areopagitul**, *Opere*…, p. 50.

o treaptă, pentru înălţarea la o iluminare şi, ca urmare, la o desăvârşire mai înaltă. Urcuşul acesta se face în spirală în jurul lui Dumnezeu, apropiindu-se tot mai mult de El. Provenită din voia lui Dumnezeu, mintea va fi cu dorirea şi iubirea în jurul Lui, ca în jurul unui centru. Căci nu se unesc cele secundare cu cele dinainte de ele, ci ceea ce se petrece se aseamănă cu un dans circular. Căci cele produse doresc în chip circular să îmbrăţişeze pe cele ce le-au produs, dar numai privindu-le de jur împrejur şi umplându-se de frumuseţea de la El. Fiindcă Dumnezeu este pretutindeni, iar cele ce-L urmează pretutindeni şi voiesc să-L cunoască pururea se bucură de El şi se mişcă prin înţelegere. De altfel toată existenţa creată face o mişcare circulară continuă în jurul lui Dumnezeu, tinzând spre cauza ei. Propriu-zis, un urcuş infinit nici nu poate avea loc în linie suitoare dreaptă, pentru că în această privire cei mai de jos privesc mereu numai la cei mai de sus, nu şi direct la Dumnezeu”[1].

„Mişcarea fiinţelor spirituale este un urcuş care va dura etern, pentru că subiectul creat nu termină niciodată înţelegerea Subiectului absolut. Dar mişcarea aceasta este numită în acelaşi timp stabilitate, căci este o permanentă menţinere în ea. Aceasta este stabilitatea îngerilor. Cum deci stau şi se mişcă? Este evident că stau în jurul lui Dumnezeu, dar se mişcă spre acea iluminare. Căci, deşi acest univers, ca să zicem aşa, se mişcă în cerc, el este şi pururea mobil, şi nemişcat. Este nemişcat ca întreg căci nu se mişcă de la un loc la altul dar este pururea mobil după părţile lui. Aşa trebuie cugetată şi mişcarea circulară cerească. Căci şi ea este statornică într-un chip pururea mobil şi rămâne stabilă, mişcându-se pururea în jurul Aceluiaşi şi căutând acolo, cum nu se întâmplă în mişcarea liniară”[2].

---

[1] **Preotul Profesor Dumitru Stăniloae**, *Teologia Dogmatică…*, pp. 465-466.

[2] **Ibidem**, pp. 468-469.

„Astfel există o dezvoltare treptată a lumii spirituale care nu este numai pasivă, ci implică şi o lucrare proprie. Dar pe de altă parte, fiind consolidată în bine şi în comuniunea cu Dumnezeu, ea este stabilă. Este o continuă urcare din treaptă în treaptă, din slavă în slavă”[1].

„Urcuşul acesta universal este etern. Sfântul Dionisie Areopagitul vede urcuşul acesta realizându-se în formă de spirală în jurul lui Dumnezeu, într-o apropiere continuă de Dumnezeu, ca un fel de «coloană a infinitului», în mişcare de înălţare şi în acelaşi timp de apropiere de Dumnezeu. Mişcarea aceasta eternă se face spre persoanele dumnezeieşti ale Sfintei Treimi, dar în mod special spre Fiul lui Dumnezeu, aşezat ca om pe tronul dumnezeiesc, manifestând prin umanitatea Sa în mod deplin transparent adâncul vieţii şi al judecăţilor Sale”[2].

Episcopul Alexander Golitzin a scris şi el despre mişcarea îngerilor în jurul lui Dumnezeu: „Minţile dumnezeieşti se spune că se mişcă circular când sunt unite cu luminările fără început şi fără sfârşit ale lui Dumnezeu; rectiliniu când înaintează spre pronierea celor inferioare, ducând la capăt direct toate; şi în spirală când, proniindu-le pe cele inferioare, rămân neclintite în identitate horind fără sfârşit în jurul lui Dumnezeu, cauza identităţii”[3].

„Mişcarea îngerilor stă în afara categoriilor timpului şi spaţiului care afectează fiinţele umane supuse exigenţelor şi limitărilor existenţei corporale. Îngerii sunt fiinţele cele mai apropiate de Dumnezeu - nemateriale, necorporale - sunt, pe scurt, lumea inteligibilă. Prin urmare, mişcarea lor ţine pur şi simplu de intelect, căci Dumnezeu nu le mişcă spre cele dumnezeieşti

[1] **Ibidem**, p. 469.
[2] **Ibidem**.
[3] **Episcop Alexander Golitzin**, *Op. cit.*, p. 174.

din afară, ci în mod inteligibil, ele fiind luminate de sfatul preadumnezeiesc dinăuntru printr-o rază pură şi nematerială”[1].

„Nefiind însoţită de complexitate sau ambiguitate, mişcarea îngerilor merge direct spre intelecţiile simple, pentru că fiind liberi de multiplicitatea şi diviziunea materială, îngerii se bucură de o vedere unitară şi atotcuprinzătoare a intelecţiilor divine dincolo de distincţia între cunoscător şi cunoscut, puterea şi activitatea lor inteligentă fiind neîncetat modelată de Intelectul şi Raţiunea divină”[2].

„Mişcarea veşnică a puterilor cereşti nu este pur şi simplu un gen de rotaţie perpetuă în jurul cunoaşterii lui Dumnezeu, ci un urcuş continuu şi o unire tot mai profundă în şi cu Dumnezeul contemplat”[3].

„Darurile, harurile, bunătatea şi iubirea lui Dumnezeu faţă de creaturile Sale raţionale sunt infinite, încât în acest nesfârşit dar de iubire descoperim sensul mişcării perpetue a îngerilor în jurul lui Dumnezeu. De asemenea, suntem datori să ştim că nu poate exista un sfârşit al urcuşului în Dumnezeu, nici cicluri, pentru că orice dorinţă a creaturii după Dumnezeu trebuie să rămână pe veci dorinţă. Ea nu poate fi satisfăcută niciodată, ceea ce înseamnă că în faţa unei Providenţe infinit generoase nu poate afla un capăt al dăruirii de Sine Însuşi a lui Dumnezeu. Îngerii au o dorinţă nemicşorată după Bine, sunt mereu în stare de dorinţă. Desfătarea lor de Dumnezeu, contemplarea lor nu poate fi altceva decât un urcuş neîncetat în cunoaştere, o mişcare perpetuă spre fericire şi unire - deşi acest ultim termen reprezintă deopotrivă, chiar dacă în mod înrudit, o experienţă creată aflată strict vorbind în afara capacităţilor fiinţei create. Aceasta înseamnă că, la rândul ei, fiinţa inteligentă creată, ca microcosmos, este departe de a fi

[1] **Ibidem**.
[2] **Ibidem**, p. 175.
[3] **Ibidem**, p. 176.

o realitate deja împlinită. Este de fapt o deschidere spre divin, un proces continuu de asemănare şi reflectare a darului şi a mişcării lui Dumnezeu, al cărui capăt dispare în ascunzimea infinită a fiinţei Sale”[1].

„Acest urcuş al creaturilor conştiente spre o tot mai intimă relaţie cu Dumnezeu, fără contopire, nu se poate realiza fără o comuniune între creaturi, care are forma ierarhiei”[2].

„Creaturile nu urcă spre Dumnezeu toate deodată prin aceeaşi experienţă a Lui. În acest caz, n-ar avea ce să-şi comunice între ele. Sau în voinţa lui Dumnezeu de a le apropia de El tot mai mult este implicată totodată voinţa de a spori comuniunea între ele, prin comunicările experienţei ce o fac cele mai înaintate în apropierea de Dumnezeu celor mai puţin înaintate. Dar cele mai puţin înaintate nu sunt lipsite nici ele de experienţa lui Dumnezeu, dar văd în treapta mai înaltă la care au ajuns acelea după ce au trecut prin experienţa făcută de cele dinaintea lor, perspectiva ce li se deschide şi lor, dacă imită treapta prin care au trecut acelea. Cele ajunse la treapta iluminării, după ce au trecut prin treapta curăţirii, le conving pe cele de mai jos de ele să se silească cu toată puterea pentru curăţirea lor, ca să ajungă şi ele la iluminarea la care au ajuns acelea prin curăţire”[3].

„Cei mai înaintaţi trăiesc răspunderea de a le comunica şi celor de după ei treapta mai înaltă la care au ajuns în experienţa lui Dumnezeu, prin împlinirea îndatoririlor faţă de treapta de mai jos, iar cei mai de jos trăiesc în iubirea acelora faţă de ei apropierea mai mare a lui Dumnezeu de care s-au împărtăşit aceia. Această înaintare a tuturor în experienţa lui Dumnezeu prin comuniunea întreolaltă este prezentată de Sfântul Dionisie Areopagitul ca o înaintare a tuturor în jurul lui Dumnezeu, în

[1] **Ibidem**, pp. 178-179.
[2] **Sfântul Dionisie Areopagitul**, *Opere*…, p. 61, nota 1.
[3] **Ibidem**.

formă de spirală. Dumnezeu lucrează asupra tuturor pe de o parte în mod direct, dar asupra celor mai înaintaţi spre El de la o distanţă mai mică, iar asupra celor mai puţin apropiaţi de la o distanţă mai mare, ceea ce are ca urmare că lucrează asupra celor mai puţin înaintaţi şi prin cei mai înaintaţi. De aceea este reprezentat ca o coloană ce se înalţă în mijlocul tuturor, cei mai înaintaţi fiind mai apropiaţi de El prin urcuşul în spirală parcurs, iar cei mai puţin înaintaţi cunoscându-L şi ei direct, dar de la o distanţă mai mare, însă fiind atraşi pe drumul în spirală parcurs de ei pentru a se apropia şi ei mai mult de coloana prezenţei dumnezeieşti"[1].

„Dacă toţi s-ar apropia de Dumnezeu aflat numai deasupra tuturor, nu L-ar cunoaşte direct decât îngerii din treapta cea mai înaltă. Dacă fiecare s-ar apropia de Dumnezeu numai în cerc pe poziţia lui proprie, cei mai apropiaţi de Dumnezeu n-ar comunica celor de după ei experienţa lui Dumnezeu, căci nu s-ar afla toţi într-o legătură"[2].

„Cele mai de jos fiinţe raţionale, adică oamenii, sunt şi ei într-o legătură directă cu Dumnezeu, dar într-un grad mai redus. Ei ştiu că Dumnezeu există, printr-o simţire şi o credinţă care le ajută raţiunea să nu vadă un sens în existenţă fără Dumnezeu. Este şi în aceasta o lumină. Dar sunt încă lipsiţi de o simţire mai intensă a prezenţei lui Dumnezeu, de o experienţă mai sigură a Lui. Dar credinţa şi simţirea lor îi ajută să se curăţească de ceaţa patimilor care-i leagă prea mult de senzaţiile trupeşti şi de planul material al lumii. Iar cei ce s-au curăţit în parte de aceste patimi Îl văd pe Dumnezeu într-o anumită lumină şi înaintând în aceasta, ajung la un fel de desăvârşire a vieţii. Însă desăvârşirea îi face să vadă că trebuie să se curăţească şi mai mult de necunoaşterea lui Dumnezeu, ca să înainteze la o nouă treaptă de lumină şi de la

---

[1] **Ibidem**.
[2] **Ibidem**.

ea, la o nouă treaptă de desăvârşire. Însă în această înaintare sunt ajutaţi dincolo de apropierea de Dumnezeu, trăită de ei în mod direct, şi de trăirea experienţei mai înalte a lui Dumnezeu la care au ajuns cei de deasupra lor”[1].

Numărul îngerilor

„Revelaţia dumnezeiască nu determină numărul îngerilor, dar arată că acesta este foarte mare. Sfânta Scriptură vorbeşte despre «*oştiri şi tabere de îngeri*» (Facere 32,1-2), «*mii de mii şi zeci de mii şi miriade de miriade de îngeri*» (Daniel 7,10; Evrei 12,22 şi Apocalipsa 5,11), «*mulţime de oaste cerească*» (Luca 2,13), «*legiuni de îngeri*» (Matei 26,53). Chiar dacă citim în Sfânta Scriptură despre «*miriade de miriade de îngeri*» (Daniel 7,10), nu înseamnă că acesta ar fi numărul puterilor cereşti, ci numai că profetul nu a putut exprima în alt chip un număr mai mare”[2].

Sfântul Dionisie Areopagitul a scris: „Acest lucru îl socotesc că este demn de un comentar al gândirii, că tradiţia despre îngeri, din Scriptură, spune că ei sunt mii de mii (milioane) sau zeci de mii de zeci de mii (miliarde), întorcând în cerc şi în mulţimi cele mai mari numere pe care le avem şi prin aceasta arătând clar ordinele, pentru noi de nenumărat, ale fiinţelor cereşti. Căci sunt multe fericitele oştiri ale minţilor mai presus de lume, întrecând slaba şi redusa raţiune a numerelor noastre materiale. Fiindcă numărul lor nu poate fi definit prin primire de cunoştinţă decât numai de înţelegerea şi ştiinţa lor mai presus de lume şi cerească, dăruită lor cu îmbelşugare de Dumnezeu”[3].

„Sfântul Ioan Gură de Aur vorbeşte de popoare infinite de puteri netrupeşti, ale căror mii nu le poate număra nimeni, iar

---

[1] **Ibidem**, pp. 61-62, nota 1.
[2] **Pr. Dr. Iulian Gheţu**, *Op. cit.*, p. 30.
[3] **Preotul Profesor Dumitru Stăniloae**, *Teologia Dogmatică…*, p. 442.

Clement Alexandrinul presupune că îngerii sunt în număr infinit. Infinitatea însă nu înseamnă lipsa oricărei limite a numărului lor, ci neputinţa pentru oameni de a ajunge vreodată la capăt în numărarea lor. Sfântul Dionisie Areopagitul a scris în acest sens că fiinţele cereşti sunt aşa de numeroase şi de desăvârşite, că numai Cel ce susţine rânduiala lor le poate şti"[1].

În concluzie, „numărul îngerilor este atât de mare, că nu poate fi cunoscut prin numărare de către noi"[2].

Îngerii sunt foarte mulţi şi depăşesc numerele noastre materiale, de aceea nu putem şti câţi sunt. Pornind de la parabola rostită de Domnul Hristos: „*Care om dintre voi, având o sută de oi şi pierzând din ele una, nu lasă pe cele nouăzeci şi nouă în pustie şi se duce după cea pierdută, până ce o găseşte?*" (Luca 15,4), unii Sfinţi Părinţi au afirmat că cele nouăzeci şi nouă de oi sunt îngerii, iar oaia cea pierdută suntem noi[3]. Deci numărul îngerilor este mult mai mare decât al oamenilor.

Acest număr este tot timpul constant, pentru că îngerii nu au gen şi nu se înmulţesc, nici nu se împuţinează, pentru „că nu sunt muritori"[4].

Numărul mare al îngerilor „arată măreţia negrăită a lui Dumnezeu, pe când o creaţie săracă, ce ar putea fi cuprinsă în numerele omeneşti, ar fi un semn al mărginirii puterii lui Dumnezeu"[5].

„Numai Dumnezeu ştie câte ordine îngereşti sunt. Nouă ni s-au descoperit trei triade, de câte trei trepte. S-ar putea ca, aşa cum vor veni la existenţă pentru veci miliarde de oameni, să existe şi miliarde de îngeri, de ipostasuri conştiente netrupeşti,

---

[1] **Ibidem**, p. 443.
[2] **Sfântul Dionisie Areopagitul**, *Opere*…, p. 69, nota 33.
[3] *Filocalia*…, vol. V, p. 113.
[4] **Sfântul Ioan Damaschin**, *Op. cit.*, p. 47.
[5] **Sfântul Dionisie Areopagitul**, *Opere*…, p. 69, nota 33.

pentru a cuprinde cât mai multe din înţelesurile şi formele de iubire ale lui Dumnezeu cel infinit şi pentru ca pe măsură ce vin noi şi noi oameni la existenţa pentru veci, să-i aibă în grija lor prietenească alţi şi alţi îngeri apropiaţi spiritual de unicitatea fiecăruia. În planul nevăzut din jurul nostru pot fi minţi imposibil de numărat, care să-L înţeleagă pe Dumnezeu cel mai mult, să-L laude în comun şi să se intereseze de noi. Dumnezeu nu a adus în existenţă o lume văzută şi nevăzută săracă. Precum nu putem da de marginile lumii văzute, aşa nu putem da nici de marginile celei nevăzute, cu atât mai valoroase, care contribuie la îmbogăţirea noastră spirituală din Dumnezeu, infinitul luminii şi al înţelesurilor. Puterile îngereşti îşi comunică trăirea mereu sporită a lui Dumnezeu şi bucuria de El - cum ne-o comunicăm şi noi - şi care este cu atât mai bogată, cu cât suntem mai mulţi cei ce ne-o comunicăm”[1].

„În privinţa numărului îngerilor, observând aserţiunile unor Sfinţi Părinţi asupra acestui subiect, Părintele Profesor Dumitru Stăniloae ne spune că doar Dumnezeu are posibilitatea să cuprindă numărul îngerilor. Ordinea, sau ordinele fiinţelor spirituale, trebuie să fie în număr ce depăşeşte puterea noastră de cuprindere, pentru a-şi comunica în moduri indefinite de reflectare, participare şi înţelegere, cunoştinţa existenţei supreme a lui Dumnezeu şi pentru ca aceste moduri să le comunice şi oamenilor, cum şi oamenii le-o comunică îngerilor pe a lor. Volumul şi varietatea cunoaşterii creşte nemăsurat mai mult prin această sobornicitate angelo-umană”[2].

Comentând un text al Sfântului Dionisie Areopagitul, Sfântul Maxim Mărturisitorul a scris că „îngerii înşişi ştiu prin primire de cunoştinţă, nu matematic, hotarele lor, întrucât câtimea numărului fiinţelor cereşti îl ştiu numai cei luminaţi de

---

[1] **Ibidem**, p. 65, nota 12.
[2] **Pr. Dr. Iulian Gheţu**, *Op. cit.*, pp. 275-276, nota 414.

Dumnezeu. Ei nu se pot număra, ci ştiu în general de numărul lor numai de la Dumnezeu”[1].

De asemenea, demn de remarcat este faptul că „varietatea îngerilor este tot aşa de mare ca şi între popoarele lumii văzute, sau cu mult mai mare. Sfântul Ioan Gură de Aur zice în acest sens: Există îngeri, arhangheli, tronuri, domnii, începătorii, puteri. Totuşi mulţimile cereşti nu sunt acelea, ci şi popoare infinite, rase negrăite, pe care niciun cuvânt nu le poate înfăţişa, pentru care există între ele numiri care vor fi cunoscute în viitor şi care nu sunt cunoscute în prezent. Sfinţii Părinţi vorbesc de varietatea infinită a puterilor spirituale. În această infinitate se manifestă bogăţia infinită a imaginaţiei şi a puterii lui Dumnezeu. În lauda acestei mulţimi infinite de duhuri se vesteşte slava infinită a lui Dumnezeu”[2].

Îngerii Îl văd pe Dumnezeu în mod direct

Sfântul Apostol Pavel a scris că „*Dumnezeu locuieşte întru lumină neapropiată*” (I Timotei 6,16), de aceea Sfântul Isaac Sirul a întrebat retoric: «Unde este Acela al Cărui locaş este întunericul, care orbeşte ochii serafimilor?»[3].

Îngerii Îl văd pe Dumnezeu în mod direct, nemijlocit de ceva material, cum vedem noi, oamenii. Dar nici ei nu Îl văd pe Dumnezeu aşa cum este El, ci cât pot ei cuprinde. Fiinţa lui Dumnezeu le este necunoscută şi îngerilor.

Primele cete îngereşti primesc direct de la Dumnezeu iluminările Lui. Celelalte cete primesc iluminările şi darurile lui Dumnezeu prin intermediul cetelor superioare lor. De exemplu

---

[1] **Sfântul Dionisie Areopagitul**, *Opere*…, p. 57.

[2] **Preotul Profesor Dumitru Stăniloae**, *Teologia Dogmatică*…, p. 443.

[3] *Filocalia sfintelor nevoinţe ale desăvârşirii,* volumul X, traducere, introduceri şi note de Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, Editura Institutului Biblic şi de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, Bucureşti, 1981, p. 405.

soarele luminează cu toată lumina sa norii, dar cei de sub nori văd doar ce trece de aceştia. Aceasta se întâmplă pentru că nu pot primi toţi îngerii aceeaşi cunoştinţă, cei din cetele de jos nefiind capabili să se umple de Dumnezeu ca şi cetele de sus.

Hrana îngerilor

Sfântul Ioan Damaschin a scris că „îngerii Îl văd pe Dumnezeu atât cât le este cu putinţă şi aceasta este hrana lor"[1]. Un părinte al Bisericii a afirmat că „hrana îngerilor este lumina dumnezeiască"[2], iar în altă parte citim că „rugăciunea este pâinea îngerilor"[3].

În Psalmi scrie că „*Domnul le-a dat poruncă norilor de deasupra şi porţile cerului le-a deschis şi peste iudei a plouat mană să mănânce, şi pâine cerească le-a dat. Pâine îngerească a mâncat omul, hrană le-a trimis din destul*" (Psalmul 77,23-25), de aceea Sfântul Iustin Martirul şi Filosoful „socoteşte că îngerii se hrănesc cu mană"[4]. „Deşi îngerii din cer nu au o hrană asemănătoare cu aceea de care ne folosim noi, oamenii, căci despre mană, cu care s-au hrănit evreii în deşert, Scriptura zice că ei au mâncat «pâine îngerească», aş putea spune că atunci cuvântul, care afirmă că ei au mâncat, grăieşte tot aşa cum grăim şi noi atunci când spunem despre foc că a înghiţit totul. Cu toate acestea, noi nu înţelegem câtuşi de puţin că îngerii au mâncat mestecând cu dinţii şi cu măselele. Aşa că şi aici nu este nicio încurcătură, dacă ne-am arăta câtuşi de puţin cunoscători ai limbajului figurat"[5].

---

[1] **Sfântul Ioan Damaschin**, *Op. cit.*, p. 48.

[2] *Filocalia sfintelor nevoinţe ale desăvârşirii,* volumul VIII, traducere, introduceri şi note de Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, Editura Institutului Biblic şi de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, Bucureşti, 1979, p. 334, nota 658.

[3] *Filocalia…*, vol. X, p. 496, nota 600.

[4] **Pr. Dr. Iulian Gheţu**, *Op. cit.*, p. 88.

[5] **Ibidem**, p. 88, nota 124.

„Dacă în Înţelepciunea lui Solomon 16,20 şi în Psalmul 77,25 citim că mana este numită «hrană îngerească» sau «pâine îngerească», aceasta se spune nu pentru a arăta că îngerii mănâncă, ci pentru a exprima numai superioritatea şi originea supranaturală a manei”[1].

Sfântul Serafim al Dmitrovului a scris: „Ce-i drept, puterile cereşti simt foame şi sete, însă nu foamea noastră dureroasă, nu setea noastră chinuitoare. Foamea lor este nevoia neîncetată de a se sătura cu dulceaţa contemplării frumuseţii dumnezeieşti, cu dulceaţa cunoaşterii înţelepciunii veşnice, a săturării cu singura Pâine Vie”[2].

„Îngerii din ceruri se hrănesc din belşug, şi tot vor, iar şi iar, să se sature cu dulceaţa contemplării Dumnezeirii. Ce foame înaltă, cu adevărat cerească, preafericită! Îngerii sunt cuprinşi şi de sete, însă de o sete tot cerească şi fericită - de setea împărtăşirii tot mai strânse cu Dumnezeu, a pătrunderii de Dumnezeire, a luminării de către Sfânta Treime. Setea lor este năzuinţa neîncetată spre Dumnezeu”[3].

Îngerii nu cunosc fiinţa lui Dumnezeu

„Puterile cereşti locuiesc în cer şi au un singur lucru de făcut: să Îl laude pe Dumnezeu şi să slujească voinţei lui dumnezeieşti”[4], dar cu toate acestea, „există numeroase texte biblice în care se spune că îngerii nu cunosc adâncurile fiinţei dumnezeieşti (I Corinteni 2,11), nici tainele lui Dumnezeu (Efeseni 3,9-10 şi I Petru 1,12), nici gândul Lui (Romani 11,34)”[5].

---

1 **Pr. Prof. Athanase Negoiţă**, *Op. cit.*, p. 112, nota 132.
2 **Sfântul Serafim al Dmitrovului**, *Op. cit.*, p. 16.
3 **Ibidem**.
4 **Sfântul Ioan Damaschin**, *Op. cit.*, p. 48.
5 **Părintele Daniel de la Rarău**, *Op. cit.*, p. 3.

Sfântul Grigorie de Nazianz a scris că „deşi puterile cereşti laudă măreţia dumnezeiască şi contemplă veşnic slava divină nu pot cunoaşte natura Sfintei Treimi, care rămâne dincolo de îngeri, căci orice fiinţă, cerească sau supracerească, chiar dacă ar fi mai înaltă decât oamenii prin natura sa şi apropierea de Dumnezeu, rămâne mai departe de Dumnezeu şi de înţelegerea Lui desăvârşită decât este faţă de oameni”[1], „deoarece cunoaşterea lui Dumnezeu după fiinţă şi ipostas nu este cu putinţă în niciun fel nimănui, fiind la fel de inaccesibilă tuturor îngerilor şi oamenilor”[2].

Astfel, „îngerii înşişi nu ajung la cunoştinţa de Dumnezeu, care este mai presus de firea lor”[3].

Sfântul Ioan Gură de Aur a scris: „Dacă cineva - de-ar fi cu putinţă - s-ar urca în primul cer şi i-ar privi pe îngerii care se găsesc acolo şi dacă, apropiindu-se de ei, i-ar întreba cum L-a născut Dumnezeu Tatăl pe Fiul Său, probabil că aceştia i-ar răspunde: «Deasupra noastră avem îngeri mai mari; întreabă-i pe aceia. Urcă-te la al doilea cer, ajungi chiar la al treilea, iar de poţi, la începătorii, la stăpânii, la domnii şi tronuri; chiar dacă ar ajunge cineva până la aceia, lucru cu neputinţă, nici ei nu vor spune ceva, căci nici ei nu ştiu”[4].

În altă parte, Sfântul Ioan Gură de Aur a scris: „Să-i lăsăm pe Sfântul Pavel şi pe profeţi şi să ne urcăm la ceruri. Poate că acolo va şti careva ce este fiinţa lui Dumnezeu. Dar chiar de-am găsi pe cineva care să o ştie, aceasta nu are nicio legătură cu noi, pentru că deosebirea între îngeri şi oameni este mare. Totuşi, ca să cunoşti pe deplin că nici acolo, în ceruri, nicio putere zidită nu ştie aceasta, să-i asculţi pe îngeri. Ce vrei să spui? Îngerii în

---

[1] **Bogdan Tătaru-Cazaban**, *Op. cit.*, p. 54.
[2] *Filocalia...*, vol. II, p. 205.
[3] *Filocalia...*, vol. VII, p. 300, nota 78.
[4] **Bogdan Tătaru-Cazaban**, *Op. cit.*, p. 55.

ceruri vorbesc despre fiinţa lui Dumnezeu? Discută ei, îngerii, despre ea? Nicidecum! Dar atunci, ce vrei să spui? Vreau să spun că ei Îl slăvesc pe Dumnezeu, Îi înalţă neîncetat cântări tainice de biruinţă, cu multă frică. Unii spun: «*Binecuvântată fie slava Domnului în locul Său!*» (Iezechiel 3,12), alţii zic: «*Aliluia! (Lăudaţi pe Domnul!). Mântuirea şi slava şi puterea sunt ale Dumnezeului nostru!*» (Apocalipsa 19,1), iar serafimii spun: «*Sfânt, Sfânt, Sfânt este Domnul Atotţiitorul, plin este tot pământul de slava Sa!*» (Isaia 6,3 şi Apocalipsa 4,8), şi îşi întorc ochii, că nu pot să sufere pogorământul lui Dumnezeu"[1].

„Sfântul Ioan Gură de Aur insistă asupra acestei relaţii dintre Dumnezeu, care Se arată în aşa fel încât să poată fi văzut de creaturile Sale spirituale, dar nu aşa cum este în El Însuşi, în natura Sa, şi incapacitatea îngerilor de a privi această manifestare, de a primi intensitatea acestui pogorământ. Însă nu doar natura lui Dumnezeu le rămâne ascunsă puterilor cereşti, ci şi voinţa Sa, pe care, deşi aflaţi în apropierea tronului, ei o cunosc, în mod paradoxal, contemplând providenţa, grija faţă de oameni şi lucrarea lui Dumnezeu în lume, mai ales ca efect al întrupării Fiului lui Dumnezeu"[2].

„Preaînţeleptele şi preaînaltele puteri cereşti arată şi prin înfăţişare în chip clar că faţa lui Dumnezeu nu este îngăduit să fie văzută de cineva. Căci firea (natura) cea mai presus de toată mintea nu poate fi văzută şi locuieşte într-o lumină neapropiată. Cu toate acestea, potrivit Sfântului Chiril al Alexandriei, îngerii participă la strălucirea naturii divine, iar această participare este asemănătoare reflectării luminii care pătrunde cu strălucirea sa ceea ce întâlneşte. Mai târziu Diadoh al Foticeei avea să spună că îngerii înalţă imnuri cu frică şi cu cutremur, orbiţi de lumina slavei

[1] **Ibidem**.
[2] **Ibidem**, pp. 56-57.

care-L ascunde pe Dumnezeu de la faţa lor, pentru că nimeni, nici măcar puterile cereşti, nu ştiu unde este Dumnezeu"[1].

Un părinte al Bisericii a scris că „Dumnezeu Se dăruieşte pe Sine şi îndumnezeieşte cu adevărat, însă, fiind El însuşi darul îndumnezeitor, transcende totodată toate relaţiile în care intră, Îşi dăruieşte lucrările sau puterile**,** dar nu fiinţa Sa"[2].

„Într-una dintre scrierile sale cele mai importante pentru problematica angelologiei, Sfântul Ioan Gură de Aur susţine inaccesibilitatea şi incognoscibilitatea fiinţei divine chiar şi pentru îngeri, cunoaşterea lui Dumnezeu fiind posibilă doar prin pogorământ: Dar, ca să afli că nu numai oamenii, ci şi puterile cele de sus nu se pot apropia de fiinţa lui Dumnezeu, ascultă ce spune prorocul Isaia: «*L-am văzut pe Domnul şezând pe un tron înalt şi măreţ; şi casa Lui era plină de slavă. Serafimi şedeau împrejurul Său; fiecare avea câte şase aripi: cu două îşi acopereau faţa, cu două îşi acopereau picioarele şi cu două zburau*» (Isaia 6,1-2). Spune-mi, pentru ce pricină serafimii îşi acoperă feţele şi pun înainte aripile? Pentru care altă pricină dacă nu pentru aceea că nu pot suferi fulgerul care iese de la tronul lui Dumnezeu, şi sclipirile acelea? Aceasta cu toate că serafimii nu văd lumina curată, nici însăşi fiinţa preacurată a lui Dumnezeu, ci cele ce văd este un pogorământ. Dar ce este pogorământul? Atunci când Dumnezeu nu Se arată aşa cum este El, ci Se arată atât cât este în stare să-L vadă cel ce poate, când îşi potriveşte arătarea feţei Lui pe măsura slăbiciunii celor ce-L văd"[3].

„Membrii ierarhiei cereşti nu-L cunosc pe Dumnezeu după natura Lui, ci din puterile Sale şi, totodată, din însăşi rânduiala ansamblului fiinţelor. Prin urmare, ordinea ierarhiei oferă fiinţelor

---

[1] **Ibidem**, pp. 57-58.
[2] **Episcop Alexander Golitzin**, *Op. cit.*, pp. 83-84.
[3] **Bogdan Tătaru-Cazaban**, *Op. cit.*, pp. 204-205.

înţelegătoare şi raţionale posibilitatea cunoaşterii contemplative a lui Dumnezeu. Ştiinţa ierarhică se împlineşte, deci, şi prin contemplarea ordinii ierarhice”[1].

„Puterile cereşti nu cunosc ce este Dumnezeu în fiinţa Lui, dar şi cel mai de jos dintre îngeri are mai multă cunoştinţă despre Dumnezeu decât Sfinţii Apostoli şi decât toţi teologii Bisericii”[2], pentru că „teologul cel mai înalt este mai mic decât cel mai de pe urmă dintre îngeri”[3].

În concluzie la cele afirmate, un părinte al Bisericii a scris: „Pentru micimea noastră, atâta cât cunoaştem din măreţia nemăsurată şi de necuprins a lui Dumnezeu este totuşi enorm, căci este foarte important faptul «că ştim că este», chiar dacă nu ştim «ce este»”[4].

Pornind de la afirmaţia Sfântului Apostol Pavel: „*O, adâncul bogăţiei şi al înţelepciunii şi al ştiinţei lui Dumnezeu! Cât sunt căile Lui de necercetat şi judecăţile Sale de nepătruns! Căci cine a cunoscut gândul Domnului sau cine a fost sfetnicul Lui?*” (Romani 11,33-34), un părinte al Bisericii a întrebat retoric: „Care dintre îngeri sau oameni ar putea cunoaşte judecăţile proniei lui Dumnezeu numai prin puterea firii?”[5]. Și tot el a răspuns: acest lucru este cu neputinţă, fiindcă „din Dumnezeu se revarsă tăcere peste îngeri. Pe de o parte, puterile cereşti nu pot cunoaşte gândurile lui Dumnezeu, iar pe de altă parte, pentru că El este atât de minunat, îngerii nu pot exprima ceea ce simt în preajma Lui. Numai cei ce sunt departe de un lucru minunat pot vorbi despre el”[6].

---

[1] **Preot Daniel Pupăză**, *Op. cit.*, p. 271.
[2] **Petru Florea**, *Op. cit.*, p. 51.
[3] *Filocalia…*, vol. II, p. 238.
[4] **Preot Acad. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae**, *Sfânta Treime…*, p. 18.
[5] *Filocalia…*, vol. X, p. 420, nota 534.
[6] **Ibidem**, p. 405, nota 503.

Cum Îl cunosc îngerii pe Dumnezeu?

Citând un pasaj din Vechiul Testament, Sfântul Grigorie Palama a scris: „«*Nimeni n-a trăit cu adevărat, care să fi văzut sau să fi arătat cu graiul fiinţa sau firea lui Dumnezeu*» (Ieremia 23,18). Şi nu numai nimeni dintre oameni, dar nici dintre îngeri. Căci chiar şi serafimii cei cu şase aripi, îşi acoperă feţele cu aripile înaintea luminii covârşitoare ce iese de la tronul lui Dumnezeu (Isaia 6,2). Deci de vreme ce suprafiinţa lui Dumnezeu nu a fost văzută niciodată de nimeni, este adevărat cuvântul scris de Sfântul Apostol Ioan: «*Am văzut slava Lui*» (Ioan 1,14), fiindcă el, împreună cu fratele său Iacov şi cu Apostolul Petru au văzut slava lui Dumnezeu când au fost cu Domnul Hristos în Muntele Taborului”[1].

„Sfinţii îngeri stau într-o permanentă comuniune cu Dumnezeu. Ei au cunoştinţă despre Dumnezeu nu prin sonoritatea cuvintelor, ci prin prezenţa în ei a Însuşi Adevărului imuabil, care este Cuvântul, Fiul Unul-Născut al lui Dumnezeu, pe care Îl cunosc astfel împreună cu Tatăl şi cu Duhul Sfânt. Ei văd că Sfânta Treime este inseparabilă, că în Ea, persoanele distincte sunt fiecare o substanţă şi că totuşi cele trei persoane împreună nu sunt trei dumnezei, ci un singur Dumnezeu. Îngerii cunosc toate acestea mai bine decât ne cunoaştem noi pe noi înşine. Ei cunosc orice creatură în Înţelepciunea lui Dumnezeu, ca în arta potrivit căreia a fost făcută. Prin urmare, la rândul lor, ei se cunosc mai bine în Cuvântul lui Dumnezeu, decât în ei înşişi, fără ca aceasta să însemne că nu se cunosc şi în ei înşişi, căci au fost creaţi şi sunt una cu Cel care i-a creat”[2].

De asemenea, „puterile cereşti Îl cunosc pe Fiul lui Dumnezeu ca Obârşia, Cauzatorul şi Creatorul lor, şi cele despre întruparea Sa li s-au făcut cunoscute întâi îngerilor, cum arată cele

---

[1] *Filocalia...*, vol. VII, p. 515.

[2] **Pr. Dr. Iulian Gheţu**, *Op. cit.*, pp. 213-214.

întâmplate cu arhanghelul Gavriil, care a aflat cele despre Sfântul Ioan Botezătorul şi le-a vestit preotului Zaharia în templu şi a binevestit şi Sfintei Fecioare Maria că va zămisli pe Dumnezeu Cuvântul, care se va întrupa de la Duhul Sfânt. Iar Gavriil nu este dintre puterile cele mai înalte, ci dintre cele mai de jos”[1].

Sfântul Grigorie Palama a scris: „Fiinţa Lui Dumnezeu rămâne neatinsă de orice creatură. Este posibilă doar o împărtăşire de darul luminii inteligibile, cu mintea total eliberată de orice patimă. Când va înceta orice putere de cunoaştere, atunci Dumnezeu Se va face văzut şi cunoscut în mod direct prin puterea Duhului Său”[2].

„Dacă soarele face parte dintre cele sensibile, Dumnezeu este dincolo nu numai de cele sensibile, ci este mai presus şi de cele inteligibile. El le este transcendent şi acelora. El nu poate fi cunoscut nici prin lucrarea minţii, sau prin înţelegerea naturală, ci numai prin lucrarea sau prin lumina Lui devenită proprie îngerilor”[3].

„Dumnezeu Se cunoaşte pe Sine în fiinţa Sa cea fericită; iar pe cele făcute de El din înţelepciunea Sa, prin care şi în care a făcut toate. Dar sfintele puteri Îl cunosc pe Dumnezeu prin participare, El fiind deasupra participării; iar cele făcute de Dumnezeu le cunosc prin perceperea aspectelor şi a sensurilor din ele”[4].

„Printre slujirile divine sunt mai multe trepte şi de aceea, nimic nu se opune faptului ca îngerii, care sunt inegali, să fie trimişi nemijlocit spre slujiri mai înalte iar cei inferiori la cele mai de jos. Toţi pot să-L vadă pe Dumnezeu, dar nu toţi îngerii pot percepe tainele misterelor divine cu aceeaşi limpezime

---

[1] **Petru Florea**, *Op. cit.*, p. 51.
[2] **Pr. Dr. Iulian Gheţu**, *Op. cit.*, p. 230.
[3] *Filocalia…*, vol. VII, p. 471, nota 80.
[4] *Filocalia…*, vol. II, p. 106.

a esenţei divine, ci doar cei superiori, care le vestesc celor inferiori. În această privinţă, numai despre cei superiori, din prima ierarhie, se spune că stau înaintea lui Dumnezeu. Despre ei Sfântul Dionisie Areopagitul spune că le este propriu să fie luminaţi nemijlocit de Dumnezeu”[1].

„Dumnezeu îşi dezvăluie voinţa în faţa îngerilor superiori, iar aceştia, la rândul lor, îi consacră pe ceilalţi. În felul acesta, tainele Domnului urmează în ordine descendentă de la serafimi la îngeri, şi fiecare ierarhie inferioară este consacrată numai în acele cunoştinţe pe care este capabilă să le cuprindă la nivelul respectiv al dezvoltării sale spirituale”[2].

„Cunoaşterea pe care o au îngerii, prin participare la viaţa intratreimică, este superioară aceleia pe care o au oamenii. Această cunoaştere este participativă şi nemijlocită de ceva material. Ca spirite simple şi fără prihană, îngerii se bucură direct de vederea lui Dumnezeu şi contemplă ideile divine, printr-o cunoaştere simplă, spirituală, asemănătoare, pe cât este posibil, cu modul cunoaşterii divine”[3].

Îngerii se cunosc pe ei înşişi

„Îngerii şi cele nemateriale pătrund una în alta fără să se confunde şi se retrag. Îngerii se învârtesc în jurul lor, nu într-o învârtire trupească, ci supralumească şi spirituală şi ieşind din sine înşişi spre înţelegere, se întorc în sine, neieşind din sine prin împrăştiere şi separare. Aceasta o dau de înţeles roţile cu mulţi ochi de la profetul Iezechiel”[4].

„Minţile dumnezeieşti (îngerii) se înţeleg pe ele însele şi pe cele superioare şi inferioare şi rămân în ele însele când

[1] **Pr. Dr. Iulian Gheţu**, *Op. cit.*, p. 228.
[2] **Părintele Rodion**, *Op. cit.*, p. 24.
[3] **Pr. Dr. Iulian Gheţu**, *Op. cit.*, p. 160.
[4] **Petru Florea**, *Op. cit.*, p. 50.

lucrează ale lor, unite cu înţelesurile lor. Par că înaintează spre cele exterioare când cugetă la cele superioare şi la cele inferioare şi aşa urcă, pe cât se poate, la înţelegerea Cauzatorului tuturor. Astfel minţile dumnezeieşti înţelegând, se unesc în chip conştient cu cele înţelese, căci înţelegând, prin cunoştinţă se unesc cu cel cunoscut şi înţeles. Astfel această minte înţelegând se încovoaie spre sine nerisipindu-se în afara sa şi se uneşte cu sine prin cele ce le-a întors spre sine însăşi"[1].

„Mişcarea lor este aceeaşi mişcare, ca una ce este neschimbată şi nemutată, fiind la fel. Iar mişcările sunt socotite lucrări neîncetate referitoare la înţelesuri"[2].

„Toate fiinţele cereşti tind în sus şi se întorc în chip neclintit spre ele însele, păzind cele ce le sunt proprii, şi comuniunea cu cele de după ele le este mijloc de împărtăşire a lor de puterea providenţiatoare, chiar dacă aceste calităţi sunt proprii unora în grad mai înalt şi în întregime, iar altora în parte şi în grad inferior"[3].

Îngerii nu au glas, ci comunică cu mintea, în tăcere

„Îngerii nu au glas material, ci cu mintea lor Îi aduc lui Dumnezeu doxologie neîncetată. Aceasta este lucrarea lor. Ei îi este închinată toată fiinţa lor"[4].

De vreme ce „din Dumnezeu se revarsă tăcere peste îngeri"[5], „puterile îngereşti comunică în oarecare fel măreţia dumnezeiască prin tăcerea lor grăitoare uimită, sau prin glasul tăcut"[6]. Astfel, „ei nu au nevoie de limbă şi de auz, ci îşi transmit unii altora propriile lor gânduri şi hotărâri fără să rostească un cuvânt"[7].

---

[1] **Ibidem**.
[2] **Ibidem**.
[3] **Sfântul Dionisie Areopagitul**, *Opere…*, p. 35.
[4] *Filocalia…*, vol. VIII, p. 552.
[5] *Filocalia…*, vol. X, p. 405, nota 503.
[6] **Ibidem**, p. 345, nota 424.
[7] **Sfântul Ioan Damaschin**, *Op. cit.*, p. 47.

În ceea ce priveşte comunicarea îngerilor, renumitul poet Dante Alighieri a scris: „Existenţa limbajului devine cu atât mai superfluă cu cât îngerii se cunosc unii pe alţii privindu-se în oglinda divinităţii, ceea ce înseamnă o reducţie in divinis a problemei cunoaşterii angelice şi, implicit, a limbajului. Contemplarea neîncetată a lui Dumnezeu este actul prin care se asigură în chip desăvârşit cunoaşterea de către fiecare înger a tuturor celorlalţi. Dintre toate făpturile câte sunt, numai omului i-a fost dat să vorbească, fiindcă numai lui i-a fost de trebuinţă. Nu le-a fost de trebuinţă îngerilor, nici făpturilor mai prejos de om. Lor degeaba le-ar fi fost dată vorbirea, iar Dumnezeu se fereşte să facă ceva degeaba. Într-adevăr, dacă cercetăm lucrurile în adânc, ca să înţelegem ce anume urmărim atunci când vorbim, se arată limpede că nimic altceva nu urmărim decât să dezvăluim altora gândul minţii noastre. Iar îngerii, pentru a-şi face cunoscute gândurile lor luminate, au o putere a minţii foarte iute şi tainică, datorită căreia îşi dezvăluie în întregime gândul unul altuia, fie de-a dreptul, fie doar prin mijlocirea acelei oglinzi foarte strălucitoare, în care toţi sunt arătaţi în marea lor frumuseţe şi în care toţi se oglindesc. Aşa fiind, este vădit că nu au avut nevoie de semnele vorbirii”[1].

„Pentru a ilustra limbajul îngerilor, Toma de Aquino face o comparaţie referitoare la relaţia dintre voinţă şi intelect. Voinţa mişcă intelectul spre lucrarea sa, spune autorul. Iar inteligibilul se află în intelect în trei feluri: în primul rând, în mod obişnuit, sau în conformitate cu memoria, după cum spune Fericitul Augustin; apoi ca în actul considerat sau conceput; apoi în relaţie cu altul. Este limpede că de la primul grad, la al doilea, inteligibilul este transferat prin intermediul voinţei. De aceea, în definirea dispoziţiei, se vorbeşte despre ceva pe care cineva îl foloseşte când vrea. Însă în mod asemănător, el este transferat în al treilea grad

[1] **Bogdan Tătaru-Cazaban**, *Op. cit.*, pp. 128-129.

prin voinţă. Căci prin voinţă, un concept al minţii este orânduit pentru altul, bunăoară, fie ca să se producă ceva, fie ca să fie dezvăluit altuia. Însă când mintea se întoarce la considerarea în act a ceea ce are în dispoziţie, cineva îşi vorbeşte sieşi, căci însuşi conceptul interior minţii se numeşte cuvânt. Dar datorită faptului că conceptul minţii angelice este orânduit spre a fi dezvăluit altuia prin voinţa îngerului însuşi, conceptul minţii unui înger se face cunoscut altuia şi în acest fel vorbeşte un înger altuia. Căci a vorbi altuia nu este nimic altceva decât a dezvălui altuia conceptul minţii. Nu există impedimente de înţelegere şi dezvăluire a unui concept anume. Spre deosebire de om, îngerul nu are nevoie de voce externă, ci uzează de cea interioară, dată de virtutea îngerului, iar însăşi virtutea îngerului, prin care îşi dezvăluie conceptul său, este numită metaforic limba îngerilor. Îngerul dă posibilitatea de a i se atrage atenţia printr-o virtute inteligibilă"[1].

„Vorbirea îngerului este o operaţie intelectuală, abstrasă locului şi timpului, iar în ceea ce este cu totul abstras locului şi timpului, nu operează nimic, nici deosebirea de timp, nici depărtarea de loc. Deci pentru vorbirea îngerului, depărtarea de loc nu produce niciun impediment. Distanţa locală nu împiedică un înger a-l vedea pe un altul şi astfel nici nu îl împiedică să perceapă ce este ordonat în acela în privinţa lui, asemeni să îi perceapă vorbirea. Strigătul unul către altul al îngerilor de la Isaia 6,3 nu este cauzat de distanţa locală, ci semnifică mărimea lucrului spus, importanţa lui, în speţă, măreţia Sfintei Treimi"[2].

„Noi, oamenii, exprimăm raţionalul prin organul limbii şi prin forme fonetice, producând vibraţii ale aerului prin dialog, şi cuvântul se mută de la noi la urechile celor ce ascultă, de la trup la trup. Dar în împărăţia cerurilor nu este aşa, ci îngerii fiind lipsiţi de trupuri înaintează unii către alţii şi se îndepărtează recunoscând

[1] **Pr. Dr. Iulian Gheţu**, *Op. cit.*, pp. 220-221.
[2] **Ibidem**, p. 221.

gândurile unii altora mai clar decât prin orice cuvânt, conversând între ei şi transmiţând cuvintele unii altora în tăcere”[1].

Îngerii le sunt superiori oamenilor

„Prin natura lor, îngerii le sunt superiori oamenilor, conform afirmaţiei psalmistului David preluate de Sfântul Apostol Pavel: «*Ce este omul, că-Ţi aminteşti de el? Sau fiul omului, că-l cercetezi pe el? Micşoratu-l-ai cu puţin faţă de îngeri, cu slavă şi cu cinste l-ai încununat şi l-ai pus peste lucrul mâinilor Tale, pe toate le-ai supus sub picioarele lui*» (Psalmul 8,4-6)”[2].

„Cu privire la natură şi fiinţă, îngerii apar ca fiinţe spirituale, înarmate cu cunoştinţă şi voinţă, ca şi spiritul omului, totuşi cu diferenţa că ei posedă aceste puteri într-un grad mai înalt decât omul. Înţelepciunea lor este un ideal pentru înţelepciunea omenească, după cum i-a zis femeia din Tecoa regelui David: «*Domnul meu, regele, este aşa de înţelept, ca un înger al lui Dumnezeu, căci el cunoaşte toate cele de pe pământ*» (II Regi 14,20). Profeţii erau instruiţi de îngeri. În psalmi citim despre marea putere cu care sunt înzestraţi îngerii: «*Binecuvântaţi pe Domnul, voi, toţi îngerii Lui, cei puternici în tărie, care-I împliniţi cuvântul şi auziţi glasul cuvintelor Lui. Binecuvântaţi pe Domnul, voi, toate puterile Lui, slujitorii Lui, care faceţi voia Lui*» (Psalmul 102,20-21)”[3].

„Îngerii sunt puternici şi gata spre a îndeplini voia lui Dumnezeu. Prin iuţeala firii lor ei se găsesc îndată pretutindeni unde ar porunci voinţa dumnezeiască. Ei păzesc părţile pământului. Sunt înainte stătătorii neamurilor şi ai locurilor, după cum au fost orânduiţi de Creator. Ne conduc şi ne ajută în lucrările noastre. Negreşit, potrivit voinţei şi poruncii

[1] **Petru Florea**, *Op. cit.*, pp. 49-50.
[2] **Ellen G. White**, *Adevărul despre îngeri*, Ellen G. White Estate, p. 24.
[3] **Pr. Prof. Athanase Negoiţă**, *Op. cit.*, p. 110.

dumnezeieşti, ei ne sunt superiori nouă şi stau întotdeauna împrejurul lui Dumnezeu”[1].

„Îngerii sunt mai presus de noi, pentru că sunt necorporali şi liberi de orice pasiune trupească; cu toate acestea ei nu sunt impasibili, căci numai Dumnezeirea este impasibilă”[2].

Cu toate că puterile cereşti sunt mai presus de noi, „superioritatea îngerilor asupra lumii fizice nu poate fi nicidecum comparată cu suveranitatea lui Dumnezeu. Cea a îngerilor este una executivă, o superioritate relativă, nu una absolut creativă; ei pot folosi puterile şi principiile înrădăcinate în natură de Dumnezeu, dar nu pot crea aceste puteri şi principii”[3].

„Superioritatea pe care o au îngerii dintr-un anumit punct de vedere nu este contrazisă de misiunea lor de slujitori ai omului în vederea mântuirii. Cel mai mare slujeşte adeseori celui mai mic, mai ales când îşi vădeşte, în misiunea importantă pe care o împlineşte prin aceasta, mărirea sa”[4]. Domnul Hristos le-a spus în acest sens Sfinţilor Săi Apostoli: „*Ştiţi că ocârmuitorii neamurilor domnesc peste ele şi cei mari le stăpânesc. Nu tot aşa va fi între voi, ci acela care va vrea să fie mare între voi, să fie slujitorul vostru; şi acela care va vrea să fie întâiul între voi, să vă fie vouă slugă; precum nici Fiul Omului n-a venit să I se slujească, ci El să slujească şi să-Şi dea viaţa răscumpărare pentru mulţi*” (Matei 20,25-28).

„Omul este slujit de cele mai mici decât el şi de cele mai mari, de aceea intră ultimul în creaţie, ca un stăpân, vietăţile inferioare având să slujească trebuinţelor lui vitale, iar îngerii superiori, mântuirii lui. Teodoret de Cyr spune că după ce Dumnezeu a creat lumea sensibilă şi inteligibilă, l-a creat pe om

[1] **Sfântul Ioan Damaschin**, *Op. cit.*, p. 48.
[2] **Ibidem**.
[3] **Maica Alexandra (principesa Ileana a României)**, *Op. cit.*, p. 36.
[4] **Preotul Profesor Dumitru Stăniloae**, *Teologia Dogmatică*…, p. 445.

ca toată lumea sensibilă să-i fie de folos, iar firile inteligibile, adică îngerii, să-şi arate grija lor faţă de el. Aceasta pentru că omul este, dintr-un punct de vedere, mai mult după chipul lui Dumnezeu decât îngerii. El are darul creator, cum nu-l au îngerii, dar şi misiunea grea de a spiritualiza lumea văzută. El are misiunea de a respinge tentaţiile trupului şi ale lumii şi, prin aceasta, de a transfigura natura materială"[1].

În anumite privinţe oamenii le sunt superiori îngerilor

„Îngerii rămân pentru noi un model greu de atins şi un sprijin vital. Numai că primatul ierarhic nu antrenează, în mod necesar, o superioritate ontologică. Iar funcţia omului are un orizont mai amplu decât cea a îngerului. În definitiv, omul este scopul creaţiei, suma şi stăpânul ei. Faţă de acesta, instalat providenţial în centrul lumii, îngerii zboară pe somptuoase orbite marginale. Îngerul este un dispozitiv perfect funcţional, creat pentru a transporta toate ale lumii spre propriul lor rost, spre încununarea eshatologică a destinului lor. Dar omul este însuşi rostul şi încununarea lumii. El adună, în jurul verticalei sale, toată vasta lărgime a universului, căreia îngerul îi arată, doar, direcţia. Îngerul este un vector, o indicaţie de traseu, o săgeată. Omul este o cruce: structura şi suferinţa lumii, adunate într-o singură imagine. Incapabil să psalmodieze neîntrerupt, neputincios să zboare, obligat, prin fire, să alterneze munca la grajduri cu rugăciunea, omul îi poate relata îngerului ceva fără echivalent în lumea îngerească: cum să te mântuieşti prin răstignire. Îngerii - spune părintele Dumitru Stăniloae - cunosc mai mult adâncurile Dumnezeirii; oamenii, mai mult taina Ei făcută evidentă prin înviere. S-ar zice că, după întrupare, omul ştie mai multe despre Dumnezeu decât îngerii. Îngerii comunică oamenilor o experienţă nesensibilă

[1] **Ibidem**, p. 446.

a lui Dumnezeu şi oamenii comunică îngerilor o experienţă mai sensibilă a lui Dumnezeu”[1].

„În toate cele văzute, cel mai înalt şi neasemuit mai bun după fire este omul. Ba prin har este cu adevărat mai sus şi decât îngerii, iar o dată ce Sfântul Duh s-a sălăşluit în el, omul are vrednicie de proroc, de Apostol, de înger, deşi este pământ şi cenuşă”[2].

„Sfântul Grigorie cel Mare socoteşte că oricine se străduieşte cu adevărat poate ajunge egalul tuturor rangurilor cereşti. Preoţii şi predicatorii pot sta pe treapta îngerilor păzitori, cei care îşi stăpânesc patimile pot sta pe treapta domniilor, cei care au darul de a alunga demonii, pe treapta stăpâniilor, cei înalt iubitori, pe treapta heruvimilor, cei arzând de focul contemplaţiei, pe treapta serafimilor ş.a.m.d. Omul deplin, instalat, la sfârşitul veacurilor, pe treptele rămase vacante prin căderea duhurilor corupte, va stârni admiraţia îngerilor şi invidia demonilor. Toma de Aquino admite şi el că oamenii pot fi egalii îngerilor, iar în anumite cazuri (feciorie, martiriu etc.) îi pot depăşi”[3], cum s-a întâmplat cu Maica Domnului, care este „mai cinstită decât heruvimii şi mai mărită, fără de asemănare, decât serafimii”.

„În ceea ce priveşte chipul lui Dumnezeu din puterile cereşti şi din oameni, îngerii sunt superiori prin incorporalitate şi proximitate faţă de Dumnezeu, dar sunt slujitori împreună cu oamenii. Superioritatea îngerilor priveşte rangul sau poziţia în ordinea creaţiei, în vreme ce omul le este superior ca vocaţie şi finalitate”[4].

---

[1] **Andrei Pleşu**, *Op. cit.*, pp. 35-36.
[2] **Ibidem**, p. 37.
[3] **Ibidem**, pp. 37-38.
[4] **Bogdan Tătaru-Cazaban**, *Op. cit.*, p. 206.

„În calitate de chip al lui Dumnezeu, omul a fost creat să stăpânească creaţia vizibilă, în timp ce îngerii au fost rânduiţi să supravegheze creaţia abia după căderea omului”[1].

„Fiinţa sau esenţa puterilor cereşti este viaţa. Însă, spre deosebire de îngeri, viaţa oamenilor este şi energie care face ca trupul unit cu sufletul să fie viu şi să poată participa la nemurire”[2].

„Dintre toate creaturile, omul cuprinde orice gen de cunoaştere, fiindcă, pe lângă facultatea inteligentă, noi singuri o avem şi pe cea raţională şi pe cea senzitivă, fiind în stare să inventăm o mulţime extrem de diversă de meşteşuguri şi ştiinţe”[3].

„Dar poziţia privilegiată a omului în cosmos se arată mai ales în faptul că Fiul lui Dumnezeu s-a făcut om, nu înger şi cu natura Sa de Om a devenit stăpânul îngerilor pe tronul dumnezeiesc”[4].

Puterea îngerilor în raport cu cea a oamenilor

Puterea îngerilor este incomparabilă cu cea a oamenilor ori cu a oricărei alte creaturi, motiv pentru care aceştia se şi numesc puteri cereşti. Există nenumărate exemple în acest sens, de aceea în cele ce urmează vom înfăţişa doar trei exemple din Sfânta Scriptură, pe care le vom regăsi prezentate pe larg şi în capitolul: „Îngerii şi lucrarea lor în Sfânta Scriptură” din această carte şi patru din vieţile sfinţilor şi din literatura duhovnicească.

„Când Sanherib, trufaşul rege asirian, L-a ocărât şi L-a hulit pe Dumnezeu şi i-a ameninţat pe israeliţi cu nimicirea, «*în noaptea aceea a venit îngerul Domnului şi a ucis din tabăra*

[1] **Ibidem**, p. 208.
[2] **Ibidem**, p. 206.
[3] **Ibidem**, p. 209.
[4] **Pr. Dr. Iulian Gheţu**, *Op. cit.*, p. 231.

asirienilor o sută optzeci şi cinci de mii. Și când s-au sculat dimineaţa, iată că peste tot erau numai trupuri moarte. Iar Sanherib, regele asirienilor, s-a ridicat şi a plecat şi s-a întors şi a locuit în Ninive. Și în timp ce el se închina în templul lui Nisroc, dumnezeul său, Adramelec şi Șareţer, fiii săi, l-au ucis cu sabia şi au fugit în ţara Araratului; iar în locul lui a domnit Asarhadon, fiul său» (IV Regi 19,35-37)”[1].

Întrucât evreii nu i-au îngăduit regelui Ptolemeu Filopator al Egiptului să intre în sfânta-sfintelor din templul lor, unde, conform poruncii lui Dumnezeu, intra „*numai arhiereul, o dată pe an, şi nu fără de sânge, pe care îl aducea pentru sine însuşi şi pentru păcatele cele din neştiinţă ale poporului*” (Evrei 9,7), Faraonul s-a supărat şi a poruncit ca „*toţi iudeii care trăiau în Egipt să fie degrabă adunaţi într-un singur loc şi cu moarte crâncenă să fie ucişi*” (III Macabei 3,1). După ce evreii au fost adunaţi în hipodromul din Alexandria, „*regele l-a chemat pe Ermon, care purta grijă de elefanţi. Spumegând de mânie, întru totul robit de furiosul său plan, i-a poruncit ca a doua zi, de dimineaţă, cu belşug de vin - neamestecat - şi cu destulă tămâie să îmbete cei cinci sute de elefanţi şi, după ce aceştia se vor sălbătici de atâtea înghiţituri de băutură cu tămâie, să le dea drumul asupra iudeilor, ca să-i omoare*” (III Macabei 5,1-2).

„*Iar mai-marele peste elefanţi a adus fiarele într-o stare vecină cu nebunia, adăpându-le cu vin amestecat cu tămâie şi le-a gătit cu tot felul de instrumente înfricoşătoare. În faptul dimineţii, când cetatea era plină de o mare mulţime de oameni ce se îndreptau spre hipodrom, el a intrat în palat şi l-a poftit pe rege la priveliştea ce fusese pregătită. Cu inima forfotind de furie nelegiuită, regele a alergat laolaltă cu gloatele şi cu sălbăticiunile. Simţiri aspre şi ochi nemiloşi, iată starea sufletească cu care dorea să se uite la jalnica şi groaznica moarte*

[1] **Ellen G. White**, *Op. cit.*, p. 12.

a celor amintiţi mai sus. Regele a sosit la hipodrom împreună cu sălbăticiunile şi cu tot vălmăşagul puterii lui, iar când iudeii au văzut aceasta, au ridicat spre cer strigăte atât de puternice, încât răsunau până şi văile vecine; şi plângere mare s-a făcut în toată tabăra. Atunci Preamăritul, Atotputernicul şi Adevăratul Dumnezeu Şi-a arătat sfânta Sa faţă: a deschis porţile cerului, de unde s-au pogorât doi îngeri cu înfăţişare menită să înspăimânte; toţi îi vedeau, în afară de iudei; şi s-au oprit în faţa oştirii duşmane, pe care au umplut-o de cumplită spaimă şi au ferecat-o în lanţuri de nedezlegat. Un fior de gheaţă a trecut prin trupul regelui, iar duhul uitării i-a spulberat aprinderea. Cei doi îngeri au întors sălbăticiunile cu faţa spre ostaşii care le urmau, iar ele i-au călcat în picioare şi i-au nimicit. Mânia regelui s-a preschimbat în jale; plângându-şi propriile uneltiri" (III Macabei 5,45-47 şi 6,16-22).

„*După ce a trecut sâmbăta, când se lumina de ziua cea dintâi a săptămânii, Maria Magdalena şi cealaltă Marie au venit să vadă mormântul. Şi iată, s-a făcut cutremur mare; că îngerul Domnului, pogorându-se din cer şi venind, a prăvălit piatra de la uşă şi şedea deasupra ei. Şi înfăţişarea lui era ca a fulgerului, iar îmbrăcămintea lui, albă ca zăpada. Şi de frica lui s-au cutremurat străjerii şi s-au făcut ca nişte morţi*" (Matei 28,1-4).

Pe când Sfânta Ecaterina avea optsprezece ani, a sosit în Alexandria Egiptului împăratul Maximian (286-305), pentru celebrarea unei mari sărbători păgâne, la care a invitat să ia parte cât mai multă lume din cetate şi din împrejurimi.

După ce au început să se aducă numeroase jertfe idolilor, Sfânta Ecaterina s-a dus la templul în care se afla împăratul şi i-a spus că închinarea la zei este o înşelăciune diavolească, singurul Dumnezeu adevărat fiind cel al creştinilor. În această situaţie, Maximian a poruncit ca tânăra creştină să fie supusă la cazne. „Crezând că o va înspăimânta pe Ecaterina şi o va convinge să

se supună împăratului, eparhul Hursaden i-a zis lui Maximian: «Împărate, eu m-am gândit la o tortură prin care o vei birui pe această fecioară. Porunceşte să fie prinse patru roţi de lemn într-o osie şi să fie fixate împrejurul lor suliţe şi alte fiare ascuţite. Două roţi să se rotească în partea stângă şi două în partea dreaptă, iar în mijlocul lor să fie legată fata şi, cum se vor învârti roţile, îi vor sfârteca tot trupul. Însă înainte de a începe supliciul, să se rotească roţile în gol înaintea fecioarei, pentru ca, văzându-le, să se înfricoşeze de această caznă cumplită şi să se supună voii tale, iar de nu o va face, atunci să sufere moarte îngrozitoare». Acest sfat a fost pe placul împăratului, care a dat ordin să se facă acel fel de roţi. Şi fiind adusă Sfânta lângă teribilul instrument de tortură, roţile au fost învârtite înaintea ei, pentru a o înspăimânta. Apoi Maximian i-a zis: «Vezi tu ce caznă ţi-a fost pregătită, prin care vei suferi moarte cumplită dacă nu te vei închina zeilor?». Iar fecioara i-a răspuns: «De multe ori ţi-am făcut cunoscut gândul meu, de aceea nu mai pierde vremea, ci fă ceea ce voieşti». Văzând împăratul că nu o poate înfricoşa cu nimic pentru a o face să se lepede de Hristos, a poruncit să o lege între roţi şi să le învârtă repede, pentru ca fiarele cele ascuţite să o sfârtece în bucăţi şi să o facă să sufere o moarte îngrozitoare. Când călăii au vrut să înceapă supliciul, un înger a dezlegat-o pe muceniţă din legături, a sfărâmat roţile în bucăţi, iar acelea, sărind din locul lor, i-au rănit şi omorât pe numeroşi păgâni, încât mulţimea care era de faţă, văzând această minune, a strigat: «Mare este Dumnezeul creştinilor!»”[1].

„Sfântul mucenic Pafnutie s-a nevoit în Ghediria Egiptului, în anii necuviinciosului împărat Diocleţian. Într-o noapte, în timp ce acesta priveghea, rugându-se în munte, i-a apărut un înger, care i-a spus: «Bucură-te, Pafnutie, robul lui Hristos!». «Bucură-te şi tu, Domnul meu», a răspuns fără zăbavă cuviosul. «Dacă

[1] *Viaţa şi Acatistul Sfintei Mare Muceniţe Ecaterina, fecioara cea preaînţeleaptă*, Editura Agapis, Bucureşti, 2010, pp. 34-35.

vrei, a continuat îngerul, să găzduieşti mucenicia în locuinţa sufletului tău, pe care ai început s-o clădeşti încă de mic copil, fă tot ce-ţi voi spune: du-te în primul rând la chilia ta şi poartă veşmântul preoţesc, deoarece te cheamă Domnul în cerescul Lui palat. După aceea urmează-mi. Iată, stăpânul Egiptului, Arie, a trimis două sute de soldaţi ca să te prindă şi să te arunce în temniţă. Înarmează-te cu curaj şi să nu-ţi fie frică! Eu sunt îngerul Domnului. Precum am fost în vechime lângă părinţii tăi, aşa şi acum voi fi lângă tine. Hristos te va întări şi îl vei ruşina pe Arie şi pe idolii lui». Cuviosul s-a pregătit după cum i-a spus îngerul şi a pornit cu bucurie către mucenicie. Pe drum îngerul l-a însoţit şi a discutat cu el despre tainele cereşti. Au mers împreună până la râul Nil. Atunci îngerul i-a arătat toate câte avea să pătimească, după care s-a făcut nevăzut. În acelaşi timp a ieşit şi Arie dintr-o barcă pe malul râului. Nu a întârziat să se întâlnească cu cuviosul, care s-a prezentat singur şi a respins orice propunere de împăcare. Tiranul l-a predat călăilor. Aceia l-au luat şi l-au chinuit atât de mult, încât au început să-i iasă măruntaiele, umplând pământul de sânge. «Doamne, a exclamat martirul, sunt pregătit să mor pentru numele Tău, dar vreau mai întâi să-l ruşinez pe Arie şi pe zeii lui, ca să Te slăvesc pe Tine». În acelaşi moment s-a arătat sfântul înger, trimis din cer, care l-a dezlegat pe mucenic şi l-a coborât de pe lemn. După aceea i-a luat măruntaiele scoase şi le-a băgat din nou la locul lor. Însemnând pe mucenicul lui Dumnezeu de trei ori cu semnul Sfintei Cruci, l-a vindecat, rămânând ca mai înainte. Călăii au rămas uluiţi de minunea văzută cu ochii lor, l-au adus imediat pe călugăr la temnicer, şi-au scos centurile soldăţeşti şi au mărturisit credinţa creştină. Cu cuvântul şi exemplul lui, Pafnutie i-a condus pe mulţi la credinţa cea adevărată şi la martiriu. În final, tiranul a poruncit ca mucenicul să fie urcat pe o roată. Roata era aşa de ascuţită, încât a tăiat trupul călugărului în patru bucăţi. «Unde este Dumnezeul tău, Pafnutie? De ce nu vine să

te salveze?», a strigat sarcastic tiranul, în timp ce se îndepărta de acel loc. Dumnezeu însă a vegheat asupra robului Său şi a trimis un înger, care a adunat trupul făcut bucăţi. La urmă a coborât Însuşi Domnul din cer, cu arhanghelii Mihail şi Gavriil. Cei doi arhangheli au luat bucăţile trupului şi le-au unit. Apoi Dumnezeu Și-a întins mâna şi a zis: «Mâna care l-a creat pe primul om acum te reclădeşte şi pe tine» şi a suflat de trei ori peste el, iar sfântul a revenit la viaţă. Sfârşitul martiriului său a fost răstignirea. În anul 303 Sfântul Pafnutie a fost învrednicit să fie răstignit, asemenea Domnului Hristos, şi să guste, ca un cuvios martir, din bogata răsplată pentru nevoinţele lui”[1] .

„Când Sfinţii Apostoli au pornit să propovăduiască cuvântul Evangheliei în toată lumea, evanghelistul Ioan s-a îndreptat pentru început spre Efes. A doua oprire a fost în Ierapoli, la graniţa cu Frigia şi Lidia. Lângă Ierapoli exista aşezarea Heretopos. Acolo Sfântul Ioan, după ce a propovăduit şi a făcut minuni, a profeţit că va izvorî aghiasmă multă, care va face numeroase minuni şi va fi cercetată de Arhistrategul Mihail, ceea ce s-a şi întâmplat. Aghiasma care a izvorât, a vindecat în fiecare zi, cu puterea arhanghelului, nu numai creştini, dar chiar şi păgâni. Un idolatru din Laodiceea avea o fiică mută. Sfântul arhanghel Mihail a făcut-o bine cu aghiasmă şi tatăl ei, din recunoştinţă, a ridicat acolo o biserică purtând numele Arhistrategului. Au trecut nouăzeci de ani de la construirea bisericii, când într-o zi a venit un copil de zece ani din Ierapoli, cu scopul de a se închina în această biserică. Numele lui era Arhipos. Acesta a rămas acolo ca paracliser şi a început o viaţă aspră de ascet, cu toate că era doar un copil. Viaţa lui sfântă, precum şi minunile de zi cu zi ale arhanghelului Mihail îi deranjau pe necredincioşi. Aceştia au încercat o dată să-l omoare pe Arhipos şi să ascundă aghiasma. Când s-au apropiat însă, au văzut că din apă iese foc şi au fugit înfricoşaţi. În partea stângă

[1] *Minuni ale Sfinţilor Îngeri…*, pp. 84-86.

a bisericii curgea râul Hrisos. Idolatrii s-au gândit să schimbe cursul acestui râu către aghiasmă, încât aceasta să se amestece cu apa râului, iar creştinii să nu o poată folosi. Într-adevăr, au schimbat cursul râului Hrisos către aghiasmă, dar dintr-o dată râul, ca şi cum ar fi cinstit harul arhanghelului, s-a întors către dreapta bisericii pe o distanţă tot atât de mare cât avusese înainte în stânga. De atunci apele lui au acelaşi curs. După acest eşec, păgânii s-au gândit la altă faptă necuviincioasă. În partea de răsărit, unde se afla aghiasma, curgeau două râuri mari, şi anume Likokastros şi Kufos. Albiile celor două râuri treceau pe de o parte şi pe de alta a bisericii, însă la o distanţă apreciabilă de aceasta. După aceea, mai departe, râurile se uneau, treceau prin mijlocul Liciei şi se vărsau în mare, în partea opusă a insulei Rodos. Păgânii s-au gândit să îndrepte aceste două râuri către biserică şi aghiasmă încât să nu mai rămână nici urmă de acestea, iar locul era prielnic pentru aşa ceva, fiind foarte înclinat şi apa ar fi coborât cu viteză. Idolatrii au săpat pământul, au scobit un bolovan, au făcut şanţuri şi au ridicat un baraj ca să strângă apa. După ce aceasta s-a adunat timp de zece zile, barbarii au deschis barajul şi apa râurilor a năvălit cu putere către aghiasmă. Arhipos, neştiind de toate acestea, se ruga în biserică. Pe când apele se apropiau cu viteză, băiatul a auzit un tunet şi l-a văzut pe arhanghelul Mihail coborând în biserică şi zicându-i cu voce puternică: «Arhipos, ieşi din biserică înainte să te înghită apele!». Arhipos a ieşit şi, neputând să privească la chipul ca de fulger al arhanghelului, care semăna cu o coloană de foc ce ajungea până la cer, a căzut la pământ. Arhanghelul a strigat din nou către Arhipos: «Ridică-te, stai în stânga mea şi nu-ţi fie frică!». Imediat îngerul şi-a ridicat mâna, a făcut semnul crucii asupra stâncii care era înfiptă în spatele bisericii şi a poruncit: «Până aici ţi-a fost!». Şi cu bastonul pe care-l ţinea în mână a lovit puternic stânca despicând-o adânc. Apele l-au văzut, s-au speriat şi au rămas pe

loc acolo. Arhanghelul a mai făcut semnul crucii asupra unui loc şi a poruncit: «Apele să curgă aici!». Imediat s-a făcut cutremur mare şi apele râurilor au fost înghiţite de văgăuna aceea. De aceea şi locul acela s-a numit de atunci Hones (mistuire). Biserica a rămas intactă iar paracliserul Arhipos L-a slăvit pe Dumnezeu şi pe Arhistrategul Mihail pentru nemaipomenita lui minune"[1].

„În Scopelos era miezul nopţii, iar porţile cetăţii erau închise de la apusul soarelui. Doi oameni, care abia sosiseră din Volos, aduceau cu ei veşti sumbre: cinci fregate turceşti o să vină să prade insula. Mica populaţie era în picioare. Toţi locuitorii, refugiaţi în biserici, se rugau în genunchi lui Dumnezeu şi arhanghelului Mihail să le vină în ajutor. La ora unu după miezul nopţii s-au auzit ţipete: «Vin, Vin!». Erau santinelele care străjuiau. Tuturor li s-a ridicat părul măciucă. Fregatele turceşti păreau să se bată cu cineva pe mare. Timpul se scurgea iar locuitorii aşteptau cu respiraţia tăiată să audă paşii grei ai necredincioşilor. Trecuse mult timp, dar nu se auzea nimic. Rugăciunile din biserici au continuat până ce s-a arătat prima rază de soare şi vântul s-a oprit. Locuitorii scrutau de departe marea şi deodată ce-au văzut: corăbiile turceşti erau zdrobite de stânci şi peste tot era plin de cufere. Numai un turc a urcat pe ţărm, clătinându-se. Localnicii au tras imediat zăvoarele, deschizând porţile cetăţii. Cei mai îndrăzneţi au ieşit afară şi priveau la fregatele distruse ale duşmanilor. Pe turc l-au primit şi i-au acordat îngrijire. Când şi-a revenit îndeajuns, acesta s-a uitat cu frică în jur şi a întrebat: «Unde este comandantul vostru?». Locuitorii insulei s-au uitat la el fără să înţeleagă. Atunci acela, care era comandantul armatei turceşti, a prins curaj şi a povestit ce s-a întâmplat: «Pe când am intrat în portul insulei, marea cea furtunoasă a fost cât pe ce să ne înghită. Am văzut cum corăbiile se striveau de stânci, fără să pot face nimic. Ca şi cum acest

[1] **Ibidem**, pp. 69-71.

necaz nu ar fi fost de ajuns, dintr-o dată s-a arătat un bărbat uriaş care a început să taie cu sabia, şi să taie. L-am văzut tăind fără milă pânzele corăbiei mele, fără să-l pot opri. Atunci am căzut în genunchi şi l-am rugat să-mi cruţe viaţa, pentru că am înţeles că nu o să o scot la capăt cu el, fiindcă din sabia lui ieşea foc. Cine este acest soldat dumnezeiesc al vostru? Vreau să mă închin lui! Localnicii l-au condus în biserică şi i-au arătat icoanele de pe catapeteasmă. Acela a privit peste tot şi, dintr-o dată, a îngenuncheat în faţa icoanei arhanghelului Mihail, ascunzându-şi faţa în faldurile pelerinei. Arhanghelul, ocrotitorul bisericii la care locuitorii insulei s-au rugat fierbinte toată noaptea, acela a fost salvatorul lor. Turcul, plin de recunoştinţă pentru că viaţa i-a fost cruţată, a donat bisericii un clopot mare, care bate şi în ziua de astăzi, amintind de recunoştinţa unui necredincios către salvatorul lui, Arhistrategul Mihail”[1].

Oamenii Îl cunosc pe Dumnezeu prin îngeri

„Îngerii au fost creaţi nu numai pentru fericirea lor, ci şi pentru a-i ajuta pe oameni la cunoaşterea lui Dumnezeu (prin simbolurile sensibile ale lumii) şi la stăpânirea lumii sensibile (prin spirit)”[2].

„Este o iconomie a lui Dumnezeu să-şi facă din îngeri înaintemergătorii Săi la oameni, pentru treptata ridicare a acestora la copleşitoarea experienţă a lucrării Lui”[3], fiindcă „prin îngeri suntem introduşi în taine, prin ei s-a dat Legea Veche şi îngerii i-au ridicat la Dumnezeu şi pe Părinţii cei de dinainte de Lege, şi pe cei de după Lege”[4].

---

[1] **Ibidem**, pp. 177-179.
[2] **Pr. Dr. Iulian Gheţu**, *Op. cit.*, p. 121.
[3] **Sfântul Dionisie Areopagitul**, *Opere…*, p. 65.
[4] **Petru Florea**, *Op. cit.*, p. 52.

„Îngerii se apropie de oameni şi de la aceştia oamenii învaţă cele dumnezeieşti, pentru că îngerii îi înalţă pe oamenii sfinţi spre zorile dumnezeieşti cunoscute lor. Îngerul primeşte iluminarea dumnezeiască după puterea lui, dar transmite oamenilor cât pot aceştia să primească, nu cât cunoaşte el”[1].

„Cunoaşterea lui Dumnezeu s-a transmis omului prin îngeri, după mărturia Noului Testament, care menţionează că Legea Veche s-a dat prin îngeri (Faptele Apostolilor 7,53 şi Galateni 3,19). Întruparea şi venirea în lume a Fiului lui Dumnezeu trece însă această relaţie la un nou nivel, fiindcă Dumnezeirea se revelează prin trăirea şi transfigurarea celor omeneşti într-un mod care nu poate fi experiat sau înţeles de îngeri. De aceea Sfântul Apostol Pavel spune că îngerii află de la Biserică înţelepciunea felurită a lui Dumnezeu, descoperită de Hristos oamenilor (Efeseni 3,10)”[2].

Astfel, „şi îngerii câştigă din legătura lor cu oamenii. Ei le comunică oamenilor o experienţă nesensibilă a lui Dumnezeu şi oamenii le comunică îngerilor o experienţă mai sensibilă a lui Dumnezeu, adică revelarea lui Dumnezeu prin estetica spirituală”[3].

Oamenii au îngeri păzitori

„Un înger păzitor este rânduit pentru fiecare om. Aceşti străjeri cereşti îi apără pe cei neprihăniţi de puterea celor nelegiuiţi. Acest lucru l-a recunoscut Satana însuşi, atunci când a spus: «*Oare degeaba Îl cinsteşte Iov pe Dumnezeu? Nu l-ai ocrotit Tu pe el, casa lui şi tot ce este al lui? Ai binecuvântat lucrul mâinilor lui şi turmele lui umple pământul?*” (Iov 1,9-10). Mijlocul prin care Dumnezeu Îşi apără poporul este prezentat în

[1] **Ibidem**.
[2] **Pr. Dr. Iulian Gheţu**, *Op. cit.*, pp. 121-122.
[3] **Ibidem**, p. 121.

cuvintele psalmistului: «*Îngerul Domnului îi va străjui pe cei ce se tem de El şi îi va izbăvi*» (Psalmul 33,7). Mântuitorul a spus despre cei ce se încred în El: «*Luaţi seama să nu dispreţuiţi pe vreunul din aceştia mici; că vă spun Eu vouă că îngerii lor din ceruri pururea văd faţa Tatălui Meu Care este în ceruri*» (Matei 18,10)"[1].

Astfel, „fiecare dintre noi are câte un înger păzitor, dar, deşi îl avem, el nu ne aparţine, ci ne este dat de Creatorul lumii"[2].

„În Vechiul Testament sunt destule locuri care sugerează, dacă nu vorbesc explicit, despre o prezenţă angelică protectoare alături de oameni. De pildă, în Psalmul 90,11, citim: «*Dumnezeu va porunci îngerilor Săi să te păzească în toate căile tale*». Pasaje asemănătoare apar şi în Psalmul 33,7: «*Îngerul Domnului îi va străjui pe cei ce se tem de El şi îi va izbăvi*», în Facere 48,16 «*Îngerul care m-a izbăvit pe mine de tot răul să-i binecuvinteze pe copiii aceştia, şi întru ei să dăinuiască numele meu şi numele părinţilor mei Avraam şi Isaac, şi să crească ei întru mulţime mare pe pământ!*», în Ieşire 23,20 «*Iată, Eu îl trimit pe îngerul Meu înaintea feţei tale, ca să te păzească pe cale, să te ducă în ţara pe care ţi-am gătit-o*», ca să nu pomenim de Cartea lui Tobit. Nu există om, oricât de neînsemnat, oricât de mic, care să nu aibă în ceruri un înger al său, cu ochii aţintiţi spre Faţa Tatălui - spune Domnul Hristos (Matei 18,10). În Epistola către Evrei, Sfântul Apostol Pavel întreabă retoric: «*Îngerii nu sunt oare toţi duhuri slujitoare, trimise ca să slujească, pentru cei ce vor moşteni mântuirea?*» (Evrei 1,14), adică pentru oameni?"[3].

Astfel, ne-am lămurit că „există îngeri păzitori care se ocupă de omul individual pe tot parcursul vieţii sale"[4].

---

[1] **Ellen G. White**, *Op. cit.*, p. 15.
[2] **Andrei Pleşu**, *Op. cit.*, p. 81.
[3] **Ibidem**, p. 82.
[4] **Ibidem**, p. 87.

„Îngerul păzitor are o legătură directă cu sufletul nostru, fiind mediatorul întâlnirii noastre personale cu Dumnezeu. El este martorul tăcut a tot ceea ce făptuim şi gândim, îndreptându-ne spre bine şi izbăvindu-ne de rău. Trăirea într-o relaţie de conlucrare cu îngerul păzitor înseamnă o trăire în apropierea lui Dumnezeu şi o trăire conform cu planurile Sale sfinte”[1].

„Este minunat să ştim că în imediata noastră apropiere există mereu o prezenţă cerească, un sol coborât de sus. De cele mai multe ori, el lucrează tainic, iar uneori pentru a comunica cu noi, din porunca lui Dumnezeu, îşi poate face simţită prezenţa în mod activ. Deci, fiecare om, în călătoria sa prin lumea aceasta, are călăuzirea îngerului păzitor, care îl slujeşte şi-l ajută să trăiască după voia lui Dumnezeu”[2].

Toţi oamenii sau doar creştinii au înger păzitor?

În privinţa îngerilor păzitori există două opinii. Adepţii uneia consideră că fiecare om este încredinţat, de la naştere, în grija unui înger păzitor, pe când susţinătorii celeilalte pretind că acest lucru se întâmplă doar la primirea Sfintei Taine a Botezului.

„Locul invocat, de regulă, ca temei scripturistic pentru cea de-a doua părere este cel din Evrei 1,14, unde Sfântul Apostol Pavel a scris: «*Îngerii nu sunt oare toţi duhuri slujitoare, trimise ca să slujească, pentru cei ce vor moşteni mântuirea?*». În ceea ce ne priveşte, nu găsim în această formulare nicio conotaţie baptismală. În plus, toţi oamenii sunt, virtual, moştenitori ai mântuirii”[3].

---

[1] **Irineu, Arhiepiscop al Alba Iuliei**, *Îngerul păzitor*, Editura Reîntregirea, Alba Iulia, 2012, pp. 5-6.

[2] **Ibidem**, p. 6.

[3] **Andrei Pleşu**, *Op. cit.*, p. 88, nota 11.

„Problema se poate formula şi altfel: primim cu toţii un înger delegat în clipa naşterii (sau a zămislirii?), în virtutea faptului de a fi oameni, sau îngerul ni se distribuie abia la Botez, în virtutea faptului de a fi intrat în comunitatea credincioşilor? Demnitatea omului, creat după chipul şi asemănarea lui Dumnezeu, este un argument suficient pentru a face plauzibilă ipoteza îngerului conferit la naştere. Botezul aduce alte privilegii (de pildă, Taina Euharistiei) şi intensifică, fără doar şi poate, exerciţiul protecţiei angelice, dar pruncul nebotezat, al cărui suflet începe de îndată să fie disputat de duhurile rele, nu are mai puţină nevoie de apărare şi sprijin decât cel botezat. Nu e logic să acceptăm că există îngeri ai apelor şi ai vântului, dar că unii oameni - necreştinii, sau nebotezaţii - nu au acest privilegiu. Din moment ce Sfânta Scriptură vorbeşte despre îngerul păzitor al Persiei (Daniel 10,13) şi despre cel al Greciei (Daniel 10,20), cum să credem că tutela îngerească este refuzată necreştinilor? Îngerul nu pare să fie, prin urmare, un cadou de Botez, ci acesta însoţeşte omul încă din momentul venirii sale în lume”[1].

„Câtă vreme este în pântecele mamei sale, este posibil ca îngerul acesteia să protejeze şi pruncul. La naştere, în schimb, pruncul îşi primeşte propriul înger. După naştere, începe legătura dintre om şi înger. Ea nu încetează niciodată total, doar în anumite momente, în care îngerul nu împiedică supunerea la o cădere în păcat a omului”[2].

O confirmare a faptului că îngerul păzitor nu este dobândit la primirea Tainei Sfântului Botez o avem în aceea că şi necreştinii acceptă existenţa îngerilor. Bunăoară, musulmanii consideră că Sfântul Arhanghel Gavriil i-a dictat profetului lor, Mahomed, Coranul, iar în budism şi hinduism, religii politeiste, îngerii sunt numiţi deva.

---

[1] **Ibidem**, pp. 88-89.

[2] **Pr. Dr. Iulian Gheţu**, *Op. cit.*, p. 228.

Un renumit teolog occidental a scris că „omul primeşte un înger păzitor la naştere, dar acesta joacă un rol cu totul nou după Botez. De fapt, rolul îngerului păzitor de dinaintea Botezului este similar celui jucat de îngerii neamurilor. Este adevărat că la naştere i se dă fiecărui om câte un înger. Aceasta este o credinţă adânc împământenită în tradiţie. Însă, pe de altă parte, din prima zi de viaţă copilul devine ţinta celui rău, fie datorită dreptului demonului asupra neamului omenesc născut din Adam, fie pentru că acel copil i-a fost închinat prin idolatrie. Prin urmare, îngerul păzitor este aproape lipsit de orice putere, asemenea celui ocrotitor al neamurilor. Iată motivul pentru care îngerii păzitori aşteaptă ajutorul lui Dumnezeu. Venirea în lume a Fiului lui Dumnezeu a schimbat însă situaţia şi acum îngerii luminii sunt mai puternici, capabili să îl apere pe copilul care le este încredinţat de către Mântuitorul”[1].

Îngerul păzitor şi monahul

Oamenii lui Dumnezeu care au vieţuit în mari nevoinţe ascetice şi s-au bucurat de o înaltă trăire duhovnicească, precum Sfântul proroc Ilie, Sfântul Ioan Botezătorul, dar şi renumiţii călugări din pustia Egiptului, au fost numiţi „îngeri pământeşti” şi „oameni cereşti” sau adevăraţi „îngeri în trup”.

Despre cei tunşi în monahism sau care au depus voturile monahale se spune că au primit „chipul îngeresc”, pentru că aceştia făgăduiesc să imite prin modul vieţuirii lor viaţa îngerească, de aceea în Pateric citim că „îngerii şi monahii, care poartă «schima îngerească», comunică şi trăiesc într-o familiaritate paradisiacă”[2].

„Apoftegmele îi prezintă pe îngeri ca pe cei mai apropiaţi prieteni ai călugărilor, pe care îi călăuzesc şi îi păzesc pe parcursul

[1] **Jean Danièlou**, *Op. cit.*, p. 71.
[2] **Daniil Nacu Stoenescu**, *Op. cit.*, p. 43.

întregii vieţi, în ceasul morţii şi în cel al judecăţii particulare. Pentru un monah, îngerul păzitor este «prietenul de sus» şi ucenicul este «prietenul de jos»”[1].

Rolul sfinţilor îngeri de martori ai faptelor monahilor îl vedem la slujba călugăriei sau a tunderii în monahism, în care cel care oficiază această slujbă îi atrage luarea aminte celui care se călugăreşte: „Cu adeverire cunoaşte că Însuşi Mântuitorul nostru, împreună cu întru tot lăudata Sa Maică şi cu sfinţii îngeri şi cu toţi sfinţii Lui, stau aici de faţă, auzind cuvintele cele ce vor ieşi de la tine, pentru ca să-ţi răsplătească ţie, când va veni să judece viii şi morţii, nu după cum vei făgădui şi mărturisi, ci după cum vei păzi cele ce vei făgădui”[2].

De ce oamenii au îngeri păzitori?

„O fiinţă creată nu este atât de puternică încât să nu aibă nevoie de protecţie sau ocrotire. Astfel, în imediata apropiere a omului se află un înger păzitor care însoţeşte existenţa noastră”[3].

„Sfinţii Părinţi spun că îngerul păzitor are de îndeplinit trei feluri de însărcinări pe lângă persoana încredinţată spre ocrotire. După Sfântul Ioan Gură de Aur, acesta este un înger al păcii, pentru că fereşte sufletul de ispitele din lăuntru şi din afară. După Hermas, este un înger al pocăinţei, pentru că mustră şi pedepseşte sufletul care a părăsit calea lui Dumnezeu, iar după Tertullian, este un înger al rugăciunii, pentru că îl ajută pe om la rugăciune şi îi transmite cererile lui Dumnezeu”[4].

---

[1] **Ibidem**, p. 44.

[2] *Rânduielile călugăriei, Slujba înmormântării călugărilor şi Regulamentul monahal*, Curtea de Argeş, 2002, p. 16.

[3] **Irineu, Arhiepiscop al Alba Iuliei**, *Op. cit.*, p. 9.

[4] **Jean Danièlou**, *Op. cit.*, p. 73.

„Sufletul omului trăieşte însoţit de un responsabil ceresc, aflat în legătură cu un nivel spiritual mai înalt; este o însoţire asemănătoare celei care îl reuneşte pe fiul risipitor cu fratele său cuminte, care nu s-a îndepărtat de Tatăl, pentru că statornicindu-se în bine prin alegerea sa, îngerul bun este cel care şi-a folosit bine libertatea”[1].

„Fără protecţia permanentă a îngerului păzitor, omul s-ar afla la dispoziţia răutăţilor de tot felul ale demonilor. Având însă ocrotire angelică, omul cunoaşte o asistenţă complexă din partea fiinţelor spirituale, care au reuşit să învingă în cadrul luptei morale ispitirea lui Lucifer. Astfel, îngerul este capabil să consilieze persoana umană în drumul ei spre casa Tatălui. El se comportă ca un sfetnic de încredere, se comportă asemenea unui ghid, căci cunoaşte prin experienţă valenţele vieţii şi trăirii în confruntare cu ispitele şi păcatele determinate de vrăjmaşul. Omul, prin îngerul său păzitor, cunoaşte vicleşugurile diavolului, punctele sale tari, dar şi slăbiciunile acestuia şi posibilitatea de a-l învinge. Îngerul păzitor îl păzeşte pe om de atacurile puternice pe care le întreprinde ispititorul, de aceea vicleanul doreşte să-l despartă pe înger de om. Dar îngerul păzitor nu se lasă până nu alungă din preajma omului toate duhurile rele”[2].

„Protecţia îngerului păzitor este dublă: el vindecă de păcat dar şi apără viaţa noastră fizică. El fereşte omul de răul sufletesc şi trupesc. Dacă în fizicul real avem ca îndreptător Biserica şi duhovnicul, în spaţialitatea spirituală avem ca îndreptător pe Sfânta Treime şi pe îngerul păzitor. El se implică şi în asistenţa la nivel material, încercând să ferească omul de suferinţa trupescă. Când totuşi avem o suferinţă, el încearcă să o aline, să o restrângă, s-o atenueze. Pe Cuviosul Tihon Athonitul îngerul păzitor îl ajuta în neputinţe şi îl veghea când liturghisea. Îngerul păzitor

[1] **Silvestru Mihaela Raluca**, *Op. cit.*, p. 21.
[2] **Irineu, Arhiepiscop al Alba Iuliei**, *Op. cit.*, pp. 12-13.

apără omul de acţiunile potrivnicului diavol, dar şi de acţiunile dăunătoare ale mediului înconjurător, de acţiunile societăţii care periclitează persoana umană. El este pregătit să intervină ferm în fiecare clipă pentru om, pentru a păstra integritatea fizică, morală şi spirituală a acestuia, chiar dacă această activitate presupune cele mai mari sacrificii, cele mai grele acţiuni şi cele mai periculoase căi. În acest fel, putem vorbi de un martiraj veşnic al îngerului pentru binele nostru, pentru desăvârşirea existenţei umane”[1].

„Îngerul păzitor este sfătuitorul nostru, slujitor credincios al celor ce ne aflăm pe calea mântuirii. În apropierea noastră, el devine martor tăcut. În supremă ascultare şi smerenie, îngerul păzitor tace, pentru a face cunoscută prezenţa lui Dumnezeu lângă făptura Sa dragă. După cum arată Filon din Alexandria, îngerul este mesager al transcendentului în imanent. Cuvântul lui Dumnezeu este doar transmis de înger şi nu este transformat; el se păstrează intact, pentru ca omul să-l primească în plinătatea puterii sale. Îngerul este cel care primeşte orice misiune de la Dumnezeu şi o îndeplineşte cu promptitudine şi cu bucurie, fără niciun comentariu, fără împotrivire. Omul care se află în legătură de conlucrare cu îngerul său păzitor, ascultă sfatul acestuia şi se lasă în voia Celui Preaînalt. Ascultând şi împlinind poruncile lui Dumnezeu, învinge impulsionările eului şi, în smerenie, trăieşte în comuniunea iubitoare cu Preasfânta Treime, asemenea puterilor cereşti care neîncetat îl laudă pe Dumnezeu Cel întreit Sfânt”[2].

Aici se impune totuşi o întrebare: „De ce avem nevoie de asistenţa îngerului, când suntem, oricum, sub oblăduirea lui Dumnezeu? Îngerii nu-L substituie pe Dumnezeu, ci Îl slujesc: sunt instrumentele Lui, trimişii Lui. Aşadar, îngerii nu dublează Providenţa, ci o realizează, o împlinesc”[3].

[1] **Ibidem**, pp. 15-16.
[2] **Ibidem**, pp. 16-17.
[3] **Andrei Pleşu**, *Op. cit.*, p. 121.

„Îngerii sunt modalităţi de a fi în act ale Providenţei. Când ni se spune că Dumnezeu ne este mereu aproape, ni se vorbeşte despre atotprezenţa Lui, despre legătura Lui personală cu fiecare dintre noi, dar şi despre îngerul nostru păzitor, care, în fond, este apropiere ipostaziată, întruchipare nevăzută a proximităţii dumnezeieşti. Am adăuga că, pentru a se adresa multiplicităţii create (cu imperfecţiunile ei circumstanţiale), Dumnezeu recurge, în chip firesc, la o altă multiplicitate creată, liberă de obstacolul corporal, aceea a îngerilor. O multiplicitate inspirată de El, împotriva legiunii conduse de Satana"[1].

„Îngăduind îngerilor să se implice în fiziologia lumii create, Dumnezeu oferă creaturii ocazia de a participa, alături de El, la faptul însuşi al creaţiei. S-ar spune că Dumnezeu multiplică puterea creatoare a creaturii, înţelegând să-i pună dinainte întreaga, infinită, splendoare a tuturor posibilităţilor ei"[2].

Unde se află îngerul păzitor?

„Îngerii sunt creaturi spirituale care vieţuiesc şi activează la fruntariile Celui Veşnic şi ale creaţiei, ale eternităţii şi timpului. Sunt intenţii dumnezeieşti, mesageri, slujitori cu zbor fulgurant, a căror iuţeală este însăşi cea a gândului, şi aceasta este cauza pentru care ei sunt nevăzuţi pentru noi"[3].

„După criteriile curente, îngerul păzitor este greu de situat. El este în acelaşi timp interior şi exterior, acasă în lumea de dincolo, ca şi în lumea de aici, imanent şi transcendent"[4]. Cu toate acestea, putem spune fără să greşim că „îngerul este în interiorul

---

[1] **Ibidem**.

[2] **Ibidem**, p. 122.

[3] **Denis de Rougemont**, *Partea diavolului*, Editura Anastasia, 1994, p. 20.

[4] **Andrei Pleşu**, *Op. cit.*, p. 75, nota 25.

omului, şi în interiorul îngerului este Dumnezeu. Ei sunt pe o scară, dar treptele scării sunt străvezii”[1].

De asemenea, „îngerul păzitor nu este niciodată solitar. El este în contact permanent cu întreaga lume a ierarhiilor cereşti, acţionează în comuniune cu celelalte puteri cereşti, într-un sistem rafinat de mijlociri salutare”[2].

Rolul îngerului păzitor

În concepţia Sfântului Dionisie Areopagitul, „îngerul păzitor ne este dat ca să putem cunoaşte prin el Singurul Principiu al tuturor lucrurilor, şi ca toţi îngerii care au grijă de diversele naţiuni să înalţe spre acea Providenţă, care este şi propriul lor Principiu, după cum stă în puterea lor, pe cei care, voit, îi urmează”[3].

„Funcţiile îngerului păzitor sunt, în mare, patru, ca braţele unei cruci: el ne este învăţător (ne luminează, aduce un spor de cunoaştere), protector (ne fereşte de rele, de toate felurile de rele), sfătuitor (ne îndeamnă spre fapte bune, ne propune criterii ale acţiunii îndreptăţite) şi călăuză duhovnicească (ne arată calea mântuirii). Cu un singur cuvânt, funcţia generică a îngerului este buna noastră orientare. Bună orientare în plan cognitiv, pragmatic, moral şi soteriologic”[4].

„Prin puterea spirituală mai mare, îngerii transmit şi imprimă elanul duhovnicesc în sufletele oamenilor”[5]. „Cei care s-au făcut următori ai puterilor cereşti au dat mărturie despre biruinţa care se cere tuturor: trecerea de la chip la asemănarea cu Dumnezeu. Îngerul păzitor are mai multe manifestări sau

---

[1] **Silvestru Mihaela Raluca**, *Op. cit.*, p. 47.
[2] **Andrei Pleşu**, *Op. cit.*, pp. 121-122.
[3] **Maica Alexandra (principesa Ileana a României)**, *Op. cit.*, p. 249.
[4] **Andrei Pleşu**, *Op. cit.*, p. 81.
[5] **Silvestru Mihaela Raluca**, *Op. cit.*, p. 45.

atribute ale alcătuirii sale ipostatice: este văzut ca un om şi ca un prieten de către cei care şi-au curăţit ochii lor de imaginile lumii trecătoare; este vorbitor cu glas omenesc, folosindu-se de categoriile verbale ale gândirii discursive, este călăuzitor în călătorii, ţinând la distanţă primejdiile; este salvator în încercări; este prevenitor, anticipând vreo schimbare de situaţie; este încurajator şi întăritor spre lucrările duhovniceşti; este tămăduitor al suferinţelor sufleteşti şi trupeşti; este hrănitorul sufletului îngrijit de el, asemenea unui frate mai mare sau unui părinte faţă de odrasla sa; este proroc, orientând sufletul să îşi aştearnă cu grijă o bună aşezare în veşnicie, înştiinţându-l, dacă este vrednic, despre ieşirea sa din trup"[1].

„În această viaţă pământească, îngerul păzitor se străduieşte să ne ferească de căderea în păcat. El ne întăreşte în ispite şi ne îmbărbătează când suntem chinuiţi de diavolul. Îngerul păzitor are rolul de a oferi garanţia unui refugiu din faţa pericolului"[2].

„Sfântul Vasile cel Mare zice: «Fiecare credincios are alături un înger ca apărător şi păstor, care să-l îndrume în viaţă». Această fiinţă raţională, spirituală şi liberă ne-a fost dată de Dumnezeu ca să ne ajute a păşi pe calea mântuirii. Apropiindu-se de om, îngerul păzitor îl înconjoară pe acesta cu protecţia iubirii, o ocrotire superioară oricărei încercări de protecţie omenească. Ne stă alături chiar în timpul nopţii, ca lângă Cuviosul Paisie, pe care-l păzea cu evlavie în timp ce dormea. O primă acţiune a sa este de a sfătui omul în înfrânarea instinctelor. Îngerul apără persoana umană de ispitele şi păcatele cu care aceasta intră în contact. Cel Atotputernic îl mandatează pe îngerul păzitor să îi trezească şi să îi menţină omului starea de veghe în rugăciune.

---

[1] **Ibidem**, p. 49.

[2] **Irineu, Arhiepiscop al Alba Iuliei**, *Op. cit.*, pp. 6-7.

El poartă de grijă persoanei umane şi o ajută să-şi îndeplinească menirea în lumea pământească”[1].

„Prin veşnica privire a luminii lui Dumnezeu şi fără limitarea spaţialităţii de către trup, îngerul păzitor poate să-l ajute pe om, în efortul acestuia de a urca spre unirea cu Dumnezeu. Nefiind legat de încadrarea într-un anumit spaţiu, ci fiind liber de a călători în toată creaţia şi în spaţiul cerurilor, el poate fi o legătură imediată între om şi Dumnezeu. Îngerul păzitor ne descoperă o parte a vieţii viitoare şi ne prezintă adevărul potrivit căruia existenţa pe pământ este doar o anticameră a eternităţii. «Îngerul - afirmă Fericitul Augustin - este cel ce se apropie de om, ca imagine a fericirii supreme». El ne face să înţelegem că putem avea parte de acel viitor veşnic în fericire, dacă avem o conduită morală corespunzătoare. Îngerii au avut relaţie cu omul în mijlocul raiului, iar după cădere ei sunt călăuzele iubitoare care ne arată drumul spre împărăţia lui Dumnezeu, spre Ierusalimul ceresc. Ei ne îndrumă, fiindcă doresc să ne facă părtaşi mântuirii şi concetăţeni ai lor în rai”[2].

„Misiunea îngerului păzitor cuprinde şi îndemnarea persoanei umane spre căutarea lui Dumnezeu. El îi arată omului că este chipul lui Dumnezeu şi este menit să fie «*la fel cu îngerii*» (Luca 20,36), să ajungă în rai. De asemenea, îi mai arată că va da socoteală de faptele sale. Luând aminte la şoapta îngerului, omul poate să îndepărteze ispitele vrăjmaşului diavol. Cunoscând căile de înfruntare, biruire şi depăşire a răutăţilor de tot felul şi a piedicilor puse de diavol, îngerul păzitor oferă îndrumarea morală necesară persoanei umane pentru ca ea să poată urma urcuşul sinuos spre ţinta desăvârşirii. Cu alte cuvinte, el îl sprijină pe creştin să-şi atingă scopul ultim, împlinirea destinului uman, cel de reîntoarcere în rai, de reîntoarcere la Dumnezeu. Ca mesager

[1] **Ibidem**, pp. 9-10.
[2] **Ibidem**, pp. 10-11.

al voinţei divine, îngerul păzitor face cunoscută omului slava Părintelui ceresc. Fiecare om în parte, prin îngerul său, poate să devină parte integrantă a planului lui Dumnezeu de mântuire, în ceea ce priveşte existenţa umană şi lumea. Îngerul ne ajută să ne împlinim rolul de fiinţă creată, «*micşorată cu puţin faţă de îngeri, încununată cu slavă şi cu cinste*» (Psalmul 8,5)”[1].

„Îngerul păzitor, trăind în proximitatea omului şi aparţinând spaţiului intermediar dintre cer şi pământ, se constituie drept pedagog al omului spre Dumnezeire. Aceasta înseamnă că are sarcina de a învăţa. Învăţătura oferită de el îndreaptă spre Dumnezeu. Îngerul păzitor se descoperă ca o prezenţă morală de îndreptare a vieţii personale umane. Funcţia de pedagog implică un model de trăire morală desăvârşită şi de călăuzire sau învăţare prin acte morale”[2].

„După cum arată Evagrie Monahul, îngerii se apropie de cei credincioşi ca de prorocul Daniel şi luminează înţelesurile celor ce li se întâmplă. Într-adevăr, îngerul păzitor se străduieşte să-l înveţe pe om ca să nu cadă în cursele demonilor, iar dacă persoana umană a căzut în păcat, îngerul păzitor luptă pentru a o restabili pe linia binelui. Îngerul oferă un model de conduită morală în vieţuirea pământească a omului. De la el învăţăm smerenia, ascultarea, rugăciunea, înţelepciunea, iubirea faţă de om. Sfântul Ioan Gură de Aur îi prezintă pe îngeri ca modele bune de urmat. Noi trebuie să asimilăm acest model îngeresc şi să-l transpunem în acţiunile zilnice ale vieţii noastre, iubind pe Dumnezeu şi pe aproapele nostru. Asimilând cele primite prin intermediul inspiraţiei angelice, persoana umană urcă spre Dumnezeu”[3].

---

[1] **Ibidem**, pp. 11-12.
[2] **Ibidem**, p. 17.
[3] **Ibidem**, p. 18.

„Îngerul păzitor este un înger al rugăciunii, căci în momentul rugăciunii, omul îl are mereu în apropiere pe îngerul său păzitor, care îl întăreşte în preamărirea lui Dumnezeu şi în vieţuirea după voia dumnezeiască. El este mesagerul lui Dumnezeu către om şi solul sufletului uman către Dumnezeu. Chiar lângă Domnul Hristos a stat un înger în momentul rugăciunii Sale din grădina Ghetsimani (Luca 22,43-44). Îngerul veghează rugăciunea şi o duce în faţa lui Dumnezeu (cf. Tobit 12,12). Fiind nu numai intermediar ci şi persoana care ajută, se străduieşte pentru ca dorinţele cele bune ale oamenilor să fie împlinite. Îngerul păzitor îl protejează pe om în momentele de rugăciune pentru a nu fi ispitit de diavoli, spre a nu fi întors din rugăciune spre păcat. El încearcă să întoarcă chipul omului spre Dumnezeu, Care este ţinta supremă a căutării umane. În rugăciune, pe lângă îngerul păzitor, i se alătură omului şi alţi îngeri din cer, ei fiind fiinţe rugătoare prin excelenţă. Sfântul Maxim Mărturisitorul arată că omul şi îngerul se întâlnesc, în biserică, la Sfânta Liturghie, unde se roagă împreună şi aduc doxologie lui Dumnezeu”[1].

„Îngerul păzitor vine numaidecât în apropierea omului în momentul în care acesta se află într-o situaţie dificilă. Pe stareţul Gheorghe de la sihăstriile Katunakiei îl slujea sfântul înger păzitor atunci când oamenii l-au părăsit. În cele mai grele perioade ale vieţii, omul simte o prezenţă tainică, o apropiere personală. Din acel moment, restabilirea fiinţială, reabilitarea morală pe calea mântuirii devine mai uşoară. Ieşirea din unele impasuri complexe este posibilă datorită apropierii îngerului, care indică drumul de ieşire şi măsurile pe care le poate adopta omul pentru a se izbăvi. Omul nu iese singur, ci îngerul vine în greutatea în care se află şi împreună cu acesta omul se ridică. Îngerul păzitor cunoaşte diverse metode de intervenţie şi operare în viaţa omului pentru

[1] **Ibidem**, pp. 18-19.

a-l păzi în toate căile sale. Fiecare modalitate aleasă de înger este conformă cu situaţia cu care intră în contact. Astfel, fiecare întâmplare şi acţiune umană primeşte un alt răspuns, de fiecare dată, din partea îngerului păzitor, prin care Dumnezeu evaluează şi modelează acţiunile omeneşti. Împreună cu persoana umană, îngerul urcă, luptă şi restabileşte o situaţie propice continuării de dobândire a mântuirii. Îngerul păzeşte drumul omului, atât cel pământesc al existenţei în creaţie, cât şi cel duhovnicesc, de înălţare spre desăvârşire şi sfinţenie"[1].

„Câtă bucurie avem ştiind că Dumnezeu ne-a dat câte un înger păzitor ca să ne fie sprijin în viaţa noastră de pe acest pământ. Îngerul păzitor ne îndeamnă la virtute şi ne ajută să ne îndepărtăm de obstacolele care ne stau în faţă. Multe rele săvârşite de om pricinuiesc mâhnire îngerului păzitor, care încearcă să-l apere cu orice preţ pe cel încredinţat lui. Nici nu ne închipuim câtă capacitate de îndurare are îngerul, biruind orice suferinţă pentru păstrarea legăturii sale cu omul. Chiar diavolii, prin acţiunile lor directe, nu pot desfiinţa relaţia dintre înger şi om. Numai păcatul îl poate îndepărta pe îngerul păzitor, însă nu-l poate alunga şi nici nu poate anihila comuniunea sa cu omul. Îngerul păzitor aduce echilibru sufletesc celor ce se află în pragul căderii. El oferă tărie, mângâiere şi încurajare în mijlocul tulburărilor, cum arată Sfântul Isaac Sirul. Îngerul păzitor atenuează răul şi suferinţa, oprind orice impulsivitate spre mânie, răzbunare şi duşmănie. El dăruieşte pace şi linişte fiinţei umane şi transfigurează omul cel lăuntric. De aceea, fiecare creştin este dator să-l cinstească, să-l asculte şi să se roage lui. Astfel se va bucura totdeauna de intervenţia energică a prietenului său ceresc. Astfel va fi mereu învăluit în iubirea îngerului său păzitor ca într-o sferă protectoare"[2].

---

[1] **Ibidem**, pp. 19-21.
[2] **Ibidem**, pp. 22-23.

Îngerul păzitor ne iubeşte

„Substanţa relaţiei dintre om şi îngerul său păzitor - spune Serghei Bulgakov - este iubirea”[1], pentru că „fiecare înger îşi iubeşte protejatul, oricât ar fi el de nevolnic”[2].

Sfântul Serafim al Dmitrovului a scris că „acest înger ne iubeşte atât de mult, cum nu ne poate iubi nimeni de pe pământ. Îngerul păzitor este prietenul nostru nelipsit, interlocutorul nostru nevăzut şi lin, mângâietorul nostru preadulce”[3].

Omul nu este niciodată singur

„În Biserică se realizează nu numai o comuniune între membrii ei văzuţi, ci şi cu îngerii. Sobornicitatea Bisericii îi cuprinde şi pe îngeri. De aceea, omul nu este singur nici când pare că este complet singur. Dimpotrivă, tocmai când se adună în sine mai mult din împrăştierea atenţiei spre tot felul de lucruri sau amintiri de lucruri exterioare, se deschide înrâuririi unor prezenţe spirituale. Când se adună mai mult în rugăciune, rugăciunea lui este încălzită de rugăciunea unui duh, sau a mai multor duhuri netrupeşti, dacă rugăciunea este o deschidere interioară spre absolutul divin. Evagrie Monahul spune: «Cunoaşte că sfinţii îngeri ne îndeamnă la rugăciune şi stau de faţă împreună cu noi, bucurându-se şi rugându-se pentru noi». Dacă te rogi cu adevărat, vei afla multă întărire şi încredinţare, şi îngerii vor veni la tine ca şi la prorocul Daniel şi-ţi vor lumina înţelesurile celor ce ţi se întâmplă”[4].

Sfântul Antonie cel Mare a scris: „Când închizi uşile cămării tale şi eşti singur, cunoaşte că este cu tine îngerul rânduit de Dumnezeu fiecărui om. Păgânii îl numesc demonul propriu.

---

[1] **Andrei Pleşu**, *Op. cit.*, p. 191.

[2] **Ibidem**, p. 196.

[3] **Sfântul Serafim al Dmitrovului**, *Op. cit.*, p. 75.

[4] **Preotul Profesor Dumitru Stăniloae**, *Teologia Dogmatică…*, p. 459.

Acesta fiind neadormit şi neputând fi înşelat, este pururea cu tine, toate văzându-le, fără să fie împiedicat de întuneric. Dar cu el este şi Dumnezeu, Cel ce se află pretutindeni”[1].

Îngerul păzitor se apropie şi se îndepărtează de oameni datorită păcatelor

„Îngerul păzitor nu ne forţează libertatea cu care ne-a înzestrat Creatorul. Urmând o tradiţie de gândire duhovnicească, Sfântul Isaac Sirul vorbeşte despre posibila îndepărtare a îngerului, care vizează suspendarea protecţiei sale directe pentru o vreme”[2].

Sfântul Vasile cel Mare a scris că „îngerul păzitor îl însoţeşte pe om pretutindeni, dar se îndepărtează de cel care face fapte rele”[3], iar atunci „se apropie de om vrăjmaşul”[4].

„Distanţa îngerului păzitor faţă de om indică măsura vieţii sale duhovniceşti. Un călugăr văzător cu duhul a văzut cum îngerii se apropiau de un grup de monahi când aceştia purtau discuţii duhovniceşti şi se îndepărtau de aceştia când treceau la discuţii lumeşti”[5].

„Îngerul păzitor este prietenul aflat veşnic în proximitatea noastră. Să fim siguri că un prieten te poate părăsi, dar îngerul păzitor niciodată”[6]. Aceasta înseamnă că îngerul se îndepărtează de cel care păcătuieşte, însă nu îl părăseşte definitiv, nu îşi abandonează misiunea pe care i-a încredinţat-o Dumnezeu.

„Toma de Aquino consideră că deşi uneori îngerul păzitor se îndepărtează de om din punct de vedere fizic, totuşi nu îl

---

[1] *Filocalia…*, vol. I, p. 25.
[2] **Silvestru Mihaela Raluca**, *Op. cit.*, p. 25.
[3] **Pr. Dr. Iulian Gheţu**, *Op. cit.*, p. 128.
[4] **Silvestru Mihaela Raluca**, *Op. cit.*, p. 25.
[5] **Daniil Nacu Stoenescu**, *Op. cit.*, p. 45.
[6] **Irineu, Arhiepiscop al Alba Iuliei**, *Op. cit.*, p. 7.

părăseşte în privinţa efectului pazei, căci chiar atunci când este în cer, el ştie ce se întâmplă cu omul”[1].

„Când omul păcătuieşte, îngerul este mâhnit şi dezgustat, iar mirosul urât al păcatelor noastre îl izgoneşte de la noi. Dar acesta nu dezertează de la misiunea sa. El încearcă să se reapropie de om şi să-l determine a-şi revizui atitudinea şi comportamentul. Nu-l părăseşte niciun moment pe cel ce i-a fost dat în grijă, fiind mereu pregătit pentru a interveni energic, ca să-l ajute pe acesta şi să-i arate calea spre Dumnezeu”[2].

„Ceea ce îl întristează şi îl îndepărtează pe îngerul păzitor de lângă om este făptuirea păcatului. Stăruind în păcat, omul nu numai că se îndepărtează de Dumnezeu şi îşi îndepărtează îngerul păzitor, dar se şi situează în câmpul malefic al influenţei diavoleşti, spaţialitate fără norme morale care oferă numai neîmpliniri, dureri şi suferinţe. Îngerul nu intervine când omul păcătuieşte, în mod deliberat şi conştient, ci doar se îndepărtează, fără să dezerteze însă de la misiunea pe care o are de îndeplinit. El se retrage pentru a putea reveni în forţă şi a răsturna situaţia dramatică în care se găseşte omul păcătos. Întorcându-se, îngerul păzitor încearcă cu multe eforturi să restabilească persoana în contactul de comuniune harică, comuniune de iubire, cu Dumnezeu. El încearcă să-l reabiliteze pe om în calea evlaviei şi să-l determine să părăsească definitiv calea păcatului. Îngerul nu se lasă învins de niciun păcat al omului, ci se luptă pentru a-l ajuta să-şi vină în sine ca fiul risipitor; el îl veghează pe om şi îl apără de orice rău”[3].

„Cu toate că greşeşte adesea, omul este iubit de îngerul păzitor şi nu este părăsit de acesta. Atunci când înfăptuieşte păcatul, omul aduce suferinţă şi întristare îngerului său. Însă

---

[1] **Pr. Dr. Iulian Gheţu**, *Op. cit.*, p. 228.

[2] **Irineu, Arhiepiscop al Alba Iuliei**, *Op. cit.*, p. 6.

[3] **Ibidem**, pp. 13-14.

ocrotitorul nostru ceresc este înger al pocăinţei. Acesta desface legăturile păcatelor îndemnându-l pe creştin să şi le mărturisească duhovnicului său, ca apoi să se împărtăşească cu Trupul şi Sângele lui Hristos. Îngerul nu este decât un sfătuitor. Cel Ce şterge păcatul este Hristos. Îngerul păzitor, ca un înger al căinţei, îndeamnă la mărturisire şi iertare, la milostenie şi fapte bune. El oferă posibilitatea unui nou început în viaţă, un început al trăirii în Hristos, pe calea neprihănirii. Îngerul ne ajută să ne însănătoşim duhovniceşte, determină o transformare lăuntrică. Întoarcerea la Dumnezeu prin pocăinţă adevărată îl bucură pe îngerul păzitor (cf. Luca 15,10). Îngerul păzitor i-a spus stâlpnicului din Edesa: «Pentru că te-ai smerit şi te-ai pocăit, Dumnezeu mi-a poruncit să fiu cu tine şi în veacul acesta şi în cel viitor». Deci, funcţia principală a îngerului păzitor este de a ne descoperi calea de reîntoarcere la Dumnezeu. Prin îngerul păzitor, persoana umană este repusă în contact cu Creatorul şi aşa se regenerează spiritual şi moral"[1].

„Oare noi ne putem da seama când îngerul păzitor este aproape şi când se îndepărtează de la noi? Da: după dispoziţia lăuntrică a sufletului nostru. Atunci când simţi lumină în suflet, uşurime, linişte şi pace în inimă, atunci când mintea ta este ocupată cu cugetarea la cele dumnezeieşti, atunci când te pocăieşti, îngerul este aproape. Atunci când la anumite cuvinte din rugăciunea ta simţi desfătare ori străpungere lăuntrică, stăruie asupra cuvintelor acelora, fiindcă atunci îngerul păzitor se roagă împreună cu tine. Atunci când în sufletul tău este furtună, când în inima ta clocotesc patimile, când mintea ta se îngâmfă, să ştii că îngerul păzitor s-a îndepărtat de la tine şi în locul lui s-a apropiat demonul. Cheamă-l atunci cât mai degrabă pe îngerul păzitor, îngenunchează înaintea icoanelor, cazi cu faţa la pământ, roagă-te, fă-ţi semnul Sfintei Cruci, plângi"[2].

---

[1] **Ibidem**, pp. 14-15.

[2] **Sfântul Serafim al Dmitrovului**, *Op. cit.*, pp. 76-77.

„Pentru ca îngerul păzitor să nu se îndepărteze de la noi suntem datori să ne împodobim sufletele cu fapte vrednice de pază îngerească, cu fapte de virtute”[1].

Îngerul păzitor ne însoţeşte până la locul nostru din veşnicie

Misiunea îngerului păzitor nu se încheie odată cu ultima suflare a persoanei încredinţate spre purtarea de grijă, ci „îngerul îi stă alături în clipa ieşirii sufletului din trup, călăuzeşte sufletul prin vămile văzduhului, îi este «avocat» la Judecata particulară şi însoţitor ceresc către locul pe care l-a câştigat în timpul vieţii pământeşti”[2].

„După ce i-au vegheat pe oameni de-a lungul vieţii lor pământeşti, îngerii păzitori joacă un rol covârşitor în momentul morţii acestora. În acest sens citim în Noul Testament că «*a murit săracul Lazăr şi a fost dus de îngeri în sânul lui Avraam*» (Luca 16,22)”[3].

Sfântul Ioan Gură de Aur spune: „Dacă avem nevoie de un ghid pentru a călători dintr-un oraş în altul, cu cât mai mult are nevoie sufletul de cineva care să îl călăuzească în momentul morţii, la trecerea spre viaţa viitoare”[4].

În cele ce urmează vom prezenta sfârşitul vieţii unui sfânt şi a unui păcătos nepocăit, pentru a vedea ce fel de îngeri i-au petrecut pe cei doi în ceasul morţii.

„Părinţii din mănăstire şedeau lângă avva Sisoe când era să se săvârşească. Şi a strălucit faţa lui ca soarele şi le-a zis lor: iată, a venit avva Antonie! Şi după puţin a zis: iată, a venit ceata prorocilor! Şi iarăşi faţa lui s-a umplut de o strălucire mai mare,

---

[1] **Pr. Dr. Iulian Gheţu**, *Op. cit.*, p. 128.
[2] **Silvestru Mihaela Raluca**, *Op. cit.*, p. 26.
[3] **Jean Danièlou**, *Op. cit.*, p. 95.
[4] **Ibidem**, p. 96.

şi a zis: iată, a venit ceata Apostolilor. Şi faţa lui a strălucit îndoit şi se vedea că vorbeşte cu cineva. Călugării l-au întrebat: părinte, cu cine vorbeşti? Iar el a zis: iată, îngerii au venit să mă ia şi mă rog să fiu lăsat să mă pocăiesc puţin. Şi i-au zis monahii: părinte, nu ai nevoie să te pocăieşti. Şi le-a zis bătrânul: cu adevărat, nu mă ştiu pe mine să fi pus început pocăinţei. Atunci au cunoscut cu toţii că este desăvârşit”[1].

„Un călugăr bătrân s-a dus într-o zi în oraş pentru a-şi vinde coşurile pe care le făcuse. Ostenit de călătorie, s-a aşezat pe treptele unei case mari din drumul său. În acele momente, proprietarul casei se afla în agonie. În timp ce avva se odihnea, fără să ştie ce se întâmplă înăuntru, a văzut dintr-o dată o mulţime de călăreţi, cumpliţi la înfăţişare, venind în galop. La poartă au descălecat de pe cai şi au pătruns cu furie în casă. Monahul şi-a dat seama ce se întâmplă şi i-a urmat în casă, până în camera celui aflat pe moarte. Când acesta i-a văzut, a scos un strigăt sfâşietor: «Dumnezeule, scapă-mă!». Călăreţii însă l-au ironizat: «Acum, la sfârşitul vieţii tale îţi aminteşti de Dumnezeu? Foarte târziu ţi-a venit acest gând. De ce nu L-ai chemat din copilărie? Acum eşti al nostru!». În timp ce rosteau aceste cuvinte, i-au smuls în grabă sufletul şi, cu un chiot biruitor, s-au îndepărtat”[2].

„Îngerii păzitori care poartă sufletele desprinse de trup la cer manifestă o compasiune vădită faţă de acestea, arătându-şi bunătatea dezinteresată, pe care au dobândit-o prin alegerea lor. Cu atât mai mult, îngerii păzitori suferă şi se bucură alături de fratele-suflet pe care l-au străjuit pe durata petrecerii lui pământeşti. Fiind fiinţe netrupeşti, stările afective ale îngerilor

---

[1] *Patericul*, Editura Arhiepiscopiei Ortodoxe Române a Alba Iuliei, Alba Iulia, 1999, p. 225.

[2] **Daniil Nacu Stoenescu**, *Op. cit.*, p. 62.

sunt mult mai intense, pur spirituale, străine de orice patimă, specificul lor derivând din raportarea la Dumnezeu”[1].

După moarte, „îngerul păzitor preia în grija sa sufletul persoanei decedate şi îl ajută să treacă «vămile văzduhului», unde apar legiunile de diavoli. Aceste duhuri rele încearcă să răpească sufletul de la îngerul său păzitor şi să-l ducă în iad. Ele argumentează cu numeroasele catastife ale păcatelor omului. În aceste condiţii, îngerul se războieşte pentru sufletul ce i-a fost dat în grijă şi contracarează cu faptele bune, cu milosteniile pe care le-a făcut omul în viaţa sa pământească”[2] şi cu cele asemenea. „Şi ştiţi cine biruie? Acela de partea căruia suntem noi, acela biruie! Dacă ai fost de partea diavolului, l-a biruit pe frumuseţea asta de înger bun”[3].

„Sfântul Nifon, episcopul Constantianei Ciprului, stând odată la rugăciune, a văzut cerurile deschise şi o mulţime de îngeri, dintre care unii se pogorau pe pământ, iar alţii urcau, înălţând sufletele omeneşti la locaşurile cereşti. A început să ia aminte la această privelişte, şi iată că doi îngeri suiau ducând un suflet. Când s-au apropiat de vama desfrâului, au ieşit vameşii draci şi au grăit cu mânie: «Acest suflet este al nostru! Cum îndrăzniţi să-l duceţi pe lângă noi când el este al nostru?». Îngerii au răspuns: «Pe ce temei este al vostru?». Dracii au zis: «Până la moarte a păcătuit, întinându-se nu numai cu păcate fireşti, ci şi împotriva firii. Pe deasupra, îşi osândea aproapele şi, ceea ce este mai rău, a murit fără pocăinţă. Ce aveţi de zis la asta?». Îngerii au răspuns: «Nu vă vom da crezare nici vouă, nici tatălui vostru satana, până ce nu-l vom întreba pe îngerul păzitor al acestui suflet». Fiind întrebat, îngerul păzitor a zis: «Într-adevăr, mult a păcătuit omul acesta, dar îndată ce s-a îmbolnăvit, a început să

[1] **Silvestru Mihaela Raluca**, *Op. cit.*, p. 41.
[2] **Irineu, Arhiepiscop al Alba Iuliei**, *Op. cit.*, p. 21.
[3] **Silvestru Mihaela Raluca**, *Op. cit.*, p. 40.

plângă şi să-şi mărturisească păcatele înaintea lui Dumnezeu. Iar dacă Dumnezeu l-a iertat, El singur ştie. A Lui este stăpânirea. Slavă dreptei Lui judecăţi!». Atunci îngerii, fără să ia în seamă învinuirile dracilor, au intrat cu sufletul acela pe porţile Cerului. După aceea, Sfântul a văzut alt suflet înălţat de îngeri. Dând fuga către el, dracii au strigat către îngeri: «De ce duceţi suflete fără ştirea noastră, ca de pildă pe acesta, care este iubitor de argint, desfrânat, iute la mânie şi s-a îndeletnicit cu tâlhăria?». Îngerii au răspuns: «Ştim bine că deşi a căzut în toate acestea, a plâns, a suspinat, s-a spovedit şi a dat milostenie, şi de aceea Dumnezeu i-a dăruit iertare». Dracii au zis: «Dacă acest suflet este vrednic de mila lui Dumnezeu, luaţi-i pe toţi păcătoşii din lume, că noi de ce ne mai ostenim aici?». Îngerii le-au răspuns: «Toţi păcătoşii care îşi mărturisesc păcatele cu smerenie şi cu lacrimi vor primi iertare după mila lui Dumnezeu; iar pe cei ce mor fără pocăinţă îi va judeca El». Iarăşi a văzut Sfântul cum era înălţat sufletul unui bărbat iubitor de Dumnezeu, curat, milostiv, cu dragoste faţă de toţi. Dracii stăteau departe şi scrâşneau din dinţi împotriva acelui suflet, iar îngerii lui Dumnezeu i-au ieşit în întîmpinare pe porţile Cerului şi, heretisindu-l, grăiau: «Slavă Ţie, Hristoase Împărate, că nu l-ai dat în mâinile vrăjmaşilor, şi l-ai izbăvit pe el de iadul cel mai dedesubt!»”[1].

„A mai văzut apoi Sfântul Nifon că dracii târau un suflet spre iad. Era sufletul unui rob pe care stăpânul îl chinuise cu foame şi cu bătăi şi care, nesuferind chinurile, şi-a luat singur viaţa, fiind învăţat la aceasta de un drac. Îngerul păzitor mergea la depărtare de acest suflet şi plângea cu amar, iar dracii se bucurau. Şi a ieşit poruncă de la Dumnezeu către îngerul care plângea să se ducă la Roma, urmând ca acolo să ia asupra sa paza unui prunc nou-născut”[2].

[1] **Ibidem**, pp. 43-44.
[2] **Ibidem**, p. 44.

„Dacă sufletul reuşeşte să depăşească «vămile văzduhului», se prezintă în faţa tronului de judecată al lui Hristos”[1]. Aici „îngerul păzitor va arăta ce a făcut pentru mântuirea omului încredinţat lui de Dumnezeu. Sfântul înger păzitor va da la iveală tot ce l-a învăţat pe acesta spre mântuirea lui, cum l-a apărat de ispite, cum l-a ajutat în primejdii, cum i-a alinat greutăţile vieţii, cum i-a fost prieten credincios şi îndrumător statornic pe drumul binelui, făcând totul pentru mântuirea lui”[2].

Apoi „îngerul păzitor va deveni apărător dar şi martor al vieţii pământeşti a sufletului prezentat la judecată. El va încerca să aducă toate argumentele potrivite pentru ca sufletul omului să primească verdictul favorabil din partea Dreptului Judecător. Mărturia lui va fi dreaptă, dar va fi o mărturie care va încerca să ajute sufletul cel prezentat pentru judecată”[3].

Sfântul Ioan Gură de Aur a scris: „Un preot minunat mi-a istorisit că a fost învrednicit să vadă şi să audă aceasta: că cei împărtăşiţi cu Trupul şi Sângele Mântuitorului şi cu conştiinţa curată, când vor muri, îngerii îi vor duce de aici în alai, pentru Cel cu care s-au împărtăşit”[4].

Fiecare popor are un înger păzitor

În Sfânta Scriptură citim că „*atunci când Cel-Preaînalt a împărţit neamurile, când i-a răsfirat pe fiii lui Adam, a pus hotarele neamurilor după numărul îngerilor Lui*” (Deuteronom 32,8).

„Unele comentarii iudaice la legenda Turnului Babel precizează că răspândirea urmaşilor lui Noe pe întreg pământul s-a

[1] **Irineu, Arhiepiscop al Alba Iuliei**, *Op. cit.*, p. 21.
[2] **Silvestru Mihaela Raluca**, *Op. cit.*, p. 38.
[3] **Irineu, Arhiepiscop al Alba Iuliei**, *Op. cit.*, pp. 21-22.
[4] *Filocalia…*, vol. VIII, p. 204.

făcut cu ajutorul unei armate de şaptezeci de îngeri, care i-au învăţat pe oameni şaptezeci de limbi diferite”[1].

Cert este, că de la întemeierea lor, toate popoarele au câte un înger păzitor. Astfel, la Daniel 10,13 citim despre îngerul păzitor al Persiei, la Daniel 10,20 despre îngerul păzitor al Greciei, iar Fiul Omului i-a spus proorocului Daniel că arhanghelul Mihail este îngerul păzitor al evreilor (Daniel 10,21 şi 12,1).

„Aşa cum fiecare persoană umană are un înger păzitor, care seamănă pe un plan mai înalt cu acea persoană, aşa are şi fiecare popor un înger mai înalt, cu capacitatea unei conduceri, al unui izvor de sfinţenie potrivit acelui popor. De aceea Dumnezeu a pus graniţele între neamuri corespunzător deosebirii între îngerii destinaţi lor”[2].

„Dar faptul că fiecare popor este încredinţat conducerii unui înger nu înseamnă că aceşti îngeri trebuie înţeleşi ca nişte zei independenţi sau nu arată că Dumnezeu şi-a limitat stăpânirea numai la poporul iudeu. Îngerii popoarelor sunt toţi în slujba lui Dumnezeu. De aceea Dumnezeu încredinţează unui înger sau altuia şi misiunea vreunei vestiri speciale unui popor. Iar dacă unele popoare sau unele persoane umane nu ascultă de Dumnezeu, cunoscut şi prin îngeri, aceasta se datorează libertăţii lor”[3].

„Despre îngerii păzitori ai neamurilor şi ai oraşelor, Sfântul Ioan Gură de Aur ne aduce o frumoasă imagine: «Aşa cum un împărat puternic aşează oşti în diferite oraşe, ca să le apere de năvălirile barbare, aşa şi Dumnezeu a aşezat în zonele locuite oşti îngereşti, ca să stăvilească atacurile diavolilor celor răi şi să străjuiască pacea oamenilor»”[4].

---

[1] **Andrei Pleşu**, *Op. cit.*, p. 165.
[2] **Sfântul Dionisie Areopagitul**, *Opere*…, p. 67, nota 19.
[3] **Ibidem**, p. 67, nota 20.
[4] *Minuni ale Sfinţilor Îngeri*…, p. 23.

„Îngerul păzitor al neamului nu veghează doar asupra poporului său, ci îi şi înalţă spre Dumnezeu pe toţi oamenii care-l urmează de bunăvoie. Astfel, proniile angelice sunt şi lucrează prin participare la Pronia dumnezeiască unică aşezată în mod supra-fiinţial dincolo de toate puterile cereşti”[1].

„Îngerii păzitori ai neamurilor sunt buni şi de oameni iubitori. Ei se roagă lui Dumnezeu pentru popoare şi îi ceartă pe demoni”[2].

„Prin îngeri i-au venit lui Faraon şi lui Nabucodonosor visele pe care le-au avut, precum şi tălmăcirile lor. Iosif la egipteni şi Daniel în Babilon au descoperit şi au interpretat vedeniile prin intermediul îngerilor păzitori ai acelor neamuri, care le-au descoperit visele din voia lui Dumnezeu”[3].

„Sfinţii Părinţi ai Bisericii s-au întrebat şi ei, cum ne întrebăm şi noi astăzi, cum se explică războaiele, ura inter-etnică, deriva temporară a câte unei naţiuni înspre inumanitate. În mare, putem vorbi de trei răspunsuri posibile. Unul este al Sfântului Apostol Pavel: există şi îngeri căzuţi, care, la un moment dat, se substituie protectorilor iniţiali ai popoarelor. Ei devin «stăpânitorii acestei lumi» şi se străduiesc să-i îndepărteze pe oameni de Dumnezeu. Un al doilea răspuns se referă la strategia generală a îngerilor (fie că sunt ai persoanei, sau ai unei colectivităţi): ei au însemnate puteri spirituale, dar nu pe aceea de a manipula voinţa omului. Darul suprem oferit de Creator creaturii sale privilegiate este libertatea. Iar pentru ca omul să fie liber interior, el trebuie să aibă posibilitatea de a alege între bine şi rău, cu riscul implicit de a alege răul. La fel popoarele. Îngerii lor nu au dreptul să le îngrădească, în vreun fel, liberul arbitru. Asta înseamnă că orice popor îşi poate nesocoti, dacă vrea, tutela angelică, lăsându-se ispitit de

---

[1] **Preot Daniel Pupăză**, *Op. cit.*, p. 307.
[2] **Petru Florea**, *Op. cit.*, p. 53.
[3] **Ibidem**, p. 52.

impulsuri inferioare. Mai interesant, din punctul nostru de vedere, este însă un al treilea răspuns. Poţi greşi nu numai întorcând spatele îngerului, ci, dimpotrivă, idolatrizându-l, acordându-i o obedienţă şi un cult care, în mod normal, nu se acordă decât lui Dumnezeu. Acest tip de eroare repetă, întrucâtva, eroarea îngerilor căzuţi. Cauza căderii lor a fost pornirea orgolioasă de a uzurpa tronul lui Dumnezeu, sentimentul că sunt egali cu El. Eroarea naţionalismelor agresive constă şi ea în supra-dimensionarea instanţei naţionale, în amplasarea valorilor ei deasupra tuturor celorlalte valori. Naţiunea ia locul iubirii de aproapele, ia locul înţelepciunii, ia, la urma urmelor, locul lui Dumnezeu. Când naţiunea devine un Absolut, Absolutul devine relativ. Uităm că «patria noastră este» - după cum spune Sfântul Apostol Pavel - «în ceruri» şi facem din aşezământul nostru pământesc un templu idolatru, o limită opacă, singura raţiune de a fi a vanităţii noastre"[1].

„Iar de întreabă cineva: şi cum stând îngerii lângă neamuri singur poporul evreu a fost înălţat la iluminările începătoare ale lui Dumnezeu? Răspundem că pentru rătăcirea celorlalte popoare spre zeii care nu sunt, nu trebuie învinuite dreptele călăuziri ale îngerilor, ci acelea înseşi au căzut de la dreapta urcare spre Dumnezeu, prin abaterea lor sau prin iubirea de sine, prin îndrăzneala şi prin închinarea acordată pe măsura lor celor socotiţi de ei zei. Aceasta a suferit-o şi poporul evreu când a lepădat cunoştinţa lui Dumnezeu şi a umblat după inima lui"[2].

Un părinte al Bisericii a scris că „în general nici îngerii nu aduc întotdeauna vestirile sau tălmăcirile lor direct unei mulţimi, cum a fost la naşterea Pruncului Iisus, ci uneori le comunică poporului prin bărbaţi aleşi, capabili să le primească prin treapta lor duhovnicească mai înălţată. Căci, pe lângă ierarhia

---

[1] **Andrei Pleşu**, *Op. cit.*, pp. 167-168.
[2] **Sfântul Dionisie Areopagitul**, *Opere*…, pp. 28-29.

bisericească rânduită de Dumnezeu ca ierarhie vizibilă, există şi o ierarhie duhovnicească între oameni, adică trepte diferite de trăire şi înţelegere duhovnicească, dintre care unele sunt foarte înalte. Aceasta este o altă formă prin care Dumnezeu susţine o răspundere şi o solidaritate între îngeri şi oameni, în urcuşul lor spre El”[1].

Toate nivelurile lumii create au un înger protector

„Prezenţa îngerului alături de om este, de fapt, cazul particular al unei prezenţe angelice la toate nivelurile lumii create. Aceasta o confirmă foarte explicit Sfânta Scriptură. Astfel, în Cartea Apocalipsei se vorbeşte despre îngeri care controlează vânturile, pământul şi marea (Apocalipsa 7,1-3), au stăpânire asupra focului (Apocalipsa 14,18) şi asupra apelor (Apocalipsa 16,4-5). Fiecare regiune a lumii create este, aşadar, administrată, prin mandat divin, de cetele îngereşti, care constituie un soi de potenţare transcendentă a realului”[2].

„Sfântul Grigorie de Nazianz declară că unele puteri cereşti au primit o parte a lumii, iar altele au fost însărcinate cu altă parte a universului, cum singur Dumnezeu ştie, Care le-a rânduit şi le-a determinat”[3].

„Îngerii buni au fost rânduiţi de Dumnezeu să vegheze asupra părţilor pământului după căderea noastră, şi, în scopul acesta, pentru ca, potrivit iubirii de oameni a lui Dumnezeu, neamul omenesc să nu se nimicească cu totul”[4].

„Lucrarea principală a îngerilor nu este propriu-zis acţiunea directă asupra naturii, ci cea asupra subiectelor umane pentru a le întări şi susţine în acţiunea lor de spiritualizare, de nealipire la

---

[1] **Ibidem**, p. 67, nota 20.

[2] **Andrei Pleşu**, *Op. cit.*, pp. 84-85.

[3] **Preotul Profesor Dumitru Stăniloae**, *Teologia Dogmatică…*, p. 464.

[4] **Ibidem**, p. 448.

cele materiale, care se repercutează asupra trupurilor lor şi, prin ele, asupra lumii exterioare”[1].

Astfel, „prin îngeri se întăreşte puterea spirituală a omului asupra naturii, din punct de vedere moral, deşi îngerii nu stăpânesc direct asupra ei”[2].

„În afară de îngerii neamurilor, ai oraşelor şi ai tuturor nivelurilor lumii create, mai există şi îngeri pe care Dumnezeu i-a investit să apere şi să sprijine Bisericile locale, pretutindeni unde acestea există. Sfântul Vasile cel Mare şi Sfântul Grigorie Teologul îi caracterizează pe aceşti îngeri ca fiind nişte supraveghetori ai Bisericilor”[3].

Îngerii au putere asupra materiei, dar nu pot săvârşi minuni prin firea lor

„Acţiunea puterilor cereşti asupra materiei prin intermediul unei substanţe necunoscută nouă, ca şi multe alte însuşiri ale îngerilor, sunt descrise în următoarea istorisire a Sfintei Scripturi. «*Îngerul Domnului i-a zis lui Ghedeon: Ia carnea şi azimele şi pune-le pe piatră, iar zeama toarn-o deasupra. Iar el a făcut aşa. Iar îngerul Domnului a întins vârful toiagului pe care-l avea în mână şi a atins carnea şi azimele; şi foc a ieşit din piatră şi a mistuit carnea şi azimele. Și îngerul Domnului s-a făcut nevăzut de la ochii lui*» (Judecători 6,20-21)”[4].

„După cum vedem în cele descrise mai sus, puterile cereşti, create dintr-o substanţă mai subtilă decât omul, au fost înzestrate de la început cu forţe care le îngăduie să exercite o influenţă puternică asupra lumii materiale; în afară de aceasta, ele au cunoştinţe incomparabil mai mari despre organizarea şi legile

[1] **Silvestru Mihaela Raluca**, *Op. cit.*, p. 45.
[2] **Preotul Profesor Dumitru Stăniloae**, *Teologia Dogmatică…*, p. 449.
[3] *Minuni ale Sfinţilor Îngeri…*, p. 23.
[4] **Părintele Rodion**, *Op. cit.*, pp. 30-31.

universului decât noi şi stăpânesc mijloace care le fac în stare să înfrunte legile lumii vizibile”[1].

Cu toate acestea, „îngerii nu pot săvârşi minuni. Miracolul este ceva făcut în afara ordinii naturii unui lucru particular, sau a ordinii întregii naturi create. Minunea este posibilă doar lui Dumnezeu”[2].

Aceasta nu înseamnă că îngerii nu săvârşesc minuni, din moment ce în calendarul creştin, în ziua de 6 septembrie, avem pomenirea minunii Sfântului arhanghel Mihail din Colose, iar în paginile acestei cărţi am prezentat mai multe minuni ale sfinţilor îngeri, ci subliniază faptul că îngerii săvârşesc aceste minuni din încredinţarea şi cu puterea lui Dumnezeu, nu prin firea şi puterea lor.

La fel s-a întâmplat şi cu ucenicii Domnului Hristos, cărora Acesta le-a zis: „*Orice veţi cere întru numele Meu, aceea voi face, pentru ca Tatăl să se preamărească întru Fiul. Dacă veţi cere ceva întru numele Meu, Eu îl voi face. Iar după acestea, Domnul i-a trimis doi câte doi înaintea feţei Sale, în fiecare cetate şi loc unde El Însuşi avea să meargă. Și s-au întors cei şaptezeci cu bucurie şi I-au spus: «Doamne, şi demonii ni se pleacă întru numele Tău»*” (Ioan 14,13-14; Luca 10,1 şi 10,17).

Îngerii îi pot transporta pe oameni

„Îngerii se deplasează cu mare uşurinţă şi îi pot mişca la fel de uşor şi pe oameni: dacă se apropie de unul dintre ei şi-l iau pe aripile lor, pentru acela încetează să mai existe spaţiul aşa cum îl cunoştea, fiindcă fiind acoperit de aripile îngereşti, el străbate cele mai mari distanţe într-o clipită. Aşa se relatează în cartea Faptelor Apostolilor despre Sfântul Apostol Filip: «*Îngerul Domnului a grăit către Filip, zicând: Ridică-te şi mergi spre*

---

[1] **Ibidem**, p. 31.
[2] **Pr. Dr. Iulian Gheţu**, *Op. cit.*, p. 227.

miazăzi, pe calea care coboară de la Ierusalim la Gaza; ea este pustie. Și ridicându-se el, a mers. Și iată, un bărbat din Etiopia, famen, mare dregător al Candachiei, regina etiopienilor, care era peste toată vistieria ei şi care venise la Ierusalim să se închine, se întorcea acasă; şi şezând în careta sa, îl citea pe profetul Isaia. Iar Duhul i-a zis lui Filip: Apropie-te şi te alipeşte de careta aceasta. Și Filip a alergat şi l-a auzit citindu-l pe profetul Isaia şi i-a zis: Înţelegi tu oare ce citeşti? Iar el a zis: Cum aş putea-o, dacă nu mă va călăuzi cineva? Și l-a rugat pe Filip să se urce şi să şadă cu el. Iar locul din Scriptură pe care-l citea era acesta: Ca o oaie spre junghiere S-a adus şi ca un miel fără de glas în faţa celui ce-l tunde, aşa El nu-Și deschide gura. Întru smerenia Lui I s-a răpit dreptatea. Neamul Său cine-l va spune? Că viaţa I se ia de pe pământ. Iar famenul, răspunzând, i-a zis lui Filip: Rogu-te, despre cine zice profetul acesta? Despre sine, sau despre altcineva? Iar Filip, deschizându-şi gura şi începând de la scriptura aceasta, i L-a binevestit pe Iisus. Și pe când mergeau ei pe cale, au ajuns la o apă; iar famenul a zis: Iată apă. Ce mă împiedică să fiu botezat? Filip a zis: Dacă tu crezi din toată inima, este cu putinţă. Și el, răspunzând, a zis: Cred că Iisus Hristos este Fiul lui Dumnezeu. Și a poruncit să stea careta; şi s-au coborât amândoi în apă - şi Filip, şi famenul - şi l-a botezat. Iar când au ieşit din apă, Duhul Domnului l-a răpit pe Filip şi famenul nu l-a mai văzut. Și el s-a dus în calea sa, bucurându-se. Iar Filip s-a aflat la Azot şi, mergând, binevestea prin toate cetăţile, până ce a sosit în Cezareea» (Faptele Apostolilor 8,26-40)”[1].

„Un lucru şi mai minunat este povestit în Cuvântul lui Dumnezeu despre prorocii Daniel şi Avacum. Profetul Daniel se afla în robia babilonică şi în urma răutăţii şi a uneltirilor păgânilor babilonieni, a fost aruncat de rege în groapa cu lei.

[1] **Sfântul Serafim al Dmitrovului**, *Op. cit.*, p. 19.

Şase zile s-a chinuit fără mâncare acolo. Leii nu s-au atins de el, însă foamea îl chinuia. «*Pe atunci trăia în Iudeea un profet, anume Avacum. Acesta gătise fiertură, dumicase pâine într-o covată şi mergea la câmp să le ducă secerătorilor. Iar un înger al Domnului a zis către Avacum: Prânzul pe care-l ai, du-l în Babilon, la Daniel, care se află în groapa cu lei. Dar Avacum a zis: Doamne, eu niciodată n-am văzut Babilonul, şi nici nu ştiu unde se află groapa. Atunci îngerul Domnului l-a prins de creştet şi, ţinându-l de păr, în repeziciunea duhului său, l-a aşezat în Babilon, deasupra gropii. Şi a strigat Avacum: Daniele! Daniele! Ia mâncarea pe care ţi-a trimis-o Dumnezeu! Iar Daniel a zis: O, Dumnezeule, Ţi-ai adus aminte de mine şi nu i-ai părăsit pe cei ce Te caută şi Te iubesc! Şi s-a sculat Daniel şi a mâncat; iar îngerul Domnului l-a dus de îndată pe Avacum acolo de unde-l luase*» (Bel şi balaurul 1,40-46)”[1].

Omul are un înger şi un duh necurat pe umeri

Sfântul Grigorie de Nyssa a spus: „când fiinţa noastră a căzut în păcat, Dumnezeu n-a lăsat căderea noastră fără purtarea Lui de grijă, ci în ajutorul vieţii fiecăruia a pus un înger, din cei care au primit formă nematerială, iar, pe de altă parte, corupătorul firii încearcă să facă acelaşi lucru prin mijlocirea unui oarecare demon viclean şi păgubitor, care ar dăuna vieţii omeneşti. Omul însă, aflându-se între înger şi demon, prin el însuşi îl face pe unul mai puternic decât celălalt, alegându-şi prin liberă voinţă un învăţător din doi. Îngerul cel bun îţi îndreaptă gândurile către fapte virtuoase, iar celălalt îţi arată plăcerile materiale, din care nu există nicio nădejde de mai bine”[2].

„După cum vedem din afirmaţiile acestui Sfânt Părinte, întotdeauna însuşi omul este acela care, în cele din urmă, face

---

1 **Ibidem**, pp. 19-20.

2 **Părintele Rodion**, *Op. cit.*, p. 44.

alegerea binelui şi răului. Şi atunci când creştinul trece de partea îngerului luminii, cu harul Domnului îl înfruntă uşor pe duhul necurat”[1].

„Există opinia - împărtăşită de o amplă tradiţie, pornind de la «Păstorul lui Herma» şi mergând până la părintele Ilie Cleopa - că suntem flancaţi simetric de un înger bun şi de unul rău, că suntem, aşadar, un permanent teatru de luptă între inspiraţie dreaptă şi ispită. Susţinătorii acestei opinii ar afla, probabil, cu oarecare insatisfacţie, că sursa ei este păgână (în Grecia antică se vorbea de un duh negru şi de un duh alb, Filon din Alexandria reia şi el ideea, iar în lumea musulmană, chiar şi astăzi, mormântul fiecărui credincios este străjuit de doi stâlpi, simbolizând cele două prezenţe complementare)”[2].

Îngerii sunt soli în relaţia lor cu oamenii

În relaţia lor cu lumea, îngerii sunt mesagerii lui Dumnezeu către oameni sau vestitorii voii Lui. În acest sens, Dumnezeu i-a zis poporului ales: „*Iată, Eu îl trimit pe îngerul Meu înaintea feţei tale, ca să te păzească pe cale, să te ducă în ţara pe care ţi-am gătit-o. Ia aminte la tine însuţi şi ascultă de el şi să nu-i fii necredincios; că nu te va cruţa, fiindcă numele Meu este în el*” (Ieşire 23,20-21).

„Ca soli ai lui Dumnezeu, îngerii «*aleargă înainte şi înapoi iute ca fulgerul*» (Iezechiel 1,14), pentru că atât este de orbitoare slava lor şi atât de iute este zborul lor. Îngerul care a apărut la mormântul Mântuitorului «*avea înfăţişarea ca a fulgerului, iar îmbrăcămintea albă ca zăpada. Și de frica lui s-au cutremurat străjerii şi s-au făcut ca nişte morţi*» (Matei 28,3-4)”[3].

---

[1] **Ibidem**.
[2] **Andrei Pleşu**, *Op. cit.*, p. 89.
[3] **Ellen G. White**, *Op. cit.*, p. 11.

„Faptul că îngerii sunt adevăraţii purtători ai numelui lui Dumnezeu ne scapă adesea. Îngerul, cu toate că este o fiinţă creată, din cauza proximităţii sale cu Dumnezeu şi prin felul desăvârşit în care îndeplineşte voinţa Lui, ni-L dezvăluie pe Însuşi Dumnezeu”[1]. Astfel, „îngerii nu trebuie gândiţi niciodată ca stând între noi şi Dumnezeu, ci ca o luminoasă deschidere, legând ca un pod orice distanţă dintre noi şi Dumnezeu”[2].

Îngerii le apar numai oamenilor vrednici să îi vadă

„Lumea inteligibilă este reală, dar este altfel reală decât ceea ce socotim, de regulă, real. Nu poţi să mergi spre ea uitându-te pe o hartă, nu este «undeva», pentru că este peste tot. Ea trăieşte numai ca urmare a unei relaţii: relaţia dintre ea însăşi şi cel care o caută. Cu alte cuvinte, ca să se deschidă, are nevoie de activarea interesului tău pentru ea şi de o facultate specială, din familia credinţei. În acest sens, ea este o lume virtuală, care se desfăşoară obiectiv abia în momentul în care sunt dispus să prind contur în faţa ei. Îi fac loc, mă raportez la ea, o chem - atunci ea se manifestă. Bat - mi se deschide. Dacă însă îmi iau ochii de la luminile ei crepusculare - se volatilizează, se închide, reintră în virtual. O observaţie a unei călugăriţe vizionare din secolul al XII-lea, Hildegard von Bingen, descrie foarte precis acest raport: «Dacă în om nu există întrebare, nu există nici în Duhul Sfânt răspuns». Lumea inteligibilă este tot atât de reală şi de ireală pe cât este lumea vizibilă pentru un orb. Trebuie ca orbului să i se deschidă ochii pentru ca uriaşa rezervă de virtualitate în care trăise ca nevăzător să capete substanţă reală”[3].

---

[1] **Maica Alexandra (principesa Ileana a României)**, *Op. cit.*, p. 54.

[2] **Ibidem**, p. 249.

[3] **Andrei Pleşu**, *Op. cit.*, pp. 69-70.

Cum le apar îngerii oamenilor

Episcopul Ioan al Tesalonicului (610-649) a afirmat că „îngerii se înfăţişează numai celor care primesc darul de a-i vedea”[1].

Cu toate acestea, „este cu neputinţă să nu mori dacă ai vedea un înger în adevărata lui lumină”[2]. Din acest motiv, „îngerii nu apar aşa cum sunt, celor vrednici, cărora Dumnezeu vrea ca ei să se arate, ci sub o formă oarecare, în aşa fel încât să-i poată vedea aceia cărora li se arată”[3]. Puterile îngereşti „iau forma pe care le-o porunceşte Stăpânul Dumnezeu şi astfel se arată oamenilor şi le revelează tainele dumnezeieşti”[4]. „Îngerii se fac văzuţi în funcţie de ceea ce trebuie să împlinească, şi forma sub care apar corespunde cetei lor”[5].

„Până suntem în trup nu ne este cu putinţă să vedem cele nemateriale şi netrupeşti fără chipuri şi simboluri, pentru că ne este imposibil de a cunoaşte şi de a vedea firea îngerilor. Cele inteligibile se cunosc prin cugetare şi nu cad nicidecum sub simţuri, pentru că ceea ce este mai presus de lume nu are înţeles sensibil, ci spiritual”[6]. De aceea, „nu sunt adevărate formele atribuite sfinţilor îngeri, căci nu sunt cu adevărat aşa cum ni-i prezintă Sfânta Scriptură, ci o face aceasta ca să ne ridicăm la măreţia lor, descriindu-i nu cum sunt cu adevărat, ci precum putem noi să înţelegem”[7].

Sfântul Dionisie Areopagitul a scris în acest sens că „în mod cuvenit ni s-au propus chipuri ale celor fără chipuri şi forme ale celor fără formă. Un motiv pentru aceasta ar putea fi nu numai

---

[1] **Bogdan Tătaru-Cazaban**, *Op. cit.*, p. 96.
[2] **Silvestru Mihaela Raluca**, *Op. cit.*, p. 40.
[3] **Sfântul Ioan Damaschin**, *Op. cit.*, p. 47.
[4] **Ibidem**, p. 48.
[5] **Petru Florea**, *Op. cit.*, p. 54.
[6] **Ibidem**, p. 53.
[7] **Ibidem**, pp. 53-54.

cunoaşterea noastră prin analogie, care nu poate să se înalţe nemijlocit la contemplaţiile spirituale şi are nevoie de ajutoare potrivite cu firea noastră, care ne duc la vederile minţilor fără formă şi mai presus de lume, prin forme ce ne sunt apropiate, ci şi faptul că, potrivit cu cuvintele tainice ale Sfintei Scripturi, acelea se ascund prin negrăite şi sfinte ghicituri şi trebuie făcut de neapropiat celor mulţi adevărul sfânt şi ascuns al minţilor mai presus de lume”[1].

Un părinte al Bisericii a afirmat că „ierarhia îngerească este fără de trupuri de diferite feluri, cum sunt descrise în Sfânta Scriptură. Ele sunt prezentate aşa, printr-un pogorământ, la noi. Căci în starea lor spirituală nu le-am putea înţelege şi mai ales n-am avea o anumită experienţă a lor. Prin aceste forme sau simboluri materiale, ni se fac străvezii în realitatea lor spirituală. Căci ni se dă totodată de înţeles că aceste chipuri materiale nu le aparţin propriu-zis. Și în felul acesta putem să ne convingem de existenţa lui Dumnezeu cel mai presus de ele, care ne este cu mult mai neapropiat decât fiinţele îngereşti”[2].

„În urcuşul nostru spre Dumnezeu ne ajută şi faptul că totdeauna fiinţele îngereşti se prezintă ca trimise de autoritatea existenţei supreme a lui Dumnezeu. O simt aceasta cei ce ajung la experierea lor. Tema principală a Sfântului Dionisie este legătura între îngeri şi chipurile în care ne sunt descrişi în Sfânta Scriptură sau în care se arată uneori organelor revelaţiei. Puterile cereşti pot fi descrise sau se pot arăta în chipuri mai potrivite existenţei lor spirituale, alteori în chipuri mai nepotrivite (precum lei, cai etc.), pentru că toate chipurile redau o asemănare neasemănătoare cu fiinţele îngereşti”[3].

---

[1] **Sfântul Dionisie Areopagitul**, *Opere*…, p. 17.
[2] **Ibidem**, p. 63, nota 4.
[3] **Ibidem**, p. 63, nota 5.

„Îngerii, când le apar luminoşi oamenilor, iau pentru a se manifesta aparenţa reală a unui trup. În clipa privilegiată a contactului cu asemenea făpturi cereşti, omului i se lărgeşte, instantaneu, câmpul vizual, în aşa fel încât să perceapă ţesătura altui grad al existenţei”[1].

„Când apar în faţa oamenilor, îngerii au formă omenească (Facere capitolele 18 şi 19; Daniel 9,21; 10,5, Cartea Tobit etc.)”[2].

„Când se manifestă în faţa noastră, un înger ia înfăţişare omenească, dar, fizic, nu este niciodată asemenea unei fiinţe umane, ci numai imaginea mentală a ei”[3].

„Îngerilor li s-a dat şi lor putinţa să ia forme văzute, mai ales omeneşti, dar trecătoare, nelegate intim de existenţa lor, inconsistente. Dumnezeu a creat toate formele de existenţă pentru o solidaritate între ele. A creat şi materia ca o formă de existenţă, pentru ca spiritul să-şi arate frumuseţea în formele ei. Acesta este lucrul cel mai dumnezeiesc, pentru că în această conlucrare se arată răspunsul creaturii la iubirea lui Dumnezeu cu iubirea sa”[4].

„De obicei, îngerii se înfăţişează ca tineri frumoşi, după cum reiese din cartea Tobit”[5].

„Însă problema, aşa cum va fi ea reţinută de tradiţia creştină până în Evul Mediu, avea să fie formulată interogativ de Fericitul Augustin, care, în «De Trinitate» (3,5), ezita între a interpreta anghelofaniile ca metamorfoză a unui corp subtil sau ca o asumare a unei corporalităţi elementare: «Mărturisesc că este o problemă care îmi depăşeşte capacitatea de cercetare, şi anume aceea de a şti dacă îngerii, păstrând calitatea spirituală

---

[1] **Andrei Pleşu**, *Op. cit.*, p. 69.
[2] **Pr. Prof. Athanase Negoiţă**, *Op. cit.*, p. 112.
[3] **Maica Alexandra (principesa Ileana a României)**, *Op. cit.*, p. 32.
[4] **Sfântul Dionisie Areopagitul**, *Opere*…, p. 64, nota 6.
[5] **Pr. Prof. Athanase Negoiţă**, *Op. cit.*, p. 112.

a corpului lor, prin intermediul căreia acţionează în mod tainic, asumă o materie de ordinul elementelor inferioare, mai trupeşti, modificând-o pentru a şi-o adapta naturii lor, asemenea unui veşmânt, şi preschimbând-o în aparenţele specific corporale pe care ei le vor, adică în înseşi cele care sunt adevărate, ca atunci când Domnul a preschimbat apa adevărată în vin adevărat; sau dacă îşi transformă propriile lor trupuri, după cum vor, adecvându-le scopului pe care îl au de îndeplinit"[1].

În această privinţă părerile teologilor sunt împărţite, de aceea le vom prezenta pe cele mai cunoscute.

„Dacă în privinţa vieţii intelectuale, între suflet şi înger nu există decât o diferenţă verbală, omul în integralitatea sa, spre deosebire de înger, este o sinteză a tuturor creaturilor, participând la toate cele patru feluri de viaţă creată: intelectuală, raţională, senzitivă şi vegetativă. Îngerul, creat şi el după chipul lui Dumnezeu, reprezintă doar o formă a vieţii, întrucât propria sa corporalitate este simplă şi spirituală, nonsensibilă, am putea spune, din moment ce nu este alcătuită din elementele fundamentale. Acestea sunt presupuse însă de exercitarea simţurilor corpului uman, vederea având nevoie de participarea focului, auzul de calitatea elementară a aerului, mirosul şi gustul de aer, iar simţul tactil de pământ. Îngerii nu sunt copleşiţi de greutatea corpurilor compuse şi coruptibile şi nici nu au simţuri externe, pentru că nu cunosc prin simţuri, ci prin contemplarea cauzelor spirituale ale lucrurilor create, la care va accede şi omul când natura sa se va transforma într-una egală cu cea a îngerilor"[2].

„Dar, dacă sunt simple şi spirituale şi există o relaţie de identitate între ele şi apariţiile lor, pe care oamenii le pot percepe, cum se explică faptul că aceste corpuri devin vizibile? Exemplul discutat este cel al apariţiei lui Moise şi a lui Ilie în

---

[1] **Bogdan Tătaru-Cazaban**, *Op. cit.*, p. 101.

[2] **Ibidem**, p. 110.

momentul Schimbării la Faţă de pe Muntele Tabor. Ioan Scotus Eriugena susţine că puterile netrupeşti devin vizibile într-un mod «imaginal» sau „anghelofanic", fără ca apariţia lor să comporte vreo materialitate. La baza acestei teorii stă concepţia, expusă în prima carte din «De divisione naturae», despre producerea materiei ca urmare a combinaţiei de proprietăţi inteligibile, precum calitatea şi cantitatea. Astfel, materia informă este în sine invizibilă şi incorporală, dar devine tangibilă şi vizibilă prin formă sau culoare, la rândul lor proprietăţi incorporale în sine. Acest substrat asigurat de proprietăţile incorporale face posibile apariţiile, fără ca acestea să însemne asumarea unei corporalităţi sensibile, la care contribuie în mod esenţial cele patru elemente. Cu alte cuvinte, îngerii nu au nevoie de nimic exterior pentru a apărea, ci beneficiază de capacitatea inerentă invizibilului de a se manifesta, reflectând prin aceasta autosuficienţa bunătăţii divine atât în procesul creaţiei, cât şi în cel al teofaniei: o viziune rămasă fără ecou în Evul Mediu"[1].

„Căutând să înţelegem mai bine natura angelică, trebuie să apelăm mai curând la cunoaşterea lui Dumnezeu decât la cunoaşterea omului. Pentru Sfântul Vasile cel Mare substanţa îngerilor este o răsuflare de aer sau un foc nemuritor şi de aceea ei sunt localizaţi ori devin vizibili în forma propriilor lor trupuri, acelora care sunt demni să-i vadă. Sfântul Vasile vrea să spună că puterile cereşti iau o individualitate vizibilă exprimată în formă umană, dar intangibilă. Sfinţii îngeri, de la începutul creaţiei lor, sunt fiinţe complete, dar fără formă materială. Sunt de o superioritate absolut incomprehensibilă nouă, dar fac parte din viaţa noastră: prin bunătatea nemărginită a lui Dumnezeu, sunt destinaţi, în marile momente ale istoriei, să fie mesagerii Celui Preaînalt către cei de jos. Ei sunt şi cei care ne conduc paşii, ne

[1] **Ibidem**, pp. 110-111.

păzesc, ne apără, ne povăţuiesc, ne protejează şi ne alină de la naştere până la mormânt”[1].

„Îngerii sunt duhuri curate, dar nu este neapărat necesar să aibă o consistenţă, o natură care să fie dincolo de înţelegerea noastră. Când îi vedem, privim o realitate. Ar fi poate greşit să numim o asemenea experienţă «viziune», dacă prin cuvântul viziune înţelegem o stare ca de transă şi nu pur şi simplu, facultatea de a vedea. Ceea ce vedem în asemenea ocazii, percepem fără efort, ştiind bine că, material vorbind, nu este nimic de văzut”[2].

„Ulrich din Strassburg însă, pornind de la afirmaţiile lui Albert cel Mare, susţine că îngerii nu apar prin intermediul unor corpuri, ci prin formele corpurilor, care se manifestă la nivelul simţurilor interne ale oamenilor. Cu alte cuvinte, îngerii apar în viziuni, în mod real, dar nu în corpuri aparent umane. «De ce să facă», se întreabă Ulrich din Strassburg, «atâta efort pentru ceva ce poate fi realizat mai bine printr-o operaţiune spirituală?». Aceasta este o versiune care transferă funcţia de comunicare a trupului îngerilor din planul corporalităţii externe, implicit al naturii, în registrul imaginii lăuntrice, asigurând astfel apariţiei şi relaţiei dintre înger şi om caracterul integral privat. Ca fiinţă spirituală, îngerul apare în mod spiritual, se adresează doar celui căruia i se înfăţişează şi, prin urmare, nu poate fi văzut de ceilalţi. Astfel, în cazul îngerului văzut şi auzit interior, trupul său devine doar o problemă de receptare”[3].

„Sfântul Grigorie cel Mare şi Toma de Aquino însă admit că îngerii pot asuma, în anumite împrejurări, un corp translucid, o expresie trupească de tipul aerului condensat. În asemenea cazuri, «corpul de aer» nu este iluzoriu, ci real. El este însă, nu

[1] **Maica Alexandra (principesa Ileana a României)**, *Op. cit.*, pp. 32-33.
[2] **Ibidem**, p. 303.
[3] **Bogdan Tătaru-Cazaban**, *Op. cit.*, pp. 122-123.

mai puţin, rezultatul unei ieşiri a îngerului în afara sferei sale de existenţă, adică a lumii inteligibile”[1], fiindcă „trupul lor spiritual le permite să utilizeze cu uşurinţă cauzele secunde şi să accelereze procesele naturale”[2].

„Deoarece afirmaţiei că noi primim cele de la Dumnezeu prin îngeri, unii îi opun faptul că unii sfinţi au vorbit despre o comunicare directă cu Dumnezeu, Sfântul Dionisie Areopagitul a declarat că o comunicare cu Dumnezeu prin îngeri nu se opune unei comunicări directe. Ele se îmbină. Îngerii înşişi i-au introdus pe sfinţi la comunicarea directă cu Dumnezeu. Îngerii ne-au putut ajuta să experiem lucrarea cu totul spirituală a lui Dumnezeu, întrucât au luat unele chipuri prin care ni s-au făcut mai accesibili. Este şi aceasta un urcuş treptat al nostru la trăirea prezenţei şi lucrării spirituale a lui Dumnezeu. Fecioara Maria a trăit minunea zămislirii Fiului lui Dumnezeu după ce aceasta i-a fost vestită prin înger. Este o iconomie a lui Dumnezeu să-şi facă din îngeri înaintemergătorii săi la oameni, pentru treptata ridicare a acestora la copleşitoarea experienţă a lucrării Lui”[3].

Ce simbolizează chipurile cu care îngerii le apar oamenilor

Pe parcursul acestei cărţi am prezentat sub ce chipuri le-au apărut puterile cereşti unor oameni cu viaţă sfântă şi cum sunt reprezentaţi în iconografie. În cele ce urmează, vom explica simbolismul acestor chipuri îngereşti.

„Vârsta adolescentă şi tinerească înseamnă puterea vieţii lor pururea înfloritoare”[4].

---

[1] **Andrei Pleşu**, *Op. cit.*, p. 69, nota 22.
[2] **Bogdan Tătaru-Cazaban**, *Op. cit.*, p. 102.
[3] **Sfântul Dionisie Areopagitul**, *Opere*…, p. 65, nota 10.
[4] **Ibidem**, p. 36.

„Îngerul îmbrăcat cu un veşmânt ce ajungea până la călcâie şi avea mijlocul încins cu un brâu arăta a preot”[1].

„Unii îngeri aveau în mâini securi, ceea ce înseamnă o oarecare putere pedepsitoare”[2].

„Cei ce cântă imnul trisaghion sunt înfăţişaţi cu multe feţe, ceea ce arată că lauda lor este netăcută şi multă”[3].

„Îngerii nu sunt plini de ochi sensibili, ci fiinţa lor, ca minte vieţuitoare, este ochi atotascuţit, de aceea sunt numiţi în Scriptură cu ochi mulţi”[4].

„Genele şi sprâncenele înseamnă puterea care păstrează înţelesurile vederilor dumnezeieşti”[5].

„Puterile văzătoare ale îngerului arată privirea cea mai pătrunzătoare spre luminile dumnezeieşti, precum şi primirea simplă, fluidă, nepotrivnică, şi foarte mişcătoare, curată, deschisă, nepătimaşă a iluminărilor dumnezeieşti”[6].

„Urechile arată puterea acelora de a primi în chip cunoscător inspiraţia dumnezeiască şi de a se împărtăşi de ea”[7].

„Dinţii (cf. Isaia 9,11; Ioil 1,6 şi Apocalipsă 9,8) înseamnă puterea care alege ceea ce este desăvârşit în hrana primită. Căci orice fire înţelegătoare desface şi înmulţeşte înţelesul unitar ce i se dăruieşte de fiinţa dumnezeiască prin puterea providenţială, potrivit fiinţei ei mai coborâte, spre înălţarea ei”[8].

---

[1] **Ibidem**, p. 52.
[2] **Ibidem**.
[3] **Petru Florea**, *Op. cit.*, p. 54.
[4] **Ibidem**, pp. 53-54.
[5] **Sfântul Dionisie Areopagitul**, *Opere…*, p. 36.
[6] **Ibidem**.
[7] **Ibidem**.
[8] **Ibidem**.

„Simţul gustului arată alegerea hranei inteligibile şi primirea alimentelor dumnezeieşti şi bine hrănitoare (cf. Facere 18,5-8 şi Judecători 6,21)”[1].

„Iar simţul ce distinge mirosurile arată puterea acelora care prind, pe cât se poate, răspândirea bunelor miresme mai presus de minte şi le deosebesc cu ştiinţă pe cele care nu sunt astfel, respingându-le cu totul”[2].

„Pipăitul arată puterea de a cunoaşte ceea ce este folositor sau păgubitor”[3].

„Umerii, braţele şi mâinile înseamnă puterea făcătoare, lucrătoare şi activă (cf. Judecători 6,21; Psalmul 90,12; Iezechiel 10,8 şi 10,21; Daniel 12,7 şi Apocalipsa 10,5)”[4].

„Pieptul arată puterea nezdrobită şi apărătoare a răspândirii de viaţă făcătoare ca dintr-o inimă de sub el”[5].

„Iar inima este simbolul vieţii, asemănătoare celei dumnezeieşti, ce-şi răspândeşte cu bunătate propria-i putere de viaţă dătătoare spre cele providenţiate (cf. Psalmul 44,1)”[6].

„Spatele reprezintă puterea susţinătoare a tuturor puterilor născătoare de viaţă (cf. Iezechiel 1,18)”[7].

„Aripa arată graba înălţării şi însuşirea cerească şi călătoria spre înălţime şi scăparea de tot ce este coborât prin ridicarea spre cele de sus. Iar mişcarea uşoară a aripilor arată nealipirea prin nimic de pământ, ci ridicarea deplină peste orice amestec şi cu totul neîngreunată spre înălţime”[8].

---

[1] **Ibidem**.
[2] **Ibidem**.
[3] **Ibidem**.
[4] **Ibidem**.
[5] **Ibidem**.
[6] **Ibidem**.
[7] **Ibidem**.
[8] **Ibidem**, p. 37.

„Aripile mai sunt simboluri ale promptitudinii cu care îngerii execută ordinele lui Dumnezeu”[1].

„Picioarele îngerilor (cf. Iezechiel 1,7) arată mişcarea vioaie şi graba şi alergarea pe drumul înaintării neîncetate spre cele dumnezeieşti. De aceea Scriptura a închipuit picioarele sfintelor minţi ca aripile dedesubt”[2].

„Iar neacoperirea şi lipsa tălpilor (cf. Facere 18,4 şi 19,2) arată desfacerea, nelegarea, starea nereţinută, curăţia de orice adaos din afară şi asemănarea cea mai mare cu putinţă de simplitatea dumnezeiască”[3].

„Veşmântul luminos şi înfocat al îngerilor (cf. Luca 24,4; Apocalipsa 9,17 şi Isaia 63,1) înseamnă asemănarea cu Dumnezeu prin chipul focului şi prin puterea luminătoare a celor din ceruri, unde este lumina ce umple de strălucire îndeobşte fiinţele inteligibile şi le iluminează în chip înţelegător”[4].

„Veşmântul lor preoţesc (cf. Daniel 7,9; 10,5-6 şi Iezechiel 10,6) înseamnă capacitatea îngerilor de a se apropia de vederile dumnezeieşti şi tainice (mistice) şi sfânta dăruire a întregii lor vieţi”[5].

„Cingătoarea (cf. Iezechiel 9,2; Daniel 10,5 şi Apocalipsa 15,6) înseamnă păzirea puterilor de viaţă născătoare şi deprinderea de a se concentra, de a se întoarce în chip unitar spre ei înşişi şi de a se învârti în cerc cu bună rânduială în jurul lor, rămânând necăzuţi din identitatea lor”[6].

---

[1] **Pr. Prof. Athanase Negoiţă**, *Op. cit.*, p. 119.
[2] **Sfântul Dionisie Areopagitul**, *Opere*…, p. 37.
[3] **Ibidem**.
[4] **Ibidem**.
[5] **Ibidem**.
[6] **Ibidem**.

„Toiegele arată autoritatea împărătească şi conducătoare şi puterea de a conduce toate pe calea cea dreaptă (cf. Judecători 6,21)”[1].

„Lăncile (cf. II Macabei 5,1-3) şi securile (cf. Isaia 10,15 şi Iezechiel 9,2) înseamnă puterea de a deosebi între cele neasemănătoare şi ascuţişul activ şi încununat de rezultatul puterilor lor deosebitoare”[2].

„Uneltele geometrice de măsurare şi zidire (cf. Zaharia 2,5; Amos 7,7; Iezechiel 40,3; 47,3 şi Apocalipsa 21,15) arată puterea îngerilor de întemeiere, de clădire şi de desăvârşire şi toate celelalte ale grijii de înălţare şi întoarcere a fiinţelor din a doua treaptă”[3].

„Uneori, uneltele închipuite ale sfinţilor îngeri sunt şi simboluri ale judecăţilor dumnezeieşti asupra noastră (cf. Amos 7,7-9). Unele arată certarea îndreptătoare sau dreptatea pedepsitoare; altele, eliberarea de anumite împrejurări sau scopul certării sau recâştigarea fericirii de mai înainte sau adaosul de daruri noi, mici sau mari, sensibile sau spirituale. Şi, în general, minţii străvăzătoare nu-i va fi greu să vadă în ele o potrivire a celor văzute cu cele nevăzute”[4].

„Faptul că îngerii sunt numiţi şi vânturi (cf. Psalmul 103,4) arată grăbita şi aproape netemporala lor lucrare străbătătoare prin toate (cf. Psalmul 104,5) şi mişcarea lor folositoare de la cele de sus spre cele de jos şi iarăşi de la cele de jos la cele de sus, mişcare ce ridică pe cele din treapta a doua spre înălţimea mai de sus. Este o lucrare ce le mişcă pe cele dintâi spre comunicarea cu cele de sub ele şi ieşirea providenţiatoare spre ele. Ar putea spune cineva că numele de vânt, care exprimă suflarea aerului,

---

[1] **Ibidem**.
[2] **Ibidem**.
[3] **Ibidem**.
[4] **Ibidem**.

arată, precum socotesc, asemănarea cu Dumnezeu a minţilor cereşti. Căci suflarea vântului este, prin mişcarea lui naturală şi de viaţă cauzatoare şi prin rapida şi nestăpânita pătrundere şi prin ascunzimea necunoscută de noi şi nevăzută, un chip şi un simbol al începuturilor şi sfârşiturilor mişcătoare. Căci, după cum spune Scriptura, «*vântul suflă unde vrea şi tu îi auzi glasul, dar nu ştii de unde vine şi nici unde se duce*» (Ioan 3,8)”[1].

„Dar Scriptura le împleteşte şi un chip de nor (cf. Iezechiel 1,4; 10,3; Isaia 4,5; Faptele Apostolilor 1,9 şi Apocalipsa 10,1), arătând prin aceasta, că puterile cereşti sunt umplute pe de o parte într-un mod mai presus de lume de lumina ascunsă, pe de alta de primirea celei dintâi arătate, transmiţând-o pe aceasta fără să o trimită de la ele cu îmbelşugare la cel de al doilea grad, într-o a doua arătare şi pe măsura lor. Aceasta arată puterea lor roditoare, de viaţă făcătoare, sporitoare şi desăvârşitoare, care producând ploaia spirituală, trezeşte prin revărsarea valurilor ei în sânul primitor al durerilor naşterea vieţii (cf. Iov 36, 27-31 şi Amos 5,8)”[2].

„Iar dacă Scriptura îmbracă fiinţele cereşti în chipul aramei (cf. Iezechiel 1,7; 40,3; Daniel 10,6 şi Apocalipsa 1,15), al aurului amestecat cu argintul (cf. Iezechiel 1,4; 1,27 şi 8,2) şi al pietrelor multicolore (cf. Iezechiel 1,26; 10,1; 10,9; Apocalipsa 4,3 şi 21,18-20), ea arată, prin chipul aurului şi al argintului, lucirea neputrezită, neistovită, nemicşorată şi nepătată, ca de aur, şi strălucirea arătoasă, luminoasă şi cerească. Arama trebuie să fie văzută, după cuvintele dinainte, ca şi chipul focului, sau al aurului. Iar înfăţişările multicolore ale pietrelor se arată sau luminoase, ca albe, sau aprinse, fiind roşii sau în chipul aurului, fiind galbene. Şi în fiecare culoare vei afla înţelesul înălţător al chipurilor”[3].

[1] **Ibidem**.
[2] **Ibidem**, pp. 37-38.
[3] **Ibidem**, p. 38.

„Descoperirea celor netrupeşti se face prin simboluri şi chipuri prin care proslăvim pe îngerii din ceruri. Scriptura trebuie să vorbească despre animale cu chip sălbatic, despre vulturi şi despre altele prin care închipuie puterile îngereşti, dar nu cumva să socotim în mod necuvenit că cetele îngereşti sunt cu multe feţe şi picioare”[1].

„Trebuie să spunem prin ce chipuri sfinte înfăţişează cele cereşti cuvintele Scripturii şi spre ce simplitate trebuie să se facă urcuşul prin aceste chipuri. Aceasta ca nu cumva să cugetăm şi noi în mod necuvenit, împreună cu cei mulţi, că minţile cereşti şi de chip dumnezeiesc ar fi nişte fiinţe cu multe picioare şi cu multe feţe, coborându-le la chipul dobitocesc al vitelor sau la cel sălbatic al leilor, sau să ni le închipuim având cioc încovoiat ca vulturii (cf. Iezechiel 1,6-10; Daniel 7,4 şi Apocalipsa 4,7) sau chip de păsări înaripate, acoperite cu pene (cf. Iezechiel 1,11 şi Isaia 6,2), sau fiind ca nişte roţi de foc deasupra cerului (cf. Iezechiel 1,15 şi Daniel 7,9), tronuri materiale (cf. Iezechiel 1,26; Daniel 7,9 şi Apocalipsa 4,4), potrivite şederii lui Dumnezeu cel stăpânitor, sau ca nişte cai felurit coloraţi (cf. Zaharia 1,8 şi 6,2) şi ca nişte căpetenii de oşti, ca purtători de lănci (cf. Iosua Navi 5,14) şi câte alte predate nouă de cuvintele Scripturii printr-o sfântă închipuire în felurimea simbolurilor revelaţiei. Căci Scriptura s-a folosit foarte simplu de sfintele închipuiri poetice pentru minţile fără chipuri, ţinând seama, cum s-a spus, de mintea noastră şi gândindu-se la ridicarea potrivită ei şi plăsmuind sfinte descrieri în stare să o înalţe”[2].

„Chipul leului (cf. Iezechiel 1,10 şi Apocalipsa 4,7) înseamnă puterea conducătoare, vigoarea, tăria nezdrobită, asemănarea, pe cât este cu putinţă, cu ascunzimea negrăitei începătorii dumnezeieşti prin acoperirea urmelor înţelegătoare (cf. Psalmul

---

[1] **Petru Florea**, *Op. cit.*, p. 54.
[2] **Sfântul Dionisie Areopagitul**, *Opere…*, p. 16.

76,18) şi prin învăluirea mersului întins în sus, prin iluminarea dumnezeiască, spre adâncimea nemijlocită a dumnezeirii”[1].

„Chipul taurului (cf. Iezechiel 1,7; 1,10 şi Apocalipsa 4,7) arată tăria, vigoarea şi lărgimea deschisă a brazdelor înţelegătoare spre primirea ploilor cereşti şi aducătoare de rod. Iar coamele arată pavăza apărătoare şi nebiruită”[2].

„Chipul vulturului arată puterea împărătească, pornită spre înălţimi (cf. Iezechiel 1,10 şi Apocalipsa 4,7), iuţimea şi uşurinţa în dobândirea hranei întăritoare şi privirea trează şi uşoară spre raza îmbelşugată a revărsării solare a dumnezeirii începătoare prin îndreptarea viguroasă, neîmpiedicată, neclintită şi directă a puterilor văzătoare spre ea”[3].

„Chipul cailor înseamnă ascultare şi sprintenă alergare (cf. Zaharia 1,8-10; 6,2; Ioil 2,4; IV Regi 2,11; 6,17; II Macabei 5,2-3; Apocalipsa 19,11 şi 19,14). Cei albi arată strălucirea şi marea înrudire cu lumina dumnezeiască, cei negri arată ascunsul, cei roşii, mişcarea înfocată. Iar cei ce îmbină albul cu roşul, unirea celor extreme prin pornirea de sine dăruitoare şi legarea treptelor dintâi cu cele de al doilea şi a celor de al doilea cu cele dintâi, prin întoarcerea unora spre altele în chip providenţial”[4].

„Însă, dacă n-am avea în vedere analogia corespondenţei dintre însuşirile îngerilor şi cele din natură, nu am arăta deplin în însuşirile animalelor pomenite şi în formele trupeşti asemănările neasemănătoare ale lor cu cele ale puterilor cereşti. N-am urca de la iuţimea lor impulsivă, la bărbăţia spirituală, a cărei ultimă formă este mânia. Iar de la pofta lor la iubirea dumnezeiască şi, vorbind pe scurt, de la toate simţurile animalelor neraţionale şi de la multele lor mădulare la sensurile

[1] **Ibidem**, p. 38.
[2] **Ibidem**.
[3] **Ibidem**.
[4] **Ibidem**.

nemateriale ale fiinţelor cereşti şi la puterile lor unitare. Dar celor înţelepţi nu le trebuiesc toate acestea, ci le ajunge şi numai tălmăcirea unui singur chip nu cu totul potrivit pentru înţelegerea asemănărilor celor înrudite”[1].

„Dar trebuie cugetat şi la faptul că fiinţele cereşti au fost numite râuri, roţi (cf. Iezechiel 1,15; 10,6 şi Daniel 7,9) şi care unite. Râurile de foc înseamnă undele dumnezeieşti ce le dăruiesc acelor fiinţe o revărsare îmbelşugată şi abundentă şi o rodnicie de viaţă făcătoare (cf. Iezechiel 47,1; Daniel 7,10 şi Apocalipsa 22,1)”[2].

„Apa curgătoare, fluidă este condiţia vieţii pentru creaturile sensibile. Dar această calitate a ei trebuie să-şi aibă o corespondenţă într-o fluiditate vie a Spiritului dumnezeiesc. De aceea, îngerii, care au şi ei o viaţă ce sporeşte viaţa oamenilor, sunt asemănaţi şi cu râurile, având această calitate dăruitoare de viaţă de la Dumnezeu”[3].

„Carele unite reprezintă comuniunea unificatoare a celor de aceeaşi treaptă (cf. Zaharia 6,1-7). În sfârşit, roţile, care sunt înaripate, arată că se învârtesc fără întoarcere şi neclintit spre cele dinainte, mişcând puterea lor de mişcare pe drumul drept şi neabătut, spre ţinta întregii lor învârtiri spirituale, aflată mai presus de lume (cf. Iezechiel 1,15-21 şi Daniel 7,9)”[4]. Cu alte cuvinte, „îngerii sunt asemănaţi şi cu roţile ce se învârtesc atât în jurul lor, cât şi pe un drum a cărui ultimă ţintă, niciodată ajunsă, este Dumnezeu”[5].

„Dar înfăţişarea chipului roţilor înţelegătoare se poate lămuri şi în alt înţeles înălţător. Căci au fost numite şi «Gelgel»

---

[1] **Ibidem**.
[2] **Ibidem**.
[3] **Ibidem**, p. 70, nota 42.
[4] **Ibidem**, p. 38.
[5] **Ibidem**, p. 70, nota 42.

(cf. Iezechiel 10,13), care înseamnă în limba evreiască reîntoarceri în cerc şi redescoperiri. Căci roţilor înfocate şi asemănătoare lui Dumnezeu le este proprie învârtirea în cerc prin mişcarea nesfârşită în jurul aceluiaşi Bine. Iar descoperirile le sunt proprii prin arătarea celor ascunse şi prin înălţarea celor mai de jos şi prin iluminările comunicate de cele înalte către cele mai de jos prin dăruire coborâtoare”[1].

Comentând acest text al Sfântului Dionisie Areopagitul, părintele profesor Dumitru Stăniloae a scris: „Îngerii sunt roţi spirituale, roţi înţelegătoare în înaintarea neoprită în cunoaşterea Adevărului din toate părţile lui, roţi unite între ele, roţi înaripate, roţi înfocate de iubire pentru Dumnezeu. Căci mişcarea lor este totodată un zbor spre înălţimile nesfârşite ale Binelui şi în jurul Binelui, care nu poate fi decât personal, sau iubirea nemărginită între persoanele Sfintei Treimi. Dar înaintarea în bine este nu numai înălţarea spre izvorul lui interpersonal suprem, ci şi grija pentru îngerii mai de jos, spre atragerea acelora spre binele la care s-au înălţat cei de deasupra. Roţile îşi mişcă privirea şi în sus şi în jos. În aceasta se arată şi răspunderea trăită pentru înălţarea celor mai de jos, răspundere care contribuie şi ea la desăvârşirea celui mai de sus şi-l leagă pe cel mai de jos şi dă un rost de mare importanţă ierarhiei îngereşti”[2].

După ce a vorbit despre simbolurile chipurilor îngereşti, Sfântul Dionisie Areopagitul a scris: „Acestea fie spuse de noi despre sfinţitele închipuiri, deşi ele au rămas în afara explicării exacte, cele spuse de noi ne ajută, precum socotesc, să nu rămânem cu totul străini de înţelesurile lor figurate”[3].

[1] **Ibidem**, pp. 38-39.
[2] **Ibidem**, p. 70, nota 43.
[3] **Ibidem**, p. 39.

Îngerii îi ajută pe oameni

„Îngerii ne ajută fără să le fie greu, de vreme ce simplitatea şi libertatea mişcărilor spirituale nu le cere niciun efort”[1].

„Îngerii sunt trimişi de Dumnezeu cu diverse misiuni la oameni. La Avraam au fost trimişi cu făgăduinţa binecuvântării (Facere 18,1-15); la porţile Sodomei, ca să-l elibereze pe neprihănitul Lot de la o pieire iminentă (Facere 19,1-26); la Ilie, când era pe punctul de a muri de oboseală şi de foame în pustie (III Regi 19,3-9); la Elisei, cu care şi cai de foc, înconjurând orăşelul în care acesta era împrejmuit de duşmanii săi (IV Regi 2,1-14); la Daniel, atunci când a fost dat ca pradă leilor (Daniel 6,1-29); la Petru, când era sortit morţii în temniţă (Faptele Apostolilor 12,1-17); la cei întemniţaţi în Filipi (Faptele Apostolilor 16,16-34); la Pavel şi ceilalţi călători în noaptea cu furtuna de pe mare (Faptele Apostolilor 27,5-44); spre a deschide mintea lui Corneliu pentru a primi Evanghelia (Faptele Apostolilor 10,1-8); spre a-l trimite pe Petru cu solia mântuirii la străinul dintre neamuri (Faptele Apostolilor 10,9-48). În acest fel, îngerii au slujit din veac oamenilor”[2].

„Astfel, oamenii lui Dumnezeu, expuşi puterii înşelătoare şi răutăţii neobosite a prinţului întunericului şi în conflict cu toate forţele răului, sunt asiguraţi de paza neîncetată a îngerilor cereşti. Această protecţie nu este asigurată fără a fi necesară. Dacă Dumnezeu le-a dat oamenilor făgăduinţa harului şi a protecţiei Sale, acest lucru se datorează faptului că aceştia au de întâmpinat ispite mari din partea Satanei, care are numeroşi slujitori hotărâţi şi neobosiţi, a căror răutate nu poate fi trecută cu vederea sau ignorată fără a fi expuşi riscului”[3].

---

[1] **Pr. Dr. Iulian Gheţu**, *Op. cit.*, p. 214.
[2] **Ellen G. White**, *Op. cit.*, p. 12.
[3] **Ibidem**.

Sfântul Apostol Petru a scris în acest sens: „*Fiţi treji, privegheaţi, căci potrivnicul vostru, diavolul, umblă ca un leu răcnind, căutând pe cine să înghită; staţi-i împotrivă, tari în credinţă, ştiind că aceleaşi suferinţe le îndură şi fraţii voştri care sunt în lume*” (I Petru 5,8-9). Iar Cuviosul Nichita Stithatul a afirmat şi el: „Furia dracilor este mare împotriva celor ce-au făcut mari sporuri în contemplaţie. Ei stau la pândă ziua şi noaptea împotriva acelora. Ei le stârnesc ispite cumplite prin cei ce vieţuiesc împreună cu ei, iar prin ei înşişi le prilejuiesc lovituri spre înfricoşare. Sau se năpustesc împotriva lor chiar prin cei ce-i laudă. Căci îi pizmuiesc pentru liniştea lor şi îi supără în felurite chipuri, măcar că nu pot să-i întoarcă la nedreptate pe cei ce s-au predat pe ei lui Dumnezeu. Dacă n-ar fi îngerul Domnului Atotţiitorul, care să-i păzească pe ei, nu ar putea scăpa de uneltirile lor şi de cursele morţii”[1].

Unele ispite sunt îngăduite de Dumnezeu spre adeverirea şi întărirea credinţei, de aceea în timpul acestora îngerul păzitor nu ne vine în ajutor. Vom da trei exemple în acest sens:

După ce a fost botezat în râul Iordan de către Sfântul Ioan Botezătorul, Domnul Hristos „*a fost dus de Duhul în pustie, ca să fie ispitit de către diavolul. Și după ce a postit El patruzeci de zile şi patruzeci de nopţi, în cele din urmă a flămânzit. Și apropiindu-se ispititorul, I-a zis: «Dacă Tu eşti Fiul lui Dumnezeu, zi ca pietrele acestea să se facă pâini». Iar El, răspunzând, i-a zis: «Scris este: Nu numai cu pâine va trăi omul, ci cu tot cuvântul care iese din gura lui Dumnezeu». Atunci diavolul L-a dus în Sfânta Cetate şi L-a pus pe aripa templului şi I-a zis: «Dacă eşti Fiul lui Dumnezeu, aruncă-Te jos, că scris este: Îngerilor Săi le va porunci pentru Tine şi ei Te vor ridica pe mâini, ca nu cumva piciorul Tău să Ți-l izbeşti de piatră». Iisus i-a zis: «Dar mai este scris: Să nu-L ispiteşti pe Domnul Dumnezeul tău».*

[1] *Filocalia*..., vol. VI, p. 241.

Diavolul L-a mai dus pe un munte foarte înalt şi I-a arătat toate împărăţiile lumii şi slava lor şi I-a zis: «Pe acestea toate Ți le voi da Ție dacă vei cădea înaintea mea şi mi Te vei închina». Atunci Iisus i-a zis: «Mergi înapoia Mea, Satano, că scris este: Domnului Dumnezeului tău să I te închini şi numai Lui să-I slujeşti!». Atunci diavolul L-a lăsat; şi iată, îngerii s-au apropiat de El şi-I slujeau" (Matei 4,1-11). „Să ştim deci, că precum nu s-a scris că în vremea ispitirii Mântuitorului îngerii erau de faţă, tot aşa şi când suntem noi ispitiţi îngerii lui Dumnezeu se retrag pentru o vreme, nu departe de noi. Apoi, după retragerea ispititorilor, vin iarăşi la noi, slujindu-ne cu gânduri dumnezeieşti, cu sprijiniri, cu luminare, cu străpungere, mângâiere, răbdare, îndulcire şi cu toate câte mântuie, întăresc şi refac sufletul ostenit. Căci după scurta Sa convorbire cu Natanael, Domnul Hristos le-a spus Sfinţilor Săi Apostoli: «*Adevăr, adevăr vă spun: De acum veţi vedea cerul deschizându-se şi pe îngerii lui Dumnezeu suindu-se şi pogorându-se peste Fiul Omului!*» (Ioan 1,51), adică slujirea şi ajutorul îngerilor se vor revărsa din belşug peste neamul omenesc"[1].

Sfântul Apostol Pavel relatează propria sa experienţă în cazul unei ispite: „*Şi pentru ca să nu mă trufesc cu bogăţia descoperirilor, datu-mi-s-a mie un ghimpe în trup, un înger al Satanei să mă bată peste obraz, ca să nu mă trufesc. Pentru aceasta de trei ori L-am rugat pe Domnul, ca să-l îndepărteze de la mine; şi mi-a zis: De-ajuns îţi este harul Meu, căci puterea Mea întru slăbiciune se desăvârşeşte! Aşadar, foarte bucuros mă voi lăuda mai degrabă întru slăbiciunile mele, pentru ca întru mine să locuiască puterea lui Hristos*" (II Corinteni 12,7-9).

„Sfântul Antonie cel Mare s-a retras într-un cavou, foarte izolat, unde nu primea decât arareori vizita unui cunoscut, care-i

---

[1] *Filocalia sfintelor nevoinţe ale desăvârşirii*, vol. IV, traducere, introducere şi note de Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, membru al Academiei Române, Ediţia a II-a, Editura Harisma, Bucureşti, 1994, pp. 163-164.

aducea hrana ce consta doar din pâine şi apă. Aici, imaginaţia a pus stăpânire pe călugăr, iar ideile, imaginile, sentimentele şi pasiunile din el începură să prindă viaţă, încât monahul era pregătit să întâmpine pe însăşi «căpetenia răutăţii»"[1], ceea ce s-a şi întâmplat, căci „diavolul l-a vizitat în chip real, încercând să-l ducă în ispită. S-au încins chiar lupte adevărate între cei doi, de pe urma cărora pustnicul a sângerat. O dată a fost atât de epuizat în urma caznelor pe care i le-a pricinuit cel rău, încât fu găsit aproape mort şi dus în biserica celui mai apropiat sat, unde cunoscuţii şi rudele au început să-l jelească"[2].

„Dar pe la miezul nopţii, venindu-şi în sine şi ridicându-se puţin, când i-a văzut pe toţi că dorm şi numai pe cunoscutul lui că priveghează, Antonie i-a făcut semn să vină la el şi l-a rugat să-l ridice şi să-l ducă înapoi la mormânt, fără să-i trezească pe ceilalţi din somn. Fiind dus de bărbatul acela acolo şi închizând uşa, a rămas iarăşi singur înăuntru. Dar neputând să stea în picioare din pricina rănilor, s-a rugat zăcând întins. Și după ce şi-a terminat rugăciunea, a început să strige: «Eu, Antonie, sunt aici! Nu fug de bătăile voastre. Căci chiar de-mi veţi pricinui mai multe rele, nimic nu mă va despărţi de dragostea lui Hristos» (Romani 8,35), apoi a rostit din psalmi: «*De s-ar rândui în jurul meu tabără, nu se va înfricoşa inima mea*» (Psalmul 26,5). Mirându-se că după rănile pricinuite a îndrăznit să vină din nou în mormânt, satana a chemat mai mulţi diavoli şi le-a zis plin de furie: «Pe acesta nu l-am biruit nici cu duhul desfrânării, nici prin bătăi, ci încă s-a umplut şi de îndrăzneală împotriva noastră. Să-l atacăm şi altfel». Și, atunci noaptea, au făcut mare tărăboi, încât părea că tot locul se cutremură. Și parcă desfăcând cei patru pereţi ai mormântului, diavolii intrau prin ei prefăcuţi în chipuri de lighioane şi şerpi.

---

[1] **Mitropolit Nicolae Corneanu**, *Viaţa şi petrecerea Sfântului Antonie cel Mare*, Editura Amarcord, Timişoara, 1998, p. 51.

[2] **Ibidem**, p. 52.

Și tot locul acela s-a umplut de năluciri de lei, urşi, leoparzi, tauri, şerpi, aspide, scorpii şi lupi. Şi fiecare dintre acestea se comporta în felul său: leul răgea, vrând să se năpustească asupra lui; taurul părea că îl împunge cu coarnele; şarpele se târa şi nu ajungea la el şi lupul se repezea la el, dar era ţinut în loc. Hărmălaia tuturor era înspăimântătoare şi furia lor cumplită. Antonie, fiind lovit şi împins de diavoli, simţea o durere grozavă în trup, dar fără să se tulbure, priveghea şi mai mult cu sufletul. Gemea de durerea trupului, însă veghea cu mintea. Și bătându-şi joc de draci, zicea: «Dacă voi aţi fi avut vreo putere, era de ajuns să vină la mine numai unul singur; dar de vreme ce v-a slăbănogit Dumnezeu, voi încercaţi să mă înfricoşaţi prin numărul vostru. Este un semn al neputinţei voastre că aţi luat chipuri de animale. Dacă sunteţi tari şi aţi prins putere asupra mea, nu zăboviţi, ci năvăliţi, iar dacă nu puteţi, de ce vă trudiţi în zadar? Nouă ne este pecete şi zid de apărare credinţa în Dumnezeu». Dar aceia, încercând multe, scrâşneau din dinţi, însă se făceau mai degrabă pe ei de râs, decât pe călugăr. Dumnezeu însă nu a uitat de pătimirea lui Antonie, ci a venit în ajutorul lui, căci privind acesta în sus, a văzut cum se deschide acoperişul şi o rază de lumină coboară spre el. Atunci dracii s-au făcut dintr-o dată nevăzuţi, durerea trupului monahului a încetat şi mormântul întreg a fost luminat. Simţind ajutorul şi răsuflând uşurat, Antonie a întrebat: «Unde ai fost Doamne? Pentru ce nu Te-ai arătat de la început, ca să-mi curmi suferinţa?». Și a auzit un glas: «Antonie, eram aici, dar am aşteptat să-ţi văd lupta. Deci, de vreme ce ai răbdat şi nu te-ai lăsat biruit, de acum îţi voi sta pururea în ajutor şi numele tău îl voi face cunoscut pretutindeni». Auzind acestea, călugărul a plecat genunchii la rugăciune şi s-a întărit atât de mult, încât simţea că acum are mai multă putere în trup, decât avusese mai înainte"[1].

[1] **Sfântul Atanasie cel Mare**, *Viaţa Cuviosului Părintelui nostru Antonie*, traducere din greceşte, introducere şi note de Preot Profesor Dr.

„Participarea îngerilor la existenţa noastră şi ajutorul ce ni-l dau înseamnă şi o relaţie cu existenţa noastră împovărată de trup şi o luptă pentru uşurarea piedicilor ce ni le pune trupul în calea mântuirii”[1].

Sfântul Dionisie Areopagitul a scris: „Dacă biruim ispitele, ajutaţi şi de îngeri, noi urcăm prin lumina dumnezeiască aflată şi în ei, spre lumina simplă începătoare şi fără de început a lui Dumnezeu, dar fără să ne contopim cu El”[2].

Îngerii se desăvârşesc împreună cu oamenii

Sfântul Isaac Sirul a afirmat că „îngerilor nu li s-a dat să se desăvârşească fără noi”[3].

Comentând acest text, părintele profesor Dumitru Stăniloae a spus: „Cu cât se întăreşte cineva mai mult în încredinţarea că a sporit în apropierea de Dumnezeu, cu atât asalturile duhurilor rele sunt mai stăruitoare. Dar şi în respingerea acestora ne bucurăm mai mult de ajutorul îngerilor. În felul acesta îngerii înşişi sporesc împreună cu noi în desăvârşire, luptând şi ei împreună cu noi împotriva atacurilor rele. Dacă îngerii înşişi ar fi supuşi unor asemenea încercări şi ar trebui să lupte pentru respingerea lor de la ei înşişi, ei ar face fără noi suişul lor spre Dumnezeu. Dar nu li s-a dat să urce fără noi, fără să ne ajute pe noi. De altfel s-ar putea spune că aceasta este o rânduială generală. Niciun om nu poate urca spre Dumnezeu, dacă nu îi ajută şi pe alţii să urce, şi dacă nu este ajutat şi el de alţii”[4].

Dumitru Stăniloae, Editura Institutului Biblic şi de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, Bucureşti, 1988, pp. 198-199.

[1] *Filocalia...*, vol. X, p. 447, nota 562.

[2] **Sfântul Dionisie Areopagitul**, *Opere*…, p. 62, nota 3.

[3] *Filocalia...*, vol. X, p. 263.

[4] **Ibidem**, nota 290.

Îngerii ne duc rugăciunile la Dumnezeu şi se roagă pentru noi

Îngerii duc înaintea lui Dumnezeu rugăciunile oamenilor (Tobit 12,12).

„Îngerii duc rugăciunile noastre la Dumnezeu, unind rugăciunile lor cu ale noastre într-un singur act de rugăciune”[1].

„Îngerul nostru personal şi, de asemenea, păzitorii diferitelor naţiuni, îşi amestecă rugăciunile lor cu ale noastre, purtându-le la Dumnezeu în înalt, până când vom sta cu toţii înaintea tronului lui Dumnezeu şi vom cunoaşte pe deplin precum şi noi suntem cunoscuţi (I Corinteni 13,12)”[2].

„Rugăciunea este marele liant al unităţii. Substanţa ei sudează şi prin ea întreaga creaţie a lui Dumnezeu stă laolaltă în faţa Lui”[3]. Astfel, „toţi îngerii şi toţi sfinţii se roagă în cor pentru a-l avea părtaş la fericirea lor veşnică pe fiecare suflet. Şi Dumnezeu pecetluieşte rugăciunea lor cu împlinirea ei, dacă şi acel suflet se sileşte să înainteze spre acea fericire în comuniunea universală. Căci Dumnezeu nu lucrează în izolare cu fiecare suflet. Ci toţi lucrează împreună cu El, pentru că aşa îi place Lui”[4].

Îngerii ne îndeamnă la rugăciune

Sfântul Maxim Mărturisitorul a scris că „sfintele puteri ne îndeamnă spre cele bune”[5], iar Evagrie Monahul ne-a atras luarea aminte: „Cunoaşte că sfinţii îngeri ne îndeamnă

---

[1] **Maica Alexandra (principesa Ileana a României)**, *Op. cit.*, p. 254.

[2] **Ibidem**, p. 305.

[3] **Ibidem**, p. 304.

[4] *Filocalia sfintelor nevoinţe ale desăvârşirii*, vol. XI, traducere din greceşte, introducere şi note de Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, Editura Episcopiei Romanului şi Huşilor, Huşi, 1990, p. 536, nota 776.

[5] *Filocalia...*, vol. II, p. 122.

la rugăciune şi stau de faţă împreună cu noi, bucurându-se şi rugându-se pentru noi”[1].

„Îngerii ne ajută în rugăciunile noastre. Harul rugăciunii ne este împărtăşit de către înger, pentru că acesta, înfăţişându-se, cu un singur cuvânt curmă în noi toată lucrarea celui potrivnic şi pune în mişcare lumina minţii, ca aceasta să lucreze fără de rătăcire”[2].

„De asemenea, îngerii ne ajută în contemplaţie. Ei ne luminează în aşa fel că devenim în stare să percepem temeiurile ideale ale fiinţelor zidite, care sunt întemeiate în Dumnezeu”[3].

Sfinţii îngeri slujesc împreună cu arhiereii, preoţii şi diaconii la Sfânta Liturghie

În Biserica Ortodoxă există trei Sfinte Liturghii: a Sfântului Ioan Gură de Aur, a Sfântului Vasile cel Mare şi a Sfântului Grigorie Dialogul, iar „îngerii lui Dumnezeu sunt împreună-slujitori cu arhiereii, preoţii şi diaconii în timpul Sfintei Liturghii”[4].

Îngerii apar ca mijlocitorii noştri înaintea lui Dumnezeu în mai multe rugăciuni din rânduiala sfintei împărtăşiri. Astfel, în rugăciunea a patra din acest canon de rugăciune, cel ce urmează să se împărtăşească mărturiseşte: „Precum voi sta înaintea înfricoşătorului şi nefăţarnicului Tău scaun de judecată, Hristoase Dumnezeule, primind întrebare şi dând răspuns de relele pe care le-am făcut, aşa şi astăzi, mai înainte de a sosi ziua osândirii mele, stând la sfântul Tău altar, înaintea Ta şi înaintea înfricoşătorilor şi sfinţilor Tăi îngeri, fiind înduplecat de mărturia

---

[1] *Filocalia…*, vol. I, p. 102.

[2] **Arhiepiscop Vasili Krivoşein**, *Îngerii şi demonii în viaţa duhovnicească după învăţătura Părinţilor Răsăriteni*, Editura Sofia, Editura Cartea Ortodoxă, Bucureşti. 2006, p. 47.

[3] **Ibidem**, p. 48.

[4] **Daniil Nacu Stoenescu**, *Op. cit.*, p. 46.

cugetului, pun înainte faptele mele cele rele şi fărădelegile, dându-le pe faţă şi vădindu-le”[1].

În rugăciunea a opta a aceluiaşi canon de rugăciune, cel ce urmează să se împărtăşească îi spune lui Dumnezeu: „Pentru rugăciunile Preacuratei Maicii Tale, ale slujitorilor Tăi îngeri, ale sfintelor puteri şi ale tuturor sfinţilor care Ţi-au bineplăcut Ţie din veac, binevoieşte ca fără de osândă să primesc sfântul şi preacuratul Tău trup şi scumpul Tău sânge spre tămăduirea sufletului şi a trupului şi spre curăţirea gândurilor mele celor rele”[2].

În rugăciunea a unsprezecea a rânduielii sfintei împărtăşiri, cel ce urmează să se împărtăşească se roagă: „Hristoase Dumnezeule, luminează-mi simţirile cele sufleteşti, arzând nelegiuirile păcatelor mele, pentru rugăciunile celei ce fără de sămânţă Te-a născut pe Tine şi ale puterilor cereşti”[3].

Într-unul dintre troparele aceluiaşi canon de rugăciune, spunem: „Întru strălucirile sfinţilor Tăi cum voi intra eu, nevrednicul? Că de voi îndrăzni să intru în cămară, haina mă vădeşte că nu este de nuntă, şi voi fi legat şi lepădat de îngeri. Ci curăţeşte, Doamne, întinarea sufletului meu şi mă mântuieşte, ca un iubitor de oameni”[4].

La slujba proscomidiei, în care preoţii pregătesc cinstitele daruri pentru Sfânta Liturghie, se vede rolul îngerilor de mijlocitori ai noştri înaintea lui Dumnezeu.

Astfel, la prima miridă se spune: „Întru cinstea şi pomenirea sfinţilor Arhangheli Mihail şi Gavriil şi a tuturor cereştilor şi netrupeştilor puteri”[5].

---

[1] *Liturghier*, Editura Institutului Biblic şi de Misiune Ortodoxă, Bucureşti, 2012, p. 354.

[2] **Ibidem**, p. 362.

[3] **Ibidem**, pp. 364-365.

[4] **Ibidem**, p. 366.

[5] **Ibidem**, p. 120.

La rugăciunea intrării în sfântul altar a Sfintei Liturghii a Sfântului Ioan Gură de Aur, preotul se roagă: „Stăpâne Doamne, Dumnezeul nostru, Cel ce ai aşezat în ceruri cetele şi oştile îngerilor şi ale arhanghelilor spre slujba slavei Tale, fă ca, împreună cu intrarea noastră, să fie şi intrarea sfinţilor îngeri, care slujesc împreună cu noi şi împreună slăvesc bunătatea Ta. Că Ţie se cuvine toată slava, cinstea şi închinăciunea, Tatălui şi Fiului şi Sfântului Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin”[1].

La rugăciunea cântării celei întreit sfinte a Liturghiei Sfântului Ioan Gură de Aur, preotul zice: „Dumnezeule cel sfânt, Care întru sfinţi Te odihneşti, Cel ce cu glas întreit-sfânt eşti lăudat de serafimi şi slăvit de heruvimi şi de toată puterea cerească închinat”[2].

După rugăciunea cântării celei întreit sfinte a aceleiaşi Sfinte Liturghii, preotul se roagă lui Dumnezeu: „Binecuvântat eşti pe Tronul slavei împărăţiei Tale, Cel ce şezi pe heruvimi, totdeauna, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin”[3].

Spre luarea aminte a preoţilor, cât de înaltă este slujirea adusă lui Dumnezeu, la rugăciunea din timpul cântării heruvimice a Sfintei Liturghii a Sfântului Ioan Gură de Aur se spune: „Nimeni din cei legaţi cu pofte şi cu desfătări trupeşti nu este vrednic să vină, să se apropie sau să slujească Ţie, Împărate al slavei; căci a sluji Ţie este lucru mare şi înfricoşător chiar pentru puterile cele cereşti”[4].

În timp ce la strană se cântă heruvicul Sfintei Liturghii a Sfântului Ioan Gură de Aur, preotul rosteşte în sfântul altar, în taină, cuvintele acestei cântări: „Noi, care pe heruvimi cu taină închipuim şi făcătoarei de viaţă Treimi întreit-sfântă cântare

---

[1] **Ibidem**, pp. 140-141.
[2] **Ibidem**, p. 143.
[3] **Ibidem**, p. 146.
[4] **Ibidem**, p. 159.

aducem, toată grija cea lumească acum să o lepădăm. Ca pe Împăratul tuturor să-L primim, pe Cel înconjurat, în chip nevăzut, de cetele îngereşti. Aliluia, Aliluia, Aliluia”[1].

După răspunsurile mari ale Sfintei Liturghii a Sfântului Ioan Gură de Aur, preoţii se roagă lui Dumnezeu: „Mulţumim Ţie şi pentru Liturghia aceasta, pe care ai binevoit a o primi din mâinile noastre, deşi stau înaintea Ta mii de arhangheli şi zeci de mii de îngeri, heruvimii cei cu ochi mulţi şi serafimii cei cu câte şase aripi, care se înalţă zburând”[2].

La Sfânta Liturghie a Sfântului Ioan Gură de Aur, în timp ce la strană se cântă: „Sfânt, Sfânt, Sfânt Domnul Savaot...”, preotul se roagă lui Dumnezeu: „Cu aceste fericite Puteri şi noi, Iubitorule de oameni, Stăpâne, strigăm şi grăim: Sfânt eşti şi Preasfânt, Tu şi Unul-Născut Fiul Tău şi Duhul Tău cel Sfânt”[3].

La Sfânta Liturghie a Sfântului Vasile cel Mare, heruvicul din Sâmbăta Mare are următorul conţinut: „Împăratul împăraţilor şi Domnul domnilor vine să Se junghie şi să Se dea mâncare credincioşilor; şi merg înaintea Lui cetele îngereşti, cu toată începătoria şi stăpânia; heruvimii cei cu ochi mulţi şi serafimii cei cu câte şase aripi, feţele acoperindu-şi şi strigând cântarea: Aliluia, Aliluia, Aliluia”[4].

După răspunsurile mari ale Liturghiei Sfântului Vasile cel Mare, preotul se roagă lui Dumnezeu: „Pe Tine Te laudă îngerii, arhanghelii, tronurile, domniile, începătoriile, stăpâniile, puterile şi heruvimii cei cu ochi mulţi; Ţie Îţi stau împrejur serafimii cei cu câte şase aripi, care, cu două îşi acoperă feţele,

---

[1] **Ibidem**, p. 160.
[2] **Ibidem**, p. 172.
[3] **Ibidem**, p. 173.
[4] **Ibidem**, p. 235.

cu două picioarele, iar cu două, zburând, strigă unul către altul, cu neîncetate graiuri, cu laude fără tăcere”[1].

La rugăciunea a doua pentru credincioşi, de la Liturghia Sfântului Grigorie Dialogul, preotul se roagă: „Stăpâne Sfinte, Preabunule, Te rugăm pe Tine, Cel bogat în milă: Milostiv fii nouă, păcătoşilor şi ne fă vrednici de primirea Unuia-Născut Fiului Tău şi Dumnezeului nostru, Împăratul slavei. Căci iată, Preacuratul Lui Trup şi de viaţă făcătorul Sânge, în acest ceas intrând, va să se pună înainte pe această masă de taină, fiind înconjurat, în chip nevăzut, de mulţimea oştirilor îngereşti”[2].

La heruvicul Sfintei Liturghii a darurilor mai înainte sfinţite credincioşii cântă: „Acum puterile cereşti împreună cu noi nevăzut slujesc, că, iată, intră Împăratul slavei. Iată, jertfa tainică săvârşită de dânsele este înconjurată”[3].

În rugăciunea de la ectenia cererilor a Sfintei Liturghii a darurilor mai înainte sfinţite, preotul spune: „Dumnezeul tainelor celor negrăite şi nevăzute, caută spre noi, nevrednicii robii Tăi, cei ce stăm înaintea sfântului Tău jertfelnic, ca înaintea tronului de heruvimi, pe care odihneşte Unul-Născut, Fiul Tău şi Dumnezeul nostru, prin înfricoşătoarele Taine ce sunt puse înainte”[4].

În a treia rugăciune de mulţumire după dumnezeiasca împărtăşanie, cel ce s-a cuminecat spune: „Rugători aduc pentru mine pe toţi sfinţii, pe mai-marii cetelor celor fără de trup, pe Înaintemergătorul Tău, pe înţelepţii Apostoli”[5].

---

[1] **Ibidem**, p. 248.
[2] **Ibidem**, p. 313.
[3] **Ibidem**, p. 314.
[4] **Ibidem**, p. 316.
[5] **Ibidem**, p. 370.

Cum se bucură îngerii pentru oamenii mântuiţi

Sfântul Dionisie Areopagitul a scris: „Suntem datori să lămurim sensul bucuriei ordinelor cereşti din Luca 15,10, fiindcă acestea sunt cu totul neprimitoare ale plăcerii noastre pătimaşe. Dar se spune că se bucură împreună cu Dumnezeu de aflarea celor pierduţi, ceea ce înseamnă o stare de linişte asemănătoare celei dumnezeieşti; şi că se veselesc cu bunătate îmbelşugată de purtarea de grijă şi de mântuirea celor ce se întorc la Dumnezeu. Îngerii trăiesc pentru aceştia acea fericire de care s-au împărtăşit de multe ori bărbaţii sfinţi când s-au revărsat asupra lor lucrările îndumnezeitoare ale iluminărilor dumnezeieşti”[1].

Comentând acest text, părintele Dumitru Stăniloae a spus: „Împlinirea răspunderii celor mai de sus pentru cei mai de jos este nu numai o condiţie a desăvârşirii lor în bine, ci şi o condiţie a bucuriei când văd efectul pozitiv mântuitor şi înălţător ce-l au asupra acelora. Cel cu adevărat superior se bucură nu atât pentru înălţarea lui în cunoaşterea şi împărtăşirea de bine, cât pentru mântuirea şi înălţarea celor mai de jos. Binele şi fericirea pentru el sunt trăite numai în solidaritate. Iar solidaritate adevărată, fără răspundere şi fără acţiunea ce o impune ea celor mai înălţaţi spiritual pentru cei mai puţin înălţaţi, nu există. De aceea a creat Dumnezeu existenţele conştiente în trepte ierarhice. Rostul sfânt al ierarhiei sau sfinţenia ei constă nu numai în înălţarea continuă a treptelor mai de sus spre Dumnezeu, izvorul bunătăţii şi al sfinţeniei, ci şi în răspunderea atragerii celor mai de jos la nivelele atinse de ei, pentru trăirea comună a iubirii între ele”[2].

---

[1] **Sfântul Dionisie Areopagitul**, *Opere*…, p. 39.
[2] **Ibidem**, p. 70, nota 44.

Revelaţia dumnezeiască şi voia lui Dumnezeu au fost descoperite oamenilor prin îngeri

Sfântul Apostol Pavel întreabă retoric: „Ce este legea? - apoi tot el răspunde: - *Ea a fost adăugată din pricina călcărilor de lege, până când avea să vină Urmaşul Căruia I s-a dat făgăduinţa; şi a fost rânduită prin îngeri în mâna unui mijlocitor*” (Galateni 3,19).

Înainte de a fi martirizat, Sfântul arhidiacon Ștefan le-a spus evreilor: „*Moise este cel ce în adunarea din pustie a fost cu îngerul care i-a vorbit pe muntele Sinai şi cu părinţii noştri şi a primit cuvinte de viaţă ca să ni le dea nouă. Voi, cei ce în rânduială de la îngeri aţi primit legea şi n-aţi păzit-o!*” (Faptele Apostolilor 7,38 şi 7,53).

Sfântul Dionisie Areopagitul a afirmat: „Puterile cereşti sunt cele ce au fost făcute prima dată şi sunt în multe feluri părtaşe de Dumnezeire şi au fost prima dată şi în multe feluri făcute descoperitoare ale ascunzimii dumnezeieştii obârşii. De aceea s-au şi învrednicit mai mult decât toate de numele de îngeri, pentru că le-a venit prima dată luminarea dumnezeiască şi prin ele ni s-au dăruit şi nouă descoperirile cele mai presus de noi. Căci precum spune Sfânta Scriptură, legea ni s-a dat prin îngeri (cf. Galateni 3,19). Şi pe părinţii noştri cei vestiţi, dinainte de lege şi de după lege, îngerii i-au urcat spre Dumnezeire (cf. Faptele Apostolilor 7,53) sau i-au învăţat cele ce trebuie făcute şi i-au mutat din rătăcire şi viaţă nesfinţită la calea cea dreaptă, arătându-le şi explicându-le rânduieli sfinte sau vederi ascunse ale tainelor mai presus de lume sau unele vestiri de mai înainte”[1].

„Iar dacă ar spune cineva că unora dintre sfinţi le-au venit şi nemijlocit arătări dumnezeieşti (cf. Facere 12,7 şi 28,13), să afle limpede şi aceasta din preasfintele Scripturi, că «*nimeni n-a văzut şi nu va vedea*» (cf. Ieşire 32,20; Ioan 1,18; I Ioan 4,12 şi

[1] **Ibidem**, p. 21.

I Timotei 6,16) ceea ce este însuşi ascunsul lui Dumnezeu. Iar arătările dumnezeieşti li s-au dăruit celor cuvioşi potrivit lui Dumnezeu prin descoperirea unor sfinţite vederi şi pe măsura celor ce le-au văzut. Iar preaînţeleapta Scriptură care a înfăţişat în scris asemănarea dumnezeiască numeşte, cu dreptate, acea vedere, ca pe o asemănare în formă a celor fără formă, arătare a Dumnezeirii ce le vine celor ce văd din înălţarea lor prin luminarea dumnezeiască ce li se împărtăşeşte după ce au fost introduşi în mod tainic şi în chip sfânt în înseşi cele dumnezeieşti. Dar la aceste vederi dumnezeieşti vestiţii noştri părinţi au fost introduşi în mod tainic prin mijlocirea puterilor îngereşti"[1].

Preluând ideea exprimată de Sfântul Dionisie Areopagitul părintele profesor Dumitru Stăniloae a scris: „Revelaţia divină s-a făcut prin viziuni, sau prin imagini. Dar imaginile, deşi produse direct de Dumnezeu, sunt explicate prin îngeri"[2].

„Sfântul Grigorie Palama reţine şi el de la Sfântul Dionisie Areopagitul ideea că viziunile se produc direct de Dumnezeu ca mijloace prin care El Însuşi Se face cunoscut, dar explicarea lor se face prin îngeri. Prin aceasta, Sfântul Grigorie accentuează ideea unei reciprocităţi între îngeri şi oameni în ceea ce priveşte cunoaşterea lui Dumnezeu. În special, oamenii, începând de la întruparea Fiului lui Dumnezeu, se împărtăşesc de o revelare directă a lui Dumnezeu. Iar această revelare o cunosc şi îngerii prin oameni"[3].

Sfântul Maxim Mărturisitorul, comentând textele Sfântului Dionisie Areopagitul, scrie că „îngerii ce le sunt aproape au format vedeniile prorocilor spre a-i conduce la închipuirea celor ce par să fie văzute; căci aceştia vedeau ghicituri şi simboluri, nu lucruri dezvăluite şi substanţe. Iar îngerii care îi iniţiau pe proroci

---

[1] **Ibidem**.
[2] **Preotul Profesor Dumitru Stăniloae**, *Teologia Dogmatică*…, p. 453.
[3] **Ibidem**.

împlineau descoperirile astfel: îi înălţau întâi spre Dumnezeu, Care este cauza propriu-zisă a tuturor, în al doilea rând, spre primele minţi de după Dumnezeu, care stau în fruntea ierarhiei îndreptate spre Dumnezeu"[1].

Vorbind despre profeţia lui Dumnezeu făcută prin gura prorocului Ioil: „*Eu voi turna din Duhul Meu peste tot trupul; şi fiii voştri şi fiicele voastre vor profeţi, bătrânii voştri vise vor visa şi tinerii voştri vedenii vor vedea. Și în zilele acelea Eu peste robi şi peste roabe voi revărsa din Duhul Meu*" (Ioil 3,1-2), Sfântul Maxim Mărturisitorul scrie că aceasta se referă la „revărsarea văzută a înţelepciunii, însă cunoştinţa dumnezeiască trece de la Dumnezeu prin puterile îngereşti la oamenii dumnezeieşti, după măsura fiecăruia"[2].

De asemenea, este bine de cunoscut faptul că „fiecare putere îngerească înmulţeşte cunoştinţa dumnezeiască ce vine la ea, adică o lămureşte spre a o face înţeleasă de noi, explicând cele văzute, cum am aflat la profetul Daniel, că îngerul i-a tâlcuit visele pe care le-a avut regele Nabucodonosor"[3].

Sfântul Dionisie Areopagitul a mai scris: „Văd că şi în taina dumnezeiască a iubirii de oameni a Fiului lui Dumnezeu au fost introduşi întâi îngerii, apoi prin ei a trecut şi la noi harul cunoştinţei. Astfel, preadumnezeiescul Gavriil l-a învăţat tainic pe preotul Zaharia (cf. Luca 1,11) că din el se va naşte, prin harul dumnezeiesc, contrar nădejdii, pruncul care va fi prorocul lucrării divino-umane a lui Iisus, care se va arăta în chip bun şi mântuitor (cf. Luca 1,5-21). Iar Fecioarei Maria i-a făcut cunoscut tot el că în ea se va săvârşi taina dumnezeiască a asumării unei forme pipăite de către Dumnezeu (cf. Luca 1,26-38). Iar altul dintre îngeri i-a descoperit lui Iosif că cele făgăduite în chip

[1] **Sfântul Dionisie Areopagitul**, *Opere*…, p. 55.

[2] **Ibidem**, p. 57.

[3] **Ibidem**.

dumnezeiesc proorocului David (cf. Matei 1,20-21) s-au împlinit acum cu adevărat. Iar altul a binevestit această taină păstorilor, ca unora care s-au curăţit prin depărtarea de cei mulţi şi prin liniştire. Şi cu el «mulţime de oaste cerească» le-a împărtăşit celor de pe pământ slavoslovia puternic cântată (cf. Luca 2,8-14). Dar să privim şi la cele mai înalte arătări luminoase din Scripturi. Căci văd că şi Fiul lui Dumnezeu Însuşi, cauza mai presus de fiinţă a fiinţelor celor mai presus de ceruri, după ce a venit fără schimbare la noi, nu iese din buna rânduială potrivită oamenilor, aşezată şi aleasă de El, ci se supune ascultător chipurilor de lucrare stabilite de Dumnezeu Tatăl prin îngeri şi prin mijlocirea lor. Astfel porunceşte prin înger lui Iosif (cf. Matei 2,13) plecarea cu bun rost a Pruncului Iisus în Egipt şi iarăşi mutarea (cf. Matei 2,19) din Egipt în Iudeea. Astfel Îl vedem supunându-Se prin îngeri celor rânduite de Tatăl. Putem vorbi, de asemenea, despre îngerul care L-a întărit pe Iisus în grădina Ghetsimani (cf. Luca 22,43) sau că şi Iisus Însuşi, venit în planul revelaţiei spre buna lucrare mântuitoare, S-a numit «Înger de mare Sfat» (Isaia 9,5). Căci de fapt, cum a spus El Însuşi, câte le-a auzit de la Tatăl ni le-a vestit nouă (cf. Ioan 8,26-28 şi 15,15) în mod cuvenit îngerului”[1].

„Îngerii participă la întreaga iconomie a mântuirii, atât în Legea Veche, cât şi în Legea Nouă. Astfel, prin îngeri s-a dat legea lui Moise. Îngerii îi curăţau şi-i luminau pe profeţi transmiţându-le poruncile dumnezeieşti sau tâlcuindu-le vedeniile ascunse. Îngerii îi învăţau pe bărbaţii sfinţi calea adevărului şi-i înălţau spre Dumnezeu şi tot ei îi pedepseau pe cei păcătoşi”[2].

Cum cunosc îngerii lumea materială

Cum cunosc puterile cereşti, care sunt lipsite de trup, realităţile pur materiale ale lumii noastre?

---

[1] **Ibidem**, pp. 21-22.

[2] **Preot Daniel Pupăză**, *Op. cit.*, p. 308.

La această întrebare părintele Dumitru Stăniloae a răspuns: „Probabil că îngerii au o sensibilitate cu totul deosebită pentru structurile raţionale ale realităţii materiale, încât să simtă o presiune a acestora în spiritul lor. Pe de altă parte, cunoscându-i pe oameni ca subiecte, cunosc în ei toate întipăririle trăite ale lumii, care au devenit şi au provocat în ei conţinuturi şi stări spirituale. Se poate presupune că ei pot intra cu oamenii într-o comuniune lăuntrică atât de intimă, încât pot vedea prin ochii oamenilor ca şi când ar fi ai lor şi pot simţi cu oamenii bucuriile şi durerile provocate în ei de lumea sensibilă, aşa cum şi oamenii îşi pot însuşi de la îngeri o vedere mai inteligibilă în imaginile şi simbolurile lor”[1].

„S-ar mai putea presupune că îngerii, ca spirite create, au totuşi o anumită capacitate intrinsecă pentru sesizarea şi influenţarea lumii materiale, fără ca această capacitate să ajungă până la cea a spiritului uman înrădăcinat în trup. Poate în acest sens unii Părinţi şi autori bizantini vorbesc chiar de un trup foarte subţire al îngerilor, cum sunt de exemplu Sfântul Vasile cel Mare şi Mihail Psellos, care se bazează pe textul din psalmi: «*Cel ce faci pe îngerii Tăi duhuri şi pe slugile Tale pară de foc*» (Psalmul 103,5). În felul acesta, dar şi prin harul dumnezeiesc, ei pot cunoaşte oarecum chiar aspectele materiale ale lucrurilor. Desigur, modul acestei cunoaşteri ne rămâne până la urmă cu neputinţă de înţeles pe deplin”[2].

„Îngerii înţeleg existenţele în mod superior oamenilor, pentru că oamenii le înţeleg din existenţele însele şi fac raţionamente interminabile şi înconjoară totul prin raţiune. Îngerii ştiu cele de pe pământ nu întâlnindu-se prin simţuri cu cele sensibile, ca şi noi, ci printr-o putere care o întrece pe a noastră, cum se poate vedea din Sfânta Scriptură. Astfel lui Tobie, fiul lui Tobit,

---

[1] **Preotul Profesor Dumitru Stăniloae**, *Teologia Dogmatică…*, p. 451.
[2] **Ibidem**, pp. 451-452.

îngerul Rafael i-a zis să ia fierea peştelui pe care l-a prins, pentru că vindecă albeaţa ochilor tatălui său ivită de la murdăria unor păsări. Să nu socotească cineva că pentru că a suferit îngerul însuşi a învăţat terapia. În Judecători capitolul 6 îngerul scoate foc din piatră pentru jertfa lui Ghedeon. Cu siguranţă că îngerul nu cunoştea, ca şi noi, prin simţuri, că focul arde, ci a acţionat printr-un mod mai înalt”[1].

„Îngerii nu cunosc cele sensibile prin simţire, pentru că nu folosesc organele simţurilor noastre, ci au această cunoaştere prin puterea minţii şi a firii lor. Pentru îngeri este un lucru enigmatic să folosească simţurile noastre”[2].

Sfântul Grigorie Palama a scris că „îngerii au cunoştinţa celor supuse simţurilor, dar nu le percep printr-o putere a simţurilor şi naturală, ci printr-o putere dumnezeiască, căreia nu i se poate ascunde nimic din cele în orice fel prezente, trecute şi viitoare”[3].

„Umpluţi de iluminarea dumnezeiască, îngerii văd şi cele sensibile. De asemenea, ei au primit de la Dumnezeu, prin har, şi o stăpânire peste cele pământeşti, după ce au pierdut-o în parte oamenii”[4]. „Iluminarea dumnezeiască nu dă numai cunoştinţa celor cereşti, ci şi a făpturilor, făcând transparentă temelia lor dumnezeiască, sensurile lor nesfârşite aflate din veci în Dumnezeu”[5].

---

[1] **Petru Florea**, *Op. cit.*, p. 51.
[2] **Ibidem**.
[3] *Filocalia…*, vol. VII, p. 464.
[4] **Ibidem**, p. 464, nota 63.
[5] **Ibidem**, p. 464, nota 64.

Îngerii nu au cunoscut valoarea omului până la întruparea Fiului lui Dumnezeu

Sfântul Grigorie Palama a scris: „După sfintele noastre predanii, arhanghelul Gavriil este primul şi singurul înger care a fost introdus în taina coborârii (chenozei) negrăite a Fiului lui Dumnezeu la noi, deşi el nu face parte din ceata îngerească aşezată în rândul întâi şi nemijlocit în jurul lui Dumnezeu”[1].

Sfinţii Părinţi ai Bisericii au afirmat că venirea în lume a Fiului lui Dumnezeu le-a fost necunoscută puterilor cereşti pentru ca diavolii, care sunt îngeri prin fire, să nu ştie nimic despre ea şi să nu lupte împotriva realizării ei. Din acest motiv Sfântul Apostol Pavel numeşte planul lui Dumnezeu de mântuire a lumii prin întruparea Fiului Său „*taina cea din veac ascunsă*” (Romani 16,25; I Corinteni 2,7 şi Coloseni 1,26).

Apostolul neamurilor vorbeşte foarte explicit despre acest plan al lui Dumnezeu în Epistola către Efeseni: „*Mie, celui mai mic dintre toţi sfinţii, mi-a fost dat harul acesta de a le binevesti neamurilor bogăţia cea de nepătruns a lui Hristos. Şi tuturor luminat să le arăt care este iconomia tainei celei din veci ascunse în Dumnezeu, Cel ce pe toate le-a zidit prin Iisus Hristos: anume, ca începătoriilor şi stăpâniilor celor din ceruri să li se facă acum cunoscută prin Biserică înţelepciunea lui Dumnezeu cea de multe feluri, potrivit cu planul cel din veci pe care El l-a împlinit în Hristos Iisus, Domnul nostru*” (Efeseni 3,8-11).

„Îngerii n-au cunoscut cât de mare este iubirea de oameni a lui Dumnezeu, până la întruparea Fiului Său, nici valoarea omului ca şi creatură a lui Dumnezeu, până la învierea şi înălţarea la cer ca om a Domnului Hristos, fiindcă până atunci nu ştiau la ce slavă va fi ridicat Cuvântul întrupat”[2].

---

[1] **Ibidem**, p. 301.

[2] **Preotul Profesor Dumitru Stăniloae**, *Teologia Dogmatică*…, p. 461.

Îngerii vor participa la înfricoşătoarea judecată a Domnului Hristos

„La sfârşitul veacurilor, îngerii vor fi slujitorii lui Dumnezeu la învierea morţilor. Această activitate a puterilor cereşti de la cea de-a doua venire a Domnului Hristos este prezentată foarte lămurit în Noul Testament. Astfel, în Evanghelia după Matei scrie că Fiul Omului «*îi va trimite pe îngerii Săi cu sunet mare de trâmbiţă, şi pe cei aleşi ai Săi îi vor aduna din cele patru vânturi, de la marginile cerurilor până la celelalte margini*» (Matei 24,31). În cea dintâi Epistolă către Tesaloniceni, Sfântul Apostol Pavel a afirmat că «*la un semn poruncitor, la glasul arhanghelului şi-n trâmbiţa lui Dumnezeu, Însuşi Domnul Se va pogorî din cer, şi cei morţi întru Hristos vor învia întâi*» (I Tesaloniceni 4,16)”[1].

„Sfântul Vasile cel Mare spune că la învierea cea de obşte îngerul păzitor va conduce fiecare suflet care i-a fost încredinţat spre a-şi recunoaşte trupul din pământ”[2].

„Secerătorii, care sunt menţionaţi în Sfânta Scriptură că aleg sămânţa cea bună de neghină, sunt îngerii trimişi de Fiul Omului. Despre aceasta citim: «*Şi după cum se alege neghina şi se arde în foc, aşa va fi la sfârşitul veacului. Fiul Omului îi va trimite pe îngerii Săi şi ei vor strânge din împărăţia Lui toate pietrele de poticnire şi pe cei ce fac fărădelegea*» (Matei 13,40-41). Îngerii vor fi de faţă la Judecata de Apoi, fiindcă atunci «*când Fiul Omului va veni întru slava Sa şi toţi sfinţii îngeri cu El, atunci va şedea pe tronul slavei Sale. Şi se vor aduna în faţa Lui toate neamurile şi-i va despărţi pe unii de alţii precum desparte păstorul oile de capre*» (Matei 25,31-32)”[3].

---

[1] **Jean Danièlou**, *Op. cit.*, p. 107.
[2] **Părintele Daniel de la Rarău**, *Op. cit.*, p. 70.
[3] **Jean Danièlou**, *Op. cit.*, p. 107.

„La înfricoşătoarea judecată vor participa atât îngerii buni, care-i vor apăra pe oameni, cât şi cei răi, care-i vor acuza”[1].

„În cele din urmă, îngerii vor duce la îndeplinire hotărârile dumnezeieşti. Despre pedepsirea celor păcătoşi, Evanghelia după Matei a consemnat: «*şi-i vor arunca în cuptorul de foc; acolo va fi plângerea şi scrâşnirea dinţilor*» (Matei 13,42)”[2].

„Apoi, pentru ultima dată, în momentul în care şi ultimul duşman, moartea, va fi învins, iar Fiul lui Dumnezeu va fi pregătit să întoarcă întreaga creaţie Tatălui, îngerii care Îl vor însoţi atunci în plinătatea Înălţării Sale supreme, vor face să răsune cerurile cu strigarea lor: «Ridicaţi porţile voastre cele veşnice ca să intre Împăratul Slavei!». Când Fiul lui Dumnezeu va veni cu slavă şi cu putere multă şi va nimici stăpânirea cea rea şi trufaşă a fiului pierzării, făcându-Şi simţită prezenţa prin suflarea gurii Sale, când fiinţele cereşti şi puterile îngereşti slujitoare ale lui Dumnezeu Îl vor însoţi pe Fiul lui Dumnezeu şi se vor înfăţişa împreună cu El, atunci puterile cerurilor se vor clătina şi aceste cuvinte ale proorocului David se vor împlini: «Ridicaţi-vă, porţi veşnice, şi va intra Împăratul Slavei!». Unde să intre Acesta dacă nu într-o lume nouă, într-un nou univers? Până şi puterile netrupeşti nevăzute, prin care sunt orânduite cerurile, vor fi zguduite din starea lor neschimbabilă. Raiul însuşi, soarele, luna şi stelele vor pieri; cerurile se vor deschide; iar porţile închise de la începutul veacurilor se vor da la o parte pentru a fi văzute realităţile cele mai presus de ceruri”[3].

„Dacă îngerii întâmpină constituirea finală a Bisericii în cetatea cerească cu o atât de mare bucurie, aceasta se datorează în primul rând iubirii dezinteresate pe care i-o poartă, dar şi datorită

[1] **Pr. Dr. Iulian Gheţu**, *Op. cit.*, p. 156.
[2] **Jean Danièlou**, *Op. cit.*, p. 110.
[3] **Ibidem**, p. 112.

avantajelor pe care Aceasta le are de oferit, pentru că ei vor fi eliberaţi de îndatoririle lor într-o lume trecătoare”[1].

„În acelaşi sens eshatologic interpretează şi Sfântul Ilarie de Pictavium expresia «*cele spre care îngerii doresc să privească*» (I Petru 1,12). Fiind eliberate de îndatoririle încredinţate, pentru că înainte ele erau trimise printre oameni, pentru a-i sprijini în devenirea lor, aceste făpturi create îşi pot afla şi ele odihna. Această dorinţă de fericire îi stăpânea de multă vreme, conform celor afirmate de Sfântul Apostol Petru la I Petru 1,12. Obiectul năzuinţei îngereşti este starea de fericire a oamenilor. Puterile cereşti aşteaptă ca starea noastră de stricăciune să se schimbe; ele doresc să vadă realizate făgăduinţele evanghelice. Și odată ce acestea vor fi împlinite pe deplin, îngerii vor fi chemaţi, împreună cu noi, să-L slăvească pe Dumnezeu pentru darul fericirii veşnice”[2].

„Nici îngerii nu ajung la desăvârşirea neschimbată cât timp durează lumea aceasta supusă stricăciunii, pentru că şi ei vor dobândi suprema desăvârşire de-abia după ce întreaga creaţie va ajunge la desăvârşirea nesupusă stricăciunii”[3].

„Sfântul Grigorie de Nyssa subliniază un alt aspect, şi anume bucuria îngerilor la vederea unităţii spirituale a creaţiei restaurate, care, conform afirmaţiei Sfântului Apostol Pavel, «*până acum suspină laolaltă şi suferă, fiindcă a fost supusă deşertăciunii*» (Romani 18,22). Sfântul Părinte vede în căderea noastră în păcat o pierdere a propriei identităţi, stare valabilă până în momentul descoperirii fiilor lui Dumnezeu, pe care şi îngerii o aşteaptă cu nerăbdare, motivaţi adânc de dorinţa ridicării omului - până când oaia cea rătăcită şi aflată se va alătura celorlalte nouăzeci şi nouă, pentru a forma împreună

---

[1] **Ibidem**.
[2] **Ibidem**, p. 113.
[3] *Filocalia…*, vol. X, p. 514, nota 620.

turma sfântă a celor o sută. Noi, cu toţii, suntem oaia aceea, pentru care Păstorul cel Bun S-a făcut om şi ne-a salvat. Dar atunci, cuprinşi de o adâncă recunoştinţă, îngerii Îi vor aduce mulţumire Celui Care, prin Fiul Său Cel Unul-Născut, a chemat acasă, în sânul Tatălui, toate oile cele rătăcite. Abia atunci va putea fi instituită Liturghia cea desăvârşită, spre slava veşnică a Presfintei Treimi. Când harul va reuni oamenii cu îngerii, cu toţii vor izbucni într-un măreţ imn de laudă”[1].

„În veacul viitor îngerii şi sfinţii vor spori în adăugirea harurilor şi niciodată nu vor sfârşi, sau nu vor slăbi în dorirea bunătăţilor, căci în veacul de acolo nu va fi slăbire sau micşorare a virtuţii în favoarea păcatului”[2].

---

[1] **Jean Danièlou**, *Op. cit.*, pp. 113-114.
[2] *Filocalia…*, vol. VII, p. 112.

Îngerii şi lucrarea lor în Sfânta Scriptură

Lupta din cer dintre îngerii buni şi cei pervertiţi

„S-a făcut război în cer: Mihail şi îngerii lui au pornit război cu balaurul. Și se războia balaurul, şi îngerii lui; şi el n-a răzbit, nici locul lor nu s-a mai găsit în cer. Și a fost aruncat balaurul cel mare, şarpele cel de demult, care se cheamă diavol şi Satana, cel ce pe toată lumea o înşeală - a fost aruncat pe pământ; şi îngerii săi au fost aruncaţi cu el" (Apocalipsa 12,7-9).

1. Îngerii şi lucrarea lor în Vechiul Testament

Heruvimii păzesc drumul către pomul vieţii din grădina Edenului

În urma păcatului strămoşesc săvârşit de protopărinţii noştri Adam şi Eva în rai, Dumnezeu i-a scos din grădina Edenului „şi a pus heruvimi şi sabie de flacără vâlvâitoare să păzească drumul către pomul vieţii" (Facere 3,24).

Un înger i se arată lui Agar

„Sarai, femeia lui Avram, nu-i dăruia copii. Dar avea o slujnică egipteancă, al cărei nume era Agar. Atunci a zis Sarai către Avram: «Iată, mie mi-a încuiat Domnul putinţa de a naşte. Intră dar la slujnica mea; poate că de la ea vei dobândi copii». Și Avram a ascultat de vorba Saraii. Aşadar, după ce Avram locuise timp de zece ani în ţara Canaan, Sarai, femeia lui Avram, a luat-o pe Agar egipteanca, slujnica sa, şi i-a dat-o de femeie lui Avram, bărbatul său. Și el a intrat la Agar; şi ea a zămislit; şi

văzând că a zămislit, a început a dispreţui pe stăpâna sa. Atunci a zis Sarai către Avram: «M-ai făcut de ocară! Eu ţi-am dat-o pe slujnica mea la sân, dar de îndată ce ea a văzut că a zămislit, a început să mă dispreţuiască. Dumnezeu să judece între mine şi tine!». Iar Avram a zis către Sarai: «Iată, slujnica ta e în mâinile tale, fă cu ea ce-ţi place!». Și Sarai i-a făcut necazuri şi Agar a fugit de la faţa ei. Și îngerul Domnului a găsit-o la un izvor de apă în pustiu, la izvorul de lângă calea ce duce spre Șur. Și i-a zis îngerul Domnului: «Agar, slujnica Saraii, de unde vii şi unde te duci?». Iar ea a răspuns: «Fug de la faţa Saraii, stăpâna mea». Și îngerul Domnului i-a zis: «Întoarce-te la stăpâna ta şi supune-te sub mâinile ei!». Și i-a mai zis îngerul Domnului: «Atât de mult îi voi înmulţi pe urmaşii tăi, încât nu vor putea fi număraţi din pricina numărului». Și i-a zis îngerul Domnului: «Iată, tu ai zămislit şi vei naşte un fiu şi-i vei pune numele Ismael, pentru că Domnul ţi-a auzit necazul. Acela va fi o sălbăticiune de om; mâinile lui împotriva tuturor şi mâinile tuturor împotrivă-i, şi el se va aşeza în faţa tuturor fraţilor săi». Și L-a numit Agar pe Domnul Cel ce-i grăise: «Tu,-Dumnezeul-vederii», căci a zis ea: «Oare nu L-am văzut eu aici pe Cel ce m-a văzut?». Iată de ce fântâna aceea se cheamă «Fântâna-Celui-viu-Care-mă vede»; ea se află între Cadeş şi Bered. Agar i-a născut lui Avram un fiu; şi fiului său pe care i-l născuse Agar i-a pus Avram numele Ismael. Iar Avram era de optzeci şi şase de ani când Agar i l-a născut pe Ismael” (Facere 16,1-16).

„Domnul a cercetat-o pe Sarra după cum îi spusese, Domnul a făcut pentru Sarra după cum îi vestise. Sarra a zămislit şi i-a născut lui Avraam un fiu la bătrâneţe, la vremea despre care-i vorbise Dumnezeu. Și Avraam i-a pus numele Isaac fiului ce i se născuse, pe care Sarra i-l născuse. Și Avraam l-a tăiat împrejur pe Isaac, fiul său, în ziua a opta, după cum îi poruncise

Dumnezeu. Avraam însă era de o sută de ani când i s-a născut Isaac, fiul său, iar Sarra a zis: «Mi-a dat Dumnezeu de ce să râd; că oricine va auzi de asta, îmi va surâde». Și a adăugat: «Cine i-ar fi putut spune lui Avraam că Sarra va alăpta prunci la sân? Iată însă că i-am născut fiu la bătrâneţele lui!». Și dacă pruncul a crescut, a fost înţărcat. Iar Avraam a făcut mare ospăţ în ziua în care a fost înţărcat Isaac, fiul său. Văzând însă Sarra că fiul egiptencei Agar, pe care aceasta i-l născuse lui Avraam, face glume pe seama lui Isaac, fiul ei, a zis către Avraam: «Alung-o pe roaba aceasta, şi pe fiul ei!; căci fiul acestei roabe nu va fi moştenitor laolaltă cu fiul meu, cu Isaac!». Dar lui Avraam i-a căzut tare greu cuvântul acesta pe seama fiului său. Dumnezeu însă a zis către Avraam: «Să nu-ţi pice greu cuvântul asupra băiatului şi asupra roabei tale; toate câte-ţi va spune Sarra, ascultă de vorba ei, căci numai cei din Isaac se vor numi urmaşii tăi. Dar şi pe fiul acestei roabe îl voi face neam mare, pentru că şi el e din sămânţa ta». Atunci s-a sculat Avraam dis-de-dimineaţă, a luat pâine şi un burduf cu apă şi i le-a dat Agarei; şi punându-i copilul pe umeri, i-a dat drumul. Iar ea, plecând, a rătăcit prin pustiul Beer-Șeba. Când însă s-a sfârşit apa din burduf, ea şi-a părăsit copilul sub una dintre tufe şi s-a dus şi s-a aşezat în preajma lui ca la o bătaie de arc, căci îşi zicea: «Nu vreau să-mi văd copilul murind». Și-n timp ce ea şedea acolo în preajmă, el şi-a ridicat glasul şi a plâns. Și Dumnezeu a auzit glasul copilului de acolo unde era, şi îngerul lui Dumnezeu a chemat-o din cer pe Agar şi a zis: «Ce e, Agar? Nu-ţi fie teamă, fiindcă Dumnezeu a auzit glasul copilului din locul unde este! Scoală-te, ridică băiatul şi ţine-l strâns de mână, căci popor mare voi face din el!». Atunci i-a deschis Dumnezeu ochii şi ea a văzut o fântână cu apă; şi s-a dus şi şi-a umplut burduful cu apă şi i-a dat copilului să bea. Și Dumnezeu era cu băiatul; el a crescut mare, a locuit în pustiu şi a devenit vânător cu arcul” (Facere 21,1-20).

Arătarea Sfintei Treimi la stejarul Mamvri

„Domnul i S-a arătat lui Avraam la stejarul Mamvri, pe când el şedea în pragul cortului său sub zăduful amiezei. Și ridicându-şi el ochii, s-a uitat; şi iată, trei Oameni îi stăteau în faţă; şi de cum I-a văzut, a alergat din pragul cortului său în întâmpinarea Lor şi s-a închinat până la pământ. Și a zis: «Doamne, dacă am aflat har în ochii Tăi, nu-l ocoli pe robul Tău! Să se aducă puţină apă! Spălaţi-Vă picioarele şi odihniţi-Vă sub acest copac; eu voi aduce pâine şi veţi mânca, după care Vă veţi duce în calea Voastră, de vreme ce-aţi trecut pe la robul Vostru!». Zis-au Aceia: «Fă precum ai zis!». Și a alergat Avraam în cort la Sarra şi i-a zis: «Ia repede trei măsuri de făină de grâu, frământă şi fă azime!». Apoi Avraam a dat fuga la cireadă, a luat un viţel fraged şi frumos şi l-a dat slugii, care a dat zor să-l gătească. Și a luat Avraam unt, lapte şi viţelul pe care-l gătise şi le-a pus înaintea Lor; şi Ei au mâncat în timp ce el stătea alături de Ei, sub copac. Și au zis către el Oamenii aceia: «Unde este Sarra, femeia ta?». Răspunzând, el a zis: «Iată, în cort!». Iar Acela a zis: «Iată, la anul pe vremea asta am să vin din nou pe la tine, şi Sarra, femeia ta, va avea un fiu». Dar Sarra a auzit din uşa cortului, fiind în spatele lui. Avraam şi Sarra însă erau bătrâni, înaintaţi în vârstă, iar Sarrei îi încetase rânduiala femeii. Și Sarra a râs în sine, zicându-şi: «Dacă nu mi-a fost mie până acum, darmite că stăpânul meu e bătrân». Atunci a zis Domnul către Avraam: «De ce a râs Sarra în sine, zicându-şi: Oare într-adevăr voi naşte, aşa bătrână cum sunt? Oare e ceva cu neputinţă la Dumnezeu? La anul pe vremea asta am să vin pe la tine, şi Sarra va avea un fiu!». Dar Sarra a tăgăduit, zicând: «N-am râs!», căci se înspăimântase. Acela însă i-a zis: «Ba ai râs!» (Facere 18,1-15).

Avraam negociază cu Dumnezeu salvarea drepţilor din Sodoma

„Apoi sculându-Se de acolo, Oamenii S-au îndreptat spre Sodoma şi Gomora; iar Avraam mergea cu Ei să-I petreacă. Dar Domnul a zis: «Oare-i voi ascunde Eu lui Avraam, sluga Mea, ceea ce am de gând să fac, de vreme ce Avraam va să devină un popor mare şi puternic şi printr-însul se vor binecuvânta toate neamurile pământului? Căci pe el l-am ales Eu să le poruncească fiilor lui şi casnicilor săi de după el să umble în calea Domnului făcând judecată şi dreptate, pentru ca Domnul să aducă asupra lui Avraam toate câte i-a făgăduit». Și a zis Domnul: «Mare-i strigarea împotriva Sodomei şi Gomorei, şi mari fără margini sunt păcatele lor. Aşadar, Mă voi pogorî şi voi vedea dacă faptele lor se potrivesc cu strigarea care împotrivă-le a ajuns până la Mine; iar dacă nu, să ştiu». Oamenii au plecat de acolo şi mergeau spre Sodoma, în timp ce Avraam încă stătea înaintea Domnului. Și apropiindu-se Avraam, a zis: «Îl vei pierde Tu oare pe cel drept odată cu cel păcătos? şi-i va fi oare celui drept ca şi cum ar fi păcătos? Presupunând că în cetatea aceea sunt cincizeci de drepţi, îi vei face să piară? Oare nu vei cruţa tot locul acela de dragul celor cincizeci de drepţi ce se află în cetate? Departe de Tine să faci una ca asta: să-l pierzi pe cel drept odată cu cel păcătos şi să-i fie celui drept ca şi cum ar fi păcătos! Departe de Tine! El, Cel ce judecă tot pământul, nu va face dreptate?». Zis-a Domnul: «Dacă la Sodoma găsesc cincizeci de drepţi în sânul cetăţii, de dragul lor voi cruţa tot locul». Și răspunzând Avraam, a zis: «Iată, cutez să vorbesc către Domnul meu, eu, care sunt pulbere şi cenuşă! Să presupunem că din cei cincizeci de drepţi lipsesc cinci; din pricina celor cinci vei pierde oare toată cetatea?». El a zis: «Nu, dacă aflu acolo pe cei patruzeci şi cinci, nu o voi pierde». Și din nou I-a grăit Avraam şi I-a zis: «Dar de se vor găsi acolo patruzeci?». Iar El a zis: «Nu, de dragul celor patruzeci nu o voi

pierde». Și a zis Avraam: «Să nu Se mânie Domnul dacă voi mai grăi: Dar de se vor găsi acolo doar treizeci?». Iar El a zis: «Dacă aflu acolo treizeci, nu o voi pierde». Și a zis Avraam: «Iată că încă mai cutez să-I vorbesc Domnului meu: Dar dacă se vor găsi acolo doar douăzeci?». El a zis: «Nu, de dragul celor douăzeci nu o voi pierde». Și Avraam a zis: «Să nu Se mânie Domnul meu dacă voi mai grăi încă o dată: Dar dacă se vor găsi acolo doar zece?». Iar Domnul i-a zis: «De dragul celor zece, nu o voi pierde». Și dacă Domnul Și-a isprăvit vorba cu Avraam, S-a dus; iar Avraam s-a întors la locul său" (Facere 18,16-33).

Salvarea lui Lot şi a familiei sale. Nimicirea Sodomei şi a Gomorei

„Cei doi îngeri au ajuns la Sodoma spre seară; iar Lot şedea la poarta Sodomei. Și văzându-I, Lot s-a ridicat să-I întâmpine şi s-a plecat cu faţa până la pământ şi a zis: «Rogu-vă, Domnii mei, abateţi-Vă pe la casa robului Vostru şi rămâneţi acolo peste noapte; spălaţi-Vă picioarele, iar mâine Vă veţi scula de dimineaţă şi Vă veţi duce în drumul Vostru». Ei însă au zis: «Nu, ci vom rămâne în uliţă». Dar el a stăruit atât de mult, încât Ei s-au abătut pe la el şi au intrat în casa lui. Atunci el Le-a făcut ospăţ; şi azime Le-a copt, iar Ei au mâncat. Dar mai înainte ca Ei să se fi culcat, oamenii cetăţii - sodomiţii - de la tânăr până la bătrân, tot poporul până la unul, au înconjurat casa şi l-au chemat afară pe Lot şi i-au zis: «Unde sunt bărbaţii care au venit la tine asupra nopţii? Adu-ni-i afară, ca să-i cunoaştem!». Lot a ieşit la ei în faţa uşii, a închis uşa după el şi le-a zis: «Nu, fraţilor, vă rog, nu faceţi răul! Iată, eu am două fete care n-au cunoscut bărbat; vi le aduc să faceţi cu ele ce vă place, numai Acelor Oameni să nu Le faceţi nimic, de vreme ce au intrat sub acoperişul casei mele!». Dar ei au zis către el: «Dă-te la o parte! Eşti un venetic, şi acum faci pe judecătorul? Ție-ţi vom face mai rău decât lor!». Și s-au năpustit

asupra lui Lot şi s-au apropiat de uşă s-o spargă. Dar Oamenii Și-au întins mâna, l-au tras pe Lot la Ei în casă şi au încuiat uşa; iar pe oamenii care erau la uşa casei i-au lovit cu orbire, de la mic până la mare, aşa că s-au lăsat păgubaşi să mai caute uşa. Apoi Oamenii i-au zis lui Lot: «Ai pe cineva din ai tăi aici? Pe ginerii tăi, pe fiii tăi, pe fetele tale sau pe oricine mai ai în cetate, scoate-i din locul acesta, căci Noi avem să nimicim locul acesta, pentru că strigarea împotriva lor s-a suit la faţa Domnului, şi Domnul Ne-a trimis să-l pierdem». Atunci a ieşit Lot şi a grăit cu ginerii săi, cei ce aveau să le ia pe fetele lui, şi le-a zis: «Sculaţi-vă şi ieşiţi din locul acesta, căci Domnul va să piardă cetatea». Ginerilor însă li s-a părut că el glumeşte. Iar în revărsatul zorilor, îl zoreau îngerii pe Lot, zicând: «Scoală, ia-ţi femeia şi pe cele două fete ale tale pe care le ai şi ieşi, ca nu cumva să pieri odată cu nelegiuirile cetăţii!». Cum însă el zăbovea, îngerii l-au apucat de mână, pe el şi pe femeia lui şi pe cele două fete ale lui, Domnul având milă de el. Și a fost că după ce l-au scos afară, unul din Ei a zis: «Scapă-ţi viaţa! Să nu te uiţi înapoia ta, nici să te opreşti în Câmpie, ci scapă la munte, ca nu cumva să fii mistuit împreună cu ei!». Dar Lot Le-a zis: «Nu, Doamne, Te rog! Iată că robul Tău a aflat milă în faţa ochilor Tăi şi mare-i bunăvoinţa pe care-o ai faţă de mine, mântuindu-mi viaţa; dar nu voi putea să fug în munte, ca nu cumva să mă ajungă prăpădul şi să mor. Iată cetatea aceasta: destul de aproape ca să fug în ea, e şi destul de neînsemnată. În ea îmi va fi scăparea. Lasă-mă să scap într-însa - aşa-i că ea nu înseamnă mare lucru? - şi să rămân în viaţă!». Și i-a zis: «Iată, de dragul feţei tale îţi împlinesc şi această dorinţă: nu voi ruina cetatea de care vorbeşti. Grăbeşte-te dar şi fugi în ea; că Eu nu pot face nimic până nu vei ajunge tu acolo». De aceea s-a şi numit cetatea aceea Țoar. Se ridica soarele deasupra pământului când Lot a intrat în Țoar. Atunci Domnul a făcut să plouă peste Sodoma şi Gomora pucioasă şi foc de la Domnul, din cer, şi a nimicit

cetăţile acestea şi toată Câmpia şi pe toţi locuitorii cetăţilor şi tot ce odrăslea din pământ. Femeia lui Lot însă s-a uitat înapoi şi s-a prefăcut în stâlp de sare" (Facere 19,1-26).

Încercarea credinţei lui Avraam

„Și a fost că Dumnezeu l-a încercat pe Avraam şi i-a zis: «Avraame, Avraame!». Iar el a răspuns: «Iată-mă!». Și Dumnezeu i-a zis: «Ia-l pe fiul tău cel dorit, Isaac, cel pe care-l iubeşti, şi du-te în ţinutul Moria şi adu-l acolo ardere-de-tot pe un munte pe care ţi-l voi spune Eu!». Iar Avraam s-a sculat dis-de-dimineaţă, a pus samarul pe asinul său şi a luat cu sine două slugi şi pe Isaac, fiul său; şi după ce a tăiat lemnele pentru jertfă s-a ridicat şi a plecat spre locul de care-i vorbise Dumnezeu. Iar în cea de-a treia zi, ridicându-şi Avraam ochii, a văzut locul de departe. Și le-a zis Avraam slugilor sale: «Voi rămâneţi aici, cu asinul; eu şi băiatul ne ducem până acolo, ne vom închina şi ne vom întoarce la voi». Avraam a luat lemnele cele pentru jertfă şi le-a pus pe umerii lui Isaac, fiul său, iar el a luat în mâini focul şi cuţitul, şi amândoi au plecat împreună. Dar Isaac i-a grăit lui Avraam, tatăl său şi i-a zis: «Tată!». Iar acesta a răspuns: «Ce este, fiule?». Isaac a zis: «Iată focul şi lemnele; dar mielul pentru jertfă unde este?». Iar Avraam a răspuns: «Dumnezeu va vedea El Însuşi de mielul pentru jertfă, fiule!». Și s-au dus amândoi mai departe, împreună. Iar dacă au ajuns la locul de care-i vorbise Dumnezeu, Avraam a ridicat acolo jertfelnic; a aşezat lemnele pe el, l-a legat pe Isaac, fiul său, şi l-a pus pe jertfelnic, deasupra lemnelor. Apoi Avraam şi-a întins mâna şi a luat cuţitul ca să-şi înjunghie fiul. Atunci îngerul Domnului a strigat către el din cer şi a zis: «Avraame, Avraame!». El a zis: «Iată-mă!». Îngerul a zis: «Să nu-ţi ridici mâna asupra băiatului, nici să-i faci vreun rău, căci acum ştiu că te temi de Dumnezeu şi că de dragul Meu nu l-ai cruţat nici

pe fiul tău cel iubit!». Și ridicându-şi Avraam ochii, a privit; şi iată un berbec încurcat cu coarnele într-un tufiş. Și ducându-se, Avraam a luat berbecul şi l-a adus ca ardere-de-tot în locul lui Isaac, fiul său. Avraam a numit locul acela Iahve-ire, adică «Domnul vede», şi de aceea i se zice astăzi: «În munte Domnul va fi văzut». Și îngerul Domnului a strigat a doua oară din cer către Avraam şi a zis: «Juratu-M-am pe Mine Însumi - zice Domnul: de vreme ce tu ai făcut aceasta, şi de dragul Meu nu l-ai cruţat nici pe fiul tău cel iubit, cu binecuvântare te voi binecuvânta, iar pe urmaşii tăi îi voi face numeroşi ca stelele cerului şi ca nisipul de pe ţărmul mării, şi urmaşii tăi vor stăpâni cetăţile duşmanilor lor; şi prin urmaşul tău se vor binecuvânta toate neamurile pământului, pentru că tu ai ascultat de glasul Meu». Astfel Avraam s-a întors la slugile sale; şi s-au sculat şi au mers împreună la Beer-Șeba; şi a locuit Avraam în Beer-Șeba" (Facere 22,1-19).

Iacob vede îngeri pe o scară care unea cerul cu pământul

„Iacob, ieşind din Beer-Șeba, s-a dus la Haran. Ajungând însă într-un oarecare loc, a rămas acolo pentru noapte, căci asfinţise soarele. Și luând una din pietrele locului şi punându-şi-o căpătâi, s-a culcat în locul acela. Și a avut un vis. Iată, o scară era sprijinită pe pământ, al cărei vârf atingea cerul; iar îngerii lui Dumnezeu se suiau şi se pogorau pe ea. Și iată că Domnul stătea drept în vârful ei şi a zis: «Nu-ţi fie teamă! Eu sunt Domnul, Dumnezeul lui Avraam, părintele tău, şi Dumnezeul lui Isaac. Pământul pe care dormi ţi-l voi da ţie şi urmaşilor tăi. Urmaşii tăi vor fi ca pulberea pământului; te vei întinde la apus şi la răsărit, la miazănoapte şi la miazăzi, şi întru tine se vor binecuvânta toate neamurile pământului, şi întru urmaşii tăi. Iată, Eu cu tine sunt şi te voi păzi oriunde vei merge; te voi întoarce în ţara aceasta

şi nu te voi părăsi până nu voi plini toate câte ţi-am spus». Iar când s-a trezit din somn, Iacob a zis: «Într-adevăr, Domnul este în locul acesta, şi eu n-am ştiut-o!». Și s-a înspăimântat şi a zis: «Cât de înfricoşător este locul acesta!; el nu-i altceva decât casa lui Dumnezeu; aceasta este poarta cerului!». Iacob s-a sculat dis-de-dimineaţă, a luat piatra din care-şi făcuse căpătâi, a pus-o stâlp şi a turnat pe vârful ei untdelemn. Și a numit Iacob locul acela cu numele de Betel; dar la început cetatea aceea se numea Luz” (Facere 28,10-19).

Iacob vede o oştire de îngeri

„Iacob s-a dus în drumul său. Și cătând el cu ochii, a văzut oştirea lui Dumnezeu adunată într-o tabără; şi îngerii lui Dumnezeu i-au ieşit în întâmpinare. Și dacă i-a văzut Iacob, a zis: «Asta-i tabăra lui Dumnezeu!». Și i-a pus acelui loc numele Mahanaim, adică Două-tabere” (Facere 32,1-2).

Moise vede un înger, apoi i se arată Dumnezeu

„Moise păştea oile lui Ietro, socrul său, preotul din Madian. Și dacă şi-a mânat el turma până dincolo de pustie, a ajuns la muntele lui Dumnezeu, la Horeb; iar îngerul Domnului i S-a arătat într-o pară de foc din mijlocul unui rug; şi Moise a băgat de seamă că rugul ardea, dar rugul nu se mistuia. Atunci Moise şi-a zis: «Ia să fac eu câţiva paşi ca să văd această mare vedenie: ce-o fi asta, că rugul nu se mistuie». Când însă Domnul a văzut că el se apropie să vadă, i-a făcut Domnul chemare din mijlocul rugului, zicând: «Moise! Moise!». Și el a răspuns: «Ce este?». Domnul a zis: «De-aici mai departe să nu te-apropii!; scoate-ţi încălţămintea din picioare, că locul pe care stai este pământ sfânt!». Și i-a zis: «Eu sunt Dumnezeul tatălui tău, Dumnezeul lui Avraam şi Dumnezeul lui Isaac şi Dumnezeul lui Iacob!». Iar Moise şi-a întors faţa, fiindcă se temea să se

uite deschis către faţa lui Dumnezeu. Și a zis Domnul către Moise: «Am văzut necazul poporului Meu în Egipt, i-am auzit strigătul de sub apăsarea celor ce-l muncesc; da, îi cunosc durerea. M-am pogorât dar să-l scap din mâna egiptenilor, să-l scot din ţara aceasta şi să-l duc într-un pământ roditor şi larg, în ţara unde curge lapte şi miere, în ţinutul canaaneenilor, al heteilor, al amoreilor, al ferezeilor, al ghergheseilor, al heveilor şi al iebuseilor. Iată dar că strigarea fiilor lui Israel a ajuns acum până la Mine, şi am văzut apăsarea cu care-i apasă egiptenii. Și acum, vino să te trimit la Faraon, regele Egiptului, şi să scoţi din ţara Egiptului pe poporul Meu, pe fiii lui Israel». Moise I-a zis lui Dumnezeu: «Cine sunt eu, ca să mă duc eu la Faraon, regele Egiptului, şi să-i scot eu pe fiii lui Israel din ţara Egiptului?». Iar Dumnezeu i-a grăit lui Moise: «Eu voi fi cu tine, şi acesta-ţi va fi semnul că Eu sunt Cel ce te trimite: în aceea că-l vei scoate pe poporul Meu din ţara Egiptului şi că vă veţi închina lui Dumnezeu în muntele acesta». Și a zis Moise către Dumnezeu: «Iată, eu mă voi duce la fiii lui Israel şi le voi zice: - Dumnezeul părinţilor voştri m-a trimis la voi. Dar dacă ei îmi vor zice: Cum Îl cheamă?, eu ce să le spun?». Dumnezeu i-a zis lui Moise: «Eu sunt Cel ce este». Apoi i-a zis: «Aşa să le spui fiilor lui Israel: Cel ce este, El m-a trimis la voi!». Apoi a zis Dumnezeu iarăşi către Moise: «Aşa să le spui fiilor lui Israel: - Domnul, Dumnezeul părinţilor voştri, Dumnezeul lui Avraam, Dumnezeul lui Isaac şi Dumnezeul lui Iacob, El m-a trimis la voi; Acesta-i numele Meu de-a pururi; aceasta-i pomenirea Mea din neam în neam. Aşadar, du-te şi adună-i pe bătrânii fiilor lui Israel şi spune-le: - Domnul, Dumnezeul părinţilor voştri, Dumnezeul lui Avraam şi Dumnezeul lui Isaac şi Dumnezeul lui Iacob, mi S-a arătat şi a zis: Îndeaproape v-am cercetat pe voi şi câte vi se întâmplă vouă în Egipt! Și mi-a mai zis: Din prigoana egiptenilor vă voi ridica în pământul canaaneenilor, al

heteilor, al amoreilor, al ferezeilor, al ghergheseilor, al heveilor şi al iebuseilor, în ţara unde curge lapte şi miere. Ei îţi vor asculta glasul, iar tu şi bătrânii lui Israel veţi intra la Faraon, regele Egiptului, şi-i veţi zice: - Domnul, Dumnezeul evreilor, ne-a chemat; ca atare, ne vom duce în pustie, cale de trei zile, ca să-I aducem jertfă Dumnezeului nostru. Eu însă ştiu că Faraon, regele Egiptului, nu vă va lăsa să plecaţi dacă nu va fi silit de o mână tare. Voi întinde deci mâna Mea şi voi lovi Egiptul cu tot felul de minuni pe care le voi face în mijlocul lui; după care vă va lăsa să plecaţi. Voi face ca poporul acesta să aibă trecere în ochii egiptenilor şi, când veţi pleca, nu veţi ieşi cu mâinile goale; fiecare femeie va cere de la vecina ei şi de la casnica ei lucruri de argint, lucruri de aur şi haine, şi le veţi pune pe fiii voştri şi pe fetele voastre, şi-i veţi despuia pe egipteni. Moise a răspuns şi a zis: «Dar dacă nu mă vor crede şi nu vor asculta de glasul meu, ci vor zice: - Nu ţi s-a arătat ţie Dumnezeu!, ce să le spun?». Zisu-i-a Domnul: «Ce ai tu în mână?». Și el a răspuns: «Un toiag». «Aruncă-l jos!» i-a zis. Și Moise a aruncat toiagul jos, şi toiagul s-a făcut şarpe. Iar Moise a fugit de el. Și a zis Domnul către Moise: «Întinde-ţi mâna şi apucă-l de coadă!». Și şi-a întins mâna şi l-a apucat de coadă şi în mâna lui s-a făcut toiag. «Asta, ca să te creadă că ţi S-a arătat ţie Dumnezeul părinţilor lor, Dumnezeul lui Avraam, Dumnezeul lui Isaac şi Dumnezeul lui Iacob!». Și i-a mai zis Domnul: «Vâră-ţi mâna în sân!». El şi-a vârât mâna în sân. Dar când a scos-o din sân, iată că mâna îi era albă de lepră, ca zăpada. Domnul i-a zis: «Vâră-ţi din nou mâna în sân!». El şi-a vârât mâna în sân; dar când a scos-o din sân, iată că ea din nou se făcuse aşa cum era tot trupul. «Dacă nu te vor crede şi nu vor asculta de glasul întâiului semn, te vor crede prin glasul celui de al doilea; dar dacă nu te vor crede nici după amândouă semnele şi nu vor asculta de glasul tău, atunci să iei apă din Nil şi s-o verşi pe uscat; acolo, pe uscat, apa luată din

Nil se va preface în sânge». Atunci Moise a zis către Domnul: «Iartă-mă, Doamne, dar eu nu-s făcut pentru vorbă - şi asta, nu de ieri sau de-alaltăieri, nici de când ai prins Tu să grăieşti cu robul Tău -; gura mi-i gângavă, limba mi-i încâlcită». Dumnezeu însă a zis către Moise: «Cine i-a dat omului gură? şi cine-l face mut sau surd, văzător sau nevăzător? Oare nu Eu, Dumnezeu? Și acum, du-te: Eu sunt Cel ce-ţi voi deschide gura şi te voi învăţa ce să grăieşti». Zis-a Moise: «Rogu-mă, Doamne: alege pe un altul, care să poată şi pe care să-l trimiţi!». Atunci s-a aprins mânia Domnului asupra lui Moise; şi i-a zis: «Oare nu-i pe lume Aaron, fratele tău, levitul?: Eu ştiu că el cu grai va grăi în locul tău. Iată, el îţi va ieşi în întâmpinare; şi când te va vedea, bucura-se-va el în inima sa; iar tu vei grăi către el şi-i vei pune în gură cuvintele Mele, iar Eu voi deschide gura ta şi voi deschide gura lui şi vă voi învăţa ce să faceţi. El e cel ce va grăi către popor în locul tău, aşa că el va fi gura ta, iar tu vei fi pentru el ceea ce e pentru tine Dumnezeu. Cât despre toiagul acesta care se prefăcuse în şarpe, ia-l în mână: prin el vei face semnele»" (Ieşire 3,1-22 şi 4,1-17).

Înainte de a fi martirizat, Sfântul Arhidiacon Ștefan le-a spus evreilor că lui Moise, „în pustia muntelui Sinai, în flacăra unui rug aprins, i s-a arătat îngerul Domnului. Iar Moise, văzând, s-a minunat de vedenie, dar când s-a apropiat să se uite, glasul Domnului a fost către el: «Eu sunt Dumnezeul părinţilor tăi, Dumnezeul lui Avraam şi Dumnezeul lui Isaac şi Dumnezeul lui Iacob. Și Moise, tremurând, nu îndrăznea să privească; dar Domnul i-a zis: Scoate-ţi încălţămintea picioarelor, căci locul pe care stai este pământ sfânt. Privind, am văzut asuprirea poporului Meu în Egipt şi suspinul lor l-am auzit şi M-am pogorât ca să-i eliberez. Și acum, vino, te trimit în Egipt!»" (Faptele Apostolilor 7,30-34).

Dumnezeu îi făgăduieşte lui Moise că îngerul său îi va însoţi pe evrei pretutindeni, dacă aceştia Îi vor împlini poruncile

„Iată, Eu îl trimit pe îngerul Meu înaintea feţei tale, ca să te păzească pe cale, să te ducă în ţara pe care ţi-am gătit-o. Ia aminte la tine însuţi şi ascultă de el şi să nu-i fii necredincios; că nu te va cruţa, fiindcă numele Meu este deasupra lui. Dacă într-adevăr Îmi veţi asculta glasul şi veţi face toate câte vă voi porunci şi veţi păzi legământul Meu, Îmi veţi fi popor ales dintre toate neamurile, că al Meu este întreg pământul; iar voi Îmi veţi fi preoţie împărătească şi neam sfânt. Iată cuvintele pe care le vei spune fiilor lui Israel: Dacă într-adevăr Îmi veţi asculta glasul şi veţi face tot ceea ce vă voi spune, voi fi duşmanul duşmanilor voştri şi potrivnicul potrivnicilor voştri. Căci îngerul Meu, povăţuitorul vostru, va merge cu voi şi vă va duce la amorei şi la hetei şi la ferezei şi la canaaneeni şi la gherghesei şi la hevei şi la iebusei şi Eu îi voi stârpi” (Ieşire 23,20-23).

Un înger vrea să-l omoare pe fiul lui Moise pentru că nu era tăiat împrejur

Moise cu Sefora, soţia lui, şi cu Gherşom şi Eliezer, cei doi fii ai lor, au pornit spre Egipt: „Însă, la un popas de noapte, pe cale, îngerul Domnului le-a ieşit în cale şi încerca să-l omoare pe un băiat. Dar Sefora, luând un cuţit de piatră, l-a tăiat împrejur pe fiul său şi, căzându-i la picioare, a zis: «Stătut-a sângele tăierii împrejur a fiului meu». Și s-a dus îngerul de la el, pentru că ea zisese: «Stătut-a sângele tăierii împrejur a fiului meu»” (Ieşire 4,24-26).

Îngerul morţii (nimicitorul) i-a omorât pe întâi-născuţii egiptenilor

Egiptenii refuzau să îi lase pe evrei să jertfească lui Dumnezeu în pustie, de aceea Dumnezeu i-a pedepsit. Cea mai cumplită a fost a zecea plagă.

„Și a zis Domnul către Moise: «Încă o plagă voi mai aduce asupra lui Faraon şi asupra Egiptului, după care vă vor da drumul de aici; iar când vă vor da drumul, cu grăbire vă vor alunga de aici». Și le-a zis Moise iudeilor: «Aşa grăieşte Domnul: - Pe la miezul nopţii voi trece prin Egipt. Și-n ţara Egiptului va muri tot cel întâi-născut, de la întâiul-născut al lui Faraon, cel ce-i urmează la tron, până la întâiul-născut al roabei de la râşniţă şi până la tot întâiul-născut al dobitoacelor. Plângere mare va fi în toată ţara Egiptului, cum n-a mai fost şi nu va mai fi. Dar împotriva fiilor lui Israel, a tuturor, nici măcar un câine nu va lătra la ei, nici la om şi nici la dobitoc, ca să cunoaşteţi ce minunată deosebire face Domnul între egipteni şi israeliţi». (Ieşire 11,1 şi 11,4-7).

„Apoi a grăit Domnul cu Moise şi Aaron în ţara Egiptului şi le-a zis: «Luna aceasta să fie pentru voi începutul lunilor, să vă fie întâia între lunile anului. Vorbeşte deci la toată obştea fiilor lui Israel şi spune-le: - În ziua a zecea a acestei luni, fiecare cap de familie să ia câte un miel; un miel pentru fiecare casă. Să ţineţi mielul până în ziua a paisprezecea a acestei luni, şi atunci toată adunarea obştii fiilor lui Israel să-l înjunghie spre seară. Să ia din sângele lui şi să ungă amândoi stâlpii uşii şi pragul de sus, în casele unde-l vor mânca, pentru că în noaptea aceea voi trece peste ţara Egiptului şi voi lovi pe tot întâiul născut în ţara Egiptului, de la om până la dobitoc, şi Eu, Domnul, voi face judecată asupra tuturor dumnezeilor din ţara Egiptului. Sângele va fi semn pentru voi, pe casele în care vă veţi afla: Eu voi vedea sângele şi vă voi ocroti şi nu va fi între voi rană nimicitoare când voi lovi ţara Egiptului». (Ieşire 12,1-3; 12,6-7 şi 12,12-13).

„Apoi i-a chemat Moise pe toţi bătrânii fiilor lui Israel şi le-a zis: «Duceţi-vă şi luaţi-vă miei după cum vă sunt familiile şi înjunghiaţi mielul de Paşti. După aceea luaţi un mănunchi de isop, muiaţi-l în sângele strâns de la miel într-un vas, şi ungeţi pragul de sus şi amândoi stâlpii uşii cu sângele cel din vas; iar voi să nu ieşiţi niciunul din casă până dimineaţa. Căci Domnul va trece să-i lovească pe egipteni şi văzând sângele de pe pragul de sus şi de pe cei doi stâlpi ai uşii Domnul va trece pe lângă uşă şi nu-l va lăsa pe Nimicitor să intre în casele voastre ca să lovească»” (Ieşire 12,21-23).

„Și mergând fiii lui Israel, au făcut aşa cum le poruncise Domnul lui Moise şi Aaron; aşa au făcut. Iar la miezul nopţii Domnul i-a lovit pe toţi întâi-născuţii în ţara Egiptului, de la întâiul-născut al lui Faraon, care trebuia să stea pe tron, până la întâiul-născut al robului din temniţă, şi pe toţi întâi-născuţii dobitoacelor. Și s-a sculat noaptea Faraon, toate slugile lui şi toţi egiptenii; şi bocet mare s-a făcut în toată ţara Egiptului, că nu era casă în care să nu fie mort. În aceeaşi noapte i-a chemat Faraon pe Moise şi pe Aaron şi le-a zis: «Sculaţi-vă şi ieşiţi din mijlocul poporului meu!; şi voi, şi fiii lui Israel!; şi duceţi-vă de-I faceţi slujbă Domnului, Dumnezeului vostru, precum aţi zis! Luaţi-vă şi turmele, şi cirezile, şi duceţi-vă şi mă binecuvântaţi şi pe mine!». Egiptenii sileau acum poporul evreu să iasă grabnic din ţară, căci ziceau: «O să pierim cu toţii!»” (Ieşire 12,28-33).

Sfântul Apostol Pavel lămureşte faptul că cel ce i-a lovit pe întâi-născuţii egiptenilor în acea noapte a fost un înger nimicitor, scriindu-le evreilor că „Moise prin credinţă a rânduit Paştile şi stropirea cu sânge, ca îngerul nimicitor să nu se atingă de cei întâi-născuţi ai iudeilor” (Evrei 11,28).

Îngerul Domnului i-a călăuzit pe evrei la ieşirea din Egipt

„Domnul i-a zis lui Moise: «Tu du-te acum şi du poporul acesta la locul pe care ţi l-am spus. Iată, îngerul Meu va merge înaintea feţei tale” (Ieşire 32,34).

„Când i s-a dat de ştire regelui Egiptului că poporul evreu a fugit, atunci inima lui Faraon şi a slujitorilor lui s-a schimbat în privinţa poporului; ei au zis: «Ce-am făcut, că i-am lăsat pe fiii lui Israel să se ducă, şi de-acum nu vor mai munci pentru noi?». Și a înhămat deci Faraon carele de război şi şi-a luat poporul cu sine. A luat şase sute de care alese şi toată călărimea egiptenilor şi căpeteniile lor. Iar Domnul a învârtoşat inima lui Faraon, regele Egiptului, şi pe a slujitorilor lui, şi au alergat pe urmele fiilor lui Israel; dar fiii lui Israel ieşiseră cu mână înaltă. Și au alergat după ei egiptenii cu toţi caii şi carele lui Faraon, cu călăreţii şi cu toată oastea lui, şi i-au ajuns când ei îşi aşternuseră tabăra la mare, lângă Pi-Hahirot, în faţa lui Baal-Țefon. Și dacă Faraon s-a apropiat, fiii lui Israel şi-au ridicat ochii şi i-au văzut pe egipteni că vin după ei şi foarte s-au înspăimântat fiii lui Israel şi au strigat către Domnul. Și i-au zis lui Moise: «Oare nu erau morminte în ţara Egiptului? De ce ne-ai adus să murim aici, în pustie? Ce-ai făcut tu cu noi, că ne-ai scos din Egipt? Oare nu asta-ţi spuneam noi în Egipt, zicându-ţi: - Lasă-ne să robim egiptenilor? Că mai bine era să le fim robi egiptenilor decât să murim în pustia aceasta!». Moise însă a zis către popor: «Nu vă temeţi! Țineţi-vă bine şi veţi vedea mântuirea pe care Domnul o va face astăzi asupra voastră: pe egiptenii pe care-i vedeţi astăzi nu-i veţi mai vedea în vecii vecilor. Domnul se va lupta pentru voi; vouă nu vă rămâne decât să fiţi liniştiţi». Atunci a zis Domnul către Moise: «Ce strigi către Mine? Spune-le fiilor lui Israel să pornească, iar tu ridică-ţi toiagul, întinde-ţi mâna asupra mării şi despic-o, să treacă fiii lui Israel prin mijlocul mării ca pe uscat!

Iată, Eu voi învârtoşa inima lui Faraon şi pe a tuturor egiptenilor, ca să se ia după ei; şi întru el, în Faraon, ca şi-n toată oastea lui şi-n carele lui şi-n călăreţii lui va fi ca Eu să Mă preamăresc; şi atunci când Eu Mă voi preamări în Faraon şi-n carele lui şi-n călăreţii lui, atunci vor cunoaşte egiptenii, toţi vor cunoaşte, că Eu sunt Domnul!». Atunci îngerul lui Dumnezeu, care mergea înaintea taberei fiilor lui Israel, s-a mutat şi mergea în urma lor; şi s-a mutat şi stâlpul norului de dinaintea lor şi le-a stat în urmă, intrând astfel şi stând între tabăra egiptenilor şi tabăra fiilor lui Israel; şi întuneric s-a făcut şi negură, şi noaptea s-a scurs fără ca în timpul ei să se poată apropia unii de alţii. Moise şi-a întins mâna asupra mării, iar Domnul a mânat marea toată noaptea cu vânt puternic de la răsărit; şi a făcut din mare uscat, că apele se despicaseră. Iar fiii lui Israel mergeau prin mijlocul mării ca pe uscat: apele le erau perete de-a dreapta şi perete de-a stânga. Dar egiptenii s-au pus pe urma lor, şi au intrat după ei toţi caii lui Faraon, carele şi călăreţii lui, în mijlocul mării. Dar în straja dimineţii a căutat Domnul din stâlpul cel de foc şi de nor spre tabăra egiptenilor şi a umplut tabăra egiptenilor de spaimă. Și le-a împiedicat roţile carelor, încât cu anevoie îi mai duceau. Atunci au zis egiptenii: «Să fugim de la faţa lui Israel, că Domnul Se luptă pentru ei cu egiptenii!». Iar Domnul a zis către Moise: «Întinde-ţi mâna asupra mării: apele să se întoarcă asupra egiptenilor, asupra carelor şi călăreţilor lor». Și şi-a întins Moise mâna asupra mării: spre ziuă s-a întors apa la locul ei, iar egiptenii fugeau de apă; dar i-a înecat Domnul pe egipteni în mijlocul mării. Iar apele s-au tras la loc şi au acoperit carele şi călăreţii şi întreaga oaste a lui Faraon, care intrase după ei în mare, şi n-a rămas niciunul. Fiii lui Israel însă au trecut prin mare ca pe uscat, apa fiindu-le perete de-a dreapta şi perete de-a stânga. Aşa i-a izbăvit Domnul în ziua aceea pe israeliţi din mâinile egiptenilor; şi i-au văzut fiii lui Israel pe egipteni morţi pe malurile mării. A văzut Israel

mâna cea tare pe care Domnul a întins-o împotriva egiptenilor, şi s-a temut poporul de Domnul şi I-a crezut lui Dumnezeu şi lui Moise, slujitorul Său” (Ieşire 14,5-31).

Asina lui Balaam vede un înger şi apoi vorbeşte

„A doua zi s-a sculat Balaam, şi-a pus samarul pe asina sa şi s-a dus cu bătrânii Moabului. Dar se aprinsese mânia lui Dumnezeu pentru că s-a dus, iar îngerul lui Dumnezeu s-a sculat ca să-l împiedice în timp ce el şedea pe asina sa, însoţit de două slugi ale sale. Asina l-a văzut atunci pe îngerul lui Dumnezeu proptit în drum, cu sabia ridicată în mână; asina s-a abătut din drum şi a luat-o pe câmp; iar el îşi bătea asina cu toiagul, ca s-o întoarcă la drum. Dar îngerul lui Dumnezeu a stat în drumeagul dintre răzoarele viilor, cu gard într-o parte şi gard în cealaltă; iar asina, văzându-l pe îngerul lui Dumnezeu, s-a tras către gard şi i-a strâns lui Balaam piciorul în gard, iar el a început din nou s-o bată. Îngerul lui Dumnezeu însă a mers mai departe şi a stat la loc strâmt, unde nu era chip să te abaţi nici la dreapta, nici la stânga. Iar asina, văzându-l pe îngerul lui Dumnezeu, s-a culcat sub Balaam; şi s-a mâniat Balaam şi-şi bătea asina cu toiagul. Dar Dumnezeu a deschis gura asinei, iar ea a zis către Balaam: «Ce ţi-am făcut eu, de mă baţi acum pentru a treia oară?». Iar Balaam a zis către asină: «Pentru că ţi-ai râs de mine; de-aş fi avut cuţit în mână, pe loc te-aş fi ucis». A zis asina către Balaam: «Au nu sunt eu asina ta, pe care ai umblat din tinereţile tale şi până în ziua de azi? Crezi oare că din nesăbuinţă ţi-am făcut ţie asta?». Iar el a zis: «Nu». Atunci Dumnezeu a deschis ochii lui Balaam, iar acesta l-a văzut pe îngerul Domnului proptit în drum, cu sabia ridicată în mână; şi s-a plecat şi s-a închinat în faţa lui. Iar îngerul lui Dumnezeu i-a zis: «De ce ţi-ai bătut acum asina pentru a treia oară? Iată, eu am ieşit să te împiedic, deoarece acest drum al tău nu-mi e pe plac; şi asina, văzându-mă, de trei ori s-a

abătut până acum de dinainte-mi; dacă ea nu s-ar fi abătut, acum eu pe tine te-aş fi ucis, iar pe ea aş fi cruţat-o». Zis-a Balaam către îngerul Domnului: «Am păcătuit, că n-am ştiut că tu erai proptit în drumul meu. Iar acum, dacă asta nu-ţi place, mă voi întoarce». Zis-a îngerul lui Dumnezeu către Balaam: «Du-te cu oamenii aceştia, dar să grăieşti numai ceea ce-ţi voi spune eu!». Și s-a dus Balaam cu bătrânii lui Balac” (Numeri 22,21-35).

Iosua Navi vede un înger, apoi evreii cuceresc Ierihonul

„Și a fost că atunci când Iosua era la Ierihon, s-a uitat cu ochii săi şi a văzut un om stând înaintea lui, având în mână o sabie goală. Și, apropiindu-se Iosua, i-a zis: «Eşti de-al nostru, sau dintre duşmanii noştri?». Iar acela i-a zis: «Eu sunt voievodul oştilor Domnului; acum am venit». Iar Iosua a căzut cu faţa la pământ şi i-a zis: «Stăpâne, ce-i porunceşti robului tău?». Iar voievodul Domnului a zis către Iosua: «Dezleagă-ţi încălţămintea din picioare, căci locul pe care stai este sfânt». Dar Ierihonul era straşnic închis şi întărit, şi nimeni nu ieşea din el şi nimeni nu intra. Și a zis Domnul către Iosua: «Iată, Eu dau Ierihonul în puterea ta, şi pe regele lui în el şi pe cei vârtoşi în putere. Și pune-i pe războinici să-l înconjoare. Înconjuraţi cetatea o dată pe zi; aceasta să faceţi timp de şase zile. Șapte preoţi vor purta înaintea chivotului şapte trâmbiţe din corn de berbec, iar în ziua a şaptea să ocoliţi cetatea de şapte ori, şi preoţii să sune din trâmbiţe. Și va fi că atunci când veţi striga cu trâmbiţe de strigare, să strige tot poporul deodată. Și când ei vor striga, zidurile cetăţii vor cădea singure; şi tot poporul va intra înlăuntru, fiecare avântându-se de-a dreptul în cetate». Și a intrat Iosua Navi la preoţi şi le-a zis: «Porunciţi-i poporului să umble de jur-împrejur şi să înconjoare cetatea; iar războinicii să meargă înaintea chivotului Domnului; şapte preoţi, purtând

şapte trâmbiţe sfinte, să treacă înaintea chivotului Domnului şi să trâmbiţeze puternic, iar chivotul legământului Domnului să-i urmeze. Războinicii, ţinând aproape, să meargă înainte, iar preoţii, sunând din trâmbiţe, precum şi cei de dinapoia oastei, în urma chivotului legământului Domnului, să meargă sunând din trâmbiţe». Iar poporului i-a poruncit Iosua, zicând: «Să nu strigaţi, şi nimeni să nu vă audă glasul, şi cuvânt din gura voastră să nu iasă până în ziua în care eu vă voi porunci să strigaţi: atunci să strigaţi!». Și, înconjurând cetatea cu chivotul legământului Domnului, îndată s-au întors în tabără şi acolo au rămas peste noapte. Iar a doua zi s-a sculat Iosua dis-de-dimineaţă, iar preoţii au ridicat chivotul legământului Domnului. Și cei şapte preoţi care purtau cele şapte trâmbiţe mergeau aproape înaintea chivotului Domnului şi sunau din trâmbiţe, iar după ei mergeau războinicii şi toată gloata rămasă înapoia chivotului legământului Domnului; iar preoţii buciumau din trâmbiţe. Și întreaga gloată de dinapoi a înconjurat cetatea, din aproape în mai aproape, după care s-a întors în tabără; aşa a făcut vreme de şase zile. Și a fost că în ziua a şaptea s-au sculat dis-de-dimineaţă şi în ziua aceea au înconjurat cetatea de şapte ori: de şapte ori au înconjurat-o numai în ziua aceea. Și a fost că atunci când au înconjurat cetatea a şaptea oară, preoţii au buciumat din trâmbiţe, iar Iosua a zis către fiii lui Israel: «Strigaţi!, căci Domnul v-a dat cetatea! Și toată cetatea aceasta, cu tot ce se află în ea, Îi va fi afierosită Domnului Atotţiitorului, în afară de desfrânata Rahab; pe ea s-o cruţaţi, şi tot ceea ce se află în casa ei. Iar voi feriţi-vă cu tot dinadinsul de ceea ce e dăruit, ca nu cumva pofta să vă împingă a lua ceva din danie şi să puneţi tabăra lui Israel sub blestem şi să ne daţi pierzării. Și tot argintul şi aurul şi arama şi fierul Îi vor fi sfinte Domnului şi vor fi duse în vistieria Domnului». Și a strigat poporul, iar preoţii au buciumat din trâmbiţe; şi când poporul a auzit sunetul trâmbiţelor, întregul popor a strigat deodată cu

strigăt mare şi puternic; şi tot zidul s-a prăbuşit de jur-împrejur; şi întregul popor a năvălit în cetate. Și Iosua a dat-o nimicirii, cu tot ce se afla în ea, bărbat şi femeie şi tânăr şi bătrân şi viţel şi oaie şi asin, totul prin ascuţişul sabiei. Iar celor doi tineri care iscodiseră ţara le-a zis Iosua: «Intraţi în casa femeii şi scoateţi-o de acolo cu tot ce are ea». Iar cei doi tineri care iscodiseră cetatea au intrat în casa femeii şi au scos-o pe desfrânata Rahab şi pe tatăl ei şi pe mama ei şi pe fraţii ei şi rudeniile ei şi tot ce era al ei; şi au aşezat-o în afara taberei lui Israel. Iar cetatea, cu tot ce se afla în ea, au ars-o cu foc, în afară de argint şi de aur şi de aramă şi de fier, pe care le-au dat să fie duse în vistieria Domnului. Iar pe Rahab desfrânata, cu toată casa tatălui ei, i-a lăsat Iosua vii, şi a făcut ca ea să locuiască în Israel până în ziua de astăzi, fiindcă ea a ascuns iscoadele pe care Iosua le trimisese să iscodească Ierihonul" (Iosua Navi 5,13-15 şi 6,1-25).

Un înger îi pedepseşte pe evreii care s-au amestecat cu cei de alte neamuri

După cucerirea Ierihonului, evreii au ocupat mai multe teritorii şi localităţi, dar pe locuitorii acestora nu i-au trecut prin ascuţişul sabiei, nici nu i-au izgonit din hotarele lor, după cum le poruncise Dumnezeu, ci i-au lăsat să locuiască în continuare acolo, expunându-se riscului de a-L părăsi pe Dumnezeul cel adevărat şi de a se închina la dumnezei străini. Astfel, „fiii lui Veniamin nu i-au scos pe iebuseii care locuiau în Ierusalim, încât iebuseii locuiesc până astăzi în Ierusalim împreună cu fiii lui Veniamin. Manase, de asemenea, nu i-a alungat pe cei din Bet-Șean, care este o cetate a sciţilor, nici oraşele ei şi nici împrejurimile ei; nici pe cei ce locuiau în Taanac, nici oraşele acestuia; nici pe locuitorii din Dor, nici oraşele acestuia; nici pe locuitorii din Balac şi nici împrejurimile sau oraşele lui, nici pe locuitorii Meghiddonului şi nici împrejurimile sau oraşele

acestuia, nici pe locuitorii Ibleamului şi nici împrejurimile sau oraşele acestuia; iar canaaneenii au început să locuiască în această ţară. Și a fost că după ce Israel s-a întărit, i-a făcut pe canaaneeni să-i plătească bir, dar de alungat nu i-a alungat. Nici Efraim nu i-a alungat pe canaaneenii care locuiau în Ghezer; iar canaaneenii au locuit în mijlocul lui şi-i plăteau bir. Nici Zabulon nu i-a alungat pe cei ce locuiau în Chitron, nici pe cei ce locuiau în Nahalol; iar canaaneenii au locuit în mijlocul lui şi-i plăteau bir. Nici Aşer nu i-a alungat pe cei ce locuiau în Aco, care-i plăteau bir, nici pe locuitorii din Dor, nici pe locuitorii din Sidon, nici pe locuitorii din Mahaleb, din Aczib, din Helba, din Afec şi din Rehob. Și a trăit Aşer în mijlocul canaaneenilor care locuiau în ţara aceea, de vreme ce nu i-a izgonit. Nici Neftali nu i-a alungat pe locuitorii din Bet-Șemeş, nici pe locuitorii din Bet-Anat; şi a trăit Neftali în mijlocul canaaneenilor care locuiau în ţara aceea; iar locuitorii din Bet-Șemeş şi din Bet-Anat i-au devenit plătitori de bir. Atunci îngerul Domnului s-a suit de la Ghilgal la Locul Plângerilor şi la Betel şi la casa lui Israel şi le-a zis fiilor lui Israel: «Aşa grăieşte Domnul: Eu v-am scos din ţara Egiptului şi v-am adus în ţara pe care m-am jurat faţă de părinţii voştri să v-o dau vouă, zicând: În veac nu voi călca legământul pe care l-am făcut cu voi! Dar nici voi să nu faceţi vreun legământ cu cei ce locuiesc în această ţară şi nici să nu vă închinaţi dumnezeilor lor; dimpotrivă, chipurile lor cele cioplite să le nimiciţi, jertfelnicele lor să le surpaţi! Dar voi n-aţi ascultat de glasul Meu, de vreme ce aţi făcut toate aceste lucruri. Iar Eu am zis: Nu-i voi alunga de dinaintea voastră, ci ei vor fi să vă facă necazuri, iar dumnezeii lor să vă fie piatră de poticnire». Și a fost că după ce a grăit îngerul Domnului aceste cuvinte către toţi fiii lui Israel, poporul şi-a ridicat glasul şi a plâns. De aceea au numit locul acela «al Plângerilor»; şi I-au adus acolo jertfă Domnului. Și toată generaţia aceea s-a adăugat

la părinţii lor; şi după ei s-a ridicat o altă generaţie, care nu L-a recunoscut pe Domnul şi nici lucrurile pe care Domnul le făcuse cu Israel. Și fiii lui Israel au făcut rău în faţa Domnului şi s-au închinat baalilor. Și L-au părăsit pe Domnul, Dumnezeul părinţilor lor, Cel ce îi scosese din ţara Egiptului, şi au mers după dumnezei străini, dumnezeii popoarelor din jurul lor, şi li s-au închinat şi L-au mâniat pe Domnul; şi L-au părăsit şi le-au slujit lui Baal şi Astartelor. Și Domnul S-a mâniat cu mare aprindere asupra lui Israel; şi i-a dat pe mâna prădătorilor, care i-au jefuit; şi i-a vândut în mâna duşmanilor lor de primprejur, iar ei n-au mai fost în stare să stea împotriva vrăjmaşilor lor, împotriva celor cu care mergeau mână-n mână; dimpotrivă, mâna Domnului era împotriva lor, spre rău - aşa cum Domnul grăise şi aşa cum Domnul li Se jurase; şi El a adus peste ei necazuri mari" (Judecători 1,21; 1,27-33; 2,1-5 şi 2,10-15).

Un înger îl cheamă pe Ghedeon la conducerea poporului ales

„Fiii lui Israel au făcut răul în faţa Domnului, iar Domnul i-a dat în mâna madianiţilor vreme de şapte ani. Mâna lui Madian apăsa greu asupra lui Israel; şi din pricina madianiţilor şi-au făcut fiii lui Israel ascunzători în munţi şi bârloguri şi vizuini în stâncă. Și era că după ce fiii lui Israel semănau, madianiţii şi amaleciţii şi alţii de la răsărit se ridicau şi tăbărau pe ei şi le stricau recoltele până la Gaza şi pe pământul lui Israel nu lăsau nimic cu care omul să-şi poată ţine viaţa sau oaia sau boul sau asinul; că aceia tot veneau, ei şi animalele lor, aducându-şi şi corturile; ca lăcustele veneau, ei şi nenumăratele lor cămile, veneau pe pământul lui Israel şi-l lăsau pustiu. Și tare a sărăcit Israel din pricina madianiţilor. Atunci Israel a strigat către Domnul. Și a fost că atunci când fiii lui Israel au strigat către Domnul, de răul madianiţilor, Domnul a trimis un bărbat, un profet, la fiii lui

Israel, iar acesta le-a zis: «Aşa grăieşte Domnul, Dumnezeul lui Israel: Eu sunt Cel ce v-am ridicat din ţara Egiptului şi v-am scos din casa robiei şi v-am izbăvit din mâna Egiptului şi din mâna tuturor celor ce vă necăjeau; şi i-am alungat de dinaintea voastră, iar pământul lor vi l-am dat vouă. Și v-am zis: Eu sunt Domnul, Dumnezeul vostru; nu vă temeţi de dumnezeii amoreilor în a căror ţară locuiţi! Dar voi n-aţi ascultat de glasul Meu». Atunci a venit un înger al Domnului şi a şezut sub un stejar care se afla la Ofra în ţarina lui Ioaş, tatăl lui Abiezer; iar Ghedeon, fiul său, îmblătea grâu într-un vas, ca să scape cu fuga de dinaintea Madianiţilor. Iar îngerul Domnului i s-a arătat, zicând: «Domnul cel tare-n putere este cu tine». Iar Ghedeon i-a zis: «Cu mine, Domnul meu? Dar dacă Domnul este cu noi, de ce au căzut asupră-ne toate relele acestea? Și unde sunt toate minunile Lui, despre care părinţii noştri ne povesteau, zicând: Oare nu Domnul ne-a scos pe noi din Egipt? Acum însă Domnul ne-a lepădat şi ne-a dat în puterea lui Madian». Dar îngerul Domnului s-a întors spre el şi i-a zis: «Du-te cu această putere pe care o ai, şi-l vei mântui pe Israel din mâna lui Madian! Iată, Eu te-am trimis!». Dar Ghedeon i-a zis: «Pe mine, Doamne? Cum îl voi mântui eu pe Israel? Iată, neamurile mele sunt mai slabe în seminţia lui Manase, iar eu sunt cel mai tânăr în casa tatălui meu!». Iar Domnul i-a zis: «Eu voi fi cu tine şi-l vei bate pe Madian ca pe un om». Și i-a zis Ghedeon: «Dac-am aflat eu trecere în ochii tăi şi dacă vei face astăzi pentru mine tot ceea ce mi-ai spus, să nu pleci de aici până când eu mă voi întoarce la tine şi voi aduce jertfă şi voi jertfi în faţa ta». Iar acela i-a zis: «Voi rămâne până când te vei întoarce». Și Ghedeon s-a dus şi a pregătit un ied dintre capre, iar dintr-o efă de făină a făcut azime; carnea a pus-o în coş, iar zeama a turnat-o într-o oală, şi i le-a adus sub stejar şi s-a apropiat. Iar îngerul Domnului i-a zis: «Ia carnea şi azimele şi pune-le pe piatră, iar zeama toarn-o deasupra». Iar el a făcut aşa. Iar îngerul

Domnului a întins vârful toiagului pe care-l avea în mână şi a atins carnea şi azimele; şi foc a ieşit din piatră şi a mistuit carnea şi azimele. Și îngerul Domnului s-a făcut nevăzut de la ochii lui. Și a cunoscut Ghedeon că acela fusese îngerul Domnului; şi a zis Ghedeon: «Vai de mine, Stăpâne Doamne, că l-am văzut pe îngerul Domnului faţă către faţă!». Și i-a zis Domnul: «Pace ţie! Nu te teme, căci nu vei muri!». Și Ghedeon I-a zidit acolo Domnului un jertfelnic şi l-a numit Pacea Domnului; el se află până azi în Ofra lui Abiezer" (Judecători 6,1-24).

Un înger anunţă naşterea lui Samson

„Fiii lui Israel au făcut iarăşi răul în faţa Domnului, iar Domnul i-a dat în mâna filistenilor vreme de patruzeci de ani. Era pe atunci un om din Țora, din seminţia lui Dan, al cărui nume era Manoe; femeia lui era stearpă şi nu năştea. Dar îngerul Domnului i s-a arătat femeii şi i-a zis: «Iată, tu eşti stearpă şi n-ai născut, dar vei zămisli şi vei naşte fiu. Și acum, să fii cu mare grijă: să nu bei vin sau băutură tare şi să nu mănânci nimic din ceea ce este necurat. Că, iată, vei zămisli şi vei naşte fiu: brici de capul său nu se va atinge, căci nazireu Îi va fi pruncul, încă din pântece, lui Dumnezeu, şi el va începe să-l mântuiască pe Israel din mâna filistenilor». Femeia s-a dus şi i-a spus bărbatului ei, zicând: «Un om al lui Dumnezeu a venit la mine - iar înfăţişarea lui era ca aceea a unui înger al lui Dumnezeu -, şi l-am întrebat de unde este, dar numele său nu mi l-a spus. Și mi-a zis: Iată, vei zămisli şi vei naşte fiu; şi acum, să nu bei vin sau băutură tare şi să nu mănânci nimic din ceea ce este necurat, căci nazireu Îi va fi pruncul, încă din pântece, lui Dumnezeu, până în ziua morţii sale». Iar Manoe I s-a rugat Domnului, zicând: «O, Doamne, omul acela al lui Dumnezeu, pe care Tu l-ai trimis la noi, să vină din nou şi să ne înveţe ce anume să-i facem pruncului care se va naşte». Și a auzit Dumnezeu glasul lui Manoe, îngerul lui

Dumnezeu a venit din nou la femeie, la vremea când ea se afla la câmp şi bărbatul ei nu era cu ea. Și femeia a alergat în grabă şi i-a spus bărbatului ei: «Iată, mi s-a arătat omul care a venit la mine în ziua aceea!». Iar Manoe s-a sculat şi a mers după femeia sa; şi a venit la bărbatul acela şi i-a zis: «Tu eşti omul care i-a vorbit femeii mele?». Iar îngerul a zis: «Eu sunt». Și a zis Manoe: «Acum, dacă se va împlini cuvântul tău, ce trebuie făcut cu copilul, şi de ce să se ferească?». Iar îngerul Domnului a zis către Manoe: «De tot ce i-am spus femeii, de acelea să se ferească: Să nu mănânce nimic din ceea ce iese din viţa de vie; să nu bea vin sau băutură tare; să nu mănânce nimic din ceea ce este necurat; să păzească tot ceea ce i-am poruncit ei». Și a zis Manoe către îngerul Domnului: «Nu-ţi vom da drumul să pleci până când vom găti un ied». Dar îngerul Domnului a zis către Manoe: «Dacă nu mă laşi să plec, nu voi mânca din pâinea ta; iar dacă vei vrea să faci o ardere-de-tot, pe aceea Domnului să I-o aduci»; fiindcă Manoe nu-şi dădea seama că acela este îngerul Domnului. Și a zis Manoe către îngerului Domnului: «Care-ţi este numele? Pentru ca, după ce cuvântul tău se va împlini, să te preamărim». Dar îngerul Domnului i-a zis: «De ce întrebi tu de numele meu? Că el este minunat!». Atunci Manoe a luat un ied şi jertfa de carne şi I le-a adus Domnului pe o stâncă. Iar acela a făcut un lucru minunat sub ochii lui Manoe şi ai femeii sale: Când flacăra s-a ridicat de pe jertfelnic spre cer, în flacără s-a ridicat şi îngerul Domnului; iar Manoe şi femeia sa, văzând aceasta, au căzut cu faţa la pământ. Iar îngerul Domnului nu li s-a mai arătat lui Manoe şi femeii sale. Atunci Manoe a ştiut că acela fusese îngerul Domnului. Și a zis Manoe către femeia sa: «Negreşit vom muri, de vreme ce L-am văzut pe Dumnezeu». Iar femeia i-a zis: «Dacă Dumnezeu ar fi vrut să ne omoare, n-ar fi primit din mâna noastră ardere-de-tot şi jertfă de carne şi nu ne-ar fi arătat toate aceste lucruri, şi nici nu ar fi făcut cu noi ceea ce până acum

nu s-a mai auzit». Și femeia a născut un fiu şi i-a pus numele Samson. Și pruncul a crescut, iar Dumnezeu l-a binecuvântat. Și Duhul Domnului a început să lucreze prin el în tabăra lui Dan, între Țora şi Eştaol” (Judecători 13,1-25).

Ungerea lui David ca rege

În Psalmul 151 regele David a scris: „Cel mai mic eram între fraţii mei şi cel mai tânăr în casa tatălui meu; eu păşteam oile tatălui meu. Mâinile mele au făcut o harpă şi degetele mele au alcătuit o psaltire. Și cine-I va vesti Domnului meu? Însuşi Domnul, El Însuşi va auzi. El l-a trimis pe îngerul Său şi m-a luat de la oile tatălui meu şi m-a uns cu untdelemnul ungerii Sale. Fraţii mei erau buni şi mari, dar nu întru ei a binevoit Domnul” (Psalmul 151,1-5).

Despre ungerea lui David ca rege citim că „Domnul a zis către Samuel: «Eu l-am lepădat pe Saul, ca să nu mai domnească peste Israel. Umple-ţi cornul cu untdelemn şi vino!; Eu te voi trimite la Iesei, în Betleem, căci dintre fiii săi mi-am ales un rege». Dar Samuel i-a zis: «Cum să mă duc? Că Saul va auzi şi mă va ucide!». Iar Domnul i-a zis: «Ia cu tine o junincă din cireadă şi vei zice: Am venit să-I aduc Domnului o jertfă. Tu îl vei chema la jertfă pe Iesei, iar Eu îţi voi arăta ce trebuie să faci; tu îl vei unge pe acela pe care ţi-l voi spune Eu». Și a făcut Samuel tot ceea ce-i grăise Domnul. Și a venit în Betleem, iar bătrânii cetăţii au ieşit să-l întâmpine şi au zis: «Paşnică-i venirea ta, văzătorule?». Iar el a zis: «Paşnică! Am venit să-I jertfesc Domnului. Sfinţiţi-vă şi vă veseliţi astăzi împreună cu mine!». Și i-a sfinţit pe Iesei şi pe fiii săi şi i-a chemat la jertfă. Și a fost că atunci când au intrat, el l-a văzut pe Eliab şi i-a zis: «Cu adevărat, unsul Domnului se află în faţa Lui». Dar Domnul i-a zis lui Samuel: «Nu te lua după chipul său şi nici după statura lui înaltă, deoarece Eu l-am lepădat; căci Dumnezeu nu vede aşa cum

vede omul: omul se uită la faţă, dar Dumnezeu se uită în inimă». Atunci Iesei l-a chemat pe Aminadab, iar acesta a trecut prin faţa lui Samuel; şi Samuel a zis: «Nici pe acesta nu l-a ales Domnul». Iesei l-a adus atunci pe Șama; iar Samuel a zis: «Nici pe acesta nu l-a ales Domnul». Și i-a adus Iesei pe cei şapte fii ai săi să treacă prin faţa lui Samuel; şi a zis Samuel: «Nu dintre aceştia a ales Domnul». Și a zis Samuel către Iesei: «Aceştia sunt oare toţi fiii tăi?» Iar Iesei a zis: «Mai este cel mai mic; acela paşte oile». Și a zis Samuel către Iesei: «Trimite şi adu-l!; că nu vom sta la masă până când el nu va veni aici». Și a trimis şi l-a adus. Acela era bălan, cu ochi frumoşi şi plăcut înaintea Domnului. Și a zis Domnul către Samuel: «Scoală-te şi unge-l pe David, căci el este bun!». Atunci Samuel a luat cornul cu untdelemn şi l-a uns în mijlocul fraţilor săi; şi Duhul Domnului a venit năprasnic peste David, din ziua aceea şi de atunci înainte. Apoi Samuel s-a ridicat şi a plecat la Rama” (I Regi 16,1-13).

David porunceşte să se efectueze un recensământ, iar poporul este lovit cu ciumă

„Diavolul s-a ridicat împotriva Israelului şi l-a îndemnat pe David să facă numărătoarea israeliţilor. Și a zis regele David către Ioab şi către căpeteniile oastei: «Mergeţi şi număraţi-i pe israeliţi - de la Beer-Șeba până la Dan - şi aduceţi-mi socoteala, iar eu voi şti numărul lor». Dar Ioab a zis: «Domnul să-Și înmulţească poporul de o sută de ori cât este acum, iar ochii domnului meu, regele, s-o vadă! O, rege, domnul meu, oare nu suntem noi toţi nişte robi ai domnului meu? De ce caută domnul meu un lucru ca acesta? De ce să fie el spre păcat lui Israel?». Cu toate acestea, cuvântul regelui a fost mai puternic decât al lui Ioab, aşa că Ioab a ieşit şi a umblat prin tot Israelul şi s-a întors la Ierusalim. Ioab i-a dat lui David numărul ieşit din cercetare; întregul Israel era opt sute de mii de bărbaţi purtători de sabie;

iar fiii lui Iuda erau cinci sute de mii de bărbaţi purtători de sabie. Dar pe leviţi şi pe veniaminiţi nu i-a numărat laolaltă cu ei, căci lui Ioab îi displăcuse cuvântul regelui. Lucrul acesta s-a arătat rău înaintea lui Dumnezeu, şi El l-a lovit pe Israel. Și a zis David către Dumnezeu: «Tare mult am greşit făcând lucrul acesta! Și acum, Doamne, şterge răutatea robului Tău, că foarte nebuneşte am lucrat!». Atunci Domnul a grăit către Gad, prorocul lui David, zicând: «Du-te şi spune-i lui David: - Aşa grăieşte Domnul: Trei pedepse aduc asupra ta; alege una dintre ele şi pe aceea o voi trimite asupra ta». Și a venit Gad la David şi i-a zis: «Aşa grăieşte Domnul: - Alege-ţi: trei ani de foamete, trei luni de-a lungul cărora tu să fugi din faţa vrăjmaşilor tăi în timp ce ei te gonesc; sau sabia Domnului şi ciumă pe trei zile, când îngerul Domnului va face prăpăd în toate hotarele lui Israel. Vezi acum ce trebuie să răspund Celui ce m-a trimis cu acest cuvânt». Și a zis David către Gad: «Tare strâmtorat sunt eu din toate cele trei părţi; cu toate acestea, mai bine e să cad eu în mâinile Domnului, că foarte multe sunt îndurările Lui; să nu cad însă în mâinile oamenilor». Aşa că Domnul a adus ciumă în Israel; şi au căzut din Israel şaptezeci de mii de oameni. Și a trimis Domnul un înger la Ierusalim ca să-l nimicească. Și-n timp ce acesta îl prăpădea, Domnul a văzut şi I s-a făcut milă pentru răul acela şi a zis către îngerul care nimicea: «Ajungă-ţi!; trage-ţi mâna!». Iar îngerul Domnului se afla la aria lui Aravna Iebuseul. David şi-a ridicat ochii şi l-a văzut pe îngerul Domnului stând între pământ şi cer, cu sabia goală în mână, întinsă asupra Ierusalimului. Atunci David şi bătrânii lui Israel, îmbrăcaţi în sac, au căzut cu faţa la pământ. Și a zis David către Dumnezeu: «Oare nu eu sunt cel ce a poruncit să fie numărat poporul? Eu sunt cel ce a păcătuit, cel ce a făcut un lucru atât de rău; dar turma aceasta ce-a făcut? Doamne, Dumnezeule, fie-Ţi mâna împotriva mea şi împotriva casei tatălui meu, iar nu spre nimicire împotriva poporului Tău,

Doamne!». Atunci îngerul Domnului i-a spus lui Gad să-i zică lui David să se suie şi să-i facă Domnului un jertfelnic în aria lui Aravna Iebuseul. Iar David s-a suit, după cuvântul pe care Gad i-l grăise în numele Domnului. Și dacă Aravna s-a întors, l-a văzut pe rege; şi s-a ascuns, împreună cu cei patru fii ai săi, căci ei tocmai treierau grâu. Dar David a venit la Aravna, iar Aravna a ieşit din arie şi i s-a închinat lui David cu faţa la pământ. Și a zis David către Aravna: «Dă-mi mie locul tău de arie, iar eu voi zidi pe el jertfelnic Domnului; dă-mi-l pe bani, la cât preţuieşte el, ca să înceteze molima din popor». Atunci Aravna a zis către David: «Ia-l, şi să facă domnul meu, regele, ce este bine înaintea Domnului! Iată, am dat juncii pentru ardere-de-tot şi plugul pentru lemne şi grâul pentru jertfă!; pe toate le-am dat». Și a zis regele David către Aravna: «Nu!, ci vreau să cumpăr cu bani, la cât preţuieşte; că nu vreau să iau pentru Domnul ceea ce e al tău, ci eu să-I aduc în dar Domnului ardere-de-tot». Și i-a dat David lui Aravna, pentru locul lui, şase sute de sicli de aur, sumă pusă pe cântar. Acolo i-a zidit David jertfelnic Domnului şi a adus ardere-de-tot şi jertfe de mântuire. Și a strigat către Domnul, şi El i-a răspuns cu foc din cer pe jertfelnicul arderii-de-tot şi a mistuit arderea-de-tot. Atunci Domnul i-a vorbit îngerului, iar acesta şi-a vârât sabia în teaca ei. La vremea când David a văzut că Domnul i-a răspuns în aria lui Aravna Iebuseul, acolo a adus jertfă. La acea vreme, cortul Domnului, pe care Moise îl făcuse în pustie, ca şi jertfelnicul arderilor-de-tot, se aflau pe înălţimea de la Gabaon. Dar David n-a putut să meargă acolo să-L întrebe pe Dumnezeu, pentru că era îngrozit de sabia îngerului Domnului" (I Paralipomena 21,1-30).

„Mânia Domnului s-a aprins din nou în Israel; pentru că cineva dintre ei îl îndemnase pe David, zicând: «Mergi şi numără-i pe israeliţi şi pe iudei!». Și regele a zis către Ioab, mai-marele oştirii: «Du-te dar prin toate seminţiile lui Israel şi ale

lui Iuda, de la Dan până la Beer-Șeba, şi numără poporul, iar eu voi şti numărul poporului!». Dar Ioab a zis către rege: «Domnul Dumnezeul tău să-i adauge poporului încă o sută de ori cât este acum, iar ochii domnului meu, regele, s-o vadă; de ce însă domnul meu, regele, doreşte acest lucru?». Cu toate acestea, cuvântul regelui a fost mai puternic decât al lui Ioab şi al mai-marilor oştirii. Atunci Ioab şi mai-marii oştirii au plecat de la rege ca să numere poporul lui Israel. Și au trecut Iordanul şi şi-au aşezat tabăra la Aroer, de-a dreapta cetăţii ce se află în mijlocul văii Gad, aproape de Iazer. De acolo au mers în Galaad şi în ţinutul Tahtim-Hodşi, adică în Adisai, de unde au venit la Dan-Iaan, ocolind Sidonul; şi au venit la cetatea Tir şi prin toate cetăţile heveilor şi ale canaaneenilor şi au ieşit în partea de miazăzi a Iudei, la Beer-Șeba. Apoi au străbătut toată ţara, iar după nouă luni şi douăzeci de zile au ajuns la Ierusalim. Acolo Ioab i-a dat regelui cartea cu numărătoarea poporului: în Israel se aflau opt sute de mii de bărbaţi tari, purtători de sabie, iar bărbaţii din Iuda erau cinci sute de mii de războinici. După această numărătoare a poporului, inima lui David a prins a i se zbuciuma în piept. Și a zis David către Domnul: «Tare mult am greşit făcând lucrul acesta! Și acum, Doamne, ridică nelegiuirea robului Tău, că foarte nebuneşte am lucrat!». A doua zi, David s-a sculat dis-de-dimineaţă. Atunci a fost cuvântul Domnului către profetul Gad văzătorul, zicând: «Du-te, grăieşte către David şi spune-i: - Aşa grăieşte Domnul: Trei pedepse îţi pun înainte: alege una dintre ele, şi o voi trimite asupra ta». Gad a venit la David şi i-a grăit, zicând: «Alege tu ce anume să ţi se întâmple: trei ani de foamete în ţară; trei luni de-a lungul cărora tu să fugi din faţa vrăjmaşilor tăi în timp ce ei te gonesc; sau trei zile de ciumă în ţara ta. Acum, deci, hotărăşte şi vezi ce răspuns trebuie să-I duc Celui ce m-a trimis». Și a zis David către Gad: «Tare strâmtorat sunt eu din toate cele trei părţi; cu toate acestea, mai bine este să cad eu în

mâinile Domnului, că foarte multe sunt îndurările Lui, decât să cad în mâinile oamenilor». Aşadar, David a ales ciuma. Și erau zilele seceratului grâului. Și a trimis Domnul ciumă în Israel, de dimineaţa până la vremea prânzului, şi a început molima în popor; şi au murit, de la Dan până la Beer-Șeba, şaptezeci de mii de oameni. Atunci îngerul Domnului şi-a întins mâna asupra Ierusalimului, ca să-l nimicească; dar Domnului I s-a făcut milă de atâta rău şi i-a zis îngerului care nimicea poporul: «Destul acum!; trage-ţi mâna!». Iar îngerul Domnului se afla lângă aria lui Aravna Iebuseul. Iar David, văzându-l pe îngerul care lovea poporul, a zis către Domnul: «Iată, eu sunt cel ce a păcătuit, eu, păstorul, eu sunt cel ce a făcut răul; dar oile acestea ce-au făcut? Fie-Ți mâna împotriva mea şi împotriva casei tatălui meu!». În ziua aceea a venit Gad la David şi i-a zis: «Ridică-te şi fă-i Domnului jertfelnic pe aria lui Aravna Iebuseul!». Iar David s-a ridicat după cuvântul lui Gad, aşa cum îi poruncise Domnul. Acolo Aravna s-a uitat şi l-a văzut pe rege venind către el împreună cu slujitorii săi; atunci Aravna a ieşit şi i s-a închinat regelui cu faţa la pământ. Și a zis Aravna: «Ce să fie, oare, că a venit domnul meu, regele, la robul său?». Iar David i-a zis: «Să cumpăr de la tine aria, spre a-I zidi Domnului jertfelnic, pentru ca să înceteze molima în popor». Și a zis Aravna către David: «S-o ia domnul meu, regele, şi să-I aducă Domnului tot ceea ce crede el că este bun; iată boii pentru ardere-de-tot, şi roţile carelor şi jugurile boilor drept lemne». Pe toate i le-a dat Aravna regelui. Și a zis Aravna către rege: «Domnul, Dumnezeul tău, să te binecuvinteze!». Atunci regele a zis către Aravna: «Nu, ci eu am să-ţi plătesc preţul şi nu voi aduce Domnului Dumnezeului meu ardere-de-tot, lucruri luate în dar». David a cumpărat aria şi boii cu şase sute de sicli de aur. Acolo i-a zidit David jertfelnic Domnului şi a adus ardere-de-tot şi jertfă de împăcare. Și s-a milostivit Domnul asupra ţării şi a încetat molima în Israel” (II Regi 24,1-25).

Un înger îi aduce mâncare şi apă profetului Ilie

Regina Izabela i-a trimis vorbă prorocului Ilie că îi va lua viaţa, fiindcă acesta i-a omorât pe cei patru sute cincizeci de profeţi ai lui Baal (III Regi 18,40), căruia i se închinau evreii. „Iar Ilie s-a temut şi s-a ridicat să-şi scape viaţa şi a venit la Beer-Șeba, în ţara lui Iuda, unde şi-a lăsat slujitorul. Și a mers în pustie, cale de o zi; şi a venit şi s-a aşezat sub un ienupăr şi-şi ruga moartea, zicând: «Destul îmi este acum! Ia-mi, Doamne, viaţa, că nu sunt eu mai bun decât părinţii mei!». Și s-a culcat şi a adormit acolo, sub ienupăr. Și, iată, cineva s-a atins de el şi i-a zis: «Scoală-te şi mănâncă!». Ilie s-a uitat şi, iată, lângă căpătâiul său era o azimă de orz şi un urcior cu apă. Și s-a sculat şi a mâncat şi a băut şi a adormit din nou. Iar îngerul Domnului s-a întors şi l-a atins din nou şi i-a zis: «Scoală-te şi te hrăneşte, că lungă îţi este calea!». Iar el s-a sculat şi a mâncat şi a băut; şi în puterea acelei hrane a mers patruzeci de zile şi patruzeci de nopţi până la muntele Horeb. Acolo a intrat într-o peşteră şi a locuit în ea” (III Regi 19,3-9).

Un înger grăieşte cu prorocul Ilie

„După moartea lui Ahab, Moabul s-a răzvrătit împotriva lui Israel. Iar Ohozia a căzut printre gratiile foişorului său, cel din Samaria, şi s-a îmbolnăvit; şi a trimis soli şi le-a zis: „Duceţi-vă şi întrebaţi-l pe Baal-Zebub, dumnezeul Ecronului: Mă voi ridica eu oare din această boală?». Iar aceia s-au dus să-l întrebe. Atunci îngerul Domnului a grăit către Ilie Tesviteanul, zicând: «Ridică-te şi ieşi în întâmpinarea solilor lui Ohozia, regele Samariei, şi spune-le: - Oare de aceea mergeţi voi să-l întrebaţi pe Baal-Zebub, dumnezeul Ecronului, că nu este Dumnezeu în Israel? Dar nu va fi aşa! Căci aşa grăieşte Domnul: Din patul în care te-ai suit, nu te vei coborî, ci negreşit vei muri». Și s-a dus Ilie şi le-a spus. Iar solii s-au întors, iar Ohozia le-a zis: „De ce v-aţi întors?».

Iar ei i-au zis: «Un om ne-a ieşit înainte şi ne-a zis: - Mergeţi, întoarceţi-vă la regele care v-a trimis şi spuneţi-i: Aşa grăieşte Domnul: Că nu este Dumnezeu în Israel, de aceea mergi tu să-l întrebi pe Baal-Zebub, dumnezeul Ecronului? Dar nu va fi aşa! Din patul în care te-ai suit, nu te vei coborî, ci negreşit vei muri». Iar el le-a zis: «Ce înfăţişare avea omul care v-a ieşit înainte şi care v-a grăit cuvintele acestea?». Ei au răspuns: «Era un om păros şi încins peste mijloc cu o curea». Iar el a zis: «Acela-i Ilie Tesviteanul!». Și a trimis la el un căpitan peste cincizeci de oameni, împreună cu cei cincizeci de oameni ai lui. Ei s-au dus şi au ajuns la el; şi, iată, Ilie şedea pe vârful muntelui. Atunci căpitanul i-a grăit, zicând: «Omule al lui Dumnezeu, te cheamă regele; coboară!». Iar Ilie, răspunzând, i-a zis căpitanului: «Dacă eu sunt omul lui Dumnezeu, atunci să se pogoare foc din cer şi să te mistuie pe tine şi pe cei cincizeci ai tăi!». Și s-a pogorât foc din cer şi i-a mistuit, pe el şi pe cei cincizeci ai lui. Atunci regele a trimis la el, pentru a doua oară, un căpitan şi pe cei cincizeci ai lui. Iar căpitanul celor cincizeci i-a grăit, zicând: «Omule al lui Dumnezeu, aşa grăieşte regele: - Coboară-te degrab!». Și răspunzând Ilie, i-a zis: «Dacă eu sunt omul lui Dumnezeu, atunci să se pogoare foc din cer şi să te mistuie, pe tine şi pe cei cincizeci ai tăi!». Și s-a pogorât foc din cer şi i-a mistuit, pe el şi pe cei cincizeci ai lui. Atunci regele a mai trimis, a treia oară, un căpitan, cu cei cincizeci ai lui. Iar cel de al treilea căpitan a venit şi i-a căzut lui Ilie în genunchi şi i s-a rugat şi i-a grăit, zicând: «Omule al lui Dumnezeu, aibă preţ în ochii tăi viaţa mea şi viaţa acestor cincizeci, robii tăi! Iată, foc s-a pogorât din cer şi i-a mistuit pe primii doi căpitani şi pe cei cincizeci ai fiecăruia din ei; acum, însă, aibă preţ în ochii tăi viaţa robilor tăi!». Atunci îngerul Domnului a grăit către Ilie, zicând: «Coboară-te cu el, nu-ţi fie teamă de ei!». Iar Ilie s-a sculat şi s-a coborât cu el la rege. Și i-a grăit Ilie acestuia, zicând: «Aşa grăieşte Domnul: - De ce ai

trimis tu soli să-l întrebe pe Baal-Zebub, dumnezeul Ecronului? Ci nu va fi aşa: Din patul în care te-ai suit, nu te vei coborî, căci negreşit vei muri». Și a murit, după cuvântul pe care Domnul îl grăise către Ilie” (IV Regi 1,1-17).

Regele Sanherib Îl huleşte pe Dumnezeu, iar un înger îi nimiceşte armata

„În cel de al treilea an al domniei lui Osea, fiul lui Ela, regele lui Israel, peste Iuda a devenit rege Iezechia, fiul lui Ahaz. Acesta avea douăzeci şi cinci de ani când a început să domnească; şi a domnit în Ierusalim vreme de douăzeci şi nouă de ani. Mama sa se numea Abia, şi era fiica lui Zaharia. El a făcut ceea ce e drept în ochii Domnului, pe potriva a tot ceea ce făcuse David, părintele său; el a desfiinţat înălţimile şi a sfărâmat toţi stâlpii şi a nimicit tufişurile, precum şi şarpele de aramă pe care-l făcuse Moise, pentru că, până la vremea aceea, fiii lui Israel îi aduceau arderi de tămâie. El l-a numit Nehuştan. El s-a încrezut în Domnul, Dumnezeul lui Israel; ca el n-a mai fost altul între regii lui Iuda, nici înainte, şi nici după; că s-a lipit de Domnul şi nu s-a abătut de la El şi I-a păzit poruncile, cele pe care i le poruncise lui Moise. Și Domnul era cu el; şi era înţelept în tot ce făcea; şi s-a răzvrătit de sub mâna regelui Asiriei şi nu i-a mai slujit. El i-a bătut pe filisteni, până la Gaza şi până la hotarele ei, de la turnul de pază până la cetatea întărită. Și a fost că în cel de al patrulea an de domnie a regelui Iezechia (adică în anul al şaptelea al domniei lui Osea, fiul lui Ela, regele lui Israel), s-a ridicat Salmanasar, regele Asiriei, împotriva Samariei şi a împresurat-o, iar după aproape trei ani a luat-o, adică în cel de al şaselea an al domniei lui Iezechia (ceea ce înseamnă al zecelea an al domniei lui Osea, regele lui Israel: atunci a fost luată Samaria). Atunci regele Asiriei i-a strămutat pe samarineni în Asiria şi i-a aşezat în Halach, în Habor, lângă râul Gozan, în munţii Mediei; aceasta,

fiindcă ei nu au ascultat de glasul Domnului Dumnezeului lor, şi I-au călcat legământul în tot ceea ce Moise, robul lui Dumnezeu, le poruncise: nici că le-au ascultat, nici că le-au făcut. Iar în cel de al paisprezecelea an al domniei lui Iezechia s-a ridicat Sanherib, regele Asiriei, împotriva puternicelor cetăţi ale Iudeii şi le-a luat. Iar Iezechia, regele lui Iuda, a trimis soli la regele Asiriei, în Lachiş, zicând: «Am greşit; îndepărtează-te de mine; orice povară vei pune asupra mea, o voi duce». Iar regele asirienilor a pus asupra lui Iezechia, regele lui Iuda, un bir de trei sute de talanţi de argint şi treizeci de talanţi de aur. Iezechia a dat tot argintul care s-a găsit în templul Domnului şi în vistieria casei regale. În vremea aceea a răzuit Iezechia aurul de pe uşile templului şi de pe stâlpii pe care-i aurise însuşi Iezechia, regele lui Iuda, şi i l-a dat regelui Asiriei. Regele Asiriei a trimis din Lachiş pe Tartan, pe Rabsaris şi pe Rabşache spre regele Iezechia, cu o mare oaste împotriva Ierusalimului. Aceştia s-au ridicat şi au venit la Ierusalim şi s-au oprit lângă canalul lacului de sus, pe drumul către ţarina nălbitorului. Și chemându-l aceia pe Iezechia, au ieşit Eliachim, fiul lui Hilchia, căpetenia casei regale, Șebna grămăticul şi Ioah cronicarul, fiul lui Asaf. Și le-a zis Rabşache: «Spuneţi-i acum lui Iezechia: Acestea zice regele, marele rege al asirienilor: Ce fel de nădejde este aceea pe care tu te reazemi? Tu ai spus numai vorbe goale, că ai sfat şi putere să duci un război! Acum, pe cine te bizui tu, de te-ai răzvrătit împotriva mea? Iată, acum tu ţi-ai pus nădejdea în Egipt, în acest toiag de trestie frântă care, de se va rezema cineva în el, îi va intra prin mână şi i-o va găuri; aşa e Faraon, regele Egiptului, şi toţi cei ce se încred în el. Iar dacă-mi veţi zice: - Noi ne încredem în Domnul, Dumnezeul nostru, oare nu El e Acela Căruia însuşi Iezechia i-a stricat înălţimile şi altarele, zicând către Iuda şi Ierusalim: Numai în faţa acestui jertfelnic din Ierusalim vă veţi închina? Acum, fă un legământ cu domnul meu, regele asirienilor, şi-ţi voi da două mii

de cai, dacă tu vei fi în stare să urci pe ei tot atâţia călăreţi. Cum vei putea tu să faci faţă chiar unui singur satrap, cel din urmă dintre slugile domnului meu? Ai cumva nădejde în Egipt pentru care de luptă şi călăreţi? Și acum: Credeţi voi că fără Domnul ne-am ridicat noi împotriva acestui loc ca să-l nimicim? Domnul este Cel ce mi-a zis: - Mergi împotriva acestei ţări şi nimiceşte-o!». Atunci Eliachim, fiul lui Hilchia, şi Șebna şi Ioah au zis către Rabşache: «Vorbeşte-le robilor tăi în limba siriană, căci noi o înţelegem, şi nu ne vorbi în limba ebraică; o faci oare ca să vorbeşti în auzul oamenilor de pe zid?». Iar Rabşache le-a zis: «Credeţi cumva că la stăpânul vostru sau la voi m-a trimis domnul meu să spun aceste cuvinte? Nu m-a trimis oare la oamenii care stau pe zid, pentru ca ei împreună cu voi să-şi mănânce fecalele şi să-şi bea udul?». Și a stat Rabşache în picioare şi a strigat în limba ebraică, zicând: «Ascultaţi cuvintele marelui rege al asirienilor: Acestea zice regele: Să nu vă amăgească Iezechia cu vorbe, căci el nu va fi în stare să vă scape din mâna mea. Și să nu vă facă Iezechia să vă puneţi nădejdea în Domnul, zicând: Domnul, negreşit, vă va scăpa; această cetate nu va fi dată în mâna regelui asirienilor! Nu-l ascultaţi pe Iezechia! Căci acestea zice regele asirienilor: Împăcaţi-vă cu mine şi veniţi la mine, şi fiecare om va bea din viţa lui de vie şi va mânca din smochinul său şi va bea apă din propria sa fântână până când vin eu şi vă voi strămuta într-o ţară care-i asemenea ţării voastre, o ţară de grâu şi de vin, de pâine şi de vii, o ţară de untdelemn şi miere, unde voi veţi trăi şi nu veţi muri. Și nu-l ascultaţi pe Iezechia, fiindcă el vă amăgeşte zicând: Domnul vă va scăpa! A putut oare vreunul din dumnezeii neamurilor să-şi scape ţara din mâna regelui asirienilor? Unde e dumnezeul Hamatului sau al Arpadului? Unde e dumnezeul Sefarvaimului, al Inei sau al Hevei? Și unde sunt dumnezeii Samariei? Fost-au ei în stare să scape Samaria din mâna mea? Care din dumnezeii acestor ţări

şi-a scăpat ţara din mâna mea, pentru ca Domnul să scape din mâna mea Ierusalimul?». Iar ei au tăcut şi nimeni nu i-a răspuns măcar o vorbă, fiindcă regele poruncise ca nimeni să nu-i răspundă. Iar Eliachim, fiul lui Hilchia, căpetenia casei regale, şi Șebna grămăticul şi Ioah cronicarul, fiul lui Asaf, au venit la Iezechia, avându-şi hainele sfâşiate, şi i-au spus cuvintele lui Rabşache. Și a fost că dacă regele Iezechia a auzit acestea, şi-a sfâşiat hainele şi s-a îmbrăcat în sac şi s-a dus în templul Domnului. Și i-a trimis pe Eliachim, căpetenia curţii domneşti, pe Șebna grămăticul şi pe bătrânii preoţilor, îmbrăcaţi în sac, la Isaia profetul, fiul lui Amos. Aceştia i-au zis: «Aşa grăieşte Iezechia: - Ziua de azi e o zi de necaz, de certare şi de mânie: copiii stau să se nască, dar mama n-are putere. Poate că Domnul, Dumnezeul tău, va auzi cuvintele lui Rabşache, pe care regele asirienilor, stăpânul său, l-a trimis să-L ocărască pe Dumnezeul-Cel-Viu, şi anume să-L ocărască chiar cu vorbele pe care Domnul, Dumnezeul tău, le-a auzit; aşadar, roagă-te Domnului, Dumnezeului tău, pentru aceştia care au rămas. Aşa că slugile regelui Iezechia au venit la Isaia. Iar Isaia le-a zis: «Aşa să-i spuneţi domnului vostru: Aşa grăieşte Domnul: Să nu te temi de cuvintele pe care le-ai auzit, cu care M-au ocărât slugile regelui asirienilor. Iată, Eu voi trimite în el un duh şi va auzi o veste şi se va întoarce în ţara sa; şi acolo, în propria lui ţară, îl voi lovi Eu cu sabia». Atunci s-a întors Rabşache şi l-a găsit pe regele Asiriei războindu-se împotriva Libnei - căci auzise că acesta a plecat din Lachiş de îndată ce a auzit despre Tirhaca, regele etiopienilor, spunându-se: «Iată, vine să se lupte cu tine». Aşa că s-a întors şi a trimis soli la Iezechia, zicând: «Aşa îi veţi grăi lui Iezechia, regele lui Iuda: - Să nu te amăgească Dumnezeul tău, în care te încrezi, spunând: Ierusalimul nu va fi dat în mâna regelui asirienilor! Oare tu n-ai auzit despre tot ceea ce regii asirienilor au făcut în toate ţările, cum le-au nimicit? Iar tu crezi c-ai să

scapi? Oare dumnezeii neamurilor pe care părinţii mei le-au nimicit au fost în stare să scape Gozanul şi Haranul şi Reţeful şi pe fiii lui Eden care erau în Telasar? Unde e regele Hamatului? Unde e regele Arpadului? Și unde-i regele cetăţii Sefarvaim, al Inei şi al Hevei?». Iar Iezechia a luat scrisoarea din mâna solilor şi a citit-o; şi s-a suit în templul Domnului; şi acolo, înaintea Domnului, a deschis-o şi a zis: «Doamne, Dumnezeul lui Israel, Tu, Cel ce şezi pe heruvimi, doar Tu eşti Dumnezeu în toate împărăţiile pământului; Tu eşti Cel ce ai făcut cerul şi pământul. Pleacă-Ți, Doamne, auzul şi ia aminte; deschide-Ți, Doamne, ochii şi vezi; şi auzi cuvintele lui Sanherib, pe care le-a trimis ca să-L ocărască pe Dumnezeul-Cel-Viu. Că, într-adevăr, Doamne, regii asirienilor au pustiit neamurile şi pe dumnezeii lor i-au aruncat în foc; pentru că aceia nu sunt dumnezei, ci lucru făcut de mâini omeneşti, din lemn şi din piatră; şi i-au nimicit. Dar acum, Doamne, Dumnezeul nostru, scapă-ne din mâinile lor, pentru ca fiecare împărăţie de pe pământ să aibă cunoştinţă că Tu singur eşti Dumnezeu!». Iar Isaia, fiul lui Amos, a trimis la Iezechia şi i-a zis: «Aşa grăieşte Domnul, Dumnezeul puterilor, Dumnezeul lui Israel: Am auzit rugăciunea cu care Mi te-ai rugat asupra lui Sanherib, regele asirienilor. Acesta este cuvântul pe care Domnul l-a grăit despre el: Fiica fecioară a Sionului te-a dispreţuit şi te-a batjocorit; fiica Ierusalimului şi-a râs de tine dând din cap. Pe Cine ai ocărât tu şi L-ai întărâtat? Împotriva Cui ţi-ai înălţat tu glasul şi ţi-ai ridicat ochii spre înălţimi? Împotriva Sfântului lui Israel. Că prin soli L-ai ocărât pe Domnul, fiindcă ai zis: «Cu mulţimea carelor de luptă m-am ridicat eu pe înălţimea munţilor şi pe coamele Libanului şi am tăiat vârfurile cedrilor şi mândreţea chiparoşilor şi am intrat până în inima codrului, a codrului Carmelului şi m-am răcorit bând ape străine, şi cu urma piciorului meu am secat toate râurile între maluri». N-ai auzit tu oare de aceste lucruri pe care din vechime le-am făcut? Din

vremuri de demult am rânduit, dar doar acum Mi-am arătat Eu planul ca tu să pustieşti cetăţile în puternicia lor. Celor ce locuiau în cetăţi întărite le-am slăbit mâinile, iar ei s-au veştejit; ca iarba uscată de pe acoperişuri au devenit, cum e troscotul s-au făcut. Dar acum îţi cunosc şederea şi ieşirea şi intrarea şi mânia cu care împotriva Mea te-ai mâniat. De vreme ce împotriva Mea te-ai mâniat şi cu trufia Mi-ai atins auzul, belciugul Meu în nări am să ţi-l pun şi-n buze îţi voi pune o zăbală şi te-oi întoarce în calea pe care ai venit. Iar pentru tine, Iezechia, iată semn: Anul acesta veţi mânca din cele ce vor creşte din seminţele scuturate; în anul al doilea veţi mânca din cele ce vor creşte de la sine, iar în anul al treilea veţi semăna şi veţi secera, veţi sădi vii şi veţi mânca roadele lor. Vor creşte cei rămaşi în Iuda şi-şi vor înfige rădăcini în jos şi roadă vor purta în sus; că din Ierusalim va ieşi o rămăşiţă şi din muntele Sion vor fi cei mântuiţi; râvna Domnului puterilor va face acestea. De aceea, aşa grăieşte Domnul despre regele asirienilor: El nu va intra în cetatea aceasta şi nicio săgeată nu va arunca asupra ei, nu se va apropia de ea cu scut şi nici cu şanţ nu o va împresura; ci pe drumul pe care a venit pe acela se va întoarce şi în cetatea aceasta nu va intra, zice Domnul. Eu voi ocroti cetatea aceasta ca să o mântuiesc de dragul Meu şi-al robului Meu David». Și a fost că în noaptea aceea a venit îngerul Domnului şi a ucis din tabăra asirienilor o sută optzeci şi cinci de mii. Și când s-au sculat dimineaţa, iată că peste tot erau numai trupuri moarte. Iar Sanherib, regele asirienilor, s-a ridicat şi a plecat şi s-a întors şi a locuit în Ninive. Și în timp ce el se închina în templul lui Nisroc, dumnezeul său, Adramelec şi Șareţer, fiii săi, l-au ucis cu sabia şi au fugit în ţara Araratului; iar în locul lui a domnit Asarhadon, fiul său" (IV Regi 18,1-37 şi 19,1-37).

„Sanherib, regele asirienilor, s-a ridicat şi a venit împotriva lui Iuda şi şi-a aşezat tabăra împotriva cetăţilor întărite cu ziduri, zicându-şi să le ia pentru sine. Iar Iezechia, văzând venirea lui

Sanherib şi hotărârea lui de a da luptă împotriva Ierusalimului, s-a sfătuit cu bătrânii săi şi cu vitejii să astupe izvoarele de apă din afara cetăţii; şi l-au ajutat; şi a adunat mult popor şi a astupat izvoarele apelor şi râul care curgea prin cetate, zicând: «Nu cumva regele Asiriei să vină şi să afle apă multă şi să prindă putere». Și s-a întărit Iezechia şi a umplut la loc zidul care fusese surpat şi a zidit turnuri şi un alt zid exterior, în faţă, şi a întărit turnul cetăţii lui David şi a pregătit arme din belşug. Și a pus căpitani de război peste popor; şi s-au adunat la el în locul deschis din poarta văii, iar el le-a grăit, zicând: «Întăriţi-vă şi îmbărbătaţi-vă şi să nu vă speriaţi în faţa regelui Asiriei şi în faţa tuturor neamurilor care sunt cu el, că mai mulţi sunt cu noi decât cu el; cu el sunt braţe de carne, dar cu noi este Domnul, Dumnezeul nostru, ca să ne scape şi să ducă lupta noastră». Iar poporul s-a întărit cu aceste cuvinte ale lui Iezechia, regele lui Iuda. După aceasta Sanherib, regele Asiriei, care era cu toată oştirea lui în faţa Lachişului, a trimis pe nişte slujbaşi ai săi la Ierusalim, la Iezechia, regele lui Iuda, şi la toţi cei din Iuda care erau în Ierusalim, ca să le spună: «Aşa grăieşte Sanherib, regele asirienilor: - În cine vă puneţi voi nădejdea, de rămâneţi sub împresurare în Ierusalim? Nu cumva Iezechia vă înşală, ca să vă dea morţii şi foamei şi setei, zicând: Domnul, Dumnezeul nostru, ne va scăpa din mâna regelui Asiriei? Oare nu acesta este Iezechia, cel care I-a dărâmat jertfelnicele şi locurile Lui cele înalte şi le-a zis iudeilor şi locuitorilor Ierusalimului: În faţa acestui jertfelnic să vă închinaţi şi deasupra lui să tămâiaţi? Oare voi nu ştiţi ceea ce eu şi părinţii mei le-am făcut tuturor neamurilor din ţările lor? Au putut oare dumnezeii neamurilor de pe întreg pământul să-şi scape popoarele din mâna mea? Dintre dumnezeii acestor neamuri pe care părinţii mei le-au nimicit, cine a fost în stare să-şi scape poporul din mâna mea? Cum dar va putea Dumnezeul vostru să vă mântuiască din mâna mea? Aşadar,

să nu vă amăgească Iezechia şi să nu facă din voi nişte creduli; să nu-l credeţi: niciun dumnezeu al vreunui neam şi al vreunui regat nu va putea să-şi scape poporul din mâna mea, aşa cum nu l-a scăpat din mâna părinţilor mei; aşadar, nici Dumnezeul vostru nu vă va scăpa din mâna mea». Și încă alte multe au grăit slugile sale împotriva Domnului Dumnezeu şi împotriva lui Iezechia, robul Său. El a făcut şi o scrisoare prin care-L defăima pe Domnul, Dumnezeul lui Israel, spunând despre El: «Aşa cum dumnezeii neamurilor pământului nu şi-au scos popoarele din mâna mea, nici Dumnezeul lui Iezechia nu-Și va scoate din mâna mea poporul». Și au strigat cu glas mare, în limba ebraică, spre poporul Ierusalimului, cel de pe zid, să le ajute şi să dărâme zidurile, pentru ca ei să ia cetatea. Ei vorbeau despre Dumnezeul Ierusalimului ca despre dumnezeii popoarelor pământului, care sunt lucruri făcute de mâini omeneşti. Atunci regele Iezechia şi profetul Isaia, fiul lui Amos, s-au rugat şi au strigat cu glas mare la cer. Iar Domnul a trimis un înger şi a sfărâmat pe tot viteazul şi războinicul şi pe comandanţii şi pe căpeteniile cele mari din tabăra regelui Asiriei. Acesta s-a întors plin de ruşine în ţara lui şi a intrat în capiştea dumnezeului său, iar fiii lui - cei ce ieşiseră din coapsele lui - l-au ucis cu sabia. Aşa i-a mântuit Domnul pe Iezechia şi pe locuitorii Ierusalimului din mâna lui Sanherib, regele Asiriei, şi din mâna tuturor celorlalţi şi i-a apărat din toate părţile” (II Paralipomena 32,1-22).

„În cel de al paisprezecelea an al domniei lui Iezechia s-a ridicat Sanherib, regele asirienilor, împotriva puternicelor cetăţi ale Iudeii şi le-a luat. Iar regele asirienilor l-a trimis pe Rabşache cu oaste multă din Lachiş la Ierusalim spre regele Iezechia; şi acesta şi-a pus tabăra lângă canalul lacului de sus, pe drumul către ţarina nălbitorului. Și i-au ieşit înainte Eliachim, fiul lui Hilchia, căpetenia casei regale, Șebna grămăticul şi Ioah cronicarul, fiul lui Asaf. Și le-a zis Rabşache: «Spuneţi-i lui

Iezechia: Acestea zice regele cel mare, regele asirienilor: Pe ce te bizui tu? Crezi cumva că un război se duce cu sfatul sau cu vorbele buzelor? Aşadar, pe ce te bizui tu de nu asculţi de mine? Iată, ţi-ai pus nădejdea în Egipt, în acest toiag de trestie frântă care, de se va rezema cineva în el, îi va intra prin mână şi i-o va găuri; aşa e Faraon, regele Egiptului, şi cei ce se încred în el. Iar dacă ziceţi: - Noi ne încredem în Domnul, Dumnezeul nostru, oare nu El e Acela căruia Iezechia I-a oprit închinarea pe locurile Lui cele înalte şi jertfele de pe altarele Lui, zicând către Iuda şi Ierusalim: Numai în faţa acestui jertfelnic vă veţi închina? Acum, faceţi legământ cu domnul meu, regele asirienilor, şi vă voi da două mii de cai, dacă voi veţi fi în stare să urcaţi pe ei tot atâţia călăreţi. Și cum veţi putea voi să faceţi faţă chiar unui singur satrap? Cei ce-şi pun nădejdea în egipteni pentru cai şi călăreţi sunt slujitorii noştri. Și acum: Credeţi că fără Domnul ne-am ridicat noi împotriva acestei ţări să ne luptăm cu ea? Domnul este Cel ce mi-a zis: - Mergi împotriva acestei ţări şi nimiceşte-o!». Atunci Eliachim şi Șebna şi Ioah i-au zis: «Vorbeşte-le robilor tăi în limba siriană, căci noi o înţelegem, şi nu ne vorbi în limba ebraică. O faci oare ca să vorbeşti pentru auzul oamenilor de pe zid?». Iar Rabşache le-a zis: «Credeţi cumva că la stăpânul vostru sau la voi m-a trimis stăpânul meu să spun aceste cuvinte? Nu m-a trimis oare la oamenii care stau pe zid, pentru ca ei împreună cu voi să-şi mănânce fecalele şi să-şi bea udul?». Și a stat Rabşache în picioare şi a strigat cu glas mare în limba ebraică, zicând: «Ascultaţi cuvintele regelui celui mare, regele asirienilor: Acestea zice regele: Să nu vă amăgească Iezechia cu vorbe; el nu va fi în stare să vă scape. Și să nu vă spună Iezechia că Dumnezeu vă va scăpa şi că această cetate nu va cădea nicidecum în mâna regelui asirienilor. Nu vă plecaţi urechea la Iezechia! Acestea le zice regele asirienilor: Dacă vreţi să fiţi fericiţi, veniţi la mine; şi voi veţi mânca fiecare din via sa şi din

smochinii săi şi veţi bea apă din propriile voastre fântâni până când vin eu şi vă voi strămuta într-o ţară care-i asemenea ţării voastre, o ţară de grâu şi de vin, de pâine şi de vii. Să nu vă amăgească Iezechia, zicând: Dumnezeu vă va scăpa! A putut oare vreunul din dumnezeii neamurilor să-şi scape ţara din mâna regelui asirienilor? Unde este dumnezeul Hamatului sau al Arpadului? Unde este dumnezeul Sefarvaimului? Au fost ei în stare să scape Samaria din mâna mea? Care din dumnezeii tuturor acestor neamuri şi-a scăpat ţara din mâna mea? Cum oare va scăpa Dumnezeu Ierusalimul din mâna mea?». Iar ei au tăcut şi nimeni nu i-a răspuns nici măcar o vorbă, fiindcă regele poruncise ca nimeni să nu răspundă. Iar Eliachim, fiul lui Hilchia, căpetenia casei regale, şi Șebna, grămăticul oastei, şi Ioah, cronicarul, fiul lui Asaf, au venit la Iezechia, având-şi hainele sfâşiate, şi i-au spus cuvintele lui Rabşache. Și a fost că atunci când regele Iezechia a auzit acestea, şi-a sfâşiat hainele, s-a îmbrăcat în sac şi s-a suit în casa Domnului. Și i-a trimis pe Eliachim, căpetenia casei regale, şi pe Șebna grămăticul şi pe cei mai bătrâni dintre preoţi, îmbrăcaţi în sac, la Isaia, fiul lui Amos, profetul, şi au zis: «Acestea zice Iezechia: - Ziua de azi e o zi de necaz, de certare, de mustrare şi de mânie; că dureri au venit asupra femeii ce stă să nască şi nu poate naşte. Poate că Domnul Dumnezeul tău va auzi cuvintele lui Rabşache, pe care regele asirienilor l-a trimis ca să-L ocărască pe Dumnezeu Cel viu, şi anume să ocărască chiar cu cuvintele pe care Domnul Dumnezeul tău le-a auzit; aşadar, roagă-te Domnului Dumnezeului tău pentru aceştia care au mai rămas». Aşa că slujitorii lui Iezechia au venit la Isaia. Iar Isaia le-a zis: «Aşa să-i spuneţi domnului vostru: Acestea zice Domnul: Să nu te temi de cuvintele pe care le-ai auzit, cu care M-au ocărât solii regelui asirienilor. Iată, Eu voi trimite asupră-i suflare de vânt puternic şi el va auzi o veste şi se va întoarce în ţara sa şi acolo, în propria

lui ţară, de sabie va cădea!». Aşa că Rabşache s-a întors şi l-a aflat pe rege împresurând Libna; că auzise că el plecase din Lachiş. Fiindcă regele asirienilor a auzit că Tirhaca, regele etiopienilor, pornise împotriva lui; şi, auzind aceasta, s-a întors şi a trimis soli la Iezechia, zicând: «Aşa îi veţi grăi lui Iezechia, regelui Iudeii: - Să nu te amăgească Dumnezeul tău, în Care te încrezi, spunând: Ierusalimul nu va fi dat în mâna regelui asirienilor! Oare tu n-ai auzit de cele ce au făcut regii asirienilor, cum au nimicit ei întreg pământul? Iar tu crezi c-ai să scapi? Oare dumnezeii neamurilor pe care părinţii mei le-au nimicit au fost în stare să scape Gozanul şi Haranul şi Reţeful, care se află în ţara lui Temat? Unde sunt regii Hamatului? Unde este regele Arpadului? Și unde-i regele cetăţii Sefarvaim, al Anaguganei?». Iar Iezechia a luat cartea de la soli şi a citit-o şi s-a suit în casa Domnului şi înaintea Domnului a deschis-o. Și Iezechia I s-a rugat Domnului, zicând: «Doamne Atotţiitorule, Dumnezeul lui Israel, Tu, Cel ce şezi pe heruvimi, Tu singur eşti Dumnezeu al tuturor regatelor de pe pământ: Tu eşti Cel ce ai făcut cerul şi pământul. Pleacă-Ți, Doamne, urechea şi ia aminte; deschide-Ți, Doamne, ochii; caută, Doamne, şi vezi şi auzi cuvintele lui Sanherib pe care le-a trimis ca să-L ocărască pe Dumnezeu-Cel-Viu. Că într-adevăr, Doamne, regii asirienilor au pustiit toate neamurile şi ţările lor; şi pe idolii lor i-au aruncat în foc; pentru că aceia nu erau dumnezei, ci lucru făcut de mâini omeneşti, din lemn şi din piatră; şi i-au nimicit. Dar acum, Doamne, Dumnezeul nostru, scapă-ne din mâinile lor, pentru ca fiecare împărăţie de pe pământ să ştie că Tu singur eşti Dumnezeu!». Iar Isaia, fiul lui Amos, a trimis la Iezechia şi i-a zis: «Aşa grăieşte Domnul, Dumnezeul lui Israel: Am auzit rugăciunea cu care Mi te-ai rugat cu privire la Sanherib, regele asirienilor. Acesta este cuvântul pe care Dumnezeu l-a grăit despre el: Fiica fecioară a Sionului te-a dispreţuit şi te-a batjocorit; fiica

Ierusalimului şi-a râs de tine dând din cap. Pe Cine-ai ocărât tu şi L-ai întărâtat? Împotriva Cui ţi-ai înălţat tu glasul şi ţi-ai ridicat tu ochii spre înălţimi? Împotriva Sfântului lui Israel! Că prin soli L-ai ocărât pe Domnul, fiindcă ai zis: Cu mulţimea carelor de luptă m-am ridicat eu pe înălţimea munţilor şi pe coamele Libanului şi i-am tăiat vârfurile cedrilor şi mândreţea chiparoşilor; şi am intrat în înălţimea codrilor şi am făcut un pod şi am secat apele, fiecare ochi de apă. N-ai auzit tu oare de aceste lucruri pe care din vechime le-am făcut? Din vremuri de demult am rânduit, dar doar acum Mi-am arătat Eu planul ca tu să pustieşti popoarele în puternicia lor. Celor ce locuiau în cetăţi întărite le-am slăbit mâinile, iar ei s-au veştejit; ca iarba uscată de pe acoperişuri au devenit, cum e troscotul s-au făcut. Dar acum îţi cunosc odihna şi ieşirea şi intrarea. Și mânia cu care te-ai mâniat şi acreala au ajuns la Mine; de aceea în nasul tău voi pune belciug şi zăbală în buzele tale şi te voi întoarce pe calea pe care ai venit. Și acesta va fi un semn pentru tine: În anul acesta mâncaţi ce aţi semănat; în anul al doilea, ce a rămas; iar în anul al treilea semănaţi, seceraţi şi sădiţi vii şi mâncaţi-le roadele. Iar cei ce au rămas în Iudeea îşi vor înfige rădăcini în jos şi roadă vor purta ei sus; că din Ierusalim va fi o rămăşiţă şi din muntele Sion cei mântuiţi; râvna Domnului Atotţiitorului va face acestea. De aceea, aşa zice Domnul despre regele asirienilor: Nu va intra el în cetatea aceasta şi nicio săgeată nu va arunca asupra ei, nu se va apropia de ea cu scut şi nici cu şanţ nu o va împresura; ci pe drumul pe care a venit pe acela se va întoarce şi în cetatea aceasta el nu va intra; acestea zice Domnul. Eu voi ocroti cetatea aceasta pentru ca de dragul Meu s-o mântuiesc şi de dragul lui David, robul Meu». Și a venit îngerul Domnului şi a ucis din tabăra asirienilor o sută optzeci şi cinci de mii şi când s-au sculat dimineaţa, au găsit toate aceste trupuri moarte. Iar Sanherib, regele asirienilor, s-a întors şi a plecat şi a locuit în

Ninive. Și în timp ce el se închina în templul lui Nisroc, dumnezeul său, Adramelec şi Șareţer, fiii săi, l-au ucis cu sabia şi au fugit în Armenia; iar în locul lui a domnit fiul său Asarhadon" (Isaia 36,1-22 şi 37,1-38).

„Iezechia şi-a întărit cetatea şi a adus apa între zidurile ei. Cu fierul a săpat în stâncă şi a făcut cămin pentru apă. În vremea lui s-a ridicat Sanherib şi l-a trimis pe Rabşache, care s-a dus şi şi-a ridicat mâna împotriva Sionului, în semeţia lui, trufaşă fără seamăn. Atunci inimile şi mâinile le-au tremurat şi au fost cuprinşi de chinuri ca ale femeii care naşte şi L-au chemat pe Domnul-Milostivul, spre El întinzându-şi mâinile. Cel-Sfânt i-a auzit degrabă din cer şi i-a scăpat prin mâna lui Isaia. A lovit tabăra asirienilor, îngerul Său i-a nimicit. Căci Iezechia a făcut ceea ce era plăcut Domnului şi s-a ţinut tare în căile lui David, părintele său, pe care i le-a arătat Isaia, profetul, mare şi vrednic de crezare în vedeniile lui" (Înţelepciunea lui Isus, fiul lui Sirah 48,17-22).

„Când trimişii regelui asirienilor au rostit blasfemii, îngerul Tău a ieşit şi a lovit o sută optzeci şi cinci de mii dintre ai lui" (I Macabei 7,41).

Prorocul Isaia vede serafimi

„În anul în care a murit regele Ozia L-am văzut pe Domnul şezând pe un tron înalt şi măreţ; şi casa Lui era plină de slavă. Serafimi şedeau împrejurul Său; fiecare avea câte şase aripi: cu două îşi acopereau faţa, cu două îşi acopereau picioarele şi cu două zburau. Și strigau unul către altul şi ziceau: - «Sfânt, sfânt, sfânt este Domnul Atotţiitorul, plin este tot pământul de slava Lui!». Și pragul cel de sus al uşii se sălta de glasul cu care ei strigau, iar casa s-a umplut de fum. Și am zis: «O, ticălosul de mine, că-mi tremură sufletul; că fiind eu un biet om şi având buze necurate şi locuind eu în mijlocul unui popor cu buze

necurate, cu ochii mei L-am văzut pe Domnul Atotţiitorul». Și unul dintre Serafimi a fost trimis la mine; el avea în mână un cărbune pe care-l luase cu cleştele de pe jertfelnic. Și l-a atins de gura mea şi a zis: «Iată, acesta s-a atins de buzele tale şi-ţi va şterge fărădelegile, iar păcatele tale le va curăţi»" (Isaia 6,1-7).

Prorocul Iezechiel vede heruvimi

„Privind eu, iată că am văzut deasupra tăriei cereşti ce se afla deasupra capetelor heruvimilor asemănarea unui tron, cum e piatra de safir. Și a zis Domnul către bărbatul îmbrăcat în haină lungă: «Intră între roţile cele de sub heruvimi şi umple-ţi pumnii de cărbuni aprinşi, pe care-i vei lua dintre heruvimi, şi aruncă-i asupra cetăţii!!». Şi el a intrat acolo înaintea ochilor mei. Când bărbatul a intrat, heruvimii stăteau în partea dreaptă a casei şi un nor a umplut curtea cea dinlăuntru. Atunci slava Domnului s-a ridicat de la heruvimi spre tinda casei; şi norul a umplut casa, iar curtea s-a umplut de strălucirea slavei Domnului. Freamătul aripilor heruvimilor se auzea până în curtea cea din afară, ca glasul Atotţiitorului Dumnezeu atunci când vorbeşte. Când Domnul i-a poruncit bărbatului îmbrăcat în veşmântul cel sfânt, zicând: «Ia foc dintre roţile ce se aflã între heruvimi!», el a intrat şi a stat lângă roţi. Atunci unul din heruvimi şi-a întins mâna în mijlocul focului ce se afla între heruvimi şi a luat şi l-a pus în mâinile bărbatului îmbrăcat în veşmântul cel sfânt, iar el, luându-l, a ieşit Și am văzut că heruvimii aveau dedesubtul aripilor lor ceva asemănător cu nişte mâini de om. Și m-am uitat; şi, iată: alături de heruvimi, patru roţi; câte o roată lângă fiecare heruvim; iar roţile acestea erau la vedere ca şi crisolitul. Înfăţişarea lor era asemănătoare în toate cele patru, ca şi cum ar fi fost roată în roată. Când ele mergeau, mergeau în toate patru părţile; şi în timpul mersului nu se întorceau, ci oriîncotro se îndrepta cea dintâi, după ea mergeau şi celelalte; şi în timpul

mersului nu se întorceau. Și spatele şi mâinile şi aripile lor şi roţile erau pline de ochi de jur-împrejurul celor patru roţi. Roţilor acestora, după cum am auzit eu, li s-a zis: Galgal. Fiecare avea patru feţe: faţa întâi era faţă de heruvim, faţa a doua era faţă de om, cea de a treia era faţă de leu şi cea de a patra era faţă de vultur. Și heruvimii erau făptura vie pe care o văzusem la râul Chebar. Când mergeau heruvimii, mergeau şi roţile pe lângă ei, iar când heruvimii îşi deschideau aripile ca să se înalţe desupra pământului, roţile lor nu se învârteau, ci doar se ţineau de ei. Când se opreau ei, se opreau şi ele: iar când se înălţau ei, şi ele se înălţau, căci duh de viaţă era în ele. Și slava Domnului a ieşit din tinda casei şi a stat pe heruvimi. Heruvimii şi-au deschis aripile şi sub ochii mei s-au înălţat deasupra pământului; când ei înaintau, şi roţile li se ţineau aproape. Și s-au oprit la tinda porţii casei Domnului; şi slava Dumnezeului lui Israel era peste ei, deasupra. Aceasta este fiinţa vie pe care o văzusem sub Dumnezeul lui Israel la râul Chebar, şi am cunoscut că erau heruvimi. Fiecare avea câte patru feţe şi fiecare avea câte opt aripi; iar sub aripile lor, asemănare de mâini de om. Chipul feţelor şi înfăţişarea lor era ca acelea pe care le văzusem sub slava Dumnezeului lui Israel la râul Chebar; şi fiecare mergea spre partea pe care o avea în faţă" (Iezechiel 10,1-22).

Visele lui Faraon şi Nabucodonosor şi tâlcuirile lor

Sfântul Maxim Mărturisitorul a afirmat că „prin îngeri i-au venit lui Faraon şi lui Nabucodonosor visele pe care le-au avut, precum şi tălmăcirile lor. Iosif la egipteni şi Daniel în Babilon au descoperit şi au interpretat vedeniile prin intermediul îngerilor păzitori ai acelor neamuri, care le-au descoperit visele din voia lui Dumnezeu"[1].

[1] **Petru Florea**, *Op. cit.*, p. 52.

În cele ce urmează vom prezenta visele lui Faraon şi ale lui Nabucodonosor, precum şi tâlcuirile lor.

a) Visele lui Faraon şi tâlcuirile lor

Iosif, fiul patriarhului Iacob, a fost vândut în Egipt, unde a fost aruncat în închisoare datorită uneltirilor soţiei lui Putifar, „dregător şi comandant al gărzii la curtea lui Faraon. Și a fost că, la o vreme după aceasta, marele paharnic al regelui Egiptului şi marele pitar au greşit împotriva stăpânului lor, regele Egiptului. Și s-a mâniat Faraon pe cei doi dregători ai săi: pe marele paharnic şi pe marele pitar, şi i-a pus sub pază în casa căpeteniei gărzii, în temniţa unde era închis Iosif. Căpetenia gărzii l-a rânduit pe Iosif pe lângă ei, iar el i-a slujit; şi pentru câtăva vreme ei au rămas sub pază. Într-o noapte însă marele pitar şi marele paharnic ai regelui Egiptului, care erau închişi în temniţă, au visat amândoi vise; dar fiecare visul său şi fiecare vis cu înţelesul lui. Când Iosif a intrat la ei dimineaţa, a văzut că erau abătuţi. Și i-a întrebat Iosif pe dregătorii lui Faraon, care erau cu el sub pază în casa stăpânului său: «De ce vă sunt feţele triste pe ziua de azi?». Iar ei au răspuns: «Am visat câte un vis şi nu-i nimeni să ni-l tâlcuiască». Iosif le-a zis: «Oare tâlcuirile nu sunt ele de la Dumnezeu? Aşadar, spuneţi-mi-le mie!». Marele paharnic i-a povestit lui Iosif visul său. A zis: «În somnul meu, o viţă de vie era înainte-mi; iar pe viţă, trei mlădiţe. Și dacă a odrăslit, a înflorit şi au crescut struguri şi s-au copt. Paharul lui Faraon era în mâna mea. Am luat un strugure, l-am stors în paharul lui Faraon şi am dat paharul în mâna lui Faraon». Iosif i-a zis: «Iată tâlcuirea visului tău: Cele trei mlădiţe sunt trei zile. După trei zile Faraon îşi va aminti de dregătoria ta şi te va pune iarăşi în slujbă; şi-i vei da lui Faraon paharul în mână, aşa cum o făceai şi înainte, când erai paharnicul său. Dar când îţi va merge bine adu-ţi aminte de ce am fost eu pentru tine şi fă-mi binele de a-i aminti lui Faraon

de mine şi scoate-mă din această închisoare; căci cu vicleşug m-au răpit din ţara evreilor, şi nici aici n-am făcut nimic; cu toate acestea, iată că m-au aruncat în temniţa aceasta». Și dacă marele pitar a văzut cât de bine a tâlcuit, a zis către Iosif: «Am avut şi eu un vis: Se făcea că purtam pe cap trei coşuri cu pâine. Iar în coşul cel mai de deasupra erau tot felul de aluaturi coapte de pitar pentru masa lui Faraon, dar păsările cerului le mâncau din coşul de pe capul meu». Răspunzând acestuia, Iosif i-a zis: «Iată şi tâlcuirea visului tău: Cele trei coşuri sunt trei zile. Încă trei zile, şi Faraon îţi va lua capul şi te va spânzura de un copac, iar păsările cerului se vor înfrupta din carnea ta». Și a fost că în cea de a treia zi, care era ziua de naştere a lui Faraon, acesta a făcut ospăţ pentru toţi curtenii săi; şi în mijlocul curtenilor săi şi-a adus aminte de dregătoria marelui paharnic şi de aceea a marelui pitar. Pe marele paharnic l-a aşezat din nou în dregătoria lui, iar acesta îi dădea lui Faraon paharul în mână; iar pe marele pitar l-a spânzurat, aşa cum le tâlcuise Iosif. Dar marele paharnic nu şi-a mai adus aminte de Iosif; îl uitase. Și a fost că după doi ani a avut şi Faraon un vis. Se făcea că stătea lângă râu; şi iată, din râu au ieşit şapte vaci, frumoase la vedere şi grase la trup, şi păşteau pe mal. Dar din râu au ieşit după ele alte şapte vaci, urâte la vedere şi slabe la trup, şi stăteau pe malul râului lângă celelalte vaci; şi vacile cele urâte şi slabe la trup le-au înghiţit pe cele şapte vaci frumoase la vedere şi grase. Atunci Faraon s-a trezit. Apoi iar a adormit şi a avut un al doilea vis: Iată că şapte spice de grâu, pline şi frumoase, creşteau dintr-un singur pai; dar iată că după ele s-au ivit alte şapte spice, subţiri şi pălite de vântul de răsărit; şi cele şapte spice subţiri şi pălite le-au înghiţit pe cele şapte spice frumoase şi pline. Atunci s-a trezit Faraon, şi iată că era un vis! Iar dacă s-a făcut dimineaţă, sufletul i s-a tulburat; şi a trimis să-i cheme pe toţi magii Egiptului şi pe toţi înţelepţii lui; şi le-a povestit Faraon visul, dar nu era cine să i-l tâlcuiască lui Faraon.

Atunci marele paharnic a prins a-i grăi lui Faraon şi i-a zis: «Astăzi îmi aduc aminte de păcatul meu. S-a mâniat odată Faraon pe dregătorii săi şi ne-a pus sub pază în casa căpeteniei gărzii, pe mine şi pe marele pitar. Amândoi am visat atunci câte un vis în aceeaşi noapte - şi eu, şi el -, fiecare având un vis cu o însemnătate deosebită. Era cu noi acolo un evreu tânăr, un rob al căpeteniei gărzii; şi dacă i le-am spus, el ni le-a tâlcuit. Și cum ne-a tâlcuit el, aşa s-a şi întâmplat: eu am fost din nou aşezat în dregătoria mea, iar acela a fost spânzurat». Atunci a trimis Faraon şi l-a chemat pe Iosif. Și de îndată l-au scos din temniţă, l-au tuns, i-au dat haine curate, şi aşa a venit la Faraon. Iar Faraon i-a zis lui Iosif: «Am avut un vis, dar nu-i cine să mi-l tâlcuiască. Eu însă am aflat spunându-se despre tine că numai ce auzi visele, le şi tâlcuieşti». Iosif i-a răspuns lui Faraon, zicându-i: «Nu eu, ci Dumnezeu îi va da lui Faraon un răspuns mântuitor». Faraon i-a grăit apoi lui Iosif, zicându-i: «Iată că în visul meu stăteam pe malul râului; şi iată că din râu au ieşit şapte vaci grase la trup şi frumoase la vedere şi păşteau pe mal; şi iată că după ele au ieşit alte şapte vaci, rele şi urâte la vedere şi slabe la trup, de-o urâţenie cum eu n-am văzut în toată ţara Egiptului; iar cele şapte vaci urâte şi slabe le-au înghiţit pe cele şapte vaci dintâi, frumoase şi grase, şi măcar că acestea intraseră cu totul în pântecele lor, nu se cunoştea că le intraseră în pântece, fiindcă erau tot atât de urâte la vedere ca şi la început. Și dacă m-am trezit, am adormit din nou. Și în visul meu am văzut cum dintr-un singur pai au ieşit şapte spice pline şi frumoase. Și după ele au ieşit alte şapte spice, subţiri şi pălite de vântul de răsărit; şi cele şapte spice subţiri şi pălite le-au înghiţit pe cele şapte spice frumoase şi pline. Le-am spus pe acestea magilor, dar nimeni n-a fost să mi le tâlcuiască». Iosif i-a zis lui Faraon: «Visul lui Faraon este unul: Dumnezeu i-a arătat lui Faraon ceea ce va să facă. Cele şapte vaci frumoase sunt şapte ani, cele şapte spice frumoase sunt şapte ani: visul lui

Faraon este unul. Cele şapte vaci urâte şi slabe, care au ieşit după ele, sunt şapte ani; cele şapte spice subţiri şi pălite de vântul de răsărit sunt şapte ani: vor fi şapte ani de foamete. Acesta-i cuvântul pe care i l-am spus lui Faraon: Dumnezeu i-a arătat lui Faraon ceea ce va să facă. Iată, vin şapte ani de mare belşug în tot pământul Egiptului. După ei vor veni şapte ani de foamete şi va fi uitat tot belşugul în ţara Egiptului şi foametea va secătui ţara, iar belşugul nu va mai fi cunoscut în ţară din pricina foametei de după el, că va fi foarte grea. Și dacă visul i s-a arătat lui Faraon de două ori, e pentru că Dumnezeu Și-a hotărât cuvântul şi Se grăbeşte să-l plinească. Și acum, să aleagă Faraon un bărbat priceput şi înţelept şi să-l aşeze peste toată ţara Egiptului. Aceasta să facă Faraon, şi să aşeze ispravnici peste ţară, pentru ca în cei şapte ani de belşug să adune a cincea parte din toate roadele Egiptului. Să adune ei toate bucatele de prisos ale celor şapte ani buni care vin şi să dea grâul pe mâna lui Faraon, iar bucatele să fie puse sub pază prin cetăţi; aceste bucate vor fi rezerva ţării pentru cei şapte ani de foamete ce vor veni în ţara Egiptului, şi astfel ţara nu va pieri de foame». Aceste cuvinte au plăcut lui Faraon şi tuturor dregătorilor săi. Și le-a zis Faraon tuturor dregătorilor săi: «Am mai găsi noi oare un om ca el, în care să fie duhul lui Dumnezeu?». Apoi a zis Faraon către Iosif: «De vreme ce Dumnezeu ţi-a descoperit ţie toate acestea, om mai înţelept şi mai priceput decât tine nu se află. Tu să fii dar în fruntea casei mele. Tot poporul meu se va supune poruncii tale, iar eu numai prin tronul meu voi fi mai mare decât tine!». I-a zis Faraon lui Iosif: «Iată, eu te pun astăzi peste toată ţara Egiptului!», şi şi-a scos Faraon inelul din deget şi l-a pus în degetul lui Iosif, l-a îmbrăcat în haină de vison, i-a pus la gât lanţ de aur, şi a făcut să fie purtat în cea de a doua sa trăsură, şi crainicul striga înainte-i: «Cădeţi în genunchi!». Și în felul acesta l-a pus peste toată ţara Egiptului. Apoi Faraon a zis către Iosif: «Eu sunt

Faraon! În toată ţara Egiptului nimeni nu-şi va mişca mâna sau piciorul fără încuviinţarea ta!». Și l-a numit Faraon pe Iosif cu numele de Țafnat-Paneah şi i-a dat-o de soţie pe Asineta, fiica lui Poti-Fera, marele preot din Iliopolis. Iosif era de treizeci de ani când s-a înfăţişat înaintea lui Faraon, regele Egiptului. Ieşind apoi Iosif de la faţa lui Faraon, a cutreierat toată ţara Egiptului. Și în cei şapte ani de belşug a rodit pământul cu mare rodnicie. Iar el a adunat toate bucatele de prisos ale celor şapte ani care au fost cu belşug în ţara Egiptului şi le-a pus prin cetăţi, în fiecare cetate punând ceea ce s-a strâns de pe câmpurile dimprejur. A strâns Iosif grâu îmbelşugat ca nisipul mării, până ce nu l-au mai putut socoti, de mult ce era. Înainte însă de a fi sosit cei şapte ani de foamete, lui Iosif i s-au născut doi fii, aduşi pe lume de Asineta, fata lui Poti-Fera, preotul din Iliopolis. Celui întâi-născut i-a pus Iosif numele Manase, «pentru că şi-a zis el m-a făcut Dumnezeu să-mi uit toate necazurile şi toată casa tatălui meu»; iar celuilalt i-a pus numele Efraim, «pentru că şi-a zis el Dumnezeu m-a făcut roditor în pământul suferinţei mele». Iar după ce au trecut cei şapte ani de belşug care au fost în ţara Egiptului, au prins a veni cei şapte ani de foamete, după cum spusese Iosif. Foamete s-a făcut atunci în toate ţările, dar în toată ţara Egiptului era pâine. Când însă a flămânzit şi toată ţara Egiptului, atunci poporul a strigat la Faraon să-i dea pâine, dar Faraon a zis către toţi egiptenii: «Duceţi-vă la Iosif; ce vă va spune el, aceea faceţi!». Și dacă foametea s-a întins pe tot cuprinsul ţării, a deschis Iosif toate grânarele şi vindea pâine tuturor egiptenilor. Dar toate ţările veneau în Egipt să cumpere pâine de la Iosif, căci foametea se înstăpânise în tot pământul" (Facere 37,36; 40,1-23 şi 41,1-57).

b) Primul vis al lui Nabucodonosor şi tâlcuirea lui

„În cel de-al doilea an de domnie al lui Nabucodonosor, a avut Nabucodonosor un vis, iar duhul i s-a tulburat şi somnul

i-a fugit. Și regele a zis: «Chemaţi-i pe descântători şi pe magi şi pe vrăjitori şi pe caldei ca să-i spună regelui visele lui!». Iar ei au venit şi au stat înaintea regelui. Și regele le-a zis: «Am visat, iar duhul mi s-a tulburat şi vreau să ştiu visul». Iar caldeii i-au vorbit regelui în limba siriacă: «O, rege, veşnic să trăieşti; spune-le robilor tăi visul tău, iar noi îţi vom spune tâlcul». Regele le-a răspuns caldeilor: «Să ştiţi că hotărârea am luat-o! Dacă voi nu-mi veţi face cunoscut visul şi tâlcuirea lui, veţi fi nimiciţi, iar casele voastre vor fi jefuite; dar dacă-mi veţi face cunoscut visul şi tâlcuirea lui, veţi primi daruri şi cinste multă de la mine; numai spuneţi-mi visul şi tâlcuirea lui». Ei i-au răspuns a doua oară, zicând: «Regele să le spună robilor săi visul, iar noi îi vom spune tâlcul». Iar regele le-a răspuns, zicând: «Văd eu bine că de vreme ce ştiţi că am luat hotărârea voi vreţi să câştigaţi timp. Dacă nu-mi spuneţi visul, eu cred că voi aţi pus la cale să-mi aduceţi în faţă o poveste mincinoasă până va trece vremea. Spuneţi-mi visul şi atunci voi şti că-mi veţi spune şi tâlcul lui». Caldeii i-au răspuns regelui: «Nu există om pe pământ care să poată şti treburile regelui, iar niciun mare rege sau cârmuitor n-ar pune o astfel de întrebare unui înţelept, mag sau caldeu; fiindcă întrebarea pe care o pune regele este grea, şi nimeni altcineva n-ar putea să dea un răspuns în faţa regelui decât numai zeii, al căror sălaş nu se află printre purtătorii de trup». Atunci regele, cuprins de mânie, a poruncit ca toţi înţelepţii Babilonului să fie daţi pierzării. Aşa a ieşit porunca; şi au început să-i omoare pe înţelepţi; şi-l căutau pe Daniel şi pe cei dimpreună cu el, ca să-i omoare. Atunci Daniel şi-a îndreptat cuvântul cu înţelepciune şi iscusinţă către Arioh, căpetenia gărzii regale, care ieşise să-i ucidă pe înţelepţii Babilonului, întrebându-l şi zicând: «Mare dregător al regelui, de ce a dat regele o poruncă aşa de aspră?». După ce Arioh i-a lămurit lui Daniel rostul poruncii, Daniel a intrat la rege cu rugămintea de a-i da timp să-i spună regelui tâlcuirea. Apoi

Daniel s-a dus în casa lui şi le-a spus lui Anania, Misael şi Azaria despre ce este vorba. Și cereau de la Dumnezeul cerului milă pentru taina aceasta, pentru ca Daniel şi prietenii lui să nu piară împreună cu restul înţelepţilor Babilonului. Atunci taina i s-a descoperit lui Daniel într-o vedenie de noapte; şi L-a binecuvântat Daniel pe Dumnezeul cerului, zicând: «Binecuvântat fie numele Domnului din veac şi până-n veac, că ale Lui sunt înţelepciunea şi înţelegerea. El schimbă vremile şi anii, El aşază regi şi El îi strămută, El dă înţelepciune celor înţelepţi şi minte iscusită celor ce ştiu să înţeleagă; El descoperă adâncurile şi tainele, El cunoaşte ceea ce este în întuneric, Cu El este lumina. Ție mă mărturisesc şi pe Tine Te laud, Dumnezeul părinţilor mei, căci Tu mi-ai dat înţelepciune şi putere şi m-ai făcut să cunosc lucrurile pe care Ți le-am cerut şi visul regelui mi l-ai arătat». Și a venit Daniel la Arioh - cel pe care-l pusese regele să-i nimicească pe înţelepţii Babilonului - şi i-a zis: «Nu-i da pierzării pe înţelepţii Babilonului, ci du-mă pe mine în faţa regelui, iar eu îi voi spune regelui tâlcul». Atunci Arioh l-a adus grabnic pe Daniel în faţa regelui, căruia i-a zis: «Am găsit un iudeu dintre cei aduşi în robie care-i va spune regelui tâlcul». Iar regele, răspunzând, i-a zis lui Daniel - al cărui nume era Beltşaţar: «Poţi tu să-mi spui visul pe care l-am văzut, precum şi tâlcuirea lui?». Și a răspuns Daniel în faţa regelui, zicând: «Taina despre care întreabă regele nu este în puterea înţelepţilor, a magilor, a descântătorilor sau a ghicitorilor să i-o spună regelui; dar în cer este un Dumnezeu Care descoperă tainele şi i-a arătat regelui Nabucodonosor ce lucruri se vor petrece în zilele ce vor veni. Iată visul şi vedenia pe care le-ai avut când erai în aşternutul tău: O, rege, în aşternutul tău te gândeai la cele ce-ar fi să fie mâine-poimâine; iar Cel ce descoperă taine ţi-a arătat ceea ce va să fie. Iar mie nu mi s-a descoperit această taină datorită înţelepciunii ce se află în mine mai mult decât în toţi cei vii, ci pentru ca eu să-i spun regelui

tâlcul, aşa ca tu să-ţi poţi cunoaşte gândurile inimii. Tu, rege, ai văzut; şi, iată, un chip; acel chip era mare, înfăţişarea lui era strălucită stând înaintea feţei tale, iar vederea lui era grozavă; un chip al cărui cap era de aur curat, ale cărui mâini şi piept şi braţe erau de argint, al cărui pântece şi ale cărui coapse erau de aramă; pulpele îi erau de fier; iar picioarele, o parte de fier şi o parte de lut. Te-ai uitat până când o piatră tăiată din munte, nu de mână, a izbit chipul peste picioarele de fier şi de lut şi le-a sfărâmat. Atunci dintr-o dată s-au sfărâmat lutul, fierul, arama, argintul şi aurul şi s-au făcut ca praful vara pe arie, şi furia vântului le-a spulberat, şi loc pentru ele nu s-a mai aflat; iar piatra care lovise chipul s-a făcut un munte mare şi a umplut tot pământul. Acesta este visul, iar tâlcuirea lui o voi spune în faţa regelui. Tu, o, rege, eşti regele regilor, căruia Dumnezeul cerului i-a dat o împărăţie puternică şi tare şi cinstită oriunde locuiesc fiii oamenilor; în mâna ta a dat fiarele câmpului şi păsările cerului şi peştii mării, pe tine te-a făcut domn peste toate; tu eşti capul de aur. După tine se va ridica un alt regat, mai mic decât al tău, şi un al treilea regat care este arama şi care va avea stăpânire peste tot pământul; şi un al patrulea regat, care va fi tare ca fierul; aşa cum fierul fărâmiţează şi supune, tot astfel va fărâmiţa el şi va supune. Și pentru că ai văzut că picioarele şi degetele sunt o parte de lut şi o parte de fier, regatul va fi împărţit; dar în el va fi şi ceva din rădăcină de fier, aşa cum ai văzut fierul amestecat cu lutul. Și de vreme ce degetele picioarelor erau o parte de fier şi o parte de lut, o parte din regatul acela va fi tare, dar ceva din el se va sfărâma. Și pentru că ai văzut fierul amestecat cu lutul, aşa se vor amesteca întru sămânţa oamenilor, dar de lipit nu se vor lipi, aşa cum fierul nu se amestecă cu lutul. Și în zilele acelor regi, Dumnezeul cerului va ridica o împărăţie care în veci nu va fi nimicită; împărăţia Lui nu va fi lăsată unui alt popor, ci va fărâmiţa şi va vântura toate regatele, iar ea va rămâne în veci.

Aşa cum ai văzut că o piatră a fost tăiată din munte, dar nu de mână, şi a sfărâmat lutul, fierul, arama, argintul şi aurul, marele Dumnezeu i-a arătat regelui ce anume se va petrece după aceasta. Visul este adevărat, iar tâlcuirea lui este neîndoielnică». Atunci regele Nabucodonosor a căzut cu faţa la pământ şi i s-a închinat lui Daniel şi a dat porunci să i se aducă jertfe şi tămâieri. Și răspunzând regele, i-a zis lui Daniel: «Cu adevărat, Dumnezeul vostru este Dumnezeul dumnezeilor şi Domnul regilor, Cel ce descoperă taine; căci tu ai fost în stare să descoperi această taină». Și l-a preamărit regele pe Daniel şi i-a dat multe şi bogate daruri şi l-a pus peste toată ţara Babilonului şi l-a făcut mai-marele satrapilor peste toţi înţelepţii Babilonului. La rugămintea lui Daniel, regele i-a pus pe Șadrac, Meşac şi Abed-Nego cârmuitori peste ţinutul Babilonului. Daniel însă a rămas la curtea regelui" (Daniel 2,1-49).

c) Al doilea vis al lui Nabucodonosor şi tâlcuirea lui

„Regele Nabucodonosor către toate popoarele, triburile şi limbile care locuiesc în tot pământul: Pacea să vi se înmulţească! Plăcut îmi este să vă vestesc semnele şi minunile pe care Dumnezeu Cel-Preaînalt le-a făcut cu mine, cât sunt ele de mari şi de puternice; împărăţia Lui e împărăţie veşnică, iar stăpânia Lui din neam în neam. Eu, Nabucodonosor, eram înfloritor în casa mea şi bogat în odrasle pe tronul meu. Vis am văzut şi m-am înfricoşat; şi m-am tulburat în aşternutul meu şi vedenia gândurilor mele m-a răscolit. Și am dat poruncă să mi se aducă înainte toţi înţelepţii Babilonului ca să-mi arate tâlcul visului. Și au intrat descântătorii şi magii şi ghicitorii şi caldeii; eu le-am spus visul, dar ei nu mi-au spus tâlcuirea până ce a venit Daniel - căruia, după numele dumnezeului meu, i se spune Beltşaţar -, care Îl poartă în El pe Duhul Sfânt al lui Dumnezeu; şi în faţa lui am spus visul: O, Beltşaţar, tu, mai-marele tâlcuitorilor de

semne, pe care te ştim că-L ai în tine pe Duhul cel Sfânt al lui Dumnezeu şi că nicio taină nu-ţi este prea grea, ascultă vedenia visului pe care l-am avut şi spune-mi tâlcuirea lui. Vedenie am avut în aşternutul meu: m-am uitat; şi, iată, un copac în mijlocul pământului; iar înălţimea lui, mare foarte. Copacul creştea, mare şi puternic: vârful lui a ajuns până la cer, şi se putea vedea până la marginile întregului pământ; frunzele-i erau frumoase, roadele îmbelşugate, în el era hrană pentru toţi; sub el îşi aveau culcuşul fiarele sălbatice ale câmpului, iar păsările cerului îşi aveau sălaş în ramurile lui; şi din el se hrănea tot trupul. Vedeam în vedenia de noapte din aşternutul meu; şi, iată, cineva Veghetor şi Sfânt s-a pogorât din cer şi a strigat cu glas mare şi a zis aşa: «Tăiaţi copacul!; şi smulgeţi-i ramurile şi scuturaţi-i frunzele şi risipiţi-i roadele!; să fugă fiarele de sub el şi păsările din ramurile lui! Lăsaţi-i însă în pământ butucul rădăcinilor, legat în fier şi aramă; şi va rămâne în iarba cea de pe afară şi în roua cerului: merticul său va fi împărţit cu sălbăticiunile din buruienişul pământului. Inima lui va fi schimbată: în locul celei de om i se va da o inimă de fiară; şi şapte vremi vor trece peste el. Tâlcuirea visului, prin porunca Veghetorului; întrebarea, prin graiul celor sfinţi; ca să cunoască cei vii că Domnul este cel mai înalt peste împărăţia oamenilor, că El o va da oricui Îi place Lui s-o dea şi că ridică deasupra ei pe cel ce în faţa oamenilor e o nimica toată». Acesta este visul pe care eu, regele Nabucodonosor, l-am văzut. «Iar tu, Beltşaţar, spune-mi tâlcuirea; că niciunul dintre înţelepţii regatului meu n-a fost în stare să-mi arate tâlcuirea; tu însă, Daniele, poţi, căci în tine este Duhul Sfânt al lui Dumnezeu». Atunci Daniel - al cărui nume era Beltşaţar - a rămas pe gânduri vreme de un ceas, cu mintea răvăşită. Iar regele, răspunzând, i-a zis: «Beltşaţar, nu cumva visul şi tâlcuirea lui să te înspăimânte!». Iar Beltşaţar i-a răspuns, zicând: «Doamne, visul acesta să fie pentru cei ce te urăsc, iar tâlcul său să fie

pentru duşmanii tăi! Copacul pe care l-ai văzut, cel ce a crescut mare şi puternic, al cărui vârf a ajuns până la cer şi se vedea până la capătul pământului, cel cu frunze înfloritoare şi roade îmbelşugate, cel ce tuturor le era hrană, sub care-şi aflau fiarele culcuşul şi-n ale cărui ramuri sălăşluiau păsările cerului, acela eşti tu, o, rege; că tu ai crescut mare şi puternic, şi măreţia ta s-a tot înălţat şi a ajuns până la cer, iar stăpânirea ta, la marginile pământului. Și când regele l-a văzut pe Veghetor şi pe Cel-Sfânt pogorându-Se din cer şi zicând: Smulgeţi copacul şi nimiciţi-l!; numai butucul rădăcinilor lăsaţi-i-l în pământ, legat în fier şi aramă!; cu iarba cea de pe afară şi cu roua cerului va petrece!; merticul său va fi împărţit cu fiarele sălbatice până ce şapte vremi vor trece peste el!», acesta-i tâlcul lui, o, rege, şi aceasta-i hotărârea Celui-Preaînalt care a ajuns asupra domnului meu, regele: Te vor alunga dintre oameni şi-ţi va fi sălaşul laolaltă cu fiarele sălbatice şi ca pe un bou te vor hrăni cu iarbă, şi adăpost vei avea sub roua cerului, şi şapte vremi vor trece peste tine, până ce vei cunoaşte că Cel-Preaînalt este Domn peste împărăţia oamenilor şi că El o va da oricui Îi place Lui. Și pentru că ei au zis: Lăsaţi butucul rădăcinilor copacului!, regatul îţi va rămâne din clipa când vei recunoaşte puterea cerească. De aceea, o, rege, plăcut să-ţi fie sfatul meu şi răscumpără-ţi păcatele prin milostenie, şi nedreptăţile prin aplecarea spre cei sărmani; poate că Dumnezeu va fi îndelung-răbdător faţă de păcatele tale». Toate aceste lucruri au venit asupra regelui Nabucodonosor. După douăsprezece luni, în timp ce se plimba prin palatul regatului său din Babilon, regele a prins a grăi, zicând: «Oare nu-i acesta Babilonul cel mare, pe care eu l-am zidit drept casă împărătească prin tăria puterii mele spre cinstirea slavei mele?». N-a rostit bine regele vorba, când un glas a venit din cer: «Ţie, rege Nabucodonosor, ţie ţi se spune: Regatul ţi s-a dus! Te vor alunga dintre oameni şi-ţi va fi sălaşul laolaltă cu fiarele câmpului, şi ca

pe un bou te vor hrăni cu iarbă şi şapte vremi vor trece peste tine, până ce vei recunoaşte că Cel-Preaînalt este Domnul împărăţiei oamenilor şi că El o dă cui Îi place Lui s-o dea!». În chiar ceasul acela s-a plinit cuvântul asupra lui Nabucodonosor: a fost alungat dintre oameni, a mâncat iarbă ca un bou, trupul i s-a scăldat în roua cerului până ce părul i-a crescut ca părul leilor şi unghiile ca ale păsărilor. Și la împlinirea sorocului, eu, Nabucodonosor, - mi-am ridicat ochii spre cer şi mintea mi-a revenit şi L-am binecuvântat pe Cel-Preaînalt şi L-am lăudat pe Cel de-a pururi viu şi I-am dat slavă; că puterea Lui e putere veşnică şi împărăţia Lui în neam şi în neam; şi toţi locuitorii pământului sunt ca o nimica; El după voia Lui făptuieşte în oştirea cerului şi în sălaşul pământului; nimeni nu-i care să stea împotriva mâinii Sale şi să-I zică: «Ce-ai făcut?». În acelaşi timp mintea mi-a venit la loc, iar eu am revenit la cinstea regatului meu; şi chipul mi-a revenit; şi dregătorii şi nobilii mei m-au căutat, şi regatul mi-a fost dat în stăpânire; şi mult mai îmbelşugată mărire mi s-a adăugat. Acum, aşadar, eu, Nabucodonosor, Îl laud şi-L preaînalţ şi-L slăvesc pe Împăratul cerului: fiindcă toate lucrurile Lui sunt adevărate şi cărările Lui sunt drepte; şi pe toţi cei ce umblă în trufie El poate să-i smerească” (Daniel 4,1-37).

Scrisul văzut de regele Baltazar şi tâlcuirea lui

„Regele Baltazar le-a făcut un ospăţ mare celor o mie de dregători ai săi; şi vin era înaintea celor o mie. Și Baltazar, bând, după ce a dat de gustul vinului a poruncit să fie aduse vasele de aur şi de argint pe care Nabucodonosor, tatăl său, le luase din templul din Ierusalim, pentru ca din ele să bea regele şi dregătorii săi şi nevestele lui şi ţiitoarele lui. Și au adus vasele de aur şi de argint care fuseseră luate din templul lui Dumnezeu Cel din Ierusalim; şi au băut din ele regele şi dregătorii săi şi nevestele lui şi ţiitoarele lui; beau ei vin şi-i preamăreau pe dumnezeii

de aur, de argint, de aramă, de fier, de lemn şi de piatră; dar pe Dumnezeul Cel veşnic, Cel ce are putere asupra duhului lor, pe Acela nu-L binecuvântau. În chiar ceasul acela au apărut degetele unei mâini de om; în lumina sfeşnicului, ele scriau pe tencuiala peretelui din casa regală; iar regele vedea încheieturile mâinii care scria. Atunci faţa regelui s-a îngălbenit; gândurile îl tulburau, încheieturile şoldurilor îi piereau, iar genunchii, cuprinşi de tremur, se loveau unul de altul. Și regele a strigat cu glas mare să-i fie aduşi magii, caldeii şi ghicitorii. Și le-a zis înţelepţilor Babilonului: «Cel ce va citi această scriere şi-mi va face cunoscută tâlcuirea, acela, oricare ar fi el, va fi îmbrăcat în purpură, şi va avea lanţ de aur împrejurul gâtului, şi va fi al treilea cârmuitor în regatul meu». Atunci au intrat toţi înţelepţii regelui, dar n-au putut să citească scrierea, şi nici să-i arate regelui tâlcul. Și regele Baltazar s-a tulburat şi chipul i s-a schimonosit, iar sfetnicii săi au fost cuprinşi de spaimă. Atunci regina a intrat în casa ospăţului şi a zis: «O, rege, în veci să trăieşti! Gândurile tale să nu te tulbure, iar chipul tău să nu se schimbe! În regatul tău este un om în care se află Duhul lui Dumnezeu; în zilele părintelui tău s-a aflat în el cuget veghetor şi pricepere; iar regele Nabucodonosor, părintele tău, l-a pus mai-mare peste tâlcuitorii de semne şi peste magi şi peste caldei şi peste ghicitori. Că are în el un duh nemaipomenit şi înţelepciune şi pricepere şi tâlcuieşte visele şi răspunde la întrebări grele şi deznoadă nodurile: e Daniel, dar regele l-a numit Beltşaţar; pune să-l cheme, iar el îţi va spune tâlcuirea lui». Atunci Daniel a fost adus în faţa regelui. Și a zis regele către Daniel: «Tu eşti Daniel, cel dintre robii iudei pe care i-a adus tatăl meu din Iuda? Am auzit de tine, cum că în tine este Duhul lui Dumnezeu şi că duh veghetor şi pricepere şi înţelepciune nemaipomenită s-au aflat în tine. Și acum au venit în faţa mea înţelepţi şi magi şi ghicitori să-mi citească scrierea aceasta şi să-mi spună tâlcuirea, dar n-au fost în stare să mi-o

spună. Dar am auzit de tine, cum că poţi face tâlcuiri; acum dar, dacă vei fi în stare să citeşti scrierea aceasta şi să-mi spui tâlcul ei, vei fi îmbrăcat în purpură şi vei avea lanţ de aur împrejurul gâtului şi vei fi al treilea dregător în regatul meu». Și a grăit Daniel în faţa regelui: «Darurile tale poţi să le păstrezi pentru tine, iar lucrurile de preţ dă-le altora; iar eu îi voi citi regelui scrierea şi-i voi spune tâlcuirea. O, rege, Dumnezeul Cel-Preaînalt i-a dat lui Nabucodonosor, părintele tău, regat şi mărire şi cinste şi slavă; şi din pricina măririi pe care i-o dăduse, toate popoarele, triburile şi limbile erau înfricoşate şi tremurau înaintea lui: pe cine vrea îl omora, pe cine vrea îl lovea, pe cine vrea îl înălţa, pe cine vrea îl umilea. Dar când inima lui s-a înălţat şi duhul i-a dat ghes să se trufească, atunci a fost coborât de pe tronul regatului său şi cinstea i-a fost luată. A fost alungat dintre oameni, şi inima i s-a dat după firea fiarelor; sălaşul şi-l avea laolaltă cu asinii sălbatici; ca pe un bou îl hrăneau cu iarbă, iar trupul i se scălda din roua cerului, până ce a cunoscut că Dumnezeul Cel-Preaînalt este Domnul împărăţiei oamenilor şi că El o dă cui Îi place Lui. Ca atare, tu, Baltazar, tu, fiul său, cel ce nu ţi-ai smerit inima înaintea lui Dumnezeu, oare n-ai ştiut tu toate acestea? Tu te-ai înălţat împotriva Domnului, Dumnezeul cerului, şi ţi-ai adus înainte vasele casei Sale şi aţi băut vin din ele, tu şi dregătorii tăi şi nevestele tale şi ţiitoarele tale, şi aţi preamărit dumnezeii de aur şi de argint şi de fier şi de lemn şi de piatră, care nu văd şi nici nu aud şi nici nu cunosc; dar pe Dumnezeu, în a Cărui mână se află suflarea ta şi toate căile tale, pe Acela nu L-aţi slăvit. Drept aceea, de la El a fost trimisă încheietura mâinii, şi El a poruncit această scriere. Iar scrierea cea poruncită este aceasta: Mane, Techel, Fares. Iar tâlcuirea cuvântului este aceasta: Mane: Dumnezeu ţi-a măsurat regatul şi i-a pus capăt; Techel: a cântărit în cântar şi a găsit lipsă; Fares: regatul tău este împărţit şi dat mezilor şi perşilor». Atunci Baltazar a dat poruncă şi l-au îmbrăcat pe Daniel

în purpură şi i-au pus lanţ de aur împrejurul gâtului; şi s-a dat de veste că el este al treilea dregător în regat. În aceeaşi noapte, Baltazar, regele caldeu, a fost ucis” (Daniel 5,1-30).

Cei trei tineri evrei în cuptorul de foc

„În cel de-al optsprezecelea an al domniei sale, regele Nabucodonosor a făcut un chip de aur, înalt de şaizeci de coţi şi lat de şase coţi şi l-a pus în câmpia Dura, în ţara Babilonului. Și a trimis să-i adune pe guvernatori şi pe comandanţii de oşti şi pe ispravnici şi pe principi şi pe tirani şi pe cârmuitori şi pe toţi nobilii ţării, ca să vină la sfinţirea chipului. Și s-au adunat ispravnicii şi guvernatorii şi comandanţii de oşti şi principii şi tiranii cei mari şi cârmuitorii şi toţi nobilii ţării la sfinţirea chipului ridicat de regele Nabucodonosor; şi au stătut înaintea chipului. Și crainicul a strigat cu glas mare: «Vouă vi se porunceşte, popoare, triburi, limbi: La ceasul în care veţi auzi glasul trâmbiţei şi al flautului şi al chitarei, al harpei şi al cimpoiului şi al psaltirii şi al oricărui fel de instrument muzical, veţi cădea şi vă veţi închina la chipul cel de aur pe care l-a ridicat regele Nabucodonosor. Iar cel ce nu va cădea şi nu se va închina, în chiar ceasul acela va fi aruncat în cuptorul ce arde cu foc». Și a fost că după ce toate popoarele au auzit glasul trâmbiţei şi al flautului şi al chitarei şi al harpei şi al cimpoiului şi al psaltirii şi al oricărui alt fel de cântare, toate popoarele şi triburile şi limbile au căzut şi s-au închinat la chipul de aur pe care-l ridicase regele Nabucodonosor. Atunci s-au apropiat câţiva caldei care i-au pârât pe iudei la regele Nabucodonosor, zicând: «O, rege, în veci să trăieşti! Tu, rege, ai poruncit ca fiecare om care va auzi glasul trâmbiţei şi al flautului şi al chitarei şi al harpei şi al cimpoiului şi al psaltirii şi al oricărui alt fel de instrument muzical şi nu va cădea şi nu se va închina la chipul de aur pe care tu l-ai ridicat, să fie aruncat în cuptorul ce arde cu foc. O, rege, sunt aici nişte

iudei: Șadrac, Meşac şi Abed-Nego pe care tu i-ai pus cârmuitori peste ţinutul Babilonului, care nu s-au supus poruncii tale. Ei nu le slujesc dumnezeilor tăi şi nu se închină la chipul pe care tu l-ai ridicat». Atunci Nabucodonosor, cuprins de tulburare şi de mânie, a poruncit să fie aduşi Șadrac, Meşac şi Abed-Nego. Și ei au fost aduşi în faţa regelui. Și regele le-a zis: «Șadrac, Meşac şi Abed-Nego, este adevărat că voi nu le slujiţi dumnezeilor mei şi că nu vă închinaţi la chipul pe care eu l-am ridicat? Acum dar, dacă sunteţi gata, când veţi auzi glasul trâmbiţei şi al flautului şi al harpei şi al cimpoiului şi al psaltirii şi al oricăror instrumente muzicale veţi cădea şi vă veţi închina la chipul de aur pe care eu l-am ridicat; dar dacă nu vă închinaţi, în chiar ceasul acela veţi fi aruncaţi în cuptorul ce arde cu foc; şi cine este dumnezeul care să vă scoată pe voi din mâinile mele?». Și răspunzând Șadrac, Meşac şi Abed-Nego, i-au zis regelui Nabucodonosor: «O, rege, nu e nevoie să-ţi răspundem la aşa ceva, căci Dumnezeul nostru, Căruia noi Îi slujim, este în ceruri şi El poate să ne scape din cuptorul ce arde cu foc şi să ne izbăvească din mâinile tale. Dar dacă nu, să-ţi fie cunoscut, o, rege, că noi nu vom sluji dumnezeilor tăi, şi nici nu ne vom închina la chipul pe care tu l-ai ridicat». Atunci Nabucodonosor s-a umplut de mânie şi şi-a schimbat înfăţişarea feţei sale faţă de Șadrac, Meşac şi Abed-Nego şi a zis: «Încingeţi cuptorul de şapte ori mai mult, până ce se va înroşi!». Și le-a poruncit câtorva oameni vânjoşi să-i lege pe Șadrac, Meşac şi Abed-Nego şi să-i arunce în cuptorul ce arde cu foc. Atunci i-au legat pe bărbaţii aceia, aşa cum erau, cu mantiile lor, cu încălţămintele lor, cu pălăriile lor şi cu toată îmbrăcămintea lor, şi i-au aruncat în mijlocul cuptorului ce ardea cu foc. Și fiindcă porunca regelui era grabnică şi cuptorul era foarte încins, oamenii care i-au aruncat pe Șadrac, Meşac şi Abed-Nego au fost arşi de văpaia focului ce răzbătea primprejur. Dar acei trei bărbaţi, Șadrac, Meşac şi Abed-Nego, au căzut

legaţi în mijlocul cuptorului ce ardea cu foc şi umblau prin mijlocul văpăii, cântând laudă lui Dumnezeu şi binecuvântând pe Domnul. Iar Nabucodonosor i-a auzit cântând laude şi s-a mirat şi degrabă s-a sculat şi le-a zis dregătorilor săi: «N-am aruncat noi în mijlocul focului trei oameni legaţi?». Și i-au răspuns regelui: «Cu adevărat, aşa este, o, rege!». Și a zis regele: «Eu văd acum patru oameni dezlegaţi, mergând prin mijlocul focului fără ca ceva să-i vatăme; iar chipul celui de-al patrulea este ca faţa unuia dintre fiii zeilor». Atunci Nabucodonosor s-a apropiat de gura cuptorului ce ardea cu foc şi a zis: «Șadrac, Meşac şi Abed-Nego, voi, robii Dumnezeului Celui-Preaînalt, ieşiţi afară şi veniţi aici!», iar Șadrac, Meşac şi Abed-Nego au ieşit din mijlocul focului. Și s-au strâns satrapii şi comandanţii de oşti şi ispravnicii şi principii regali şi i-au văzut pe bărbaţi şi că focul nu le arsese trupul, că părul de pe cap nu le era pârlit, că hainele le erau neschimbate şi că miros de foc nu era întru ei. Iar regele Nabucodonosor a zis: «Binecuvântat este Dumnezeul lui Șadrac, Meşac şi Abed-Nego, Cel ce l-a trimis pe îngerul Său şi i-a eliberat pe robii Săi, pentru că ei au nădăjduit în El şi n-au ascultat de porunca regelui şi şi-au dat trupurile să fie arse, numai ca să nu slujească şi nici să se închine la fiece dumnezeu, fără numai Dumnezeului lor. De aceea, eu izvodesc poruncă: Fiecare popor, trib sau limbă care va grăi cuvânt de defăimare a Dumnezeului lui Șadrac, Meşac şi Abed-Nego va fi dat pierzării şi casele lor vor fi date jafului; pentru că nu este un alt Dumnezeu Care poate să izbăvească în acest chip!». Atunci regele Babilonului i-a reaşezat în slujbele lor pe Șadrac, Meşac şi Abed-Nego în ţara Babilonului şi i-a înzestrat cu vrednicia de a cârmui peste toţi iudeii care se aflau în regatul său” (Daniel 3,1-30).

„Stând în mijlocul focului, Azaria şi-a deschis gura şi s-a rugat aşa: «Binecuvântat eşti, Doamne, Dumnezeul părinţilor

noştri, şi lăudat eşti Tu şi preamărit Îţi este numele în veci; că drept eşti Tu în tot ce ne-ai făcut, adevărate sunt toate lucrurile Tale, căile Tale sunt drepte şi judecăţile Tale sunt adevărate. Drepte sunt hotărârile Tale în toate câte le-ai adus asupra noastră şi asupra Ierusalimului - sfânta cetate a părinţilor noştri; în adevăr şi în dreptate ne-ai adus acestea, din pricina păcatelor noastre. Că am păcătuit, fărădelege am făcut îndepărtându-ne de Tine; în toate am greşit din greu, poruncile nu Ți le-am ascultat şi nici că le-am păzit, nici le-am făcut după cum ne-ai poruncit nouă, ca să ne fie bine. Și câte ne-ai adus şi ne-ai făcut, în dreaptă judecată sunt. Tu ne-ai dat în mâinile unor vrăjmaşi nelegiuiţi - cei mai cumpliţi dintre necredincioşi - şi ale unui rege nedrept - cel mai rău de pe pământul întreg. Acum nu cutezăm să ne deschidem gura: ruşinea şi ocara au căzut peste robii Tăi şi peste cei care Te cinstesc. O, de dragul numelui Tău nu ne părăsi pe noi pentru totdeauna, nu-Ți rupe legământul! Nu-Ți îndepărta mila de noi, de dragul lui Avraam, prietenul Tău, şi al lui Isaac, robul Tău, şi al lui Israel, sfântul Tău, cărora Tu le-ai făgăduit să le înmulţeşti urmaşii ca stelele cerului şi ca nisipul de pe ţărmul mării. Căci, Stăpâne, ne-am împuţinat mai mult decât toate neamurile şi umiliţi suntem acum în tot pământul pentru păcatele noastre. Că nu mai este în vremea de acum nici căpetenie şi nici profet şi nici cârmuitor nici ardere-de-tot, nici jertfă, nici prinos şi nici tămâie, nici loc în care să-Ți aducem pârga şi să aflăm milă. Dar, peste toate-acestea, primeşte-ne la Tine cu inima zdrobită, cu duhul umilit, ca ardere-de-tot de tauri, de berbeci şi de miei graşi, la număr cu zecile de mii. Aşa să fie astăzi înaintea Ta jertfa noastră şi fă ca noi să Te urmăm cu totul, că nu sunt daţi ruşinii cei ce se încred în Tine. Și-acum, noi Te urmăm cu toată inima şi teamă avem de Tine şi faţa-Ți căutăm. Să nu ne ruşinezi, ci fă cu noi după îndurarea Ta şi după bogăţia milei Tale; şi scoate-ne pe potriva minunilor Tale şi dă-i mărire numelui Tău, Doamne!

Să fie daţi ruşinii toţi cei ce le fac rău robilor Tăi; acoperiţi să fie de ruşine, lipsiţi de stăpânire şi putere, tăria lor să se sfărâme! Și să cunoască ei că Tu eşti Domnul, Tu, singur Dumnezeu, slăvit în tot pământul!». În acest timp, slujitorii regelui, cei care-i aruncaseră în cuptor, n-au încetat să-l înfierbânte cu catran şi cu smoală şi cu viţă uscată; vâlvătaia se ridica la patruzeci şi nouă de coţi deasupra cuptorului şi, izbucnind afară, i-a ars pe caldeii ce se aflau în jurul cuptorului. Dar îngerul Domnului se coborâse în cuptor deodată cu Azaria şi cu prietenii săi şi a îndepărtat văpaia din cuptor; mijlocul cuptorului l-a făcut ca şi cum ar fi fost o adiere răcoroasă, un foşnet de rouă, în aşa fel încât focul nu i-a atins şi nu le-a pricinuit nici dureri, nici teamă. Atunci cei trei, într-un singur glas, L-au lăudat, L-au preamărit şi L-au binecuvântat pe Dumnezeu în cuptor, zicând: «Binecuvântat eşti, Doamne, Dumnezeul părinţilor noştri, şi lăudat şi preaînălţat întru toţi vecii şi binecuvântat este numele cel sfânt al slavei Tale şi lăudat şi preaînălţat întru toţi vecii! Binecuvântat eşti în locaşul sfintei Tale slave, lăudat şi preamărit în veci! Binecuvântat eşti Tu, Cel ce vezi adâncurile şi şezi pe heruvimi, şi lăudat şi preaînălţat eşti în veci! Binecuvântat eşti pe tronul împărăţiei Tale şi lăudat şi preaînălţat în veci! Binecuvântat eşti în tăria cerului şi lăudat şi preamărit în veci! Toate lucrurile Domnului, binecuvântaţi pe Domnul, lăudaţi-L şi-L preaînălţaţi în veci! Ceruri, binecuvântaţi pe Domnul, lăudaţi-L şi-L preaînălţaţi în veci! Îngeri ai Domnului, binecuvântaţi pe Domnul, lăudaţi-L şi-L preaînălţaţi în veci! Voi, ape cele mai presus de ceruri, binecuvântaţi pe Domnul, lăudaţi-L şi-L preaînălţaţi în veci! Voi, toate puterile, binecuvântaţi pe Domnul, lăudaţi-L şi-L preaînălţaţi în veci! Voi, soare şi lună, binecuvântaţi pe Domnul, lăudaţi-L şi-L preaînălţaţi în veci! Voi, stelele cerului, binecuvântaţi pe Domnul, lăudaţi-L şi-L preaînălţaţi în veci! Voi, toată ploaia şi roua, binecuvântaţi pe Domnul, lăudaţi-L şi-L preaînălţaţi în veci!

Voi, toate vânturile, binecuvântaţi pe Domnul, lăudaţi-L şi-L preaînălţaţi în veci! Voi, foc şi căldură, binecuvântaţi pe Domnul, lăudaţi-L şi-L preaînălţaţi în veci! Voi, frig şi văpaie, binecuvântaţi pe Domnul, lăudaţi-L şi-L preaînălţaţi în veci! Voi, rouă şi chiciură, binecuvântaţi pe Domnul, lăudaţi-L şi-L preaînălţaţi în veci! Voi, nopţi şi zile, binecuvântaţi pe Domnul, lăudaţi-L şi-L preaînălţaţi în veci! Voi, lumină şi întuneric, binecuvântaţi pe Domnul, lăudaţi-L şi-L preaînălţaţi în veci! Voi, gheaţă şi ger, binecuvântaţi pe Domnul, lăudaţi-L şi-L preaînălţaţi în veci! Voi, brume şi zăpezi, binecuvântaţi pe Domnul, lăudaţi-L şi-L preaînălţaţi în veci! Voi, fulgere şi nori, binecuvântaţi pe Domnul, lăudaţi-L şi-L preaînălţaţi în veci! Tu, pământule, binecuvintează pe Domnul, laudă-L şi-L preaînalţă în veci! Voi, munţi şi coline, binecuvântaţi pe Domnul, lăudaţi-L şi-L preaînălţaţi în veci! Voi, toate răsadurile pământului, binecuvântaţi pe Domnul, lăudaţi-L şi-L preaînălţaţi în veci! Voi, izvoare, binecuvântaţi pe Domnul, lăudaţi-L şi-L preaînălţaţi în veci! Voi, mări şi râuri, binecuvântaţi pe Domnul, lăudaţi-L şi-L preaînălţaţi în veci! Voi, chiţi şi toate cele ce se mişcă în ape, binecuvântaţi pe Domnul, lăudaţi-L şi-L preaînălţaţi în veci! Voi, toate păsările cerului, binecuvântaţi pe Domnul, lăudaţi-L şi-L preaînălţaţi în veci! Voi, toate fiarele şi animalele, binecuvântaţi pe Domnul, lăudaţi-L şi-L preaînălţaţi în veci! Voi, fiii oamenilor, binecuvântaţi pe Domnul, lăudaţi-L şi-L preaînălţaţi în veci! Voi, fiii lui Israel, binecuvântaţi pe Domnul, lăudaţi-L şi-L preaînălţaţi în veci! Voi, preoţi, binecuvântaţi pe Domnul, lăudaţi-L şi-L preaînălţaţi în veci! Voi, slujitori, binecuvântaţi pe Domnul, lăudaţi-L şi-L preaînălţaţi în veci! Voi, duhuri şi suflete ale drepţilor, binecuvântaţi pe Domnul, lăudaţi-L şi-L preaînălţaţi în veci! Voi, cei sfinţi şi smeriţi cu inima, binecuvântaţi pe Domnul, lăudaţi-L şi-L preaînălţaţi în veci! Voi, Anania, Azaria şi Misael, binecuvântaţi pe Domnul, lăudaţi-L şi-L preaînălţaţi în veci!, că El ne-a scos din locuinţa

morţilor şi din mâna morţii ne-a smuls şi ne-a izbăvit din mijlocul cuptorului de flăcări şi din mijlocul văpăii ne-a izbăvit. Mărturisiţi-vă Domnului, că e bun, că în veac este mila Lui! Voi, toţi cei ce vă închinaţi Domnului, binecuvântaţi pe Dumnezeul dumnezeilor, lăudaţi-L şi mărturisiţi-L, că în veac este mila Lui!»" (Cântarea celor trei tineri 1,1-67).

Prorocul Daniel în groapa cu lei

„Darius Medul a preluat regatul când avea vârsta de şaizeci şi doi de ani. Și i-a plăcut lui Darius să pună peste regat o sută douăzeci de satrapi, ca să fie ei în tot regatul său. Iar peste ei, trei guvernatori, între care Daniel era unul; aceasta, pentru ca satrapii să le dea lor socoteală şi să nu-l supere pe rege. Iar Daniel era peste ei, căci duh nemaipomenit se afla întru el; iar regele l-a rânduit peste regatul său. Atunci guvernatorii şi satrapii căutau să afle un oarecare prilej împotriva lui Daniel; dar nu au aflat niciun prilej împotriva lui, şi nicio vină sau greşeală, căci era credincios. Și au zis guvernatorii: «Nu vom afla un prilej împotriva lui Daniel, în afară de rânduielile Dumnezeului său». Atunci guvernatorii şi satrapii s-au dus în grabă la rege şi i-au zis: «O, rege Darius, în veci să trăieşti! Toţi cei ce stau la cârma regatului tău: comandanţii de oşti, satrapii, guvernatorii şi ispravnicii au făcut sfat ca printr-o anume rânduială regească să fie întărită următoarea poruncă: timp de treizeci de zile, oricine va cere ceva de la un alt dumnezeu sau om în afară de tine, să fie aruncat în groapa cu lei. Și acum, o, rege, fă cunoscută oprelîştea şi dă poruncă scrisă, care, potrivit legii mezilor şi perşilor, nu se mai poate schimba». Atunci regele Darius a poruncit ca oprelîştea să fie dată în scris. Iar Daniel, când a cunoscut că oprelîştea fusese poruncită, a intrat în casa lui; ferestrele însă erau deschise în foişorul ce dădea spre Ierusalim; şi de trei ori pe zi, plecându-şi genunchii, se ruga şi lăuda pe Dumnezeu, aşa cum obişnuia să

facă şi mai înainte. Atunci oamenii aceia l-au pândit şi l-au aflat pe Daniel rugându-se şi cerând mila lui Dumnezeu. Și au venit şi i-au spus regelui: «O, rege, oare n-ai dat tu poruncă scrisă ca, timp de treizeci de zile, oricine va cere ceva de la un alt dumnezeu sau om în afară de tine să fie aruncat în groapa cu lei?». Iar regele a zis: «Adevărat este cuvântul: peste legea perşilor şi a mezilor nu se va trece!». Atunci ei, răspunzând, au zis în faţa regelui: «Daniel, cel dintre robii iudei, nu s-a supus poruncii tale, ci de trei ori pe zi înalţă cereri către Dumnezeul său». Atunci regele, când a auzit cuvântul acesta, s-a întristat foarte în sinea lui pentru Daniel, şi mult s-a străduit să-l scape; până seara s-a străduit să-l scape. Atunci oamenii aceia au zis către rege: «Să ştii, o, rege, că legea mezilor şi a perşilor nu îngăduie ca noi să schimbăm ceva din ceea ce regele a rânduit prin poruncă sau legiuire». Atunci regele a poruncit şi l-au adus pe Daniel; şi l-au aruncat în groapa cu lei. Dar regele i-a zis lui Daniel: «Dumnezeul tău, Căruia tu fără încetare Îi slujeşti, El te va scăpa!». Și au adus o piatră şi au pus-o pe gura gropii; iar regele a pecetluit-o cu inelul său şi cu inelul sfetnicilor săi; aceasta, ca nu cumva să se pună la cale vreun vicleşug asupra lui Daniel. Atunci regele s-a dus în palatul lui şi s-a culcat lăsându-şi cina deoparte; şi bucate nu i s-au adus, iar somnul nu s-a lipit de el. Iar Domnul a închis gurile leilor şi nu l-au vătămat pe Daniel. Și sculându-se regele dis-de-dimineaţă, a venit în grabă la groapa cu lei. Și, apropiindu-se de groapă, l-a strigat cu glas mare pe Daniel: «Daniele, tu, robul Dumnezeului Celui viu, oare Dumnezeul tău, Căruia tu fără încetare Îi slujeşti, a fost El în stare să te scoată din groapa cu lei?». Iar Daniel, răspunzând, i-a zis regelui: «O, rege, în veci să trăieşti! Dumnezeul meu l-a trimis pe îngerul Său şi a închis gurile leilor, iar ei nu m-au sfâşiat: că întru mine s-a aflat dreptate faţă de El. Dar nici faţă de tine, o, rege, greşeală n-am făcut». Atunci regele s-a bucurat mult pentru

el şi a poruncit ca Daniel să fie scos afară din groapă. Și Daniel a fost scos afară din groapă şi nicio vătămare nu s-a aflat pe el, căci el credea în Dumnezeul său. Iar regele a poruncit şi i s-au adus oamenii care-l pârâseră pe Daniel şi i-a aruncat în groapa cu lei, pe ei şi pe copiii lor şi pe femeile lor; şi n-au ajuns la fundul gropii, că leii i-au şi sfâşiat şi le-au mărunţit oasele. Atunci regele Darius a scris către toate popoarele şi triburile şi limbile care locuiau pe întregul pământ: «Pacea să vi se înmulţească! Poruncă s-a dat din partea mea ca în tot cuprinsul regatului meu fiecare să se cutremure şi să se teamă înaintea Dumnezeului lui Daniel, fiindcă Acesta este Dumnezeul Cel viu şi veşnic, a Cărui împărăţie nu va fi nimicită şi a cărui stăpânire nu va avea sfârşit. Cel ce apără şi izbăveşte şi face semne şi minuni în cer şi pe pământ, El, Cel ce l-a scăpat pe Daniel din groapa cu lei». Și lui Daniel i-a mers din ce în ce mai bine sub domnia lui Darius şi sub domnia lui Cirus Persanul” (Daniel 6,1-29).

Prorocul Daniel aruncat pentru a doua oară în groapa cu lei

„Regele Astiag s-a adăugat la părinţii săi, iar regatul său a fost preluat de către Cirus al Persiei. Iar Daniel a vieţuit împreună cu regele şi i-a întrecut în cinste pe toţi prietenii săi. Babilonienii aveau un idol pe care-l chema Bel; pentru el se cheltuiau zilnic douăsprezece măsuri de făină de grâu, patruzeci de oi şi şase vedre de vin. Regele avea evlavie la el şi venea în fiecare zi să i se închine. Daniel însă I se închina Dumnezeului său. Regele i-a zis: «Tu de ce nu i te închini lui Bel?»; la care acesta i-a răspuns: «Pentru că eu nu cred în idolii făcuţi de mână, ci numai în Dumnezeu-Cel-Viu, Cel ce a făcut cerul şi pământul şi are stăpânire peste fiecare trup». Iar regele i-a zis: «Cum de ţi se pare ţie că Bel nu este un dumnezeu viu? Nu vezi cât de mult mănâncă şi bea în fiecare zi?». Atunci Daniel a zâmbit şi a zis:

«O, rege, nu te amăgi; fiindcă acesta este făcut pe dinlăuntru din lut şi pe dinafară din aramă, şi niciodată nu mănâncă şi nu bea nimic». Iar regele s-a mâniat, i-a chemat pe preoţii lui şi le-a zis: „Dacă nu-mi veţi spune cine mănâncă jertfele acestea veţi muri; dar dacă-mi veţi arăta că Bel este cel ce le mănâncă, atunci va muri Daniel, de vreme ce l-a hulit pe Bel!». Iar Daniel a zis către rege: «Fie după cuvântul tău!». Iar preoţii lui Bel erau şaptezeci, în afară de femei şi de copii. Și a venit regele împreună cu Daniel în capiştea lui Bel. Iar preoţii lui Bel au zis: «Iată, noi ieşim afară, iar tu, o, rege, pune bucatele şi vinul, închide uşa şi pecetluieşte-o cu inelul tău; iar mâine-dimineaţă, când vei veni, dacă nu vei găsi că Bel a mâncat totul, noi să fim daţi morţii; dar dacă va fi altfel, atunci, Daniel să fie dat morţii, ca unul care a spus minciuni împotriva noastră». Dar ei ziceau aceasta pentru că făcuseră pe sub masă o intrare tainică prin care întotdeauna veneau şi mâncau ce era acolo. Și a fost că după ce au ieşit şi după ce regele a pus bucatele înaintea lui Bel, Daniel le-a poruncit slugilor sale să aducă cenuşă; şi au presărat-o în toată capiştea, de faţă fiind doar regele. Apoi au ieşit, au închis uşa, au pecetluit-o cu inelul regelui şi s-au dus. Iar preoţii, aşa cum făceau de obicei, au venit noaptea împreună cu femeile şi cu copiii lor şi au mâncat tot şi au băut. Iar dimineaţa a venit regele, şi Daniel împreună cu el. Și a zis regele: «Întregi sunt peceţile, Daniele?». Iar el a zis: «Da, stăpâne, sunt întregi». Și, de îndată ce uşa a fost deschisă, regele s-a uitat pe masă şi a strigat cu glas mare: «Mare eşti, Bel, şi nicio înşelăciune nu este la tine!». Dar Daniel a zâmbit, l-a oprit pe rege să nu intre înlăuntru şi a zis: «Uită-te acum pe jos şi bagă de seamă ale cui sunt urmele acestea!». Iar regele a zis: «Văd că sunt urme de bărbaţi, de femei şi de copii». Atunci regele a fost cuprins de mânie şi i-a adus pe preoţi şi pe femeile şi pe copiii lor, iar aceia i-au arătat uşile cele ascunse prin care intrau şi mâncau ceea ce era pe masă. Regele i-a ucis,

iar pe Bel l-a dat în puterea lui Daniel, care l-a sfărâmat, pe el şi capiştea lui. Tot acolo era şi un balaur mare, la care se închinau babilonienii. Iar regele a zis către Daniel: «Nu vei putea spune că acesta nu e un dumnezeu viu; aşadar, închină-te la el!». Iar Daniel a zis: «Eu mă voi închina Domnului, Dumnezeului meu, căci El este Dumnezeu-Cel-Viu. Iar tu, o, rege, dă-mi îngăduinţă şi eu voi ucide balaurul fără sabie sau toiag». Iar regele a zis: «Eşti liber s-o faci». Atunci Daniel a luat răşină şi seu şi păr, le-a fiert împreună, a făcut bulgări şi i-a aruncat în gura balaurului; iar balaurul, mâncând, a plesnit. Și a zis Daniel: «Iată la ce vă închinaţi voi!». Și a fost că dacă au auzit babilonienii, tare s-au mâhnit şi s-au pornit împotriva regelui, zicând: «Regele s-a făcut iudeu; pe Bel l-a nimicit, pe balaur l-a ucis, iar pe preoţi i-a omorât». Și au venit la rege şi i-au zis: «Dă-ni-l nouă pe Daniel!; dacă nu, te vom ucide, pe tine şi casa ta!». Și dacă regele a văzut că erau tare porniţi împotriva lui, şi neavând încotro, l-a dat pe Daniel în puterea lor. Iar ei l-au aruncat în groapa cu lei, în care el a stat şase zile. În groapă erau şapte lei, cărora li se dădeau zilnic de mâncare doi sclavi şi două oi; acum însă nu li s-au dat, cu gândul că-l vor mânca pe Daniel. Pe atunci trăia în Iudeea un profet, anume Avacum. Acesta gătise fiertură, dumicase pâine într-o covată şi mergea la câmp să le ducă secerătorilor. Iar un înger al Domnului a zis către Avacum: «Prânzul pe care-l ai, du-l în Babilon, la Daniel, care se află în groapa cu lei». Dar Avacum a zis: «Doamne, eu niciodată n-am văzut Babilonul, şi nici nu ştiu unde se află groapa». Atunci îngerul Domnului l-a prins de creştet şi, ţinându-l de păr, în repeziciunea duhului său, l-a aşezat în Babilon, deasupra gropii. Și a strigat Avacum: «Daniele! Daniele! Ia mâncarea pe care ţi-a trimis-o Dumnezeu!». Iar Daniel a zis: «O, Dumnezeule, Ți-ai adus aminte de mine şi nu i-ai părăsit pe cei ce Te caută şi Te iubesc!». Și s-a sculat Daniel şi a mâncat; iar îngerul Domnului l-a dus de îndată pe Avacum

acolo de unde-l luase. În cea de a şaptea zi, regele s-a dus să-l plângă pe Daniel; şi a ajuns la groapă şi s-a uitat înlăuntru şi, iată, Daniel şedea! Atunci regele a strigat cu glas mare, zicând: «Mare eşti Tu, Doamne, Dumnezeul lui Daniel, şi un altul nu este în afară de Tine!». Și l-a scos afară pe Daniel, iar pe cei care-i voiseră pieirea i-a aruncat în groapă; şi, chiar în faţa lui, au fost mâncaţi de îndată” (Bel şi balaurul 1,1-42).

Îngerul şi marele preot Iosua

„Domnul mi l-a arătat pe Iosua, marele preot, stând în faţa îngerului Domnului; iar diavolul stătea de-a dreapta lui, să i se împotrivească. Și Domnul a zis către diavol: «Ceartă-te pe tine Domnul, diavole!; Domnul, Cel ce a ales Ierusalimul, El să te certe! Iată, nu e oare acesta ca un tăciune scos din foc?». Iar Iosua era îmbrăcat în haine ponosite şi stătea în faţa îngerului Domnului. Și Domnul a răspuns şi a zis către cei ce stăteau în faţa Lui, zicând: «Luaţi de pe el hainele cele ponosite!». Iar către el a zis: «Iată, Eu ţi-am şters fărădelegile, şi păcatele tale le voi curăţi!». Şi a mai zis: «Îmbrăcaţi-l în haină lungă, şi mitră curată puneţi-i pe cap!». Și l-au îmbrăcat în haine şi i-au pus pe cap mitră curată; iar îngerul Domnului sta de faţă. Și îngerul Domnului i-a mărturisit lui Iosua, zicând: «Aşa grăieşte Domnul Atotţiitorul: Dacă vei umbla în căile Mele şi vei păzi poruncile Mele, atunci tu vei cârmui casa Mea; şi dacă-Mi vei păzi curtea, atunci îţi voi da oameni care să umble prin mijlocul acestora care stau aici. Ascultă deci, tu, Iosua, mare preot, tu şi cei mai apropiaţi ai tăi care-ţi stau înainte; căci ei sunt bărbaţi prezicători: fiindcă, iată, Eu Îl aduc pe slujitorul Meu, Răsăritul; că piatra pe care am aşezat-o în faţa lui Iosua, iat-o: pe o singură piatră sunt şapte ochi; iată, Eu sap o groapă - zice Domnul Atotţiitorul - şi într-o singură zi voi şterge toată nedreptatea acestei ţări. În ziua aceea - zice Domnul Atotţiitorul

- îl veţi chema fiecare pe aproapele vostru sub viţă de vie şi sub smochin»" (Zaharia 3,1-10).

Tobit, Tobie, Sarra şi îngerul Rafael

Tobit, un evreu deportat în Ninive, povesteşte: „Într-o noapte, după ce m-am întors de la o înmormântare, fiind necurat, m-am culcat să dorm afară lângă zidul curţii, cu faţa descoperită. Şi n-am băgat de seamă că pe zid erau vrăbii. Şi pe când stăteam cu ochii deschişi, găinaţul lor mi-a căzut în ochii mei şi am făcut albeaţă. Şi m-am dus la doctori, pentru îngrijire, dar cu cât ei îmi puneau mai multe alifii, cu atât albeaţa îmi întuneca ochii; şi până la urmă, am rămas orb" (Tobit 2,9-10).

Într-o zi, fiind foarte necăjit, Tobit s-a rugat lui Dumnezeu: „Drept eşti Tu, Doamne; toate lucrurile Tale sunt drepte şi toate căile Tale sunt milă şi adevăr; Tu eşti Cel ce judecă lumea. Și acum, Doamne, adu-Ți aminte de mine; vezi-mă şi nu mă pedepsi după păcatele mele, nici pentru rătăcirile mele sau pentru acelea ale părinţilor mei. Ei au păcătuit faţă de Tine şi nu s-au supus poruncilor Tale, iar Tu ne-ai dat spre jaf, spre robie, spre moarte, să fim pildă de batjocură şi de ocară în faţa tuturor neamurilor printre care Tu ne-ai risipit. Și acum, Tu ai atâtea îndreptăţiri şi temeiuri să mă pedepseşti din pricina păcatelor mele, de vreme ce noi nu Ți-am păzit poruncile şi nici nu am umblat înaintea Ta cu credincioşie. Și acum, fă cu mine cum vrei! Porunceşte să mi se ia suflarea, ca să pier de pe faţa pământului şi să mă fac pământ, fiindcă îmi e mai bine să mor decât să trăiesc, de vreme ce am auzit învinuiri nedrepte şi sunt cuprins de mare tristeţe. Doamne, dă poruncă să fiu eliberat din această suferinţă, du-mă în locul cel de veci şi nu-Ți întoarce faţa de la mine, Doamne! Că mai bine îmi este să mor decât să văd atâta suferinţă în viaţa mea; şi să nu mai aud cuvinte de ocară. Și a fost că, chiar în aceeaşi zi, s-a întâmplat ca şi Sarra, fiica lui Raguel din Ecbatana Mediei,

să sufere ocări de la una din slujnicele tatălui său; aceasta, pentru că ea fusese măritată cu şapte bărbaţi, pe care însă Asmodeu, demonul cel rău, îi omorâse mai înainte ca ei să se fi împreunat cu ea, după rânduiala mireselor. Slujnica îi zicea: «Tu eşti aceea care-ţi omori bărbaţii. Iată, şapte sunt aceia după care ai fost dată şi n-ai purtat numele nici unuia dintre ei! Dacă bărbaţii tăi au murit, nu trebuie să ne pedepseşti pe noi. Du-te şi tu după ei şi să nu vedem niciodată de la tine nici fii, nici fiice!». În ziua aceea ea a fost cuprinsă de tristeţe şi a izbucnit în lacrimi şi, urcându-se în foişorul tatălui ei, voia să se spânzure. Dar a mai chibzuit o dată şi a zis: «S-ar putea ca şi tatăl meu să fie defăimat şi să i se spună: - Nu aveai decât o singură fată, şi aceea s-a spânzurat din pricina nenorocirilor ei! Și astfel, din pricina mea, bătrâneţea tatălui meu se va coborî cu tristeţe în locaşul morţilor. Mai bine îmi este să nu mă spânzur, ci să-L rog pe Domnul să mor, pentru ca în viaţa mea să nu mai aud cuvinte de ocară». În aceeaşi clipă, întinzându-şi mâinile spre fereastră, s-a rugat, zicând: «Binecuvântat eşti Tu, Dumnezeul milostivirii, şi binecuvântat este numele Tău în veci; că toate făpturile Tale în veci Te binecuvintează. Și acum, spre Tine îmi ridic faţa şi ochii. Porunceşte să mă ia din această lume şi-n veci să nu mai aud ocări. Tu ştii, Stăpâne, că sunt curată, că niciun bărbat nu s-a atins de mine. Nu mi-am întinat numele, şi nici numele tatălui meu în ţara robiei noastre. Sunt singura fiică a tatălui meu, el nu mai are un alt copil care să-i fie moştenitor, nici vreo altă rudă apropiată pentru care să fiu păstrată ca să-i devin soţie; şapte am avut, şapte am pierdut; de ce să mai trăiesc? Iar dacă Tu nu binevoieşti să faci să mor, atunci, Doamne, pleacă-Ți auzul spre ocara mea!». În aceeaşi clipă, rugăciunea celor doi s-a făcut auzită înaintea slavei lui Dumnezeu, iar Rafael a fost trimis să-i vindece pe amândoi: la Tobit, să-i ridice albeaţa de pe ochi, aşa ca el cu ochii lui să vadă lumina lui Dumnezeu, şi la Sarra, fiica lui Raguel, ca să i-o dea de soţie lui Tobie, fiul lui Tobit, şi

s-o scape de Asmodeu, demonul cel rău, de vreme ce Tobie, prin dreptul său de moştenire, era îndreptăţit s-o primească înaintea tuturor celor ce ar fi voit s-o ia de soţie. În aceeaşi clipă, Tobit s-a întors din curte în casa lui, iar Sarra, fiica lui Raguel, s-a coborât din foişor" (Tobit 3,2-17).

„În ziua aceea Tobit şi-a adus aminte de argintul pe care i-l lăsase, spre păstrare, lui Gabael din Regheşul Mediei şi şi-a zis întru inima sa: «Iată că mi-am cerut moartea; de ce nu l-aş chema pe Tobie, fiul meu, ca să-i spun de argintul acesta înainte ca eu să mor?». Și l-a chemat pe Tobie, fiul său, care i-a venit aproape, şi i-a zis: «Să mă îngropi cu cinste. Cinsteşte-o pe mama ta şi n-o părăsi câte zile vei avea; fă pentru ea ceea ce-i face plăcere şi întru nimic să nu-i întristezi duhul. Adu-ţi aminte, fiul meu, că multe primejdii a înfruntat ea pentru tine la vremea când tu erai în pântecele ei. Iar când va muri, tu s-o îngropi alături de mine, în acelaşi mormânt. Și acum, fiul meu, îţi fac cunoscut că eu am lăsat, spre păstrare, zece talanţi de argint la Gabael, fiul lui Gabri, din Regheşul Mediei („talantul era cel mai mare număr folosit în calculul monetar din Orientul Apropiat. Un talant din aur cântărea 34,272 de kilograme, iar unul din argint, 43,620 de kilograme"[1]. Dacă facem un calcul simplu, vom constata că zece talanţi din argint însemnau 436 de kilograme, ceea ce reprezenta o adevărată avere). Nu-ţi fie teamă, fiule, că am rămas săraci; tu ai o mare bogăţie dacă te temi de Dumnezeu, dacă fugi de orice păcat şi dacă faci ceea ce este bun înaintea Domnului, Dumnezeului tău». Și, răspunzând, Tobie i-a zis tatălui său: «Tată, voi face tot ceea ce mi-ai poruncit. Cum însă aş putea eu să primesc argintul de la el, de vreme ce el nu mă cunoaşte şi nici eu nu-l cunosc? Ce semn să-i dau pentru ca el să mă recunoască, să mă creadă şi să-mi dea argintul? Pe de altă parte, eu nu cunosc drumurile care

[1] **Calinic Botoşăneanul**, *Duminicile - peceţi ale Învierii*, Editura Doxologia, Iaşi, 2010, p. 73.

duc în Media, ca să mă duc acolo». Atunci Tobit, răspunzându-i fiului său Tobie, i-a zis: «El mi-a dat un înscris, iar eu i-am dat un înscris; l-am rupt în două, fiecare am luat câte o parte, iar eu am pus-o laolaltă cu argintul. Și, iată, sunt douăzeci de ani de când am lăsat acest argint spre păstrare! Și acum, fiule, caută-ţi un om vrednic de încredere care să meargă cu tine, iar noi îl vom plăti până când tu te vei întoarce; du-te şi vei primi argintul». Tobie a ieşit să caute pe cineva care cunoaşte bine drumul, ca să meargă cu el în Media. Aşadar, a ieşit şi l-a aflat pe Rafael - îngerul care-i mergea înainte -, dar nu şi-a dat seama că acesta era un înger al lui Dumnezeu. Și i-a zis: «De unde eşti, tinere?». Acela i-a răspuns: «Sunt dintre fiii lui Israel, fraţii tăi, şi am venit aici să-mi caut de lucru». Tobie i-a zis: «Cunoşti tu drumul pe care se merge în Media?». Îngerul i-a zis: «Da, deseori am fost acolo, cunosc foarte bine toate drumurile. Deseori am fost în Media şi am rămas peste noapte la Gabael, fratele nostru, care locuieşte în Regheşul Mediei; de la Ecbatana la Regheş sunt două zile de mers, în pas potrivit, căci Regheşul e la munte». Tobie i-a zis: «Aşteaptă-mă, tinere, ca să mă duc să-i spun tatălui meu; am nevoie ca tu să faci drumul împreună cu mine, iar pentru aceasta îţi voi plăti». Acela i-a zis: «Bine, am să te aştept aici; numai să nu întârzii». Tobie a intrat să-i spună lui Tobit, tatăl său. Și i-a zis: «Iată că am aflat un om dintre fraţii noştri, fiii lui Israel». Tobit i-a zis: «Cheamă-l la mine pe acest om, ca să ştiu care-i este neamul şi din ce seminţie face parte şi dacă este vrednic de încredere să meargă cu tine, fiul meu». Tobie a ieşit, l-a chemat şi i-a zis: «Tinere, te cheamă tatăl meu». El a intrat şi i-a zis lui Tobit: «Bucuria cea mare să fie cu tine!». Și răspunzând Tobit, i-a zis: «Ce bucurie pot eu să mai am? Sunt un om lipsit de vedere, nu mai văd lumina cerului, ci zac aruncat în întuneric asemenea morţilor care nu se mai bucură de lumină. Deşi viu, mă aflu printre morţi. Aud glasurile oamenilor, dar pe ei nu-i văd». Îngerul i-a zis: «Curaj!

Domnul e gata să te vindece; curaj!». Tobit i-a zis: «Fiul meu Tobie urmează să plece în Media. Ai putea tu să-l însoţeşti şi să-i fii călăuză? Pentru aceasta, frate, te voi plăti». Acela i-a zis: «Aş putea să merg cu el; cunosc toate drumurile, deseori am fost în Media, am străbătut toate câmpiile şi toţi munţii ei şi cunosc toate cărările». Tobit i-a zis: «Din ce familie eşti, frate, şi din care seminţie?». Acela i-a zis: «Ce te priveşte seminţia mea?». Tobit i-a zis: «Vreau să ştiu al cui eşti, frate, şi care-ţi este numele?». Acela i-a zis: «Eu sunt Azaria al lui Anania cel Mare, care este unul dintre fraţii tăi». Tobit i-a zis: «Fii binevenit, frate! Să nu fii supărat pe mine dacă am vrut să ştiu adevărul despre familia ta. Iată că eşti fratele meu şi te tragi dintr-o viţă de neam bun şi mărinimos. I-am cunoscut pe Anania şi pe Natan, cei doi fii ai lui Șimei cel Mare. Am fost împreună la Ierusalim şi ne-am închinat; ei nu au căzut în rătăcire. Fraţii tăi sunt oameni de treabă, tu eşti de viţă bună, bucură-te!». Și i-a mai zis: «Te plătesc cu o drahmă pe zi şi cu toate cele de trebuinţă pentru tine ca şi pentru fiul meu; mergi cu fiul meu, şi-ţi voi da şi un adaos la plată». Îngerul i-a zis: «Voi merge cu el; nu-ţi fie teamă de nimic; vom pleca cu bine şi cu bine ne vom întoarce la tine; de drumul nostru să n-ai grijă». Tobit i-a zis: «Fii binecuvântat, frate!». Apoi l-a chemat pe fiul său şi i-a zis: «Fiule, pregăteşte cele de trebuinţă pentru drum şi pleacă cu fratele tău. Și Dumnezeu, Cel ce este în cer, să vă ţină pe-acolo sănătoşi şi apăraţi de primejdii şi să vă aducă înapoi cu bine; iar îngerul Său să meargă cu voi ca să vă păzească, fiul meu!». Tobie a ieşit să pornească la drum şi i-a îmbrăţişat pe tatăl său şi pe mama sa. Tobit i-a zis: «Drum bun!». Mama sa a izbucnit în lacrimi şi i-a zis lui Tobit: «De ce l-ai mânat la drum pe fiul meu? Oare nu este el toiagul bătrâneţelor noastre, el, care intră şi iese înaintea noastră? Nu te lăcomi să aduni ban pe ban; să fie acesta ca un gunoi în faţa fiului nostru! Aşa cum ne-a dat Domnul să trăim, aceasta ne este de ajuns!».

Dar el i-a zis: «Nu-ţi face sânge rău; fiul nostru pleacă cu bine şi tot cu bine se va întoarce la noi; iar ochii tăi vor vedea ziua când el se va întoarce cu bine la tine. Nu-ţi face sânge rău, nu-ţi face griji pentru el, sora mea; pentru că un înger bun îl va însoţi, călătoria lui va izbândi, iar el se va întoarce cu bine». Și plânsul ei a încetat" (Tobit 4,1-4; 4,20-21 şi 5,1-23).

„Tânărul a pornit la drum, şi îngerul cu el. A pornit la drum cu el şi câinele, care mergea împreună cu ei. Aşadar, amândoi au călătorit, iar prima noapte au petrecut-o pe malul Tigrului. Tânărul s-a coborât să-şi spele picioarele în Tigru; şi iată că un peşte mare s-a iţit din apă şi a vrut să-l înghită pe tânăr. Acesta a strigat, iar îngerul i-a zis: «Prinde peştele şi ţine-l bine!». Tânărul a apucat peştele şi l-a adus pe uscat. Iar îngerul i-a zis: «Spintecă peştele şi scoate-i fierea, inima şi ficatul; păstrează-le şi aruncă măruntaiele; căci fierea, inima şi ficatul acestuia sunt bune de leac». Tânărul a făcut cum i-a spus îngerul, iar peştele l-au fript şi l-au mâncat. Apoi amândoi şi-au continuat călătoria până ce au ajuns în apropiere de Ecbatana. Acolo tânărul l-a întrebat pe înger, zicând: «Azaria, fratele meu, ce fel de leac tămăduitor se află în inima şi în ficatul peştelui, precum şi în fierea lui?». Acela i-a zis: «Dacă cu inima şi cu ficatul peştelui afumi un bărbat sau o femeie bântuiţi de un demon sau de un duh rău, toată bântuiala piere şi niciun rău nu li se mai poate întâmpla. Cât despre fiere, dacă ungi cu ea ochii unui om atins de albeaţă şi sufli peste ei, se vindecă». Și dacă se apropiau de Ecbatana, Rafael i-a zis tânărului: «Tobie, fratele meu!». Iar acesta i-a zis: «Iată-mă!». Îngerul i-a zis: «Noaptea aceasta o s-o petrecem la Raguel. Acest om îţi este rudă şi are o fată care se numeşte Sarra. El nu are niciun urmaş de parte bărbătească, nici vreo altă fiică decât pe Sarra. Tu eşti ruda ei cea mai apropiată şi eşti îndreptăţit s-o primeşti de soţie înaintea oricăruia şi ai dreptul de a moşteni bunurile tatălui ei; fata e deşteaptă, curajoasă şi foarte frumoasă; iar tatăl ei, om de

omenie». Și i-a mai zis: «Ai dreptul s-o iei de soţie. Ascultă-mă, frate!: în noaptea aceasta eu o să-i vorbesc tatălui ei despre fiica lui, ca să ţi-o dobândim logodnică; iar când ne vom întoarce de la Gabael vom face nunta. Eu ştiu că Raguel nu poate să-ţi spună «nu», ori s-o mărite cu altcineva, fiindcă după legea lui Moise s-ar face vinovat de moarte, deoarece el ştie că tu eşti îndreptăţit să-i iei fata de soţie înaintea oricăruia altul. Și acum, ascultă-mă, frate!: în noaptea aceasta vom vorbi despre fată şi vom cere ca ea să-ţi devină soţie; şi când vom pleca de la Gabael, o vom lua şi o vom duce la casa ta». Atunci Tobie, răspunzând, a zis către Rafael: «Azaria, fratele meu, am auzit spunându-se că ea a mai fost dată de soţie la şapte bărbaţi şi că aceştia au murit noaptea în cămara de nuntă. Când ei se îndreptau spre ea, cădeau morţi, fiindcă pe fată o iubeşte un demon care nu face rău nimănui, decât numai celor ce se apropie de ea. Și acum, mie, unul, îmi este frică, pentru că eu sunt singurul fiu al tatălui meu; dacă mor, ar însemna ca viaţa tatălui meu şi a mamei mele să se pogoare în mormânt ca urmare a durerii pe care eu le-am pricinuit-o; şi nu au alţi copii care să-i îngroape». Rafael i-a zis: «Nu-ţi aminteşti tu oare de poruncile tatălui tău, cum ţi-a poruncit el să-ţi iei soţie din casa tatălui tău? Și acum, ascultă-mă, frate!: nu-ţi face sânge rău din pricina acelui demon, şi ia-o. Eu unul ştiu că în noaptea aceasta îţi va fi dată de soţie. Dar când tu vei intra în cămara de nuntă, ia ficatul peştelui şi inima lui şi pune-le în căţuia în care se ard mirodenii; mirosul se va răspândi, demonul îl va simţi, va fugi, şi niciodată nu se va mai întoarce la ea. Iar când va fi să te apropii de ea, ridicaţi-vă amândoi, rugaţi-vă la Domnul cerului şi cereţi ca asupra voastră să vină îndurare şi mântuire. Nu te teme, căci ea ţie ţi-a fost rânduită dintotdeauna. Tu eşti cel care o vei scăpa, ea va merge cu tine, iar eu mă pun chezaş că vei avea copii». Când Tobie a auzit cuvintele lui Rafael, că ea era din seminţia casei tatălui său, a iubit-o mult şi inima i s-a lipit de ea.

Când au intrat în Ecbatana, Tobie i-a zis: «Azaria, fratele meu, du-mă de-a dreptul la Raguel, fratele nostru». El l-a dus la casa lui Raguel, iar Sarra i-a întâmpinat şi i-a salutat şi au salutat-o şi ei, şi ea i-a dus în casă. Și a zis Raguel către Edna, femeia sa: «Cum seamănă acest tânăr cu Tobit, fratele meu!». Iar Raguel i-a întrebat şi le-a zis: «De unde sunteţi, fraţilor?». Ei i-au răspuns: «Suntem din fiii lui Neftali surghiuniţi la Ninive». Ea le-a zis: «Îl cunoaşteţi pe Tobit, fratele nostru?». Ei i-au zis: «Îl cunoaştem». Apoi el i-a întrebat: «E sănătos?». Iar ei au zis: «Este în viaţă şi sănătos». Tobie a adăugat: «El este tatăl meu». Atunci Raguel s-a repezit la el, l-a îmbrăţişat şi a izbucnit în lacrimi. Apoi a vorbit şi i-a zis: «Fii binecuvântat, copilul meu, fiul unui tată de neam bun şi mărinimos!». Auzind însă că Tobit şi-a pierdut vederea, a izbucnit în lacrimi. Și Edna, femeia lui, a plâns şi ea, iar Sarra, fiica lor, a izbucnit şi ea în lacrimi. Şi i-au primit foarte bine, şi au junghiat un berbec şi le-au dat mâncare din belşug. Iar Tobie a zis către Rafael: «Frate Azaria, grăieşte de cele ce mi-ai spus pe cale şi să se tocmească şi lucrul acesta». Şi el i-a spus vorbele acelea lui Raguel, şi Raguel a zis către Tobie: «Mănâncă, bea şi petrece o noapte plăcută; că nimeni nu e îndreptăţit s-o ia pe Sarra, fiica mea, decât numai tu, frate; şi nici eu nu am dreptul s-o dau altui bărbat fără numai ţie, de vreme ce tu îmi eşti ruda cea mai apropiată. În acelaşi timp, copilul meu, trebuie să-ţi aduc la cunoştinţă adevărul: Eu am dat-o după şapte bărbaţi din fraţii noştri şi toţi au murit în noaptea când se apropiau de ea. Și acum, copilul meu, mănâncă şi bea, şi Domnul va lucra pentru voi». Dar Tobie i-a zis: «Nimic nu voi mânca de aici şi nici nu voi bea, de vreme ce tu încă n-ai hotărât nimic». Atunci Raguel i-a zis: «Iată, o fac. Ea îţi este dată prin porunca din cartea lui Moise, şi cerul a hotărât să-ţi fie dată: Primeşte-o pe sora ta! Începând din această clipă, tu eşti fratele ei, ea este sora ta; ea îţi este dată din chiar ziua aceasta şi pentru totdeauna. Și Domnul cerului să facă în

aşa fel ca în noaptea aceasta totul să se petreacă bine cu voi, copilul meu, şi să vă dăruiască milă şi pace». Raguel a chemat-o pe Sarra, fiica sa, care a venit la el. Luând-o de mână, el i-a dat-o lui Tobie, zicând: «Primeşte-o după lege şi după porunca scrisă în cartea lui Moise, care ţi-o dă de soţie. Ia-o şi du-o spre tatăl tău sănătoasă şi ocrotită, iar Dumnezeul cerului să vă dăruiască izbândă şi pace!». Apoi a chemat-o pe mama ei şi i-a cerut să aducă o foaie de scris; el a aşternut pe ea învoiala de căsătorie, cum că i-a dat-o de soţie după porunca din legea lui Moise. Apoi s-au aşezat să mănânce şi să bea. Raguel a chemat-o pe Edna, femeia sa, şi i-a zis: «Sora mea, pregăteşte cealaltă odaie şi du-o pe Sarra acolo». Ea a mers în odaie, a făcut patul, aşa cum îi spusese el, şi a adus-o aici pe fiica ei. Edna a izbucnit în lacrimi, apoi şi-a potolit plânsul şi i-a zis: «Curaj, fata mea! Dumnezeul cerului să-ţi prefacă tristeţea în bucurie! Curaj, fata mea!». Și a ieşit. Când au isprăvit de mâncat şi de băut, au poftit să se culce. Și l-au dus pe tânăr în odaie la Sarra. Acolo Tobie şi-a amintit de cuvintele lui Rafael; a scos din sac ficatul şi inima peştelui şi le-a pus în căţuia în care se ard mirodenii. Mirosul de peşte l-a oprit pe demon, care a fugit în ţinuturile Egiptului de Sus. Rafael s-a dus acolo şi l-a legat fedeleş în câmp. După ce părinţii au ieşit şi au închis uşa odăii, Tobie s-a ridicat din pat şi i-a zis Sarrei: «Sora mea, scoală-te şi să-L rugăm pe Domnul, cerându-I să ne miluiască». Ea s-a ridicat şi au început să se roage, cerând să fie miluiţi. El a început astfel: «Binecuvântat eşti Tu, Dumnezeul părinţilor noştri, şi binecuvântat fie numele Tău în veci, din neam în neam! Cerurile şi toată făptura să Te binecuvinteze în vecii vecilor! Tu eşti Cel ce l-ai făcut pe Adam şi i-ai dat-o ca ajutor şi sprijin, pe Eva, femeia lui; şi din ei s-a născut neamul omenesc. Tu eşti Cel ce ai zis: Nu este bine să fie omul singur; să-i facem ajutor pe potriva lui. Și acum, nu din pornirea simţurilor o iau pe sora mea

care este de faţă, ci o fac cu inimă curată. Porunceşte să vină mila Ta asupra ei şi asupra mea şi să rămânem laolaltă până la bătrâneţele noastre!». Și au zis amândoi: «Amin! Amin!». Și s-au culcat pentru noapte” (Tobit 6,1-19; 7,1-17 şi 8,1-9).

„În acest timp Raguel s-a sculat, şi-a chemat slugile şi s-au dus să sape o groapă. Căci îşi zisese: «S-ar putea ca el să fi murit, iar noi ne vom face de râs şi de ocară». Când au terminat de săpat groapa, Raguel s-a întors în casă, a chemat-o pe soţia sa şi i-a zis: «Trimite-o pe una din slujnice să intre şi să vadă dacă el trăieşte; că dacă e mort, îl îngropăm fără să ştie nimeni». Şi, deschizând slujnica uşa, a intrat şi a văzut că amândoi dorm. Şi ieşind, le-a spus că este viu. Şi a binecuvântat Raguel pe Dumnezeu şi a zis: «Binecuvântat să fii, Dumnezeule, cu toată binecuvântarea curată! Binecuvântat să fii Tu în veci! Binecuvântat să fii, că m-ai bucurat; n-a fost aşa cum am bănuit, Tu ai revărsat peste noi marea Ta milostivire. Binecuvântat să fii că ai avut milă de doi copii singuri la părinţi; dăruieşte-le, Stăpâne, milă şi fă ca viaţa lor să se plinească în bucurie şi milă!». Apoi le-a poruncit slugilor să astupe groapa înainte de revărsatul zorilor. Iar femeii sale i-a poruncit să pregătească un mare număr de pâini; apoi, mergând la cireadă, a adus doi boi şi patru berbeci şi a poruncit să-i gătească şi au început pregătirile de nuntă. Și l-a chemat Raguel pe Tobie şi i-a zis: «Timp de paisprezece zile nu te vei mişca de aici, ci aici vei locui, mâncând şi bând la mine şi bucurând sufletul fiicei mele după toate necazurile ce i s-au întâmplat. După aceea ia jumătate din averea mea şi mergi sănătos şi ocrotit la tatăl tău. Cealaltă jumătate va fi a voastră atunci când noi vom muri, eu şi femeia mea. Curaj, copilul meu! Eu sunt tatăl tău, Edna este mama ta; începând de azi, suntem alături de voi pentru totdeauna. Curaj, copilul meu!»” (Tobit 8,10-21).

„Atunci Tobie l-a chemat pe Rafael şi i-a zis: «Frate Azaria, ia cu tine patru slujitori şi două cămile, du-te la Regheş, mergi la

Gabael, dă-i înscrisul, primeşte argintul, iar pe el adu-l cu tine la nuntă. Tu ştii că tatăl meu numără zilele: dacă eu voi întârzia o singură zi, îl voi întrista mult. Tu vezi cum m-a legat Raguel cu jurământ, iar eu nu-i pot nesocoti jurământul». Rafael a plecat la Regheşul Mediei cu cei patru slujitori şi cele două cămile şi au rămas noaptea la Gabael. I-a dat înscrisul, l-a înştiinţat că Tobie, fiul lui Tobit, şi-a luat femeie şi că-l pofteşte la nuntă. Şi a doua zi, dis-de-dimineaţă, s-au sculat, Gabael i-a numărat sacii, pecetluiţi, i-au încărcat pe cămile şi au venit împreună la nuntă. Şi Gabael a binecuvântat pe Tobie şi pe femeia sa" (Tobit 9,1-6).

„În acest timp, zi după zi, Tobit număra zilele călătoriei, atât la dus, cât şi la întors; şi după ce socoteala a ajuns la capăt, văzând că fiul său nu se întorsese, şi-a zis: «Nu cumva a fost oprit acolo? Sau nu cumva Gabael a murit şi nu-i nimeni care să-i dea argintul?». Și a fost cuprins de întristare. Iar Ana, femeia sa, zicea: «Mi-a murit copilul; nu mai e printre cei vii». Și a izbucnit în lacrimi şi a prins a se tângui pentru fiul ei şi zicea: «Nenorocita de mine, fiule! Cum de te-am lăsat să pleci, lumina ochilor mei!». Iar Tobit îi zicea: «Taci, soro, nu-ţi face sânge rău; e sănătos şi în afară de orice primejdie; cine ştie ce amânare li s-a făcut pe-acolo. Omul care s-a dus cu el e om de încredere şi unul din fraţii noştri. Nu te întrista, soro, din pricina lui; în curând va fi aici». Dar ea i-a zis: «Ba tu să taci, şi nu mă mai amăgi! Copilul meu a pierit». Și în fiecare zi ieşea să iscodească drumul pe care fiul ei plecase. Ziua nu mânca pâine, şi când asfinţea soarele, se întorcea acasă şi se punea pe bocit şi toată noaptea o podideau lacrimile şi nu putea să doarmă" (Tobit 10,1-7).

„După ce au trecut cele paisprezece zile pe care Raguel se jurase să le ţină pentru nunta fiicei sale, Tobie a intrat la el şi i-a zis: «Dă-mi drumul să plec, ştiind eu bine că tatăl meu şi mama mea nu mai cred că o să mă vadă. Aşadar, tată, te rog să mă laşi să plec spre a mă duce la tatăl meu; ţi-am spus cum l-am lăsat».

Raguel i-a zis lui Tobie: «Mai rămâi, fiule, mai rămâi cu mine, iar eu voi trimite soli la Tobit, tatăl tău, ca să-i ducă veşti despre tine». Dar Tobie i-a zis: «Nici nu vreau s-aud; te rog, lasă-mă să plec de aici la tatăl meu!». Atunci, pe loc, Raguel i-a dat-o lui Tobie pe Sarra, femeia acestuia, precum şi jumătate din toată averea lui: slugi şi slujnice, boi şi oi, asini şi cămile, haine, bani şi obiecte casnice. Și i-a lăsat să plece sănătoşi şi i-a zis lui Tobie: «Fii sănătos, copilul meu, mergi şi fii sănătos! Domnul cerului să vă dea izbândă, ţie şi Sarrei, femeia ta, iar mie, să vă văd copiii înainte ca eu să mor!». Iar către Sarra, fiica lui, a zis: «Mergi la socrul tău, fiindcă de acum înainte ei sunt părinţii tăi, întocmai cum sunt cei ce ţi-au dat viaţă! Mergi în pace, fiica mea, şi să nu aud din partea ta decât de bine, atât cât voi trăi». Și şi-a luat rămas bun de la ei şi i-a lăsat să plece. Iar Edna i-a zis lui Tobie: «Copil şi frate iubit, Dumnezeu să te aducă înapoi, ca să pot să-i văd pe copiii tăi atât cât mai trăiesc, şi pe ai Sarrei înainte ca eu să mor! În faţa lui Dumnezeu ţi-o dau pe fiica mea în pază; să n-o întristezi în niciuna din zilele vieţii tale. Fiule, mergi în pace! De acum, eu sunt mama ta, iar Sarra îţi este soră. Și noi toţi să putem fi deopotrivă fericiţi în toate zilele vieţii noastre!». Și i-a îmbrăţişat cu duioşie pe amândoi şi i-a lăsat să plece sănătoşi. Tobie a plecat de la Raguel sănătos şi voios, binecuvântându-L pe Domnul cerului şi al pământului, Împăratul lumii, că i-a făcut călătoria plină de izbândă. Iar Raguel i-a zis: «Să ai fericirea de a-i cinsti pe ai tăi în toate zilele vieţii tale!»” (Tobit 10,8-14).

„La vremea când se apropiau ei de Caserin, în faţa Ninivei, Rafael i-a zis lui Tobie: «Tu ştii cum l-am lăsat pe tatăl tău; să mergem acasă înaintea femeii tale şi să pregătim locuinţa». Au plecat amândoi şi câinele mergea cu ei, în urma lui Rafael şi a lui Tobie, iar Rafael a zis: «Ia fierea peştelui şi ţine-o în mână». Ana şedea, cercetând cu ochii drumul fiului ei. Când şi-a dat seama cine venea, a zis către tatăl lui: «Iată că-ţi vine fiul, împreună

cu omul care a plecat cu el». Înainte ca Tobie să se fi apropiat de tatăl său, Rafael i-a zis: «Eu ştiu că ochii lui se vor deschide; unge-i ochii cu fierea peştelui; el va simţi o usturime, îi va freca şi va cădea albeaţa şi te va vedea». Ana a alergat să se arunce de gâtul fiului ei şi i-a zis: «Fiul meu, acum te-am văzut, de-acum pot să mor!». Și amândoi au izbucnit în lacrimi. Atunci Tobit a ieşit în uşă şi s-a împiedicat. Fiul său a alergat înaintea lui, ţinând în mână fierea peştelui. Și-a sprijinit tatăl şi i-a uns ochii cu fiere, zicând: «Ai încredere, tată!» şi l-a lăsat câtva timp. Şi au început să-l usture ochii şi el i-a şters şi albeaţa s-a desprins de pe marginea ochilor lui. Tobit i s-a aruncat pe grumaz, a izbucnit în lacrimi şi i-a zis: «Te văd, fiul meu, lumina ochilor mei!». Apoi a zis: «Binecuvântat eşti Tu, Dumnezeule, şi binecuvântat este numele Tău în veci, şi binecuvântaţi sunt toţi sfinţii Tăi îngeri, pentru că m-ai pedepsit şi m-ai miluit. Iată, eu acum îl văd pe Tobie, fiul meu!». Tobie a intrat, vesel şi binecuvântându-L cu toată gura pe Dumnezeu. Tobie i-a spus tatălui său că toată călătoria lui s-a isprăvit cu bine, că a recăpătat argintul şi cum şi-a luat-o el de soţie pe Sarra, fiica lui Raguel. Vesel şi binecuvântând pe Dumnezeu, Tobit a ieşit să-şi întâmpine nora la poarta Ninivei. Cei din Ninive, văzându-l cum merge şi cum umblă cu toată vigoarea şi fără să fie călăuzit de cineva, se minunau, în timp ce Tobit mărturisea în faţa lor că Dumnezeu a avut milă de el şi i-a deschis ochii. Și de îndată ce s-a apropiat de Sarra, femeia lui Tobie, fiul său, Tobit a binecuvântat-o şi i-a zis: «Fii binevenită, fiica mea! Binecuvântat fie Dumnezeu, Cel ce te-a călăuzit la noi, fiica mea. Binecuvântaţi să fie tatăl tău şi mama ta! Binecuvântat să fie fiul meu Tobie şi binecuvântată să fii tu, fiica mea! Intră în casa ta cu sănătate, binecuvântare şi bucurie! Intră, fiica mea!». În ziua aceea a fost bucurie pentru toţi iudeii care se aflau în Ninive. Iar Ahicar şi Nadab, nepoţii de frate ai lui Tobit, au venit

şi ei şi au prăznuit cu veselie nunta lui Tobie timp de şapte zile” (Tobit 11,1-19).

„Când nunta a luat sfârşit, Tobit l-a chemat pe Tobie, fiul său, şi i-a zis: «Fiul meu, pregăteşte plata omului care a mers cu tine, şi ceva pe deasupra a ceea ce i se cuvine». Iar el a zis: «Tată, cum să-i dau simbrie? Nu pierd nimic şi dacă-i dau jumătate din bunurile pe care le-am adus cu mine. El m-a adus înapoi sănătos şi ocrotit, el a vindecat-o pe femeia mea, el a adus argintul la mine şi el te-a vindecat; cât ar mai trebui să-i plătesc?». Tobit i-a zis: «Fiul meu, este drept ca el să primească jumătate din tot ceea ce aţi adus la întoarcere». Atunci Tobie l-a chemat şi i-a zis: «Ia-ţi ca plată jumătate din ceea ce am adus la întoarcere, şi mergi în pace!». Atunci Rafael i-a chemat pe amândoi, în taină, şi le-a zis: «Binecuvântaţi-L pe Dumnezeu şi lăudaţi-L în faţa tuturor celor vii pentru binele pe care vi l-a făcut, binecuvântând şi cântându-I numele! Spuneţi la toţi oamenii, cu fruntea sus, lucrurile lui Dumnezeu, şi nu încetaţi să-I aduceţi laudă! Bine e să ţii ascunsă taina regelui, dar e bine ca lucrurile lui Dumnezeu să le descoperi şi să le lauzi. Faceţi binele, şi răul nu vă va atinge! Mai bună e rugăciunea cu post şi milostenia cu dreptate decât bogăţia cu nedreptate. Mai bine e să faci milostenie decât să aduni aur. Milostenia scapă de la moarte şi curăţă orice păcat; cei ce fac milostenie şi dreptate vor trăi mult. Cei ce săvârşesc păcat şi nedreptate sunt duşmanii lor înşişi. Vă voi descoperi tot adevărul, fără să vă ascund nimic. Vi l-am şi descoperit şi v-am zis: - Bine e să ţii ascunsă taina regelui, dar e bine ca lucrurile lui Dumnezeu să le descoperi în gura mare. Și acum, Tobit: Când tu te rugai - ca şi Sarra -, eu duceam pomenirea rugăciunii tale înaintea slavei Domnului, şi tot aşa când tu îngropai morţii. Și când tu te-ai ridicat de la masă şi nu ai şovăit să-ţi laşi prânzul neisprăvit ca să te duci să îngropi mortul, atunci eu am fost trimis la tine să te însoţesc. Și tot Dumnezeu m-a trimis ca să te vindec,

ca şi pe Sarra, nora ta. Eu sunt Rafael, unul din cei şapte îngeri, care ridică rugăciunile sfinţilor şi le înalţă înaintea slavei Celui Sfânt». Atunci amândoi s-au înspăimântat şi au căzut cu faţa la pământ, căci erau cuprinşi de frică. Dar el le-a zis: «Nu vă temeţi! Pace vouă! Binecuvântaţi-L în veci pe Dumnezeu! Cât despre mine, atâta vreme cât am fost cu voi, nu de bunăvoia mea am fost cu voi, ci din voia lui Dumnezeu; de aceea să-L şi binecuvântaţi în veac! Voi mă priveaţi cum mănânc, dar eu nu mâncam nimic; ceea ce vedeaţi voi nu era decât vedenie. Aşadar, preaslăviţi acum pe Dumnezeu, căci eu mă înalţ la Cel Care m-a trimis, şi scrieţi într-o carte tot ceea ce vi s-a întâmplat». Și s-a înălţat. Şi sculându-se ei nu l-au mai văzut. Şi au început să istorisească lucrurile cele mari şi minunate ale lui Dumnezeu şi cum li s-a arătat îngerul Domnului” (Tobit 12,1-22).

Îngerii lui Dumnezeu scapă de jaf templul din Ierusalim

„În timp ce Sfânta Cetate era locuită într-o pace deplină şi legile erau păzite cu desăvârşire, datorită evlaviei arhiereului Onia şi a urii sale faţă de rău, s-a întâmplat că înşişi regii cinsteau locul acesta şi preamăreau templul prin cele mai măreţe daruri, până într-atât, încât chiar şi Seleuc, regele Asiei, dădea din veniturile sale pentru acoperirea tuturor cheltuielilor legate de slujba jertfelor. Dar un oarecare Simon, din neamul lui Veniamin, aşezat în dregătoria de ispravnic al templului, a avut o neînţelegere cu Onia asupra treburilor negustoreşti din piaţa oraşului. Și, neputând să-l învingă pe Onia, s-a dus să-l găsească pe Apoloniu din Tars, care în vremea aceea era guvernatorul Celesiriei şi al Feniciei, căruia i-a spus că vistieria din Ierusalim era doldora de bogăţii nesfârşite, până într-atât, încât mulţimea banilor nici nu mai putea fi socotită, că nu ar avea nicio legătură cu cheltuielile jertfelor şi că era cu putinţă ca aceste comori să ajungă în vistieria regelui.

Iar când Apoloniu s-a văzut cu regele, l-a înştiinţat pe acesta despre bogăţiile de care i se vorbise, iar acesta l-a ales pe Eliodor, mai-marele treburilor obşteşti, şi l-a trimis cu porunca de a ridica bogăţiile pomenite mai sus. Iar Eliodor s-a pornit de îndată la drum, chipurile să cerceteze cetăţile Celesiriei şi ale Feniciei, dar, în fapt, să împlinească planul regelui. Sosit la Ierusalim şi primit cu prietenie de către arhiereul cetăţii, i-a spus acestuia ceea ce i se descoperise şi a înfăţişat scopul venirii sale, întrebând dacă într-adevăr lucrurile stăteau aşa. Arhiereul i-a spus că era vorba de bani ai văduvelor şi ai orfanilor, încredinţaţi templului spre păstrare, că o parte din ei sunt ai lui Hircan, fiul lui Tobie, un om de mare cinste - aşa că nelegiuitul Simon spusese minciuni -, şi că, de toţi, erau patru sute de talanţi de argint şi două sute de talanţi de aur şi că, în sfârşit, era peste putinţă să li se facă un astfel de rău unor oameni care s-au încredinţat sfinţeniei locului şi măreţiei unui templu de care nimeni nu se poate atinge şi care se bucură de cinstire în toată lumea. Dar Eliodor, potrivit poruncilor pe care le primise de la rege, pretindea cu tot dinadinsul ca aceste bogăţii să fie duse în vistieria regală. În ziua hotărâtă, a intrat în templu pentru a face o cercetare amănunţită. Nu mică, însă, a fost zarva care s-a stârnit în cetate. Preoţii, îmbrăcaţi în veşminte şi îngenuncheaţi în faţa jertfelnicului, Îl chemau din cer pe Cel ce făcuse legea banilor încredinţaţi spre păstrare să păzească de orice atingere bunurile celor ce le încredinţaseră. Tot omul care vedea faţa arhiereului simţea cum i se sfâşie inima, căci înfăţişarea lui, cu chipul schimbat, îi vădea zbuciumul din suflet. Spaima de care acesta era cuprins şi tremurul trupului său erau semnele, vădite oricui, ale durerii din inima sa. Alţii, ieşiţi de prin casele lor, alergau de-a valma să facă rugăciuni de obşte, de vreme ce locaşul era ameninţat cu înfruntarea. Femeile, încinse cu sac pe sub sâni, se îmbulzeau pe uliţe, în timp ce fecioarele, care erau închise înlăuntru, alergau unele la porţi, unele la ziduri, altele

se aplecau pe ferestre, şi toate, avându-şi mâinile întinse spre cer, se rugau. Oricine s-ar fi înduioşat văzând cum o mulţime foarte amestecată cădea cu faţa la pământ şi cum arhiereul era copleşit de spaimă. Dar, în timp ce aceştia Îl rugau pe Domnul Cel Atotputernic să ferească de orice atingere bunurile încredinţate spre păstrare, pentru ca ele să rămână celor ce le încredinţaseră, Eliodor înfăptuia ceea ce i se poruncise. Dar în chiar locul acela, unde el de-abia venise împreună cu oamenii lui, acolo, lângă vistierie, Înaltul Stăpân al duhurilor şi al tuturor Puterilor a făcut o minunată arătare, aşa încât toţi cei ce cutezaseră să vină acolo, copleşiţi de puterea lui Dumnezeu, s-au pomenit fără vlagă şi fără curaj. Că li s-a arătat un cal purtând pe el un călăreţ înfricoşător şi care era împodobit cu şa, frâu şi căpăstru de mare frumuseţe; aruncându-se ca un fulger, l-a lovit pe Eliodor cu copitele de dinainte; iar călăreţul părea să aibă armură de aur. Iar în faţa lui s-au mai ivit doi tineri, bine legaţi la statură, strălucind de frumuseţe, cu îmbrăcăminte sclipitoare; şi, stându-i de-o parte şi de alta, îl biciuiau pe Eliodor pe nerăsuflate, stâlcindu-l sub lovituri până ce, deodată, el a căzut la pământ, învăluit într-un întuneric gros; şi l-au ridicat şi l-au pus pe o targă. Omul acela care venise să intre în sus-numita vistierie cu mare alai şi cu toată paza lui, era dus pe targă, de acum nemaifiind în stare să se ajute pe sine; şi toţi au recunoscut cu limpezime puterea lui Dumnezeu. În timp ce acesta, ca urmare a puterii lui Dumnezeu, zăcea fără grai, lipsit de orice nădejde şi de orice ajutor, iudeii Îl binecuvântau pe Domnul Cel ce în chip minunat preamărise locul acela; iar templul, care cu puţin timp înainte era plin de tulburare şi spaimă, se afla, după arătarea Domnului Atotţiitorului, plin de bucurie şi veselie. Curând după aceea, câţiva casnici ai lui Eliodor i-au cerut lui Onia să-L cheme pe Cel-Preaînalt şi să dobândească iertare pentru viaţa celui ce era gata să-şi dea duhul. Iar arhiereul, de teamă ca nu cumva regele să creadă că Eliodor căzuse prin

oarecare vicleşug al iudeilor, a adus jertfă pentru tămăduirea acestui om. Și, în timp ce arhiereul se ruga, aceiaşi tineri i s-au arătat din nou lui Eliodor, purtând aceeaşi îmbrăcăminte; şi, stându-i înainte, i-au zis: «Mii de mulţumiri să-i aduci arhiereului Onia, că de dragul lui ţi-a cruţat Domnul viaţa; iar tu, cel ce ai fost biciuit de către Cer, vesteşte-le tuturor măreţia şi puterea lui Dumnezeu». Și, zicând acestea, s-au făcut nevăzuţi. Eliodor I-a adus Domnului jertfă, I-a făcut cele mai mari făgăduinţe Celui care-i dăruise viaţa, iar apoi, după ce şi-a luat rămas bun de la Onia, s-a întors, cu oamenii lui, la rege. Și a dat mărturie despre toate lucrurile Întrutot-Marelui-Dumnezeu, pe care el le văzuse cu ochii lui. Și dacă regele i-a cerut să-i spună care om ar fi potrivit să fie trimis încă o dată la Ierusalim, acesta a spus: «Dacă ai vreun oarecare duşman sau vreun oarecare uneltitor împotriva ta, trimite-l acolo, şi dacă va fi să scape cu viaţă se va întoarce biciuit, căci, fără nicio îndoială, în preajma acelui loc se află o oarecare putere dumnezeiască, fiindcă Cel ce-Și are locuinţa în ceruri veghează asupra acelui loc şi-l ocroteşte, iar pe cei ce se duc acolo pentru a face rău îi loveşte şi-i nimiceşte». Aşa s-au petrecut faptele privitoare la Eliodor şi la paza vistieriei” (II Macabei 3,1-40).

Cinci îngeri îi ajută pe evrei în luptă

„Timotei, cel care mai înainte fusese biruit de către iudei, adunând o mare mulţime de ostaşi străini şi nu puţini cai veniţi din Asia, a înaintat ca şi cum ar fi vrut să cucerească Iudeea prin puterea armelor. Văzând că se apropie, Macabeul şi oamenii săi I se rugau Domnului, presărându-şi cenuşă pe cap şi încingându-şi coapsele cu sac; aplecaţi la pământ în faţa jertfelnicului, Îi cereau Domnului să fie cu ei, să Se facă duşmanul duşmanilor lor şi potrivnicul potrivnicilor lor, aşa cum Legea o spune limpede. Iar când şi-au isprăvit rugăciunea, au pus mâna pe arme, au înaintat

destul de departe în afara cetăţii şi, odată ajunşi în apropierea duşmanului, s-au oprit. Și chiar în vremea când soarele, răsărind, îşi răspândea lumina, au izbit din amândouă părţile, unii având, pe lângă curaj, nădejdea în Domnul drept chezăşie a biruinţei, iar ceilalţi bizuindu-se pe înflăcărarea care-i mâna în luptă. Dar, în toiul bătăliei, duşmanilor li s-au arătat cinci bărbaţi străluciţi, venind din cer pe cai cu frâie de aur, care înaintau în fruntea iudeilor. Luându-l pe Macabeu în mijlocul lor şi apărându-l cu armurile, îl ţineau în afara oricărei primejdii, în timp ce el arunca săgeţi şi trăsnete asupra duşmanilor, care, loviţi de orbire şi-n prada zăpăcelii, cădeau tăiaţi în bucăţi. Douăzeci de mii şi cinci sute au fost ucişi, cărora li s-au adăugat şase sute de călăreţi, iar însuşi Timotei a fugit într-o cetate întărită, numită Ghezer, al cărei guvernator era Chereea” (II Macabei 10,24-32).

Doi îngeri îi scapă pe evrei de furia regelui Ptolemeu Filopator

„Ptolemeu Filopator, aflând de la cei ce se întorseseră că Antioh s-a înstăpânit în locurile care erau ale lui, a trimis porunci către toţi pedestraşii şi călăreţii, a luat-o cu sine pe sora sa Arsinoe şi a mers până în părţile Rafiei, unde se afla tabăra lui Antioh şi a oastei sale. Iar un oarecare Teodot, vrând să-şi împlinească un plan ascuns, a luat cu sine pe cei mai viteji ostaşi ai lui Ptolemeu, care fuseseră cândva sub comanda lui, şi s-a furişat noaptea în cortul lui Ptolemeu, ca să-l omoare el însuşi şi să pună astfel capăt războiului. Dar Dositei, fiul lui Drimilos, care prin naştere era iudeu, dar care, între timp, se lepădase de legile şi de învăţăturile patriei, l-a scos pe Ptolemeu afară, iar în locul său l-a culcat, în cort, pe un necunoscut care a suferit ceea ce ar fi trebuit să i se întâmple regelui. Apoi a început o bătălie crâncenă; cum însă oamenii lui Antioh se dovedeau mai puternici, Arsinoe umbla fără încetare în susul şi-n josul liniilor de bătaie, cu părul despletit, cu

ochii în lacrimi, cerându-le ostaşilor să lupte bărbăteşte pentru ei înşişi, pentru copiii şi nevestele lor; şi le-a făgăduit că, dacă vor ieşi învingători, îi va da fiecăruia câte două mine de aur (1,142 kg). Și aşa s-a întâmplat că mulţi duşmani au fost omorâţi în lupta corp la corp, iar mulţi au fost robiţi" (III Macabei 1,1-6).

„Dejucând această uneltire, regele s-a hotărât să meargă în cetăţile învecinate, ca să le încurajeze. Făcând aceasta şi împărţind daruri capiştilor idoleşti, a sporit încrederea supuşilor săi. Iudeii au trimis şi ei la el câţiva din sfatul lor şi dintre bătrânii lor. Salutările, darurile şi mulţumirile pentru trecut aduse de ei i-au sporit dorinţa de a merge să vadă şi cetatea lor. Sosit în Ierusalim, a adus jertfă şi prinoase de mulţumire Întrutotmarelui Dumnezeu şi a dăruit tot ceea ce mai era de trebuinţă pentru sfinţenia locului, după care a intrat în curtea dinlăuntru. Acolo a fost atât de izbit de măreţia locului şi atât de uimit de bunele rânduieli ale sfântului locaş, încât şi-a pus în minte să intre în sfânta-sfintelor. Iar când evreii i-au spus că aşa ceva nu este îngăduit, că nimeni din neamul lor, nici chiar preoţii nu aveau voie să intre acolo, ci doar arhiereul - dar, chiar şi acela, numai o dată pe an -, el nici n-a vrut să audă de aşa ceva. Atunci iudeii i-au citit legea; dar el s-a încăpăţânat, pretinzând că lui trebuie să i se îngăduie, zicând: «Fie ei lipsiţi de această cinste, dar eu, nu!». Și a pus această întrebare: De ce, atunci când el a intrat în toate templele, niciunul din preoţii ce se aflau de faţă nu l-au oprit? Iar un oarecare nesăbuit i-a răspuns: «Rău au făcut!». Asta, ca să se fălească el. Iar regele a zis: «De vreme ce am făcut aşa ceva, oricum ar fi, oare nu voi intra eu aici, cu sau fără consimţământul vostru?». Și când preoţii, îmbrăcaţi în veşminte, au căzut cu faţa la pământ cerându-I Întrutotmarelui Dumnezeu să vină şi să-i ajute la vreme de nevoie şi să-l îndepărteze pe vrăjmaşul acesta înverşunat, şi după ce au umplut templul cu plânset şi lacrimi, atunci cei rămaşi în cetate s-au speriat şi au dat fuga într-acolo,

neştiind ce se întâmplă. Fecioarele - de obicei închise în cămările lor - au ieşit împreună cu mamele lor, presărându-şi pe cap ţărână şi cenuşă şi umplând străzile de strigăte. Femeile tinere, de curând închise în cămările lor de nuntă, aşa cum se găseau, lăsând sfiala la o parte, au prins a alerga de-a valma prin cetate. Mamele şi doicile, lăsându-şi pruncii pe care-i vegheau, ieşeau unele de ici, altele de dincolo, de prin case sau de pe câmp, şi cu o ardoare nemaiîntâlnită se îmbulzeau în preasfântul templu. Felurite erau rugăciunile înălţate de către cei ce se adunaseră în locul acesta, aduşi de ceea ce nelegiuitul avea de gând să facă. Împreună cu ei se aflau şi o seamă de cetăţeni care prinseseră curajul de a nu se supune îndârjirii cu care regele voia să-şi ducă gândul până la capăt. Făcând chemare la arme, şi fiind gata să-şi dea viaţa, ca nişte viteji, pentru apărarea legii părinţilor lor, au stârnit o mare zarvă în locul acela, şi cu mare greutate au fost împinşi îndărăt de către bătrâni şi preoţi, la locul de rugăciune în care fuseseră până atunci. În acest timp, mulţimea nu înceta să se roage. Iar bătrânii din preajma regelui se străduiau în toate chipurile să-i abată gândul cel trufaş de la planul pe care şi-l făcuse. Dar el, în încăpăţânarea lui, nesimţitor la toate stăruinţele, se apropia tot mai mult, închipuindu-şi că-şi poate duce planul până la capăt. Văzând aceasta, până şi propriii săi dregători li s-au alăturat iudeilor în a-L chema pe Cel Atotputernic, să vină în ajutorul acelei clipe de necaz şi să nu închidă ochii asupra unei asemenea semeţe nelegiuiri. Atât de mari erau noianul şi înflăcărarea strigătelor pe care le scotea mulţimea adunată, încât totul s-a prefăcut într-un clocot de nedescris. Nu numai oamenii, dar şi zidurile şi pardoseala păreau că strigă, totul voind mai degrabă moartea decât să vadă cum sfântul locaş este pângărit. Atunci Simon, arhiereul, a îngenuncheat în faţa sfântului locaş, şi-a ridicat cu mare cuviinţă mâinile spre cer şi s-a rugat astfel: «Doamne, Doamne, Împăratul cerurilor şi Stăpânul a toată făptura, Cel sfânt între sfinţi, singur

Stăpânitor, Tu, Atotţiitorule, pleacă-Ți auzul spre noi, cei asupriţi de omul rău şi nelegiuit care se umflă în îndrăzneala şi puterea lui. Că Tu eşti Ziditorul a toate, şi Tu pe toate le stăpâneşti; drept eşti Tu, Doamne, şi Tu îi judeci pe toţi cei ce se poartă cu trufie şi neobrăzare. Tu eşti Cel ce i-ai nimicit pe cei ce cândva lucrau fărădelegea - printre care se aflau şi uriaşi -, cei ce se încredeau în puterea şi îndrăzneala lor, acoperindu-i cu potop nemărginit. Tu eşti Cel ce cu foc şi pucioasă i-ai nimicit pe sodomiţi, cei ce peste măsură meşteşugeau nedreptatea, fiind vestiţi prin păcatele lor, făcându-i pildă pentru generaţiile de după ei. Tu eşti Cel ce Ți-ai arătat puterea atunci când pe trufaşul Faraon, care-Ți ţinea poporul în robie, l-ai făcut să treacă prin greaua încercare a numeroase şi felurite necazuri; Tu eşti Cel ce ai îngrămădit peste el valurile mării la vremea când urmărea cu mulţime de gloate şi care de luptă, iar pe cei ce-şi puseseră încrederea în Tine, Stăpânul a toată făptura, i-ai făcut să treacă nevătămaţi, pe ei, cei care au văzut şi au simţit lucrarea mâinilor Tale şi Te-au lăudat pe Tine, Atotţiitorule. Tu, Împărate, Cel ce ai făcut pământul cel nemăsurat şi nemărginit, Tu eşti Cel ce ai ales această cetate; Tu eşti Cel ce ai sfinţit locul acesta întru numele Tău - cu toate că Tu nu ai nevoie de nimic - şi l-ai preamărit întru strălucită arătare, înălţându-l spre slava marelui şi preacinstitului Tău nume. Tu eşti Cel ce, din iubire faţă de casa lui Israel, ai făgăduit că, dacă vom cădea de la Tine şi vor veni asupră-ne necazuri, şi dacă atunci vom veni în această casă şi ne vom ruga, Tu ne vei auzi rugăciunea. Cu adevărat, credincios eşti Tu. Și, aşa cum adeseori i-ai ajutat pe părinţii noştri când se aflau sub grea apăsare şi erau umiliţi şi i-ai scăpat din mari primejdii, vezi şi acum, Împărate Sfinte, cum, prin multele şi marile noastre păcate, suntem căzuţi la pământ şi ne-am făcut pradă duşmanilor noştri şi am devenit slabi şi neputincioşi. Fiind noi în această stare de umilinţă, iată că acest om neruşinat şi nelegiuit caută să necinstească sfântul tău locaş,

singurul, de pe pământ, închinat numelui slavei Tale. Locuinţa Ta este cerul cerului, de care oamenii nu se pot apropia. Dar, de când Tu ai binevoit să-Ți arăţi mărirea în mijlocul poporului Tău Israel, încă de atunci ai sfinţit locul acesta. Nu Te răzbuna pe noi prin necurăţia acestor oameni, şi nici nu ne pedepsi prin nelegiuirea lor, ca nu cumva nelegiuiţii să se laude întru mânia lor sau să tresalte întru semeţia graiului lor şi să zică: Am călcat în picioare sfântul locaş, aşa cum sunt călcate în picioare templele idoleşti! Șterge nedreptăţile noastre, risipeşte-ne greşelile şi arată-Ți mila în ceasul acesta! Degrab să ne întâmpine îndurările Tale! Dăruieşte-ne pace, aşa încât cei căzuţi la pământ cu inima zdrobită să-Ți aducă, cu gura lor, laude!». Atunci Atotvăzătorul Dumnezeu, Cel Preasfânt, a auzit cuviincioasa rugăciune şi l-a lovit pe omul acela care-şi ridicase capul cu atâta dispreţ şi cu atâta obrăznicie. Clătinându-l încoace şi încolo, aşa cum o trestie este clătinată de vânt, l-a trântit de pământ, sleit de puteri, cu mădularele slăbănogite şi, printr-o dreaptă judecată, i-a lut putinţa de a grăi ceva. Prietenii şi gărzile de corp, văzând cât de repede venise peste el năprasnica pedeapsă, cuprinşi de mare spaimă şi temându-se ca nu cumva el să moară, l-au dus în grabă de acolo. Iar când, după câtăva vreme, şi-a revenit în fire, această aspră pedeapsă n-a stârnit în el niciun fel de căinţă, ci, dimpotrivă, a plecat lăsând în urmă-i amarnice ameninţări” (III Macabei 1,7-25 şi 2,1-19).

„Sosit în Egipt, a sporit şi mai mult în răutate prin mijlocirea tovarăşilor săi de pahar, amintiţi mai sus, care erau lipsiţi de orice lucru bun; şi, ca şi cum nenumăratele lui fapte nelegiuite n-ar fi fost de-ajuns, îndrăzneala lui a mers atât de departe, încât pretutindeni grăia cuvinte de ocară, în timp ce mulţi dintre prietenii săi, urmărindu-i cu luare-aminte planurile, se întreceau în a-i face voia. Planul său era acela de a-i ocărî în mod public pe evrei, aşadar, a ridicat o coloană

lângă pridvorul turnului şi a săpat pe ea o inscripţie, anume că intrarea în propriul lor templu le va fi interzisă tuturor celor ce nu vor aduce jertfe; că toţi iudeii vor fi înscrişi de-a valma printre poporul de rând; că aceia care se vor împotrivi vor fi ridicaţi cu de-a sila şi daţi morţii; că aceia care au fost astfel înscrişi urmau să fie însemnaţi cu semnul lui Dionisos, o frunză de iederă încrustată pe trup, şi trecuţi astfel în rândul celor cu dreptul de a fi cruţaţi. Dar, ca nu cumva să se creadă că el i-ar urî pe toţi, a scris dedesubt că dacă vreunii dintre ei ar alege să intre în comunitatea celor din riturile iniţiatice, aceia să aibă aceleaşi drepturi cu alexandrinii. Ca urmare, unii din cei ce erau peste cetate, simţind silă faţă de tot ceea ce însemna evlavia cetăţii, s-au dat lesne de partea regelui, aşteptând ca dintr-o viitoare legătură cu el să dobândească o cinstire deosebită. Cei mai mulţi însă s-au umplut de curaj şi au rămas pe mai departe credincioşi faţă de rânduielile religioase; au plătit bani în schimbul unei vieţi nehărţuite, căutau să scape de înscriere şi priveau cu încredere spre viitor, nădăjduind într-un ajutor, şi nu-şi ascundeau sila faţă de cei din neamul lor care se lepădaseră de credinţă, socotindu-i a fi duşmani ai neamului şi ţinându-i departe de obişnuitele legături obşteşti" (II Macabei 2,20-28).

„Descoperind aceasta, nelegiuitul rege într-atât s-a mâniat, încât furia sa împotriva iudeilor din Alexandria n-a mai cunoscut niciun hotar. Apăsând o mână tot mai grea asupra celor ce trăiau în ţară, a poruncit ca aceştia să fie degrabă adunaţi într-un singur loc şi cu moarte crâncenă să fie ucişi. În acest timp, un zvon neliniştitor era răspândit de către nişte oameni care se legaseră să vatăme neamul iudeilor. Miezul învinuirii lor era acela că iudeii se ţineau departe de poruncile legii. Aceasta, în vreme ce iudeii ţineau ca întotdeauna să răspundă cu credincioşie la îndatoririle lor faţă de rege, dar, în acelaşi timp, de vreme ce I se închinau lui Dumnezeu şi-I păzeau legile, ţineau să facă şi deosebirile

de trebuinţă şi să se abţină de la anumite lucruri, fapt pentru care unii îi ocoleau (deşi, cum ei îşi împodobeau convieţuirea cu ceilalţi prin fapte de dreptate, lumea avea despre ei o părere bună). Cu toate acestea, părerea celorlalţi oameni nu cântărea nimic în ochii înstrăinaţilor de neam care îndrugau multe despre faptul că iudeii se păstrau aparte faţă de celelalte neamuri prin închinarea şi mâncărurile lor; îi învinuiau că sunt oameni care stau deoparte, potrivnici ai intereselor regelui, tăgăduind orice alăturare faţă de el sau de oştile lui. Prin acest fel de a vorbi, aţâţau multă înverşunare asupra lor. Grecii care trăiau în cetate n-au trecut cu vederea această neaşteptată zarvă şi valul acesta năprasnic împotriva unor oameni care nu le făcuseră niciodată vreun rău; cu toate acestea, nu le stătea în putere să-i ajute, de vreme ce totul, de jur-împrejur, era asuprire; ei însă i-au încurajat pe iudei arătându-li-se alături în necazurile lor, şi aşteptau o bună întorsătură a lucrurilor fiindcă Cel ce pe toate le ştie - ziceau ei - nu va părăsi un astfel de popor. O seamă dintre vecinii, prietenii şi părtaşii de negoţ ai iudeilor îi chemau în taină să mai stea de vorbă, se îndatorau să-i ajute şi făgăduiau că vor face pentru ei tot ceea ce se poate face. Iar regele, încurajat de faptul că totul îi mergea bine, şi fără să se gândească la mai marea putere a lui Dumnezeu, ci gândindu-se să stăruie în ceea ce-şi pusese în minte, a întocmit următoarea scrisoare asupra lor: «Regele Ptolemeu Filopator către comandanţii şi ostaşii din Egipt şi din alte ţinuturi: fiţi sănătoşi şi puternici! Eu mă simt bine, şi tot aşa sunt treburile mele. Războiul pe care l-am dus în Asia, acela pe care îl ştiţi şi voi, n-a fost deloc uşor, dar cu ajutorul zeilor şi prin propria noastră vitejie l-am dus cu bine la capăt, pe potriva aşteptării noastre; de aceea am hotărât ca - nu prin puterea lăncilor, ci prin bunătate şi multă omenie - să-i câştigăm pe locuitorii Celesiriei şi ai Feniciei şi să ne facem, de bunăvoie, binefăcătorii lor. Şi aşa, punând foarte multe venituri la îndemâna templelor din numeroase

cetăţi, ne-am dus şi la Ierusalim şi ne-am suit să cinstim templul acestor nenorociţi care nicicând nu se opresc din nebunia lor. Pe dinafară ne-au primit bine, dar prin fapte s-au dovedit altfel. Când noi eram gata să intrăm în templul lor şi să-l cinstim prin cele mai frumoase şi mai alese daruri, ei s-au lăsat atât de mult cuprinşi de vechea lor trufie, încât ne-au oprit intrarea; iar noi, datorită răbdării pe care o avem faţă de toţi oamenii, ne-am înfrânat de la un răspuns pe potriva puterii noastre. Și astfel şi-au arătat duşmănia faţă de noi, ei, cei care - numai ei dintre neamuri - şi-au ridicat capul împotriva regilor şi a binefăcătorilor, ca unii care nu înţeleg că trebuie să se supună oricărei drepte orânduiri. Iar noi, nepunându-ne mintea cu nebunia lor, ne-am întors biruitori în Egipt şi ne-am purtat omeneşte cu toţi iudeii, având în vedere tot ceea ce poate fi bun. De aceea, fără să avem în noi nici cea mai mică reavoinţă faţă de rudele lor din Ierusalim, ci, dimpotrivă, amintindu-ne de legăturile noastre cu ei şi de multele treburi pe care cu inimă curată le-am făcut împreună cândva, am dorit ca ei să nu se simtă cumva pe de-a-ntregul străini printre noi, fapt pentru care le-am dăruit drepturile cetăţeneşti ale alexandrinilor, precum şi dreptul de a fi primiţi la străvechile rituri ale slujbelor noastre. Din nefericire, pe toate acestea ei le-au înţeles cu totul altfel. Cu înnăscuta lor răutate, acestei frumoase îmbieri i-au dat cu piciorul; şi, fără încetare aplecaţi spre rău, n-au vrut să primească nepreţuitele drepturi. Dar nu-i numai atât, căci fie prin vorbă, fie prin tăcere, îi dispreţuiesc pe puţinii dintre ei care, din inimă, se îndreaptă spre noi, socotind că purtarea lor ticăloasă ne va sili să dăm înapoi din faţa a ceea ce vrem să facem. Aşadar, având destule dovezi că aceşti iudei sunt în toate chipurile răuvoitori faţă de noi, trebuie să ne gândim din vreme la putinţa unei neaşteptate tulburări printre noi, atunci când aceşti necredincioşi ar putea să ne devină trădători şi potrivnici barbari. Prin urmare, de îndată ce cuprinsul acestei scrisori vă

va fi cunoscut, în acelaşi ceas - poruncim - ca acei iudei care locuiesc printre voi, cu femeile şi cu copiii lor, să fie trimişi la noi, defăimaţi şi ocărâţi, în lanţuri de fier, spre a fi supuşi unei morţi nemiloase şi pline de ruşine, aceea care li se cuvine celor răi. Că numai dacă-i vom pedepsi pe toţi odată ne vom da seama că am găsit singurul mijloc de a aşeza treburile noastre viitoare pe temelii puternice şi mulţumitoare. Oricine va adăposti un iudeu, fie că acesta ar fi bătrân sau copil sau sugar, acela, împreună cu toţi ai săi, va fi ucis în chinuri. Oricine ne va da ştiri despre un iudeu, pe lângă că va primi averea învinuitului, va fi dăruit cu două mii de drahme din vistieria regală şi încununat cu libertate. Orice loc care va deveni adăpost pentru un iudeu, în timp ce acesta este urmărit, să fie pustiit şi ars, în aşa fel încât niciodată să nu mai poată fi de folos unei fiinţe vii». Acesta, deci, a fost cuprinsul scrisorii" (III Macabei 3,1-22).

„Oriunde era primită această poruncă, poporul o ţinea tot într-o petrecere cu strigăte de veselie; căci ura, care de multă vreme le mocnea în inimă, puteau acum să şi-o arate deschis. Iudeii îndurau mare mâhnire şi durere şi plâns, cu inima arsă de suspine, tânguindu-se în faţa neaşteptatului prăpăd care fusese poruncit asupra lor. Care casă, care cetate, care aşezare cât de cât locuită, care uliţe, de oriunde, nu s-au umplut de vaiet şi de plâns? Cu atâta asprime şi fără milă erau scoşi afară, cu grămada, de către mai marii multor cetăţi, încât nemaipomenitele chinuri îi mişcau chiar şi pe unii din vrăjmaşii lor, care, prin simţăminte de omenie obştească şi gândindu-se cât de neaşteptat poate fi sfârşitul unei vieţi, lăcrimau văzând cu ochii lor această jalnică izgonire. Erau duşi şi o mulţime de bătrâni, cu părul alb, cu picioarele şovăielnice în mersul greoi, împinşi înainte şi, cu porniri sălbatice şi neruşinate, erau siliţi să meargă repede. Fete care de abia intraseră în cămara de nuntă ca să se bucure de părtăşia căsătoriei, îşi schimbau bucuria în vaiet; cu ţărână

presărată peste capetele unse pentru veselie, erau mânate din urmă, aşa cum se găseau, fără văl, şi în mijlocul unor nemaiauzite batjocuri ridicau laolaltă strigăte de vaiet în locul cântecului de nuntă; cu mâinile legate şi sub privirile flămânde ale gloatelor, aşa erau împinse în mare grabă pe puntea corăbiei. Iar bărbaţii lor, în plină putere a tinereţii, în loc de cununi pe frunte purtau ştreanguri în jurul gâtului; în loc de sărbătoare şi veselie tinerească, îşi petreceau restul zilelor de nuntă în gemete scrâşnite, sub tălpile lor desculţe văzând deschis un iad. Erau duşi ca nişte fiare legate în lanţuri grunţuroase. Unii dintre ei, aveau grumazul legat de scaunul vâslaşilor, în timp ce picioarele altora erau strânse în obezi. Podina de scânduri de deasupra oprea lumina să ajungă la ei; albul zilei li se astupa din toate părţile, în aşa fel încât, pe toată durata călătoriei, ostaşii să se poarte cu ei cum s-ar fi purtat cu nişte trădători. Aşa au fost duşi pe această corabie, iar la capătul călătoriei au sosit la Ședia. Regele poruncise ca ei să fie duşi în marele hipodrom din faţa cetăţii; acesta, prin aşezarea lui, era cât se poate de potrivit ca să poată fi văzuţi atât de cei ce veneau în cetate, cât şi de cei care ieşeau din cetate. În acest fel, ei nu puteau fi în legătură cu oştile regelui şi, totodată, erau ţinuţi acolo ca unii care nu erau vrednici de un trai ca lumea. Când totul a fost gata, auzind regele că fraţii lor din cetate veneau pe ascuns la ei şi deplângeau suferinţele acestor nefericiţi, s-a umplut de mânie şi a poruncit ca şi aceştia să fie cu străşnicie supuşi aceluiaşi fel de viaţă (şi, sub niciun cuvânt, unuia mai blând). Pe de altă parte, întregul lor neam trebuia înscris. Fiecare ins trebuia înscris pe nume; dar nu pentru acea muncă silnică pe care am pomenit-o ceva mai sus, ci pentru ca regele să-i poată supune la chinurile sus-amintite şi, până la urmă, cruzimea lui să le curme viaţa. Cu cruzime s-a făcut înscrierea acestor oameni, cu înverşunare, cu stăruinţă, de la răsăritul până la apusul soarelui, dar, cu toate acestea, ea nu a putut fi isprăvită în patruzeci de zile. În acest

timp, regele nu mai putea de bucurie şi petrecea la ospeţe în faţa capiştilor idoleşti. Inima lui cea rătăcită, îndepărtată de adevăr, şi gura lui păgână îi slăveau pe idolii cei surzi, neputincioşi să vorbească ori să ajute, şi rosteau vorbe necuviincioase împotriva Preamarelui Dumnezeu. La sfârşitul răstimpului pomenit mai sus, scribii l-au înştiinţat pe rege că nu pot merge mai departe cu înscrierea iudeilor, numărul acestora fiind prea mare; pentru că foarte mulţi dintre ei se aflau prin toată ţara, unii în locuinţe, alţii împrăştiaţi prin felurite locuri, în aşa fel încât toţi cârmuitorii Egiptului nu erau destui pentru o astfel de treabă. Atunci regele i-a ameninţat şi i-a învinuit că iau mită pentru a-i ajuta pe iudei să scape. Cu toate acestea, el a crezut că ceea ce i se spusese era adevărat, după ce i-au arătat şi i-au dovedit că nici hârtia şi nici condeiele nu le fuseseră de-ajuns ca să-şi termine treaba. Aceasta însă a fost o lucrare de nebiruit a purtării de grijă dumnezeieşti, care le venea în ajutor iudeilor din cer” (III Macabei 4,1-16).

„Atunci regele l-a chemat pe Ermon, care purta grijă de elefanţi. Spumegând de mânie, întru totul robit de furiosul său plan, i-a poruncit ca a doua zi, de dimineaţă, cu belşug de vin - neamestecat - şi cu destulă tămâie să îmbete cei cinci sute de elefanţi şi, după ce aceştia se vor sălbătici de atâtea înghiţituri de băutură cu tămâie, să le dea drumul asupra iudeilor, ca să-i omoare. După ce a dat aceste porunci, regele s-a întors la ospăţul său, unde-i adusese pe prieteni şi pe oştenii care nutreau cea mai înverşunată ură faţă de iudei. Iar Ermon, mai-marele peste elefanţi, a dus la îndeplinire porunca fără nicio abatere. Slujitorii rânduiţi în acest scop s-au dus de cu seară, au legat mâinile acelor nenorociţi, iar noaptea au luat şi alte măsuri de prevedere, gândind că întregul neam va pieri deodată. Când păgânii credeau că iudeii, încătuşaţi cu lanţuri din toate părţile, sunt lipsiţi de orice apărare, aceştia L-au chemat pe Domnul cel Atotputernic şi, cu lacrimi, fără încetare, L-au rugat pe milostivul lor Dumnezeu şi Părinte,

Stăpânul a toate şi Domnul tuturor puterilor, ca să răstoarne nelegiuitul plan îndreptat împotriva lor şi, printr-o măreaţă arătare, să-i scape de moartea ce le sta înainte. Rugăciunea lor, atât de stăruitoare, s-a suit la cer. Ermon, care-i ghiftuise pe nemiloşii săi elefanţi cu nenumărate înghiţituri de vin amestecat cu tămâie, a venit devreme la palat ca să-i spună regelui. Dar Cel care de la început le-a dăruit oamenilor, după vrerea Lui, un bun de mare preţ, somnul, fie pentru noapte, fie pentru zi, i-a trimis regelui un somn prelungit, aşa încât, prin lucrarea Domnului, a rămas ca legat în strânsoare; şi astfel nelegiuitul său plan s-a destrămat repede, iar nestrămutata sa hotărâre s-a dus de râpă. Iar iudeii, dacă au scăpat de ceasul care fusese rânduit, L-au lăudat pe Dumnezeul lor cel Sfânt; şi din nou L-au rugat - pe Cel ce atât de repede Se împăcase cu ei - să le arate trufaşilor păgâni tăria mâinii Sale celei puternice. Era aproape zece şi jumătate când crainicul regesc, văzând că oaspeţii care fuseseră chemaţi la ospăţ s-au adunat, a venit şi l-a zgâlţâit pe rege, l-a trezit cu destulă greutate şi, dându-i a înţelege că vremea ospăţului aproape a trecut, i-a vorbit şi despre cele întâmplate. Regele l-a ascultat, s-a întors la ospăţ şi le-a spus oaspeţilor să şadă în faţa lui, ceea ce s-a şi făcut. Apoi le-a cerut să se bucure şi să petreacă în voie, aceasta fiind cea mai de cinste parte a ospăţului. Şi dacă vorbăria s-a înteţit, regele a trimis după Ermon şi, măsurându-l cu nişte ochi fioroşi, l-a întrebat de ce iudeii erau încă în viaţă. Acesta, încercând să-l lămurească, i-a spus că în cursul nopţii a făcut ceea ce i se poruncise; tot aşa au spus şi prietenii săi. Atunci regele, cu o cruzime mai mare decât a lui Falaris, a zis: «Să-mi mulţumească pentru somnul meu de azi. Acum însă nu mai pierde vremea; pregăteşte elefanţii să fie gata pentru mâine aşa cum au fost azi, spre nimicirea acestor blestemaţi de iudei!». Zicând regele acestea, cei de faţă s-au înveselit şi au încuviinţat; apoi fiecare s-a dus acasă, fără însă a-şi petrece noaptea dormind, ci

mai degrabă născocind tot felul de batjocuri pentru acei bieţi nenorociţi. De abia cântase cocoşul de dimineaţă, când Ermon, avându-şi sălbăticiunile pregătite cu tot ce trebuia, le întărâta în marea curte cu coloane. Gloatele cetăţii se adunaseră să vadă groaznica privelişte şi aşteptau, nerăbdătoare, zorile. Iudeii, cu răsuflarea mai mult tăiată, îşi întindeau mâinile spre cer şi Îl rugau pe Preamarele Dumnezeu să le vină din nou şi repede într-ajutor. Soarele încă nu-şi revărsase razele - în acest timp, regele îşi aştepta prietenii - când Ermon a venit la el şi l-a chemat să iasă, spunându-i că ceea ce poruncise era gata. Primindu-l, regele a rămas tare mirat de această neobişnuită vizită şi, copleşit de un duh care-l făcea să nu-şi mai aducă aminte de nimic, a întrebat ce se petrece atât de dimineaţă cu aceste pregătiri. Aceasta însă era lucrarea Atotputernicului Dumnezeu, Care-l făcuse să-şi uite cu desăvârşire planul. Ermon şi prietenii săi au dus până la capăt pregătirea elefanţilor, după care i-au spus regelui: «O, rege, ei sunt gata, după straşnica ta poruncă». La aceste cuvinte, regele a fost cuprins de o furie cumplită - deoarece, prin purtarea de grijă a lui Dumnezeu, mintea acestuia devenise pe de-a-ntregul zăpăcită. S-a uitat fioros la Ermon şi l-a ameninţat cu aceste cuvinte: «Dacă părinţii sau copiii tăi ar fi aici, ei ar fi trebuit să fie daţi ca hrană acestor fiare sălbatice, iar nu aceşti iudei nevinovaţi, care ne-au slujit cu credincioşie, atât mie cât şi înaintaşilor mei; şi dacă nu m-aş gândi la faptul că am crescut împreună şi la trebuinţele slujbei tale, ţie ţi-aş lua viaţa în locul lor!». Iar Ermon, fiind ameninţat în acest fel neaşteptat şi îngrijorător, s-a tulburat cu duhul şi s-a albit la faţă. Iar prietenii s-au făcut nevăzuţi, unul câte unul, şi au dat drumul gloatelor să se ducă la treburile lor. Iudeii, auzind despre ce-i venise regelui să spună, L-au lăudat pe Domnul Dumnezeu, Cel ce Se arătase, Împăratul împăraţilor, pentru aceea că şi de data aceasta căpătaseră ajutor de la El. După aceea, regele a rânduit un ospăţ,

aşa cum îi era obiceiul, şi a poruncit ca oaspeţii să fie poftiţi la voie bună. Și l-a chemat şi pe Ermon să fie de faţă şi, cu glas ameninţător, i-a zis: «Netrebnicule, de câte ori trebuie să-ţi poruncesc eu unul şi acelaşi lucru? Încă o dată: Pentru mâine pregăteşte elefanţii spre nimicirea iudeilor!». Rudele lui, care-i şedeau în preajmă, s-au mirat de această nestatornicie şi au zis: «O, rege, până când ne vei pune la încercare ca pe nişte proşti? Este a treia oară când porunceşti nimicirea lor. Când treaba este gata să înceapă, tu te răzgândeşti şi-ţi retragi porunca. Iată de ce starea aceasta de aşteptare nu face altceva decât să tulbure cetatea; prin ea mişună pâlcuri de oameni, şi oricând poate fi jefuită». Atunci regele, întocmai ca un nou Falaris, pe de-a-ntregul ieşit din minţi, fără să ţină seama de schimbările pe care mintea lui le suferise - spre binele iudeilor -, s-a jurat cu aspru jurământ şi a poruncit să-i trimită pe iudei în locaşurile morţilor, zdrobiţi de genunchii şi de picioarele elefanţilor. Pe deasupra, va năvăli în Iudeea, va trece cetăţile acesteia prin foc şi sabie şi va nimici templul acela în care păgânii nu pot să intre, iar locul în care se aduceau jertfele va fi pustiit pentru totdeauna. Prietenii şi rudele au plecat veseli şi, încrezători în hotărârea lui, şi-au rânduit oştile de pază în cele mai potrivite locuri ale cetăţii. Iar mai-marele peste elefanţi a adus fiarele într-o stare vecină cu nebunia, adăpându-le cu vin amestecat cu tămâie şi le-a gătit cu tot felul de instrumente înfricoşătoare. În faptul dimineţii, când cetatea era plină de o mare mulţime de oameni ce se îndreptau spre hipodrom, el a intrat în palat şi l-a poftit pe rege la priveliştea ce fusese pregătită. Cu inima forfotind de furie nelegiuită, regele a alergat laolaltă cu gloatele şi cu sălbăticiunile. Simţiri aspre şi ochi nemiloşi, iată starea sufletească cu care dorea să se uite la jalnica şi groaznica moarte a celor amintiţi mai sus. La vremea când elefanţii ajungeau la poartă, urmaţi de oştire, iudeii, când au văzut praful ridicat de picioarele gloatelor şi când au auzit

puternicele strigăte ale mulţimii, au gândit că se află în cele din urmă clipe ale vieţii lor, la capătul a ceea ce aşteptaseră tremurând. Aşadar, au dat frâu liber plânsului şi suspinelor; se îmbrăţişau unul pe altul, iar cei ce erau rude apropiate se aruncau unul pe grumazul celuilalt: taţi pe fii, mame pe fiice, iar alte femei îşi ţineau pruncii la sân, îmbiindu-i spre ceea ce părea a fi laptele lor cel din urmă. Totuşi, când s-au gândit la ajutorul care, mai deunăzi, le venise din cer, s-au aşternut la pământ, toţi, ca un singur om, încât până şi pruncii erau desprinşi de la sân; şi, strigând cu glas mare, L-au rugat pe Stăpânul a toată puterea să Se arate şi să aibă milă de cei ce se aflau acum la porţile locaşului morţilor" (III Macabei 5,1-51).

„Iar Eleazar, preot de mare vază în ţară, care atinsese o vârstă înaintată şi a cărui viaţă era împodobită cu virtuţi, i-a oprit pe bătrânii din preajma sa să strige spre Dumnezeu cel Sfânt şi s-a rugat astfel: «Împărate, Tu, Cel mare întru putere, Tu, Cel-Preaînalt, Dumnezeu Atotputernic, Cel ce toată făptura o cârmuieşti cu milă, caută spre seminţia lui Avraam, spre fiii lui Iacob cel sfinţit, spre poporul moştenirii Tale celei sfinte, străin acum în ţară străină, care piere pe nedrept, Părinte! Tu eşti Cel ce l-ai nimicit pe Faraon, cel cu numeroasele lui care de luptă, atunci când stăpânul de atunci al aceluiaşi Egipt s-a înălţat cu nelegiuită trufie şi cu lăudăroasă limbă; atunci revărsându-Ţi razele milei Tale asupra neamului lui Israel, l-ai copleşit, pe Faraon şi oastea lui cea plină de semeţie. Când Sanherib, crudul rege al asirienilor, mândru de nenumăratele sale oşti, cucerise cu sabia toată ţara şi se ridica împotriva sfintei cetăţi cu ocări greu de îndurat, Tu, Doamne, l-ai prăbuşit, şi în faţa multor neamuri Ţi-ai arătat puterea. Când cei trei tineri ce se aflau în Babilon au ales de bunăvoie să fie aruncaţi în cuptorul cel de foc, numai să nu se închine la cele deşarte, Tu eşti Cel ce ai trimis răcoare rourată în cuptorul încins, iar focul l-ai aruncat

asupra tuturor potrivnicilor lor. Tu eşti Cel ce, atunci când Daniel, prin pâră nedreaptă şi invidie, a fost aruncat ca pradă leilor din groapă, l-ai adus înapoi, nevătămat, la lumină. Când Iona, în adâncul mării, tânjea după lumină în pântecele chitului, Tu, Părinte, ai căutat spre el şi l-ai arătat nevătămat în ochii tuturor alor săi. Și acum, Tu, Cel ce urăşti neobrăzarea, Tu, Cel îmbelşugat în milă, Tu, apărătorul tuturor, arată-Te degrab celor din neamul lui Israel, care sunt batjocoriţi de neamurile silnice, nelegiuite! Iar dacă, în vremea înstrăinării noastre, viaţa ni s-a întinat cu fapte nedrepte, scapă-ne din mâna vrăjmaşilor noştri, şi apoi nimiceşte-ne Tu, Doamne, cu moartea pe care Tu o vei alege, ca nu cumva, la nimicirea celor iubiţi ai Tăi, cei ce cugetă cele deşarte să le mulţumească găunoşilor lor idoli, zicând: - Nici măcar Dumnezeul lor nu i-a scăpat! Dar Tu, Cel ce ai putere nemărginită, Tu, Cel-Veşnic, priveşte: ai milă de noi, cei ameninţaţi să ne pierdem viaţa, ca nişte trădători, de către prosteasca neobrăzare a unor nelegiuiţi. Fă-i pe păgâni să tremure azi de spaimă în faţa puterii Tale nebiruite, Tu, Măritule, Cel ce ai puterea de a izbăvi neamul lui Iacob! Ție Ți se roagă, cu lacrimi, toată mulţimea pruncilor, precum şi părinţii acestora. Vădit să le fie tuturor păgânilor că Tu eşti cu noi, Doamne, şi că nu Ți-ai întors faţa dinspre noi; că, precum ai zis că nu-i vei uita pe ai Tăi nici chiar în ţara vrăjmaşilor lor, aşa împlineşte-Ți cuvintele, Doamne!». La vremea când Eleazar şi-a sfârşit rugăciunea, regele a sosit la hipodrom împreună cu sălbăticiunile şi cu tot vălmăşagul puterii lui. Când iudeii au văzut aceasta, au ridicat spre cer strigăte atât de puternice, încât răsunau până şi văile vecine; şi plângere mare s-a făcut în toată tabăra. Atunci Preamăritul, Atotputernicul şi Adevăratul Dumnezeu Și-a arătat sfânta Sa faţă: a deschis porţile cerului, de unde s-au pogorât doi îngeri cu înfăţişare menită să înspăimânte; toţi îi vedeau, în afară de iudei; şi s-au oprit în

faţa oştirii duşmane, pe care au umplut-o de cumplită spaimă şi au ferecat-o în lanţuri de nedezlegat. Un fior de gheaţă a trecut prin trupul regelui, iar duhul uitării i-a spulberat aprinderea. Cei doi îngeri au întors sălbăticiunile cu faţa spre ostaşii care le urmau, iar ele i-au călcat în picioare şi i-au nimicit. Mânia regelui s-a preschimbat în jale, plângându-şi propriile uneltiri. Căci dacă a auzit strigătul şi i-a văzut pe toţi în gura morţii, cu lacrimi de mânie şi-a ameninţat prietenii, zicând: «Rău aţi cârmuit; în cruzime i-aţi întrecut pe tirani; iar împotriva mea, binefăcătorul vostru, uneltiţi să fiu de îndată lipsit de domnie şi de viaţă, în taină punând la cale lucruri dăunătoare regatului. Cine i-a adunat aici - fără niciun rost ridicându-l pe fiecare de la casa lui - pe cei care, din credincioşie faţă de noi, au ţinut tăria ţării? Cine i-a împins către pedepse nedrepte pe cei care, încă de la început, au întrecut toate neamurile în bunăvoinţa lor faţă de noi şi care adesea s-au aruncat în cele mai mari primejdii? Dezlegaţi, dezlegaţi legăturile nedrepte!; trimiteţi-i în pace la casele lor şi cereţi-le iertare pentru ce li s-a făcut până acum! Eliberaţi-i pe fiii Atotputernicului, Viului Dumnezeu al cerului, cei care, din vremea strămoşilor noştri până în vremea de acum, au făcut ca treburile noastre să cunoască slăvită şi neîncetată propăşire!». Pe acestea le-a zis, iar ei, eliberaţi pe loc şi scăpaţi de moarte, L-au lăudat pe Dumnezeu, sfântul lor Izbăvitor. Apoi regele a plecat în cetate, a chemat la el pe vistiernicul veniturilor şi i-a poruncit să le dea iudeilor vin cu tot ce mai trebuie pentru o prăznuire de şapte zile. Aşa a hotărât el, ca ei în veselie să-şi prăznuiască eliberarea chiar acolo, în locul unde crezuseră că vor pieri. Aşa că cei ce cu puţin înainte erau dispreţuiţi şi aproape de locaşul morţilor - mai mult, cu un picior în groapă -, în locul unei morţi crude şi jalnice aveau parte acum de un ospăţ al izbăvirii. Plini de bucurie, locul ce le fusese rânduit pentru cădere şi îngropare, pe acela şi l-au

împărţit în aşternuturi de ospăţ. Punând capăt încordării în care-i ţinuse jalnica lor nenorocire, şi-au readus în minte cântările din patria lor, lăudându-L în imnuri pe Dumnezeul Cel-Făcător-de-Minuni, Izbăvitorul lor. Orice vaiet, orice plânset au fost lăsate deoparte; în semn de senină bucurie, aşa s-au prins la joc. Dar şi regele, adunând o seamă de oaspeţi pentru acelaşi prilej, cu mare cuviinţă înălţa neîncetate mulţumiri pentru neaşteptatul deznodământ. Iar cei care-i rânduiseră să moară şi să-i mănânce păsările, care îi înscriseseră în condici cu veselie, urlau cu voce tare, fiind îmbrăcaţi în ruşine şi cu focul îndrăznelii înăbuşit în ocară. Dar iudeii, după cum am spus, s-au prins la joc şi petreceau cu veselie, mulţumiri şi cântări. Și au luat hotărârea obştească de a sărbători, din neam în neam, amintirea acestor întâmplări, atâta vreme cât vor trăi ei printre străini. Aşa au rânduit ei ca aceste zile să fie zile de veselie, nu cu gândul la băutură sau la plăceri, ci pentru că Dumnezeu îi izbăvise. Și i-au cerut regelui îngăduinţa de a se întoarce acasă. Înscrierea lor se petrecuse între a douăzeci şi cincea zi a lunii Pahon şi a patra zi a lunii Epifi, adică timp de patruzeci de zile; iar zilele în care s-a urmărit nimicirea lor au fost trei, adică din a cincea până în a şaptea zi din luna Epifi; acesta a fost timpul în care Stăpânul-a-toate Și-a arătat întru slavă mila şi i-a eliberat pe toţi deodată, nevătămaţi. Timp de paisprezece zile s-au ospătat din ceea ce le dăduse regele, după care au cerut să plece. Regele i-a lăudat şi le-a dat la mână mărinimoasa scrisoare de mai jos, către mai-marii fiecărei cetăţi" (III Macabei 6,1-41).

„Regele Ptolemeu Filopator către comandanţii din Egipt şi către toţi cei rânduiţi peste treburile obşteşti, bucurie şi sănătate! Și noi suntem sănătoşi, precum şi copiii noştri; iar marele Dumnezeu ne-a îndreptat treburile aşa cum vrem noi. Anumiţi prieteni ai noştri, dedaţi la rău, ne-au cerut ca pe iudeii de sub stăpânirea noastră să-i pedepsim, pe toţi la un loc, ca pe nişte

trădători. Ei pretindeau că treburile noastre nu vor fi niciodată bine aşezate până ce lucrul acesta nu se va petrece, atât de mare fiind ura pe care iudeii o nutresc faţă de celelalte neamuri. Și i-au adus ca pe nişte robi, încătuşaţi în lanţuri aspre, ba chiar ca pe nişte trădători. Fără niciun fel de cercetare sau examinare a faptelor, se străduiau să-i nimicească; şi s-au pus pe treabă cu o cruzime de-a dreptul sălbatică, mai rea decât aceea din felul de a fi al sciţilor. Aceasta este pricina pentru care noi i-am ameninţat cu asprime; dar, cu îngăduinţa pe care vrem s-o avem faţă de toţi oamenii, în cele din urmă i-am lăsat să trăiască. Aflând că Dumnezeul cerului ţine asupra iudeilor un scut prin care-i apără şi-i păzeşte şi că Se luptă pentru ei aşa cum un tată se luptă întotdeauna pentru fiii săi, şi ţinând seama de statornicia şi credincioşia lor faţă de noi şi faţă de înaintaşii noştri, i-am iertat de orice fel de vină. Și le-am dat drumul să se ducă la casele lor, fiecare la a lui, poruncind oamenilor de pretutindeni să nu le facă niciun rău, şi nici să nu-i ocărască pentru ceva din trecut. Fiindcă să ştiţi că dacă noi vom pune la cale vreun gând care să le fie cât de cât împotrivă, sau dacă îi vom amărî în vreun fel, întotdeauna vom avea ca potrivnic nu un om, ci pe Dumnezeul Cel-Preaînalt, Stăpânul a toată puterea. De El, ca Unul ce pedepseşte astfel de fapte, nu va fi scăpare. Fiţi sănătoşi!" (III Macabei 7,1-9).

„Când au primit în mână această scrisoare, iudeii nu s-au grăbit să plece de îndată, ci l-au rugat pe rege să le dea împuternicirea de a-i pedepsi, pe potriva faptelor, pe aceia din neamul lor care de bunăvoie s-au lepădat de Dumnezeu Cel-Sfânt şi de legea lui Dumnezeu, spunând că aceia care de dragul burţii lor s-au lepădat de poruncile lui Dumnezeu nu vor fi de încredere nici faţă de treburile regelui. Regele şi-a însuşit adevărul acestui fel al lor de a gândi şi i-a lăudat. Și li s-a dat deplină putere ca, fără niciun fel de îngrădire, să-i stârpească pe cei ce cu neruşinare au părăsit legea lui Dumnezeu, oriunde

s-ar afla ei sub stăpânirea regelui. Atunci preoţii lor, aşa cum se cuvenea, l-au salutat cu urări de bine, şi tot poporul a întărit cu «Aliluia!». Și, cu bucurie, au plecat de la el. Și i-au pedepsit şi i-au nimicit pe cei din neamul lor care se murdăriseră şi care le cădeau în cale; au omorât astfel, în ziua aceea, ca la trei sute de oameni, cu simţământul că nimicirea acestor nelegiuiţi le este prilej de veselie. Dar cei ce până la moarte se legaseră de Dumnezeul lor, şi care acum se bucurau de o eliberare deplină, au plecat din cetate încununaţi cu tot felul de flori binemirositoare, cu strigăte de bucurie, cu cântări de laudă şi cu imnuri melodioase, aducând mulţumiri Dumnezeului părinţilor lor, veşnicul Izbăvitor al lui Israel. Și au ajuns la Ptolemaida, care, pornind de la o anume însuşire a locului, este numită Rodoforon (adică purtătoare de trandafir) unde, potrivit cu dorinţa lor, a tuturor, corăbiile i-au aşteptat timp de şapte zile. Acolo au făcut ei un ospăţ al eliberării, căci regele le dăruise cu mărinimie tot ceea ce le trebuia ca să se întoarcă sănătoşi acasă. Și s-au întors cu pace; pe toată durata drumului au înălţat cântări de mulţumire, după care au hotărât ca aceste zile ale călătoriei lor să fie prăznuite ca zile ale veseliei. Pe acestea le-au săpat, ca sfinte, într-o inscripţie pe o coloană, iar locul ospăţului l-au sfinţit drept loc de rugăciune. Aşa s-au întors, nevătămaţi, liberi, plini de bucurie, apăraţi de porunca regelui, pe uscat, pe mare, pe fluviu, fiecare la casa lui. Iar printre duşmanii lor aveau acum mai multă greutate decât înainte, fiind cinstiţi şi temuţi, şi nimeni, în niciun chip, nu s-ar fi atins de averile lor. Fiecare şi-a primit înapoi ceea ce era al lui, după condică, iar aceia care aveau câte ceva din ale lor le dădeau înapoi, tremurând de frică. Toate acestea, deoarece, până la urmă, Dumnezeu Cel Preamare a făcut minuni pentru izbăvirea lor. Binecuvântat fie Izbăvitorul lui Israel întru toţi vecii! Amin!” (III Macabei 7,10-23).

2. Îngerii şi lucrarea lor în Noul Testament

Vestirea naşterii şi naşterea Sfântului Ioan Botezătorul

„În zilele lui Irod, regele Iudeii, era un preot cu numele Zaharia, din ceata preoţească a lui Abia; iar femeia lui era din fiicele lui Aaron şi numele ei era Elisabeta. Şi amândoi erau drepţi înaintea lui Dumnezeu, umblând fără prihană în toate poruncile şi rânduielile Domnului. Şi nu aveau copii, deoarece Elisabeta era stearpă şi amândoi erau înaintaţi în zilele lor. Şi a fost că pe când Zaharia slujea înaintea lui Dumnezeu în rândul cetei sale, după rânduiala preoţiei i-au ieşit sorţii să intre în templul Domnului şi să tămâieze. Iar la ceasul tămâierii toată mulţimea poporului era afară, rugându-se. Şi îngerul Domnului i s-a arătat stând de-a dreapta altarului tămâierii. Şi, văzându-l, Zaharia s-a tulburat şi frică a căzut peste el. Iar îngerul i-a grăit: «Nu te teme, Zaharia, fiindcă rugăciunea ţi-a fost ascultată şi Elisabeta, femeia ta, îţi va naşte un fiu şi-i vei pune numele Ioan. Şi-ţi va fi el bucurie şi veselie, şi mulţi se vor bucura de naşterea lui. Că mare va fi el înaintea Domnului; nici vin şi nici băutură tare nu va bea, şi încă din pântecele mamei sale se va umple de Duh Sfânt; şi pe mulţi din fiii lui Israel îi va întoarce la Domnul, Dumnezeul lor; şi Lui Îi va merge el înainte cu duhul şi cu puterea lui Ilie, ca să întoarcă inimile părinţilor spre copii şi pe cei neascultători la înţelepciunea drepţilor, ca să-i gătească Domnului popor pregătit». Și a zis Zaharia către înger: «După ce voi cunoaşte aceasta? Că eu sunt bătrân, iar femeia mea, înaintată în zilele ei». Şi răspunzând îngerul, i-a zis: «Eu sunt Gavriil, cel ce stă în faţa lui Dumnezeu. Şi sunt trimis să grăiesc către tine şi să-ţi binevestesc acestea. Şi pentru că n-ai crezut în cuvintele mele, care se vor plini la vremea lor, iată vei fi mut şi nu vei putea vorbi până în ziua când vor fi acestea». Şi

poporul îl aştepta pe Zaharia şi se mira că întârzie în templu. Și când a ieşit, nu putea să vorbească. Și ei au înţeles că a văzut vedenie în templu; şi el le făcea semne şi a rămas mut. Și când s-au împlinit zilele slujirii lui, s-a dus la casa sa. Iar după aceste zile, Elisabeta, femeia lui, a zămislit; şi vreme de cinci luni s-a tăinuit, zicându-şi: «Că aşa mi-a făcut mie Domnul în zilele în care a socotit să-mi ridice ocara de printre oameni». Iar Elisabetei i s-a împlinit vremea să nască şi a născut un fiu. Şi au auzit vecinii şi rudele ei că Domnul Şi-a mărit mila faţă de ea şi se bucurau împreună cu ea. Iar când a fost în ziua a opta au venit să-l taie împrejur pe prunc; şi voiau să-l numească Zaharia, cu numele tatălui său. Şi răspunzând, mama sa a zis: «Nu; ci Ioan se va chema». Şi au zis către ea: «În rudenia ta nu este nimeni care să se cheme cu numele acesta». Şi i-au făcut semn tatălui său, cum ar vrea el să fie numit. Şi cerând o tăbliţă, el a scris: «Numele lui este Ioan». Şi toţi s-au mirat. Şi îndată gura şi limba i s-au deschis; şi vorbea, binecuvântând pe Dumnezeu. Şi frică i-a cuprins pe toţi vecinii lor; şi despre lucrurile acestea s-a vorbit în tot ţinutul muntos al Iudeii. Şi toţi cei ce le-au auzit le puneau în inima lor, zicând: «Ce va fi oare copilul acesta?». Căci mâna Domnului era cu el. Şi Zaharia, tatăl său, s-a umplut de Duh Sfânt şi a profeţit, zicând: «Binecuvântat este Domnul, Dumnezeul lui Israel, că Şi-a cercetat poporul şi l-a răscumpărat; şi putere mântuitoare ne-a ridicat din casa lui David, sluga Sa, precum a grăit prin gura sfinţilor Săi profeţi din veac, mântuire de vrăjmaşii noştri şi din mâna tuturor celor ce ne urăsc, să facă milă cu părinţii noştri şi să-Şi amintească de legământul Său cel sfânt, de jurământul cu care i S-a jurat lui Avraam, părintele nostru; fiind noi astfel izbăviţi din mâna vrăjmaşilor, să ne dea nouă ca, fără frică, în faţa Lui să-I slujim în sfinţenie şi-n dreptate în toate zilele vieţii noastre. Iar tu, pruncule, profet al Celui-Preaînalt te vei chema,

că vei merge înaintea feţei Domnului ca să-I găteşti căile, să-i dai poporului Său cunoştinţa mântuirii întru iertarea păcatelor lor, prin milostivirea milei Dumnezeului nostru, cu care ne-a cercetat pe noi Răsăritul-cel-de-Sus. Ca să-i lumineze pe cei ce şed în întuneric şi în umbra morţii şi să îndrepte picioarele noastre pe calea păcii». Iar copilul creştea şi se întărea cu duhul” (Luca 1,5-25 şi 57-80).

Bunavestire

„Iar în a şasea lună, îngerul Gavriil a fost trimis de la Dumnezeu într-o cetate din Galileea, al cărei nume era Nazaret, la o fecioară logodită cu un bărbat care se chema Iosif, din casa lui David; iar numele fecioarei era Maria. Şi intrând îngerul la ea, a zis: «Bucură-te, ceea ce eşti plină de har, Domnul este cu tine. Binecuvântată eşti tu între femei!». Iar ea, văzându-l, s-a tulburat de cuvântul lui şi cugeta: «Ce fel de închinare poate fi aceasta?». Şi îngerul i-a zis: «Nu te teme, Marie, fiindcă ai aflat har la Dumnezeu. Şi iată vei lua în pântece şi vei naşte Fiu şi numele Lui îl vei chema Iisus. Acesta va fi mare şi Fiul Celui-Preaînalt Se va chema şi Domnul Dumnezeu Îi va da tronul lui David, părintele Său, şi va împărăţi peste casa lui Iacov în veci şi împărăţia Lui nu va avea sfârşit». Și Maria a zis către înger: «Cum va fi aceasta, de vreme ce eu nu ştiu de bărbat?». Şi răspunzând îngerul, i-a zis: «Duhul Sfânt Se va pogorî peste tine şi puterea Celui-Preaînalt te va umbri; pentru aceea şi Sfântul Care Se va naşte din tine, Fiul lui Dumnezeu se va chema. Şi iată, Elisabeta, rudenia ta, a zămislit şi ea fiu la bătrâneţea ei şi aceasta este a şasea lună pentru ea, cea numită stearpă. Că la Dumnezeu nimic nu este cu neputinţă». Iar Maria a zis: «Iată, roaba Domnului. Fie mie după cuvântul tău!». Și îngerul a plecat de la dânsa” (Luca 1,26-38).

Îngerul Domnului şi Dreptul Iosif

„Maria, mama lui Iisus, fiind logodită cu Iosif, fără să fi fost ei înainte împreună, s-a aflat pe sine având în pântece de la Duhul Sfânt. Iar Iosif, logodnicul ei, drept fiind şi nevrând s-o dea în vileag, a vrut s-o lase pe ascuns. Și cugetând el acestea, iată îngerul Domnului i s-a arătat în vis, grăind: «Iosife, fiul lui David, nu te teme s-o iei pe Maria drept femeia ta, fiindcă ceea ce s-a zămislit într-însa este de la Duhul Sfânt; ea va naşte Fiu, Căruia tu Îi vei pune numele Iisus, căci El va mântui pe poporul Său de păcatele lor». Iar acestea toate s-au făcut ca să se împlinească ceea ce s-a spus de Domnul prin profetul care zice: «Iată, Fecioara va avea în pântece şi va naşte Fiu şi-L vor chema cu numele de Emanuel, care se tâlcuieşte: Cu noi este Dumnezeu». Și trezindu-se Iosif din somn, a făcut aşa cum i-a poruncit îngerul Domnului şi a luat-o la sine pe logodnica sa” (Matei 1,18-24).

Naşterea Pruncului Iisus

„În zilele acelea a ieşit poruncă de la cezarul August să se înscrie toată lumea. Această înscriere, cea dintâi, s-a făcut pe când Quirinius guverna în Siria. Și se duceau toţi să se înscrie, fiecare în cetatea sa. Și Iosif s-a suit şi el din Galileea, din cetatea Nazaret, în Iudeea, în cetatea lui David, care se numeşte Betleem, pentru că el era din casa şi din neamul lui David, ca să se înscrie împreună cu Maria, cea logodită cu el, care era însărcinată. Dar pe când erau ei acolo, s-au împlinit zilele ca ea să nască. Și L-a născut pe Fiul ei Cel Întâi-Născut şi L-a înfăşat şi L-a culcat în iesle, fiindcă pentru ei nu era loc de găzduire la han. Și în ţinutul acela erau păstori care stăteau pe câmp şi-şi păzeau turma făcând noaptea de strajă. Și iată, îngerul Domnului a stat lângă ei şi slava Domnului a strălucit împrejurul lor şi ei s-au înfricoşat cu frică mare. Și îngerul

Domnului le-a zis: «Nu vă temeţi. Că, iată, vă binevestesc vouă bucurie mare, care va fi pentru tot poporul; că-n cetatea lui David vi S-a născut azi Mântuitor, Care este Hristos Domnul. Și acesta vă va fi semnul: Veţi găsi un Prunc înfăşat şi culcat în iesle». Și, deodată, laolaltă cu îngerul s-a văzut mulţime de oaste cerească lăudându-L pe Dumnezeu şi zicând: «Slavă întru cei de sus lui Dumnezeu şi pe pământ pace, între oameni bunăvoire!». Iar după ce îngerii au plecat de la ei la cer, păstorii vorbeau unii către alţii: «Să mergem dar până la Betleem şi să vedem lucrul acesta ce s-a făcut, pe care Domnul ni l-a făcut nouă cunoscut». Și, grăbindu-se, au venit şi au aflat pe Maria şi pe Iosif şi pe Prunc culcat în iesle. Și văzându-L, au vestit cuvântul ce li se grăise despre acest Copil. Și toţi cei ce au auzit se mirau de cele ce le spuneau păstorii. Iar Maria păstra toate cuvintele acestea, punându-le în inima ei. Și s-au întors păstorii slăvind şi lăudând pe Dumnezeu pentru toate câte le-au auzit şi le-au văzut aşa cum li se spuseseră" (Luca 2,1-20).

Cei trei magi de la Răsărit

„Iar dacă în zilele regelui Irod S-a născut Iisus în Betleemul Iudeii, iată magii de la Răsărit au venit în Ierusalim, întrebând: «Unde este Cel ce S-a născut rege al iudeilor? Căci în Răsărit I-am văzut steaua şi am venit să I ne închinăm». Și auzind acestea, regele Irod s-a tulburat, şi tot Ierusalimul împreună cu el. Și adunând pe toţi arhiereii şi cărturarii poporului, i-a întrebat: «Unde este să Se nască Hristos?». Iar ei i-au zis: «În Betleemul Iudeii, că aşa este scris prin profetul: Și tu, Betleeme din pământul lui Iuda, nicidecum nu eşti cel mai mic între căpeteniile lui Iuda, căci din tine va ieşi Cârmuitorul Care-l va paşte pe poporul Meu Israel». Atunci Irod i-a chemat în taină pe magi şi a aflat limpede de la ei vremea când li se arătase steaua. Și trimiţându-i la Betleem, le-a zis: «Mergeţi şi cercetaţi cu de-amănuntul despre

Prunc şi dacă-L veţi afla, daţi-mi şi mie de veste, pentru ca să vin şi eu şi să mă închin Lui». Iar ei, ascultându-l pe rege, au plecat; şi iată, steaua pe care o văzuseră în Răsărit mergea înaintea lor, până ce a venit şi a stat deasupra locului unde era Pruncul. Și văzând ei steaua, s-au bucurat cu bucurie mare foarte. Și intrând în casă, L-au văzut pe Prunc împreună cu Maria, mama Sa; şi căzând la pământ, I s-au închinat; şi deschizându-şi vistieriile, I-au adus daruri: aur, tămâie şi smirnă. Dar luând prin vis înştiinţare să nu se mai întoarcă la Irod, pe altă cale s-au dus în ţara lor" (Matei 2,1-12).

Cel care le-a apărut magilor în vis a fost un înger al Domnului.

Fuga în Egipt

„După ce au plecat magii, iată că îngerul Domnului i s-a arătat în vis lui Iosif, zicând: «Ridică-te, ia Pruncul şi pe maica Sa şi fugi în Egipt şi stai acolo până când îţi voi spune eu, fiindcă Irod vrea să caute Pruncul ca să-L omoare». Și ridicându-se Iosif, i-a luat în timpul nopţii pe Prunc şi pe maica Sa şi a plecat în Egipt. Și au stat acolo până la moartea lui Irod, ca să se împlinească cuvântul spus de Domnul prin profetul ce zice: «Din Egipt L-am chemat pe Fiul Meu». Iar Irod, văzând că fusese amăgit de magi, s-a mâniat foarte şi, trimiţând, i-a ucis pe toţi pruncii care erau în Betleem şi-n toate hotarele lui, de doi ani şi mai în jos, după timpul pe care îl aflase de la magi. Atunci s-a împlinit ceea ce se spusese prin Ieremia profetul: «Glas în Rama s-a auzit, plângere şi tânguire multă, Rahela îşi plânge copiii şi nu vrea să se mângâie, pentru că nu mai sunt». După moartea lui Irod, iată îngerul Domnului i s-a arătat în vis lui Iosif, în Egipt, zicându-i: «Ridică-te, ia Pruncul şi pe maica Sa şi mergi în pământul lui Israel, căci au murit cei ce căutau viaţa Pruncului». Iar el, ridicându-se, a luat Pruncul şi pe maica Sa şi a venit în

pământul lui Israel. Și auzind că domneşte Arhelau în Iudeea, în locul lui Irod, tatăl său, s-a temut să meargă acolo şi, luând poruncă prin vis, s-a dus în părţile Galileii. Și a venit şi a locuit în oraşul numit Nazaret, ca să se împlinească ceea ce s-a spus prin profeţi, că Nazarinean Se va chema" (Matei 2,13-23).

După ispitirea din Carantania îngerii îi slujeau Domnului Hristos

„Atunci diavolul L-a lăsat; şi iată, îngerii, venind la El Îl slujeau" (Matei 4,11).

Îngerul de la scăldătoarea Vitezda

„În Ierusalim, lângă Poarta Oilor, era o scăldătoare care se numeşte pe evreieşte Vitezda, având cinci pridvoare. În acelea zăcea mulţime de bolnavi: orbi, şchiopi, uscaţi, aşteptând mişcarea apei. Că un înger al Domnului se pogora din când în când în scăldătoare şi tulbura apa; şi cel ce intra întâi după tulburarea apei se făcea sănătos de orice boală era ţinut" (Ioan 5,2-4).

La scăldătoarea Vitezda nu a avut loc o singură minune, ci nenumărate, arătând permanenta purtare de grijă a lui Dumnezeu faţă de poporul Său.

Un înger L-a întărit pe Domnul Hristos în grădina Ghetsimani

După Cina cea de Taină, Mântuitorul s-a dus împreună cu Sfinţii Apostoli în grădina Ghetsimani, unde S-a rugat lui Dumnezeu Tatăl: „Părinte, de voieşti, depărtează paharul acesta de la Mine. Dar nu voia Mea, ci voia Ta să se facă! Iar un înger din cer I s-a arătat şi-L întărea. Și-n luptă cu moartea fiind, cu mai mare stăruinţă Se ruga. Și sudoarea Lui s-a făcut ca nişte picături de sânge ce cădeau pe pământ" (Luca 22,42-44).

Îngerul (îngerii) de la mormântul Mântuitorului

„După ce a trecut sâmbăta, când se lumina de ziua cea dintâi a săptămânii, Maria Magdalena şi cealaltă Marie au venit să vadă mormântul. Și iată, s-a făcut cutremur mare; că îngerul Domnului, pogorându-se din cer şi venind, a prăvălit piatra de la uşă şi şedea deasupra ei. Și înfăţişarea lui era ca a fulgerului, iar îmbrăcămintea lui, albă ca zăpada. Și de frica lui s-au cutremurat străjerii şi s-au făcut ca nişte morţi. Iar îngerul, răspunzând, le-a zis femeilor: «Nu vă temeţi, că ştiu că pe Iisus Cel răstignit Îl căutaţi: nu este aici, căci S-a sculat precum a zis. Veniţi de vedeţi locul unde fusese pus; şi mergând degrabă, spuneţi-le ucenicilor Săi că S-a sculat din morţi; şi iată că va merge mai înainte de voi în Galileea; acolo Îl veţi vedea. Iată, eu v-am spus». Și plecând ele în grabă de la mormânt, cu frică şi cu bucurie mare alergau să-i vestească pe ucenicii Lui” (Matei 28,1-8).

„După ce a trecut ziua sâmbetei, Maria Magdalena, Maria, mama lui Iacob, şi Salomeea au cumpărat miresme, ca să vină să ungă trupul lui Iisus. Și dis-de-dimineaţă, în prima zi a săptămânii, pe când răsărea soarele, au venit la mormânt. Și ziceau între ele: «Cine ne va prăvăli nouă piatra de la uşa mormântului?». Dar, ridicându-şi ochii, au văzut că piatra, care era foarte mare, fusese răsturnată. Și intrând în mormânt, au văzut un tânăr şezând în partea dreaptă, îmbrăcat în veşmânt alb; şi s-au înspăimântat. Dar el le-a zis: «Nu vă înspăimântaţi! Pe Iisus Nazarineanul Îl căutaţi, pe Cel răstignit. A înviat! Nu este aici. Iată locul unde L-au pus. Mergeţi însă şi spuneţi-le ucenicilor Săi şi lui Petru că va merge mai înainte de voi în Galileea; acolo Îl veţi vedea, după cum v-a spus». Și, ieşind, au fugit de la mormânt, că erau cuprinse de frică şi de uimire; şi n-au spus nimănui nimic, fiindcă se temeau” (Marcu 16,1-8).

„În prima zi după sâmbătă, foarte de dimineaţă, ele au venit la mormânt aducând miresmele pe care le pregătiseră.

Și au găsit piatra răsturnată de pe mormânt; dar, odată intrate, trupul Domnului Iisus nu l-au găsit. Și fiind ele încă nedumerite de aceasta, iată doi bărbaţi au stat înaintea lor, în veşminte strălucitoare. Şi, înfricoşându-se ele şi plecându-şi feţele la pământ, ei le-au zis: «De ce Îl căutaţi pe Cel viu între cei morţi? Nu aici este, ci a înviat. Aduceţi-vă aminte cum v-a vorbit pe când era încă în Galileea, zicând că Fiul Omului trebuie să fie dat în mâinile oamenilor păcătoşi şi să fie răstignit, dar a treia zi să învie». Și ele şi-au adus aminte de cuvintele Lui. Și întorcându-se de la mormânt, pe toate acestea le-au vestit celor unsprezece şi tuturor celorlalţi. Iar cele ce spuneau acestea către Apostoli erau Maria Magdalena şi Ioana şi Maria lui Iacob şi celelalte împreună cu ele" (Luca 24,1-10).

Înălţarea Domnului Hristos cu trupul la cer

„Iisus Hristos i-a dus pe ucenicii Săi afară din Ierusalim, până spre Betania, la Muntele ce se cheamă al Măslinilor, care era aproape de Ierusalim, cale de o sâmbătă şi, ridicându-Și mâinile, i-a binecuvântat. Și pe când îi binecuvânta, S-a depărtat de ei şi S-a înălţat la cer şi a şezut de-a dreapta lui Dumnezeu şi un nor L-a luat de la ochii lor. Și privind ei, în timp ce El mergea la cer, iată că lângă ei au stat doi bărbaţi în haine albe, care au şi zis: «Bărbaţi galileeni, de ce staţi privind la cer? Acest Iisus, Care S-a înălţat de la voi la cer, aşa va şi veni, cum L-aţi văzut voi mergând la cer». Atunci ei s-au întors la Ierusalim cu bucurie mare" (Luca 24,50-52; Marcu 16,19 şi Faptele Apostolilor 1,9-12).

Un înger îi eliberează pe Sfinţii Apostoli din temniţă

„Prin mâinile Apostolilor se făceau multe semne şi minuni în popor; şi toţi erau într-un cuget în pridvorul lui Solomon. Și nimeni dintre ceilalţi nu îndrăznea să li se alăture, dar poporul îi preamărea. Și din ce în ce mai mult se adăugau cei ce credeau

în Domnul, mulţime de bărbaţi şi de femei, încât scoteau pe cei bolnavi în uliţe şi-i puneau pe paturi şi pe tărgi pentru ca, atunci când vine Petru, măcar umbra lui să umbrească pe vreunul din ei. Și se aduna şi mulţimea din cetăţile dimprejurul Ierusalimului, aducând bolnavi şi bântuiţi de duhuri necurate, şi toţi se vindecau. Și sculându-se arhiereul şi toţi cei împreună cu el - cei din neamul saducheilor -, s-au umplut de invidie. Și au pus mâna pe Apostoli şi i-au aruncat în temniţa obştească. Dar în timpul nopţii un înger al Domnului a deschis uşile temniţei şi scoţându-i afară, le-a zis: Mergeţi şi staţi drept şi grăiţi-i poporului în templu toate cuvintele Vieţii acesteia. Și ei, auzind, au intrat de dimineaţă în templu şi învăţau. Dar venind arhiereul şi cei împreună cu el, au adunat sinedriul şi tot sfatul bătrânilor fiilor lui Israel şi au trimis la temniţă să-i aducă. Dar slujitorii, ducându-se, nu i-au găsit în temniţă; şi s-au întors şi au dat de veste, zicând: Temniţa am găsit-o încuiată cu toate întăriturile, iar pe paznici, stând la uşi; dar când am deschis, înlăuntru n-am găsit pe nimeni. Când au auzit cuvintele acestea, căpetenia templului şi arhiereii erau nedumeriţi cu privire la ei, ce-ar putea să fie aceasta. Dar venind cineva, le-a dat de veste: Iată, bărbaţii pe care i-aţi pus în temniţă sunt în templu, stând în picioare şi învăţând poporul. Atunci ducându-se căpetenia împreună cu slujitorii, i-au adus, dar nu cu sila, că se temeau de popor să nu-i ucidă cu pietre. Și, aducându-i, i-au pus în faţa sinedriului. Iar arhiereul i-a întrebat, zicând: Oare nu cu poruncă v-am poruncit noi vouă să nu mai învăţaţi în numele acesta? Și iată, aţi umplut Ierusalimul cu învăţătura voastră şi vreţi să aduceţi asupra noastră sângele acestui om! Iar Petru şi Apostolii, răspunzând, au zis: Noi trebuie să-L ascultăm pe Dumnezeu mai mult decât pe oameni. Dumnezeul părinţilor noştri L-a înviat pe Iisus pe Care voi L-aţi omorât spânzurându-L pe lemn. Pe Acesta Dumnezeu L-a înălţat, prin dreapta Sa, Stăpânitor şi Mântuitor,

ca să-i dea lui Israel pocăinţă şi iertare de păcate. Și martori ai acestor cuvinte suntem noi şi Duhul Sfânt pe Care Dumnezeu L-a dat celor ce-L ascultă. Iar ei, auzind, mai tare se mâniau şi se sfătuiau să-i omoare. Dar ridicându-se în sinedriu un fariseu cu numele Gamaliel, învăţător de lege, cinstit de tot poporul, a poruncit să-i scoată pe oameni afară puţin şi le-a zis: Bărbaţi israeliţi, luaţi aminte la voi înşivă, ce aveţi să faceţi cu oamenii aceştia. Că înainte de zilele acestea s-a ridicat Teudas, zicând că el este cineva, căruia i s-au alăturat un număr de bărbaţi ca la patru sute, care a fost ucis, şi toţi câţi l-au ascultat au fost risipiţi şi nimiciţi. După aceasta s-a ridicat Iuda Galileeanul, în zilele numărătorii, şi a atras popor mult după el; şi acela a pierit, şi toţi câţi au ascultat de el au fost împrăştiaţi. Și acum v-o spun eu vouă: Feriţi-vă de oamenii aceştia şi lăsaţi-i; că dacă planul acesta sau acest lucru e de la oameni, de la sine se va nimici; dar dacă-i de la Dumnezeu, nu veţi putea voi să-i nimiciţi; ba nu cumva să vă pomeniţi şi luptători împotriva lui Dumnezeu! Și l-au ascultat. Și chemându-i pe Apostoli şi bătându-i, le-au poruncit să nu mai vorbească în numele lui Iisus, şi le-au dat drumul. Iar ei au plecat din faţa sinedriului, bucurându-se că au fost învredniciţi să sufere necinste pentru numele Lui. Și-n toată ziua, în templu şi pe-acasă, nu încetau să înveţe şi să-L binevestească pe Hristos Iisus” (Faptele Apostolilor 5,12-42).

Un înger i se arată diaconului Filip

„Îngerul Domnului a grăit către Filip, zicând: «Ridică-te şi mergi spre miazăzi, pe calea care coboară de la Ierusalim la Gaza; ea este pustie». Și ridicându-se el, a mers. Și iată, un bărbat din Etiopia, famen, mare dregător al Candachiei, regina Etiopiei, care era peste toată vistieria ei şi care venise la Ierusalim să se închine, se întorcea acasă; şi şezând în carul său, îl citea pe profetul Isaia. Iar Duhul i-a zis lui Filip: «Apropie-te şi te alipeşte de carul

acela». Şi Filip a alergat şi l-a auzit citindu-l pe profetul Isaia şi i-a zis: «Înţelegi tu oare ce citeşti?». Iar el a zis: «Cum aş putea să înţeleg, dacă nu mă va călăuzi cineva?». Şi l-a rugat pe Filip să se urce şi să şadă cu el. Iar locul din Scriptură pe care-l citea era acesta: «Ca un miel care se aduce spre junghiere şi ca o oaie fără de glas înaintea celui ce-o tunde, aşa nu şi-a deschis gura sa. Întru smerenia Lui I s-a răpit dreptatea şi neamul Lui cine-l va spune? Că viaţa I se ia de pe pământ». Iar famenul, răspunzând, i-a zis lui Filip: «Rogu-te, despre cine zice profetul acesta, despre sine, sau despre altcineva?». Iar Filip, deschizându-şi gura şi începând de la scriptura aceasta, i L-a binevestit pe Iisus. Şi pe când mergeau ei pe cale, au ajuns la o apă; iar famenul a zis: «Iată apă. Ce mă împiedică să fiu botezat?». Filip a zis: «Dacă tu crezi din toată inima, este cu putinţă». Şi el, răspunzând, a zis: «Cred că Iisus Hristos este Fiul lui Dumnezeu». Şi a poruncit să stea carul; şi s-au coborât amândoi în apă - şi Filip, şi famenul - şi l-a botezat. Iar când au ieşit din apă, Duhul Domnului l-a răpit pe Filip şi famenul nu l-a mai văzut. Şi el s-a dus în calea sa, bucurându-se. Iar Filip s-a aflat la Azot şi, mergând, binevestea prin toate cetăţile, până ce a sosit în Cezareea" (Faptele Apostolilor 8,26-40).

Un înger i se arată sutaşului Corneliu

„În Cezareea era un bărbat cu numele Corneliu, sutaş din cohorta ce se chema Italica, cucernic şi temător de Dumnezeu, cu toată casa lui, şi care făcea multe milostenii poporului şi întotdeauna I se ruga lui Dumnezeu. Şi cam pe la ceasul al nouălea din zi a văzut în vedenie, lămurit, un înger al lui Dumnezeu, intrând la el şi zicându-i: Corneliu! Iar Corneliu, cătând spre el şi înfricoşându-se, a zis: Ce este, Doamne? Şi îngerul i-a zis: Rugăciunile şi milosteniile tale s-au suit spre pomenire înaintea lui Dumnezeu. Şi acum, trimite oameni la Ioppe şi cheamă să vină un anume Simon care se numeşte Petru.

El găzduieşte la un oarecare Simon, tăbăcar, a cărui casă este lângă mare. Acesta îţi va spune ce trebuie să faci. Şi când îngerul care a vorbit cu el a plecat, Corneliu i-a chemat pe doi dintre slujitorii săi de casă şi pe un ostaş cucernic din cei ce-i erau mai apropiaţi. Şi după ce le-a istorisit toate, i-a trimis la Ioppe. Iar a doua zi, în timp ce ei mergeau pe drum şi se apropiau de cetate, Petru s-a suit în odaia de sus, cam pe la ceasul al şaselea, să se roage. Şi a fost că i s-a făcut foame şi voia să mănânce; dar pe când ei îi pregăteau, el a căzut în extaz. Şi a văzut cerul deschis şi un lucru ca o faţă mare de masă coborându-se legată de patru colţuri şi lăsându-se pe pământ. În ea erau toate dobitoacele cu patru picioare şi târâtoarele pământului şi păsările cerului. Şi glas a fost către el: Ridică-te, Petre, înjunghie şi mănâncă! Iar Petru a zis: Nicidecum, Doamne, că niciodată n-am mâncat ceva spurcat sau necurat. Şi din nou a fost glas către el, a doua oară: Pe cele ce le-a curăţit Dumnezeu, tu să nu le numeşti spurcate! Şi aceasta s-a făcut de trei ori, şi îndată lucrul acela s-a ridicat la cer. În timp ce Petru nu se dumerea întru sine ce ar putea să fie vedenia pe care o văzuse, iată că bărbaţii trimişi de Corneliu, întrebând de casa lui Simon, stând la poartă şi strigând, au întrebat dacă Simon cel numit Petru găzduieşte acolo. Şi în timp ce Petru se gândea la vedenie, Duhul i-a zis: Iată, te caută trei bărbaţi; ridică-te aşadar, coboară şi mergi împreună cu ei fără să te îndoieşti de nimic, fiindcă Eu i-am trimis. Şi Petru, coborându-se la bărbaţii trimişi la el de Corneliu, le-a zis: Iată, eu sunt acela pe care-l căutaţi. Care este pricina pentru care-aţi venit? Iar ei au zis: Corneliu sutaşul, om drept şi temător de Dumnezeu şi mărturisit de tot neamul iudeilor, a fost înştiinţat de un înger sfânt să trimită să te cheme acasă la el, ca să audă cuvinte de la tine. Atunci el i-a chemat înlăuntru şi i-a ospătat. Iar a doua zi, sculându-se, a plecat cu ei; iar câţiva dintre fraţii cei din Ioppe l-au însoţit. Şi în ziua următoare au intrat în Cezareea. Iar Corneliu îi aştepta; şi-şi

chemase acasă la el rudeniile şi pe prietenii cei mai apropiaţi. Şi când a fost să intre Petru, Corneliu l-a întâmpinat şi i s-a închinat căzându-i la picioare. Iar Petru l-a ridicat, zicându-i: Ridică-te! Şi eu sunt om. Şi, vorbind cu el, a intrat şi a găsit pe mulţi adunaţi. Şi a zis către ei: Voi ştiţi că unui bărbat iudeu nu-i este îngăduit să se alipească ori să se apropie de cel de alt neam; dar mie Dumnezeu mi-a arătat ca pe niciun om să nu-l numesc spurcat sau necurat. De aceea, chemat fiind să vin, am venit fără împotrivire. Deci vă întreb: Pentru care pricină aţi trimis după mine? Corneliu a zis: Acum patru zile eram postind până la ceasul acesta, şi în casa mea îmi făceam rugăciunea de ceasul al nouălea; şi iată, un bărbat în haină strălucitoare a stat în faţa mea şi a zis: Corneliu, rugăciunea ta a fost ascultată şi milosteniile tale au fost pomenite înaintea lui Dumnezeu. Aşadar, trimite la Ioppe şi cheamă-l pe Simon cel ce se numeşte Petru; el e găzduit în casa lui Simon, tăbăcarul, lângă mare. Deci, îndată eu am trimis la tine; şi tu ai făcut bine că ai venit. Şi acum, noi toţi suntem de faţă înaintea lui Dumnezeu, ca să ascultăm toate cele poruncite ţie de Domnul. Iar Petru, deschizându-şi gura, a zis: Cu adevărat cunosc că Domnul nu este părtinitor, ci, în orice neam, celui ce se teme de El şi face dreptate, bineplăcut îi este cuvântul pe care El l-a trimis fiilor lui Israel, binevestind pacea prin Iisus Hristos. Acesta este Domn al tuturor. Voi ştiţi cuvântul care a fost în toată Iudeea, începând din Galileea, după botezul pe care l-a propovăduit Ioan, adică despre Iisus din Nazaret, cum L-a uns pe El Dumnezeu cu Duhul Sfânt şi cu putere; despre El, Care a umblat făcând bine şi vindecând pe toţi cei asupriţi de diavolul, pentru că Dumnezeu era cu El. Şi noi suntem martori a tot ceea ce El a făcut, şi în ţara iudeilor, şi în Ierusalim; pe Acesta L-au omorât spânzurându-L pe lemn. Pe Acesta Dumnezeu L-a înviat a treia zi şi I-a dat să Se arate, nu la tot poporul, ci nouă, martorilor mai dinainte rânduiţi de Dumnezeu, cei ce am mâncat

şi am băut cu El după ce a înviat din morţi. Şi El ne-a poruncit să propovăduim poporului şi să mărturisim că El este Cel rânduit de Dumnezeu să fie judecător al celor vii şi al celor morţi. Despre aceasta mărturisesc toţi profeţii, că tot cel ce crede întru El, prin numele Lui va primi iertarea păcatelor. În timp ce Petru încă grăia cuvintele acestea, Duhul cel Sfânt S-a pogorât peste toţi cei ce ascultau cuvântul. Iar credincioşii tăiaţi împrejur, care veniseră cu Petru, au rămas uimiţi că darul Duhului Sfânt s-a revărsat şi peste păgâni. Că-i auzeau vorbind în limbi şi slăvindu-L pe Dumnezeu. Atunci a răspuns Petru: Oare poate cineva opri apa să-i boteze pe aceştia care au primit Duhul Sfânt ca şi noi? Şi a poruncit ca ei să fie botezaţi în numele Domnului Iisus Hristos. Atunci l-au rugat să rămână la ei câteva zile" (Faptele Apostolilor 10,1-48).

Un înger îl eliberează pe Sfântul Apostol Petru din temniţă

„În vremea aceea regele Irod şi-a întins mâna să le facă rău unora din Biserică. Și l-a ucis cu sabia pe Iacob, fratele lui Ioan. Și văzând că e pe placul iudeilor, a adăugat şi prinderea lui Petru - şi erau zilele azimelor - pe carele şi prinzându-l, l-a aruncat în temniţă, dându-l la patru străji de câte patru ostaşi ca să-l păzească, vrând ca după Paşti să-l scoată în faţa poporului. Aşadar, Petru era păzit în temniţă; iar de către Biserică se făcea necontenit rugăciune către Dumnezeu pentru el. Dar când Irod era să-l scoată afară, în noaptea aceea Petru dormea între doi ostaşi, legat cu două lanţuri, iar în faţa uşii paznicii păzeau temniţa. Şi iată, un înger al Domnului a venit, iar în încăpere a strălucit lumină. Şi lovindu-l pe Petru în coastă, îngerul l-a trezit, zicând: Scoală-te repede! Şi lanţurile i-au căzut de la mâini. Şi i-a zis îngerul: Încinge-te şi încalţă-ţi sandalele! Şi el a făcut aşa. Şi i-a zis lui: Îmbracă-ţi haina şi urmează-mă! Şi ieşind, mergea după înger; şi nu ştia că adevărat este ceea ce s-a făcut de către înger,

ci i se părea că vede vedenie. Şi trecând ei de straja întâi şi de a doua, au ajuns la poarta de fier care duce în cetate; şi ea li s-a deschis singură. Şi ieşind, au trecut într-o uliţă, şi deodată îngerul s-a îndepărtat de la el. Şi Petru, venindu-şi în sine, a zis: Acum cu adevărat ştiu că Domnul l-a trimis pe îngerul Său şi m-a scăpat din mâna lui Irod şi din toate câte aştepta poporul iudeilor Şi chibzuind el, a venit la casa Mariei, mama lui Ioan, cel numit şi Marcu, unde mulţi erau adunaţi şi se rugau. Şi bătând Petru la poartă, o slujnică cu numele Rodi s-a dus să asculte. Şi cunoscând ea vocea lui Petru, de bucurie n-a deschis uşa, ci a alergat înlăuntru şi a spus că Petru stă în faţa porţii. Iar ei au zis: Ai înnebunit. Dar ea stăruia că aşa este. Iar ei ziceau: Este îngerul lui. Dar Petru bătea mereu în poartă. Şi deschizându-i, l-au văzut şi au rămas uimiţi. Şi făcându-le semn cu mâna să tacă, le-a istorisit cum l-a scos pe el Domnul din temniţă" (Faptele Apostolilor 12,1-17).

Un înger îl omoară pe regele Irod Aggripa I

„Irod era mânios pe locuitorii din Tir şi din Sidon. Dar ei într-un singur cuget au venit la el; şi înduplecându-l pe Blast, care era cămăraşul regelui, cereau pace; că ţara lor se hrănea din aceea a regelui. Și într-o anume zi, mai dinainte rânduită, îmbrăcându-se Irod în veşmânt regesc şi şezând în tribună, le vorbea; iar poporul striga: «Glas dumnezeiesc este acesta, nu omenesc!». Și îndată îngerul Domnului l-a lovit, pentru că nu I-a dat slavă lui Dumnezeu. Și mâncându-l viermii, şi-a dat sufletul" (Faptele Apostolilor 12,23).

Un înger i se arată Sfântului Apostol Pavel

În timp ce Sfântul Pavel era transportat către Roma, la judecata cezarului, a ajuns, împreună cu cei ce îl escortau, la Mira Lichiei. „Și acolo a găsit sutaşul o corabie din Alexandria care

naviga spre Italia şi ne-a suit în ea. Și după ce multe zile am plutit cu încetineală, de-abia am ajuns în dreptul Cnidului; şi pentru că vântul nu ne slăbea, am plutit pe sub Creta spre capul Salmone. Și cu greu trecând pe lângă el, am ajuns într-un loc numit Limanuri-Bune, de care era aproape oraşul Lasea. Și trecând multă vreme şi mersul pe mare fiind primejdios, fiindcă şi postul trecuse, Pavel îi îndemna, zicându-le: «Bărbaţilor, văd că drumul va să ne fie cu necaz şi cu multă pagubă, nu numai pentru încărcătură şi corabie, ci şi pentru vieţile noastre». Dar sutaşul s-a încrezut mai mult în cârmaci şi în căpitanul corăbiei, decât în spusele lui Pavel. Și cum limanul nu era bun de iernat, cei mai mulţi au fost de părere să plecăm de acolo şi, de s-ar putea, să ajungem şi să iernăm la Fenix, un liman din Creta cu deschidere spre vântul de miazăzi-apus şi cel de miazănoapte-apus. Și suflând uşor un vânt de miazăzi şi crezând ei că sunt în stare să-şi împlinească gândul, au ridicat ancora şi navigau cât mai aproape de Creta. Și nu după multă vreme s-a stârnit asupra ei un vânt puternic numit Eurachilon şi a smuls corabia; şi neputând ea să meargă împotriva vântului, ne-am lăsat duşi în voia lui. Și trecând pe lângă o insulă mică numită Cauda, cu greu am izbutit să fim stăpâni pe corabie; şi după ce au ridicat-o, au folosit unelte ajutătoare şi au încins corabia pe dedesubt. Și temându-se să nu cadă în Sirta, au coborât pânzele şi erau purtaţi aşa. Și fiind loviţi tare de furtună, a doua zi au aruncat încărcătura. Și a treia zi cu mâinile noastre am aruncat uneltele corăbiei. Și dacă timp de mai multe zile nu s-au arătat nici soarele şi nici stelele şi ne ameninţa furtună mare, ni se luase orice nădejde de scăpare. Și fiindcă nu mâncaseră de mult. Atunci Pavel, stând drept în mijlocul lor, le-a zis: «O, bărbaţilor, trebuia să mă ascultaţi pe mine şi să nu fi plecat din Creta şi-am fi scăpat de această vătămare şi pagubă. Și acum, vă îndemn să aveţi curaj; că niciun suflet dintre voi nu va pieri, decât numai corabia. Că în această noapte mi-a apărut un înger al Dumnezeului al Căruia

eu sunt şi Căruia-I slujesc, zicând: Nu te teme, Pavele; tu trebuie să stai în faţa cezarului; şi iată, Dumnezeu ţi i-a dăruit pe toţi cei ce călătoresc cu tine pe corabie. De aceea, bărbaţilor, aveţi curaj, fiindcă eu am încredere în Dumnezeu că aşa va fi după cum mi s-a spus. Trebuie, dar, să dăm de o insulă». Și când a fost a paisprezecea noapte de când eram purtaţi încoace şi încolo pe Adriatica, pe la miezul nopţii corăbierii au presimţit că se apropie de un ţărm. Și aruncând măsurătoarea în jos, au găsit douăzeci de stânjeni; dar dacă s-au îndepărtat puţin şi au măsurat din nou, au găsit cincisprezece stânjeni. Și temându-se ca nu cumva să dăm de locuri stâncoase, au aruncat patru ancore de la partea din urmă a corăbiei; şi aşteptau să se facă ziuă. Dar corăbierii căutau să fugă din corabie şi coborau luntrea în mare, sub cuvânt că vor să întindă şi ancorele din partea de dinainte a corăbiei. Pavel a zis către sutaş şi către oşteni: «Dacă aceştia nu rămân în corabie, voi nu puteţi să scăpaţi». Atunci ostaşii au tăiat funiile luntrii şi au lăsat-o să cadă. Iar înainte de a se face ziuă, Pavel îi ruga pe toţi să mănânce, zicându-le: «Paisprezece zile sunt astăzi de când aşteptaţi şi postiţi, fără să gustaţi nimic. De aceea, vă rog să mâncaţi, fiindcă aceasta este spre scăparea voastră. Că niciunuia din voi nu-i va pieri un fir de păr din cap». Și dacă a zis acestea, a luat pâine şi, mulţumind lui Dumnezeu în faţa tuturor, a frânt şi a început să mănânce. Și prinzând toţi curaj, au mâncat şi ei. Și eram în corabie, de toţi, două sute şaptezeci şi şase de suflete. Și săturându-se de bucate, au uşurat corabia aruncând grâul în mare. Și când s-a făcut ziuă, ei nu recunoşteau pământul, ci vedeau un sân de mare cu ţărm nisipos, în care voiau să împingă corabia, dac-ar fi fost cu putinţă. Și au desfăcut ancorele şi le-au lăsat în mare, slăbind totodată funiile cârmelor; şi ridicând pânza cea mică din faţă în bătaia vântului, se îndreptau spre ţărm. Și când au dat de un dâmb de nisip, au înţepenit corabia. Și înfigându-se partea de dinainte, stătea neclintită; iar partea de

dinapoi se sfărâma sub puterea valurilor. Iar ostaşii s-au sfătuit să-i omoare pe cei de sub pază, ca să nu scape vreunul înotând. Dar sutaşul, vrând să-l scape pe Pavel, i-a împiedicat de la gândul lor şi a poruncit ca aceia care ştiu să înoate să se arunce primii şi să iasă la uscat, iar ceilalţi: care pe scânduri, care pe câte ceva de la corabie. Și aşa au ajuns să scape cu toţii la uscat” (Faptele Apostolilor 27,5-44).

Sfântul Apostol Ioan scrie îngerilor celor şapte Biserici

„În capitolele 2 şi 3 din cartea Apocalipsei, vedem că atunci când Apostolului Ioan i se porunceşte să scrie celor şapte Biserici (Efes, Smirna, Pergam, Tiatira, Sardes, Filadelfia şi Laodiceea), mesajele vor fi adresate nu comunităţilor, ci îngerilor care păzesc Biserica”[1].

Îngerii din Apocalipsă

„Când Mielul a deschis pecetea a şaptea, s-a făcut tăcere în cer, ca la o jumătate de ceas. Și i-am văzut pe cei şapte îngeri care stau înaintea lui Dumnezeu; şi li s-au dat lor şapte trâmbiţe. Și un alt înger a venit şi a stat la altar, având o cădelniţă de aur; şi i s-a dat lui tămâie multă, pentru ca împreună cu rugăciunile tuturor sfinţilor s-o aducă pe altarul de aur cel de dinaintea tronului. Și fumul tămâiei s-a suit din mâna îngerului, împreună cu rugăciunile sfinţilor, înaintea lui Dumnezeu. Și îngerul a luat cădelniţa şi a umplut-o din focul altarului şi a aruncat pe pământ; şi s-au pornit tunete şi glasuri şi fulgere şi cutremur. Iar cei şapte îngeri care aveau cele şapte trâmbiţe s-au gătit să trâmbiţeze. Și a trâmbiţat întâiul înger: şi s-a pornit grindină şi foc amestecat cu sânge şi au căzut pe pământ; şi a ars o treime din pământ, şi au ars o treime din copaci, şi a ars toată iarba verde. Și a trâmbiţat al

[1] **Pr. Dr. Iulian Gheţu**, *Op. cit.*, pp. 51-52.

doilea înger: şi ceva ca un munte mare arzând în foc s-a prăbuşit în mare. Și o treime din mare s-a prefăcut în sânge, şi o treime din făpturile cu viaţă în ele care sunt în mare au murit, şi o treime din corăbii s-au sfărâmat. Și a trâmbiţat al treilea înger: şi o stea uriaşă a căzut din cer arzând ca o făclie, şi a căzut peste o treime din râuri şi peste izvoarele apelor. Și numele stelei este Pelin. Și o treime din ape s-au făcut ca pelinul şi mulţi dintre oameni au murit din pricina apelor, că se făcuseră amare. Și a trâmbiţat al patrulea înger: şi o treime din soare a fost lovită, şi o treime din lună şi o treime din stele, pentru ca o treime din ele să se întunece, şi ziua să-şi piardă o treime din lumină, şi noaptea tot aşa. Și am văzut şi am auzit un vultur care zbura spre înaltul cerului şi striga cu glas mare: «Vai, vai celor ce locuiesc pe pământ, vai lor din pricina celorlalte glasuri ale trâmbiţei celor trei îngeri care sunt gata să trâmbiţeze!»" (Apocalipsa 8,1-13).

„Și a trâmbiţat al cincilea înger: şi am văzut o stea căzută din cer pe pământ; şi i s-a dat cheia fântânii adâncului, şi ea a deschis fântâna adâncului; şi din fântână s-a ridicat un fum ca fumul unui mare cuptor; şi soarele şi văzduhul s-au întunecat de fumul fântânii. Și din fum au ieşit lăcuste pe pământ şi li s-a dat lor putere precum putere au scorpiile pământului. Și li s-a poruncit să nu vatăme iarba pământului şi nicio verdeaţă şi niciun copac, ci numai pe oamenii care nu au pe frunţile lor pecetea lui Dumnezeu. Și li s-a dat lor nu ca să-i omoare, ci ca ei să fie chinuiţi timp de cinci luni; şi chinul lor este la fel ca şi chinul de scorpie când înţeapă un om. Și în zilele acelea vor căuta oamenii moartea şi nu o vor afla; şi vor dori să moară şi moartea va fugi de ei. Iar înfăţişarea lăcustelor era asemenea unor cai pregătiţi de război. Și aveau pe capete cununi ca de aur; şi feţele le erau ca nişte feţe de oameni. Aveau păr ca părul de femei, şi dinţii lor erau ca ai leilor. Și aveau pieptare ca platoşele de fier, iar vuietul aripilor lor era ca vuietul unor care de luptă cu mulţi

cai ce aleargă în bătălie. Și aveau cozi asemenea scorpiilor, şi bolduri; şi în cozile lor le este puterea de a-i vătăma pe oameni timp de cinci luni. Și ca împărat al lor îl au pe îngerul adâncului, al cărui nume în evreieşte este Abaddon, iar în elineşte Apollion. Întâiul «vai» a trecut; iată că după aceasta vin încă două «vai»-uri. Și a trâmbiţat al şaselea înger: şi am auzit un glas din cele patru cornuri ale altarului de aur care este înaintea lui Dumnezeu, zicând către îngerul al şaselea, cel care avea trâmbiţa: «Dezleagă-i pe cei patru îngeri care sunt legaţi la râul cel mare, Eufratul». Și cei patru îngeri, care erau ţinuţi gata pentru ceasul şi ziua şi luna şi anul acela, au fost dezlegaţi pentru ca să omoare o treime din oameni. Și numărul oştirilor călărimii era de douăzeci de mii de ori câte zece mii; le-am auzit numărul. Și caii şi pe cei ce şedeau pe ei i-am văzut astfel în vedenie: aveau platoşe de foc şi de iachint şi de pucioasă, iar capetele cailor semănau cu capetele leilor, şi din gurile lor ieşea foc şi fum şi pucioasă. De aceste trei plăgi au fost ucişi o treime din oameni: de focul şi de fumul şi de pucioasa care ieşea din gurile lor; pentru că puterea cailor le este în gură şi în cozi; căci cozile lor sunt asemenea şerpilor: având capete, vatămă şi cu acestea. Dar ceilalţi oameni, care n-au murit de plăgile acestea, nu s-au pocăit de faptele mâinilor lor: să nu se mai închine demonilor şi idolilor de aur şi de argint şi de aramă şi de piatră şi de lemn, care nu pot nici să vadă, nici să audă, nici să umble; şi nu s-au pocăit de crimele lor, nici de vrăjitoriile lor, nici de desfrânarea lor, nici de hoţiile lor” (Apocalipsa 9,1-21).

„Și am văzut un alt înger puternic, pogorându-se din cer, învăluit într-un nor; şi pe capul său, curcubeul; şi faţa lui, ca soarele; şi picioarele lui, ca nişte stâlpi de foc. Și-n mână avea o carte mică, deschisă. Și şi-a pus piciorul cel drept pe mare, iar pe cel stâng pe pământ, şi a strigat cu glas mare, aşa cum răcneşte un leu. Iar când a strigat, cele şapte tunete şi-au slobozit glasurile. Și când cele şapte tunete au vorbit, eu voiam

să scriu, şi am auzit o voce care zicea din cer: «Pecetluieşte cele ce-au vorbit cele şapte tunete şi nu le scrie!». Iar îngerul pe care l-am văzut stând pe mare şi pe pământ şi-a ridicat mâna dreaptă către cer şi s-a jurat pe Cel ce este viu în vecii vecilor, pe Cel ce a făcut cerul şi cele ce sunt în cer, şi pământul şi cele ce sunt pe pământ, şi marea, şi cele ce sunt în mare, că timp nu va mai fi, ci în zilele când cel de al şaptelea înger va grăi - când va fi să trâmbiţeze -, atunci taina lui Dumnezeu, aşa cum le-a binevestit El robilor Săi profeţii, este încheiată. Iar glasul din cer pe care-l auzisem a vorbit din nou cu mine şi a zis: «Mergi de ia cartea cea deschisă în mâna îngerului care stă pe mare şi pe pământ!». Și m-am dus la înger şi i-am zis să-mi dea cartea. Și mi-a răspuns: «Ia-o şi mănânc-o; şi îţi va amărî pântecele, dar în gura ta va fi dulce ca mierea». Și am luat din mâna îngerului cartea şi am mâncat-o; şi-n gura mea era dulce ca mierea, dar după ce am mâncat-o mi s-a amărât pântecele. Și mi s-a spus: «Tu trebuie să profeţeşti din nou la o mulţime de popoare şi de neamuri şi de limbi şi de împăraţi»” (Apocalipsa 10,1-11).

„Și a trâmbiţat al şaptelea înger: şi au fost în cer glasuri puternice, zicând: Împărăţia lumii a devenit a Domnului nostru şi a Hristosului Său şi El va împărăţi în vecii vecilor. Și cei douăzeci şi patru de bătrâni care şed pe tronurile lor în faţa lui Dumnezeu au căzut cu feţele la pământ şi I s-au închinat lui Dumnezeu, zicând: «Îţi mulţumim Ție, Doamne Dumnezeule, Atotţiitorule, Cel-ce-Eşti şi Cel-ce-Erai şi Cel-ce-Vii, că Ți-ai luat puterea Ta cea mare şi ai început să împărăţeşti. Și neamurile s-au mâniat, dar a venit mânia Ta şi vremea ca cei morţi să fie judecaţi şi să-i răsplăteşti pe robii Tăi profeţii şi pe sfinţi şi pe cei ce se tem de numele Tău, pe cei mici şi pe cei mari, şi să prăpădeşti pe cei ce prăpădesc pământul». Și templul lui Dumnezeu s-a deschis, cel din cer, şi în templul Său s-a văzut chivotul testamentului Său;

şi au fost fulgere şi vuiete şi tunete şi cutremur şi grindină mare” (Apocalipsa 11,15-19).

„Și am văzut un alt înger care zbura în înaltul cerului, având o Evanghelie veşnică s-o binevestească celor ce locuiesc pe pământ şi la tot neamul şi seminţia şi limba şi poporul. Și striga cu glas puternic: «Temeţi-vă de Dumnezeu şi daţi-I slavă, că ceasul judecăţii Sale a venit; şi închinaţi-vă Celui ce a făcut cerul şi pământul şi marea şi izvoarele apelor!». Și un al doilea înger a urmat, zicând: «A căzut, a căzut Babilonul cel mare, cel ce din vinul pătimaşei sale desfrânări a adăpat toate neamurile!». Și un al treilea înger le-a urmat, zicând cu glas mare: «Dacă cineva i se închină fiarei şi chipului ei şi-i primeşte semnul pe fruntea sau pe mâna lui, va bea şi el din vinul mâniei lui Dumnezeu, turnat neamestecat în cupa mâniei Sale, şi se va chinui în foc şi-n pucioasă dinaintea sfinţilor îngeri şi dinaintea Mielului». Și fumul chinului lor se suie în vecii vecilor. Și nici ziua şi nici noaptea nu au odihnă cei ce se închină fiarei şi chipului ei, şi oricine primeşte semnul numelui ei. Aici este răbdarea sfinţilor, cei ce păzesc poruncile lui Dumnezeu şi credinţa lui Iisus. Și am auzit un glas din cer, zicând: «Scrie: Fericiţi sunt morţii care de-acum înainte mor întru Domnul! Da, grăieşte Duhul, odihnească-se de ostenelile lor, căci faptele lor îi însoţesc». Și m-am uitat: şi iată, un nor alb; şi Cel ce şedea pe nor era asemenea Fiului Omului, având pe cap cunună de aur şi-n mână o seceră ascuţită. Și un alt înger a ieşit din templu, strigându-I cu glas mare Celui ce şedea pe nor: «Trimite-Ți secera şi seceră, c-a venit ceasul de secerat, că secerişul pământului s-a copt». Și Cel ce şedea pe nor Și-a aruncat secera pe pământ, şi pământul a fost secerat. Și un alt înger a ieşit din templul cel din cer, având şi el un cuţitaş ascuţit. Și un alt înger a ieşit din altar, cel ce are putere asupra focului; şi i-a strigat cu glas mare celui ce avea cuţitaşul ascuţit şi a grăit: «Trimite-ţi cuţitaşul cel ascuţit şi culege ciorchinii viei

pământului, că strugurii ei s-au copt». Și îngerul şi-a aruncat cuţitaşul pe pământ şi a cules via pământului şi a aruncat totul în teascul cel mare al mâniei lui Dumnezeu. Și teascul a fost călcat afară din cetate; şi din teasc a ieşit sânge până la zăbalele cailor pe o întindere de o mie şase sute de stadii” (Apocalisa 14,6-20).

„Și am văzut în cer un alt semn mare şi minunat: Șapte îngeri având şapte plăgi - cele din urmă, căci cu ele s-a sfârşit mânia lui Dumnezeu. Am văzut ceva ca o mare de sticlă amestecată cu foc, şi pe biruitorii fiarei şi ai chipului ei şi ai numărului numelui ei stând pe marea de sticlă şi având alăutele lui Dumnezeu. Și cântau cântarea lui Moise, robul lui Dumnezeu, şi cântarea Mielului, zicând: «Mari şi minunate sunt lucrurile Tale, Doamne Dumnezeule, Atotţiitorule! Drepte şi adevărate sunt căile Tale, Împărate al neamurilor! Cine nu se va teme de Tine, Doamne, şi nu va slăvi numele Tău? Că Tu singur eşti sfânt, şi toate neamurile vor veni şi se vor închina înaintea Ta, pentru că judecăţile Tale au fost arătate». Și după aceasta m-am uitat; şi templul cortului mărturiei s-a deschis în cer. Și din templu au ieşit cei şapte îngeri cu cele şapte plăgi, îmbrăcaţi în in curat strălucitor şi încinşi pe la piept cu cingători de aur. Și una din cele patru fiinţe le-a dat celor şapte îngeri şapte cupe de aur pline de mânia lui Dumnezeu Cel-Viu în vecii vecilor. Și templul s-a umplut cu fum din slava lui Dumnezeu şi din puterea Lui; şi nimeni nu putea să intre în templu până ce se vor fi isprăvit cele şapte plăgi ale celor şapte îngeri. Și am auzit glas mare din templu, zicându-le celor şapte îngeri: «Duceţi-vă şi vărsaţi pe pământ cele şapte cupe ale mâniei lui Dumnezeu!». Și s-a dus cel dintâi şi şi-a vărsat cupa pe pământ. Și s-a ivit o bubă rea şi vătămătoare pe oamenii care aveau semnul fiarei şi care se închinau chipului fiarei. Și al doilea înger şi-a vărsat cupa în mare; şi s-a făcut sânge ca al unui mort, şi toată suflarea vieţii care este în mare a murit. Și cel de al treilea şi-a vărsat

cupa în râuri şi în izvoarele apelor; şi ele s-au prefăcut în sânge. Și l-am auzit pe îngerul apelor, zicând: «Drept eşti Tu, Cel-ce-Eşti şi Cel-ce-Erai, Sfinte, că ai judecat acestea; de vreme ce ei au vărsat sângele sfinţilor şi al profeţilor, tot sânge le-ai dat să bea. Vrednici sunt!». Și am auzit zicându-se din altar: «Da, Doamne Dumnezeule Atotţiitorule, adevărate şi drepte sunt judecăţile Tale!». Și al patrulea înger şi-a vărsat cupa în soare; şi i s-a dat lui să-i dogorească pe oameni cu foc. Și oamenii au fost dogorâţi cu mare arşiţă şi au hulit numele lui Dumnezeu Care are putere peste plăgile acestea, şi nu s-au pocăit ca să-I dea slavă. Și al cincilea şi-a vărsat cupa pe tronul fiarei; şi împărăţia ei s-a întunecat şi oamenii îşi muşcau limbile de durere, şi din pricina durerilor şi a bubelor lor L-au hulit pe Dumnezeul cerului, dar de faptele lor nu s-au pocăit. Și al şaselea înger şi-a vărsat cupa peste râul cel mare, peste Eufrat, şi apa lui a secat ca să fie gătită calea împăraţilor de la Soare-Răsare. Și am văzut ieşind din gura balaurului şi din gura fiarei şi din gura profetului mincinos trei duhuri necurate, ca nişte broaşte; fiindcă ele sunt duhuri de diavoli, făcătoare de semne, care se duc la împăraţii lumii întregi să-i adune la războiul zilei celei mari a lui Dumnezeu Atotţiitorul. «Iată, Eu vin ca un fur. Fericit cel ce priveghează şi-şi păstrează veşmintele, ca să nu umble gol şi să i se vadă ruşinea!». Și i-a strâns la locul care evreieşte se cheamă Armagheddon. Al şaptelea înger şi-a vărsat cupa în văzduh; şi din templul cerului, de la tron, a ieşit o voce mare, strigând: «S-a făcut!». Și au fost fulgere şi vuiete şi tunete şi s-a făcut cutremur mare, aşa cum de când e omul pe pământ n-a mai fost un cutremur atât de mare. Și cetatea cea mare s-a rupt în trei părţi, şi cetăţile păgânilor s-au prăbuşit. Și de Babilonul cel mare s-a amintit înaintea lui Dumnezeu, pentru ca El să-i dea paharul vinului aprinderii mâniei Lui. Și tot ce fusese insulă a fugit, şi munţi nu s-au mai aflat. Și grindină mare ca talantul s-a prăvălit

din cer peste oameni. Și oamenii L-au hulit pe Dumnezeu din pricina plăgii cu grindină, căci mare este plaga aceasta, foarte mare" (Apocalipsa 15,1-8 şi 16,1-21).

„A venit unul din cei şapte îngeri care aveau cele şapte cupe şi a grăit către mine, zicând: «Vino să-ţi arăt judecata desfrânatei celei mari, care şade pe ape multe, cu care s-au desfrânat regii pământului, iar locuitorii pământului s-au îmbătat de vinul desfrânării ei». Și în duh m-a dus în pustiu; şi am văzut o femeie şezând pe o fiară roşie, plină de nume blasfemiatoare, având şapte capete şi zece coarne. Și femeia era îmbrăcată în purpură şi în stofă stacojie şi era împodobită cu aur şi cu pietre scumpe şi cu mărgăritare, având în mână un pahar de aur, plin de urâciune şi de necurăţiile desfrânării ei. Iar pe fruntea ei era scris un nume, o taină: Babilonul-cel-mare, mama desfrânatelor şi a urâciunilor pământului. Și am văzut-o pe femeie beată de sângele sfinţilor şi de sângele mucenicilor lui Iisus; şi văzând-o eu, cu mare mirare m-am mirat. Și îngerul mi-a zis: «De ce te miri? Eu îţi voi spune taina femeii şi pe a fiarei care o poartă, cea care are cele şapte capete şi cele zece coarne. Fiara pe care-ai văzut-o era şi nu este; şi va să se ridice din adânc şi să meargă spre pieire. Și cei ce locuiesc pe pământ, ale căror nume nu sunt scrise de la întemeierea lumii în cartea vieţii, se vor mira văzând fiara, că era şi că nu este şi că va să vină. Aici este minte care are înţelepciune. Cele şapte capete sunt şapte munţi deasupra cărora şade femeia. Și sunt şi şapte împăraţi: cinci au căzut, unul este, celălalt încă n-a venit - şi când va veni, puţin trebuie să rămână. Și fiara care era şi nu este, este ea însăşi un al optulea împărat; şi ea este dintre cei şapte şi merge spre pieire. Și cele zece coarne pe care le-ai văzut sunt zece împăraţi care încă n-au primit împărăţie, dar care vor lua putere ca de împăraţi, pentru un ceas, împreună cu fiara. Aceştia au un singur gând: şi tăria şi puterea lor i-o dau fiarei. Ei vor porni război împotriva Mielului,

dar Mielul îi va birui, pentru că El este Domnul domnilor şi Împăratul împăraţilor; şi cei împreună cu El, chemaţi şi aleşi şi credincioşi vor birui şi ei». Și mi-a zis: «Apele pe care le-ai văzut şi deasupra cărora şade desfrânata sunt popoare şi gloate şi neamuri şi limbi. Și cele zece coarne pe care le-ai văzut şi fiara o vor urî pe desfrânată şi o vor face pustie şi goală, şi carnea ei o vor mânca, iar pe ea o vor arde în foc; pentru că Dumnezeu le-a pus în inimi ca ei să facă pe gândul Lui şi într-un gând să se întâlnească, şi împărăţia lor să i-o dea fiarei până ce cuvintele lui Dumnezeu se vor împlini. Iar femeia pe care ai văzut-o este cetatea cea mare, care are stăpânire peste împăraţii pământului»” (Apocalipsa 17,1-18).

„După acestea am văzut un alt înger pogorându-se din cer, având putere mare; şi pământul s-a luminat de slava lui. Și a strigat cu glas puternic, zicând: «A căzut! A căzut Babilonul cel mare şi a devenit sălaş al demonilor şi cuibar a tot duhul necurat şi cuibar a toată pasărea spurcată şi urâtă». Pentru că toate neamurile au băut din vinul aprinderii desfrânării ei, şi împăraţii pământului cu ea s-au desfrânat, şi neguţătorii lumii din puterea strălucirii ei s-au îmbogăţit. Iar un înger puternic a ridicat o piatră cât o piatră mare de moară şi a aruncat-o în mare, zicând: «Aşa, dintr-o lovitură, aşa va fi aruncat Babilonul, cetatea cea mare, şi nu se va mai afla! Și vocea celor care cântă din chitară şi din gură şi din flaut şi din trâmbiţă nu se va mai auzi de-acum în tine; şi niciun meşteşugar din orice meşteşug nu se va mai afla în tine; şi huruit de moară în tine nu se va mai auzi. Și lumină de lampă, nu, niciodată nu se va mai ivi întru tine; şi glas de mire şi de mireasă, nu, niciodată nu se vor mai auzi întru tine, pentru că neguţătorii tăi erau mai-marii pământului şi pentru că toate neamurile s-au rătăcit prin vraja ta. Și s-a găsit în ea sânge de profeţi şi de sfinţi şi al tuturor celor înjunghiaţi pe pământ»” (Apocalipsa 18,1-3 şi 18,21-24).

„Şi am văzut cerul deschis; şi iată, un cal alb; şi Cel ce şedea pe el Se numeşte Credincios şi Adevărat, şi întru dreptate judecă şi Se războieşte. Iar ochii Lui, ca para focului; şi pe capul Său, numeroase cununi; având un nume scris, pe care nimeni nu-l ştie decât numai El. Şi este îmbrăcat într-o mantie stropită cu sânge; şi numele Lui se cheamă Cuvântul-lui-Dumnezeu. Şi oştile din cer Îi urmează călări pe cai albi, purtând veşminte de vison alb, curat. Şi din gura Lui iese o sabie ascuţită cu care să lovească neamurile; şi El cu toiag de fier le va păstori şi va călca teascul aprinderii mâniei lui Dumnezeu Atotţiitorul. Şi pe mantia Lui şi pe coapsa Lui are nume scris: Împăratul-împăraţilor-şi-Domnul-domnilor. Şi am văzut un înger stând în soare; şi el a strigat cu glas puternic, grăindu-le tuturor păsărilor ce zboară în mijlocul cerului: «Veniţi şi adunaţi-vă la ospăţul cel mare al lui Dumnezeu, ca să mâncaţi trupuri de împăraţi şi trupuri de căpetenii şi trupuri de puternici şi trupuri de cai şi de-ale celor ce şed pe ei, şi trupuri de tot soiul de oameni, şi liberi, şi robi, şi mici, şi mari». Şi am văzut fiara şi pe împăraţii pământului şi oştirile lor adunate ca să facă război cu Cel ce şade pe cal şi cu oştirea Lui. Şi fiara a fost prinsă; şi cu ea, profetul mincinos, cel ce în faţa ei făcea semne prin care-i amăgise pe cei ce purtaseră semnul fiarei şi pe cei ce se închinau chipului ei. Amândoi au fost aruncaţi de vii în iezerul de foc, unde arde pucioasă. Iar ceilalţi au fost ucişi cu sabia Celui ce şade pe cal, cea care iese din gura Lui; şi toate păsările s-au săturat din trupurile lor” (Apocalipsa 19,11-21).

„Şi am văzut un înger pogorându-se din cer, având cheia adâncului şi un lanţ mare în mâna lui. Şi l-a prins pe balaur, pe şarpele cel vechi, care este diavolul şi Satana, şi l-a legat pe mii de ani. Şi l-a aruncat în adânc; şi pe acesta l-a închis şi l-a pecetluit deasupră-i, pentru ca el să nu mai amăgească popoarele, până ce miile de ani se vor sfârşi. După aceea el trebuie să fie dezlegat pentru puţină vreme” (Apocalipsa 20,1-3).

„Și a venit unul din cei şapte îngeri care aveau cele şapte cupe pline cu cele şapte plăgi, cele din urmă, şi a grăit către mine, zicând: «Vino, am să-ţi arăt mireasa, femeia Mielului». Și în duh m-a dus pe un munte mare şi înalt şi mi-a arătat cetatea cea sfântă, Ierusalimul, pogorându-se din cer, de la Dumnezeu, având slava lui Dumnezeu. Lumina ei era asemănătoare cu aceea a pietrei de mare preţ, a pietrei de iaspis cristalin. Și avea zid mare şi înalt; şi avea douăsprezece porţi; iar la porţi, doisprezece îngeri; şi nume scrise deasupra, care sunt ale celor douăsprezece seminţii ale fiilor lui Israel. Și spre răsărit, trei porţi; şi spre miazănoapte, trei porţi; şi spre miazăzi, trei porţi; şi spre apus, trei porţi. Iar zidul cetăţii avea douăsprezece pietre de temelie; şi pe ele, douăsprezece nume, ale celor doisprezece Apostoli ai Mielului. Și cel care vorbea cu mine avea o măsură, o trestie de aur, ca să măsoare cetatea şi porţile şi zidul ei. Și cetatea este în patru colţuri; şi lungimea ei este tot atât cât şi lăţimea. Și a măsurat cetatea cu trestia: douăsprezece mii de stadii. Lungimea şi lărgimea şi înălţimea ei sunt deopotrivă. Și i-a măsurat şi zidul: o sută patruzeci şi patru de coţi, măsură a unui om, care este şi a unui înger. Și zidul ei este de iaspis, iar cetatea este de aur curat asemenea sticlei curate. Temeliile zidului cetăţii sunt împodobite cu toată piatra scumpă: întâia temelie este de iaspis; a doua, de safir; a treia, de calcedoniu; a patra, de smarald; a cincea, de sardoniu; a şasea, de sardiu; a şaptea, de hrisolit; a opta, de beril; a noua, de topaz; a zecea, de hrisopras; a unsprezecea, de iachint; a douăsprezecea, de ametist. Și cele douăsprezece porţi sunt douăsprezece mărgăritare: fiecare din porţi este dintr-un mărgăritar. Și piaţa cetăţii este de aur curat, ca de sticlă străvezie. Dar templu n-am văzut în ea, pentru că Domnul Dumnezeu Atotţiitorul este templul ei, precum şi Mielul. Și cetatea nu are nevoie de soare şi nici de lună ca s-o lumineze,

căci slava lui Dumnezeu a luminat-o şi făclia ei este Mielul. Și neamurile vor umbla în lumina ei, şi împăraţii pământului în ea îşi vor aduce slava. Și niciodată porţile ei nu se vor închide ziua, căci noapte acolo nu va mai fi. Și în ea vor aduce slava şi cinstea neamurilor. Și în ea niciodată nimic întinat nu va intra, şi nici cel ce lucrează urâciunea şi minciuna, ci numai cei scrişi în cartea vieţii Mielului. Și mi-a arătat un râu al apei vieţii, strălucitor ca de cristal, care izvorăşte din tronul lui Dumnezeu şi al Mielului. În mijlocul pieţei cetăţii, şi de-o parte şi de alta a râului, un pom al vieţii, rodind de douăsprezece ori, dându-şi roada în fiecare lună; şi frunzele pomului sunt spre tămăduirea neamurilor. Și niciun blestem nu va mai fi. Și tronul lui Dumnezeu şi al Mielului va fi în ea, şi robii Săi I se vor închina. Și ei Îi vor vedea faţa, şi numele Lui va fi pe frunţile lor. Și noapte nu va mai fi; şi ei n-au nevoie de lumină de lampă sau de lumină de soare, pentru că Domnul Dumnezeu va lumina peste ei şi vor împărăţi în vecii vecilor. Și îngerul mi-a zis: «Aceste cuvinte sunt vrednice de crezare şi adevărate; şi Domnul, Dumnezeul duhurilor profeţilor, l-a trimis pe îngerul Său să le arate robilor Săi cele ce trebuie să se întâmple în curând. Și iată, Eu vin curând. Fericit cel ce păzeşte cuvintele profeţiei acestei cărţi!». Și eu, Ioan, sunt cel ce am auzit şi am văzut acestea. Și când am auzit şi am văzut, am căzut să mă închin înaintea picioarelor îngerului care mi-a arătat acestea. Dar el mi-a zis: «Vezi să nu faci asta! Sunt împreună-slujitor cu tine şi cu fraţii tăi, profeţii, şi cu cei ce păstrează cuvintele acestei cărţi. Lui Dumnezeu închină-te!». Și mi-a zis: «Să nu pecetluieşti cuvintele profeţiei acestei cărţi, căci vremea e aproape. Cel ce-i nedrept, să mai nedreptăţească; cel ce-i spurcat, să se mai spurce; şi cel ce este drept, să mai facă dreptate; şi cel ce este sfânt, să se mai sfinţească»” (Apocalipsa 21,9-27 şi 22,1-11).

Îngerii vor organiza Judecata de Apoi

Domnul Hristos le-a spus Sfinţilor Săi Apostoli „Că precum fulgerul iese de la răsărit şi se arată până la apus, tot aşa va fi şi venirea Fiului Omului. Că unde va fi stârvul, acolo se vor aduna vulturii. Iar îndată după necazul acelor zile, soarele se va întuneca şi luna nu-şi va mai da lumina, iar stelele vor cădea din cer şi puterile cerului se vor clătina. Atunci se va arăta pe cer semnul Fiului Omului şi vor plânge toate neamurile pământului şi-L vor vedea pe Fiul Omului venind pe norii cerului, cu putere şi cu slavă multă. Și îi va trimite pe îngerii Săi cu sunet mare de trâmbiţă, şi îi vor aduna pe cei aleşi ai Săi din cele patru vânturi, de la marginile cerurilor până la celelalte margini. Iar când va veni Fiul Omului întru slava Sa şi toţi sfinţii îngeri cu El, atunci va şedea pe tronul slavei Sale. Căci Fiul Omului va să vină întru slava Tatălui Său, cu îngerii Săi; şi atunci va răsplăti fiecăruia după faptele lui, căci îngerii vor despărţi pe cei răi din mijlocul celor drepţi şi-i vor arunca în cuptorul de foc; acolo va fi plângerea şi scrâşnirea dinţilor. Iar de ziua şi de ceasul acela nimeni nu ştie, nici îngerii din ceruri, nici Fiul, ci numai Tatăl” (Matei 24,27-31; 25,31; 16,27; 13,49-50 şi 24,36).

„Iar în acele zile, după necazul acela, soarele se va întuneca şi luna nu-şi va mai da lumina. Și stelele vor cădea din cer şi puterile cele din ceruri se vor clătina. Și atunci Îl vor vedea pe Fiul Omului venind pe nori, cu putere multă şi cu slavă. Și atunci El îi va trimite pe îngeri şi îi va aduna pe aleşii Săi din cele patru vânturi, de la marginea pământului până la marginea cerului. Iar despre ziua aceea şi despre ceasul acela nimeni nu ştie, nici îngerii din cer, nici Fiul, ci numai Tatăl” (Marcu 13,24-27 şi 32).

Bibliografie

Άγιος Αθανάσίος, Αρχιεπίσκοπος Αλεξανδρείας, *Τα Ευρισκόμενα Πάντα*, J.-P. Migne, Patrologiae Graecae, Paris, 1857, vol. 25.

Άγιος Μάξιμος Ομολογητής, *Σχόλια εις τα του Αγίου Διονυσίου Αρεοπαγίτου*, J.-P. Migne, Patrologiae Graecae, Paris, 1889, vol. 4.

Balthasar, Hans Urs Von, *Liturgie cosmique, Maxime le Confesseur*, traduit de l'allemand par L. Lhaumet et H. A. Prentout, Editions Montaigne, Paris, 1947.

Biblia sau Sfânta Scriptură, ediţie jubiliară a Sfântului Sinod, Editura Institutului Biblic şi de misiune al Bisericii Ortodoxe Române, Bucureşti, 2001.

Bria, Preot Prof. Dr. Ioan, *Dicţionar de Teologie Ortodoxă*, Editura Institutului Biblic şi de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, Bucureşti, 1994.

Corneanu, Mitropolit Nicolae, *Viaţa şi petrecerea Sfântului Antonie cel Mare*, Editura Amarcord, Timişoara, 1998.

Corniţescu Constantin, Ο ανθρωπισμός κατά τον Ιερόν Χρυσόστομον, Πατριαρηικόν Ίδρυμα Πατερικών Μελετών, Θεσσαλονίκη, 1971.

Crainic, Nichifor, *Sfinţenia-Împlinirea umanului,* Editura Mitropoliei Moldovei şi Bucovinei, Iaşi, 1993.

Idem, *Nostalgia Paradisului*, Editura Moldova, Iaşi, 1994.

Daniel de la Rarău, Părintele, *Sfinţii Îngeri. Sfântul înger păzitor*, Editura Agaton, Făgăraş, 2012.

Danièlou, Jean, *The angels and their missions according to the Fathers of the Church*, Translated from the French by David Heimann, Four courts press Dublin - Ireland, The Newman Press, Westminster MD U.S.A., 1957.

Dicţionarul Explicativ al limbii române, Academia Română, Institutul de lingvistică „Iorgu Iordan”, Ediţia a II-a, Univers Enciclopedic, Bucureşti, 1996.

Dionisie din Furna, *Erminia picturii bizantine*, Editura Sofia, Bucureşti, 2000.

Filocalia sfintelor nevoinţe ale desăvârşirii, vol. I, traducere, introducere şi note de Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, membru al Academiei Române, Ediţia a II-a, Editura Harisma, Bucureşti, 1992.

Filocalia sfintelor nevoinţe ale desăvârşirii, vol. II, traducere, introducere şi note de Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, membru al Academiei Române, Ediţia a II-a, Editura Harisma, Bucureşti, 1993.

Filocalia sfintelor nevoinţe ale desăvârşirii, vol. III, traducere, introducere şi note de Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, membru al Academiei Române, Ediţia a II-a, Editura Harisma, Bucureşti, 1994.

Filocalia sfintelor nevoinţe ale desăvârşirii, vol. IV, traducere, introducere şi note de Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, membru al Academiei Române, Ediţia a II-a, Editura Harisma, Bucureşti, 1994.

Filocalia sfintelor nevoinţe ale desăvârşirii, vol. V, traducere, introducere şi note de Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, membru al Academiei Române, Ediţia a II-a, Editura Harisma, Bucureşti, 1995.

Filocalia sfintelor nevoinţe ale desăvârşirii, vol. VI, traducere, introducere şi note de Pr. Prof. Dumitru Stăniloae, Editura Humanitas, Bucureşti, 1997.

Filocalia sfintelor nevoinţe ale desăvârşirii, vol. VII, traducere din greceşte, introduceri şi note de Dumitru Stăniloae, membru de onoare al Academiei Române, Editura Humanitas, Bucureşti, 1997.

Filocalia sfintelor nevoinţe ale desăvârşirii, volumul VIII, traducere, introduceri şi note de Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, Editura Institutului Biblic şi de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, Bucureşti, 1979.

Filocalia sfintelor nevoinţe ale desăvârşirii, volumul X, traducere, introduceri şi note de Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, Editura Institutului Biblic şi de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, Bucureşti, 1981.

Filocalia sfintelor nevoinţe ale desăvârşirii, vol. XI, traducere din greceşte, introducere şi note de Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, Editura Episcopiei Romanului şi Huşilor, Huşi, 1990.

Florea, Petroniu, *Casnicii lui Dumnezeu*, Editura Episcopiei Sălajului „Credinţă şi viaţă în Hristos", Zalău, 2017.

Florea, Petru, *Opera exegetică a Sfântului Maxim Mărturisitorul*, Editura Academos, Târgu-Mureş, 1998.

Gheţu, Pr. Dr. Iulian, *Sfinţii îngeri*, Editura „Mila Creştină", Fălticeni, 2011.

Golitzin, Episcop Alexander, *Dionisie Areopagitul mistagogul - o lectură monahală*, traducere de Ieromonah Nectarie Dărăban, Editura Deisis, Sibiu, 2015.

Ică jr., Arhid. Ioan I., *Cuvânt înainte* la cartea: **Preot Daniel Pupăză**, *Taina Frumosului şi Binelui după Sfântul Dionisie Areopagitul*, Editura Nemira, Bucureşti, 2014.

Irineu, Arhiepiscop al Alba Iuliei, *Îngerul păzitor*, Editura Reîntregirea, Alba Iulia, 2012.

Îndrumări Misionare, Editura Institutului Biblic şi de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, Bucureşti, 1986.

Krivoşein, Arhiepiscop Vasili, *Îngerii şi demonii în viaţa duhovnicească după învăţătura Părinţilor Răsăriteni*, Editura Sofia, Editura Cartea Ortodoxă, Bucureşti. 2006.

Krumbacher, Karl, *Geschichte der byzantinischen Litteratur von Justinian bis zum Ende des Oströmischen Reiches (527-1453),* München, 1897.

Liturghier, Editura Institutului Biblic şi de Misiune Ortodoxă, Bucureşti, 2012.

Maica Alexandra (principesa Ileana a României), *Sfinţii îngeri*, Editura Anastasia, Bucureşti, 1992.

Minuni ale Sfinţilor Îngeri, traducere din limba greacă de Ion Andrei Țârlescu, Editura Bunavestire, Bacău, 2002.

Negoiţă, Pr. Prof. Athanase, *Teologia biblică a Vechiului Testament*, Editura Sofia, Bucureşti, 2004.

Patericul, Editura Arhiepiscopiei Ortodoxe Române a Alba Iuliei, Alba Iulia, 1999.

Părintele Rodion, *Oameni şi demoni*, Editura Cartea Ortodoxă, Editura Egumeniţa, Galaţi, 2010.

Pleşu, Andrei, *Despre îngeri*, Editura Humanitas, Bucureşti, 2003.

Popa, Mgr. Irineu, Metropolite d'Oltenie, *La personne et la communion des personnes dans la Theologie de Saint Basile le Grand*, Editura Basilica, Bucureşti, 2011.

Pupăză, Preot Daniel, *Taina Frumosului şi Binelui după Sfântul Dionisie Areopagitul*, Editura Nemira, Bucureşti, 2014.

Răducă, Pr. Dr. Vasile, *Antropologia Sfântului Grigorie de Nyssa. Căderea în păcat şi restaurarea omului*, Editura Institutului Biblic şi de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, Bucureşti, 1996.

Rânduielile călugăriei, Slujba înmormântării călugărilor şi Regulamentul monahal, Curtea de Argeş, 2002.

Rougemont, Denis de, *Partea diavolului*, Editura Anastasia, 1994.

Savu, Teofan, *La divino-humanite du Christ et la deification de l'homme selon Saint Maxime le Confesseur*, Paris, 1990.

Sfântul Atanasie cel Mare, *Viaţa Cuviosului Părintelui nostru Antonie*, traducere din greceşte, introducere şi note de Preot Profesor Dr. Dumitru Stăniloae, Editura Institutului Biblic şi de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, Bucureşti, 1988.

Sfântul Dionisie Areopagitul, *Despre numele divine. Teologia mistică*, traducere de Cicerone Iordăchescu şi Theofil Simenschy, Institutul European, Iaşi, 1993.

Idem, *Epistolele*, traducere de Pr. Asist. Dr. Vasile Răducă şi Pr. Conf. Dr. Gheorghe Drăgulin, Editura ALL, Bucureşti, 1994.

Idem, *Opere complete*, traducere, introducere şi note de Pr. Dumitru Stăniloae, Editura PAIDEIA, Bucureşti, 1996.

Sfântul Ioan Damaschin, *Dogmatica*, Ediţia a III-a, traducere de Pr. Dumitru Fecioru, Editura Scripta, Bucureşti, 1993.

Sfântul Ioan Gură de Aur, *Omilii la Ana, omilii la David şi Saul, omilii la serafimi*, traducere din limba greacă veche şi note de Preotul Profesor Dumitru Fecioru, Editura Institutului Biblic şi de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, Bucureşti, 2007.

Sfântul Serafim al Dmitrovului, *Despre îngeri*, traducere din limba rusă de Adrian Tănăsescu-Vlas, Editura Sofia, Bucureşti, 2013.

Sfântul Simeon Metafrastul, *Sfântul Spiridon Taumaturgul*, traducere, prefaţă, note şi studii critice de pr. conf. univ. dr. Constantin Necula, Ediţia a III-a, Editura Agnos, Sibiu, 2013.

Silvestru, Mihaela Raluca, *Îngerul păzitor şi pedagogia creştină*, Lucrare de Licenţă, coordonator Lector dr. Feraru Remus, Timişoara, 2010, nepublicată.

Stăniloae, Pr. Prof. Dr. Dumitru, *Chipul nemuritor al lui Dumnezeu*, Editura Mitropoliei Olteniei, Craiova, 1987.

Idem, *Sfânta Treime sau La început a fost iubirea*, Editura Institutului Biblic şi de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, Bucureşti, 1993.

Idem, *Teologia Dogmatică Ortodoxă*, vol. I, Ediţia a III-a, Editura Institutului Biblic şi de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, Bucureşti, 2003.

Stoenescu, Daniil Nacu, *Δογματικά στοιχεία στα Αποφθέγματα Γερόντων*, Tesalonic, 1996.

Tătaru-Cazaban, Bogdan, *Corpul îngerilor: fragmente dintr-o istorie a ierarhiilor cereşti*, Editura Humanitas, Bucureşti, 2017.

Teoctist, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, *Cuvânt înainte*, publicat în volumul: **Preot Acad. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae**, *Sfânta Treime sau La început a fost iubirea*, Editura Institutului Biblic şi de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, Bucureşti, 1993.

Tompkins, Ptolemy & Beddoes, Tyler, *Dovada existenţei îngerilor,* traducere din engleză de Constantin Dumitru-Palcus, Editura Lifestyle Publishing, Bucureşti, 2017.

Usca, Preot Ioan Sorin, *Vechiul Testament în tâlcuirea Sfinţilor Părinţi. Facerea*, Editura Christiana, Bucureşti, 2015.

Viaţa şi Acatistul Sfintei Mare Muceniţe Ecaterina, fecioara cea preaînţeleaptă, Editura Agapis, Bucureşti, 2010.

Ware, Kallistos, *Rugăciunea lui Iisus*.

White, Ellen G., *Adevărul despre îngeri*, Ellen G. White Estate.

Cuprins